

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

STATSRÅDETS FORHANDLINGER 1864-1866

X. BIND

11. JULI 1864-28. JULI 1866

Udgivet af Rigsarkivet ved
HARALD JØRGENSEN

I KOMMISSION HOS MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN . 1972

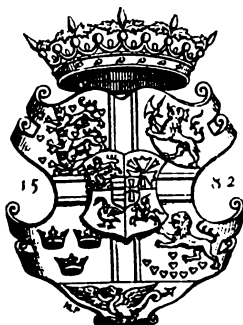
Statsrådets forhandlinger
11. juli 1864 – 28. juli 1866

STATSRÅDETS FORHANDLINGER 1864-1866

X. BIND

11. JULI 1864–28. JULI 1866

Udgivet af Rigsarkivet ved
HARALD JØRGENSEN

I KOMMISSION HOS MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN . 1972

INDHOLD

Forord	Side	7
Statsrådets forhandlinger 11. juli 1864—28. juli 1866	»	11
Ministerrådets forhandlinger 20. juli 1865 og 17. juli 1866	»	471
Navneregister	»	477
Sagregister	»	499
Talerfortegnelse	»	506

FORORD

Det hermed foreliggende bind af »Statsrådets Forhandlinger« indeholder referatet af gehejmestatsrådets forhandlinger under C. A. Bluhmes 2. ministerium 11. juli 1864 – 6. nov. 1865 samt den første del af ministeriet C. E. Krag-Juel-Vind Frijs' ministerium, d. v. s. perioden fra 8. nov. 1865 og indtil underskrivelsen af Danmarks Riges gennemsete Grundlov af 5. juni 1849 d. 28. juli 1866. Som tillæg er endvidere optrykt forhandlingerne i de to afholdte ministerråd, der fandt sted i perioden 11. juli 1864 – 28. juli 1866.

Med hensyn til den tekniske fremstilling har man fulgt de i tidligere bind anvendte principper, og der henvises til den nærmere redegørelse i indledning og forord til bind I. Teksten er som sædvanlig gengivet ord- og bogstavret, idet man dog har tilladt sig at rette inkonsekvenser og vitterlige skrivefejl. En vis soignering af teksten har ligeledes fundet sted. Til teksterne knytter sig de sædvanlige registre, inclusive en talerfortegnelse.

Ligesom tilfældet har været med bind I–IX har rigsarkivaren og statsrådssekretæren haft tilsyn med udgivelsen af dette bind.

København, den 1. marts 1972.

Harald Jørgensen.

Statsrådets forhandlinger

11. juli 1864–6. nov. 1865

C. A. Bluhmes 2. ministerium

Medlemmer af ministeriet C. A. Bluhme (11/7 1864–6/11 1865) var følgende:

Konseilspræsident og udenrigsminister: tidligere udenrigsminister Christian Albrecht Bluhme – finansminister: direktør i nationalbanken og fung. chef for det statistiske bureau Christian Georg Nathan David – minister for kirke- og undervisningsvæsen: amtmænd over Åbenrå m.fl. amter Eugenius Sophus Ernst Heltzen indtil 30. marts 1865; derefter minister uden portefølje Georg Joachim Quaade indtil 7. april 1865; derefter overpræsident i København Christian Jacob Cosmus Bræstrup – justitsminister: amtmænd over Åbenrå m.fl. amter Eugenius Sophus Ernst Heltzen indtil 30. marts 1865; derefter minister uden portefølje Georg Joachim Quaade indtil 7. april 1865; derefter overpræsident i København Christian Jacob Cosmus Bræstrup – indenrigsminister: tidligere indenrigsminister Frederik Ferdinand Tillisch – krigsminister: tidligere krigsminister Christian Frederik Hansen – marineminister: tidligere marineminister Otto Hans Lütken – minister for Slesvig: tidligere minister for Slesvig Christian Gottfried Wilhelm Johannsen indtil 18. nov. 1864 – minister for Holsten og Lauenborg: konseilspræsident og udenrigsminister Christian Albrecht Bluhme indtil 16. nov. 1864 – ministre uden portefølje: tidligere udenrigsminister Georg Joachim Quaade indtil 13. maj 1865 og tidligere minister for hertugdømmet Slesvig grev Carl Moltke indtil 5. juli 1865.

Forhandlingerne for perioden 11. juli–5. aug. 1864 er indført i den i Statsrådets Forhandlinger, bd. VIII, s. 59–60 beskrevne protokol, pag. 393–457.

Forhandlingerne for perioden 18. aug. 1864–6. nov. 1865 er indført i en folioprotokol, der er pagineret 1–457. Protokollen har følgende rygtitel: Geheime-Statsraads-Protokol IX 1864–66. Forrest i protokollen findes følgende autorisation: »Denne af 457 Pagina bestaaende, gjennemdragne og med Vort allerhøieste Cabinets-Segl forsynede Protokol ville Vi herved allernaadigst have autoriseret til deri at

indføre Forhandlingerne i Vort Geheime Statsraad. Kjøbenhavn den 30. December 1864. Christian R.

Forhandlingerne for perioden 18. aug. 1864–6. nov. 1865 er indført på pag. 1–306.

Møde i geheimestatsrådet mandag d. 11. juli 1864.

Aar 1864, Mandagen d. 11te Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Det tilførtes Protokollen, at det har behaget Hans Majestæt Kongen under Dags Dato i Naade at entledige samtlige Ministre efter deres derom allerunderdanigst indgivne Ansøgning fra de dem allernaadigst betroede Ministerposter, og at Hans Majestæt dernæst allernaadigst har udnævnt:

Hans Excellence Geheimeconferentsraad Christian Albrecht Bluhme, Ridder af Elefanten, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Conseilspræsident og tillige til Udenrigsminister.

Hans Excellence Geheimeconferentsraad, Kammerherre Grev Carl Moltke, Ridder af Elefanten, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Minister uden Portefeuille.

Hans Excellence Geheimeconferentsraad, Chef for det Kongelige Theater og Kapel, Kammerherre Frederik Ferdinand Tillisch, Ridder af Elefanten, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Indenrigsminister for Kongeriget Danmark.

Hans Excellence Generallieutenant Christian Frederik Hansen, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Krigsminister.

Kammerherre Georg Joachim Quaade, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Minister uden Portefeuille.

Amtmand over Aabenraa, Nordborg og Sønderborg Amter, Kammerherre Eugenius Sophus Ernst Heltzen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Justitsminister for Kongeriget Danmark, idet det derhos tillige er ham allernaadigst overdraget indtil videre at overtage Bestyrelsen af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet i Kongeriget.

Amtmand over Husum og Bredsted Amter samt Overstaller og Over-

digegreve i Landskaberne Eidersted og Pelworm, Kammerherre Christian Gottfried Vilhelm Johannsen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Minister for Hertugdømmet Slesvig.

Direktør i Nationalbanken og fungerende Chef for det statistiske Bureau, Conferentsraad, Dr. philos. Christian Georg Nathan David, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Finantsminister.

Orlogscapitain Otto Hans Lütken, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Marineminister.

De nyudnævnte Minister vare alle tilstede og toge Sæde i det Geheime-Statsraad.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at hvad der nu nærmest foreligger for Regjeringen, fandt Allerhøistsamme at være Tilveiebringelsen af en Vaabenhvile, og den hurtigste Maade at naa dette paa forekom Hans Majestæt at ville være, at den commanderende General endnu idag sender en Parlamentær, hvortil Allerhøistsamme troede det hensigtsmæssigt at benytte Oberst Kauffmann, til det fjendtlige Hovedquarter for at aftale det Fornødne.

Conseilspræsidenten [Bluhme] bemærkede, at Hans Majestæts Betragtning vistnok er fuldkommen rigtig. Han skulde blot tilføie, at han troede, at det vil være rigtigst, at der samtidigt med Henvendelsen til den fjendtlige commanderende General bliver gjort direkte Skridt til de krigsførende Magter om en Vaabentilstand, hvilket havde den Fordel, at Parlamentæren kunde begrunde sit Forslag om Vaabenhvile paa det saaledes samtidigt gjorde direkte Skridt. Man maatte altsaa efter Conseilspræsidentens Mening være betænkt paa uopholdelig at gjøre dette Skridt, og hvis Hans Majestæt billigede hans Anskuelse, blev da Spørgsmaalet, paa hvilken Maade det skulde gjøres og navnlig, om Udenrigsministeren skulde direkte skrive til det preussiske og østerrigske Kabinet, eller om Henvendelsen til Kabinetterne skulde ske igjennem en dertil af Hans Majestæt bemyndiget Personlighed.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det er Allerhøistsammes personlige Ønske, at man, naar der skal gjøres Mæglingsforsøg med Hensyn til Fred, henvender sig herom til Kong Leopold af Belgien, og Allerhøistsamme havde allerede for en 8 Dages Tid siden sat sig i Forbindelse med Kong Leopold igjennem sin yngste Broder, som han havde afsendt med en Skrivelse, hvori han, i Henhold til et

tidligere Tilbud fra Kong Leopold, anmodede denne om et Raad i det nærværende skjæbnesvangre Øieblik og navnlig ogsaa om at virke paa Preussen og Østerrig, saaledes at man snarest muligt bliver underrettet om, hvori deres Forlangender til Danmark i Henseende til en Fredsbasis bestaar. Hans Majestæt ved, at Kong Leopold derefter straks har henvendt sig til de to paagjældende Regjeriinger, og Hans Majestæts Broder afventer i Brüssel Kong Leopolds Svar, som Hans Majestæt antager at ville kunne have paa Onsdag.

Conseilspræsidenten [Bluhme] bemærkede, at han tror, at man, hvad Fredsunderhandlinger angaar, meget vanskeligt nu kan komme til at begynde derpaa, og at dette endog kunde have nogen Fare for Hans Majestæt. Sagerne staar jo i Øieblikket meget misligt, og hver Dag er kostbar. En Vaabenstilstand indgaaet paa længere Tid vil, tror han, være nyttigere end en Fred tilveiebragt i en Skynding. Skulde en Fred slutes nu, vilde den blive forbundet med meget store Opofrelser; under en Vaabenstilstand derimod paa 6 eller 9 Maaneder kunne Tingene forandres meget, der kan indtræde Chancer, som endog kunne gjøre det ønskeligt for de krigsførende Magter at gaa lempeligere tilværks, og vor Sag kan ved Begivenhederne bringes i en bedre Stilling end nu. Blodsudgydelsen maa af rent menneskelige Motiver standses, og altsaa først og fremmest maa en Vaabenstilstand søges afsluttet. Hvad angaar Maaden at tilveiebringe den paa, da vilde vistnok Kong Leopold af Belgien, som Hans Majestæt har nævnt, ogsaa, naar Talen er om Vaabenstilstand, være en heldig Mægler, og da Hans Majestæt har engang henvendt sig til ham, vilde det jo være naturligt, at man nu benyttede hans bona officia. *Conseilspræsidenten* havde blot herved den Betænkelighed, at det kunde tage længere Tid og vilde til at erhverve en Vaabenstilstand, som saa hurtigt som muligt bør skaffes, være en Omvei; og maaske kunde man derfor, naar det maatte lade sig gjøre, uden at Kong Leopold skulde finde noget mindre passende i, at Hans Majestæt, efter først engang at have henvendt sig til ham, gjorde noget direkte Skridt i Sagen ham uafvidende, henvende sig til det preussiske og østerrigske Kabinet ved Hjælp af den herværende hollandske *Chargé d'affaires*. Da han fortiden er officielt chargeret hos Hans Majestæt med Hensyn til de preussiske og østerrigske Anliggender, som kunne forefalde her, vilde det altsaa forsaavidt være i sin Orden, at man henvendte sig til ham, og *Conseilspræsidenten* tror heller ikke, at der i anden Henseende kunde være noget derimod.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det ganske vist er Hovedsagen, at det Skridt, der skal gøres for at faa Vaabenstilstand, gøres saa hurtigt som muligt, og da det vilde være en langsommere Vei at henvende sig derom til Kong Leopold, skulde Hans Majestæt derfor ikke holde herpaa, ligesom Allerhøistsamme heller ikke havde nogen Frygt for, at Kong Leopold skulde føle sig ubehagelig berørt ved, at man nu ikke henvender sig til ham, da Kongen sikkert vil have Øie for den Forandring, der er indtraadt i Forholdene, navnlig ved at Hans Majestæt nu har faaet et andet Ministerium. Det vilde imidlertid være Hans Majestæt kjærere, om Henvendelsen til de to tyske Kabinetter kunde ske ved den herværende belgiske Chargé d'affaires end ved den hollandske.

Minister Quaade bemærkede, at efterat der er gjort Skridt igjennem Kong Leopold, tror han, at den hele Sag vil ligge renere, naar man nu gaar direkte til det preussiske og østerrigske Kabinet, og han holder det saaledes for rigtigst, at der fra Udenrigsministeriet skrives direkte til begge de vedkommende Kabinetter, og at Brevene sendes med en Coureur.

Finansministeren [David] yttrede, at han vilde have fundet det hensigtsmæssigt at henvende sig til den herværende belgiske Chargé d'affaires, hvis det havde været en anden Personlighed, end der nu er. Han frygter for, at den nuværende Chargé d'affaires maaske ikke skulde vise fornøden Iver og Hurtighed for at drive Sagen frem, og han tror derfor, at under de foreliggende Omstændigheder det retteste vil være, at der bliver sendt Coureur med Breve til de to paagjældende tyske Hoffer, og at samtidigt Kongen af Belgien underrettes om de gjorte Skridt.

Conseilspræsidenten [Bluhme] tiltraadte denne Anskuelse og skulde kun bemærke, at da Hans Majestæt proprio motu havde gjort det første Skridt at henvende sig til Kong Leopold, vilde han finde det rigtigst, at den Underretning, der nu skulde gives Kongen, ogsaa udgaar fra Allerhøistsamme.

Hans Majestæt Kongen resolverede derefter allernaadigst, at Udenrigsministeren i Skrivelser, der herfra blive at afsende med Coureur, uophødelig henvender sig til de to krigsførende Magter for at foreslaa Vaabenhvile tillands og tilvands i enhver Henseende, i den Hensigt at træde i direkte Underhandling med de to tyske Stormagter; om hvilket Skridt Allerhøistsamme selv da vilde underrette Kong Leopold af Belgien. Hans Majestæt tilføjede derhos, at det vil

være rigtigst, at der drages Omsorg for, at de engelske Gesandter i Berlin og Wien, som have overtaget Besørgelsen af de forefaldende danske Anliggender, straks ved Telegraphen underrettes om, at der snarest muligt vil afgaa Skrivelser af det nævnte Indhold, for at de vedkommende to Kabinetter uopholdeligen kunne blive satte i Kundskab om de Skridt, man saaledes agter at gjøre. Hans Majestæt tilføiede endvidere, at det i Forbindelse dermed vil være hensigtsmæssigt at underrette de store Magters herværende Repræsentanter derom med Anmodning om at virke til, at det paagjældende Forslag kan blive støttet af deres respektive Regjeringers Repræsentanter ved det preussiske og østerrigske Hof. Endelig tilføiede Hans Majestæt endnu, at det, saaledes som Allerhøistsamme allerede tidligere har yttret, er hans Ønske, at Oberst Kauffmann afsendes som Parlamentær til det fjendtlige Hovedkvarter for at melde, at man uopholdelig sætter sig i Forbindelse med de to krigsførende Magter angaaende en fuldstændig Vaabenhvile.

Med Hensyn til den Meddelelse, der saaledes efter Hans Majestæts Befaling vilde være at gjøre til det fjendtlige Hovedkvarter, opstod dernæst Spørgsmaal, om der skulde tilføies, at man straks samtidigt vilde hæve Blokaden, i hvilken Henseende *Krigsministeren* [Hansen] fremhævede, at dette ganske sikkert var et Skridt, som den fjendtlige Overgeneral vilde sætte stor Pris paa, og som vilde indgyde Tillid.

Conseilspræsidenten [Bluhme] bemærkede, at Blokaden er et Vaaben, man nu engang har; vi har under Londonner-Conferencen set, at de fjendtlige Magter lægge Vægt derpaa, og vi staar anderledes, naar vi har det Vaaben i Haand, end naar vi har lagt det ned. Efter sin personlige Mening tror han ikke, at det vil virke gavnligt indad at opgive Blokaden, inden vi endnu har faaet noget Vederlag derfor, og heller ikke antager han, at det vil virke synderlig nyttigt udad at gjøre det.

Indenrigsministeren [Tillisch] fandt det ogsaa med *Conseilspræsidenten* betænkeligt at opgive Blokaden strax, førend man endnu ved, om man erholder Vaabenhvile.

Finantsministeren [David] yttrede sig i samme Retning som *Conseilspræsidenten* og *Indenrigsministeren*. Det vilde efter hans Mening være uforsigtigt at give et Vaaben, som man har ihænde, bort, førend man endnu har faaet noget Vederlag, og han tror, at Regje-

ringen maa i den Henseende vel betænke, at den maa vende sit Blik ogsaa indadtil, ikke blot udadtil. Dertil kommer, at der ingen Garantier er for, at den commanderende fjendtlige General kan skaffe os Vaabenhvile tilsøs; det, vi kunne opnaa ved ham alene, er kun Vaabenhvile tillands.

Justitsministeren [Heltzen] yttrede, at det er forekommet ham meget fristende at gjøre det Skridt at ophæve Blokaden, men paa den anden Side har dog den Frygt, at man, naar man først ophæver Blokaden, intet længere har, hvorved man kan indvirke paa Fjenden med Hensyn til Behandlingen af de occuperede Landsdele, været overveiende for ham; og han skulde derfor af den Grund slutte sig til Conseilspræsidenten.

Minister Quaae bemærkede, at det, naar vi strax ophævede Blokaden, kunde for vore Modstandere være et Bevis paa vor Tillid til dem og bringe dem til snarere at gaa ind paa Vaabenhvile. Han vilde ogsaa have stemt for Blokadens Ophævelse, naar vi derved, hvad der for ham er det væsentlige, havde kunnet opnaa, at vi saa kunde have brugt vore Krigsskibe, som nu ligge for de fjendtlige Havne, til Fyns Forsvar; men da de dog, selv om Blokaden hæves, maa ialtfald de fleste af dem, blive liggende foran Havnene for at forhindre de preussiske Krigsskibe fra at løbe ud, ser han ikke, at der vilde vindes synderligt for os ved at hæve Blokaden, og han er derfor af den Mening, at man ikke skal hæve den, førend man faar et Æquivalent herfor.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Johannsen] yttrede, at han heller ikke var for, at Blokaden strax skulde hæves, men derimod vilde han finde det hensigtsmæssigt, at Henvendelsen til den fjendtlige commanderende General blev ledsaget af et Tilbud om Blokadens Ophævelse.

Marineministeren [Lütken] maatte, næst at bemærke, at den hele Blokade har væsentligt været baseret paa det militære Hensyn, og at det merkantile Moment kun har været en Tilgift, tiltræde Conseilspræsidentens Anskuelse med Hensyn til Spørgsmaalet om Ophævelse af Blokaden og altsaa finde det rigtigst at beholde den i Haanden som et Tilbud.

Minister Grev Moltke var ligeledes af samme Mening som Conseilspræsidenten.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det ligeledes forekom Aller-

høistsamme bedre, at Blokaden bliver ved, indtil vore Modstandere ogsaa indrømme noget, for at den ophæves; og Hans Majestæt resolverede derfor, at den Meddelelse, Oberst Kauffmann som Parlamentær skal gjøre til det fjendtlige Hovedqvarter, kun skal gaa ud paa, at Regjeringen, efterat Hans Majestæt nu har skiftet Ministerium, uopholdelig henvender sig til de to krigsførende Magter for at foreslaa Vaabenhvile tillands og tilvands i enhver Henseende i den Hensigt at træde i direkte Underhandling med de to tyske Stormagter. I Forbindelse hermed befalede Hans Majestæt tillige, at der samtidigt med Parlamentærens Afsendelse til det fjendtlige Hovedqvarter skal sendes en Parlamentær med en lignende Meddelelse til den høistcommanderende preussiske Søofficer ved Stettin, og at der ligeledes skal telegrapheres til den Kongelige Gesandt i London om at virke for, at ved den engelske Regjerings Hjælp samme Meddelelse gjøres til den Høistcommanderende for den østerrigske Flaade i Nordsøen. Om de Skridt, der saaledes ville blive gjorte overfor de høistcommanderende preussiske og østerrigske Søofficerer, vilde derhos Parlamentæren, der sendes til det fjendtlige Hovedqvarter, ogsaa have at gjøre Meddelelse. Hans Majestæt henlede derhos sluttelig Krigsministerens Opmærksomhed paa, at det turde være hensigtsmæssigt, til den telegraphiske Depeche til Overcommandoen at benytte Zifferapparatet, og endelig ønskede Allerhøistsamme, at Krigsministeren vil indskjærpe Overcommandoen, at Armeens Aarvaagenhed ikke ved, hvad der nu fra Regjeringens Side er indledet, maa sløves.

Finantsministeren [David] oplæste dernæst et af ham udarbejdet Udkast til en Tiltale, som det nye Ministerium har tænkt, første Gang det møder i Rigsraadet, at ville i begge Thingene rette til Raadet.

Det forelæste Udkast, med Hensyn til hvilket Finantsministeren forbeholdt, at der nærmere gjøres enkelte mindre væsentlige Forandringer, som maatte anses rigtige, vandt *Hans Majestæts* allerhøieste Bifald.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 19. juli 1864.

Aar 1864, Tirsdagen d. 19de Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Aabning af direkte Fredsforhandlinger i Wien, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maatte behage Hans Majestæt at bemyndige ham til snarest muligt at gjøre de fornødne Skridt til, at en eller flere kongelige Befuldmægtigede afsendes til Wien med de fornødne allerhøieste Instructioner til at afslutte Vaabenstilstand og Fred.

Efter dernæst at have oplæst de i den refererede Forestilling paa-beraabte preussiske og østerrigske Noter af 15de og 16de dennes, af hvilke begge en Afskrift toges til Protokollens Følge, og endvidere en af den Coureer, som til Wien overbragte den Kongelige Regjerings Begjæring om Vaabenhvile, til Udenrigsministeriet afgiven Beretning, bemærkede Udenrigsministeren, at, som det fremgaar af den østerrigske Note, er Meningen den, at naar de Befuldmægtigede, som Hans Majestæt maatte behage at sende til Wien for at underhandle, ikke ere beredte til at antage den af Østerrig foreslaaede Basis for Underhandlingerne, ville de blive afviste; man kan saaledes ikke komme ind paa Forhandling om Vaabenstilstand og Fred, og Krigen vil, naar Vaabenhvilen løber ud, begynde igjen. De Efterretninger, man har om Stemningen hos den commanderende fjendtlige General, gaar ud paa, at han i høi Grad ønsker at gjøre yderligere Erhvervelser ved Vaabenmagt, og der er ingen Usandsynlighed for, at den østerrigske Eskadre vil, naar Krigen fortsættes, gaa ind i Kattegattet og Østersøen; ophøre vi da tillige at være Herrer paa Søen i de Farvande, ser han ikke, hvorledes det skal gaa med Hensyn til Forsvaret tillands. Vi staa i Øieblikket aldeles isolerede. Han har nylig havt den Ære at forelægge Hans Majestæt de Raad, som ere komne til os fra Frankrig og England. Keiseren tilraader Danmark strax at modtage det Fredsforslag, som maatte komme fra de krigsførende Magter, selv om det endogsaa gaar ud paa Afstaaelse af Slesvig i sin Totalitet, idet Keiseren erklærer, at han er fast besluttet paa ikke at optræde enten som Mægler eller Voldgiftsmand og heller ikke paa nogen aktiv Maade kan komme Kongen af Danmark til Hjælp. Lige-

saa lidt har England isinde at hjælpe os, og vi ere i det hele saa isolerede som vel muligt. Danmark er allerede paa Londonner-Conferencen gaaet til stor Yderlighed; det har opgivet de to tyske Hertugdømmer, og Slesvig tildels, men derved tilveiebragtes dog intet andet Resultat, end at de tyske Stormagter vilde have endnu mere. Derfor var det, at Conferencen blev afbrudt, og at Krigen begyndte paany. Der er efter den Tid truffet nye Uheld for de danske Vaaben: Als er blevet taget, og de Krigsførende erklære nu, at hvad vi kunde have kjøbt Freden for i London, det kan vi ikke længere faa den for. Der bliver i Udenrigsministerens Øine kun det tilvisse frygtelige Alternativ tilbage for os: enten at bøie sig for Modstandernes Fordringer eller at fortsætte Krigen; han ved idetmindste intet andet Alternativ. Han tør for sin Person ikke paatage sig det Ansvar at indvikle Landet i en ny enraget Krig, og med de sørgelige Udsigter for Øie, som en Gjenoptagelse af Krigen giver, vilde han lægge en ganske overordentlig Vægt paa, at vore Underhandlere, som maatte blive sendte til Wien, ere forsynede med en saadan Instruction, at man ikke skal risikere, at de blive tilbageviste. Hans foreliggende allerunderdanigste Indstilling gaar kun ud paa, at Hans Majestæt vil tillade, at der afsendes Befuldmægtigede, og naturligvis er det Mening, at disse skulle først og fremmest forsøge at finde Indgang for bedre Vilkaar end de, der ere foreslaaede, men hvis dette ikke lader sig opnaa, er det, at de efter hans fuldstændige Overbevisning bør være forsynede med carte blanche til ogsaa at forhandle paa det østerrigske Grundlag. Afstaaelse til Fordel for de allierede Magter af alle Hans Majestæts Rettigheder Syd for Kongeaaen og Anerkjendelse af de Bestemmelser, som maatte blive trufne af de allierede Magter med Hensyn til de tre Hertugdømmer, Slesvig, Holsten og Lauenborg samt de jyske Enklaver i Slesvig. Der kan jo iøvrigt være flere Reservationer og Modaliteter, med hvilke man skulde begrænde sin Gaaen ind paa den foreslaaede Basis, og i den Henseende kan der tænkes forskellige Formuleringsmaader. Han havde derfor ogsaa foreløbigen gjort nogle saadanne Udkast, som dog i Realiteten vare mindre væsentligt forskellige fra hinanden. Ved alle disse Udkast, som Udenrigsministeren nu forelæste, haves til muligt Conservering af Monarkiets Integritet for Øie at lede Sagen tilbage til det Punkt, som man fra tysk Side havde ved Londonner-Conferencens Begyndelse villet stille sig paa, at der, forinden

en definitiv Afgjørelse træffes, foretages en grundig og fuldstændig juridisk Undersøgelse af Arveforholdene, saaledes som disse var før Londonner-Traktaten. Det er at antage, at naar en saadan Undersøgelse skete, maatte den med Hensyn til den danske Krones Forhold føre til en Anerkjendelse af, hvad der var Ret, overfor hvilken Paastanden om Overdragelsen af Landsdele til en fremmed Fyrste dog vilde tabe uendeligt i Verdens Øine, saa at det vel blev et Spørgsmaal, om Tydskland i den Grad turde trodse den almindelige Dom, at det alligevel holdt fast ved sine Fordringer. Ialtfald vilde der, hvis det lykkedes, at man kunde skaffe Indgang for, at det kom til en slig Undersøgelse af Arveforholdene, vindes Tid ved, at den hele Sag paa den Maade trækkes betydeligt i Langdrag, og Hans Majestæt vilde da saa have de Chancer, som Udviklingen af Begivenhederne i Europa imidlertid kunde frembyde til Opnaaelsen af et bedre Resultat end det, der nu ligger for.

Sluttelig skulde Udenrigsministeren endnu, forsaavidt det er Rigsraadet, der i sin Tid skal samtykke i en eventuel Fredstraktat om Afstaaelse af Land, bemærke, at han, da han ikke har kunnet meddele Raadet noget om de foreliggende preussiske og østerrigske Noter, ikke skal kunne sige, hvad Raadet vilde dømme om at gaa ind paa de Betingelser, der af Østerrig ere opstillede som Grundlag, og det kunde maaske være tvivlsomt, om man ikke hellere vilde foretrække Krig. Det kunde saaledes muligt være Spørgsmaal for Hans Majestæt, om det ikke var rettest, inden Allerhøistsamme nu tager sin Beslutning, at sammenkalde Rigsraadet til et Møde for lukkede Døre for at høre Raadet. Udenrigsministeren tror imidlertid ikke, at denne Fremgangsmaade vilde være constitutionel; det er Regjeringens Sag at forberede Fredstraktater, og først naar de ere afsluttede, bliver de at forelægge Rigsraadet til Ratihabition eller Forkastelse. Det vilde heller ikke efter hans Maning være klogt allerede nu at henvende sig til Rigsraadet, thi en saadan Forsamling kan ikke vel bedømme alle Forholdene i det givne Øieblik, som maa tages i Betragtning, og hvis der kom en Majoritets-Beslutning af Raadet, som gik ud paa Krig, vilde Hans Majestæt dog være i meget stor Forlegenhed.

Finantsministeren [David] bemærkede, at han heller ikke tror, at Rigsraadet kan gjøre Fordring paa, at man allerede nu henvender sig til det; og om han end kunde ønske, at dets mest fremragende

Medlemmer ikke vare uvidende om, at Regjeringen har anset sig for nødtvungen til at begynde Underhandlinger paa en saa ærekrænkende og farlig Basis som den af Østerrig foreslaaede, burde han dog tro, at en Henvendelse fra Regjeringens Side muligt kunde møde Modstand derved, at de paagjældende Medlemmer vilde sige, at de ikke vare Hans Majestæts ansvarlige Raadgivere og derfor ikke kunde indlade sig paa at yttre nogen Mening om Sagen. Han holdt sig ogsaa næsten overbevist om, at Rigsraadet i sin Totalitet, hvis man henvendte sig til det, vilde give et lignende Svar, og han maatte for sit Vedkommende paa det bestemteste fraraade, at Sagen nu forelægges for Rigsraadet, hvorved det heller ikke vilde kunne undgaas, at den blev divulgert.

Justitsministeren [Heltzen] yttrede, at ogsaa han måtte være af den Mening, at Rigsraadet ikke med Nytte kan høres paa det nærværende Standpunkt af Sagen. Vanskeligheder fra Rigsraadets Side vilde der vistnok i sin Tid møde navnlig med Hensyn til Afstaaelse af de jyske Enklaver i Slesvig, men saa vidt tør man dog, antager han, haabe, at det aldrig vil komme, at vi skulle blive nødt til at slutte en saa sørgelig Fred, at vi maatte afstaa dem, og han tror, som sagt, ialtfald heller ikke, at der vilde komme noget ud af nu at forelægge Rigsraadet Sagen.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at de Fordringer, der stilles fra Østerrigs Side, rigtignok forekom Allerhøistsamme ganske særdeles haarde, og at han frygtede for, at man ved at gaa ind paa en Underhandling paa Basis af dem skulde binde sig for meget.

Finantsministeren [David] yttrede, at det forekom ham, at naar Geheime-Statsraadet er stillet mellem de to sørgelige Alternativer: enten at gaa ind paa de af de tyske Magter foreslaaede haarde Vilkaar eller at fortsætte Krigen, maa det særligen være Krigsministerens og Marineministerens Sag først at oplyse Geheime-Statsraadet om deres bestemte Mening, hvorvidt det virkelig maatte være tilraadeligt at udsætte sig for Krigens Fortsættelse, eller om ikke Faren herved er saa stor, at det dog maa anses for et mindre Onde at gaa ind paa saadanne Forhandlinger som foreslaaet.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at efter hvad Udenrigsministeren har foredraget, og saaledes som Stillingen er, tror han, at der, da aldeles ingen aktiv Bistand er ivente, intet andet er at gjøre end at indlede Underhandlinger om Fred, og det vilde efter hans Mening være betænkeligt i dette Øieblik at afvise det forelig-

gende Forslag. En Fortsættelse af Fjendtlighederne er altid meget prekær, og efterhaanden som Nætterne bliver længere og mørkere, er det vel ikke aldeles umuligt, at der kan ske en Landgang paa Fyn af de fjendtlige Tropper. Saalænge Fjenden ikke har Overlegenhed tilsøs, tror han, at Krigen kan fra vor Side føres, men det gaar da ud over Jylland, som imidlertid bliver ødelagt; og bliver den fjendtlige Flaade saaledes forstærket, at den er vor Flaade overlegen, vil Sjælland være ligesaa truet som Fyn. Forsvaret af Kjøbenhavn anser han saagodtsom for umuligt, og naar Fjenden er Herre tilsøs, maa vore Tropper deles mellem Sjælland og Fyn, hvorved vor Evne til at gjøre Modstand, naar han, som han jo vil, kommer med et Landgangscorps, bliver paa hvert Sted ringere.

I Henhold til hvad Krigsministeren saaledes havde yttret, maatte han derfor stemme for, at der forholdes saaledes som af Udenrigsministeren foreslaaet.

Marineministeren [Lütken] yttrede, at det, hvad Landets Modstandskraft angaar, stiller sig for ham, som om det vil være os umuligt at erobre noget af, hvad der er tabt, tilbage. Med Hensyn til Fyns Bevaring stiller det sig saaledes for ham, at han, efterat Armeen nu der er concentreret, og efter alle de Foranstaltninger ere trufne, maa være af samme Mening som Krigsministeren, at der er stor Chance for, at Fyn ikke vil blive taget. Men baade Fyns og Sjællands Bevarelse afhænger af, om vor Søstyrke kan vedblive at være Herrer i vore Farvande, og dette er igjen afhængigt af to Ting: for det første hvor stor en Styrke Fjenden kan bringe ind, og for det andet om han vil forstaa at bruge den i vore grundfyldte Farvande; Marineministeren tror, at Fjenden vil have stor Vanskelighed ved at bringe sin Styrke ind i Farvandene ved Fyn, naar man fra vor Side tager Sømærkerne bort, og han antager, at den østerrigske Flaade snarere vil gaa til Kjøbenhavn. Han anser i det hele den militære Tilstand for at være saaledes, at det vist er nødvendigt at komme ind paa Fredsunderhandlinger, men han ved ikke, om man just behøver at binde sig saameget, som Tilfældet er med de af Udenrigsministeren forelæste Udkast, og om man ikke kan udtrykke sig mere i Almindelighed, seende nærmere an, hvorledes det stiller sig henimod Vaabenhvilens Udløb den 31te Juli.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte hertil bemærke, at den Fuldmagt, som Hans Majestæts Befuldmægtigede skulle optræde med i Wien, kun ganske i Almindelighed kommer til at indeholde, at de ere

bemyndigede til at afslutte Vaabenstilstand og Fredspræliminærer; og der er altsaa overfor de tydske Magter ingen Fare ved at give vore Befuldmægtigede en saadan Fuldmagt. I den Instruction derimod, som de Befuldmægtigede skulle til egen Efterretning have, er det, at de Vilkaar med Hensyn til Realiteten, hvorpaa de skulle kunne gaa ind, specificeres, og det er i den Henseende, at Udenrigsministeren urgerer paa, at man ikke begrænder de Befuldmægtigede saaledes, at de, medens det følger af sig selv, at de maa søge at skaffe sig saa gode Vilkaar som muligt, ikke har for det yderste Tilfælde carte blanche til pure at gaa ind paa det østerrigske Forslag. Giver man dem ikke det, maa man være belavet paa Krigens Fortsættelse.

Indenrigsministeren [Tillisch] yttrede, at han aldeles ikke kunde have noget at erindre imod, at Hans Majestæt approberer den foreliggende Indstilling fra Udenrigsministeren, men det, hvorpaa det vil komme an, er, efter hvad Udenrigsministeren selv nu har fremhævet, de Instructioner, der skulle gives de Befuldmægtigede. Indenrigsministeren finder det betænkeligt at tilraade Hans Majestæt at fortsætte Krigen, thi han tror, at der ikke kommer noget ud deraf; men paa den anden Side vilde han dog ogsaa finde det meget betænkeligt at tilraade at give de Befuldmægtigede Instructioner, som gaar ud paa Afstaaelse af Hans Majestæts Rettigheder til de jydskke Enklaver i Slesvig, og ligeledes vilde han finde det betænkeligt, om der ikke tages Forbehold med Hensyn til selve Slesvig, saaledes at der ikke af Tydskland bliver disponeret over dette Hertugdømme uden i Forbindelse med de neutrale Magter. Han har imidlertid ikke klart kunnet fatte, om Krigsministeren og Marineministeren bestemt fraraade at fortsætte Krigen, eller om der med Hensyn til Fyn og Sjælland kan være Udsigt til at forsvare begge disse Øer. Er der ingen Udsigt hertil, saa stiller det sig jo anderledes; men for Øieblikket tør han ikke tilraade pure at gaa ind paa de Betingelser, som ere stillede af det østerrigske Kabinet.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at i Øieblikket tror han, der er ingen Fare for Fyn, men naar Nætterne bliver længere, saa er det ikke utænkeligt, at Fjenden kan kaste Tropper iland.

Saalænge vi har Overlegenhed tilsøs, tror han, det er muligt at holde Fyn, men naar den Overlegenhed gaar tabt, er Sjælland ligesaa truet som Fyn og frembyder mange Landgangspunkter, som det er

umuligt for os at dække, naar det ikke kan ske fra Søen af. Naar Fjenden faar Overlegenheden tilsøs, vil han sikkert rette Angrebet mod Sjælland, og naar vi saa ere nødte til at dele Tropperne mellem Fyn og Sjælland, er man jo paa hvert af disse Punkter svagere. Hovedforsvaret for begge Øer maa være Flaaden; er Fjenden Herre tilsøs, kan han kaste en overlegen Styrke iland, hvor han vil.

Finantsministeren [David] bemærkede, at det, efter hvad Krigsministeren og Marineministeren havde yttret, vel forekom ham indlysende, at de ikke med Bestemthed havde udtalt, at der skulde være nogen overhængende Fare for Fyn og Sjælland, men det fremgaar dog af deres Yttringer, at Faren for disse Øer bliver, naar Krigen skal fortsættes igjen, større end den hidtil har været. Ved Siden heraf er der imidlertid een væsentlig Betragtning, som navnlig er fremhævet af Marineministeren, og det er den absolute Umulighed af, ved en Fortsættelse af Krigen, at gjenvinde noget af Jylland. Den umiddelbare Følge vil være, at Jylland bliver mere og mere udpresset, og da det tillige er at vente, at Fjenden vil betragte en i længere Tid fortsat Besættelse af Jylland paa samme Maade, som han har betragtet Slesvigs Besættelse, som en Erobring af Landet, bliver den middelbare Følge den, at naar det ialtfald af finantsielle Hensyn ikke længere er muligt at forsvare Fyn og Sjælland, hans Fordringer med Hensyn til den endelige Afgjørelse ville voxer. *Finantsministeren* kunde derfor, uagtet som sagt Krigsministerens og Marineministerens Udtalelser vel ikke tyde hen paa nogen nærliggende Fare for Fyn og Sjælland, ganske slutte sig til Udenrigsministeren i, at man ikke nu bør afslaa at begynde Underhandlinger paa det foreslaaede Grundlag; men han maatte paa den anden Side med Indenrigsministeren være fuldkommen enig i, at der i Instruxen for dem, der befuldmægtiges som Underhandlere, maa tages bestemte Reservationer med Hensyn til flere Punkter. Det forekom ham, at de af Udenrigsministeren oplæste Udkast kun har eet for Øje: Rigets Integritet, forsaavidt det nemlig forudsættes, at den tilsigtede grundige Undersøgelse af Arveforholdene skal kunne føre til Integritets Bevarelse. Men skjøndt det er langtfra, at han overser, hvor vigtigt det er at holde fast ved Integriteten, forekom det ham dog, at man ogsaa bør, for en anden Eventualitet, instruere Underhandlerne i den Retning, at de skulde søge at redde den dansktalende Del af Slesvig. Nationalitets-Principet har i de hidtil førte Underhand-

linger spillet en stor Rolle, og uagtet han ikke er blind for Farerne ved en Deling af Slesvig, mener han dog, at man af to Onder bør vælge det mindre. Han tilstaar, at Faren for en fortsat Agitation i den Del af Slesvig, som blev ved Kongeriget, er meget stor; men han tror, at den Agitation ikke bliver større end den, som, naar man betænker, hvor dybt indgroet det er hos den største Del af Nationen at lægge en ganske særdeles Vægt paa Nationalitets-Principet, vilde blive i Kongeriget, naar den dansktalende Del af Slesvig skiltes derfra, uden at der var gjort noget stærkt Forsøg paa at conservere denne Del. Han mener derfor, at det bestemt maa fremgaa af Instruxen, at man har været betænkt paa at gjøre det bedste for at beholde den dansktalende Del af Slesvig.

Justitsministeren [Heltzen] yttrede, at ligesom han anser Krigens Fortsættelse for i høieste Grad betænkelig, saaledes holder han det ogsaa for farligt nu at afvise at begynde Underhandlinger paa den foreslaaede Basis. Kun maa det være en nødvendig Betingelse, at det for vore Underhandlere stilles saaledes, at Meningen ikke er at begynde med en ubetinget Afstaaelse af, hvad der fra Østerrigs Side er forlangt, idet han nemlig tror, at man vel tør hengive sig til det Haab, at der dog under Forhandlingernes Gang kan indtræde Omstændigheder, som kunne gjøre det tænkeligt at naa en heldigere Afgjørelse. Blandt de Forbehold, som maatte blive at optage i Instruxen til de Befuldmægtigede, kunde vistnok ogsaa, saaledes som der allerede er blevet gjort opmærksom paa, Hensynet til den dansktalende Del af Slesvig finde en Plads, og der kunde i saa Henseende af de Befuldmægtigede med Føie gjøres Hentydning til, hvad der fra tysk Side bestandig er fremkommet om Sikkringen af den tydske Nationalitet i Slesvig. Forsaavidt endelig Spørgsmaalet om Slesvigs Deling er blevet bragt paa Bane, saa er en Deling ganske vist ikke noget hos Nordslesvigerne velset Alternativ, men naar i den Henseende Valget for dem staar imellem at gaa over til en fremmed Fyrste eller at blive ved den danske Krone, saa vil dog den store Del af dem foretrække dette sidste.

Minister Quaade bemærkede, at det, hvorom med Hensyn til det østerrigske Forslag Spørgsmaalet for Øieblikket er, ikke er at antage dette Forslag som en definitiv Fred, men at antage det som Basis for Forhandling; allerede en Antagelse af det som Forhandlingsbasis er ganske vist meget bindende, men den er dog ikke saa bin-

dende som en definitiv Fred. Han anser det for sit Vedkommende bedre at gaa ind paa Forhandling paa et saadant Grundlag, naar der i Forbindelse dermed vindes Tid og Krigens Ophør, end en Fortsættelse af Krigen, som formodentlig vilde føre til Erobringen af Fyn og andre Katastrofer og ende med, at man saa kom til at staa overfor værre Fordringer, som man maatte bøie sig for, end dem, der nu gjøres. Tanken ved de af Udenrigsministeren oplæste Udkaster, som alt forhen fremhævet, at faa gennem Forhandlinger Sagen dreiet hen til en fuldstændig og dybtgaaende Undersøgelse af Arvespørgsmaalet, saaledes som det forelaa førend Londonner-Traktaten; kommer det til en saadan Undersøgelse, som de tyske Magter ved Londonner-Conferencens Begyndelse netop selv havde tænkt sig, er der Muligheden for, at der i den Tid, som derved vil vindes, kan i Europa indtræde saadanne politiske Conjuncturer, at man kan støtte sig til dem, og at det vel kan være, at der kan bevirkes, at Forhandlingen om vor Sag tager en bedre Vending, saaledes at et mindre slet Resultat end det, som nu foreligger, lader sig opnaa. Forøvrigt kunde han ikke andet end ganske slutte sig til, hvad der fra flere Sider var udtalt om det ønskelige i at bringe visse Reservationer ind i Instruxen for Underhandlerne, men det vanskelige bliver altid at sørge for, at de Modificationer i Grundlaget for Forhandlingerne, som tilsigtes ved saadanne Reservationer, ikke blive saaledes, at de blive det samme som en Forkastelse; og man maa gjøre sig det klart, at det Tidspunkt kan komme, da de Befuldmægtigede kun har Valget imellem Krigens Fortsættelse og at gaa pure ind paa det østerrigske Forslag. I det korte Tidsrum, som de Befuldmægtigede have til Raadighed indtil den 31te Juli, da Vaabenhvilen udløber, vil der i hvert Fald ikke kunne blive Tid til at komme frem med andre Contraforslag end saadanne, som slutte sig til selve det østerrigske Grundlag; han tror saaledes ikke, at man, hvad den danske Befolkning i Slesvig angaar, vil kunne gaa videre end til at søge opnaaet en Garanti til Gunst for den, og et Contraforslag, der skulde gaa ud paa at conservere den dansktalende Del af Slesvig for Kongeriget, maatte tillige med andre Contraforslag, der ligge udenfor det antagne Grundlag, og som det kunde være hensigtsmæssigt, at de Befuldmægtigede havde i deres Haand at kunne gjøre, forbeholdes den senere Fredsforhandling.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at han da saa ogsaa vil-

de tilraade, at der imellem de Forslag, som de Befuldmægtigede saaledes kunde forsynes med for under den senere Fredsforhandling at komme frem dermed, naar Adgang dertil aabnede sig, optoges Forslag til, at hele Monarkiet gik ind i det tyske Forbund. Vel tror han ikke, at dette Forslag vilde føre til noget, men han mener dog, at det bør fremsættes, da dette altid vil bidrage til at forøge Vanskelighederne for vore Modstandere.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Johannsen] yttrede, at han med Hensyn til den foreliggende Indstilling ganske kunde slutte sig til, hvad der var udtalt af Udenrigsministeren og Minister Quaade. En Fortsættelse af Krigen vilde efter al Sandsynlighed ikke kunne ske med noget Held; han finder, at det er absolut nødvendigt nu at komme ind paa Fredsunderhandlinger, og endskjøndt han ikke miskjender, hvor stort et Offer det er at indlade sig paa Forhandlinger paa det foreslaaede Grundlag, tror han dog ikke, at Fjenden vil gaa ind paa noget ringere. Han stemmer saaledes for, at Udenrigsministerens Indstilling approberes.

Marineministeren [Lütken] skulde, forsaavidt det var blevet ytret, at der ikke fra de militære Ministres Side er givet nogen bestemt Erklæring om vor Modstandskraft, bemærke, at det ganske vist er vanskeligt herom at udtale noget aldeles bestemt; Krigshistorien frembyder saamange Exempler paa, at det er lykkedes en ringe Styrke at beseire en langt større, og af den Slags Held vilde vi jo ogsaa muligt kunne have. Jo længere det trækker hen paa Aaret, desto fordelagtigere bliver det for os med Hensyn til Fjendens Indtrængen i vore Farvande, medens det derimod vil være mindre fordelagtigt for os med Hensyn til en Landgang i Fyn. Som han allerede tidligere har udtalt, finder han det i sin Orden, at man nu forsøger paa at komme ind paa Underhandlinger, saaledes som af Udenrigsministeren foreslaaet, men han antager tillige, at der vil være Tid til, at de Befuldmægtigede, naar de ere komne til Wien og have nærmere erfaret, hvad de tyske Magters Mening er, kunne give Beretning herom til den Kongelige Regjering, for at denne saa kan tage definitiv Afgjørelse. Ogsaa han sætter overordentlig Pris paa at conservere den dansktalende Del af Slesvig, og da han antager, at Østerrig og Preussen vilde være meget begjærlige efter at faa vore Kolonier i Vestindien, har han tænkt sig, at dette var en Maade, hvorpaa man maaske kunde conservere den nordlige Del af

Slesvig, hvis Befolkning jo paa en ganske anden Maade er bunden til den danske Krone, end de vestindiske Koloniers Befolkning er det.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at vistnok meget kunde tale for, at Østerrig kunde have stor Lyst til at faa St. Thomas, og da Danmark neppe vilde have stor Skade ved at miste de vestindiske Besiddelser, vilde det sikkert være tilraadeligt at rette sine Tanker paa, saaledes som Marineministeren har antydet, ved en Afstaaelse af dem at conservere for Kronen noget af, hvad den ellers vilde miste.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at han i Henhold til, hvad han allerede tidligere havde fremført, slutter sig til Udenrigsministerens foreliggende Indstilling.

Minister Grev Moltke sluttede sig ligeledes til Indstillingen, idet han, skjøndt han altid havde været af den Mening, at man burde holde paa Monarkiets Integritet, saalænge man paa nogen Maade kunde, dog, efter hvad der var oplyst, ansaa det for en Nødvendighed, ihvor haardt han end fandt det, at maatte underhandle paa Grundlag af Hertugdømmernes Adskillelse fra Danmark. Han var imidlertid ikke istand til ret at indse, hvorledes den danske Stat skal kunne bestaa med den Grændse, som den derefter vil faa, og han havde den Frygt, at Jylland om kortere eller længere Tid saa ogsaa vil gaa tabt.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme ikke kunde andet end finde de af Østerrig foreslaaede Betingelser ganske overordentlig haarde, og naar der saas hen til, at det jo kun var en Forbunds-Execution, der var foretaget i Holsten og Lauenborg, ikke nogen Erobring af disse Hertugdømmer, forekom det Hans Majestæt, at der vel havde været Grund til at vente, at der ikke fra hans Modstanderes Side skulde være blevet vist en saadan Perfidi og et saadant Brud paa al Ret, som nu sket er. Hans Majestæt havde derfor ogsaa først, som allerede tidligere udtalt, havt nogen Frygt for, at man ved nu at gaa ind paa den østerrigske Basis skulde binde sig formeget; men da det, efter hvad der foreligger, maa anses afgjort, at, hvis man ikke er villig til at forhandle paa denne Basis, dette vil have en Fortsættelse af Krigen tilfølgende, og da vi ved at vedblive Krigen har ligeoverfor den Overmagt, vore Fjender have, ikke den mindste Chance for os, men kun Udsigt til yderligere at tabe, saa forekommer det Hans Majestæt, at der ikke er andet at

gjøre end at bøie sig, og Allerhøistsamme gav derfor sin allerhøieste Approbation til Udenrigsministerens Indstilling. I Henhold hertil vilde da derefter Udenrigsministeren i et følgende Geheime-Statsraads-Møde have allerunderdanigst at forelægge en fuldstændig Instruction for de Befuldmægtigede, der skulle sendes til Wien, ved hvilken Instructions Affattelse de i Geheime-Statsraadet idag fremkomne Yttringer vilde være at tage i Betragtning.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at han vilde tillade sig allerunderdanigst at foreslaa Minister Quaade og Oberst Kauffmann til som Kongelige Befuldmægtigede at afgaa til Wien for der, som nu allerunderdanigst bifaldt, at afslutte Vaabenstilstand og Fredspræliminærer. Han tilføiede, at han oprindeligt havde tænkt sig, at det kunde være hensigtsmæssigt tillige som Befuldmægtiget at sende en Holstener, som nyder Tillid hos de tyske Magter, men da man dog ikke kan have noget virkeligt Haab om at kunne conservere Monarkiets Integritet, var han igjen kommen tilbage fra den Tanke, og det saameget mere som der, hvis en saadan Mand skulde sendes, vilde hengaa nogen Tid, og Tiden presserer jo ganske særdeles. Han havde ogsaa tidligere paatænkt at ville som en 3die Befuldmægtiget allerunderdanigst bringe i Forslag en Mand, som ved sin Personlighed var skikket til med Hensyn til den Paalidelighed, hvormed Underhandlingerne i Wien kunde i dansk Retning blive førte, at beroige det store Parti her i Landet, som sætter saamegen Pris paa at conservere den dansk-talende Del af Slesvig, men han havde igjen opgivet denne Tanke, da han i det hele, foruden hvad der med Hensyn til Tidens Kostbarhed ogsaa her gjør sig gjældende, tror, at det vil være godt, at Apparatet ved den Mission, der skal sendes, ikke er for stort.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at bifalde, at Minister Quaade og Oberst Kauffmann afsendes som Befuldmægtigede til Wien i det omhandlede Øiemed.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en over Menig F. H. F. Westphal afsagt Krigsretsdom.

I Overensstemmelse med Indstillingen resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at Krigsretsdommen forsynes med følgende allerhøieste Paategning: »Krigsrettens Dom vorder hermed stadfæstet«.

Fremdeles refererede *Krigsministeren* [Hansen] en allerunderda-

nigst Forestilling angaaende en over Trainconstabel Jens Petersen afsagt Krigsretsdom.

Overensstemmende med Indstillingen resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at Krigsretsdommen forsynes med følgende allerhøieste Paategning: »Af Kongelig Naade nedsættes den idømte Straf til Forbedringshusarbeide i 3 Aar. Den paalagte Erstatning bortfalder som Justitssagen uvedkommende.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at det Rigsraadet forelagte Udkast til Lov om Pension for Geheime-Conferentsraad, Kammerherre Frederik Ferdinand Tillsch maa tages tilbage.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Lovudkast tages tilbage.

Endvidere refererede *Finantsministeren* [David] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Pensionsforhøielse for forhenværende Opsynsmand ved Laveskov under 2det Kronborgske Skovdistrikt, Hendrik Klitgaard.

Overensstemmende med Indstillingen blev bemeldte Lovudkast allerhøiest approberet til Forelæggelse for Rigsraadet i dets nuværende Samling.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet torsdag d. 21. juli 1864.

Aar 1864, Torsdagen d. 21de Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Bernstorff Slot under *Hans Majestæt* Kongens allerhøieste Præsidium.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Fuldmagter og Udkast til Instruction for Minister Quaade og Kammerherre, Oberst Kauffmann som Kongelige Befuldmægtigede til at afgaa til Wien for at afslutte Vaabensstilstand og Fredspræliminærer, idet han allerunderdanigst indstillede, at det maatte behage *Hans Majestæt* at forsyne de forelagte Fuldmagter med sin allerhøieste Underskrift og derhos allernaadigst at bemyndige ham til at instruere de fornævnte Befuldmægtigede i

Overensstemmelse med den i Udkast allerunderdanigst forelagte Instruction.

Efterat de forelagte Fuldmagter og Udkastet til Instructionen vare blevne oplæste, bemærkede *Minister Quaade*, at forsaavidt det i Instructionen paalægges de Befuldmægtigede, naar de Allierede ikke skulde være villige til under Vaabenstilstanden at evacuere Jylland, at tage dette Punkt ad referendum, saa maatte han gjøre opmærksom paa, at det kan stille sig saaledes, at der ikke bliver Tid til at tage ad referendum. De Befuldmægtigede kunne jo strax efter deres Ankomst til Wien søge at sondere med Hensyn til bemeldte Punkt, og de kunne da derefter, naar de have gjort Indberetning om, hvorledes det stiller sig i saa Henseende, blive forsynede med en supplerende yderligere Instrux. Men man maa være forberedt paa, at Spørgsmaalet om Rømningen af Jylland kan komme frem først den allersidste Dag af Vaabenhvilen, og at de tyske Magter ville gjøre Paastand paa at vedblive at holde nogle strategiske Punkter i Jylland besatte eller paa ikke strax at rømme Jylland, men først efter en vis Tids Forløb; naar de da ikke ville forlænge Vaabenhvilen et Par Dage, for at der kan blive Tid for de Befuldmægtigede til at tage dette Punkt ad referendum, bliver Situationen for disse vanskelig, og det bliver ikke let at sige, hvad der er at gjøre. Han skal ikke være bange for i saa Fald at tage Ansvar et ved at handle paa egen Haand, men han maa, som sagt, gjøre opmærksom paa, at det kan komme til at staa saaledes, at der ingen Tid bliver til at tage det omhandlede Punkt ad referendum.

Udenrigsministeren [Bluhme] kunde kun sige, at skulde det ikke blive muligt at tage det paagjældende Punkt ad referendum, maa de Befuldmægtigede i saa Fald gjøre, hvad de under de givne Forhold anse for det rigtigste.

Marineministeren [Lütken] henledede Opmærksomheden paa, at der vist i forskjellige Havne er en Del danske Skibe og Ladninger, som ere beslaglagte af Fjenden, og med Hensyn hertil troede han det derfor rigtigst, at der gjøres en Tilføining i den vedkommende Passus af Instructionen, hvor der tales om Frigivelse af de ved de Allieredes Krydsere opbragte danske Skibe og Ladninger.

Indenrigsministeren [Tillisch] fremhævede med Hensyn til det Exorbitante i de tyske Magters Fordring om de jyske Enklavers Afstaaelse Nødvendigheden af, at det skarpere pointeres i Instructionen, hvilken uhyre Forskjel der er imellem at gjøre Fordring

paa, hvad der hører til Hertugdømmerne, og at forlange en Del af det egentlige Kongerige, som de jydskke Enklaver jo ligefrem ere.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at det vistnok vilde være rettest, at der gjøres i Instruxen en saadan Tilføining som af Marineministeren antydet, og han skulde derfor foreslaa, at den paa-gjældende Passus bliver forandret derhen, at den kommer til at lyde saaledes: »Den Kongelige Regjering er villig til at løslade de opbragte og beslaglagte Skibe og Ladninger. Da den tilsvarende Frigivelse af de ved de Allieredes Krydsere opbragte eller i Havnene beslaglagte danske Skibe og Ladninger« o.s.v.

Hvad dernæst angik det, som Indenrigsministeren havde desidereret i Instruxen, da troede Udenrigsministeren, at det i saa Henseende Fornødne vilde opnaas, naar det paa vedkommende Sted i den kommer til at hedde, at ligeoverfor de forbundne Magters Fordring »bør det med stor Bestemthed fremhæves, at der saaledes gjøres Paastand ikke blot paa de to Hertugdømmer, som have været længe Gjenstand for Strid med Tydskland, og paa eet Hertugdømme (Lauenborg), som utvivlsomt og traktatmæssigt er afstaaet til den danske Krone, men endogsaa paa hvad der hører til Kongeriget i mest indskrænket Forstand, nemlig de kongerigske Enklaver i Slesvig, Fordringer, af hvilke især den sidste er ganske ny og ikke tidligere fremsat.«

Efterat *Indenrigsministeren* [Tillisch] havde yttret, at han fandt sig fuldkommen tilfredsstillet ved den af Udenrigsministeren saaledes foreslaaede forandrede Redaktion, og efterat ogsaa Geheime-Statsraadets øvrige Medlemmer havde tiltraadt denne, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det foreliggende Udkast ændres saaledes som af Udenrigsministeren foreslaaet.

Der skredes derpaa til Votering over den saaledes ændrede Instruction i sin Helhed, og yttrede da *Udenrigsministeren* [Bluhme], at han, med Henhold til hvad han i forrige Geheime-Statsraads-Møde udførligere havde udviklet, vedblivende maatte allerunderdanigst tilraade Hans Majestæt at gaa ind paa Underhandlinger paa den foreslaaede Basis; ved at befale en anden Basis lagt til Grund for Underhandling, vilde Hans Majestæt udsætte sig og Landet for Fordærvelse, og Udenrigsministeren turde ikke paatage sig det Ansvar. Af de Depecher fra Udlandet, som han havde havt den Ære efterhaanden at forelægge Hans Majestæt, og som han herved skulde i Afskrift fremlægge til Geheime-Statsraadets Protokol, fremgaar

det tydeligt, at Danmark er fuldstændigt isoleret, at de venskabelige Stormagter tilraade at gaa ind paa Fred endog med Opoffrelse af Slesvig i sin Totalitet, og at ingensomhelst Bistand er at vente fra nogen Side. I Forbindelse hermed oplæste han en idag modtagen Depeche fra den Kongelige Gesandt i London, af hvilken han ligeledes fremlagde en Gjenpart til Protokollen, der, som han finder, stadfæster, hvad man allerede tidligere har vidst, at vi staa isolerede, og at England ikke har isinde at gjøre noget Skridt til aktiv Hjælp for os. Vi vilde skuffe os selv med falske Forhaabninger, om vi troede, at England vil forhindre den østerrigske Flaade fra at gaa ind i Østersøen; der er, siden han tiltraadte Udenrigsministerposten, ikke fra noget Kant kommet noget, som tyder derpaa. Men begynder Krigen paany, og den østerrigske Flaade løber ind i Østersøen og findes stærkere end Hans Majestæts Flaade, saa er, synes det ham, det Tidspunkt forhaanden, hvor enhver maa finde, at der er ikke andet for Danmark end at slutte Fred à tout prix. Det farligste for Kongen, Landet og Nationen er, om Krigen skulde begynde paany, og hvad man nægter nu, vil man dog siden komme til at tilstaa.

Udenrigsministeren inhærerer saaledes sin allerunderdanigste Indstilling, i Henhold til hvilken han andrager paa allerhøieste Bemyndigelse til at instruere de Kongelige Befuldmægtigede i Overensstemmelse med den foreliggende Instruction.

De af Udenrigsministeren til Protokollen fremlagte Aktstykker toges til Protokollens Følge saaledes:

- 1) Extrakt af en Beretning fra den Kongelige Gesandt i London, d.d. 6te Juli 1864.
- 2) Telegram fra den Kongelige Gesandt i Paris af 6te Juli 1864.
- 3) Gjenpart af en Depeche fra Grev Russell til Sir Aug. Paget af 6te Juli 1864.
- 4) Telegram fra Udenrigsministeren til den Kongelige Gesandt i Paris af 7de Juli 1864.
- 5) Afskrift af en Beretning fra den Kongelige Gesandt i Paris, d.d. 7de Juli 1864 med hoslagt Gjenpart af en Beretning til Udenrigsministeren, dateret London den 3die Juni 1864.
- 6) Telegram fra den Kongelige Gesandt i Paris af 8de Juli 1864.
- 7) Uddrag af en Beretning fra den Kongelige Gesandt i Stockholm af 10de Juli 1864.

- 8) Uddrag af en Beretning fra den Kongelige Gesandt i Paris, d.d. 12te Juli 1864.
- 9) Afskrift af en Beretning fra den Kongelige Gesandt i Paris, d.d. 14de Juli 1864.
- 10) Afskrift af en Beretning fra den Kongelige Gesandt i London, d.d. 15de Juli 1864.

Finantsministeren [David] fremlagde til Protokollen sit skriftlige Votum, hvilket toges til Indlemmelse i den saalydende:

Forsaaavdt Spørgsmaalet er, om Krigens Fortsættelse er tilraadelig med Hensyn til Landets finansielle Kræfter, om disse tilstede Krigens Gjenoptagelse, skal jeg tillade mig at bemærke, at det er umuligt bestemt at angive, hvilke Byrder et tro og for sin Selvopholdelse kjæmpende Folk formaar at bære, og hvilke Ressourcer en Stat med en usvækket Kredit er istand til at tilvejebringe. Skal det nævnte Spørgsmaal opfattes alene i absolut Betydning, saa tør det paa ingen Maade betvivles, at jo Statens Ressourcer og Folkets finansielle Kræfter tilstede Fortsættelsen af Krigen; men efter min Overbevisning tør dette Spørgsmaal ikke løsrives fra de politiske Betragtninger, som Situationen fremkalder, navnlig ikke fra det Resultat, som Krigens Fortsættelse maatte stille i Udsigt.

Jeg maa da først og fremmest tage Hensyn til de Betragtninger, som Conseilspræsidenten har søgt at gjøre gjældende, støttende sig paa de af Krigs- og Marineministeren udtalte Anskuelser af Landets Modstandskraft i Forhold til en overmægtig Fjende, og til den paa alle foreliggende Aktstykker grundede Overbevisning om, at der ikke er ringeste Udsigt til aktiv Understøttelse af nogen anden Magt, hvorved Danmarks isolerede Stilling kunde forandres. Resultatet af Krigens Fortsættelse stiller derfor efter al menneskelig Forudseenhed at dømme, ikke nogen bedre Udgang i Udsigt end den, som nu kan opnaas, hvor stort og smerteligt Tabet end vil være og blive følt. Men det maa da heller ikke paa nogen Maade overses, hvorledes Landets finansielle Tilstand vil være efter en fortsat Krig, der ikke har ført til et mindre sørgeligt Resultat.

Til de Betragtninger, som Conseilspræsidenten har fremført, og om hvis Begrundethed jeg ikke nærer ringeste Tvivl, skal jeg tillade mig at tilføie den følgende:

Efter Krigs- og Marineministerens Udtalelser er det umuligt at

gjenerobre Jylland. Naar Fjenden da i længere Tid fastholder det af ham erobrede Jylland, er det da ikke at befrygte, ikke blot at han vil udpresse denne Provinds og ødelægge dens Velstand, men at han, der er gaaet frem efter den Grundsætning, at hvad der er erobret er retlig erhvervet og aabenbart bringer »Erobringens Ret« i Anvendelse paa Slesvig, ogsaa vil fastholde Jylland som en erobret Provinds og derefter stille sine Betingelser.

Desuden ville de Byrder, som Krigens Fortsættelse vil paalægge, tyngde saameget haardere paa Øerne, som disse alene ville komme til at bære dem. Den vil derfor betragtet fra det finansielle Standpunkt være farlig i dobbelt Henseende, først fordi Jylland derved vil blive udpint og dets Kraft til at bære Byrder efter gjenvundet endelig Fred ikke lidet svækket, og dernæst fordi Øerne ogsaa tungt ville føle Krigens Byrder, selv om yderligere materielle Tab ville kunne undgaas, uden at derved, naar al Indtægt fra Jylland udebliver, et saa klækkeligt Bidrag til Krigens Førelse og selv de løbende Statsudgifters Bestridelse vil indflyde i Statskassen, at det vil kunne undgaas ved en vidtgaaende Benyttelse af Statskrediten at tilveiebringe de nødvendige store Midler. Men jeg maa da ogsaa allerunderdanigst fremhæve, at det ikke kan blive uden Indflydelse paa denne, hvor stor end Tilliden er til den Orden og Samvittighedsfuldhed, der er fremherskende i det danske Finantsvæsen, hvorledes Spørgsmaalet om Statens territoriale Omraade stiller sig, og hvorledes de Garantier, som Danmarks fremskridende Velstand hidtil har givet, og som have støttet Landets Kredit, fremtidig ville blive bedømte. Vistnok have Finantserne ikke ubetydelige Ressourcer i Øresundsfondet; men om ogsaa disse kunne blive benyttede, og det turde maaske være klogt fremfor alt at gjøre det, maa jeg give at betænke, at naar Øresundsfondets Midler ere forbrugte, og det ville de i Virkeligheden være, naar dets Aktiver blive ombyttede med danske Statsobligationer og saaledes forvandlede til indenlandsk Statsgjæld, vil Skattebyrden blive saa meget større og mere trykkende.

Jeg kan paa disse Grunde for det finansielle Standpunkt ikke betragte Krigens Fortsættelse som tilraadelig, naar der ikke er en bestemt Udsigt til aktiv Hjælp tilstede, hvorpaa et grundet Haab om dens lykkelige Udgang kunde bygges, og en saadan mangler jo ganske.

Efter samvittighedsfuldt at have overveiet disse Betragtninger i Forening med de af Krigs- og Marineministeren afgivne Erklæringer

og de af Conseilspræsidenten fremlagte Depecher, maa jeg allerunderdanigst udtale det som min Overbevisning, at det ogsaa fra det finansielle Standpunkt er utilraadeligt at fortsætte Krigen, og at jeg maa betragte det som en af Forholdene paatvungen Nødvendighed at slutte mig til Conseilspræsidentens Forslag om at meddele de Befuldmægtigede, som sendes til Wien, den foreliggende Instruction til Forhandlinger om Vaabenstilstand og præliminær Freds Afsluttelse paa den i Grev Rechbergs Depeche af 16de Juli 1864 foreslaaede Basis, naar bedre Vilkaar efter Instructionens Indhold ikke ere opnaaelige.

Krigsministeren [Hansen] fremlagde derefter ligeledes til Protokollen sit skriftlige Votum, som toges til Indlemmelse i den saalydende:

Det Spørgsmaal, om Danmarks Stilling for Øieblikket er saaledes, at der maa arbeides for at opnaa en Fred, selv om denne kun kan tilveiebringes ved store og tunge Offre, er af en saadan Vigtighed, at det maa være mig tilladt skriftligen yderligere at motivere den Anskuelse, som jeg allerede mundtligen har udtalt i Statsraadets Møde den 19de Juli.

Jeg skal i saa Henseende tillade mig først at omtale den politiske Side af Sagen, derpaa den militære.

Jeg maa da anse det som afgjort, at vi, hvorledes end Sagerne stille sig, og hvor uheldigt Udfald en fortsat Kamp end kunde faa, ville komme til at staa ene. Den samme Stormagt, som, før Fjendtlighederne udbrød, bestemt udtalte, at naar det kom til Kamp, vilde Danmark ikke staa alene, har nu, efterat Forhandlingerne paa Conferencen ikke have ført til noget Resultat, erklæret, »at den ikke kan forpligte sig til at understøtte Danmarks Sag med Vaabenmagt«. Ligesaa lidet som der fra England til Trods for den Sympathi, der af Nationen næres for vor Sag, kan ventes nogen Hjælp, ligesaa lidet kan den haabes fra Frankrig, der, om det end er velvilligt stemt for os, indskrænker sig til at indtage en afventende Stilling. At Rusland snarere knytter sig til vore Fjender, de to tyske Stormagter, synes tydeligt, og Sverrig-Norge, hvis relative Svaghed, hvad Finantsvæsen og Forsvarsvæsen angaar, kun vilde have tilladt en meget indskrænket Understøttelse, har, som det fremgaar af dens seneste Optræden, selv opgivet Tanken herom ved at standse Rustningerne og Krigsforberedelsen og tilbagekalde de udrustede Skibe.

Ligesom der saaledes fra de Magter, hos hvem der kunde forud-

sættes venskabelige Følelser for Danmark, eller i hvis Interesse det maatte antages at være, at det danske Monarki blev opretholdt, ikke fortiden kan ventes nogen aktiv Hjælp, saaledes er det utvivlsomt frugtesløst nu at haabe paa, at en Bevægelse i Syd eller Øst af Europa skulde aflede de krigsførende Magters Opmærksomhed fra vore Forhold og tvinge dem til at dele deres Magt. Om dette Haab har havt nogen Andel i den Politik, den Kongelige Regjering hidtil har fulgt, derom skal jeg ikke have nogen Mening, men selv om saa var, maa Haabet nu antages at være glippet. Fredens Bevarelse synes for Øieblikket Hovedopgaven for Europas Regjeringer, hvad Fremtiden saa end vil bringe; jeg tror derfor, at vi bør modtage den Fred, der bydes os, og at vi, ved at forsøge paa at fortsætte Kampen, ville fremkalde de Stormagters Uvillie, der hidtil, om end i mindre Grad, have talt vor Sag.

Hvad den militære Side af Sagen angaar, da vil en Fortsættelse af Krigen, paa Grund af Landets insulære Bestanddele, hovedsageligen være afhængig af den Maade, paa hvilken vor Marine kan virke. Jeg anser det for tvivlsomt, om Marinen i Tidens Længde vil være istand til at fyldestgøre de Krav, der stilles og maa stilles til den af Landforsvaret. Disse Krav ere:

- 1) Forsvar af de Landsdele og Kyststrækninger, der ikke kunne forsvares af Armeen, og Vedligeholdelse af Forbindelsen imellem de flere Øgrupper, der nu udgjøre den Del af Monarkiet, som ikke er besat af Fjenden.
- 2) Afvisning, eventuelt Kamp, imod den allierede Flaade.
- 3) Blokade af samtlige de krigsførende Magters Havne.

Hvad Blokaden angaar, skal det ikke benægtes, at den har udøvet et stort Tryk paa een af de krigsførende Magter og skadet Nordtyskland i betydelig Grad. Men afset fra, at den ene Magt, mod hvilken vi kjæmpe, slet ikke er berørt af Blokaden, er det tvivlsomt, om den Modstanderen tilføiede Skade kan opveie den Skade, der tilføies os ved Jyllands Occupation og de der foregaaende Udpresninger. Med de Communicationsmidler, over hvilke Nordtyskland raader, kan det neppe antages, at en Blokade nu er saa ødelæggende som tidligere, og de Afbrydelser, som vi have været nødsagede til at indrømme, have maaske gjort den mindre følelig; derimod er det, at den ene Halvdel af Kongeriget befinder sig i Fjendens Vold, at Staten ei alene nu ingen Ressourcer har deraf, men i lang Tid vil se

disse Ressourcer forringede, paa Grund af en Udsugelse, som Fjenden planmæssigt iværksætter, et langt væsentligere Onde, en langt større Ulykke. Dertil kommer, at allerede den Tid nærmer sig, paa hvilken en Blokade bliver vanskeligere at overholde.

Om vi dernæst kunne holde en saa stor Styrke af vor Flaade samlet, at den med Udsigt til et heldigt Udfald kan optage Kampen med den allierede østerrigske og preussiske Flaade, derom kan jeg ingen Mening have. Saavidt vides, bestaar den allierede Flaade af 13 Seilere, et Tal, der, selv om flere mindre Skibe ere indbefattede deri, dog er stort nok til at indgyde Uvished om Kampens Udfald, om den danske Flaade, eller rettere den Del deraf, der dertil kan anvendes, skulde møde den i rum Sø.

Hvad endelig angaar Forsvaret af de Landsdele og Kyststrækninger, som forudsættes at kunne forsvares af Søetaten, da er det klart, at Armeen med den indskrænkede Styrke, hvortil den ved en Række af uheldige Fægtninger er reduceret, ikke er istand til at forsvare vore langtstrakte Kyster. Jeg anser det nemlig for en absolut Betingelse for, at Armeen kan udrette noget, at den holdes saa samlet, saa concentreret som muligt. Dens Opgave maa da, ligeoverfor Fjendens store Magt tillands, indskrænkes til at forsvare den Kyststrækning, som er saa lidet fjernet fra den af Fjenden besatte Kyst, at en Overgang i Baade kan finde Sted, og hvor Marinens Skibe ikke uden Fare kunne bevæge sig i det snevre Farvand. De øvrige Kyster kunne ikke dækkes af Armeen, men maa søges beskyttede af Flaaden; og naar det betænkes, at hele Kyststrækningen fra Svinemünde til Lübeck og fra Lübeck til Aarhus, for ikke at sige til Frederikshavn, er i Fjendens Magt, og at han i enhver af de mange Havne, der findes paa denne Strækning, kan samle Skibe og skaffe sig Søfolk, saa forekommer det mig tvivlsomt, om der ikke herved stilles Søetaten en større Opgave, end den kan løse. Det maa erindres, at Transportskibe kan Fjenden uden Vanskelighed forskaffe sig. Til de Foretagender, han vilde rette mod Øerne, f. Ex. fra Rügen imod Lolland, fra Femern imod Ærø, hvor en Overgang i mørke Nætter er mulig, eller blot simulere hvad der for os omtrent vilde have samme Betydning, vil fornemmelig udfordres Dampskibe og Kanonbaade, som kunne kjøbes eller fragtes. Søfolk ville kunne faas, foruden fra de preussiske Havne, fra Lübeck, Hamborg og Bremen, Mecklenborg, Holsten og tildels Slesvig.

Faar Fjenden Overmagten tilsøs, er Sjælland truet i lige saa høi Grad som Fyn, og Armeen, som neppe nok er tilstrækkelig til at forsvare denne Ø, vil, naar den skal deles for ogsaa at bevogte Sjælland, hverken kunne forsvare den ene eller den anden af disse Øer. Det fremgaar heraf, hvormeget Landets Forsvar er afhængigt af Sø-Forsvaret.

Jeg kommer nu til det Spørgsmaal, om det da kan ventes, at Armeen vil være sin Opgave voxen, og jeg tager ikke i Betænkning at besvare dette Spørgsmaal benægtende.

Det maa hermed først erindres, at Armeen fra første Færd har kjæmpet mod Overmagt, og at denne Overmagt forholdsvis er større nu end tidligere. Den fjendtlige Styrke Nord for Eideren kan anslaaes til 70.000 Mand, 50.000 Mand Preussere og c. 20.000 Østerrigere. Herimod kunne vi ialt stille 38 Batailloner à i det høieste 800 Kombattanter, 33 Eskadroner og 13 Batterier foruden Kystbatterierne, tilsammen 38–40.000 Mand. Og det er ikke i Tal alene, at Fjenden er os overlegen. Hans Artilleri har Erfaringen vist at være vort overlegent i Antal, maaske ogsaa i Rækkeevne og Skudsikkerhed; intetsteds hvor vort Artilleri har skullet maale sig med det preussiske, har det kunnet bringe den fjendtlige Ild til Taushed. Fjendens Haandskydevaaben anses ogsaa for bedre end vor Armees. Personlig deler jeg ikke denne Anskuelse; men det er vist, at vore Soldater staar i den Formening, at det preussiske Zündnadelgevær er et bedre Skydevaaben end det, hvormed de selv ere forsynede, hvilket har svækket deres Tillid til deres egne Vaaben. Og som Fjenden er os overlegen i Tal og alt Slags Materiel, saaledes maa det indrømmes, at han er det i Organisation og i militær Uddannelse. Tilmed er Fjenden den Angribende, og vor Armee er indskrænket til Defensiven. Den Angribende ved, hvor han vil angribe, og kan paa Angrebepunktet samle sin hele Styrke. Den Defensive, som ikke ved, hvor han vil vorde angrebet, er derfor nødt til at sprede sine Kræfter og bliver saaledes paa alle Punkter den svagere.

Den oprindelige Organisation af den danske Armee, Planen af 1842, lider af 2 væsentlige Mangler, en for kort Tjenestetid og altfor faa Befalingsmænd. Begge disse Mangler finde i langt høiere Grad Sted nu end tidligere. Ikke alene Tjenestetiden er forkortet, men ogsaa Uddannelsestiden; og de iforveien svage Kadres bleve ganske kort før Krigen endnu mere svækkede, idet Bataillonernes 4 Com-

pagnier formeredes først til 6 og kort efter til 8, for at kunne optage alt det til Tjeneste indkaldte Mandskab. Herved bleve Befalingsmænd og Undergivne fremmede for hinanden, og det nødvendige Sammenhold og Tillidsforhold forsvandt. Antallet af Befalingsmænd med Øvelse og praktisk Uddannelse, der kun kan erhverves ved længere Tjeneste, var allerede forinden Krigens Udbrud bragt ned til det mindst mulige; det blev aldeles utilstrækkeligt, da der af 23 Afdelinger af Infanteriet skulde formeres 45, af hvilke enhver var 4–5 Gange større end Afdelingerne paa Fredsfod. Planen af 1842 afskaffede Regiments-Inddelingen i Infanteriet. Dette unyttige Mellemlid imellem Brigaden og Bataillonerne gjenoprettedes ifjor og absorberer flere gode Kræfter til 22 nye Staber. Man søgte at raade Bod paa denne store Mangel af Officerer ved at kalde de netop indøvede Reserveofficerer til Tjeneste (c. 300). Mange af disse have lagt Talent og Dygtighed for Dagen, de fleste have i Farens Stund vist Mod, og ikke faa have betalt deres Gjæld til Fædrelandet med deres Blod. Men det fulgte af sig selv, at de i den daglige Tjeneste, i de mangfoldige Forhold, der gjentage sig hver Dag, og i hvilke det er saa vigtigt, at den Undergivne med Tillid kan se op til den Foresatte, ofte maatte mangle den fornødne Autoritet og Sikkerhed. De manglede den første Egenskab hos en Befalingsmand, den, at kunne gjøre deres Autoritet gjældende imod deres Undergivne, og navnlig imod vor, i det hele taget ret dygtige Underofficersklasse, der ikke uden Utilfredshed saa sig stillet under Befaling af unge Mennesker, der i militær Uddannelse og Tjenstroutine stode langt under dem. Alleerede heri ligger en Grund til Disciplinens Svækkelse; endmere svækket blev den ved den indskrænkede Straffemyndighed, der var tillagt Befalingsmændene, ved det Medhold, enhver om end nok saa ubeføiet Klage fra en Underordnet fandt i Pressen. Alle ældre Officerer have beklaget sig over, at den ringe disciplinære Strafferet, som blev levnet dem ved den Kongelige Resolution af 4de April 1848, senere er bleven dem fratagen, hvorved Officerernes Anseelse ligeoverfor deres Undergivne har lidt et stort Skaar.

Ogsaa mener jeg, at den Befaling, at Officererne herefter skulle tiltale de Menige med »De«, istedetfor som tidligere »Du« blev given i et mindre heldigt Øieblik.

Jeg tror, at jeg ikke feiler, naar jeg siger, at den største Del af Armeens Officerer mistvivler om et heldigt Udfald af Krigen. At

der hersker Misstemning i de Meniges Rækker, slutter jeg deraf, at i den senere Tid ere forholdsvis mange Soldater blevne taget til Fange. Man har troet sig nødsaget til at hjemsende Forstærkningsmændene af Infanteriet, fordi de ikke svarede til den Forventning, man havde ved Indkaldelsen af disse ældre Mandskaber.

Sammenfattes alle disse Grunde, er det forklarligt, at Armeens moralske Styrke, dens moralske Modstandskraft ikke er saadan, at deraf kan haabes et Resultat, der kunde opveie, hvad Armeen mangler i Tal og Materiel. Enhver Armee, der, efter et Vinterfelttog som vort, havde lidt en saadan Række af Uheld, som vor, vilde have mistet den Selvtillid, den Begeistring, der er nødvendig for at seire; hos den danske Armee maa dette i høiere Grad være Tilfældet, idet saamange andre Grunde hidrage til at svække den, idet den fortiden for en stor Del bestaar af Rekrutter under halvt uddannede Befalingsmænd.

Derfor betvivler jeg, at Armeen, uagtet den under en fortsat Kamp vil stræbe at gjøre sin Pligt, vil kunne gaa ud af Kampen med et heldigt Resultat. Der er saameget mere Grund til at befrygte dette, som det er sandsynligt, at Armeens nærmeste Opgave, at forsvare den Del af Fyn, der kun ved et smalt Farvand er skilt fra Fastlandet, ikke vil kunne løses. Med det overlegne Artilleri, hvoraf Fjenden er i Besiddelse, kan Passagen over Fænø Sund forceres. Iværksætter Fjenden en Overgang her, og for ham er det af underordnet Vigtighed, hvormeget en saadan Overgang koster, bliver Hindsgavls Odde truet saavel sydfra som nordfra, og lykkes det Fjenden ogsaa der at sætte sig fast med sin store Overmagt, har den danske Armee et farligt Tilbagetog paa 9 Mil at udføre, et Tilbagetog, der kan medføre de uheldigste Chancer; thi er det lykkedes Fjenden at faa fast Fod i Fyn, vil Krigen vorde ført i aaben Mark med større Masser. I en saadan Kamp vil Udfaldet meget afhænge af de Commanderendes og Troppernes taktiske Uddannelse, hvori vore Officerer og Tropper, af Mangel paa Øvelse og af Mangel paa Plads, hvor slige Øvelser kunde foretages, staa tilbage.

Af Monarkiet ere siden et halvt Aar 7/11, af Kongeriget 7/16 i Fjendens Magt. I Jylland inddrives Skatter og Contributioner, Varelagere plyndres, Embedsmændene arresteres og trues med Krigsret og Confiscation, om de vise Gjenstridighed. At den forholdsvis lille Del af Monarkiet, der endnu kun indirekte er berørt af Krigen

Rædsler, fortsætter Kampen, synes unaturligt, at den ikke længe vil alene kunne tilveiebringe de dertil fornødne Midler, synes rimeligt. Det er derhos at vente, at Udpresningerne i Jylland, dersom Krigen vedbliver, ville blive fortsatte systematisk efter en stedse voxende Maalestok, og derved vil denne Landsdel og hele Riget, der i sin Tid maa bære en Del af de Byrder, der have tynget paa Jylland, være lammet for lang Tid. Der nærmer sig netop nu et Tidspunkt, hvor de fjendtlige Udpresninger saare føleligt kunne ramme Jylland, Høsten nemlig; forstyrres ogsaa denne, vil Jylland være ødelagt for lang Tid.

Sammenfattes de Grunde, jeg her har tilladt mig at anføre imod en Fortsættelse af Fjendtlighederne, saa bliver det min Overbevisning, at vi, da vi ikke have noget Haab om Hjælp fra nogen af de Magters Side, hvis Pligt og hvis Interesse det var at opretholde det danske Monarki; da vi ikke kunne frigjøre Jylland for det Tryk, Fjenden udøver der, og da det er uvist, om Søetaten kan beholde Herredømmet paa Søen, ikke kunne haabe noget heldigt Udfald af en Kamp med en i flere Henseender svækket Arme, mod en meget overlegen Fjende. Skulde en af de anførte Forudsætninger bortfalde og saadanne Conjuncturer indtræffe, der kunde indgyde Hæren nyt Haab, ny Tillid og fremfor alt det élan, hvorpaa det saameget kommer an, da tvivler jeg ikke paa, at Armeen vil vise sig det Navn værdig, som den vandt i forrige Krig ved Bustorf, Missunde, ved Oversø, ved Sankelmark og i de blodige Kampe paa Dybbøls Høider.

At tilbageerobre de tabte Landsdele er umuligt; i en fornyet Kamp at bevare den tilbageblevne Del af Monarkiet, er tvivlsomt. En Fortsættelse af Krigen har altsaa intet fornuftigt Formaal.

Af disse Grunde stemmer jeg for, at Hans Majestæts Regjering slutter Fred paa saa taalelige Vilkaar, som der kan erholdes, og jeg slutter mig saaledes til den foreliggende Instruction.

Marineministeren [Lütken] fremlagde dernæst til Protokollen sit skriftlige Votum, som toges til Indlemmelse i den saalydende:

De Grunde, hvorpaa jeg støtter min Formening, at det er rigtigt at arbeide hen til at opnaa en Fred, endogsaa ved store territoriale Afstaaelser, skal jeg nærmere udvikle:

For Øieblikket er den militære Stilling som følger: Hele Halvøen incl. Als er erobret og besat med en Styrke af mindst 70.000 Mand; formedelst Fjendens store militære Hjælpekilder kan bemeldte Styr-

ke forøges, saalænge de tydske Stormagter ikke have Brug for Tropper andetsteds og med Lethed og Hurtighed bringes op paa Halvøen. Imedens Fjenden saaledes disponerer over store Hærmasser, er den danske Armee formentlig ikke større end 35 à 40.000 Mand og kan af forskjellige Grunde neppe forøges; det vilde saaledes være vanskeligt igjen at indkalde Forstærkningsmandskab, efterat det først er permitteret, og det for Aaret 1865 fra Øerne udskrevne Mandskab vil under et nyt Felttog ikke engang være tilstrækkeligt til at erstatte Afgangen.

Imod den ovennævnte fjendtlige Styrke, der, som tidligere udhævet, med Lethed kan forøges, vil det være tvivlsomt, om den danske Hær kan forsvare Fyn. Jeg antager dette imidlertid for sandsynligt, saalænge vi ere Herrer paa Søen, men saasnart dette ikke længere er Tilfældet, og Hæren som en Følge deraf maa deles imellem Fyn, Sjælland, Lolland og Falster, er det aabenbart, at hele Øgruppen inden kortere eller længere Tid vil blive erobret.

Da det saaledes tildels vil afhænge af vor Overlegenhed tilsøs, om den øvrige Del af Monarkiet vil undgaa at blive erobret, skal jeg dernæst gaa over til at omtale de gjensidige maritime Kræfter.

Den forenede østerriske og preussiske Søstyrke bestaar af:

2 Pantserfregatter, hver	paa 32 Kanoner
1 Linieskib	paa 92 Kanoner
1 Fregat	paa 50 Kanoner
1 Fregat	paa 31 Kanoner
2 Fregatter, hver	paa 28 Kanoner
2 Korvetter, hver	paa 22 Kanoner
1 Korvet	paa 17 Kanoner
1 Korvet	paa 14 Kanoner
2 store Kanonskibe, hver	paa 4 Kanoner
c. 20 Dampkanonbaade, hver	paa 2 à 3 Kanoner
2 Hjuldampskibe, hver	paa 6 Kanoner

Den danske Søstyrke bestaar af følgende Skrueskibe:

Pantserbatteriet Rolf Krake	paa 4 Kanoner
Pantsercorvetten Dannebrog	paa 17 Kanoner
Linieskibet Skjold	paa 64 Kanoner

1 Fregat	paa 44 Kanoner
2 Fregatter, hver	paa 42 Kanoner
1 Fregat	paa 34 Kanoner
2 Corvetter, hver	paa 16 Kanoner
1 Corvet	paa 12 Kanoner
4 Skonnerter, hver	paa 3 Kanoner
6 Kanonbaade, hver	paa 2 Kanoner
3 Hjuldampskibe, hver	paa 6 Kanoner

Af sidstnævnte Søstyrke vil imidlertid alene Dannebrog, Skjold, 4 Fregatter, 3 Corvetter og 4 Skonnerter kunne holdes samlede til at møde Fjenden det ene eller andet Sted i vore Farvande, idet Pantserbatteriet og de mindre Fartøier, nemlig Hjulbaadene og Kanonbaadene i Forening med Ro-Kanonchalupperne, formentlig bør assistere Hæren ved Lille-Belt.

Det fremgaar saaledes af ovennævnte, at vi i Kanon-Antal ere svagere end vore Fjender, og ligeledes at de ere i Besiddelse af Skibe, som ere meget større og stærkere end vore. Vi have imidlertid en stor Fordel, nemlig vort grundfyldte Farvand, og det er min Mening, at vi have ikke faa Chancer for at kunne ødelægge Fjenden, saafremt han trænger ind i vore Farvande.

Er denne Betragtning rigtig, at vi have nogen Udsigt til med Held at kunne maale os med Fjenden paa Søen og derved bevare Øerne, saa er det imidlertid vist, at vi ikke uden betydelig fremmed Hjælp kunne tilbageerobre Jylland.

Spørgsmaalet bliver altsaa, om der fortiden er Udsigt til, at nogen fremmed Magt vil hjælpe Regjeringen i at tilbageerobre Halvøen.

De Magter, der i saa Henseende kunne komme i Betragtning, ville være Rusland, Frankrig og England.

Hvad Rusland angaar, da tør det anses for vist, at denne Magt er saa nøie forbunden med de tyske Stormagter, at det neppe kan betvivles, at den allerede for længere Tid siden har givet sit Samtykke til Hertugdømmernes Løsrivelse fra den danske Krone. Selv om de Aktstykker, hvoraf dette synes at fremgaa, og som Regjeringen er i Besiddelse af, ikke skulde være ægte, er dog den Stilling, som den omhandlede Stormagt har indtaget ligeoverfor den dansk-tyske Sag, saa klar, at det er udenfor Tvivl, at aktiv Bistand ikke vilde komme os tilgode ved en fortsat Modstand.

Vender man sig nu til Frankrig, saa kan det ikke nægtes, at Keiseren under hele Krigen har afvist enhver Begjæring eller Anmodning om Hjælp, og at den franske Regjering navnlig i den sidste Tid indtrængende har raadet til at give efter. Vi kunne altsaa heller ikke fra denne vor tidligere Allierede vente nogensomhelst aktiv Understøttelse.

Understøttelse fra England, som der i lang Tid var grundet Haab om at opnaa, og som vi formentlig havde Krav paa efter den Stilling, som Dronningens Regjering overhovedet havde indtaget til den dansk-tydske Sag, kan der fortiden ligesaa lidt være Spørgsmaal om efter Afstemningen i house of commons til Fordel for Lord Palmerstons Ministerium.

Altsaa: I Betragtning af at Halvøens Tilbageerobring er en Umulighed uden fremmed Hjælp; endvidere i Betragtning af, at en saadan fortiden er i høieste Grad usandsynlig; og dernæst i Betragtning af at en fortsat Kamp muligvis vil medføre Øernes Erobring, imedens den samtidigt vil ødelægge vore finansielle Hjælpekilder og derved i en lang Fremtid virke trykkende og hæmmende paa Kongerigets Udvikling, skal jeg, naar jeg tillige ser hen til, hvor afhængig Chancen med Hensyn til en Fortsættelse af Krigen vil være af den Aand, som under Kampen mod en stor Overmagt gaar igjennem Hæren og Flaaden, og af den Stemning, som er tilstede i Folket i det hele, slutte mig til den foreliggende Instruction i Haabet om, at den danske Krone i en ikke lang Fremtid igjen maa opnaa en Del af det Territorium, som der nu synes at maatte afstaas paa Grund af Tidernes Ugunst.

Sluttelig maa jeg endnu bemærke, at det, som jeg allerede tidligere har antydnet, for mig stiller sig som ganske overordentlig ønskeligt, at, inden man definitivt gaar ind paa noget, de Kongelige Befuldmægtigede give Underretning til Regjeringen, for at man, da det dog er Rigsraadet, som i sin Tid skal give sit Samtykke med Hensyn til Lands Afstaaelse, maaske kunde gjøre nogen Meddelelse til Raadet eller de ledende Medlemmer af det. Jeg tror, at det vilde lette Hans Majestæts Regjering, om en saadan Meddelelse blev gjort, og man saaledes, forinden en endelig Afgjørelse, kunde se, hvorledes Rigsraadet vilde stille sig til denne.

Minister Grev Moltke sluttede sig til Conseilspræsidenten og tiltraadte den foreliggende Instruction.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Johannsen] sluttede sig til Conseilspresidenten og tiltraadte den foreliggende Instruction.

Justitsministeren [Heltzen] yttrede, at som han i forrige Geheime-Statsraads-Møde havde udtalt, anser han det for aldeles uforsvarligt at tilbagevise den Leilighed, der nu er givet, til at komme ind paa Underhandlinger med de tyske Magter, ihvor sørgeligt end det Grundlag er, hvorpaa der skal forhandles, men som der dog vel ogsaa tør være Haab om, at det vil lykkes vore Befuldmægtigede at komme bort fra. Han er bleven yderligere bestyrket i sin Anskuelse om Nødvendigheden af at gaa ind paa de foreslaaede Underhandlinger ved at høre de Udtalelser, som idag have fundet Sted angaaende vore diplomatiske, finantsielle og militære Forhold, og han er tillige i saa Henseende paavirket af det levende Indtryk, som han i Slesvig har modtaget, af den voldsomme Overmagt, Fjenden har overfor vort lille Land.

Forsaavidt det ogsaa idag har været bragt paa Bane at forhandle med Repræsentationen, inden det endnu er kommet til en definitiv Fredsslutning, skulde han, foruden de andre Betæneligheder, han har ved en saadan Forhandling, specielt fremhæve den store Vanskelighed, som, da det, hvormed der vilde blive forhandlet, væsentlig vilde være Slesvigs Stilling, ligger i den forhaanden værende overordentlige Mangel paa Talrigbed af slesvigske Repræsentanter i Rigsraadet.

Med disse Bemærkninger sluttede han sig til den foreliggende Instruction, ved hvilken han ansaa det for et Fortrin, at den lader Hans Majestæt fri Adgang med Hensyn til, hvilket Alternativ der definitivt maatte være at gaa ind paa.

Minister Quaae yttrede, at han, efter hvad han har hørt de vedkommende Ministre udtale om Landets Modstandskraft i finantsiel og militær Henseende, og da Landets ydre Stilling er i Øieblikket aldeles isoleret, ikke ser nogen anden Udvei end at forsøge at faa Fred. Han tror, at det vil vare for længe at vente, indtil Landets Situation udadtil forbedrer sig, og det saameget mere som hele Jylland er occuperet og derunder vilde komme til mere og mere at lide. Bedre derfor end at begynde Krigen igjen, mener han, at det vil være at gaa ind paa det tilvisse høist ulykkelige Grundlag, der er opstillet som Forhandlingsbasis, og han maatte saaledes slutte sig til den foreliggende Instruction.

Indenrigsministeren [Tillisch] yttrede, at han, efter de Oplysninger, som af de paagjældende Ministre ere blevne meddelte i diplomatisk, finantsiel og militær Henseende, maatte anse det for aldeles nødvendigt, at Hans Majestæt forsøger paa at komme ind paa Fredsunderhandlinger, og at som Basis for disse, hvor haardt det end er, lægges til Grund de Fordringer, som den østerrigske Regjering har fremsat. Idet han saaledes voterede for, at Fredsunderhandlinger indledes paa den af Udenrigsministeren foreslaaede Maade, tiltraadte han den foreliggende Instruction.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen sluttede sig ganske til Conseilspræsidenten.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme, støttende sig paa samtlige meddelte Oplysninger, allernaadigst bifaldt det af Udenrigsministeren allerunderdanigst forelagte Udkast til Instruction for de Kongelige Befuldmægtigede ved Fredsunderhandlingerne i Wien, saaledes som dette Udkast idag var blevet ændret, og bemyndigede Udenrigsministeren til at instruere de Befuldmægtigede i Overensstemmelse med samme; hvornæst det behagede Hans Majestæt allernaadigst at forsyne de af Udenrigsministeren allerunderdanigst forelagte Fuldmagter for de Befuldmægtigede med sin allerhøieste Underskrift. Den saaledes allernaadigst bifaldte Instruction toges derefter til Indlemmelse i Protokollen saalydende:

Den nærmeste Opgave for D'Herrers Bestræbelser vil være Afslutningen af en Vaabenstilstand, der kan sikkre os mod Fornyelsen af Fjendtlighederne ved denne Maanedes Udgang. Det fremgaar imidlertid af Grev Rechbergs Udtalelser, at de forbundne Magter kun ere villige til at indrømme Vaabenstilstand, naar den kan baseres paa Fredspræliminærer. Forsaavidt vil altsaa ogsaa den tilkommende Freds Indhold blive Gjenstand for Forhandlingernes første Afsnit, men dette vil dog kun være foreløbig og indenfor de Grændser, som det ovenangivne bestemte Formaal medfører.

Naar jeg paa tilsvarende Maade begrænder den tilsvarende Instructions Omraade og forbeholder mig i en senere Meddelelse at udtale mig fuldstændigen om alle de Punkter, der maa finde Plads i den egentlige Fredsslutning, søger jeg en dobbelt Fordel. Dels vil den større Klarhed, som Forhandlingerne om Vaabenstilstanden og de dermed i Forbindelse staaende Fredspræliminærer ville medføre med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvad der overhovedet kan opnaas

under de nærværende Omstændigheder, kunne tjene til at give den endelige Fredsinstruction større Bestemthed. Dels vil det ogsaa være muligt i en Instruction, som kun angaar det første og foreløbige Stadium af Forhandlingen, at kunne acquiescere indtil videre ved Grundsætninger, som ingen dansk Regjering kan give den definitive Sanction ved en egentlig Fred, før ialtfald enhver Chance for at opnaa billigere Vilkaar er endelig udtømt.

Denne sidste Betragtning finder sin Anvendelse paa den Betingelse, hvoraf det østerrigske Kabinet udtrykkeligt har gjort sin Beredvilighed til at underhandle afhængig, nemlig at Hans Majestæt renuncerer til Gunst for de forbundne Magter paa alle de Rettigheder, som Allerhøistsamme besidder eller »paastaar at besidde« til Landene Syd for Kongeaen, og at Danmark anerkjender de definitive Bestemmelser, som maatte blive trufne af de forbundne Magter med Hensyn til Hertugdømmet Slesvig med de jyske Enklaver, Holsten og Lauenborg. Ligeoverfor en saa bestemt Udtalelse bør det med stor Bestemthed fremhæves, at der saaledes gjøres Paastand ikke blot paa de to Hertugdømmer, som have været længe Gjenstand for Strid med Tydskland, og paa et Hertugdømme (Lauenborg), som utvivlsomt og traktatmæssigt er afstaaet til den danske Krone, men endog paa hvad der hører til Kongeriget i mest indskrænket Forstand, nemlig de Kongerigske Enklaver i Slesvig, Fordringer, af hvilke især den sidste er ganske ny og ikke tidligere fremsat. Skulde det nu alligevel ikke kunne lykkes ved disse og lignende Forestillinger, byggede paa almenretfærdige, statsretlige, politiske og nationale Betragtninger, at bringe de forbundne Magter til at opgive denne Fordring, og maatte altsaa denne Bestemmelse foreløbigen antages, dersom vi ikke ville se Krigen begyndt den 31te Juli, opgiver jeg dog ikke Haabet om, at det skal lykkes ved den endelige Fred at opnaa idetmindste nogen Modification i denne Fredspræliminær, der kun er blevet mulig derved, at alle europæiske Magter tror at burde holde sig udenfor vor Strid med de tyske Magter.

Men naar jeg saaledes maa anse det for en sørgelig Nødvendighed, at D'Herrer eventuelt gaa ind paa Optagelsen af den ovennævnte Bestemmelse i Fredspræliminærene, forudsætter jeg dog naturligvis, at D'Herrer af yderste Magt ville gjøre gjældende alt, hvad der taler imod en saa exorbitant Fordring, ialtfald for saaledes om muligt at arbeide for Fremtiden. Tvende nærmere Bestemmelser vilde i saa

Henseende allerede nu ved Fredspræliminæernes Affattelse muligvis kunne opnaas. Den ene vilde være den, at Hans Majestæts Renunciation og eventuelle Anerkjendelse af de Dispositioner, som de forbundne Magter maatte ville træffe med Hensyn til de 3 Hertugdømmer, gjøres afhængige af, at en omhyggelig og upartisk Undersøgelse finder Sted af Arveforholdene, saaledes som disse ere uden Hensyn til Londonertraktaten, og at Renunciationen altsaa endeligen kun kom til at omfatte de Landsdele, med Hensyn til hvilke Hans Majestæts paa Cessioner og Thronfølgelov støttede Arverettigheder ei maatte blive anerkjendte. Den anden vilde være en Garanti for, at en eventuel Afstaaelse af et Territorium med en dansktalende og dansksindet Befolkning ikke skal medføre nogen Fare for, at Beboernes Sprog og nationale Eiendommeligheder og Sympathier blive Gjenstand for Forfølgelse af Magthaverne. Principielt synes de forbundne Magter ikke at kunne modsætte sig disse to nærmere Bestemmelser. Jo bestemtere Magterne have benægtet Hans Majestæts Arverettigheder i Slesvig og Holsten, desto vanskeligere synes det, at de kunne vægre sig ved at lade dette Spørgsmaal endnu engang undersøge. Men hvorledes de end ville stille sig til dette Forslag, synes de dog under ingen Omstændigheder at kunne indvende noget imod den ovennævnte Fordring om en Garanti for de dansktalende Distrikter, som eventuelt maatte blive adskilte fra Riget, og ved denne Bestemmelse opfylde vi ikke blot en Pligt, der paahviler os, men aabne tillige en Udsigt til fremtidige Begivenheder, som maaske kunde gjengive Danmark noget af det tabte.

Foruden den af det østerrigske Kabinet fordrede Hovedartikel, eventuelt med de ovenfor omhandlede 2de Tillægsartikler og nærmere Bestemmelser, ville Fredspræliminæerne navnlig endvidere have at forbeholde Opgjørelsen af Monarkiets Aktiver og Passiver og den forholdsmæssige Overførelse af disse paa den nye Stat, som den tilkommende Fred maatte tjene til at oprette. Der har under tidligere Forhandlinger været Spørgsmaal om Krigsomkostningers Godtgjørelse, men jeg tør antage det saameget mere hensigtsmæssigt ikke at forsøge udtrykkelig at stipulere, at der ikke bliver Spørgsmaal derom, som Tausheden om dette Punkt allerede maa opfattes som en tilstrækkelig Antydning i saa Henseende.

Endelig turde det være af gavnlig Indflydelse for de yderligere Fredsforhandlingers Gang, at der i Præliminæerne optages en Be-

stemmelse om, at en upartisk europæisk Magt overtager sig Mediationen, og, forsaavidt den ovennævnte grundige Undersøgelse af de bestridte Arveforhold maatte blive stipuleret, tillige Afgjørelsen af dette Spørgsmaal. D'Herrer ville bestræbe sig herfor, og den Kongelige Regjering tror i saa Henseende, at Hans Majestæt Belgiernes Konge vilde være villig og i høi Grad egnet til at modtage et saadant Tillidshverv af begge Parter.

Samtidigt med Fredspreliminærene og sluttende sig til disse ville Vaabenstilstandsvilkaarene være at fastsætte.

Udgangspunktet for disse vilde naturligvis være at søge i det af Lord Russell under Londonnerconferencens Forhandlinger i Mødet den 4de Mai foreslaaede og af de forbundne Magter for deres Vedkommende i Mødet den 9de antagne Udkast. Som det vil erindres, indeholdt dette følgende 3 Punkter: 1, Blokaden ophæves; 2, alle Dele af Hertugdømmet Slesvig evacueres af danske Tropper; 3, Jylland evacueres af de forbundne Magters Arme.

Vistnok have Forholdene snarere forandret sig derved, at Als og sandsynligvis Vesterhavssøerne nu ere gaaede over i Fjendens Vold; men paa den anden Side ville Fredspreliminærer, indeholdende en langt væsentligere Afstaaelse, end der paa Londonnerconferencen var Tale om, nu foreløbig give de forbundne Magter en overordentlig Fordel. Skulde imod al Forventning de Allierede imidlertid desuagtet nu ikke længere være villige til paa de ovennævnte Betingelser under Vaabenstilstanden at evacuere Jylland Nord for Kongeaaen fuldstændigen, ønsker jeg, at D'Herrer ville tage dette Punkt ad referendum.

Angaaende de øvrige Punkter, som ville blive at fastsætte i Vaabenstilstandsconventionen, skal jeg indskrænke mig til at bemærke Følgende:

Den Kongelige Regjering er villig til at løslade de opbragte og beslaglagte Skibe og Ladninger. Da den tilsvarende Frigivelse af de ved de Allieredes Krydsere opbragte eller i Havnene beslaglagte danske Skibe og Ladninger langtfra vilde opveie denne Opgivelse, ere vi berettigede til at vente en yderligere Erstatning herfor. En saadan vilde kunne erholdes ved en Tilbagebetaling af de i Jylland hævede ekstraordinære Contributioner enten helt eller tildels. Hvormeget der i denne Retning kan opnaas, ville D'Herrer selv bedst kunne bedømme under Forhandlingerne; men ligesom jeg er overbevist om, at D'Herrer ville vide at gjøre alle de Hensyn gjældende, der tale for,

at det saa tungt hjemsogte Jylland faar enhver mulig Lettelse, saaledes maa jeg ialtfald anse for selvfølgerigt, at der ikke under den nuværende Vaabenhvile oppebæres extraordinære Contributioner, eller at de ialtfald erstattes.

Den Kongelige Regjering forudsætter, at Vaabenstilstanden stipulerer gjensidig og aldeles uindskrænket Udlevering en masse af alle Krigsfanger og civile Fanger, som under Krigen maatte være gjorte, uanset af hvilken Aarsag. Ligesaa er det en Selvfølge, at den frie Communication imellem Nørrejylland og Øerne paa den ene Side og Landene Syd for Kongeaaen med tilhørende Øer paa den anden Side aabnes saavel for Post og Telegraphdepecher som Personer, saasart Vaabenstilstanden træder i Kraft.

Sluttelig vil Vaabenstilstandsconventionen have at fastsætte Rømingsterminerne og Varigheden for Stilstanden. Angaaende det sidstnævnte Punkt antager jeg det for rettest at nævne 9 Maaneder med 1 Maanedes Opsigelse, da den i Mangel af en saadan anses stiltiende forlænget fra Maaned til Maaned.

Det er til disse forskjellige Antydninger, at jeg paa Sagens nuværende Standpunkt tror at maatte indskrænke mig. Meningen er ikke at binde D'Herrer herved, men kun at veilede Dem med Hensyn til Deres Bestræbelser for at opnaa saa gode Vilkaar som muligt. Kun eet Punkt maa jeg betragte som saa vigtigt, at jeg maa forbeholde den Kongelige Regjering en nøiere Overveielse, forsaavidt der skulde reises Vanskeligheder med Hensyn til det, nemlig hvis den fuldstændige Evacuation af Nørrejylland Nord for Kongeaaen møder Indsigelse.

Som jeg ovenfor bemærkede, forbeholder jeg mig, naar Fredspræliminærerne og Vaabenstilstandsconventionen ere fastsatte, at meddele D'Herrer en yderligere og nærmere Instruction angaaende den egentlige Fredsforhandling. Ligesom imidlertid den Kongelige Regjerings Hovedanskuelser i denne Henseende allerede under den foreløbige Forhandling ville blive ledende for D'Herrers Udtalelser og Bestræbelser, saaledes er der ogsaa adskillige Punkter, med Hensyn til hvilke jeg maa ønske, at De sondere Terrainet og søge at udforske Stemningen allerede nu.

Det Hovedformaal, som ingensinde under Forhandlingerne maa tabes af Sigte, er, at ingen varig Fred og ingen rolig Fremtid for Danmark kan haabes, dersom Udlandet beholder nogen Ret eller i Freds-

slutningens Bestemmelser kan søge noget Paaskud til en Indblanding i Rigets Anliggender. Omend dette Maal kun kan opnaas ved store Offre, kan den Kongelige Regjering dog ikke uden en uovervindelig Nødvendighed forsone sig med den Tanke, at Territorier, som bebos af dansktalende og dansksindede Befolkninger, for bestandig løsrives fra Danmark og undergives en tysk Regjering. Et af de væsentligste Formaal ikke alene for de tilkommende Fredsunderhandlinger, men ogsaa for de nu forestaaende foreløbige Forhandlinger, vil derfor være at bringe det dertil, at den endelige Fred kan komme til at sikkre Danmark dels Bevarelse af de jyske Enklaver dels Indlemmelsen i Kongeriget af den danske Del af Slesvig. Selv en Personalunion imellem Danmark og en slesvigholstensk Stat, som omfattede de nordlige og utvivlsomt danske Distrikter af Slesvig, vilde være forbunden med store Farer for Rigets Vel og under ingen Omstændigheder kunde foretrækkes for en Ordning, hvorved den danske Del af Slesvig indlemmedes i Danmark. Ligesom D'Herrer ingensinde i Deres Forhandlinger og confidentielle Samtaler ville tabe disse Hovedbetragtninger af Sigte, saaledes ville de ogsaa fremhæve den Svækkelse, som den endelige Fred sandsynligvis vil medføre af Danmarks Forsvarsevne og Udsigter til at vedligeholde en selvstændig Tilværelse. Allerede paa Londonner-Conferencen fremkom den Tanke, at de europæiske Magter skulde garantere Danmarks Selvstændighed indenfor dets nye Grændser. Det vilde være ønskeligt, om de forbundne Magter lovede i Forbindelse med Danmark, naar Freden var sluttet, at bestræbe sig for, at en saadan europæisk Garanti opnaaedes, maaske i Form af en europæisk Erklæring, i Kraft af hvilken Danmark folkeretligt blev en neutral Stat, saaledes som f. Ex. Belgien og Schweitz.

En anden Tanke har i den seneste Tid været fremsat og fra forskjellige Sider drøftet, nemlig den, at Danmark skulde indtræde i et fastere og omfattende Forhold til det tyske Forbund. Den Kongelige Regjering fordølgler sig ingeniunde alle de store Betæneligheder, som gjøre sig gjældende herimod; men naar jeg ikke destomindre anmoder D'Herrer om, uden at gjøre nogensomhelst Antydning i denne Retning, der kan tillægges en officieus Charakter, dog at søge at udforske, under hvilke Modaliteter og med hvilke Fordele for os en saadan begrændset Tilslutning kunde være mulig, er det væsentligt, fordi jeg under de nærværende Omstændigheder maa anse det for

min bestemte Pligt ikke at lade noget Punkt uundersøgt, der muligvis kunde aabne Danmark Udsigt til en lykkeligere Fremtid.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Eneret for Kongelig storbrittanisk Marinecapitain Frederic Pelham-Warren af East Court Casham i Hampshire i England.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forunde Kongelig storbrittanisk Marinecapitain Frederic Pelham-Warren af East Court Casham i Hampshire i England 5 Aars Eneret til i Kongeriget Danmark, med Undtagelse af Bilandene Island og Færøerne samt de danske Kolonier, saavel som i Hertugdømmet Slesvig at anvende og lade anvende de af ham angivne Forbedringer ved Kobber- eller Metalforhudningers Anbringelse paa Pantserskibe.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Tillisch] en allerunderdanigst Forestilling om Eneret for Edmund Field af London.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forunde Edmund Field af London 5 Aars Eneret i Kongeriget Danmark, med Undtagelse af Bilandene Island og Færøerne samt de danske Kolonier saavel som i Hertugdømmet Slesvig paa Forfærdigelsen og Anbringelsen af de af ham angivne Forbedringer ved Dampkjedler og andre Apparater til at meddele Varme til flydende Vædsker.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Eneret for P. E. Placet af Paris.

I Overensstemmelsen med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forunde Poul Emil Placet af Paris 5 Aars Eneret i Kongeriget Danmark, med Undtagelse af Bilandene Island og Færøerne samt de danske Kolonier, saa og i Hertugdømmet Slesvig paa at udføre og lade udføre den af ham angivne Gravérmethode.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Eneret for Douglas Symonds Sutherland i London.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forunde Douglas Symonds Sutherland i London 5 Aars Eneret til i Kongeriget Danmark, med Undtagelse af Bilandene Island og Færøerne samt de danske Kolonier, saavel som i Hertugdømmet Slesvig at udføre og lade udføre de af ham angivne Forbedringer ved de Midler, der anvendes til at sprænge Klipper og andre Legemer.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Eneret for Smed Anders Pedersen af Store Rørbæk.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forunde Smed Anders Pedersen af Store Rørbæk i Snodstrup Sogn under Frederiksborg Amt 5 Aars Eneret til i Kongeriget Danmark, med Undtagelse af Bilandene Island og Færøerne samt samt de danske Kolonier saavel som i Hertugdømmet Slesvig at forfærdige og lade forfærdige de af ham angivne forbedrede Qvægbindsler af Jern.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Eneret for Bosio Samuel & Rücker i Paris.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* at forunde Bosio Samuel & Rücker i Paris 5 Aars Eneret til i Kongeriget Danmark, med Undtagelse af Bilandene Island og Færøerne de danske Kolonier saavel som i Hertugdømmet Slesvig at forfærdige og lade forfærdige den af dem angivne forbedrede frie Gang med constant Kraft for Uhres Bevægelse.

Sluttelig refererede *Indenrigsministeren* [Tillisch] en allerunderdanigst Forestilling om Eneret for L. Lange & Comp. af Svendborg.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forunde L. Lange & Comp. i Svendborg 5 Aars Eneret til i Kongeriget Danmark, med Undtagelse af Bilandene Island og Færøerne samt de danske Kolonier saavel som i Hertugdømmet Slesvig paa Forfærdigelsen og Anbringelsen ved Hakkelsemaskiner af de af Firmaet angivne Midler til Knivenes Befæstelse.

Krigsministeren [Hansen] refererede 4 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved respektive følgende 4 Lovudkast forelægges, nemlig:

- 1) Udkast til Lov om Pensionsforhøjelse for Enker efter Officerer, der ere faldne i Krigen 1864.
- 2) Udkast til Lov om en aarlig Understøttelse for afskediget Capitain af Infanteriet, Axel Rudolph Bjerregaard.
- 3) Udkast til Lov om et Pensionstillæg for forhenværende Intendant ved 2det Dradon-Regiment Christian Ove Ascadius Voigt.
- 4) Udkast til Lov, hvorved Krigsministeriet bemyndiges til at udnævne et Antal Underofficerer af 1ste Klasse.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve alle disse 4 Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsraadet.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Fore-

stilling angaaende Strafformildelse for Smedelærling Hans Andersen med Tilnavn Schuster, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at den Smedelærling Hans Andersen med Tilnavn Schuster af Helgenæs Sogn ved Høiesterets Dom af 31te f.M. for Eftergjørelse af Landets Mønt, i Henhold til Forordningen af 11te April 1840 § 70 ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 6 Aar nedsættes til lige Arbeide i 1 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Dorthe Nielsdatter af Vrinders, Tjenestekarl Jens Nielsen Kruses fraskilte Hustru, til at indgaa nyt Ægteskab.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Dorthe Nielsdatter af Vrinders, hvis Ægteskab med Tjenestekarl Jens Nielsen Kruse er fuldstændigt ophævet ved allerhøieste Bevilling af 30. October f.A., maa indgaa nyt Ægteskab, navnlig med Gaardmand Peder Pedersen Udengaard, uanset at hun i Separationstiden har forset sig med ham.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Besidderen af Stamhuset Rosenkrantz til at behæfte Stamhuset med Udredelse af livsvarige Appanager til hans Sødskende, hvori indstilles, at det tillades Besidderen af Stamhuset Rosenkrantz, Frederik Christian Rosenkrantz, Greve af Scheel, at forpligte sig og efterfølgende Besiddere af Stamhuset til af dettes Indtægter aarlig at udbetale 800 Rd. til hver af hans Brødre Preben Jørgen Greve af Scheel, Lieutenant i Søetaten, og Christian Bille Greve af Scheel samt 400 Rd. til hver af hans Søstre, Marg Caroline Axeline Siegfriede, gift med Hofjægermester Greve Schulin af Barritskov, og Lucie Charlotte Comtesse Scheel, saalænge de leve.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende fuldstændig Ophævelse af Ægteskabet mellem Bagermester Johannes Hedegaard og Thora Elvira Theodora Hedegaard, født Fich, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade, at Ægteskabet mellem Bagermester Johannes Hedegaard heraf Staden og Thora Elvira Theodora Hedegaard, født Fich, maa være fuldstændigt ophævet paa de mellem dem for Overpræsidentens Forhandlingsprotokol den 11te f.M. vedtagne Vilkaar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Indstillingen.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Beretning og Betænkning angaaende en Ansøgning om Strafformildelse for forhenværende Telegrafbestyrer Christian Nielsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at formilde den forhenværende Telegrafbestyrer ved den Kongelige danske Telegrafstation i Hamborg Christian Nielsen ved Høiesterets Dom af 11te Marts d.A. for Falsk samt Forvanskning og Forbrug af den ham anbetroede Kasses Midler, i Henhold til Forordningen 8de Juli 1840 om Kasse- og Regnskabsvæsenet i Almindelighed § 27, efter Forordningen 11te April 1840 § 69 cfr. §§ 60 og 64 samt i Medfør af Forordningen 8de Juli 1840 § 21 ifundne Straf af at hensættes til Forbedringshusarbeide i 4 Aar og efter endt Straffetid at forblive hensiddende i vedkommende Straffeanstalt, indtil han betaler den ham ved bemeldte Dom ikjendte Erstatning til Statskassen af 9.282 Rdl. eller dør, derhen, at han, istedetfor at lide efter Dommen, hensættes til Forbedringshusarbeide i 2 Aar, og at han derefter hensættes i Fæstningsarrest, indtil han betaler den ham idømte Erstatning eller dør.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 26. juli 1864.

Aar 1864, Tirsdagen den 26de Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke og Minister Quaade vare fraværende.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forrestilling om Eneret for William Betts i London.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forunde William Betts i London 5 Aars Eneret til i Kongeriget Danmark med Undtagelse af Bilandene Island og Færøerne samt de danske Kolonier saavel som i Hertugdømmet Slesvig at udføre de af ham angivne Forbedringer i Fabrikationen af metal-

liske Hætter, især anvendelige til Flasker indeholdende mousserende Vædsker.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Tillisch] en allerunderdanigst Forestilling om Eneret for A. Perrin, E. J. Hovelacque, E. A. Hovelacque og H. A. I. Hovelacque, alle af Paris.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* alernaadigst at forunde Antoine Perrin, Edouard Joseph Hovelacque, Emile Auguste Hovelacque og Henry Auguste Joseph Hovelacque, alle af Paris, 5 Aars Eneret i Kongeriget Danmark, med Undtagelse af Bilandene Island og Færøerne samt de danske Kolonier saavel som i Hertugdømmet Slesvig paa Forfærdigelsen af de af dem angivne forbedrede Randsler og Tornystre til militært og civilt Brug.

Sluttelig refererede *Indenrigsministeren* [Tillisch] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Sammenkaldelse.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at Rigsdagen for indeværende Aar sammenkaldes til Løverdagen d. 6te August.

Finantsministeren [David] refererede tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved følgende to af Rigsraadet vedtagne Love forelægges til allerhøieste Stadfæstelse.

- 1) Lov om Stadfæstelse af foreløbig Lov af 31te Januar 1864 om nogle Forandringer i de ved Lov af 4de December 1863 angaaende Valgene til Rigsraadet foreskrevne Tidsbestemmelser.
- 2) Lov om Stadfæstelse af foreløbig Lov af 24de Februar 1864, hvorved Finantsministeriet bemyndiges til at foretage Forandringer i de for Forberedelserne til de forestaaende Rigsraadsvalg foreskrevne Frister samt til at forandre de foreskrevne Valgdage.

I Overensstemmelse med Indstillingerne behagede *Hans Majestæt* allerhøiest at stadfæste begge disse Love.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [David] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Forhøielse af de i Lov angaaende Pensionering af Militæretaternes Underklasser samt Invalideforsørgelse af 9de April 1851 §§ 24 og 30 fastsatte Satser.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøiest approberet til Forelæggelse for Rigsraadet.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [David] en allerunderdanigst Forestilling om en Forandring af det Rigsraadet forelagte Udkast til Lov om nye Statslaan.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at det Rigsraadet forelagte Udkast til Lov om nye Statslaan søges forandret til et Udkast til Lov om Tilveiebringelse af extraordinære Midler i Anledning af de politiske Forhold, der affattes som følger: Finantsministeren bemyndiges til enten ved Hjælp af Øresundsfondet eller ved Hjælp af Statslaan at søge tilveiebragt et Beløb af 20 Millioner Rigsdaler contant under sit Ansvar for, at saadant sker paa hensigtsmæssigste Maade.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en over to Undercorporaler og 8 Menige af Arbeidsbataillonon paa Fyn for begaaet Desertion afsagt Krigscommissions-Dom.

I Overensstemmelse med Indstillingen resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at Krigscommissions-Dommen forsynes med følgende allerhøieste Paategning: »Af særdeles Kongelig Naade formilde Vi Krigscommissionens Dom derhen, at de Tiltalte hensættes til Forbedringshusarbeide paa Vor Naade.«

Fremdeles refererede *Krigsministeren* [Hansen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en over Hans Petersen Nielsen af Vester-Nebel afsagt Krigsretsdom, hvorved den paagjældende for Spioneri er tilfunden 10 Aars Tugthusstraf, i hvilken Forestilling det allerunderdanigst indstilles, at Krigsretsdommen forsynes med følgende allerhøieste Paategning: »Krigsrettens Dom vorder herved stadfæstet.«

Hans Majestæt resolverede allernaadigst i Overensstemmelse med Indstillingen, idet Allerhøistsamme derhos tillige befalede, at der, naar Domfældte har udstaaet Halvdelen af den ham idømte Straffetid, skal gjøres allerunderdanigst Indberetning om, hvorledes hans Opførsel i Straffeanstalten har været, for at det derefter kan tages under Overveielse, om der ikke maatte være Anledning til at eftergive ham Resten af Straffetiden.

Sluttelig refererede *Krigsministeren* [Hansen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for Rigsraadet af et Udkast til Lov, hvorved Krigsministeriet bemyndigedes til allerede i indeværende Aar at kalde de Værnepligtige til Tjeneste, hvis Tjenestepigt efter de gjældende Forskrifter først vilde indtræde den 1ste Januar 1865.

Paa dertil af *Justitsministeren* [Heltzen] given Anledning behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at befale denne Sag stillet i Bero,

indtil Krigsministeren og Justitsministeren nærmere have confere-
ret med hinanden om den.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet torsdag d. 28. juli 1864.

Aar 1864, Torsdagen den 28de Juli, var det Geheime-Statsraad for-
samlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts al-
lerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke og Minister Quaade vare
fraværende.

Protokollerne over Geheime-Statsraadets Møder den 11te og 19de
Juli bleve oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 29. juli 1864.

Aar 1864, Fredagen den 29de Juli, var det Geheime-Statsraad for-
samlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts aller-
høieste Præsidium. Minister Grev Moltke og Minister Quaade vare
fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste et fra de Kongelige Be-
fuldmægtigede i Wien i Eftermiddag modtaget Telegram, af hvilket
han, saavel som af det fra dem i Formiddags modtagne Telegram,
hvis Indhold allerede var bekjendt for Hans Majestæt og Geheime-
Statsraadets Medlemmer, til Protokollen fremlagde en Afskrift.

Hvad der nu ligger for, bemærkede han, er at decidere, om man i
den sørgelige Nødvendighed, enten at maatte indvilge i de af de
Allierede gjorte Forslag, eller at skulle, naar Vaabenhvilen udløber
den 31te, begynde Krigen paany, vil bestemme sig for det ene eller
det andet af disse Alternativer. Det Spørgsmaal, om vi kan begynde
Krigen igjen, er noget, som han skulde henstille til Hans Majestæt,
i den Betragtning, at Allerhøiestsamme i saa Henseende vil forlange
definitiv Erklæring af Krigsministeren, Marineministeren og Fi-

nantsministeren. Dersom disse Ministre udtale sig for, at man ikke bør gaa ind paa en Fortsættelse af Krigen, maa det vel betænkes, at vi neppe kunne faa den nuværende Vaabenhvile-Tilstand forlænget selv kun for nogle Dage (med Hensyn til hvilket Punkt han forøvrigt i Eftermiddag havde telegrapheret til de Befuldmægtigede), og at Fjendtlighederne saaledes begynde igjen den 31te. Han tror, at der er en stor Tilbøjelighed hos Preussen, navnlig hos den preussiske Armee til at ønske Krigen fortsat, en Tilbøjelighed, der understøttes af den tydske nationale Stemning. Preussen kan kun vinde ved Krigens Fortsættelse, og Tydsklands nationale Fordringer blive smigrede; den preussiske Armee, commanderet af en ung General, der er begjærlig efter at samle flere Laurbær, ønsker levende at fortsætte Krigen, navnlig for at se Kjøbenhavn tugtet. Men er det saa, er der virkelig stor Sandsynlighed for, at der fra Modstandernes Side er en stor Utilbøjelighed til at gaa ind paa en Vaabenstilstand, saa tror han, at Hans Majestæts Regjering maa være dobbelt forsigtig i at forbyde de Befuldmægtigede purement at gaa ind paa de nu gjorte Forslag eller at paalægge dem at stille Contraforslag saa ubetinget, at disses Forkastelse skulde være afgjørende. Dette udelukker imidlertid naturligvis ikke, at man i det telegraphiske Svar, (thi Tidens Korthed tillader ikke andet Svar), man giver dem, kan instruere dem om at fremsætte Contraforslag, men Charakteren, som disse Contraforslag skulle have, maa kun være den, at naar de ikke kunne føres igjennem, skulle de Befuldmægtigede lade dem falde, og det maa saaledes staa dem frit for, ifald der er urgent Nødvendighed i ikke at give dem Skikkelse af ultimatium, da tilsidst at gaa purement ind paa de Allieredes Forslag. De Contraforslag, som han tror at burde anbefale, skulde han nu tillade sig nærmere at fremsætte.

Den 1ste Artikel af de foreslaaede Fredspræliminærer gaar ud paa, at Kongen af Danmark renuncerer paa alle sine Rettigheder til Slesvig, Holsten og Lauenborg, til Fordel for Keiseren af Østerrig og Kongen af Preussen, idet han tillige forpligter sig til at anerkjende de Bestemmelser, som disse Monarker ville tage med Hensyn til bemeldte Hertugdømmer. Her vilde Udenrigsministeren foreslaa, at der gjøres en Tilføining i den Retning, at de Bestemmelser, der af Østerrig og Preussen træffes i Henseende til Hertugdømmerne, skulle tages af dem i Forening med de neutrale Magter, og efterat der er

givet Kongen af Danmark Adgang til at gjøre sine Arverettigheder gjældende. Det blev altsaa en Reservation i den paagjældende Henseende, der skulde stilles som Contraforslag til denne Artikel.

I den 2den Artikel af Præliminærerne hedder det, at Afstaaelsen af Slesvig ogsaa omfatter alle de til dette Hertugdømme hørende Øer. Herfra mener Udenrigsministeren, at Øen Ærø udtrykkeligt bør undtages, da den ikke er erobret af Fjenden, er væsentligt dansk og ligger i Hjertet af Kongeriget. Han havde ogsaa allerede, da han anser det for meget vigtigt, at vi beholde denne Ø, og da det første af de fra de Befuldmægtigede idag modtagne Telegrammer gav Anledning til at tro, at Ærø ikke var medindbefattet i, hvad der skulde afstaa, foreløbigt telegrapheret til de Befuldmægtigede om at gjøre alt muligt for at conservere denne Ø.

Af den 3die Artikel synes at fremgaa, at de Allierede ville, indtil Freden er sluttet, beholde Besiddelsen af Jylland. Han mener, at der her bør gjøres den Tilføjning, at naar Fredspræliminærerne ere afsluttede, og Vaabenstilstanden altsaa hviler paa den i Artiklerne 1 og 2 antagne Basis, ophører Besættelsen af Jylland, saa at der følgende ikke bliver Tale om, at den først skulde ophøre ved den definitive Fred. Hvis imidlertid dette ikke kan naas hos de Allierede, saa finder han, at man for det Tilfælde bør instruere de Befuldmægtigede om at virke til, at under Vaabenstilstanden idetmindste alt bliver i Jylland, saaledes som det var under den tidligere Vaabenhvile: Ingen Contributioner, Betaling af Leverancer og fri Communication.

Idet Udenrigsministeren med disse Bemærkninger indstillede til Hans Majestæts Beslutning, om man, med de af ham nævnte Contraforslag, uden at disse dog skulle have Charakteren af ultimum, skal gaa ind paa saa byrdefulde Vilkaar som foreslaaet, tilføiede han endnu sluttelig, at han tillige havde tænkt sig, at det, da det er klart, at der vil opstaa stor Misfornøielse hos Hans Majestæts danske Undersatter, hvis disse Vilkaar antages, jo var muligt, at de Vanskeligheder, som fra den Side ville komme, maaske kunde fjernes, ifald Hans Majestæt igjen omgav sig med et nationalt Ministerium. Han tror, at det, naar Hans Majestæt bestemte sig herfor, vilde lette Sagens Gang indadtil, og udadtil tror han, at en saadan Fred, som den, hvorefter der nu er Spørgsmaal, kunde afsluttes af hvem det skulde være. Han turde haabe, at Hans Majestæt er overbevist om, at der ikke bagved, hvad han saaledes tillader sig aller-

underdanigst at henstille, ligger nogen Tanke om at trække sig bort, fordi Omstændighederne ere saa farefulde; han beder blot taget i allernaadigst Overveielse, med hvilke Medhjælpere Hans Majestæt i denne ulykkelige Sag vil lide mindst.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det er Allerhøistsammes oprigtige Ønske, at det nuværende Ministerium skal vedblive, da det er hans Overbevisning, at det er det eneste, som kan redde, hvad der endnu er til at redde. Hans Majestæt har allerede flere Aar tilbage gjort opmærksom paa den farefulde Fremtid, vi gik imøde, og han har forudset, hvad Enden paa den af Regjeringen fulgte Politik maatte blive. Han har derfor heller ikke undladt ved tidligere Leiligheder i Geheime-Statsraadet bestemt at yttre sig i den Retning, at man ingenlunde var berettiget til at skyde Holsten ud, og han har aldrig givet sit Samtykke til nogen Foranstaltning, der stod i Forbindelse med Tanken om en saadan Udsondring af Holsten uden at udtale, at han kun gjorde det i den Forudsætning, at det alene var en provisorisk Tilstand, der tilsigtedes, og at en Helstats-Forfatning stod for ham som det Maal, der maatte arbeides hen til. Han har navnlig ogsaa efter sin Thronbestigelse henledet det daværende Ministeriums Opmærksomhed paa, i hvilken Grad Situationen nu var forandret, og hvor højst nødvendigt det var, hvad Forfatningen af 18de November angik, at slaa ind paa en anden Vei. Det ligger nu for, hvad den tidligere Regjerings-Politik har ført til, og Hans Majestæt vil ikke søge at faa et nationalt Ministerium, men han vil tvertimod meget bede det nuværende Ministerium om at vedblive.

Hvad det nu foreliggende Alternativ angik, enten at begynde Krigen paany eller at gaa ind paa de foreslaaede haarde Vilkaar, da syntes det Hans Majestæt, at man allerede, da de Befuldmægtigede sendtes til Wien, var enig om, at det vilde være en Daarskab uden Udsigt til aktiv Hjælp nogetstedsfra at fortsætte Krigen, og Allerhøistsamme er fremdeles af den Mening, at det ikke kan nytte nu at begynde den igjen.

De af Udenrigsministeren opstillede Contraforslag til de Allieredes Propositioner fandt Hans Majestæt, at der var al Anledning til at komme frem med, og Allerhøistsamme lagde navnlig Vægt paa, at hans Ret til de tre Hertugdømmer forbeholdes at komme med i Betragtning ved den eventuelle Undersøgelse af de forskjellige Præ-tendenters Fordringer.

Sluttelig vilde Hans Majestæt endnu henstille, om det ikke var rigtigst under de foreliggende overordentlige Omstændigheder, at Ministeriet søgte at sætte sig i Forbindelse med enkelte ledende Medlemmer af Rigsraadet for i et hemmeligt Møde at gjøre dem Meddelelse om Sagernes Stilling.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at dette var noget, der havde været Gjenstand for Forhandling mellem ham og hans Colleger. At gjøre nogen Meddelelse til Rigsraadet forinden der afgaar Svar til de Befuldmægtigede, var en fysisk Umulighed, da Svaret maa afgaa endnu iaften; men der kunde jo vistnok være Spørgsmaal, om man forinden den definitive Afslutning af Vaabenstilstanden og Fredspræliminærerne, f. Ex, imorgen skulde sammenkalde et saadant Udvalg af Rigsraadet, som Hans Majestæt nærmere maatte bestemme, for at gjøre det en Meddelelse om Sagen. Han tror imidlertid ikke, at en saadan Sammenkaldelse vilde føre til noget; man vilde, naar man havde faaet Ministeriets Meddelelse, trække sig tilbage og sige, at efter Forfatningen er det Kongen, der afslutter Traktater, det er de ansvarlige Ministres Sag at give Kongen Raad, og først siden, naar Traktaten er afsluttet, er det Rigsraadets Sag at samtykke i den eller at forkaste den; man ville derved unddrage sig fra ethvert Ansvar, som laa i at give et Raad. Foruden at der saaledes ikke vilde opnaas noget ved den omhandlede Sammenkaldelse, tror han ogsaa, at et saadant Skridt vilde vidne om en Slags Frygt fra Regjeringens Side for at paatage sig et Ansvar.

Finantsministeren (David) troede, at Udenrigsministerens Betragtning saameget mere fortjener at tages i allerhøieste Overveielse, som den constitutionelle Charakter, det vilde have, naar man vilde spørge hele Landstinget og Folkethinget, vilde tabes, naar man alene gjorde den paagjældende Meddelelse til et Udvalg af Rigsraadets Medlemmer. Han vilde ikke tale om, at et saadant Skridt vilde være det samme som at underkaste den hele Sag en offentlig Debat, hvorved Ministeriet nu vilde beredes de Vanskeligheder, som det maaske ikke vil kunne undgaa, naar Fredspræliminærerne blive bekendte.

Med Hensyn til de foreslaaede Fredspræliminærer bemærkede Finantsministeren dernæst, at der er eet Punkt, som han lægger særdeles Vægt paa. I den østerrigske Note af 16de Juli var det bestemt udhævet, at der ikke kunde tænkes paa en Vaabenstilstand, uden at

Hans Majestæt indrømmede, hvad der nu er Gjenstand for Præliminærenes Artikel 1 og 2, men derimod var der ikke i denne Note, og heller ikke i den tilsvarende preussiske, mindste Tale om, hvorledes der skulde forholdes under Vaabenstilstanden, og det er netop det Punkt, som han tror vilde berøre den offentlige Mening mest saarende, at man, efter først at have maattet gjøre sig fortrolig med den sønderknusende Tanke at skulle afstaa en saa stor Del af Landet, tillige skulde se Jylland under Vaabenstilstanden udsat for Fjendens fortsatte Udskrivninger og Plyndring. Det er paa dette Punkt, at Regjeringen, efter hans Mening, skulde concentrere sin hele Styrke for at gjøre det indlysende, at der maa træffes Foranstaltning til, at Jylland bliver rømmet strax ved Fredspræliminærenes Afslutning, eller at dog idetmindste Jyderne under Vaabenstilstanden blive behandlede paa samme Maade som under den tidligere Vaabenhvile, og at Administrationen kommer til at gaa sin regelmæssige Gang. Han tillægger dette Punkt, ihvor ønskeligt han end anser det, at det maatte kunne naas at sætte de af Udenrigsministeren til de to første Artikler af Præliminærene stillede Contraforslag igjennem, hvad der vel vil være noget vanskeligt, en ganske særdeles Vægt, og han tvivler ikke paa, at Fordringen fra vor Side i den Henseende vil møde et villigere Øre, da han dog tror, at Fjenden selv vil finde det noget vidtgaaende at fastholde hint aldeles nye Forlangende.

Sluttelig bemærkede Finantsministeren, at han vilde have tilladt sig at henlede Hans Majestæts allerhøieste Opmærksomhed paa, om Allerhøistsamme ikke maatte anse et andet Ministerium end det nuværende for mere skikket til at gjøre det indlysende for Nationen, at der ikke er at opnaa en bedre Fred end den, hvorom der nu er Spørgsmaal, men efter hvad Hans Majestæt allerede havde udtalt, skulde han nu ikke yttre videre i saa Henseende.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at naar vi ikke faa nogen Hjælp, hvad der efter Udenrigsministerens Udtalelser ikke er at vente, tror han, at det ved Fortsættelse af Krigen vil være umuligt at forbedre Stillingen, og navnlig vil det ikke være muligt at tilbageerobre noget af, hvad der er tabt, medens paa den anden Side ved et fortsat Forsvar af Fyn og Sjælland, (og han kan ikke benægte Muligheden af at forsvare begge disse Øer, men han anser det for usandsynligt, at vi kunne det,) den af Fjenden besatte Del af

Landet lider meget betydeligt. Der synes ham saaledes at være langt mere at tabe ved en Fortsættelse af Krigen, end der er at haabe, og han slutter sig derfor til Udenrigsministeren.

Marineministeren [Lütken] yttrede, idet han henholdt sig til, hvad han i de to sidste Geheime-Statsraads-Møder havde udtalt, at for ham er Hensynet til Jylland det afgjørende. Han ser maaske vor militære Styrke noget lysere, end Krigsministeren gjør; men paa den anden Side er det afgjort, at vi ikke kunne tage Jylland tilbage, og at en fortsat Krigsførelse kun vil medføre, at denne Provinds bliver mere og mere udpint, medens Følgen deraf tillige kan blive, at Jyderne kaste deres Øine sydefter. Det forekommer ham, naar hele Stillingen tages i Betragtning, at der ikke er andet at gjøre end at tage imod Freden, ihvor uheldig den end er. Han skulde iøvrigt anse det for heldigt, om der kunde blive confereret med nogle af Rigsraadets ledende Medlemmer, men han skal imidlertid ikke urgere noget i den Retning, navnlig fordi Udenrigsministeren har ment, at det ikke vilde føre til noget. Han maa nu som altid betragte vor Stilling samtidigt baade fra det politiske og det militære Standpunkt, og naar han sammenholder den Værgkraft, vi endnu har, med vore Modstanderes Styrke, og naar han tillige ser hen til de venskabelige Stormagters Lunkenhed, er det igjennem disse Betragtninger, at han kommer til det samme Resultat som Udenrigsministeren.

Hvad specielt Ærø angik, da vilde Marineministeren anse det i militær Henseende for ganske overordentlig uheldigt, om Tydskerne fik denne Ø, og han vilde næsten ikke anse noget Offer for stort for at beholde den, selv hvis den skulde kjøbes for en meget betydelig Pengesum eller mod en Indskrænkning af, hvad man ellers beholdt tilbage paa Slesvigs Fastland.

Finantsministeren [David] yttrede, at han i Henhold til de Grunde, hvorpaa han støttede sit allerunderdanigste Raad til Hans Majestæt om ikke at afvise det af Grev Rechberg i Noten af 16de Juli foreslaaede Grundlag for Fredsunderhandlinger, fremdeles i Henhold til Krigsministerens og Marineministerens Erklæringer, og i Betragtning af den Fare, som en fortsat Krig vilde udsætte Landet for, fuldkommen isolerede som vi ere og uden alt Haab om Hjælp, ikke kunde andet end udtale som sin Overbevisning, at det er rigtigt at gaa ind paa de foreslaaede Fredspræliminærer, naar ikke bedre Vilkaar

ere at opnaa, idet han derhos skulde henvise til, hvad han tidligere havde sagt om paa alle Maader at afværge Jyllands Occupation under Vaabenstilstanden.

Justitsministeren [Heltzen] bemærkede, at han ganske slutter sig til Udenrigsministeren, idet han hengiver sig til det Haab, at Hans Majestæts Rettigheder til Hertugdømmerne ikke ville være udelukkede fra at komme i Betragtning ved den Afgjørelse, der efter Præliminærernes Artikel 1 skal træffes med Hensyn til disse. Hvad derhos navnlig Jyllands Stilling under Vaabenstilstanden angik, da anser han det for at være endnu mere i Hans Majestæts end i Befolkningens Interesse, at det opnaas, at Jylland ikke under Vaabenstilstanden skal vedblive at være besat. Med Hensyn endelige til Ærø, da bør der vist, efter hans Mening, paa hver Maade forsøges at bevare denne Ø for Danmark.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Johannsen] yttrede, at da han, efter hvad Krigsministeren og Marineministeren har udtalt, ikke tror, at der engang er Udsigt til, at Krigen, hvis den skulde fortsættes, kunde fra vor Side drages saameget i Langdrag, at der vilde være Leilighed til at afvente en Tid, hvor bedre Chancer for os kunde indtræde, og da muligt Forholdene kunne blive endnu uheldigere for den danske Krone og Hans Majestæt, end de i Øieblikket stille sig, slutter han sig aldeles til Udenrigsministeren.

Indenrigsministeren [Tillisch] sluttede sig ligeledes ganske til Udenrigsministeren. Han indser ikke, at efter de i alle Retninger foreliggende Oplysninger nogetsomhelst kan vindes ved en Fortsættelse af Krigen, Stillingen kan kun blive værre, og han tror derfor, at man bør gaa ind paa de foreslaaede Vilkaar, hvor haarde de end er, naturligvis under den Forudsætning, at der af den danske Del af Slesvig kan blive conserveret saa meget som muligt.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen sluttede sig til Udenrigsministeren.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det var tunge Betingelser, der fra de Allieredes Side vare stillede, og at det var haardt for Allerhøistsamme at maatte beqvemme sig til at gaa ind paa dem. Det var smerteligt for Hans Majestæt, at netop under ham det kjære gamle Danmark skal sønderlemmes, men han haaber at kunne have den Beroligelse, at han ikke har foranlediget det; har han forsømt at gjøre noget Skridt, saa har det været af den Grund, at han har

troet som constitutionel Regent og ærekjær Mand at maatte følge den Ed, han har aflagt.

Da hele Ministeriet var enigt i, at man maa gaa ind paa de foreliggende haarde Betingelser, gav Hans Majestæt nu sit allerhøieste Samtykke til, at Udenrigsministeren telegrapherer til de Kongelige Befuldmægtigede i Wien i den Retning, at Regjeringen anser det for særdeles vigtigt, at der til de af de Allierede i Forslag bragte Fredspræliminærer gjøres de af Udenrigsministeren foreslaaede Tilføjninger, men at disses Forkastelse ikke skal være til Hinder for, naar Nødvendigheden byder det, at antage bemeldte Præliminærer.

Finantsministeren [David] yttrede, at han vilde tillade sig at henvende Hans Majestæts allerhøieste Opmærksomhed paa, om Allerhøistsamme ikke, da han engang har henvendt sig til Kong Leopold af Belgien, maatte finde, at der kunde være Anledning til nu at gjøre Kong Leopold bekjendt med Sagernes Stilling og anmode ham om at anvende sine bona officia.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at da det dog er tænkeligt, at der kunde i Wien blive truffet Aftale om en Forlængelse af Vaabenhvilen i nogle Dage, saa vilde der i dette Tilfælde være Tid for Kong Leopold til at anvende sine bona officia, naar det maatte behage Hans Majestæt at gjøre det af *Finantsministeren* antydede Skridt hos Kongen.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme ogsaa fandt, at det maaske kunde være godt at henvende sig til Kong Leopold, og han vilde derfor gjøre de i saa Henseende fornødne Skridt.

Indenrigsministeren [Tillisch] forelæste en Skrivelse, som han igjennem Etatsraad Westenholz havde modtaget fra Amtmændene over Veile og Skanderborg Amter, saalydende:

Da Forbindelsen med vor Regjering er bleven afbrudt af Fjenden, har man troet ved en paalidelig Mand at burde meddele Underretning om, hvad hidtil er passeret, ogsaa indhente mundtlig Bestemmelse eller Udtalelser bl. a. betræffende de ved Bekjendtgjørelser af 12te og 22de d.M. forlangte Contributioner henholdsvis af en maanedlig Ydelse af en Tolvtedel af det Beløb, som de direkte Kongelige Skatter for eet Aar udgjøre og af 650.000 Thaler pr. Ct. fordelt paa Kjøbstæder og Landdistrikter.

Vi have derfor henvendt os til Overbringeren, Hr. Etatsraad Westenholz i dette Øicmed og derhos bedet ham om at give en Frem-

stilling af de faktiske Forhold og den Stilling, hvori vi som Embedsmænd ere blevne satte.

Veile og Skanderborg den 25de Juli 1864.

C. Bille Brahe Dahl

I Anledning af denne Skrivelse havde Indenrigsministeren confereret med sine Colleger om Sagen, og de vare blevne enige om mundtlig at tilkjendegive Etatsraad Westenholz, at det anses for rigtigst, at saavel Amtmænd som øvrige Embedsmænd søge saalænge som muligt at holde sig i deres Embeder, og at de, naar der maa gives efter for Magten, ikke unddrage sig for at medvirke til, at saavel de ompurgte Pengeudskrivninger som andre lignende Præstationer, forsaavidt Nægtelsen af samme efter de forhaandenværende Omstændigheder øiensynlig vilde medføre værre Følger for Distriktet, tilveiebringes paa den mindst byrdefulde Maade, og at de til den Ende i Forening med Amdsraadsmedlemmerne og Borgerrepræsentanterne, som muligen ogsaa andre tilkaldte ansete og indflydelsesrige Mænd i Distriktet, søge at regulere Fordelingen af saadanne Præstationer paa den hensigtsmæssigste Maade; hvorhos Ministeriet har troet at kunne tilføie, at man anser det for en Selvfølge, at hvad der saaledes maatte besluttes i loial Bestræbelse for deres respektive Distrikters Bedste, altid vilde blive bedømt med billigt Hensyn til den vanskelige Stilling, hvori de befinde sig.

Indenrigsministeren vilde nu udbede sig Hans Majestæts allerhøieste Tilladelse til, at der gives Etatsraad Westenholz en saadan mundtlig Instruction, som nævnt, til videre Meddelelse for Embedsmændene i Jylland.

Hans Majestæt meddelte den saaledes begjærte Tilladelse.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraadet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 3. august 1864.

Aar 1864, Onsdagen den 3die August, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Quaade var fraværende.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder den 21de, 26de, 28de og 29de Juli bleve oplæste og ratihaberede.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Approbation paa Udkast til Throntale ved Rigsdagens Aabning den 6te August d.A., idet han, i den allerunderdanigste Forudsætning, at det maatte behage Hans Majestæt Kongen i høistegen Person at aabne Rigsdagen, indstillede, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at approbere vedlagte Udkast til det Foredrag, som tilraades henvendt til Rigsdagen.

Hans Majestæt approberede allernaadigst, idet Allerhøistsamme erklærede sig beredt til at aabne Rigsdagen, det allerunderdanigst forelagte Udkast, kun med en Redaktionsforandring, hvorefter det i Slutningen af den 1ste Passus kommer til at hedde: »Selv at aabne denne Rigsdag og at samles med Eder« osv.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Udsættelsen af Rigsdagens Møder til Mandagen den 3die October.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at paabyde, at Rigsdagens Møder, efterat den er traadt sammen, udsættes til Mandagen den 3die October 1864.

Finantsministeren [David] bemærkede, at som det vil være i Hans Majestæts allernaadigste Erindring, foreligger der for Rigsraadet et Lovudkast om Tilveiebringelsen af extraordinære Ressourcer til et Beløb af 20 Millioner Rigsdaler. Da der, med Hensyn til de nu forandrede Forhold, ikke vil behøves saa stort et Beløb, og da det heller ikke er at antage, at Rigsraadet under de nærværende Omstændigheder vil gaa ind paa at bevilge dette, har han troet det rigtigere, at Regjeringen selv nedsætter Summen, end at en saadan Nedsættelse skulde fremkomme som Forlangende fra Rigsraadet. Efter en foreløbig Conference med Krigsministeren og Marineministeren er han kommen til den Anskuelse, at, naar Krigsførelsen ophører, vil man ikke behøve mere end mellem 12 og 15 Millioner Rigsdaler extraordinært tilveiebragte, og han vilde nu udbede sig Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse til for vedkommende Rigsraads-Udvalg foreløbigen at antyde, at Regjeringen vil nedsætte Begjæringen om de 20 Millioner til, hvad den ved nærmere Undersøgelse maatte anse nødvendigt for ikke at bringe Forvirring i Finantsbestyrelsen, forbeholdende sig senere at tage Bestemmelse om, til hvilken Sum Begjæringen definitivt kan nedsættes.

Hans Majestæt Kongen havde intet herimod at erindre.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Dagleier Niels Mikkelsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Dagleier Niels Mikkelsen den ham ved Høiesterets Dom af 26de April d.A. for 2den Gang begaaet Tyveri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 13 idømte Straf af 18 Maaneders Forbedringshusarbeide, imod at han hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Tjenestekarl Niels Jensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Tjenestekarl Niels Jensen af Lille-Nestved den ham ved Nestved Kjøbstads Extrarets Dom af 1ste f.M. for Forfalskning af sin Skudsmaalsbog, i Henhold til Forordningen 11te April 1840 § 62, 1ste og 2det Membrum, ifundne Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 3 Gange 5 Dage, imod at han erlægger en Mulkt af 25 Rdl. til bemeldte Kjøbstads Fattigkasse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Hansine Marie Lucie Schröder, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Hansine Marie Lucie Schröder heraf Staden maa eftergives den hende ved Københavns Criminal- og Polirets Dom af 9de Januar d.A. for Tyveri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 13 jvfr. § 79 ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 18 Maaneder, imod at hun hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at Besidderen af Stamhuset Nedergaard maa til Besidderen af Grevskabet Langeland afhænde en under Stamhuset hørende Fredskov i Tullebølle Sogn for en Kjøbesum af 2100 Rdl., hvori indstilles, at det tillades Besidderen af Stamhuset Nedergaard, Hofjægermester Henrik Valentin Kaas, at afhænde den under Stamhuset hørende Fredskov Matricul No. 7 b. af Skebjerg Bys Mark, Tullebølle Sogn, af Skovskylds Hartkorn 3 Skpr., 2 Fdk., 2 Alb., til Besidderen af Grevskabet Langeland for en Kjøbesum af 2100 Rdl.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede, dog saaledes, at, hvad *Justitsministeren* [Heltzen] paa given Anledning erklærede ogsaa at være Meningen med Indstillingen, Kjøbesummen for den paagjældende Skov gaar ind under Stamhusets Midler til bedste for dette.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Fisker Fritz Jonas Jacobsen af Korsør, fortiden til Tjeneste paa Orlogsfregatten Niels Juel, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Fisker Fritz Jonas Jacobsen af Korsør, fortiden til Tjeneste paa Orlogsfregatten Niels Juel, den ham ved den Kongelige Lands-Over- samt Hof- og Stadsrets Dom af 8de April d.A., for Modstand og Fornærmelse mod Kongens Foged, efter Lovgivningens Analogi, navnlig i Henhold til Forordningen af 30te Marts 1827 § 1 samt Forordningen 4de October 1833 §§ 16–18 ifundne Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 5 Dage, imod at han til Korsør Kjøbstads Fatigkasse erlægger en Mulkt af 10 Rdl.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning for Tugthusfange Niels Jørgen Nielsen eller Winther, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Tugthusfange Niels Jørgen Nielsen eller Winther, der ved Københavns Criminal- og Politirets Dom af 22de Mai 1858 for Tyveri i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 16 blev anset med Tugthusarbejde i 8 Aar, maa løslades af Straffeanstalten.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling om, at Gudni Arnason og Gudrun Eyølfsdatter, begge af Arnarstapi i Myra Syssel inden Islands Vest Amt, maa forskaanes for at sættes under Tiltale for begaaet Blodskamsforbrydelse.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Gudni Arnason og Gudrun Eyølfsdatter, begge af Arnarstapi i Myra Syssel inden Islands Vest Amt maa forskaanes for at sættes under Tiltale for den af dem begaaede Blodskamsforbrydelse.

Marineministeren [Lütken] refererede tre allerunderdanigste Fore-

stillinger, hvorved resp. følgende 3 af Rigsraadet vedtagne Love forelægges til allerhøieste Stadfæstelse, nemlig:

- 1) Lov om Stadfæstelse af den foreløbige Lov af 11te Februar 1864 angaaende extraordinær Udskrivning til Søkrigstjenesten.
- 2) Lov om Stadfæstelse af foreløbig Lov af 13de Februar 1864 om Undersøgelse og Paakjendelse af Sager betræffende opbragte fjendtlige eller mistænkelige Skibe.
- 3) Lov om Stadfæstelse af den foreløbige Lov af 19de Marts 1864 angaaende at Søetatens combinerede Ret maa sættes med et mindre Antal Dommere end det i Krigsartikelsbrevet for Landtjenesten ved Søetaten af 29de Juli 1756 § 749 fastsatte.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve alle disse tre Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 5. august 1864.

Aar 1864, Fredagen den 5te August, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Quaade var fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] fremlagde og forelæste de igaar fra de Kongelige Befuldmægtigede i Wien modtagne tvende Protokoller over Afslutningen af Fredspræliminærer og Vaabenstilstand, tilligemed den af de Befuldmægtigede afgivne Beretning til Udenrigsministeriet, med hvilke samtlige Aktstykkers Indhold Hans Majestæt Kongen og Geheime-Statsraadets Medlemmer allerede forud vare gjorte bekendte.

Udenrigsministeren bemærkede dernæst, at han efter Hans Majestæts dertil givne Bemyndigelse havde tilstillet Formændene i begge Rigsraadets Thing en Afskrift af fornævnte Protokoller, og han vilde nu udbede sig Hans Majestæts Samtykke til, at de Befuldmægtigedes Beretning i Uddrag meddeles Rigsraadet. Ligeledes vilde han udbede sig allerhøieste Tilladelse til, at de diplomatiske Aktstykker, hvorpaa han har støttet sit allerunderdanigste Raad om ikke at fortsætte Krigen, men gaa ind paa Fredsunderhandlinger, maa, i Lig-

hed med hvad der hidtil har været Brug, trykt som Manuskript meddeles Rigsraadet; og endelig vilde han ogsaa udbede sig samme allerhøieste Tilladelse med Hensyn til de af Krigsministeren, Marineministeren og Finantsministeren til Geheime-Statsraadets Protokol den 21de Juli afgivne skriftlige Vota, i hvilken sidste Henseende han skulde tilføie, at de tre paagjældende Ministre ikke for deres Vedkommende have noget imod disse Vota's Meddelelse til Rigsraadet.

Hans Majestæt Kongen gav allernaadigst sit Samtykke i de af Udenrigsministeren nævnte Retninger.

Forsaavidt der i de Befuldmægtigedes Beretning var indeholdt en speciel Yttring med Hensyn til de af Capitainlieutenant Hammer i sin Tid arresterede Indvaanere paa Øen Sild, bemærkede *Udenrigsministeren* [Bluhme], at Hans Majestæt Kongen igaar havde allernaadigst mundtlig tilkjendegivet ham, at det er Allerhøistsammes Villie, at den mod bemeldte Personer indledede Undersøgelse skal hæves; og i Forbindelse hermed refererede nu *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Johannsen] en i denne Anledning allerunderdanigst nedlagt Forestilling om disse Personers Løsladelse m. v., paa hvilken Forestilling det derefter behagede *Hans Majestæt* allerhøiest at resolve, at de paagjældende Personer, nemlig W. Hendricks, U. Bleicken, A. I. Simonsen, C. Bleicken, H. B. Prolt, C. Hein og Dr. Jenner, blive snarest muligt at frigive og den imod dem indledede Undersøgelse at hæve.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov angaaende en Krigsskat paa Brænderidriften og Vareindførselen samt Stadfæstelse af foreløbig Lov af 19de Februar 1864 angaaende samme Gjenstand.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allerhøiest at stadfæste bemeldte Lov.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning for Christian eller Christen Johansen Mohn eller Nielsen, hvori indstilles, at den i Vridsløselille Forbedringshus hensiddende Straffefange Christian eller Christen Johansen Mohn eller Nielsen maa løslades af bemeldte Straffeanstalt.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tiltales Frafaldelse mod Sømand Gu-

staf Nilsson, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Tiltale mod Sømand Gustaf Nilsson af Kullen for at være undvegen med sin Hyre samt for Tyveri maa frafaldes.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet torsdag d. 18. august 1864.

Aar 1864, Torsdagen den 18de August, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Quaade var fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forstilling, hvorved til allerhøieste Underskrift forelægges Fuldmagter for Minister Quaade og Oberst Kauffmann som Kongelige Befuldmægtigede ved Fredsunderhandlingerne i Wien, og hvori dernæst andrages paa allerhøieste Bemyndigelse til i Overensstemmelse med det ligeledes allerunderdanigst forelagte Udkast at udfærdige det første Afsnit af Instructioner for de nævnte Befuldmægtigede, forsaavidt nemlig som Grændsespørgsmaalet og de Fredspræliminærens Artikel 1 og 2 vedrørende almindelige Qvæstioner angaar.

Efterat det forelagte Udkast til Instructionernes 1ste Afsnit var blevet oplæst, yttrede Minister *Grev Moltke*, at han for sit Vedkommende maatte tiltræde Udkastet.

Indenrigsministeren [Tillisch] bemærkede, at han i Hovedsagen var fuldkommen enig i det forelæste Udkast. Kun forekom det ham betænkeligt navnlig at nævne Island blandt de Landsdele, som man erklærer sig villig til at afstaa; dels tror han nemlig ikke, at det vil være til nogen Nytte at tilbyde Afstaaelsen af denne Landsdel, og dels vil det, naar det bliver bekjendt, at Tilbudet er gjort, og dette vil ikke kunne blive skjult, gjøre et særdeles uheldigt Indtryk paa den islandske Befolkning, hvortil endnu desuden kommer, at man, ved at gjøre hint Tilbud, henleder andre Magters Opmærksomhed paa dette Land og maaske forstærker den Lyst, som en eller anden Magt kunde have til at komme i Besiddelse af samme.

Forsaavidt den eventuelle Deling af Slesvig angik, da vidste Indenrigsministeren ikke, om det ei maaske, da den Delingslinie Syd for Flensborg og Tønder, som i 1849 blev fra engelsk Side afsat, dengang den nordlige Del skulde besættes af svenske Tropper, og den sydlige skulde holdes besat af preussiske Tropper, har et Slags Præcedents for sig, kunde være nyttigt at antyde denne Linie og appuiere paa den.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at han fremdeles anser det for vigtigt, at en definitiv Fred kommer istand snarest muligt, og han tiltræder det foreliggende Udkast.

Marineministeren [Lütken] bemærkede, at den eneste Tvivl, han har ved det foreliggende Udkast, er med Hensyn til Spørgsmaalet om Afstemning i Slesvig, idet han tror, at det har noget for sig, at en saadan Afstemning vel kunde faa et andet Udfald end det, som i Udkastet er antydet.

Finantsministeren [David] skulde i det væsentlige erklære sig aldeles enig i det foreliggende Instructions-Udkast. Han nægtede ikke, at han ikke kunde andet end tillægge den Betragtning Vægt, som Indenrigsministeren havde gjort gjældende med Hensyn til Island, at Tilbudet om denne Landsdels Afstaaelse, om det end ikke fører til noget, vil gjøre et uheldigt Indtryk paa den islandske Befolkning; men ligeover herfor maa paa den anden Side heller ikke overses, at hint Tilbud vil vise det danske Folk, hvormeget Regjeringen har bestræbt sig for at imødekomme den hos Nationen saa dybt indgroede Sympati for at beholde Nordslesvig.

Hvad Spørgsmaalet om Afstemning i Slesvig angik, da kunde han ikke nægte, at den Betragtning, som var gjort gjældende i det foreliggende Udkast: at hvis Afstemningen skulde falde ud imod Danmark, vilde den give den hele Afgjørelse en ganske anden Charakter end denne faar, naar den kun alene fremtræder som grundet paa den Stærkeres Ret, forekom ham saa vægtig, at alle andre Betragtninger maatte træde tilbage derfor.

Justitsministeren [Heltzen] bemærkede, at hans Hovedbetænkelse angaar Tilbudet om at afstaa Island, og at han, hvis Spørgsmaalet om en saadan Afstaaelse virkelig laa for, vistnok vilde have afgjørende Betænkelse ved at give sin Stemme dertil; men som Sagen i Øieblikket staar, betragter han Tilbudet, der gjøres, i det høieste som et Skaktræk, med Hensyn til hvilket det kun hører til Mulighedernes Rige, at det skulde føre til noget.

Hvad Afstemningsspørgsmaalet angik, da vilde han ikke anse det for umuligt, at en Afstemning i Nordslesvig, naar Spørgsmaalet stilledes saaledes, at det kom til at gaa ud paa, om man vilde følge den danske Konge og hans Dynasti eller skilles derfra, kunde føre til et forønsket Resultat. Han maatte imidlertid være ubetinget imod fra vor Side at stille noget Forlangende om Afstemning; men hvis der derimod fra den anden Side skulde fremkomme Tilbud derom, og der med Hensyn til Betingelserne for Afstemningen blev givet nogen Sandsynlighed for dennes Frihed, vilde han finde det betænkeligt ubetinget at afvise et saadant Tilbud, og han mente derfor, at de Befuldmægtigede maatte i saa Fald tage det ad referendum.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Johannsen] yttrede, at han med Hensyn til Afstemningsspørgsmaalet ganske sluttede sig til Justitsministeren. Han bemærkede dernæst, at det jo uomtvisteligt er Regjeringens Pligt at søge ved Fredsunderhandlingerne at gjenvinde saa meget som muligt af, hvad der er tabt, og han fandt det derfor ogsaa fuldkommen rigtigt, at der i saa Henseende blev gjort Tilbud om Afstaaelse af de vestindiske Kolonier; men derimod fandt han det at være et altfor stort Offer at afstaa et Biland som Island, navnlig naar dette Offer skal bringes den danske Nationalitet i Slesvig, thi den dansksindede Befolkning i Slesvig er aldeles ikke dansk i den Forstand, at den skulde føle sig som éet med Kongeriget, hvad der ogsaa har vist sig under de mangfoldige Forsøg, som i en Række af Aar have været gjorte for at søge tilveiebragt en nærmere Tilslutning af det danske Slesvig til Kongeriget. Som det af det foreliggende Instructions-Udkast synes at fremgaa, gaar imidlertid det Tilbud, der skulde gjøres om at afstaa Island, hovedsagelig kun ud paa et Forsøg, og forsaavidt har Sagen mindre Betænkelighed, idet han forøvrigt ikke skulde udtale nogen Mening om, hvorvidt det allerede maatte være farligt at gjøre et saadant Tilbud.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme mest helder til den Anskuelse, at det er rettest, at det slet ikke omtales i Instruxen, at man kunde være villig til at afstaa Island. Skulde det omtales, maatte det da ialtfald ske med den største Forsigtighed.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at han, hvad Afstemningsspørgsmaalet angik, skulde, i Anledning af hvad der var blevet yttret, allerunderdanigst foreslaa, at der i Instructionen til de Befuldmægtigede tilføies nogle Ord i den Retning, at hvis imod al Formodning (thi han tilstaar, at det efter hans Mening er imod al For-

modning) Forslag om Afstemning skulde fremkomme fra den modsatte Side, maatte de Befuldmægtigede skaffe sig nøie Kundskab om Formen for en saadan Afstemning og om Garantierne for dens Frihed, og dernæst indskrænke sig til at tage et saadant Forslag ad referendum. En sli^g Tilføining i Instruxen vilde fuldkommen vel kunne gjøres.

Hvad dernæst Island angik, da havde Udenrigsministeren selv den Overbevisning, at det ikke vil lede til noget at gjøre Tilbud om at afstaa dette Land. Men han mener dog, at det bør forsøges, og han kan navnlig ikke vel se bort fra den Betragtning, at da Instruxen jo i sin Tid maa blive forelagt Rigsraadet, vil det lette Regjeringen Forholdet til denne Forsamling, som jo efter Grundloven er berettiget til at sige Ja eller Nei til Fredstraktaten, naar det ses, at Regjeringen ikke har været utilbøielig til at kjøbe den danske Del af Slesvig selv for den Pris at afstaa Island. Han anser denne Betragtning for at være af Vigtighed og tror derfor, at man bør forsøge paa at overlade til de Kongelige Befuldmægtigede at sondere i den nævnte Retning; Meningen med, hvad der i saa Henseende indeholdes i det foreliggende Udkast, er jo kun, at der skal sonderes, og dette skal jo kun ske i den allerconfidentielleste Form. Han skulde med Hensyn hertil gjerne bestræbe sig for at forstærke Udtrykkene i Udkastet, saaledes at det end yderligere indskjærpes at vise den største Discretion.

Indenrigsministeren [Tillisch] bemærkede, at hvad enten al mulig Discretion paalægges eller ikke, vil det jo dog, naar Instructionen i sin Tid bliver forelagt Rigsraadet, blive bekjendt i Island, at man har villet afstaa dette Land, og han skulde derfor henstille, om ikke den hele Passus om Island kunde udgaa af Instruxen og derimod gjøres til Gjenstand for en confidential Skrivelse til de Befuldmægtigede.

Udenrigsministeren [Bluhme] yttrede, at dette jo vel kunde ske.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter at forsyne de af Udenrigsministeren forelagte Fuldmagter for Minister Quaade og Oberst Kauffmann som Kongelige Befuldmægtigede ved Fredsunderhandlingerne i Wien med sin allerhøieste Underskrift, og dernæst tillige allerhøist at bemyndige Udenrigsministeren til i Overensstemmelse med det af ham allerunderdanigst forelagte Udkast at udfærdige det første Afsnit af Instructioner for de nævnte Befuldmægtigede, dog

saaledes, at den hele Passus om Island udgaar af Udkastet og gjøres til Gjenstand for en confidentiel Skrivelse til de Befuldmægtigede, og at der med Hensyn til Spørgsmaalet om Afstemning i Slesvig gjøres en saadan Tilføjning, som af Udenrigsministeren senest allerunderdanigst foreslaaet, samt endelig at det i Instruxen paalægges de Befuldmægtigede fremdeles under de endelige Fredsforhandlinger at gaa frem i samme Retning som under de foreløbige Forhandlinger med Hensyn til Bestræbelserne for at gjøre Hans Majestæts Rettigheder til Hertugdømmerne gjældende.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Sanction forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om Stadfæstelse af foreløbig Lov af 4de Juni 1864 om Stiftelsen af en svævende Statsgjæld.

Overensstemmende med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allerhøist at sanctionere bemeldte Lov.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Arrestanten Jens Pedersen.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Arrestanten Jens Pedersen den ham ved Høiesterets Dom af 25de f. M. for crimen bestialitatis, i Henhold til D.L. 6-13-15, idømte Straf af Baal og Brand, imod at han hensættes til Forbedringshusarbeide i 1 Aar.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Anne Sophie Lisbeth Madsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Anne Sophie Lisbeth Madsen den hende ved Høiesterets Dom af 25de f.M. for Føstermord, i Medfør af D.L. 6-6-7, cfr. Forordningen 4de October 1833 § 10, idømte Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, imod at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Mette Cathrine Ingeborg Mouritzen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Mette Cathrine Ingeborg Mouritzen heraf Staden den hende ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 9de f.M., for Forfalskning af sin Skudsmaalsbog, i Henhold til Forord-

ningen 11te April 1840 § 64 sidste Led, cfr. § 62 andet Led, ifundne Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage, imod at hun hensættes i simpelt Fængsel i 20 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Caroline Marie Wilhelmine Bech, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Caroline Marie Wilhelmine Bech heraf Staden den hende ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 8de Marts d.A., for Meddelagtighed i Falsk og Tyveri, i Henhold til Forordningen 11te April 1840 § 1 og § 66 sidste Led, cfr. § 62 1ste og 3die Led, ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 8 Maaneder, imod at hun hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forandring i de i den allerhøieste Bevilling af 11te Marts 1862 for Besidderen af Baroniet Holstenshus til paa Baroniets Aktiver at optage et Laan af 25.000 Rdl. indeholdte Vilkaar for Laanets Tilbagebetaling, hvori indstilles, at den i den allerhøieste Bevilling af 11te Marts 1862 for Besidderen af Baroniet Holstenshus til paa Baroniets Aktiver at optage et Laan af 25.000 Rdl. for dermed at yde Besidderen af det Schilden-jydske Fideicommis Forstrækning til Bestridelser af Omkostningerne ved forskellige Bygningsarbejder paa Clausholm Hovedgaard og Sophie Amaliegaard indeholdte Klausul, hvorefter det optagne Laan skal tilbagebetales Baroniet af dettes Besidder med 2000 Rdl, aarlig, hvoraf Halvdelen eller 1000 Rdl. skal erlægges i enhver af de sædvanlige Omslagsterminer, første Gang i December Termin 1864, forandres derhen, at den fastsatte halvjaarlige Tilbagebetaling første Gang finder Sted i 11te December Termin 1866.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved resp. følgende to Udkast forelægges:

- 1) Udkast til Plakat angaaende Forandring i Tiden for Afholdelsen af Repstyrerthingene om Foraaret i Island.
- 2) Udkast til Plakat om at Bæjar Rep i Øster-Skaptafells Syssele inden Islands Sønderamt skal udgjøre et særskilt Thingsogn med Gaarden Bær som Thingsted.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at begge disse Udkast emanere som Lov.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 23. august 1864.

Aar 1864, Tirsdagen den 23de August, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke og Minister Quaade vare fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til det 2det Afsnit af Instructionerne for de Kongelige Befuldmægtigede ved Fredsunderhandlingerne i Wien omfattende den egentlige finantsielle Del.

Overensstemmende med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allerhøiest at bemyndige Udenrigsministeren til at instruere de Kongelige Befuldmægtigede i Overensstemmelse med det allerunderdanigst forelagte Udkast, dog saaledes, at den Passus i Udkastet, som særlig angaar de i December 1863 og i 1864 afskedigede Embedsmænd i Hertugdømmerne, bliver, overensstemmende med en af *Udenrigsministeren* [Bluhme], paa dertil af *Hans Majestæt* given Anledning, i Forslag bragt forandret Formulering, at redigere saaledes:

»Hvad dernæst særligen angaar de i December 1863 og i 1864 afskedigede eller fordrevne Embedsmænd i Hertugdømmerne, da bør disse, og især de paa Grund af deres Loialitet og Troskab mod Kongen tilsidesatte Individuer, forsaa vidt det ikke paa deres Forlangende derom tilstedes dem at gjenindtræde i deres respektive Embeder, søges forskaffede saa fuld en Erstatning som muligt, altsaa Æquivalent for deres fulde Embedsindtægt, eller, dersom dette er uopnaeligt, da mindst Pension efter den almindelige Pensionslov. Hvad enten disse under Hertugdømmernes Occupation afskedigede Embedsmænd henhøre til Kategorien af særlige eller fælleds, eller de vare ansatte i Fælledsministerierne, men ere blevne afskedigede eller ville blive det paa Grund af Hertugdømmernes Afstaaelse, ville Hertugdømmerne alene have at udrede Erstatningerne eller Pensionerne til

dem med deres fulde Beløb og at tilsvare Kongeriget et til deres Capitalisation svarende Beløb.«

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 25. august 1864.

Aar 1864, Fredagen den 26de August, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke og Minister Quaade vare fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til det 3die Afsnit af Instructionerne for de Kongelige Befuldmægtigede ved Fredsunderhandlingerne i Wien, omfattende de commercielle og sociale Forhold.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allerhøiest at bemyndige Udenrigsministeren til at instruere de Kongelige Befuldmægtigede i Overensstemmelse med det allerunderdanigst forelagte Udkast.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste en Skrivelse, som han havde modtaget fra Prinds Frederik af Hessen, dateret 28de Juni d.A., indeholdende en Protest bestemt til at reservere Hans Høihed alle de Rettigheder, som han ved sin Renunciationsakt af 18de Juli 1851 har givet Afkald paa, og endvidere forelæste Udenrigsministeren et privat Brev fra Prindsen, hvori denne anmoder om at erholde verificerede Gjenparter saavel af bemeldte Renunciationsakt som af den af Landgrevinde Charlotte udstedte Renunciationsakt.

Hans Majestæt Kongen meddelte sit Samtykke til, at de begjærte Gjenparter meddeles, og bifaldt derhos allernaadigst, at Udenrigsministeren i et skriftligt Svar til Prindsen erkjender Modtagelsen af den forommeldte Skrivelse og tillige udtaler, at den Kongelige Regering ikke kan anse hans Protest for begrundet.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov, hvorved Krigsministeriet bemyndiges til at udnævne et Antal Underofficerer af 1ste Klasse.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allerhøist at stadfæste bemeldte Lov.

Finantsministeren [David] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges resp. følgende to af Rigsraadet vedtagne Love:

- 1) Lov om Udstedelsen af Kreditbeviser.
- 2) Lov om Forhøielse af de i Lov angaaende Pensionering af Militæretaternes Underklasser samt Indvalideforsørgelse af 9de April 1851 §§ 24 og 30 fastsatte Satser.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Forbedringshusfange Assarina Anderssons Løsladelse af Straffeanstalten.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at Forbedringshusfange i Straffeanstalten paa Christianshavn Assarina Andersson maa løslades af bemeldte Straffeanstalt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 30. august 1864.

Aar 1864, Tirsdagen den 30te August, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke og Minister Quaade vare fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til det 4de, samt 5te og sidste Afsnit af Instructionerne for de Kongelige Befuldmægtigede ved Fredsunderhandlingerne i Wien.

Overensstemmende med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allerhøist at bemyndige Udenrigsministeren til at instruere de Kongelige Befuldmægtigede i Overensstemmelse med det allerunderdanigst forelæste Udkast.

Conseilspræsidenten [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Fo-

restilling angaaende Rigsraadets Slutning, idet han indstillede, at det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at forsyne de allerunderdanigst forelagte Udkast til et allerhøieste Budskab og et allerhøieste Reskript angaaende Slutningen af den nærværende overordentlige Rigsraadsforsamling med allerhøieste Underskrift.

I Overensstemmelse med Indstillingen bleve begge de allerunderdanigst forelagte Expeditioner forsynede med allerhøieste Underskrift.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges følgende to af Rigsraadet vedtagne Love, nemlig:

- 1) Lov om Pensionsforhøielse for Enker efter Officerer, der ere faldne i Krigen 1864.
- 2) Lov om Bemyndigelse for Krigsministeriet til allerede i indeværende Aar at anvende til Krigstjeneste de Værnepligtige, hvis Tjenesteligt først skulde indtræde den 1ste Januar 1865.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Love allerhøiest stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Fremdeles refererede *Krigsministeren* [Hansen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en over Menig af 20de Infanteri-Regiment P. Mikkelsen afsagt Krigsretsdom, idet han indstillede, at Krigsretsdommen forsynes med følgende allerhøieste Paategning: Af særdeles Kongelig Naade formilde Vi den idømte Straf saaledes: at Tiltalte P. Mikkelsen nedsættes i de Meniges 2den Klasse samt straffes med 50 Rottingslag og 6 Gange 5 Dages strengt Fængsel paa Vand og Brød.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling, dog saaledes, at Rotting-Straffen bortfalder.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet mandag d. 12. september 1864.

Aar 1864, Mandagen den 12te September, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, Minister Grev Moltke og Minister Quaade vare fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste Udkast til Svar paa den i Geheime-Statsraadet den 26de August forelagte Skrivelse fra Hans Høihed Prinds Frederik af Hessen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst dette Udkast.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori han androg paa allerhøieste Bemyndigelse til med den herværende Kongelige svensk-norske befuldmægtigede Minister at udvexle en, med det Forestillingen hosføiede Udkast stemmende, Deklaration angaaende Ophævelse af de i Traktaten mellem Danmark og Sverrig-Norge af 2den November 1826 Art. II indeholdte Indskrænkninger i den disse Staters Skibe reciprokt tilstaaede nationale Behandling.

Efterat der i Anledning af denne Sag var reist Spørgsmaal om det dog ikke, da ved den paagjældende Deklaration en udtrykkelig Bestemmelse i Loven om Told- og Skibsafgifter af 4de Juli 1863 § 13 bliver hævet, maatte være correkttest, at der i Deklarationen tages fra dansk Side Forbehold af Rigsraadets Samtykke, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at befale Sagens videre Behandling udsat til et følgende Geheime-Statsraads-Møde.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om en aarlig Understøttelse for forhenværende Capitain af Infanteriet Axel Rudolph Bjerregaard.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allerhøist at stadfæste bemeldte Lov.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Johannsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en af Hans Høihed Hertug Carl til Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg begjært Meddelelse af verificerede Gjenparter af forskjellige Aktstykker vedrørende den i sin Tid stedfundne Overladelse af Slottet Glücksborg til Hans Høiheds Herr Fader, Hertugen til Holsten-Beck.

Overensstemmende med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige Ministeren for Hertugdømmet Slesvig til at verificere Gjenparter af de af ham dertil allerunderdanigst foreslaaede 4 Dokumenter, at lade dem, efter Hertugens Begjæring, tilstille Syndikus Meiersahm i Kiel, samt endeligen at underrette Hans Høihed om, at saadant er sket.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Fo-

restilling om Tilladelse for Besidderen af Stamhuset Ausumgaard at optage et Laan af 3000 Rdl. paa Stamhuset, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Stamhuset Ausumgaard, Capitain Hans Helmuth Jermiin paa det nævnte Stamhus at optage et Laan, stort 3000 Rdl. paa Vilkaar;

At Laanet afdrages med 1000 Rdl. i hver Omslagstermin, første Gang i December Termin 1869.

At det efter Udløbet af hver Termin godtgjøres for Justitsministeriet, at Afdraget har fundet Sted, og

At Besidderen udsteder et Skadesløsbrev, ved hvilket han til Sikkerhed for Laanets prompte Tilbagebetaling giver Stamhuset Sikkerhed i alt, hvad han eier og eiendes vorder.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Fritagelse for Besidderen af Grevskabet Ledreborg for i 3 Aar at erlægge Afdrag paa det i Henhold til allerhøieste Bevilling af 20de April 1863 optagne Laan.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at Besidderen af Grevskabet Ledreborg, Kammerherre, Hofjægermester Grev Christian Ezard Moritz Holstein, for et Tidsrum af 3 Aar, fra 11te December f.A. at regne, fritages for at erlægge det ved allerhøieste Bevilling af 20de April f.A. fastsatte Afdrag af 3000 Rdl. aarlig paa det i Henhold til den nævnte allerhøieste Bevilling mod Sikkerhed i Grevskabets Hovedgaarde, Tiender og Skove optagne Laan paa 30.000 Rdl.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Rasmus Nielsen Holm og Emma Vilhelmine Jensen, Rosenvangers Hustru, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive de Tiltalte Rasmus Nielsen Holm og Emma Vilhelmine Jensen, Rosenvangers Hustru de dem ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets-Dom af 2den f. M., førstnævnte for Tyveri i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 1 og sidstnævnte for Hæleri i Medfør af samme Forordnings § 22, idømte Straffe af Fængsel paa Vand og Brød i henholdsvis 3 Gange 5 Dage og 2 Gange 5 Dage, imod at de hensættes i simpelt Fængsel, førstnævnte i 14 Dage og sidstnævnte i 8 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Fore-

stilling angaaende Strafs Eftergivelse for Charles Wilhelm Bartram heraf Staden.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Drengen Charles Wilhelm Bartram den ham ved den af Kjøbenhavns Criminal- og Politirets 1ste Afdeling for offentlige Politisager den 25de Juli d.A. afsagte Dom for Tyveri i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 26 idømte Straf af Ris.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Tjenestepige Inger Dorthea Thomsen af Fiurendal, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Tjenestepige Inger Dorthea Thomsen af Fiurendal den hende ved den Kongelige Lands-Over-samt Hof- og Stadsrets Dom af 27de Mai d.A. for falsk Forklaring for Retten, i Henhold til Forordningen 15de April 1840 § 5, idømte Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 3 Gange 5 Dage, imod at hun hensættes i simpelt Fængsel i 14 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Gaardmand Anders Berthelsen Dahlgaard af Mullerup til at indgaa nyt Ægteskab, navnlig med Johanne Marie Olesen, uanset at han med hende har bedrevet Hor.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at det tillades Gaardmand Anders Berthelsen Dahlgaard af Mullerup, hvis Ægteskab med Sidsel Marie Jensdatter er fuldstændig ophævet ved allerhøieste Bevilling af 24de Februar f.A., at indgaa nyt Ægteskab, navnlig ogsaa med Johanne Marie Olesen, uanset at han med hende har bedrevet Hor.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at der maa meddeles Præst ved det herværende methodistisk-episkopale Samfund, Christian Willerup og Hustru Bevilling til at adoptere Pigebarnet Olufdina Jacobine Cecilia Jacobsen.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Præst ved det herværende methodistisk-episkopale Samfund, Christian Willerup og Hustru Laura Maria Willerup, født Müller maa adoptere Pigebarnet Olufdina Jacobine Cecilia Jacobsen, saaledes at hun fører Familienavnet Willerup og lager Arv efter Adoptivforældrene, dog at dennes Størrelse ikke overstiger, hvad de i Medfør af den gjældende Lovgivning ved en testa-

mentarisk Disposition gyldig kunne tillægge hende, og at Adoptionen ikke skal være Adoptivforældrene til Hinder for at udøve den fulde dem forinden Adoptionen tilkommende Testationsret.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets allerunderdanigste Petition om Opsendelse til Island og Bekjendtgjørelse sammesteds af de Kongelige Lovudkast, forinden de forelægges Thinget, idet han indstillede, at der i den allerhøieste Bekjendtgjørelse, der vil være at udfærdige til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i 1863 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender, allernaadigst tilkjendegives Althinget, at der ikke kan gives noget almindeligt Tilsagn om, at Regjeringens Lovudkast ville blive forud bekjendtgjorte, men at man under visse Omstændigheder ikke vil undlade at benytte den af Thinget foreslaaede Fremgangsmaade.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Finantsministeren [David] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 3 af Rigsraadet vedtagne Love, nemlig:

- 1) Lov om Tilbagebetaling af en Del af Differentsen mellem den efter Lov af 4de Juli 1863 erlagte Indførselstold med Krigsskattillæg af et Parti Tobaksblade og de Afgifter, som vilde have været at erlægge før den 1ste April 1864.
- 2) Lov om Tilveiebringelse af ekstraordinære Midler i Anledning af de politiske Forhold.
- 3) Lov om Bevilling af ekstraordinære Indtægter og Udgifter i Finantsperioden 1864–1866.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve alle disse tre Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [David] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Nedsættelse af en Arrestanten Daniel Richard af Plantagen Bonne Esperance paa St. Croix ved den Kongelige Vestindiske Landsoverrets Dom idømte Straf, hvori indstilles, at den Arrestanten Daniel Richard af Plantagen Bonne Esperance paa St. Croix ved den Kongelige Vestindiske Landsoverrets Dom af 18de Januar d.A. for voldeligt Overfald, idømte Straf af Forbedringshusarbejde i 3 Aar nedsættes til lige Straf i 2 Aar.

I Betragtning af den paagjældende Sags formildende Omstændig-

heder, og navnlig med Hensyn til den meget lange Varetægtsarrest, som Domfældte vil have udholdt til den Tid, da den allerhøieste Resolution, der nu afgives, kan naa at komme til Vestindien, behagede *Hans Majestæt* af særdeles Naade aldeles at eftergive den idømte Straf.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 21. september 1864.

Aar 1864, Onsdagen den 21de September, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Quaade var fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede Udkast til en Circulær-Note til de Kongelige Gesandtskaber i Paris, London, Petersborg, Stockholm og Haag i Anledning af de Fordringer, som fra de allierede Magters Side ere gjorte, med Hensyn til Reguleringen af Forholdet med de under Krigen opbragte Skibe, m. v., saaledes som disse Fordringer senest ere formulerede af Baron Werther.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst, at der overensstemmende med det forelagte Udkast, af hvilket en Afskrift toges til Protokollens Følge, udfærdiges en Circulær-Note til de nævnte Gesandtskaber, kun at der i Udkastets 3die Passus efter Ordene »Mais ces demandes« tilføies: »notamment les articles 6 et 7.«

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede dernæst Udkast til en Skrivelse til de Kongelige Befuldmægtigede ved Fredsunderhandlingerne i Wien angaaende Spørgsmaalet om en Forlængelse af Fristen for Vaabenstilstandens Opsigelse, m.v.

Efter at have refereret dette Udkast bemærkede Udenrigsministeren, at han, efterat Ministeriet var blevet enigt om Indholdet af samme, havde fra de Kongelige Befuldmægtigede idag modtaget en Depeche af 18de September, men at denne Depeche, hvilken han nu oplæste, imidlertid, saavidt han skjønnede, ikke indeholdt Grund til Forandring i bemeldte Udkast.

Hans Majestæt Kongen approberede allernaadigst det forelagte Udkast, af hvilken en Afskrift toges til Protokollens Følge.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste derefter en idag modtagen Skrivelse fra Oberst Kauffmann af 18de September angaaende Grændseregulerings-Spørgsmaalet, idet han endvidere refererede Udkast til en Skrivelse til de Kongelige Befuldmægtigede betræffende bemeldte Spørgsmaal, hvilket Udkast vel var affattet forinden Modtagelsen af hin Skrivelse, men imidlertid ikke skjønnedes at behøve i Anledning af denne at undergaa nogen Forandring.

Hans Majestæt approberede allernaadigst det forelagte Udkast, af hvilket en Udskrift toges til Protokollens Følge.

Udenrigsministeren [Bluhme] oplæste en Skrivelse fra de Kongelige Befuldmægtigede ved Fredsunderhandlingerne i Wien angaaende, hvorvidt den Kongelige Regjering maatte ville være tilbøielig til at udstrække Hjempermitteringen til de i Marinen tjenende Slesvigere og Holstenere.

Næst i den Anledning at bemærke, at saadan Hjempermittering allerede har fundet Sted for Holstenernes Vedkommende, yttrede *Udenrigsministeren*, at ligesom der synes at være en høi Grad af Billighed i, at de paa Flaaden tjenende Slesvigere ikke i den paa-gjældende Henseende behandles forskjelligt fra Slesvigerne i Armeen og navnlig ikke forskjelligt fra de paa Flaaden tjenende Holstenere, saaledes kunde han heller ikke nægte, at det ogsaa især under de forhaandenværende Forhold er ham meget magtpaaliggende, at der ikke gives de allierede Magter noget Paaskud, som de kunne benytte imod os; og han skulde derfor ønske, at det maatte behage *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at der med Hensyn til de paa Flaaden tjenende Slesvigere gaas frem paa samme Maade, som sket er med Hensyn til Slesvigerne i Armeen, saa at de altsaa nu snarest muligt hjempermitteres, hvorimod der, efterat Spørgsmaalet har været foretaget i en Samling af Ministrene, heller ikke fra nogen af hans Collegers Side er fundet noget at erindre.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at der forholdes som af *Udenrigsministeren* foreslaaet.

Sluttelig refererede *Udenrigsministeren* [Bluhme] Udkast til en Skrivelse til de Kongelige Befuldmægtigede i Wien angaaende det af dem indsendte Udkast til Artiklerne 1-5, 8, 9, 11 og 14 af den eventuelle Fredstraktat.

Hans Majestæt approberede allernaadigst dette Udkast, i hvis Indhold samtlige Ministre, imellem hvem Sagen forud havde været

forhandlet, vare enige, og af hvilket en Afskrift toges til Protokol-
lens Følge.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Fo-
restilling angaaende Udfærdigelsen af en allerhøieste Concession
for Professor J. Thomsen og Gasværksbestyrer G. Howitz til at bryde
Kryolith ved Iviktut i Arsukfjord i Sydgrønland, hvori indstilles;

- 1) At der tilstaa Professor Julius Thomsen, Ridder af Dannebrog,
og Gasværksbestyrer G. Howitz, begge af Kjøbenhavn udelukken-
de Ret til for et Tidsrum af 20 Aar, fra 1ste Januar 1865 at
regne, at bryde og afskibe Kryolith paa hele det ved Iviktut i
Arsatfjorden i Sydgrønland beliggende Areal, som i saadant Øie-
med ved 3 af Indenrigsministeriet under 6te Marts 1862 meddelte
Concessioner blev overladt Interessentskabet Professor J. Thom-
sen, Gasværksbestyrer G. Howitz samt Grosserer Th. Weber &
Co., Interessentskabet Grosserer D. Halberstadt & Co., og H. Pug-
gaard & Co., samt Interessentskabet R. Westenholz og Medinter-
essenter, hvilke Concessioner saaledes fra fornævnte 1ste Januar
1865 træde ud af Kraft, forsaavidt de endnu ere gjældende, samt
at saadan Ret endvidere tilstaa dem for en Strækning af 200
Alen til alle Sider af fornævnte Areal.
- 2) At der af den brudte og udskibede Kryolith, uden Hensyn til om
den paa Reisen fra Grønland forgaar eller ikke, tilsvares Stats-
kassen hver 5te Cubikfavn, dog at der, saafremt der i noget Aar
udskibes over 200 Favne, af det saaledes Overskydende kun til-
svares hver 9de Favne, under Forbehold af Rigsdagens Samtykke
hertil, forsaavidt derved bevirkes nogen Afgang i Statskassens
Indtægt i Henhold til de ovennævnte, paa Tidsrummet indtil Ud-
gangen af Aaret 1873 lydende Concessioner af 6te Marts 1862.
- 3) At hver Statskassen ifølge foranstaaende Post 2 tilfaldne Cubik-
favn efter den af Regjeringen ved Bruddet ansatte Controleurs
Valg saavidt gjørlig bliver at tage af Mellempaa og da enten
af Bevillingshaverne paa deres Risiko at føre til Kjøbenhavn og
aflevere paa den ved Havnen opgivne Plads eller af dem at veder-
lægges med en Pris, der indtil videre fastsættes til 600 Rdl. for
hver Favne.
- 4) At det, saafremt der paa det omhandlede Areal maatte findes
andre Mineralier eller Metaller, endvidere tillades dem deraf at
drage Udbytte mod en nærmere fastsat Afgift til Statskassen.

- 5) At Bevillingshaverne saavel ved Bruddets Benyttelse som ved Landets Beseiling m.m. have at rette sig efter de hidtil gjældende Bestemmelser samt de nærmere Forskrifter, som i saa Henseende maatte blive paabudne af Indenrigsministeriet.
- 6) At det forbeholdes Regjeringen at tage den heromhandlede Tilladelse tilbage, saafremt Produktionen af Bruddet ikkun bliver en Ubetydelighed, saavel som i Tilfælde af stedfindende Misligheder ligcoverfor de Interesser, Regjeringen har at varetage i Grønland.
- 7) At det ikke uden Indenrigsministeriets Samtykke skal være Bevillingshaverne tilladt at optage nye Medinteressenter i Forretningen eller at overdrage den dem meddelte Tilladelse til andre.

Finansministeren [David] yttrede, at han allerede maatte anse det for i sig mindre heldigt at overdrage de paagjældende et Monopol paa Kryolithbrudet, og det ikke alene paa det Areal, som hidtil har været overladt til de flere Interessentskaber, men endogsaa paa en Strækning af 200 Alen til hver Side af dette Areal. Men under alle Omstændigheder ser han ialtfald ingen Grund til nu at binde sig til en Nedsættelse i Afgiften fra 1874 af. Det er saameget mere abnormt 9 Aar forud at slaa fast, at der til den Tid skal for Fremtiden svares en mindre Afgift til Statskassen, som det er rimeligt at forudse, at jo mere Brudet bearbejdes, desto mere vil Driften gaa frem og Foretagendet blive fordelagtigere; og det er heller ikke overensstemmende med de Regler, som følges ved alle andre slige Foretagender, at man nedsætter Afgiften til Statskassen efter et vist Tidsrum, idet man tvertimod begynder med en mindre Afgift og saa senere lader den stige. Det rimeligste synes dog at være, at man venter med at tage Bestemmelse om, hvorvidt nogen Nedsættelse skal finde Sted, indtil de 9 Aar ere omme; da vil det være tidsnok, efter de Oplysninger, som til den Tid ligger for, at tage Beslutning i den Henseende. Dertil kommer ogsaa, at han finder, at det fra det constitutionelle Standpunkt vil se mindre heldigt ud og være anormalt, om man, efterat der nu engang er af Regjeringen indrømmet Rigsdagen en Indflydende paa den omhandlede Statsafgift i de 10 Aar fra 1864 til Udgangen af 1873, bestemmer, uden Hensyn til Rigsdagen, 9 Aar forud, at der efter de 10 Aars Forløb skal indtræde en Nedsættelse i Afgiften. Heller ikke tror han paa nogen Maade, at den paagjældende Entreprise hidtil har været saa daarlig, at der derfor skulde være nogen Grund til allerede nu at give noget Til-

sagn om Afgiftens Nedsættelse; det bedste Bevis for at Entreprisen har lønnet sig er, at de paagjældende altid har foretrukket at præstere Afgiften i Penge fremfor at levere den in natura.

Indenrigsministeren [Tillisch] maatte bemærke, at det jo kun er for et bestemt, i det hele meget ubetydeligt, Distrikt, at Concessionen foreslaas given, og at der altsaa her ikke kan være Tale om noget Monopol paa Kryolithbrud. Det Terrain, der hidtil har været overladt de forskjellige Concessionshavere, har ikke stor Udstrækning, og den indskrænkede Plads har vist sig at være Hovedgrunden til, at ikke flere Compagnier have kunnet drive den paagjældende Entreprise; at der nu er foreslaaet lagt en Strækning af 200 Alen paa alle Sider af det hidtil overladte Areal til, grunder sig ikke i, at der her skulde være Kryolith, men sker kun for, at de paagjældende kunne sikre sig Plads til den fornødne Afledning af Vandet fra de forskellige Steder, hvor Kryolithen brydes, og til den nødvendige Opførelse af Dæmninger for at Sø vandet ikke skal gaa ind og ødelægge Brudet.

Hvad den omhandlede Nedsættelse i Afgiften til Statskassen angik, da maatte Indenrigsministeren fremhæve, at de Vedkommende antage det umuligt at kunne drive Værket, naar de skulle svare en saa betydelig Afgift som hidtil, og det er kun, fordi man ikke har troet at kunne nedsætte Afgiften i de første 9 Aar uden Rigsdagens Samtykke, at man har foreslaaet saadant Forbehold taget i Concessionen; men efter Aaret 1873 vil Rigsdagens Samtykke ikke behøves med Hensyn til Afgiftens Nedsættelse, og Regjeringen er fuldkommen raadig over allerede nu at bestemme, at fra den Tid skal Nedsættelsen indtræde. Det, hvorom det dreier sig, er om det hele Foretagende ikke maa anses for saa vigtigt, at Regjeringen skal gjøre det muligt for de Vedkommende at fortsætte det og sætte dem istand til nu at reise de Penge, som det er dem nødvendigt at faa dertil; og dette ville de kunne, naar Concessionen forlænges paa de foreslaaede Vilkaar, da der saa er givet dem Udsigt til at erholde Penge fra England. Blive nu Vilkaarene forandrede, er det uvist, om de kunne faa Penge, og hvis ikke, saa kunne de ikke fortsætte Driften af Værket. Det synes ogsaa Indenrigsministeren, at Afgiften til Statskassen, selv med den omhandlede Nedsættelse, er saa antagelig, at der ikke kan være nogen Betænkelighed ved at tilstaa Concessionen paa de foreslaaede Vilkaar.

Efterat *Finantsministeren* [David] derpaa havde fastholdt og nær-

mere begrundet sit tidligere anførte, og efterat *Conseilspræsidenten* [Bluhme] havde yttret, at det ogsaa forekom ham, at naar Regjeringen først engang har gjort Rigsdagen en Indrømmelse med Hensyn til at have Indseende med Afgiften af Kryolithbrudet indtil Udgangen af 1873, vil man vanskeligt komme bort fra at indrømme Rigsdagen den samme Ret efter den Tid, udviklede *Indenrigsministeren* [Tillisch] yderligere, hvad der efter hans Overbevisning taler for at vedtage den foreliggende Indstilling i sin Helhed, idet han imidlertid tilføiede, at han jo, om det maatte behage Hans Majestæt, nærmere kunde conferere med de Vedkommende om, hvorvidt de maatte være villige til at gaa ind paa nogen Forandring i de foreslaaede Vilkaar.

Hans Majestæt bifaldt derefter allernaadigst, at Sagen udsættes, indtil Indenrigsministeren har confereret med de paagjældende om Forandring i Vilkaarene.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede dernæst 4 allerunderdanigste Forestillinger om allernaadigst Meddelelse af Eneret i Kongeriget Danmark med Undtagelse af Bilandene Island og Færøerne samt de danske Kolonier, resp. for:

- 1) A. Steenberg af Kjøbenhavn paa 5 Aar til at forfærdige og lade forfærdige de af ham angivne Vadskemaskiner.
- 2) Samme paa 5 Aar til at forfærdige og lade forfærdige frostfrie Vandopstandere af de af ham angivne Constructioner.
- 3) Jacques Victor Gauthier af Paris paa 5 Aar til at forfærdige og lade forfærdige det af ham angivne forbedrede Maskineri til at fabrikere Bolte og Nitter samt paa dette at anbringe de af ham ligeledes angivne yderligere Forbedringer.
- 4) C. O. Christophersen paa 10 Aar til at forfærdige og lade forfærdige de af ham angivne Maskiner til Presning af Skruegænger eller Forsiringer paa rundt Jern.

Efter at have refereret disse Forestillinger, bemærkede *Indenrigsministeren* [Tillisch], at naar han, uagtet Sager om Enerets Bevilning for Kongerigets Vedkommende alene, efter de hidtil fulgte Regler, forelægges igjennem Kabinettet, havde allerunderdanigst foredraget samme i Geheime-Statsraadet, var det fordi de paagjældende Ansøgere havde anholdt om ogsaa for Hertugdømmet Slesvig at meddeles Eneret for deres Opfindelser, hvilket imidlertid efter Brevvexling med Ministeriet for bemeldte Hertugdømme er under de nuværende Forhold fundet betænkeligt; og saafremt Hans Majestæt maat-

te billige, at der herefter kun gives Bevillinger til Eneret for Kongeriget, vilde Indenrigsministeren tillige allerunderdanigst henstille, at alle slige Sager for Fremtiden blive allerunderdanigst at forelægge igjennem Kabinettet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at der meddeles de i de refererede Forestillinger nævnte Personer Eneret som af Indenrigsministeren indstillet, hvornæst Allerhøistsamme endvidere allernaadigst bifaldt, at alle saadanne Sager for Fremtiden blive allerunderdanigst at forelægge i Kabinettet.

Finansministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Nedsættelse af Transitporto for en Del af den svensk-udenrigske Correspondance, der udvexles over Danmark, idet han indstillede, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at den danske Transitporto for en Del af den svensk-udenrigske Correspondance, der udvexles over Danmark, og for hvilken der i Sverig ikke opkræves høiere indenrigs Porto end 2 Silbergroschen for Enkeltbrev, fra 1ste Oktober næstkommende at regne nedsættes til 2 Silbergroschen, forsaavidt som den svenske Transitporto for den fra, til og over Danmark befordrede Correspondance til og fra Norge ligeledes nedsættes til 2 Silbergroschen pr. Enkeltbrev.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forbedringshusfange Niels Jensens Løsladelse af Straffeanstalten.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at den i Straffeanstalten paa Christianshavn hensiddende Forbedringshusfange Niels Jensen maa løslades af bemeldte Straffeanstalt.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for afskediget Contoirchef i Krigsministeriet, Etatsraad Christian Frederik Seegers, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive afskediget Contoirchef under Krigsministeriet, Etatsraad Christian Frederik Seegers, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, den ham ved Høiesterets Dom af 29de Juni f.A., for at have modtaget Gaver i Penge og anden Fordel i Anledning af og med Hensyn til Udførelsen af de ham

paahvilende Tjenesteforretninger, i Henhold til Lovgivningens Analogi idømte Straf af 4 Maaneders Fængsel, imod at han til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse erlægger en Mulkt af 500 Rdl.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at forandre den idømte Straf til Statsfængsel i 2 Maaneder og derhos allerhøiest at bestemme, at saafremt den paagjældendes Helbredstilstand skulde lægge Hindringer iveien for, at denne Straf i en nær Fremtid udstaas, vil Sagen være paany allerunderdanigst at forelægge til nærmere Overveielse om Straffens Forandring til en Pengebøde.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Peter Joseph Rotschild af Kjøbenhavn, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Peter Joseph Rotschild af Kjøbenhavn den ham ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 13de f.M. for Tyveri, i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 1, idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 8 Maaneder, imod at han anses med Straf af 25 Rottingslag.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling om, at det maa tillades Kirstine Marie Hansen, hvis Ægteskab med Johan Hansen er fuldstændig ophævet ved allerhøieste Bevilling af 1ste Februar 1859, at indgaa nyt Ægteskab, navnlig ogsaa med Parcellist Nis Pedersen, uanset at hun med ham i Separationstiden har forset sig.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Kirstine Marie Hansen af Alminde, hvis Ægteskab med Johan Hansen er fuldstændig ophævet ved allerhøieste Bevilling af 1ste Februar 1859, maa indgaa nyt Ægteskab, navnlig ogsaa med Parcellist Nis Pedersen, uanset at hun med ham i Separationstiden har forset sig.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 30. september 1864.

Aar 1864, Fredagen den 30te September, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Quaade var fraværende.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Istandsættelsen og Vedligeholdelsen af private Veie, til hvis Afbenyttelse flere ere udelukkende berettigede.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for den nu forestaaende Rigsdag.

Indenrigsministeren [Tillisch] bemærkede, at han, efter hvad der i sidste Geheime-Statsraads-Møde var forhandlet, havde, med Hensyn til de Vilkaar, hvorunder han i sin da allerunderdanigst refererede Forestilling havde gjort Indstilling om Udfærdigelse af en allerhøieste Concession for Professor Thomsen og Gasværksbestyrer Howitz til at bryde Kryolith ved Iviktut i Arsuksfjord i Sydgrønland, nærmere confereret med de Vedkommende, og at disse vel fremdeles ikke have troet det muligt at svare saa høi en Afgift som hver 5te Kubikfavn af hele det brudte og udskibede Quantum, men at de dog for Øieblikket ansaa det saa vigtigt for dem at faa den paagjældende Concession, at de, naar de ikke kunne erholde den paa andre Vilkaar, ere villige til at gaa ind paa en saadan Fastsættelse af Afgiften, idet de forbeholde sig senere hen i Tiden at indkomme med Andragende om dens Nedsættelse. I Henhold hertil vilde Indenrigsministeren nu tillade sig allerunderdanigst at foreslaa, at det 2det Indstillingpunkt i hans allerunderdanigste Forestilling forandres derhen, at det kommer til at lyde saaledes: »at der af den brudte og udskibede Kryolith, uden Hensyn til om den paa Reisen fra Grønland forgaar eller ikke, tilsvares Statskassen hver 5te Kubikfavn«, og med denne Forandring indstillede han saaledes allerunderdanigst, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bifalde Indstillingspunkterne i Forestillingen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige Indstillinger med den af Indenrigsministeren nu foreslaaede Forandring.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en over Secondlieutenant Robert Budde af Infanteriets Krigsreserve afsagt Stabskriksretsdom, hvori indstilles, at der paa Stabskriksretsdommen tegnes følgende allerhøieste Resolution: »Stabskriksretsdommen stadfæstes, dog saaledes at der for Fæstningsarrest af mildeste Grad i een Maaned substitueres Vagt-arrest i 3 Uger.

Hans Majestæt Kongen fandt det rettest, at det har sit Forblivende ved Kriksretsdommen, saaledes at den paagjældende kommer

til at udstaa 1 Maanedes Fæstningsarrest af mildeste Grad i Citadellet, og efterat samtlige Ministre og *Hans Høihed Kronprindsen* havde udtalt sig i samme Retning, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve i Overensstemmelse dermed.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1865 til 31te Marts 1866.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at approbere dette Lovforslag til Forelæggelse for den nu forestaaende Rigsdag.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Tillæg til Loven af 2den Mai 1855.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Lov allerhøist stadfæstet af *Hans Majestæt*.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Betænkning angaaende en Ansøgning om Benaadning for Peder Christian Jørgensen af Kjøbenhavn.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allerhøist at resolve, at det ansøgte ikke kan bevilges.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Nedsættelse af en Snedkermester Peter Christian Petersen idømt Mulkt til Justitskassen, hvori indstilles, at den Snedkermester Peter Christian Petersen heraf Staden ved Høiesterets Dom af 21de Juni d.A. paa Grund af Udeblivelse i en mellem ham og Partikulier Jens Sørensen verserende Sag idømte Mulkt for unødigt Trætte af 200 Rdl. til Justitskassen allernaadigst maa nedsættes til 20 Rdl.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling om, at det af den under 22de Februar 1859 allerhøist nedsatte Commission udarbejdede Udkast til Straffelov for Kongeriget Danmark maa forelægges Rigsdagen.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det af den under 22de Februar 1859 allerhøist nedsatte Commission udarbejdede Udkast til Straffelov for Kongeriget Danmark maa forelægges den til October Maaned d.A. udsatte Rigsdag, idet det udtales, at Regjeringen slutter sig til den under A foreslaede Affattelse af Udkastets § 30.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Heltzen] 4 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved resp. følgende Lovudkast forelægges:

- 1) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Præstø samt Birkedommer og Skriver i Vordingborg nordre Distrikt;
- 2) Udkast til Lov om en Omordning af Overformynderierne i Kongeriget med Undtagelse af Kjøbenhavn.
- 3) Udkast til Lov om Gjennemførelsen af Offentlighed og Mundtlighed i Strafferetspleien samt Indførelse af Nævninger i Misgjerningssager og i Sager, der reise sig af politiske Lovovertrædelser.
- 4) Udkast til Lov om Kongeriget Danmarks Inddeling i Underretskredse m.m.; og Udkast til Lov om Politiets Ordning i Kongeriget Danmark med Undtagelse af Kjøbenhavn og gamle Kjøbenhavns Amt.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve samtlige disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for den nu forestaaende Rigsdag.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Ophævelsen af Administrationen for den grevelig Ahlefeldt-Laurvigske Gjældsafgjørelseskasse, hvori indstilles, at det alernaadigst maa tillades, at Administrationen for den grevelig Ahlefeldt-Laurvigske Gjældsafgjørelseskasse ophæves, og at Besidderen af det grevelig Ahlefeldt-Laurvigske Fideicommis selv, under Justitsministeriets Control, overtager Bestyrelsen af de Forretninger, som hidtil have paahvilet bemeldte Administration.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende fuldstændig Ophævelse af Ægteskabet mellem Skomager Adolph Johan Hammerich og Ane Hammerich, født Nielsen.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* alernaadigst at tillade, at Ægteskabet mellem Skomager Adolph Johan Hammerich og Ane Hammerich, født Nielsen, af Sundbyøster paa Amager maa være fuldstændig ophævet.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende, at Ægteskabet mellem Snedkersvend Jens Christian Støjholm og Hustru Ane Marie Støjholm, født Henriksen, heraf Staden maa være aldeles ophævet, og at sidstnævnte maa indgaa nyt Ægteskab.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Ægteskabet imellem Snedkersvend Jens Christian Støjholm og Ane Marie Støjholm, født Henriksen, heraf Staden maa være aldeles ophævet paa de ved deres Separation vedtagne Vilkaar, og at sidstnævnte maa indgaa nyt Ægteskab.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om allernaadigst Bemyndigelse for Justitsministeriet til at tillade, at der gives Sikkerhed i vedkommende Majorater for Bidrag til Pensionsfondet for faldne Officerers Enker, hvori indstilles, at Justitsministeriet allernaadigst maa bemyndiges til paa nærmere derom indgiven Ansøgning at meddele Besiddere af Lehn, Stamhuse, og Fideicommisgodser Tilladelse til at give Sikkerhed i vedkommende Majorater for Udredelsen af de Bidrag, de maatte have forpligtet dem til aarligen at yde til Pensionsfondet for faldne Officerers Enker, saaledes at Sikkerheden vedbliver ogsaa efter deres Levetid, saalænge Forpligtelsen til at yde Bidraget vedvarer.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at Besidderen af Stamhuset Birkelse fritages for i 5 Aar at erlægge det ved allerhøieste Bevilling af 30te August 1815 fastsatte Afdrag af 4000 Rdl. aarlig paa Stamhusets Gjæld.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det tillades, at Besidderen af Stamhuset Birkelse, Sophus Frederik Erik Otto Skeel for et Tidsrum af 5 Aar, fra Begyndelsen af 1863 at regne, fritages for at erlægge de ved allerhøieste Bevilling af 30te August 1815 fastsatte Afdrag af 4000 Rdl. aarlig paa Stamhusets Gjæld.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling om, at der maa meddeles Kjøbmand Emil Ferdinand Schrøder og Hustru Tecla Augusta Schrøder, født Mynster, af Aalborg, Bevilling til at adoptere Anne Kirstine Andersen.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Kjøbmand Emil Ferdinand Schrøder og Hustru Tecla Augusta Schrøder, født Mynster, af Aalborg, maa adoptere Anne Kirstine Andersen, der er en Datter af Styrmand Lars Andersen og Hustru Gjertrud Kirstine Andersen, født Bøgsted, saaledes at hun maa føre Familienavnet Schrøder og tage Arv efter Adoptivforældrene, dog at denne ikke maa overstige, hvad disse i

Medfør af den gjældende Lovgivning ved en testamentarisk Disposition gyldigen kunne tillægge hende.

Hans Majestat hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 7. oktober 1864.

Aar 1864, Fredagen den 7de October, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen og Minister Quaaede vare fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste et fra de Kongelige Befuldmægtigede i Wien modtaget Telegram af 2den October, et foreløbigt Svar herpaa af 5te October, et senere Telegram fra dem af 6te October og en skriftlig Depeche fra dem af 2den October, alt vedkommende Spørgsmaalet om, hvorvidt man fra vor Side kan gaa ind paa en Afgjørelse af det hele Punkt om Statsgjælden ved at modtage en Aversionalsum af 29 Millioner Rdl., saaledes at da dermed ogsaa bortfaldt de fra den anden Side stillede Fordringer om Del i Aktiverne.

Finantsministeren [David] yttrede, at naar man skal gjøre sig en klar Forestilling om, hvorvidt Tilbudet af en Aversionalsum af 29 Millioner Rdl. kunde være af den Natur, at der kan være Anledning for Regjeringen til at tilraade Hans Majestæt at gaa ind derpaa, saa er det nødvendigt, at man ikke bliver staaende ved de Instructioner, der fra først af ere givne vore Underhandlere, thi ved enhver Underhandling kan man gjerne begynde med at fordre det mest mulige, men efterhaanden som Underhandlingerne rykke frem, og man kommer til en fuldstændig Erkjendelse af Situationen, maa man gjøre sig tydeligt, hvad der er opnaaeligt; thi det maa da, mener han, nu være Regjeringen fuldkommen klart, at man aldrig kan med Hensyn til Statsgjældens Opgjørelse opnaa den Sum, hvorfra man i Instructionerne er gaaet ud: Statsgjælden anslaaet den 31te Marts 1864 til omtrent 113 Millioner foruden 4 Millioner i Underbalance for Enkekassen, men derfra atter draget de 10 Millioner, der ere optagne som Laan i England, altsaa i det hele 107 Mil-

lioner, hvoraf 40 à 41 Millioner vilde falde paa Hertugdømmerne. Det var at forudse, at den Indvending vilde fra den anden Side gøres, at Kongeriget skulde bære sine Krigsomkostninger ved den sidste Krig alene, ligesom Hertugdømmerne maa udrede til Østerrig og Preussen disse Magters Krigsomkostninger; og hvad enten man nu i den Henseende fra den anden Side stiller sig paa det Standpunkt, at man udtaler, at hvad Gjæld Kongeriget har gjort i Anledning af den sidste Krigs Førelse ikke vedkommer Hertugdømmerne, eller man vil opnaa sit Øiemed ved at gaa tilbage til et tidligere Tidspunkt for Statsgjældens Opgjørelse, hvor der ikke er Tale om, at der endnu var gjort Laan i Anledning af Krigen, er i Hovedsagen aldeles ligegyldigt; Beløbet af den Gjæld, med Hensyn til hvilken vi derefter skulde kunne gjøre gjældende, at Hertugdømmerne skulde tage Del i den, bliver i begge Tilfælde omtrent det samme: c: 95 Millioner. Det er nu hans personlige Overbevisning, at vi, selv om der opnaaedes en europæisk Mægling, aldrig bringe det dertil, at Hertugdømmerne komme til at tage Del i vore Krigsomkostninger fra sidste Krig. Men der er dernæst, naar Spørgsmaalet er, hvorledes vi, ved at modtage en Aversionalsum af 29 Millioner, i det hele ville staa, flere Ting at tage Hensyn til, som under Forhandlingerne i Wien ere i Henseende til den finantsielle Opgjørelse komne frem fra den anden Side Special-Befuldsmægtigedes Side, og hvis Rigtighed man ikke kan lade være at indrømme, naar man stiller sig paa et upartisk Standpunkt. Det er saaledes blevet udhævet, at vor udenlandske Statsgjæld er ført til Bogs efter en Cours, som er meget for høi; der er fremdeles gjort opmærksom paa, at 3Pcts-Obligationerne ere beregnede efter deres nominelle Værdi og lagte sammen med 4 Pcts-Obligationerne; der er endvidere gjort Indsigelse imod, at Livrentegjælden skal regnes for fuld. I alle disse Henseender maatte man indrømme Nedsættelser i det Beløb, hvortil Gjælden er opgjort. Endvidere er der, selv om Forlangendet om en Deling af Aktiverne frafaldes, dog et den almindelige Understøttelseskasse for Invalider og deres Enker tillagt Fond paa 2 Millioner, som der fra den anden Side gjøres Fordring paa Andel i, og det samme er Tilfældet med Befordringsvæsenets Fond; dette er Forlangender, som meget vanskeligt kunde afvises. Endelig maa det ogsaa tages i Betragtning, at ved Grev Rechbergs Forslag om en Aversionalsum af 29 Millioner er det indrømmet, at vi skulde beholde alle Kassebeholdningerne, me-

dens vi i Instructionen til vore Befuldmægtigede har indrømmet, at Hertugdømmerne skulde have Del i Kongerigets og Slesvigs fælleds Kassebeholdning, og at Holstens og Slesvigs særlige Kassebeholdninger skulde udleveres; det bliver, naar vi gaa ind paa Forslaget, for os en Tilgift af over $1\frac{1}{2}$ Million, ikke tale om, at vi, naar vi ikke kom til at beholde Kassebeholdningerne, vilde faa Stridigheder om, hvorvidt vi senere end 31te December 1863 havde været berettiget til at betale noget af Hertugdømmernes særlige Kassebeholdninger, og muligt vilde man endogsaa i saa Henseende forlange, at der skulde gaas tilbage til Forbundsbeslutningen af 1860.

Naar man nu tager Hensyn til alle de Nedsættelser, som efter det foranførte vilde finde Sted i den fra vor Side skete Opgjørelse, og naar alt derefter tages tilsammen, vil den Gjæld, hvoraf Hertugdømmerne skulde bære en proportional Andel, synke ned til omtrent 89 Millioner, men paa den anden Side maatte ganske bestemt hertil lægges de 4 Millioner, som Enkekassens Underbalance udgjør, hvilket er et fra vor Side fuldkommen retfærdigt Krav. Derved vilde det hele voxe op til næsten 94 Millioner.

Spørges der nu om, hvilken Andel Hertugdømmerne skulle tage i dette Beløb, saa vare jo vel vore Underhandlere instruerede til at forlange, at Hertugdømmerne skulde bære $\frac{5}{13}$, medens Kongeriget skulde bære $\frac{8}{13}$, hvilket omtrent er Forholdet efter Folketallet; men under Forhandlingerne mellem de Specialbefuldmægtigede reiste der sig strax en betydelig Meningsforskjel i Henseende til Forholdstallet, og efterat først den fra den anden Side opstillede Fordring om, at Bilandene og Kolonierne skulde føres op mellem de fælleds Aktiver, var bleven afvist som ubillig og uretfærdig, blev der gjort gjældende, at naar vi vilde gjøre Fordring paa at beholde Bilandene og Kolonierne uden noget Vederlag, saa maatte det deraf blive en Følge, at disse Landes Indvaanerantal matte ved Bestemmelsen af det paa-gjældende Forholdstal lægges til Kongerigets Befolkning; og uagtet vor Specialbefuldmægtigede stræbte at gjøre indlysende, at det er saa langt fra, at Hans Majestæt har nogen Indtægt af de nordlige Bilande, at de tvertimod endogsaa aarlig koste Staten betydeligt, var det dog ikke muligt at faa denne Indvending til at vinde Indgang. Man havde derfor ondt ved at finde et Forholdstal, og det synes, at man tilsidst har forenet sig om, at Kongeriget skulde bære $\frac{62}{100}$ og Hertugdømmerne $\frac{38}{100}$, hvilket er noget, skjøndt ikke betydeligt, an-

derledes end det fra vor Side opstillede Forholdstal, og dog altid i Resultatet gjør en Forskjel.

Hertugdømmernes Anpart i Statsgjælden vilde saaledes blive 34 Millioner, og da Finantsministeren tror, at der selv ved en europæisk Voldgift aldrig vil kunne opnaas mere for os, er Spørgsmaalet altsaa, om man, for nu at komme til en endelig Overenskomst, skal opoffre 5 Millioner og, idet man beholder Aktiverne, gaa ind paa den tilbudte Aversionalsum af 29 Millioner. Ligesaa lidt som han nu efter sin Overbevisning tror at kunne fraraade at underhandle paa Basis af en Aversionalsum, ligesaa lidt vilde han imidlertid tilraade, at man bliver staaende ved 29 Millioner, men han skulde derimod formene, at man bør forlange $30\frac{1}{2}$ Million, grundet paa at Hertugdømmerne bør tage deres del af Enkekassens Underbalance. Hvorvidt det iøvrigt skulde være rigtigt strax paa eengang at slutte sig til en Aversionalsum af, selv om man kunde faa, $30\frac{1}{2}$ Million, eller om man skulde instruere de Befuldmægtigede at stille deres Fordring paa 34 Millioner og først efterhaanden trække sig tilbage til hint mindre Beløb, derom turde han ikke udtale noget bestemt. Helst maatte maaske Spørgsmaalet om Enkekassen ved denne Leilighed være at holde ganske udenfor, da dette Spørgsmaal skal, efter hvad der af vore Befuldmægtigede senest er antydet, nu befinde sig paa et for os gunstigt Punkt; og der burde da saa kun nævnes $32\frac{1}{2}$ Million som det Forlangende, vi billigt kunne gjøre.

Endnu skulde Finantsministeren med Hensyn til det finansielle Spørgsmaal, næst at bemærke, at det synes, at man fra den anden Side er gaaet ind paa de Regler, der i Instruxen til vore Underhandlere indeholdes angaaende Hertugdømmernes Deltagelse i Apanager og i Understøttelser hidrørende fra Statssekretariatet for Naadesager, i Henseende til Pensionerings-Spørgsmaalet tilføie, at Hovedforskjellen mellem det Forslag, der fra den anden Side nu gjøres, og det, som vore Befuldmægtigede vare instruerede at gjøre, bestaar i dels at efter hint Forslag alle baade særlige og fælleds Pensioner skulle regnes sammen, noget, hvorved han ikke tror, at vi ville lide stort, dels at de i 1863 og 1864 afsatte Embedsmænd i Hertugdømmerne skulde efter vort Forslag alene pensioneres af disse, medens der fra tysk Side, efterat det først var paastaaet, at man aldeles intet vilde have at bestille med dem, som ikke havde været undergiven Reglerne om Bienniet, nu er foreslaet, at der med alle disse

Embedsmænd skal forholdes som med de andre Pensionister. Han tror nu vel, at paa denne Maade vil Pensionsbyrden blive større for os, end om man var gaaet ind paa vort Forslag, men han har paa den anden Side aldrig troet, at man nogensinde vilde gaa ind paa dette, ligesom det heller ikke var af Finantsministeriet, da Spørgsmaalet i sin Tid laa for, foreslaaet, at Hertugdømmerne skulde bære de paagjældende Pensioner alene; og han skulde derfor udtale som sin Overbevisning, at vi for at fremskynde en Afgjørelse af Sagen bør gaa ind paa det fra tysk Side gjorte Forslag, da det ikke synes muligt at opnaa vort eget sat igjennem.

Minister Grev Moltke og Krigsministeren [Hansen] erklærede sig aldeles enige med Finantsministeren.

Indenrigsministeren [Tillisch] yttrede, at da, efter hvad Finantsministeren har udtalt, det højeste, vi kunne fordrø, at Hertugdømmerne skulde bære af Statsgjælden, er 34 Millioner, og den Aversionalsum, som nu fra tysk Side er nævnt, udgjør 29 Millioner, bliver Differencen altsaa i værste Tilfælde 5 Millioner, eller, hvis den af Finantsministeren nærmere omhandlede Forhøielse af de 29 Millioner til 30½ Million kan naas, 3½ Million. Da det nu er at forudse, at vi ved at inhærere vor Fordring ville drage Fredsunderhandlingerne i Langdrag, og vi paa den Maade, naar Jylland saaledes skal i længere Tid vedblive at holdes besat, ville baade direkte og indirekte vistnok tabe ligesaa meget og maaske mere, maatte han være ganske enig i, at man bør gaa ind paa den tilbudte Aversionalsum, ligesom han ogsaa var fuldkommen enig med Finantsministeren i Henseende til Pensionerings-Spørgsmaalet.

Justitsministeren [Heltzen], *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Johannsen] og *Marineministeren* [Lütken] sluttede sig ligeledes til Finantsministeren.

Udenrigsministeren [Bluhme] skulde, idet han med Hensyn til Spørgsmaalet om de 29 Millioner stiller sig ganske paa samme Standpunkt som Finantsministeren og de øvrige Ministre, blot bemærke, at han tror, at Regjeringen, forinden den svarer de Kongelige Befuldmægtigede, maa afvente disses Svar paa den Forespørgsel, han ad telegrafisk Vei har rettet til dem angaaende, hvorvidt Tilbudet om en Aversionalsum kan anses som en Proposition fra de allierede Magters Side. Dette Svar antager han imidlertid at ville kunne have allerede idag, og det vilde derfor være af Vigtighed for Regjeringen,

naar Svaret bliver bekræftende at have Hans Majestæts allerhøieste Bemyndigelse til strax derefter at kunne instruere de Befuldmægtigede.

Hvad dernæst Pensionerings-Spørgsmaalet angik, da henholdt han sig ganske til Finantsministeren og troede, at det fra den anden Side nu foreslaede er en Maade til at komme ud af det, som er langt mindre ugunstig, end vi fra Begyndelsen havde kunnet forudse.

Hans Majestæt Kongen sluttede sig ganske til Finantsministeren og bemyndigede allernaadigst Udenrigsministeren til at svare de Befuldmægtigede, at skjøndt den Kongelige Regjering tror, at en Aversionalsum af 29 Millioner ikke vil være nogen billig Afgjørelse, men at det rette Forhold vilde være 32½ Million, saa vil den dog have de Befuldmægtigede autoriserede til i fornødent Fald at gaa ned til de 29 Millioner.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste derefter et fra de Kongelige Befuldmægtigede modtaget Telegram af 3die October, et foreløbigt telegrafisk Svar herpaa, og endelig en Depeche til de Befuldmægtigede af 6te October, Alt vedkommende Spørgsmaalet om Erstatning for den ved Opbringelsen af Skibe foraarsagede Skade, m.v.

Finantsministeren [David] henlede Opmærksomheden paa, at naar vi, for at faa det finantsielle Spørgsmaal afgjort, gaar ind paa at modtage en Aversionalsum af 29 Millioner, hvorved vi utvivlsomt bringe et Offer, men hvad vi hellere maa end fortsætte en Tilstand, som koster Landet ganske betydeligt, bør, som det forekom ham, Modtagelsen af en saadan Aversionalsum i det hele knyttes til den Betingelse, at alle Fordringer fra den anden Side paa Erstatning for indirekte Tab maa derved være bortfaldne, thi ellers vil Sagen aldrig faa Ende.

Udenrigsministeren [Bluhme] yttrede, at det ogsaa var hans Agt, naar han svarer paa Spørgsmaalet om de 29 Millioner, at gjøre en saadan Tilføining som af Finantsministeren nævnt.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste fremdeles Udkast til en Skrivelse til det preussiske og det østerrigske Kabinet angaaende Lettelse med Hensyn til Occupationen af Jylland m.v.

Hans Majestæt Kongen approberede allernaadigst dette Udkast, idet Allerhøistsamme derhos ønskede, at der, naar Skrivelsen afgaar, bliver meddelt Gjenparter af den til vore Repræsentanter ved de venskabelige Hoffer.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Orden og Disciplin i Handelsskibe, om Forbrydelser begaaede af Søfolk, saa og om deres Hyre og Ret til at forlade Skibet i visse Tilfælde.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelse af Ægteskabet imellem Snedkersvend Anders Johansen Damgaard og Hustru Henrikke Christensdatter af Kolding og Tilladelse for førstnævnte til at indgaa nyt Ægteskab, samt om at en mod Arbeidsmand Lorentz Christian Veiler sammesteds og fornævnte Henrikke Christensdatter for Overtrædelse af et Entholdelsesdekret og Hor anlagt Justitssag maa hæves.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at Ægteskabet mellem Snedkersvend Anders Johansen Damgaard og Hustru Henrikke Christensdatter af Kolding maa være aldeles ophævet paa de mellem dem inden Kolding Kjøbstads Forligscommission den 16de Januar d.A. vedtagne Vilkaar, og at førstnævnte maa indgaa nyt Ægteskab, og at den mod Arbeidsmand Lorentz Christian Veiler sammesteds og fornævnte Henrikke Christensdatter for Overtrædelse af Veile Amts Dekret af 18de November 1861, hvorved det paalagdes dem at fjerne sig fra hinanden, samt for Hor inden Kolding Kjøbstads Extraret anlagte Justitssag maa hæves, imod at de hensættes i Fængsel paa Vand og Brød hver i 3 Gange 5 Dage.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Beretning og Betænkning angaaende en Ansøgning om Strafformildelse for Eleonore Hansine Rasmussen, født Faber, hvori henstilles, hvorvidt der maatte kunne tilstaa Eleonore Hansine Rasmussen, født Faber heraf Staden, der ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 31te October f.A., for 2den Gang begaaet Tyveri, i Medfør af Forordningen 11te April 1840 §§ 13 og 14 jfr. § 12, 1ste Membrum, er anset med Straf af Forbedringshusarbejde i 3 Aar, nogen Formildelse af den hende idømte Straf.

Det behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at befale denne Sag udsat til et senere Geheime-Statsraads-Møde.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Vederlag

for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged og Skriver i Løve Herred.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøiest approberet til Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet mandag d. 10. oktober 1864.

Aar 1864, Mandagen den 10de October, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen og Minister Quaaede vare fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste et fra de Kongelige Befuldmægtigede i Wien modtaget Telegram af 8de October. Hvad dette Telegram angik, da havde Tiden ikke tilladt at udsætte Svar derpaa, indtil et Møde af Geheime-Statsraadet havde kunnet finde Sted, og Ministeriet havde derfor efter fælleds Overveielse troet, i Henhold til hvad Hans Majestæt i det sidste Geheime-Statsraads-Møde havde udtalt, at kunne tage den Beslutning, strax igaar at lade et Telegram afgaa til de Befuldmægtigede, hvorved svaredes, at man accepterer Forslaget om en Aversionssum af 29 Millioner, idet man derhos specielt henleder de Befuldmægtigedes Opmærksomhed paa de i deres seneste Telegram ikke udtrykkeligt omtalte Punkter vedkommende Enkekassens Underballance, Apanagerne og de fra Statssekretariatet for Naadessager hidrørende Understøttelser, og idet man tillige, hvad angaar den af den Kongelige preussiske Befuldmægtigede stillede Fordring, hvorefter de Aktiver, som efter deres Natur maatte kunne siges særligen at høre til Hertugdømmerne, skulle afstaa til disse, bemærke, at man allerede har erklæret sig villig til at afstaa alle i Hertugdømmerne beliggende Domæner, andre Eiendomme og Statsbygninger, og at foruden disse vides intet Aktiv at kunne siges særligen at tilhøre Hertugdømmerne, men at der ikke desto mindre, naar det maatte kunne godtgjøres, at et Aktiv utvivlsomt tilhører Hertugdømmerne, ikke vil fra den Kongelige Regjerings Side blive gjort nogen Indvending mod dets Afstaaelse. I samme Telegram til

de Befuldmægtigede var der endvidere svaret dem, at man accepterer Forslaget angaaende Grænsereguleringen, naar denne sker saaledes, at Ødis og Vamdrup lægges til Kongeriget.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Svar, som Ministeriet saaledes i de omhandlede Henseender havde ladet afgaa til de Kongelige Befuldmægtigede, og af hvilket en Afskrift toges til Protokollens Følge.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste dernæst et Telegram fra de Kongelige Befuldmægtigede i Wien af 9de October, hvorefter de allierede Magter med Hensyn til de Artikler i det af Baron Werther formulerede Forslag om Erstatning for den ved Blokaden og Skibes Opbringelse foraarsagede Skade, paa hvilke man har erklæret fra vor Side ikke at kunne gaa ind, aldeles afstaa fra samme med Undtagelse af Artikel 3, hvis Antagelse af den Kongelige Regjering de allierede Magter gjøre i saa Henseende til Betingelse. Da den Indrømmelse, der saaledes fremdeles forlanges af de allierede Magter, i det hele neppe har nogen større Betydning, og da det i Telegrammet stilles i Udsigt, at der ved den endelige Redaktion kan elimineres saadanne Punkter, som man maa vogte sig for, navnlig for at der ikke virkelig skal gjøres Fordring til os paa indirekte Tabs Erstatning, vilde Udenrigsministeren allerunderdanigst udbede sig Hans Majestæt Bemyndigelse til at svare de Befuldmægtigede, at Regjeringen gaar ind paa Antagelsen af den paagjældende Artikel 3 under de i deres Telegram indeholdte Hensyn ved den definitive Redaktion.

Hans Majestæt bemyndigede allernaadigst Udenrigsministeren til at svare i Overensstemmelse hermed.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges følgende 3 Lovudkast.

- 1) Udkast til Lov om en Krigsskat for Finantsaaret 1865–66.
- 2) Udkast til Lov om Valg af Borgerrepræsentanter i Staden Kjøbenhavn.
- 3) Udkast til Lov om Forandring i Loven af 19de Februar 1861 angaaende en Omordning af de communale Skatter i Kjøbenhavn.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve alle disse 3 Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forbedringshusfange Magnus Magnussons Løsladelse af Straffeanstalten, hvori indstilles, at Forbedringshusfange

Magnus Magnusson paa Leirum inden Rangarvalla Syssel paa Island, der ved Høiesterets Dom af 10de Juni 1861, i Henhold til Forordningen 11te April 1840 §§ 1, 6 og 22, er anset med Forbedringshusarbejde i 3 Aar, maa løslades af Straffeanstalten for at hjemsendes med det i Slutningen af indeværende Uge til Island afgaaende Dampskib.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges:

- 1) Udkast til Lov, hvorved de danske Kjøbstæders Brandforsikkring bemyndiges til fra 1ste October 1865 at indlemme Bygningerne i Kjøbstaden Reykjavik paa Island under denne Forsikkring.
 - 2) Udkast til Lov om at Embedet som Byfoged og Byskriver i Nexø og Aakirkeby samt Herredsfoged og Skriver i Bornholms Sønder Herred fra 1ste April 1865 vil være at lønne med fast Gage, m.v.
- Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 14. oktober 1864.

Aar 1864, Fredagen den 14de October, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen og Minister Quaaede vare fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste en Depeche fra de Kongelige Befuldmægtigede i Wien af 9de October og 2de Telegrammer fra samme af 10de og 11te October.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Smed Johan Peter Svensson Smidt til at indgaa nyt Ægteskab samt angaaende Strafs Eftergivelse for bemeldte Smed Smidt og Bodil Cathrine Jørgensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade, at Smed Johan Peter Svensson Smidt af Faaborg Sogn, hvis Ægteskab med Elise Jønsdatter er fuldstændig ophævet ved en i Sverrig den

23de Mai d.A. udfærdiget Skilsmissebevilling, maa indgaa nyt Ægteskab navnlig ogsaa med Bodil Cathrine Jørgensen, uanset at han med hende har forset sig; og at det lige allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at eftergive fornævnte J. P. S. Smidt og Bodil C. Jørgensen de dem ved den Kongelige Viborgske Landsoverrets Dom af 24de August f.A., for at have siddet et til dem af Amtmanden over Ribe Amt den 15de Juni 1861 rettet Entholdelsesdekret overhørigt, i Henhold til Plakat 12 Juni 1827 ifundne Straffe af Fængsel paa Vand og Brød hver i 3 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Johannes Frederik Gradmann, Jacob Edvard Poulsen og Peter Johan Iversen, alle af Kjøbenhavn, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at de Straffe, som ved Høiesterets Dom af 30te Juni d.A. ere idømte Johannes Frederik Gradmann, der i Medfør af Forordningen om Kasse- og Regnskabsvæsenet i Almindelighed af 8de Juli 1840 §§24 og 27 jfr § 21 og Forordningen 11te April 1840 § 76 jfr. §§ 41, 42 og 69 samt Analogien af Straffebestemmelserne om Forfalskning af offentlige Dokumenter er anset med Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar, saaledes at han efter udstaaet Straf skal forblive hensiddende i Forbedringshuset, indtil han betaler den ham ved Dommen paalagte Erstatning til Statskassen eller dør, Jacob Edvard Poulsen, der i Medfør af Forordningen 11te April 1840 §§ 63 og 68 jfr. 62, 76, 41 og 42 samt Analogien af Straffebestemmelserne om Forfalskning af offentlige Dokumenter er anset med Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar, og Peter Johan Iversen, der efter Grundsætningerne i Forordningen 14de September 1774 § 11 og Plakat 20de December 1827 § 6 er anset med Straf af Fængsel i 6 Uger, maa nedsættes, for Gradmanns og Poulsens Vedkommende til Forbedringshusarbeide hver i 2 Aar, saaledes at førstnævnte efter udstaaet Straf hensættes i Statsfængsel, indtil han betaler den ham ved Dommen paalagte Erstatning eller dør, og for Iversens Vedkommende til simpelt Fængsel i 8 Dage.

Finantsministeren [David] udtalte sig for, at den Gradmann idømte Straf ikke nu strax formildes, men at det derimod, saaledes som det ingenlunde hidtil har været ualmindeligt i andre Tilfælde, paalægges Fængselsbestyrelsen, naar han i en vis Tid har hensiddet i

Straffeanstalten, at gjøre Indberetning om hans Opførsel, for at der derefter kan blive nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Eftergivelse af den tilbagestaaende Del af Straffetiden. Finantsministeren fandt, at der er saameget mere Anledning til i nærværende Tilfælde at følge den Fremgangsmaade, som det, efter hvad Justitsministeren selv har i sin Forestilling udtalt, dog kun er rene Barmhertighedshensyn, der her kunne gjøres gjældende, og som det derfor, naar Straffen strax nedsættes, vil gjøre et mindre godt Indtryk paa mange, saaledes at se med en Forbryder, der hører til den høiere Klasse, gjort en Afvigelse fra den almindelige Regel, at alle bør være lige for Loven. Finantsministeren vilde derfor tillade sig at foreslaa, at det faar sit Forblivende ved Dommen, men at der, naar den halve Straffetid er udstaaet, skal, forsaavidt den paagjældendes Opførsel til den Tid har været god, nedlægges Forestilling om Eftergivelse af Resten af Straffetiden, og vilde han da tillige ønske, at Hans Majestæts Naade, naar den saa indtraadte, maatte udstrækkes til, at Gradmann blev fritaget for at hensættes i Statsfængsel, indtil han har betalt den ham ved Dommen paalagte Erstatning til Statskassen, da hans Hensættelse i Statsfængsel vist med Sikkerhed kan antages ikke at ville føre til, at Pengene blive betalte, men derimod vil foraarsage Statskassen en aarlig Udgift af 365 Rdl. i Underholdningspenge for ham.

Hans Majestæt Kongen sluttede sig ganske til Finantsministeren, saameget mere, som Høiesterets Pluralitet har erklæret sig imod Gradmanns Benaadning, og efterat *Justitsministeren* [Heltzen] havde henholdt sig til, hvad der i den refererede Forestilling var fremhævet, behagede *Hans Majestæt* allerhøist at resolve, at det skal have sit Forblivende ved den afsagte Høiesteretsdom i sin Helhed, men at der for Gradmanns og Poulsens Vedkommende skal, naar den halve Del af deres Straffetid er forløbet, forsaavidt deres Opførsel i Straffeanstalten til den Tid har været god, nedlægges allerunderdanigst Forestilling om deres Benaadning.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Heltzen] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved resp. følgende tvende Lovudkast forelægges:

- 1) Forslag til Lov om Afhændelse af en Kjøbenhavns Universitet tilhørende Fæstegaard i Strøby.
- 2) Forslag til Lov om Lønninger for de ved Kjøbenhavns Universi-

tet, den polytechniske Læreanstalt, de lærde Skoler, Sorø Akademi samt det Kongelige Døvstøkke-Institut, Skolelærerseminarierne og det Kongelige Blindeinstitut ansatte Embeds- og Bestillingsmænd.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1864 til 31te Marts 1865.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 21. oktober 1864.

Aar 1864, Fredagen den 21de October, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Fredensborg Slot under Hans Majestæt Kongens allerhøiste Præsidium. Minister Grev Moltke og Minister Quaade vare fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste de fra de Kongelige Befuldmægtigede i Wien senest modtagne Telegrammer samt en idag modtagen Depeche fra den Kongelige Gesandt i Paris af 13de October.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Vederlag for Contourudgifter til det med Embedet som Herredsfoged i Jerlev Herred og en Del af Brusk Herred samt i Andst og Slaugs Herreder forenede Embede som Herredsskriver i bemeldte Herreder.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allernaadigst approberet til Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafs Eftergivelse for Husmand Peder Rasmussen og Hustru Karen Andersdatter, begge af Alume, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at ef-

tergive Husmand Peder Rasmussen og hans nuværende Hustru Karen Andersdatter, begge af Alume, de dem ved den Kongelige Lands-Over- samt Hof- og Stadsrets Dom af 26de Februar d.A., for at have siddet Frederiksborg Amts Entholdelsesdekret af 9de September f.A. overhørigt, i Medfør af D.L. 6-13-3 og Plakat af 12te Juni 1827 idømte Straffe af at hensættes førstnævnte i Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 12 Dage og sidstnævnte i Fængsel paa Vand og Brød i 3 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Niels Larsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Niels Larsen af Aarhus den ham ved Aarhus Kjøbstads Extrarets Dom af 26de November f.A., for ved uforsigtig Kjørsel at have forarsaget et Barns Død, i Medfør af Forordningen 4de October 1833 § 29 ikjendte Straf af simpelt Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 8 Dage, imod at han til bemeldte Kjøbstads Fattigkasse erlægger en Mulkt af 10 Rdl.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Indsiddet Niels Andersen af Herringløse, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Indsiddet Niels Andersen af Herringløse den ham ved den Kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsrets Dom af 6te f.M., for Tyveri, i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 13 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i eet Aar, imod at han hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forandring i den allerhøieste Resolution af 12te November 1862, hvorved tillodes at anbringe 180.000 Rdl. af Stamhuset Dallunds Fideicommismidler i Godset Nydala i Smaaland, hvori indstilles, at den allerhøieste Resolution af 12te November 1862 allernaadigst maa forandres derhen, at Erlæggelsen af det ved samme fastsatte Afdrag af 10.000 Rdl. aarlig i 6 Aar paa den i Sæteriet Nydala i Smaaland indestaaende Kapital af 180.000 Rdl. af Stamhuset Dallunds Midler først tager sin Begyndelse i 11te December Termin 1865, paa Vilkaar, at det inden den 1ste Januar 1866 behørigt legi-

timeres for Justitsministeriet, at der til Grundforbedringer paa Nydala er anvendt et Beløb af mindst 15.000 Rdl. dansk Rigmønt.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Peter Conrad Nielsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Peter Conrad Nielsen den ham ved den Kongelige Landsoversamt Hof- og Stadsretsdøm af 12te Juli d.A. i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 54 og de i samme udtalte Grundsætninger samt §§ 55 og 56, sidste Led, ikjendte Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage, imod at han til Bogense Kjøbstads Fattigkasse erlægger en Mulkt af 200 Rdl. eller i Mangel af Betaling hensættes i simpelt Fængsel i 2 Maaneder.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Vederlag for Con-
toirudgifter til Embedet som Herredsskriver i Nørvang-Tørrild Herreder.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Christen Hansen af Frederiksberg, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive den Arbeidsmand Christen Hansen af Frederiksberg ved Kjøbenhavns Amts søndre Birks Extrarets Døm af 7de d.M., for 2den Gang begaaet Tyveri, i Henhold til Forordningen 11te April 1840 § 13 sammenholdt med § 18 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 1 Aar, imod at han hensættes til Fængsel paa Vand og Brød i 3 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Indsieder Peder Hansen til at indgaa nyt Ægteskab, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade, at Indsieder Peder Hansen af Skallerup, hvis Ægteskab med Maren Hansdatter af Udby er fuldstændig ophævet ved allerhøieste Bevilling af 27de Februar 1861 maa indgaa nyt Ægteskab, navnlig ogsaa med Maren Nielsen, uanset at han med hende har forset sig.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, hvorvidt de Justitarius og øvrige Tilforordnede i Højesteret, den Kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsret i Kjøbenhavn, den Kongelige Viborgske Landsoverret og Kjøbenhavns Criminal- og Politiret samt Formanden for Sjø- og Handelsretten i Kjøbenhavn meddelte Bestallinger ville være at forsyne med allerhøieste Stadfæstelse i Anledning af Thronskiftet.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt*, at de af bemeldte Embedsmænd til allerhøieste Stadfæstelse indsendte Bestallinger maa tilbagesendes de paagjældende med Tilkjendegivende, at allerhøieste Stadfæstelse ikke anses fornøden.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Skydsvæsenet på Færøerne.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udarbejdelsen af et Statsskrift til Oplysning om det urigtige i den Bevisførelse og de Paastande, der indeholdes i Dagbladet Nr. 241, 242 og 243 i tre Stykker betegnede »Fredsslutningen og Arvefølgen«, idet han indstillede, at det ved allerhøieste Reskript paalægges Geheimearkivar, Conferentsraad Wegener, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, at affatte et Statsskrift af ovenberørte Retning.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst denne Indstilling, saaledes at det omhandlede Hverv ikke ved et allerhøieste Reskript, men af Kirke- og Undervisningsministeren efter Hans Majestæts Befaling overdrages til Geheimearkivaren.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Entledigelse af Sognepræst for Ryslinge Menighed i Fyn Schöller Vilhelm Parelus Birchedahl, hvori indstilles, at Sognepræst for Ryslinge Menighed i Fyns Stift, Schöller Vilhelm Parelus Birchedahl, Ridder af Dannebrog, maa allerhøist entlediges fra sit Embede med Pension efter de i Loven af 5te Januar 1851 indeholdte Regler, saaledes at hele Pensionen lægges paa Kaldet.

Paa dertil af *Indenrigsministeren* [Tillisch] med Hensyn til, at denne Sag ikke forud havde været gjort til Gjenstand for Overveielse

mellem samtlige Ministre, given Anledning behagede det *Hans Majestæt Kongen* at befale Sagen udsat til et følgende Geheime-Statsraadsmøde.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 25. oktober 1864.

Aar 1864, Tirsdagen den 25de October, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Quaade var fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste et fra de Kongelige Befuldmægtigede i Wien modtaget Telegram af 21de October, hvori de begjære Instruction med Hensyn til følgende 4 Punkter: de særlige Kassebeholdninger, Arkiverne, den Gottorpske Samling og Museet i Flensborg.

Da Tiden ikke tillod at vente med Svar paa dette Telegram, indtil et Geheime-Statsraads-Møde havde fundet Sted, havde Udenrigsministeren strax pr. Telegraph svaret de Befuldmægtigede, at de, hvis det blev nødvendigt, kunde cedere de særlige Kassebeholdninger, dog efter Fradrag af de i Gage og Understøttelse udbetalte Beløb til særlige Embedsmænd, og af hvad de 3 andre omspurgte Punkter angik, disse ikke burde forhindre Fredens Afsluttelse.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste derefter en fra de Kongelige Befuldmægtigede i Wien modtagen Skrivelse af 18de October tilligemed de dermed fulgte Udkast dels til Fredstraktaten dels til en Protokol angaaende Jyllands Evacuation af de allierede Tropper, idet han bemærkede, at disse Aktstykker havde været gjorte til Gjenstand for Overveielse i en Ministerconference.

Hvad da nu først Udkastet til Fredstraktaten angik, da vare samtlige Ministre enige om at søge bevirket forskjellige Modificationer i Udkastets Artikler 9, 10, 13, 14 og 15, medens derimod intet er fundet at bemærke ved de øvrige Artikler ligesom heller ikke ved Udkastets Indledning.

Med Hensyn saaledes til Udkastets Artikel 9, da troede Ministeriet, at det for Sikkerheds Skyld vilde være nyttigt, at den i Artiklens Begyndelse fra de allierede Magters Side givne Garanti udtrykkelig udstrækkes til ogsaa at omfatte Opfyldelsen af de Forpligtelser, der

indeholdes i Hertugdømmernes Statsobligationer, saaledes at de allierede Magter garantere den danske Statskasse den nøiagtige stipulerede Afbetaling af Obligationerne; og man fandt derfor, at der i bemeldte Artikel, hvor det hedder »de nouvelles obligations d'Etat à émettre par les Duchés« bør tilføies: »sous la garantie de Leurs Majestés L'Empereur d'Autriche et le Roi de Prusse.«

I Artikel 10 forekom Udtrykket: »les à-compte«, hvis Betydning ikke var ganske klar, og det vilde, antog man, bidrage til Tydeliggjørelse, naar der tilføiedes »notamment l'amortissement stipulé.«

Artikel 13 gjorde Erstatning af indirekte Skade gjældende, idet ikke alene allerede Udtrykket »diminution notable de valeur« omfatter andre Værdiformindskelser end dem, der ere opstaaede ved Varernes Deterioration, og navnlig ogsaa dem, som ere foraarsagede ved Prisforandringer, men ogsaa senere i Artiklen Erstatningen fastsættes til den Værdi, Varen vilde have havt paa Destinationsstedet, hvis den lykkelig var kommet dertil. Disse Punkter troede man derfor at burde foreslaa forandrede saaledes, at der istedeffor Udtrykket »diminution notable de valeur« sættes: »deterioration notable«, og at Sætningen: »En ce qui concerne les cargaisons avariées ou qui n'existent plus, elle en fixera l'indemnité d'après la valeur qu'elles auraient eue au lieu de leur destination à l'époque ou le bâtiment y serait arrivé d'après un calcul de probabilité« kommer til at faa følgende Ordlyd »En ce qui concerne les cargaisons avariées durant leur detention ou qui n'existent plus ou en fixera l'indemnité d'après la valeur qu'elles avaient dans le commerce à l'époque de leur saisie.«

I Artikel 14 omtales »la Caisse des dépôts« som Gjenstand for Udlevering til Hertugdømmerne; men da det ikke var ret klart, om hvilken Kasse der her var Spørgsmaal, mente man, at de Befuldmægtigedes Opmærksomhed maatte henledes på dette Punkt.

Med Hensyn til Artikel 15 maatte Ministeriet anse det for særdeles vigtigt, at de Befuldmægtigede sikke sig en formel Erklæring af de Allierede om, at de fordrevne særlige slesvigske og holstenske Embedsmænd ligesom de fra Hertugdømmerne forjagne Fællede Embedsmænd optages på Pensionslisten; men denne Sikkerhed maatte da gaa ud paa ikke alene, at de Allierede forstaar Artiklen saaledes, men ogsaa at det paalægges de Commissærer, der for Hertugdømmernes Vedkommende efter Artiklens Slutning skulle medvirke ved Opgjørelsen af Pensionsbyrden, at følge denne Fortolkning.

De Kongelige Befuldmægtigede havde i de Bemærkningeer, hvormed de i deres Skrivelse ledsagede denne Artikel, indstændigen andraget paa, at de paagjældende Embedsmænd snarest muligt sættes paa de respektive Pensionslister; og da det herefter syntes at være af Vigtighed, at disse Embedsmænd allerede inden Fredstraktaten undertegnes, afskediges og pensioneres, kunde Udenrigsministeren ikke andet end, i Samklang med sine Colleger og i saavel de paagjældende Embedsmænds egen som i Hans Majestæts Finantsers Interesse, allerunderdanigst tilraade, at det allernaadigst maa blive paalagt vedkommende Ministerier snarest muligt at indkomme med allerunderdanigst Forestilling, hvert for sit Vedkommende, om Entledigelse i Naade af samtlige paagjældende Embedsmænd, ved hvilken Leilighed da tillige de her i Kjøbenhavn under Ministerierne ansatte Embedsmænd, ssavel særlige for Hertugdømmerne som fælleds, hvis Afskedigelse vil blive en ligefrem Følge af de forandrede Forhold, vilde være at medtage. Idet han derhos endvidere vilde allerunderdanigst foreslaa, at hvert af de vedkommende Ministerier maatte under eet gjøre en almindelig Forestilling med Hensyn til samtlige under det sorterende Embedsmænd, som saaledes blive at indstille til Afsked, og at, da Tiden ikke vil tillade straks at beregne, hvad der nøjagtigt tilkommer enhver af dem i Pension, Entledigelsen sker med den Pension, som efter Pensionslovens almindelige Regler nærmere vil blive bestemt, skulde han tillige endnu fremhæve Nødvendigheden af, at denne hele Sag holdes saa hemmeligt som muligt, da den ellers let vil kunne give Anledning til Misfortolkninger og derved fremkalde Vanskeligheder.

Hvad fremdeles det af de Kongelige Befuldmægtigede indsendte Udkast til en Protokol angaaende Jyllands Evacuation af de allierede Tropper angik, da bemærkede Udenrigsministeren videre, at man var enig om at ønske nogle Tilføininger i Artikel 1, saa at denne Artikel kom til at lyde saaledes: »L'évacuation du Jutland par les troupes alliées s'effectuera au plus tard dans l'espace de trois semaines après l'échange des ratifications du traité de paix, de manière qu'à la fin de la première semaine un tiers de l'armée d'occupation quittera le Jutland et seront évacués: les baillages de Hjørring, Thisted, Viborg, Aalborg et Randers; à la fin de la deuxième semaine, outre les baillages susmentionnés, ceux d'Aarhus, Skanderborg et Ringkjøbing seront évacués et l'armée d'occupation réduite d'un autre tiers; et à la

fin de la troisième semaine sera évacué tout le territoire du Jutland.« Fremdeles var man enig om, at i Artikel 3, hvor det hedder: »Le commissaire royal de Danemarc sera responsable de l'exécution«, denne Passus passende bør forandres saaledes: »Le commissaire royal de Danemarc, auquel toutes les requisitions doivent être adressées, aura soin de l'exécution«, og at Artiklens Slutning »Le Gouvernement Royal de Danemarc garantit expressément l'exécution ponctuelle du présent article« bør udgaa. Endelig troede man, at der i Artikel 6 kunde til større Tydelighed, hvor det hedder: »les stipulations du règlement«, foran »règlement« indskydes: »ci-annexé«.

Sluttelig tilføjede endnu Udenrigsministeren, at der vilde blive givet de Befuldmægtigede særligt Paalæg med Hensyn til nogle Spørgsmaal, der slutte sig til Evacuationen af Jylland, nemlig om Maaden, hvorpaa de i Protokollens Artikel 6 omhandlede Betalinger skulle erlægges, samt om Afgjørelsen af de Krav for erlagte Requisitioner, som endnu henstaa ubetalte fra forrige Vaabenhvile.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst samtlige de forommeldte, af Udenrigsministeren i Forening med de øvrige Ministre i Forslag bragte Modificationer i de paagjældende Artikler af Udkaastene til Fredstraktaten og Evacuations-Protokollen, og bemyndigede derfor Udenrigsministeeren til i Overensstemmelse dermed at instruere de Kongelige Befuldmægtigede i Wien, hvorhos Hans Majestæt endvidere allerhøjest resolverede, at der snarest muligt, og i det hele saaledes som af Udenrigsministeren foreslaaet, vil af vedkommende Ministerier være at nedlægge allerunderdanigst Forestilling om Entledigelse i Naade og med Pension af de fra Hertugdømmerne fordrevne Embedsmænd saavel som af de andre af Udenrigsministeren i Forbindelse dermed omtalte Embedsmænd.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 26. oktober 1864.

Aar 1864, Onsdagen den 26de October, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Fredensborg Slot under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke og Minister Quaade vare fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] meddelte, at han efter Geheime-Statsraads-Mødet igaar havde telegrapheret til de Kongelige Befuldmægtigede i Wien, at der idag vilde afgaa en Coureur til dem med Depecher, hvori anbefaledes nogle Forandringer i Redaktionen af Fredstraktat-Udkastets Artikler 9, 10, 13, 14 og 15 saavel som af Protokollen angaaende Jyllands Evacuation, medens de øvrige Artikler accepteredes, saaledes som de nu vare den Kongelige Regjering meddelte. Han havde derefter igaar Aftes sildigt fra de Befuldmægtigede modtaget et, inden det nævnte til dem afgaaede Telegram havde kunnet komme dem tilhænde, afsendt Telegram, hvori de melde, at Fredstraktaten vil blive parapheret imorgen, og tillige spørge, hvilken Frist for Ratificationernes Udvexling, der er den korteste. Det tilføies dernæst i dette Telegram, at de preussiske Befuldmægtigede havde samtykket i følgende Redaktion af Nationalitets-Artiklen: *Leurs Majestés l'Empereur d'Autriche et le Roi de Prusse donnent à S. M. le Roi de Danemarc, l'assurance que Leurs dites Majestés veilleront à ce que les deux nationalités dans le duché de Slesvig jouiront d'une complète parité de droits et qu'il leur sera accordé à l'une et à l'autre une protection parfaitement juste et impartiale*; men at de imidlertid nu gjøre den endelige Antagelse af denne Redaktion af et Tillæg saalydende: *Sa Majesté le Roi de Danemarc observera les mêmes principes de protection et de conciliation par rapport aux parties du Slesvig, qui seront incorporées au Royaume de Danemarc.* Med Hensyn hertil begjære nu de Kongelige Befuldmægtigede Instruction, om de skulle acceptere dette Tillæg eller renoncere paa Artiklen, hvilket sidste de tro er det bedste.

I Anledning af det fra de Kongelige Befuldmægtigede saaledes modtagne Telegram havde der idag været afholdt en Ministerconference, og samtlige Ministre havde med Udenrigsministeren været enige i, at det vilde være meget farligt at gaa ind på saadant et Tillæg, som de preussiske Befuldmægtigede nu insistere paa, da man derved vilde give Tydskland en lignende Hank til Indblanding i vore Anliggender som den, det hidtil har taget af den i den Kongelige Kundgjørelse af 28de Januar 1852 indeholdte Erklæring om lige Ret for begge Nationaliteter i Slesvig.

Han havde imidlertid nu senere modtaget et nyt Telegram fra de Befuldmægtigede saalydende: *»Impossible de faire accepter main-*

tenant des modifications. À moins de nous compromettre et de compromettre le Gouvernement du Roi nous devons parapher traité demain dans sa teneur actuelle. Le Gouvernement du Roi peut refuser ratification«. Den 1ste Passus i dette Telegram antog han at referere sig til det Telegram, som han, saaledes som allerede tidligere idag nævnt, havde igaar tilstillet de Befuldmægtigede; og da Evacuations-Protokollen kun er et Annex til Traktaten, men de Befuldmægtigede alene sige, at Traktaten, ikke at Annexet til denne, skal parapheres imorgen, maatte han gaa ud fra, at hvad der i Telegrammet indeholdtes om Parapheringen ikke gjaldt bemeldte Protokol. Da han strax maatte pr. Telegraph svare de Befuldmægtigede, havde han foreløbig telegrapheret til dem saaledes: Vos télégrammes 57 et 58 reçus. Il est nécessaire de prendre les ordres du Roi au sujet de Votre télégramme No. 57, et j'en expedierai un télégramme immédiatement après avoir vu le Roi. Nous comprenons de Votre télégramme No. 57 que l'article en question ne sera pas paraphé jusque là. Nous espérons que le paragraphe du Protocole sur l'évacuation pourra être remis jusqu'à l'arrivée du courrier. Terme d'échange des ratifications trois semaines.«

Efter saaledes foreløbigen at have ladet dette Telegram afgaa til de Befuldmægtigede, skulde Udenrigsministeren nu allerunderdanigst udbede sig Hans Majestæts nærmere allerhøieste Befaling. Som allerede bemærket, maatte han anse det meget farligt at gaa ind paa den preussiske Tillægsartikel, da Hans Majestæt ved at samtykke i denne vilde give Tydskland saa at sige Ret til at inspicere i Allerhøistsammes Land for at se, om det givne Tilsagn blev overholdt. Hellere end antage en saadan Clausul, som binder Hænderne paa Hans Majestæt, troede han, at man, naar det ikke paa anden Maade skulde kunne opnaas at blive fri for at faa den ind i Fredstraktaten, saasom ved at Tilsikkringen fra den anden Side om Beskyttelse for den danske Nationalitet i Slesvig ikke bliver optaget i en egen Artikel, men sat i Forbindelse med en anden i Artikel i Traktaten, maa renoncere paa hele denne Tilsikkring, ihvor uheldigt dette end i sig er. Han troede, at alle hans Colleger vare deri enige med ham, og han havde tænkt sig, at der, naar det maatte behage Hans Majestæt at fatte den Beslutning at bemyndige ham dertil, kunde iaften telegrapheres til de Kongelige Befuldmægtige saaledes: »Nous attachons le plus grand prix à obtenir une garantie de la nationalité

Danoise dans le Slesvig, mais nous ne pouvons pas accepter l'addition. Tâchez de toutes Vos forces de l'écarter, soit que la garantie puisse être ajoutée comme article final du traité, soit qu'elle doive être insérée plus succinctement dans un autre article. Si Vous ne pouvez pas obtenir ce résultat, il vaut mieux renoncer à toute garantie plutôt que d'accepter l'addition.« Han tror ikke, at der kan gjøres andet, end hvad han saaledes allerunderdanigst foreslaar. Der- som Hans Majestæt maatte allernaadigst billige dette, vilde han da tillige foreslaa, at han allerhøist bemyndiges til iaften at lade afgaa et Telegram til den Kongelige Gesandt i Paris, hvori der efter en Meddelelse af den paagjældende Artikel om Nationalitets-Tilsikkringen og af det Tillæg, hvoraf Preussen vil gjøre Artiklens definitive Antagelse afhængig, siges: »Je ne peux pas proposer au Roi d'accepter l'article avec cette addition. Je Vous prie de tâcher, par les moyens, qui Vous paraissent les plus propres, de faire intervenir le Gouvernement Impérial en faveur de la nationalité Danoise dans le duché de Slesvig, pour que l'article sans l'addition demandée soit inseré dans le traité.« Han maatte tilstaa, at han intet venter sig af dette Skridt hos den franske Regjering, men en Hovedaarsag for ham til dog at ønske, at det gjøres, er Hensynet til Rigsraadet, for at det i sin Tid kan ligge for, at man ikke har forsømt at gjøre Forsøget.

Finantsministeren [David] henlede, idet han aldeles sluttede sig til de Skridt, som Udenrigsministeren havde tilraadet, Opmærksomheden paa, at det i Slutningen af det af Udenrigsministeren nævnte Telegram, som var indløbet igaar Aftes, hedder »Redaction de tous les autres articles satisfaisante«. Dette maa bringe Finantsministeren til at antage, at man fra preussisk Side har givet efter i de flere Punkter i Fredstraktaten, med Hensyn til hvilke det af de Kongelige Befuldmægtigede i deres Depeche af 18de October var sagt, at Preussen endnu ikke var gaaet ind derpaa, navnlig saaledes hvad de særlige Kassebeholdninger, Apanagerne og Arkiverne angik; og, som han formodede, kunde da den pludselige Hast med at faa Traktaten parapheret forklares paa den Maade, at man fra preussisk Side, ved at give efter i hine Punkter, tillige har sagt, at nu maatte saa ogsaa Traktatens Paraphering uden Ophold finde Sted.

Hvad angik det foreliggende Hovedspørgsmaal om den Tillægsartikel, hvori de Allierede ville have optaget en Forsikkring med Hensyn til Nationaliteternes Beskyttelse i de Dele af Slesvig, som blive

incorporerede i Kongeriget, da kunde Finantsministeren ganske henholde sig, hvad Udenrigsministeren havde udtalt, og han troede derfor ogsaa, at man hellere maa renoncere paa den hele Artikel om Beskyttelse for den danske Nationalitet i Slesvig, naar man ikke kan faa den uden at gaa ind paa hint Tillæg. Iøvrigt mente han, at det vistnok var ønskeligt, at der, som af Udenrigsministeren foreslaaet, gjøres Skridt hos den franske Regjering, for at den om muligt kunde lade sig bevæge til at gribe ind i den paagjældende Henseende, men det var sikkert meget tvivlsomt, om dette vilde naas.

Krigsministeren [Hansen] maatte, idet han antog, at Hans Majeståets Befuldmægtigede i Wien kjende Situationen saa godt, at man ubetinget bør følge deres Raad, tiltræde, hvad Udenrigsministeren havde i Overensstemmelse dermed foreslaaet.

Indenrigsministeren [Tillisch] ansaa det meget beklageligt ikke at kunne i Fredstraktaten faa Garanti for, at de danske Slesvigeres Nationalitets-Rettigheder ville blive varetagne i Slesvig, men han antog dette iøvrigt kun for en Formsag, da man dog fra tysk Side, hvad enten man lovede eller ikke lovede at beskytte den danske Nationalitet, alligevel vilde gjøre, hvad man vilde; og som Sagen nu ligger for, med Udsigt til, hvis den ikke kommer til Afgjørelse, at risikere Krig igjen, kunde han ikke andet end slutte sig til Udenrigsministeren.

Marineministeren [Lütken] henholdt sig ligeledes til Udenrigsministeren.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Johannsen] var enig i, at det er bedre at frafalde Forlangedet om Garanti for den danske Nationalitets Opretholdelse i Slesvig end at give nogen tilsvarende Forsikkring med Hensyn til den tyske Nationalitet i den Del af Slesvig, der bliver indlemmet i Kongeriget. Da der imidlertid vistnok fra Rigsraadets Side sættes stor Pris paa hin Garanti, skulde han som en Udvei, hvorved denne muligt kunde opnaas uden nogen tilsvarende Garanti fra dansk Side, nævne: at man giver Slip paa at faa den østlige Del af Slesvig, idet det saa ikke synes, at de allierede Magter ville kunne vægre sig ved at opgive den af dem forlangte Garanti.

Finantsministeren [David] maatte i den Anledning bemærke, at foruden den af den slesvigske Minister nævnte Del af Slesvig, er der jo ogsaa Ærø og endnu nogle Dele af det slesvigske Fastland,

som skulde blive ved Kongeriget, og med Hensyn til hvilke det samme gjælder som med Hensyn til hine. Han skulde ved denne Leilighed, til hvad han tidligere havde yttret, endnu føie den Betragtning, at der er to Ting, som man her i Kongeriget sætter overordentlig Pris paa: det ene, at der fra de Magters Side, til hvem Slesvig afstaas, bliver givet Tilsikkring om den danske Nationalitets Beskyttelse, det andet, at det tilbageblivende Riges Selvstændighed bevares. Disse to Ting er det, som Pressen, Repræsentationen og den offentlige Mening har lagt overordentlig Vægt på, og da han nu tror, at Selvstændigheden vilde være udsat for den største Fare, naar der ved at gaa ind paa den af de tyske Magter nu forlangte Clausul blev givet dem en Hank til at gribe i for at kunne indblande sig i de danske Anliggendes Ordning, maatte han, naar man ikke kan opnaa begge hine Ting, saameget mere slutte sig til Udenrigsministerens Betragtningmaade.

Justitsministeren [Heltzen] yttrede, at han havde forstaaet den slesvigske Minister saaledes, at det var alene det østlige Hjørne af Slesvig, som der kunde være Tale om at tilbyde. Hvorvidt den Tanke, som den slesvigske Minister havde havt, var udførlig, turde han imidlertid ikke have nogen bestemt Mening om.

Hvad selve det foreliggende Spørgsmaal angik, da var han, ihvor sørgeligt og smerteligt det end var at skulle give Afkald paa Tilsikkring om den danske Nationalitets Beskyttelse i Slesvig, i høieste Maade enig med Udenrigsministeren i, at man hellere maa give det Afkald end opretholde en saadan Tilsikkring ved at købe den mod at give Udlandet Ret til senere at kunne indblande sig i vore Anliggender. Han troede heller ikke, at Slesvigerne ville tabe saa meget ved ikke at faa den Garanti, thi hvad der hidtil er sket i Slesvig, viser, at denne kun vilde betyde overmaade lidet; men den svage Side ved at opgive den er, at der her i Kongeriget lægges saa megen Vægt paa den, i hvilken Henseende det da imidlertid saa maa være en Modvægt, at Selvstændigheden bliver bevaret.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen sluttede sig til Udenrigsministeren.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme ikke kunde andet end finde Preussens Fremfærd imod ham overskridende alle Grændser. Der er jo i den lille Del af Slesvig, som skal blive ved Kongeriget og med Hensyn til hvilken, der jo ikke kan være Tale

om andet, end at den maa fuldkommen incorporeres deri, hverken tydsk Skole- eller Kirkesprog, og Hans Majestæt saa ikke, hvorledes Preussen kan stille et saadant Forlangende som det har gjort ved at fordre den omhandlede Tillægsartikel optaget i Traktaten. Hans Majestæt fandt det meget tungt at opgive Tilsikkringen om, at de allierede Magter vilde beskytte den danske Nationalitet i Slesvig, men Allershøistsamme maatte erkjende, at der intet andet var at gjøre, da det ganske vist var meget værre at give Tydskland Ret til vedvarende Indblanding i vore Anliggender. Hans Majestæt gav derfor sit allerhøieste Samtykke til, hvad Udenrigsministeren i saa Henseende havde foreslaaet saavel som til de Skridt i det hele, der af Udenrigsministeren idag vare bragte i allerunderdanigst Forslag.

Udenrigsministeren [Bluhme] yttrede, at han i Anledning af de flere overordentlig voldsomme og for Jylland særdeles byrdefulde Indgreb i den bestaaende Tingenes Orden, som efter de af Militær-Gouvernementet for denne Provinds i den seneste Tid trufne Bestemmelser skulle fra 1ste November træde i Kraft, saasom: Afsættelsen af de danske Postembedsmænd og det hele Postvæsens Overtagelse af preussiske Embedsmænd, Optrævning af Tolden af alle Varer, som ere paa Kreditoplag, Hugst udenfor de gjældende Regler i Statsskovene, m. m., fandt det rettest at sende en dertil egnet Mand til General Falkenstein for at gjøre Generalen Modforestillinger og hindre, at de paagjældende Foranstaltninger komme til Udførelse. Han vilde derfor allerunderdanigst foreslaa, at en saadan Mand maatte sendes i dette Øiemed, og til at overtage dette Hverv vilde han allerunderdanigst bringe Geheimeconferentsraad Bræstrup i Forslag.

Marineministeren [Lütken] troede, at det ogsaa kunde være Anledning til pr. Telegraph at instruere de Kongelige Befuldmægtigede i Wien om, da Fredstraktaten nu imorgen bliver parapheret, at gjøre Skridt til at forebygge, at de omhandlede Bestemmelser træde i Kraft.

Finantsministeren [David] fandt det tilraadeligt, baade at Geheimeconferentsraad Bræstrup afsendes for at gjøre Modforestillinger i den paagjældende Anledning, og at der, som af Marineministeren foreslaaet, gjøres Skridt i Wien, men han troede tillige, at det vilde være nyttigere at sende Geheimeconferentsraad Bræstrup til Berlin istedetfor til General Falkenstein, da der, efter hvad tidligere

foreligger, er al Grund til at antage, at Generalen dog vil skyde enhver Afgjørelse fra sig og henvise til Berlin.

Efterat *Udenrigsministeren* [Bluhme] ogsaa havde fundet det hensigtsmæssigt, at Geheimeconferentsraad Bræstrup sendes til Berlin, og ligeledes havde erklæret sig enig med Marineministeren, behagede det *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at bifalde begge de saaledes i Forslag bragte Skridt.

Marineministeren [Lütken] forelagde det Spørgsmaal, om den Del af Flaaden, som er ude endnu, skal, saaledes som det nu stiller sig med Hensyn til Freden, strax oplægges, eller om man skal vente dermed og beholde den rustet, indtil man, naar Rigsraadet er kommet sammen, af dets Forhandlinger ser, om dets Ratification af Fredstraktaten kan anses som given.

Efterat det navnlig af *Finantsministeren* [David] var blevet fremhævet, at da Rigsraadets Samtykke er nødvendigt til Fredstraktatens Ratification, forekom det ham, at, naar dette skal have nogen virkelig Betydning, maa dermed ogsaa være givet, at der maa vedligeholdes et Krigsberedskab, som gjør det muligt for Rigsraadet at nægte sit Samtykke, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst foreløbigen at udsætte at tage Bestemmelse om Flaadens Oplægning.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 28. oktober 1864.

Aar 1864, Fredagen den 28de October, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Quaade var fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste et fra de Kongelige Befuldmægtigede i Wien til Svar paa det Telegram, som han, saaledes som i Geheime-Statsraadet den 26de October ommeldt, havde samme Dags Middag sendt dem, modtaget Telegram af samme Dato, hvorefter blandt andet Fredstraktatens Underskrivning var bestemt til paa Søndag.

Endvidere forelæste Udenrigsministeren et Telegram af Gaars Dato fra den Kongelige Gesandt i Paris, hvori denne melder, at den fran-

ske Udenrigsminister havde lovet ham at ville uden Ophold skrive til Berlin i den Aand, som det herfra var ønsket med Hensyn til Nationalitets-Artiklen i Fredstraktaten. Om det saaledes fra fransk Side gjorde Skridt vilde han idag pr. Telegraph give de Kongelige Befuldmægtigede i Wien Underretning.

Sluttelig bemærkede Udenrigsministeren, at han agtede pr. Telegraph at meddele de Kongelige Befuldmægtigede det fornødne i Anledning af Geheimeconferentsraad Bræstrups i forrige Geheime-Statsraads-Møde besluttede Sendelse, saaledes at Telegrammet herom kunde indtræffe samtidigt med dennes Ankomst til Berlin.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en af ham, som den Minister, hvem Bestyrelsen af Ministeriet for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg indtil videre er overdraget, nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Entledigelse af forskjellige under bemeldte Ministerium sorterende Embedsmænd, hvori indstilles:

- 1) ob nicht die auf dem allerunterthänigst angeschlossenen Verzeichnisse aufgeführten Beamten und zwar:
 - a) der Geheimeconferenzrath von Scheele unter Beilegung der ihm seiner Zeit unter dem Namen von Wartegeld allerhöchst bewilligten Pension von 6.900 Rt. pro anno, und der Regierungspräsident Graf Moltke unter Beilegung einer jährlichen Pension von 3000 Rt.;
 - b) die übrigen von ihren Aemtern bereits factisch entfernten Beamten unter Beilegung einer annoch näher festzustellenden Pension mit der Bestimmung, dass sie bis deren Regulirung erfolgt ist, in dem Genusse der ihnen beigelegten mittlerweiligen Einnahmen verbleiben sollen;
 - c) die hier annoch in Function befindlichen Beamten unter Beilegung einer annoch näher festzustellenden Pension mit der Bestimmung, dass sie bis zum 31sten Dezember d. J. in dem Genusse ihrer jetzigen Einnahmen verbleiben, und dagegen verpflichtet sein sollen, bis zum Schlusse des gegenwärtigen Kalenderjahres sowie event. gegen gleiche Vergünstigung auch über diesen Zeitpunkt hinaus, insofern in dieser Beziehung ein besonderer allerhöchster Beschluss gefasst werden möchte, ihre Geschäfte in der seitherigen Weise fortzuführen;
- von den ihnen übertragenen respectiven Aemtern allerhöchst in Gnaden zu entlassen sein möchten;

2) ob nicht der constituirte Ministerialcassirer, Assistent Hawersaat in Betreff der Pensionierung den allerhöchst ernannten Beamten gleichzustellen sein möchte.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst disse Indstillinger.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Entledigelse af den Kongelige Forbundsdaysesandt i Frankfurt og den Kongelige Gesandt i Wien, idet han indstillede, at det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt i Naade at entledige Geheimeconferentsraad, Baron W. Dirckinck-Holmfeld og Generalmajor I. Bülow fra de Kongelige Gesandtskabsposter i Frankfurt og i Wien med Pension efter Pensionsloven, fra 1ste December d. A. at regne.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsraadets Sammenkaldelse til en overordentlig Samling, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Rigsraadet i Henhold til Grundloven af 18de November 1863 § 29 indkaldes til en overordentlig Samling Løverdagen den 5te November 1864 samt til det Øiemed at forsyne det vedlagte aabne Brev med allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt behagede, idet Allerhøistsamme allernaadigst bifaldt Indstillingen, at forsyne med sin allerhøieste Underskrift det forelagte aabne Brev, hvis Datum Hans Majestæt bemyndigede Finantsministeren til, efter Modtagelsen af Underretning om Fredstraktatens Undertegning, nærmere at udfylde.

Paa *Indenrigsministerens* [Tillisch] derom allerunderdanigst gjorte Andragende meddelte Hans Majestæt ham allernaadigst Bemyndigelse til at indlede det fornødne med Hensyn til den ved Rigsraadets Indkaldelse nødvendiggjorte Prorogation af Rigsdagen.

Finantsministeren [David] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Entledigelse af et Antal Embedsmænd under Finantsministeriet, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at entledige efternævnte Embedsmænd under Finantsministeriet med Pension event. Vartpenge efter Pensionsloven af 24de Februar 1858, eller for enkeltes Vedkommende med den dem ved tidligere allerhøieste Resolution sikrede, anderledes bestemte Pension:

A. Under Finantsernes Centralbestyrelse:

Direktøren for Finantsministeriets 1ste Departement, Conferentsraad Holm,

Direktøren for Finantsministeriets 2det Departement, Etatsraad Collin.

I Expeditions-Sekretariatet:

Expeditionssekretær, Kammerraad, Andresen, Fuldmægtig, Lieutenant G. Schmidt.

I Contoiret for Pensionssager:

Fuldmægtig, Kammerassessor Lange, Cancellist, Kammersekretær Schönberg.

I Assignations- og Bogholdericontoiret:

Underbogholder, Kammerraad Hansen, Fuldmægtig, Kammerassessor Boëtius, Fuldmægtig, Kammerjunker Bülow.

I Aktivcontoiret:

Contoirchef, Etatsraad Thiele,

I Domæne-Expeditionscontoiret:

Fuldmægtig, Kammerassessor Schnitter.

I Statsgjældscontoiret:

Underbogholder, Kammerraad Holm, Underbogholder, Kammerraad Stangerup, Fuldmægtig, Kammerassessor Hellesen, Fuldmægtig, Kammerassessor A. P. Christensen.

I Contoiret for udenlandske Betalinger:

Cancellist, Kammerassessor P. J. Friis.

I Statsbogholderiet:

Underbogholder Nagel

Ved Centralkassen for Hertugdømmet Slesvig:

Controlleur, constitueret Kasserer, Kammerraad Chr. Hansen, Fuldmægtig, constitueret Controlleur Thedens, Cancellist Wilnau og Cancellist Kauffeldt.

Ved Mønten i Altona:

Møntmester, Justitsraad Alsing, Møntgardein Svendsen, Fuldmægtig Barth, Maskinmester Tensfeldt, Smelter Kröger, Justermester Meins.

B. Under Toldvæsenets Overbestyrelse:**Generaltolddirektoratet:**

Committeret, Etatsraad Christen, Committeret, tillige Contoirchef, Kammerjunker Colbjørnsen, Fuldmægtig Lorentzen, Can-

cellist, constitueret Fuldmægtig Boldt, Cancellist Ruwald, Cancellist Møller.

I Generaldecisionratet for det indirekte Skattevæsen:

Fuldmægtig i det slesvigske Toldrevisionscontoir Neumann.

C. Under Postvæsenets Overbestyrelse:

I Generalpostdirektoratet:

Contoirchef Kall, Fuldmægtig, Kammerassessor Evers, Fuldmægtig Ibsen, Fuldmægtig Langenheim, Cancellist Fristrup,

I Generaldecisionratet for Postvæsenets Regnskabsvæsen:

Revisor Riis

D. Ved det lokale Toldvæsen:

I Hertugdømmet Slesvig:

Overtoldinspektør, Justitsraad Blom, Toldinspektør, Kammeraad Møller, Toldkasserer, Kammerassessor Richter, Toldcontrolleur Mandahl og Toldassistent Thalbitzer, alle i Aabenraa, Toldforvalter Lange i Bredsted, Toldcontrolleur Eschen i Ockholm, Toldforvalter, Kammerassessor Neuhaus og Toldcontrolleur Christiansen, i Kappel, Toldoppebørselscontrolleur Brorsen i Maasholm, Strandtoldassistent Lovdall i Stenbjerg-hav, Toldinspektør, Lieutenant Didriksen, Toldkasserer, Kammeraad Hertzprung, Toldkontrolleur Schilling og Toldassistent Sørensen, alle i Eckernförde, Toldinspektør, Justitsraad Falck, Toldkontrolleurerne Grønning, Nagel, Frandsen og Petersen, Toldassistenterne Wigelsen, Krömmelbein, Brodtkorb, Greisen, Hjort og G. Hansen, alle i Flensborg, Toldoppebørselscontrolleur, Krigsassessor Jacobsen, Toldassistenterne Riis og Glaser, alle i Holnæs, Toldforvalter Sally i Wyk, Constitueret Toldoppebørselscontrolleur Ahrens paa Amrom, Toldoppebørselscontrolleur, Lieutenant Schönfeldt i Sydvesthjørne, Toldforvalter Klingemann og Toldcontrolleur Bonnichsen, begge i Frederikstad, Toldinspektør, Kammeraad Friess, Toldcontrolleurerne, Overkrigscommissær Stockfleth og Bödcher, Toldassistenterne Huth og Mochow, alle i Gottorp, Toldinspektør, Major Höhling og Toldcontrolleur, Krigsassessor Cassuben, begge i Haderslev, Toldoppebørselscontrolleur Brinck-Seidelin i Christiansfeld, Brænderioppebørselscontrolleur Dolberg i Skodborg, Toldinspektør Møller, Toldkasserer Johnsen, Toldcontrolleur, Lieutenant Betzer og Toldassistent Scharffenberg, alle i Hu-

sum. Toldoppebørselscontrolleur, Krigsraad Høst Sørensen paa Nordstrand, Toldoppebørselscontrolleur Knoblauch paa Pelworm, Toldforvalter, Lieutenant Grönbech Faurschou, Toldcontrolleur Hals, begge i Nordborg, Toldcontrolleurerne, Krigsraad Baumann, Capitain Jacobsen og Boolsen, Toldassistenterne Ravn og Luno, alle i Rendsborg, Toldforvalter, Kammerraad Bruhn, Toldcontrolleur Lerche, Toldassistenterne Borgstrøm og Melbye, alle i Sønderborg, Toldoppebørselscontrolleur Nielsen i Fynshav, Toldinspektør Bülow, Toldassistenterne Knudsen, Lund og Frellsen, alle i Tønder, Toldoppebørselscontrolleur Colbjørnsen i Høier, Toldoppebørselscontrolleur, Kammerassessor Rafn paa Romø, Toldoppebørselscontrolleur Masorsky paa Sylt, Toldoppebørselscontrolleur Trolle i Løgumkloster, Toldinspektør, Capitain d'Origny, Toldcontrolleurerne Clasen og Hellesen, alle i Tønning, Krydstoldinspektør, Capitainlieutenant Hammer, Krydstoldassistenterne N. Hansen, P. Meyer og Darum, alle ved Krydstoldvæsenet.

I Hertugdømmet Holsten:

Regnskabsfører ved det holstenske Grændsetoldgensdarmerei Meyer, Toldinspektør Raedel i Heide, Toldforvalter, Kammerjunker Späth i Neumünster, Overvigilanceinspektør, Premierlieutenant, Kammerjunker Bille i Wandsbeck, Toldcontrolleur, Krigsassessor Martens i Kiel, Toldcontrolleur, Capitain Brasen i Kiel, Toldcontrolleur, Capitain Tøxen i Altona, Toldcontrolleur, Capitain Setzkorn i Ottensen, Toldcontrolleur, Lieutenant Boldt i Elmshorn, Toldcontrolleur Noll i Glückstadt, Toldcontrolleur, Lieutenant Rasmussen i Hansfelde, Vigilanceinspektør Freiesleben ved Elbkysten, Toldoppebørselscontrolleur, Lieutenant Sollohub i Ahrensfelde, Toldcontrolleur Müller i St. Margrethen, Toldassistent Kruse i Sütel.

E. Ved det lokale Postvæsen:

I Hertugdømmet Slesvig:

Postmester Brinck-Seidelin i Christiansfeld, Postmester Kammerjunker Banner i Sønderbørg, Postmester Clausen i Kappel, Postmester Christensen i Tønning, Postmester, Kammerraad Deichmann i Slesvig, Postmester Hansen i Wyk, Postmester, Kammerjunker Krogh i Frederikstad, Postmester Lepper i Tønder, Postmester, Kammerjunker Meyeren i Rendsborg. Post-

expediteur Nagel i Høier, Postmester Rohlfs i Bredsted, Postmester Major Schultz i Eckernförde, Postmester Thiel i Husum. I Hertugdømmet Holsten:

Postmester, Capitain Brosböll i Meldorf, Postmester, Major Diogenes i Neustadt, Postmester, Lieutenant Gerike i Nortorf, Postmester, Kammerherre Holstein i Kiel, Postmester, Capitain Løvenhjelm i Segeberg, Postexpediteur Munderloh i Krempe, Postexpediteur, Lieutenant Nissen i Bramstedt, Postmester, Capitain Schack i Preetz, Postmester, Capitain Testmann i Lütjenburg.

F. Ved Domænevæsenet i Hertugdømmet Slesvig (tillige særlige slesvigske Embedsmænd):

Inspektør for Gudskog, Ritmester Brockdorff, Digeinspektør, Capitain Carstensen, Vandbygningsdirektør, Kammerraad Grove, Landcommissær, Etatsraad Hagemann, Husfoged i Lundtofte Herred Wegge, Amtsforvalter i Augustenborg Amtstuedistrikt, Kammerraad Weilbach«

I Forbindelse med fornævnte Forestilling refererede *Finantsministeren* [David] en anden allerunderdanigst Forestilling angaaende Udbetaling af et Tillæg resp. for een Maaned og indtil Udgangen af indeværende Kalenderaar til de Pensioner eller Vartpenge, som blive at tillægge de som Følge af den forventede Fredsslutning entledigede Embedsmænd under Finantsministeriet, hvori indstilles, at der maa udbetales de med Hensyn til den forestaaende Fredsslutning allerhøist entledigede Embedsmænd under Finansministeriet, der alt forhen ere satte på midlertidig Indtægt, eller for hvis Vedkommende deres Overgang paa saadan Indtægt er bestemt, Forskjellen mellem bemeldte midlertidige Indtægt og Pensionen eller Vartpengene, forsaavidt hin er større end denne i den paa deres Overgang paa Pension eller Vartpenge følgende Maaned, og at der indtil Udgangen af indeværende Kalenderaar maa maanedlig udbetales de øvrige med Hensyn til den forestaaende Fredsslutning entledigede Embedsmænd Forskjellen mellem deres Pension eller Vartpenge og den af dem hidtil oppebaarne Embedsindtægt, samt at de Beløb, som herefter maatte blive at udrede, afholdes paa samme Maade som den de pagjældende tillagte midlertidige Indtægt, resp. den dem tilflydende Embedsindtægt.

Hans Majestæt behagede paa den første af disse tvende Forestillinger allernaadigst at resolvare, at Allerhøistsamme vil have de i

Forestillingen ommeldte Embedsmænd fra Dags Dato entledigede i Naade og med den dem efter Pensionsloven af 24de Februar 1858 tilkommende Pension, forsaa vidt ikke enkelte i Henhold til tidligere allerhøieste Tilsagn have Krav paa en høiere Pension; og behagede det derhos endvidere Hans Majestæt paa den anden af bemeldte Forestillinger allernaadigst at resolvere, at Allerhøistsamme, idet han allerhøiest bifalder Indstillingerne, dog vil have taget det Forbehold, at det skal paaligge de endnu i Function værende, i Henhold til foranstaaende allerhøieste Resolution, med Hensyn til den forventede Fredsslutning i Naade og med Pension entledigede Embedsmænd, mod at nyde det dem indtil Udgangen af indeværende Kalenderaar allernaadigst bevilgede Tillæg til den dem tillagte Pension, i samme Tid at udføre de dem hidtil paahvilende Forretninger, ligesom der endvidere skal, i Henhold til derom nærmere afgiven Resolution, ogsaa udover indeværende Kalenderaar kunne kræves fortsat Tjeneste af de forbemeldte fra Dags Dato i Naade entledigede Embedsmænd, mod at der i saa Fald ydes dem et lignende Tillæg til deres Pension.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Johannsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afskedigelsen af endel Embedsmænd under Ministeriet for bemeldte Hertugdømme, hvori indstilles, at nedennævnte Embedsmænd under det allerunderdanigst undertegnede Ministerium allernaadigst entlediges i Naade fra de dem betroede Embeder med Vartpenge eller Pension, der bestemmes i Overensstemmelse med Pensionsloven for Embedsmænd under Fælledsministerierne af 24de Februar 1858, nemlig:

Departementscheferne under Ministeriet: Etatsraad Theodor August Jes Regenburg, Kammerjunker Emil Vedel og Eduard Adolph Emilius Lehmann.

Generaldecisor for Ministeriets Regnskabsvæsen, Etatsraad Rudolph Heinrich Conrad Carl Kranold.

Bureaucheferne under Ministeriet: Professor Frederik Julius Larsen, Kammerraad Hans Frandsen Bech, Justitsraad Harald Eskild Lassen, Kammerjunker Carl Ludvig Adolph Benzon, Cancelliraad Vilhelm Friedrich Christian Toosbuy, Kammerraad Carl Frederik Vilhelm Børre, Justitsraad Hans Adolph Clod og Justitsraad Gotfried Christian Dompierre de Jonquières.

Hovedrevisorerne under Ministeriet: Etatsraad Edvard Adolph Massmann og Kammerraad Carl Nicolaus Friedrich Karpf

Bogholder og Kasserer under Ministeriet, Secretær Christopher Ludvig Braae.

Fuldmægtigene under Ministeriet: Cancellisekretær Ludvig Petersen, Johannes Nicolai Agathon Madvig, Frederik Carl Krag, Kammerjunker Adam Christian Theodor Severin Levetzow, Kammerraad Lorentz Albrecht Petersen, Kammerjunker Gustav Adolph Honnens, Sekretær Christian Cay Carl Kahl, Emil Jørgensen og Cancelliassessor Johann Vilhelm Frahm.

Cancellisterne under Ministeriet: Cancelliassessor Johan Asenbrüggen, Cancellisekretær Heinrich Carl Klein, Vilhelm Christian Adolph Bandtholtz, Johan Frederik Utke Damm, Hans Peter Nicolai Outzen, Ludwig Heinrich Friedrich Witte og Niels Johan Ludvig Roede.

Revisor under Ministeriet Christian Krogh.

Præsident for Appellationsretten for Hertugdømmet Slesvig, Kammerherre Dr. juris Christian Ludvig Ernst v. Stemann.

Medlemmerne af Appellationsretten: Peter Gotfried Martin Bagger, Fritz Meyer, Kammerjunker Heinrich Christian Piehl Wöldike, Johan Frederik Christian Knudsen, Johan Georg Christopher Frederiksen Koch, Hother Smith og Christian Julius Halfdan Berg Juel.

Sekretærerne ved samme Ret: Cancellisekretær Hans Peter Emil Hansen og Peter Nielsen.

Chefen for det slesvigske Gensdarmeri, Major Frederich Moritz Emil v. Gulstad.

Amtmand over Haderslev Amt, Kammerherre William Walker Stockfleth.

Amtmand over Tønder og Løgumkloster Amter, Grev Ludvig Frederik Henrik Brockenhuus-Schack.

Amtmand over Flensborg Amt, Baron Wilhelm Ferdinand Wedell-Wedellsborg.

Overpræsident i Flensborg og Kongelig Commissarius for forskellige Jernbaneanlæg i Hertugdømmet Slesvig, Kammerherre Sophus Anton Gottlieb Carl Rosen.

Amtmand over Femern Amt Broder Knudsen.

Borgermester, Byfoged og Byskriver i Haderslev, Etatsraad Emil Hammerich.

Borgermester, Byfoged og Byskriver i Aabenraa, Justitsraad Peter Ivar Julius Lunn.

Borgermester, Byfoged og Byskriver i Sønderborg samt Herredsfoged i Sønder Herred, Justitsraad Søren Hilmar Steinthor Finsen.

Borgermester, Politimester og Byskriver i Tønder, Cancelliraad Johannes Heinrich Holm.

Stadsekretær og Raadmand i Flensborg, Etatsraad Wolf Hermann Hargens.

Politimester og Raadmand sammesteds, Cancelliraad Louis Hammerich.

Borgermester, Politimester og Auktionsforvalter i Slesvig, Justitsraad Thorvald August Brown Jørgensen.

Byskriver og Raadmand i samme by, Cancelliraad Julius Jacob Christian Ratjen.

Borgermester, Politimester m. m. i Eckernförde, Justitsraad Christopher Leisner.

Første Borgermester, Politimester og Stadsekretær i Husum, Justitsraad Hakon Harald Grüner.

Borgermester, Politimester og Stadsekretær i Tønning, Cancelliraad Heinrich Adolph Theodorus Vadsted Goos.

Herredsfoged for Tyrstrup Herred, Cancelliraad Peter Alexander Cecilius Heide.

Herredsfoged for Haderslev Herred Theodor Vilhelm Kjærstrup Rumohr.

Herredsfoged for Gram Herred, Moritz Peter With.

Thingskriver for samme Herred, Sekretær Andreas Anton Christian Kjerulf.

Herredsfoged for Hviding og Nørrerangstrup Herreder, Cancelliraad Rasmus Severin Frideriksen.

Thingskriver for samme Herreder Claudius Nissen.

Herredsfoged for Frøs og Kalvslund Herreder, Cancelliraad Alexander Halberg.

Herredsfoged for Ris og Sønderrangstrup Herreder, Cancelliraad Peter Eduard Blume.

Thingskriver for samme Herreder Boy Boysen.

Thingskriver for Lundtoft Herred og Varnæs Brik, Cancelliraad Peter Jepsen.

Herredsfoged for Augustenborg Herred, Justitsraad Peter Krog Meyer Arnesen.

Thingskriver for samme Herred Georg Emil Birch.

Thingskriver for Nybøl Herred Hans Vilhelm Hanssen.

Herredsfoged for Nørre- og Egen Herreder Anders Grønlund.

Herredsfoged for Tønder og Høier Herreder, Cancelliraad Christian Albert Kjær.

Herredsfoged for Kjær Herred Alfred Theodor Willemoes.

Thingskriver for samme Herred Christian Holm.

Herredsfoged og Thingskriver for Viding Herred August Emil Lind.

Herredsfoged for Bøking Herred Hans Theodor Valdemar Christensen.

Thingskriver for samme Herred, Premierlieutenant Harald Neckelmann.

Landfoged, Husfoged og Oppebørselsembudsmand paa Sild, Lieutenant Hans Peter Nicolai Tvede.

Landfoged paa Østerlandfær og Retsfoged i Wyk, Christian Ludvig Lendrop.

Birkefoged for Løgumkloster Birk m. m., Cancelliraad Jørgen Marcussen.

Herredsfoged for Vis og Ugle Herreder, Kammerjunker Adam Frederik Moltke.

Herredsfoged for Husby og Ny Herreder, Kammerjunker Christian Schøller.

Herredsfoged for Slies og Fysing Herreder, Cancelliraad Julius Kay Axel Mussmann.

Herredsfoged for Strukstrup Herreder, Kammerjunker Otto Johan Ove Theodor Kleiber Ries.

Herredsfoged for Satrup og Maarkjær Herreder Hans Rudolph Hjort-Lorentzen.

Herredsfoged for Arens og Treia Herreder m. m., Cancelliraad Harald August Valentin Knudsen.

Thingskriver for den nordlige Del af Gottorp Amt Ernst Georg Viggo Drechsel.

Thingskriver for den sydlige Del af Gottorp Amt, Premierlieutenant Carl Ferdinand Boesen.

Herredsfoged for Hütten Herred, Justitsraad Maximilian Francisus Blaunfeldt.

Thingskriver for samme Herred, Carl Adolph Valentin Bauditz.

Herredsfoged for Hohn Herred, Cancelliraad Eduard Nissen.

Thingskriver for samme Herred Christian Gerhard Wehrmann.

Landfoged og Digegreve for Landskabet Stapelholm Christian Hermann Ferdinand Krogh.

Landfoged og Digegreve for Bredsted Amt Johan Hans Christian Caspers.

Landfoged for Husum Amt, Justitsraad Johannes Bernhard Dethlefsen.

Thingskriver for Eckernførde Herred Lorenz Dethlefsen.

Chef for 2det slesvigske Udskrivningsdistrikt, Major Henrik Jacob Lautrup.

Mønsterskriver Johan Peter Nørregaard.

Medicinalinspektør for Hertugdømmet Slesvig, Justitsraad Dr. med. Peter Anton Schleisner.

Physikus for Haderslev Physikatsdistrikt Paul Antoni Madvig.

Physikus for Sønderborg Physikatsdistrikt Henrik Johan Mathiesen.

Physikus for Tønder Physikatsdistrikt Ferdinand Frederik Ulrik.

Physikus for Nybøl Physikatsdistrikt Niels Westy Bech.

Physikus for Flensborg Stad- Physikatsdistrikt, Carsten Friis Jespersen.

Physikus for Flensborg Land-Physikatsdistrikt, Johan Friedrich Duseberg.

Physikus for Slesvig Physikatsdistrikt Carl Ludvig Theodor Hauschultz.

Physikus for Tønning Physikatsdistrikt Dr. med. & chir. August Eduard Dirchs.

Amtsforvalter for Aabenraa Amt, Justitsraad Peter Marius Worsaae.

Amtsforvalter for Flensborg Amt, Justitsraad Ludvig Linstow.

Amtsforvalter for Gottorp og Hütten Amter, Etatsraad Hans Ditlef Krogh.

Amtsforvalter og Aktuar for Husum Amt, Justitsraad Heinrich August Malling.

Amtsforvalter, Aktuar og Husfoged for Bredsted Amt, Kammerraad Heinrich Breede.

Landskriver for Landskabet Eidersteds Østerdel, Kammerraad Hans Hansen Meng.

Landskriver for Landskabet Eidersteds Vesterdel Carl Gottfried Schütze.

Landskriver paa Pelworm Otto Ferdinand Linstow.
 Stempelpapirsforvalter for Hertugdømmet Slesvig, Andreas Christiansen.

Husfoged for Haderslev Østeramt, Carl Heinrich Heuckendorff.

Husfoged for Ris og Sønderrangstrup Herreder Jens Jensen Juul.

Husfoged for Nørre- og Egen Herreder og Thingskriver for Sønder Herred, Justitsraad Jacob Friedrich Wilhelm Riegels.

Husfoged for Gottorp Amt, Justitsraad Christian Broder Mohns.

Veiconduktør for Hertugdømmet Slesvig Eduard Thomsen.

Contoirchef og Revisor ved Chausseevæsenet for Hertugdømmet Slesvig Schack Edvard Steenberg.

Teknisk Consulent hos den Kongelige Commissarius for forskellige Jernbaner i Hertugdømmet Slesvig, Major af Ingenieurcorpset Claus Owesen.

Biskop for Hertugdømmet Slesvig Ulrich Sechmann Boesen.

Præst for Haderslev Provsti, Sognepræst for Gammel-Haderslev Menighed, Hans Peter Kofoed-Hansen.

Sognepræst for Haderslev Menighed Hans Frederik Helweg.

Sognepræst for Halk Menighed Harald Valdemar Rasmussen.

Sognepræst for Hoptrup Menighed Christian Daniel Møller.

Sognepræst for Starup og Grarup Menigheder Julius Ferdinand Tolderlund.

Sognepræst for Vilstrup Menighed August Frederik Brandt.

Sognepræst for Vonsbæk Menighed Carl Peter Brasen.

Sognepræst for Tyrstrup og Hjerndrup Menigheder Frederik Carl Carstens.

Sognepræst for Hammelev Menighed Henrik Carl Vilhelm Find.

Sognepræst for Hjortkjær Menighed Johannes Ivar Momme.

Sognepræst for Løit Menighed Jonas Christian Olsen.

Diakonus for samme Menighed Frederik Suhm Kinch.

Sognepræst for Bjolderup Menighed Jørgen Erhard Mühlensteth.

Sognepræst for Bedsted Menighed Lauritz Gregorius Pasbjerg.

Sognepræst for Hellevad og Egvad Menigheder Daniel Carl Erhard Luplau.

Sognepræst for Østerløgum Menighed Otto Binzer.

Sognepræst for Varnæs Menighed Henrik Roth.

Sognepræst for Ensted Menighed Christian Michael Julius Paulsen.

Sognepræst for Felsted Menighed Mouritz Mørk-Hansen.

Sognepræst for Kliplev Menighed Henrik Anton Bay.

Hovedpræst for Sønderborg Menighed Peter Wodschou Bruun.

Diakonus for samme Menighed Christian Jørgen Nielsen.

Diakonus for Broager Menighed Julius Carl Geert Schleppegrell.

Sognepræst for Dybbøl Menighed Frederik Rubek Christian Bülow.

Diakonus for Sottrup Menighed Christian Carl Frederik Emil August Krog-Meyer.

Sognepræst for Ullerup Menighed Nicolaus Laurentius Feilberg.

Provst for Flensborg Provsti, Sognepræst for Grumtofte Menighed Aleth Sophus Hansen.

Sognepræst for St. Johannes Menighed i Flensborg Carl Otto Schmidt-Phiseldeck.

Præst for den frie danske Menighed i Flensborg, Gomme Frederik August Graae.

Ordineret Katechet for samme menighed og Lærer ved dens Borger-skole Frederik Vilhelm Munck.

Sognepræst for Eskriis Menighed Hans Johannes Gustav Bock.

Sognepræst for Kværn Menighed Jens Vilhelm Hansen.

Sognepræst for Stenbjerg Menighed Peter Henrik Beck.

Sognepræst for Sterup Menighed Georg Carl Ferdinand Høeg.

Sognepræst for Adelby Menighed Hans Christian Lassen.

Sognepræst for Hyrup Menighed Carl Emil Borch.

Sognepræst for Rylskov Menighed Morten Thomsen Lange.

Sognepræst for Eggebæk Menighed Christen Georg Høst Brammer.

Sognepræst for Jørl Menighed Gilbert Preyss.

Sognepræst for Siversted Menighed Christian Claus Lorenzen.

Sognepræst for Store- og Lille Solt Menigheder Jens Krog.

Sognepræst for Oversø Menighed Christ. Anton Henningsen.

Sognepræst for Bov Menighed Johan Gottlieb Ehrenreich.

Sognepræst for Store-Vi Menighed Henning Frederik Feilberg.

Sognepræst for Hanved Menighed Immanuel Friis.

Sognepræst for Valsbøl Menighed Peter Andreas Casper Simonsen.

Sognepræst for Vanderup Menighed Christian Ditlev Ammentorp Voigt.

Sognepræst for Lyksborg Menighed Rasmus Winther Assens Ferslev.

Sognepræst for Munkbrarup Menighed Lorenz Johannes Levinsen.

Sognepræst for Nykirke Menighed Frederik Nicolai Freuchen.

Sognepræst for Gjelting Menighed Jacob Hansen.

Provst for Tønder Provsti og Hovedpræst for Tønder Menighed
Jens Mathias Lind Hjort.

Sognepræst for Klægsbøl Menighed Christen Pram Gad.

Sognepræst for Ladelund Menighed Ole Frederik Hjeronymus Münster.

Første Compastor for Læk Menighed Jacob Andresen Jacobsen.

Anden Compastor for samme Menighed Andreas Christian Riis-
Lowson.

Sognepræst for Sønderløgum Menighed Jens Christian Emil Reimuth.

Sognepræst for Dedsbøl Menighed Philip Petersen.

Sognepræst for Aventoft Menighed Gottfred Georg Wolfgang Berggreen.

Sognepræst for Burkal Menighed Johannes Georg Elias Koch.

Sognepræst for Bylderup Menighed Frederik Holten Lützhøft.

Sognepræst for Hostrup Menighed Mouritz Mørch.

Sognepræst for Keitum Menighed Hans Hansen Andersen Meier.

Sognepræst til Domkirken i Slesvig Peter Martens.

Sognepræst for St. Michaelis Kirke i Slesvig Bernth Christoph
Wilkens Lind Hjort.

Sognepræst for Treia Menighed Jens Peter Bekker.

Sognepræst for Havetofte Menighed Johan Frederik Julius Reifenstein.

Sognepræst for Satrup Menighed Holger Frederik Rørdam.

Sognepræst for Tumbby og Strukstrup Menigheder Lauritz Regnar
Tuxen.

Sognepræst for Tolk og Nybøl Menigheder Søren Bregnholm Lund.

Sognepræst for Sønderbrarup og Løit Menigheder Carl Frederik
Clemmensen.

Sognepræst for Ølsby og Farensted Menigheder Carl Ludvig Mohr.

Sognepræst for Kosel Menighed Edvard Albert Baadh.

Sognepræst for Fjorde Menighed Carl Lauritz Emil Mule.

Sognepræst for Olderup Menighed Lars Simon Hansen.

Sognepræst for Svesing Menighed Theodor Heinrich Hamburger.

Sognepræst for Garding Menighed Claus Emil Carstens.

Sognepræst for Koldenbüttel Menighed Jan Hinrichs.

Rektor for Haderslev lærde Skole, Professor Søren Bloch Thrige.

Conrektor ved samme Skole Edvard Christian Ludvig Lembeke.
Subrektor ved samme Skole Christian Johan Lodberg Krarup Hansen.

Collaboratorerne ved samme Skole:

Waldemar Antonius Bloch og Jensenius Johansen.

Adjuncterne ved samme Skole: Premierlieutenant Paul Dorph, Carl Christian Howitz Grønlund, Jens Peter Christian Dorph, John Aschlund, Christian Frederik Christopher Møller, Frederik Selmer, Conrad Iversen og Emanuel Tauber Gregersen.

Rektor for Flensborg lærde og Real Skole, Professor Rasmus Johannes Simesen.

Collaboratorerne ved samme Skole: Christian Ferdinand Monrad, Christian Simonsen Thomsen, Erik Georg Silfverberg, Christian Rudolph Møller, Ove Malling Brasch og Christen Peter Christensen Schmidt.

Adjuncterne ved samme Skole: Carl Emil Kjellerup, Helvig Conrad Christian Engelhardt, Ferdinand Alexander Wulsten, Frode Fredogod Gjersing, Christen Andersen Kragelund, Ludvig Blicher, Jens Anton Herskind, Jørgen Michaelsen og Johannes Kaper.

Rektor for Domsdelen i Slesvig, Professor, Dr. philos. Søren Ludvig Povelsen.

Conrektor ved samme Skole, Dr. philos. Theodor Emil Manicus.

Subrektor ved samme Skole Henning Nis Lorenzen.

Collaboratorerne ved samme Skole: Peter Knudsen Blicher og Johannes Helms.

Adjuncterne ved samme Skole: Morten Quistgaard Muusmann, Anton Neergaard, Henning Peter Frederik Hansen, Eduard Sidenius Boje, Otto Christian Lohse og Jørgen Kruse.

Anden Lærer ved den høiere Borgerskole i Husum Julius Carl Leopold Magnussen.

Fjerde Lærer ved samme Skole Carl H. Tofft.

Forstander og Første Lærer ved Skolelærerseminariet i Tønder, Professor Arnold Magdalous Andreas Kühnel.

Anden Lærer ved samme Seminarium, Capitain Lauritz de Thurah

Tredje Lærer ved samme Seminarium Julius Nicolai Jensen.

Digeconduktør Carl Gregers Bruun.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst at resolvare, at Allerhøistsamme vil i Naade have endlediget de i den refererede Fore-

stilling nævnte Embedsmænd fra de dem betroede Embeder med de Pensioner, der nærmere blive at bestemme i Overensstemmelse med Pensionsloven for Embedsmænd under Fælledsministerierne af 24de Februar 1858, forsaavidt ikke en eller anden muligen i Henhold til tidligere allerhøieste Tilsagn har Krav paa en høiere Pension; og ville saadanne Pensioner være at anvise fra 1ste December d. A., dog ikke for de i Ministeriet selv ansatte Embedsmænd, for hvis Vedkommende Anvisningen først finder Sted fra 1ste Januar n. A. Idet der derfor indtil de tvende nysnævnte Tidspunkter vil være at udbetale de paagjældende Beløbet af den dem hidtil tillagte Gage eller af den dem bevilgede midlertidige Godtgjørelse for Afsavn af Embedsindtægter, vil Hans Majestæt endvidere have taget det Forbehold, at det skal paaligge de endnu i Funktion værende Embedsmænd at udføre de dem hidtil paahvilende Forretninger, ikke blot indtil ovennævnte Tidspunkt, men også, forsaavidt saadant skulde være fornødent, efter derom nærmere afgivne allerhøieste Resolution, udover dette Tidspunkt, mod at der i saa Fald tillægges dem som Godtgjørelse Differencen mellem de dem tillagte Pensioner og deres hidtil havde Indtægter.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Johannsen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afskedigelsen af forskjellige Embedsmænd vedkommende de for Hertugdømmet Slesvig og Hertugdømmet Holsten fælleds ikke-politiske Institutter, hvori indstilles, at de nedennævnte Embedsmænd vedkommende de for Hertugdømmet Slesvig og Hertugdømmet Holsten fælleds Institutioner entlediges i Naade fra de dem betroede Embeder med Vartpenge eller Pension, der bestemmes i Overensstemmelse med Pensionsloven for Embedsmænd under Fælledsministerierne af 24de Februar 1858, nemlig:

Chef for Brandforsikkringsvæsenets Bureau under Ministeriet, Cancelliraad Henning Lorenz Paulsen.

Branddirektør for Haderslev Østeramt, Husfoged Carl Heinrich Heuckendorff.

Branddirektør for Aabenraa Amt, Husfoged Jens Jensen Juul.

Branddirektør for Nordborg og Sønderborg Amter, Justitsraad Jacob Friedrich Wilhelm Riegels.

Branddirektør for Løgumkloster Amt Cancelliraad Jørgen Marcussen.

Branddirektør for Bredsted Amt, Krigsraad Frederik Julius Kruhöffer.

Branddirektør for Gottorp og Hütten Amter Johannes Peter Matthiessen.

Anden Læge ved Sindssygeanstalten ved Slesvig, Dr. med Gustav Adam Christian Tryde.

Tredie Læge ved samme Anstalt Poul Frederik Jacob Gjellerup.

Hans Majestæt Kongen resolverede allernaadigst, at Allerhøist-samme vil i Naade have entlediget de i denne Forestilling nævnte Embedsmænd fra de dem betroede Embeder med de Pensioner, der nærmere blive at bestemme i Overensstemmelse med Pensionsloven for Embedsmænd under Fælledsministerierne af 24de Februar 1858, forsaavidt ikke en eller anden muligen i Henhold til tidligere allerhøieste Tilsagn har Krav paa en højere Pension, idet der iøvrigt dermed vil være at forholde paa samme Maade, som er fastsat i den nys afgivne allerhøieste Resolution angaaende Afskedigelsen af endel Embedsmænd under Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig.

Marineministeren [Lütken] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Capitainlieutenant O. C. Hammers Afskedigelse som Fyr- og Vagerinspecteur i det vestlige Distrikt.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Capitainlieutenant O. C. Hammer, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, entlediges i Naade som Fyr- og Vagerinspecteur i det vestlige Distrikt, paa samme Maade, navnlig med Hensyn til Pension, som allerhøiest bestemt ved hans Entledigelse fra hans Embede under Finantsministeriet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 1. november 1864.

Aar 1864, Tirsdagen den 1ste November, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Krigsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Quaade var fremdeles fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste en Skrivelse fra Grev Rechberg til de Kongelige Befuldmægtigede i Wien angaaende Erstatningen for de af Østerrig i 1850 havde Executionsomkostninger i Holsten; og endvidere forelæste Udenrigsministeren de Befuldmægtigedes foreløbige Svar paa denne Skrivelse.

Paa Udenrigsministerens derom allerunderdanigst gjorte Forslag behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at meddele sit Samtykke til, at han lader afgaa en Svarskrivelse til det Keiserlig-Østerrigske Kabinet, hvori man erklærer, at Erstatning af de paagjældende Omkostninger anses som Kongen af Danmark uvedkommende, og hvori man forresten henholder sig til den af den Kongelige Forbundsdaysesandt i sin Tid paa Forbundsdagen afgivne Erklæring.

Udenrigsministeren [Bluhme] fremlagde dernæst en Skrivelse fra de Kongelige Befuldmægtigede i Wien af 27de October, tilligemed den derved fremsendte Fredstraktat, saaledes som denne er samme Dag bleven parapheret; hvilke begge Aktstykker han oplæste.

Med *Hans Majestæts* allernaadigste Tilladelse forlod Indenrigsministeren Geheime-Statsraadet, da hans Nærværelse i Rigsdagen gjordes nødvendig.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Beretning og Betænkning angaaende en Ansøgning om Strafformildelse for Eleonore Hansine Rasmussen, født Faber, hvori henstilles, hvorvidt der maatte kunne tilstaa Eleonore Hansine Rasmussen, født Faber heraf Staden, der ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 31te October f. A., for anden Gang begaaet Tyveri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 §§ 13 og 14, jfr. § 12, 1ste Membrum, er anset med Straf af Forbedringshusarbejde i 3 Aar, nogen Formildelse af den hende idømte Straf.

Efterat Justitsministeren havde bemærket, at han dog under ingen Omstændigheder kunde finde det tilraadeligt at lade en saa stor Formildelse i Straffen indtræde, at Domfældte kom til ganske at slippe for Forbedringshusstraf, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at nedsætte den idømte Straf til 8 Maaneders Forbedringshusarbejde.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om, at der maa meddeles Vognmandskarl Peter Petersen Bevilling til at adoptere Frithiof William Thorsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade, at Vognmandskarl Peter Petersen heraf Staden maa adoptere

et af hans Hustru Josephine Laurine Maximiliane Petersen, født Jensen, forinden deres Ægteskab, den 16de April 1857 født Barn, Frit-hiof William Thorsen, saaledes at han maa føre Familienavnet Petersen og tage Arv efter Adoptivfaderen, dog at denne Arv ikke maa overstige, hvad Adoptivfaderen i Medfør af den gjældende Lovgivning ved en testamentarisk Disposition gyldigen kan tillægge ham.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Den fra Geheime-Statsraads-Mødet den 21de October udsatte Sag angaaende den af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet nedlagte allerunderdanigste Forestilling om Sognepræst for Ryslinge Menighed i Fyns Stift Schøller Pavelius Vilhelm Birchedahls Entledigelse blev derefter paany foretagen.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Heltzen] bemærkede, at Sagen nu har circuleret imellem samtlige Ministre, og at han befinder sig afgjort i Minoritet med sin Anskuelse om, at Pastor Birchedahl bør entlediges. Han kunde imidlertid ikke andet end vedvarende fastholde denne sin i Forestillingen nærmere udviklede og begrundede Anskuelse; men da, siden Sagen sidst var for i Geheime-Statsraadet, Rigsraadet er blevet indkaldt og han maatte erkjende, at det med Hensyn hertil kan have sin Betænkelighed, faa Dage før Raadet træder sammen at entledige Birchedahl, skulde han kun henstille, om af den Grund Spørgsmaalet om Entledigelse fortiden skal bortfalde, og vilde det da, forsaavidt det maatte behage Hans Majestæt at resolve i Overensstemmelse hermed, være Kirke- og Undervisnings-Ministeriet overladt nærmere at tage Beslutning om, hvad der indenfor Omraadet af den dette Ministerium tilkommende Myn-dighed maatte være at foretage.

Hans Majestæt Kongen sluttede sig ganske til Ministeriets Majoritet og resolvede allerhøist, at fortiden skal Entledigelse af Pastor Birchedahl ikke finde Sted.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 4. november 1864.

Aar 1864, Fredagen den 4de November, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Krigsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Quaade var fremdeles fraværende.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Ane Marie Christiansen eller Chritiansdatter af Sanderum, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at den Ane Marie Christensen eller Christiansdatter af Sanderum ved Høiesterets Dom af 13de d.M., for at have aflagt falsk Vidnesbyrd for Retten, i Medfør af Forordningen af 15de April 1840 § 1, jfr. § 4 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 8 Maaneder allernaadigst maa eftergives hende, imod at hun hensættes i simpelt Fængsel i 14 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Forandring af § 15 i Loven om Færøernes Lagthing af 15de April 1864.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Christian Frederik Friedenreich Berg, hvori indstilles, at den Christian Frederik Friedenreich Berg heraf Staden ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 1ste d. M. for Tyveri, i Henhold til Forordningen af 11te April 1840 § 15 ifundne Straf af Forbedringshusarbejde i 4 aar allernaadigst maa nedsættes til det halve.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Hans Christian Eskildsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Hans Christian Eskildsen den ham ved Høiesterets Dom af 14de f. M. for Voldtægt, i Medfør af D. L. 6-13-16 ifundne Straf af at miste sit Liv, imod at han hensættes til Forbedringshusarbeide i 5 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Fore-

stilling angaaende Strafformildelse for Jens Lauridsen Borg, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Jens Lauridsen Borg af Flønder Sogn den ham ved Høiesterets Dom af 14de f. M. for Indbrudstyveri, i Henhold til Forordningen af 11te April 1840 § 12, 1ste Led ifundne Straf af Forbedringshusarbejde i 2 Aar, imod at han hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, angaaende at der maa meddeles Værtshusholder Niels Sørensen heraf Staden Bevilling til at adoptere Jens Christian Vilhelmsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade, at Værtshusholder Niels Sørensen heraf Staden maa adoptere det af hans Hustru Maren Kirstine Christensdatter forinden deres Ægteskab fødte uægte Barn Jens Christian Vilhelmsen, saaledes at dette bærer hans Familienavn og tager Arv efter ham, dog at dennes Størrelse ikke må overstige, hvad Adoptivfaderen i Henhold til den gjældende Lovgivning ved en testamentarisk Disposition retteligen kunde tillægge ham.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Jernstøbersvend Hans Rasmussen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Jernstøbersvend Hans Rasmussen af Horsens den ham ved Høiesterets Dom af 13de f. M., for Falskmøntneri i Henhold til Forordningen af 11te April 1840 § 73 idømte Straf af 3 Aars Forbedringshusarbejde, imod at han hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling om, at Besidderen af Stamhuset Rønningesøgaard fritages for Gjældsafdrag, hvori indstilles, at Besidderen af Stamhuset Rønningesøgaard, Kammerherre Sigismund Wolf Veit Mylius allernaadigst maa under Forudsætning af vedkommende Kreditors Samtykke fritages for i førstkommende December Termin og Juni Termin 1865 at erlægge de ved allerhøiest Bevilling af 26de Juli 1861 fastsætte Afdrag paa det i Henhold til samme optagne Laan paa Stamhuset.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Udenrigsministeren [Bluhme] fremlagde den den 30te October i Wien undertegnede Fredstraktat, der var fremsendt med en Depeche fra de Kongelige Befuldmægtigede af s. D., hvilken Depeche blev af Udenrigsministeren oplæst tilligemed den ved samme Depeche fremsendte, ligeledes samme Dag undertegnede Protokol angaaende Evacuationen af Jylland.

Endvidere forelæste Udenrigsministeren tvende andre Depecher af s. D. fra de Kongelige Befuldmægtigede.

Med Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse forlod Justitsministeren Geheime-Statsraadet, da hans Nærværelse i Rigsdagen gjordes nødvendig.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forstilling, hvorved forelægges Forslag til Rigsraadsbeslutning om det forfatningsmæssigt fornødne Samtykke til Ratificationen af den under 30te f. M. afsluttede Fredstraktat.

I Overensstemmelse med Indstillingen bemyndigede *Hans Majestæt* allerhøiest Udenrigsministeren til at forelægge bemeldte Forslag for det imorgen sammentrædende Rigsraad.

Conseilspræsidenten [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Rigsraadets Aabning, hvorved forelægges Udkast til et allerhøieste Reskript, der bemyndiger ham til paa Hans Majestæts Vegne at aabne det imorgen sammentrædende Rigsraad og endvidere Udkast til et allerhøieste Budskab til Rigsraadet.

Overensstemmende med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde begge de forelagte Expeditioner, i hvilke samtlige Ministre vare enige, og at forsyne dem med allerhøieste Underskrift.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forstilling om Udsættelse af Rigsdagens Møder til den 9de Januar 1865.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bestemme, at Rigsdagens Møder udsættes til 9de Januar 1865; hvornæst Allerhøiestsamme forsynede et af Indenrigsministeren i saa Henseende forelagt Aabent Brev med allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

Møde i geheimestatsrådet mandag d. 7. november 1864.

Aar 1864, Mandagen den 7de November, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Krigsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Quaade var fremdeles fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at han iforgaars havde fra det Kongelige Gesandtskab i London modtaget et Telegram, hvori der, efter dertil af Handelshuset Hambro given Anledning, forespørges, hvorvidt Regjeringen kunde være tilsinds at sælge det i England kjøbte Pantserskib og, i bekræftende Fald, for hvilken Pris og under hvilke Vilkaar i det hele. Udenrigsministeren havde foreløbig telegrapheret tilbage, at han, inden han kunde give Svar derpaa, først maatte have Hans Majestæts Bestemmelse, og han havde tillige spurgt, om Sagen havde Hast. Igaar Aftes havde han derefter modtaget et Telegram, som han nu oplæste, og ifølge hvilket der ønskes snarest muligt Underretning, om Regjeringen er villig til at sælge det paagjældende Skib.

Marineministeren [Lütken] yttrede, at han ikke kunde tilraade at sælge dette Skib, efterat vi nu endelig har faaet et saadant stærkt og kraftigt Skib, der kan siges at repræsentere noget nær $\frac{1}{3}$ af vort Sømateriel. Ingen ved dog, hvad Fremtiden kan bringe, og om ikke den Tid vil komme, hvor det vilde være godt at have dette Skib. Det er, og vist med stor Grund, forekastet de Regjeringer, Landet har havt siden 1854, at de saa slet sørgede for Forsvarsmidlerne; og han kunde derfor ikke finde det rigtigt at afhænde det paagjældende Skib nu, da vi har faaet samlede en 4,5 virkelige Krigsskibe. I ethvert Tilfælde forekom det ham at ville være noget vel tidligt alerede i nærværende Øieblik at afhænde Skibet.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme nu, da Freden er undertegnet, vilde, naar vi for dette Skib kunde faa den samme Sum, som det har kostet os, og naar iøvrigt Vilkaarene for Salget ere betryggende, finde det fra det finansielle Side høist uklogt paa en Tid, hvor Finantserne har stor Trang til alle de Penge, de kunne faa, at beholde Skibet, ihvor haardt det end kan være for Marinen at opgive det. Dertil kommer, at der jo for Øieblikket heller ikke er nogen som helst Udsigt til en ny Krig for os, og man maa tage i Betragtning, at efter en lang Fredstid vilde et saadant Skib, naar det

skulde bruges, sagtens ikke være i kampdygtig Stand. Hans Majestæt vilde derfor, som alt foreligger, anse det for uforsvarligt at afvise det Tilbud, der er gjort om at købe Skibet, saameget mere som Flaaden dog nu fortiden er ulige bedre forsynet med bepantsrede Skibe end tidligere.

Marineministeren [Lütken] bemærkede, at det paagjældende Skib, som bygget af Jern, egentligt skulde være uforjængeligt; hvor lang Tid Træet indenfor Pantserpladerne kan holde sig uden at fornyes, derom har man endnu ingen Erfaring. Iøvrigt apprecierede han fuldkommen Hans Majestæts fra det finansielle Standpunkt fremhævede Grunde for at sælge Skibet, men han kunde dog ikke andet end støttende sig paa sit tidligere anførte, fremdeles udtale sig imod Salget, efterat Skibet nu engang er blevet en Del af Flaaden.

Finansministeren [David] yttrede, at Skibets Salg, hvorved der, som han antog, vilde indvindes et Beløb af imellem 250.000 og 260.000 £, var i dette Øieblik af alleryderste Vigtighed for Finantserne. Der er, som bekjendt, af den tidligere Regjering stiftet en betydelig svævende Statsgjæld, som efter den Beslutning, der i sidste Rigsraads-Samling blev taget, senere skal converteres til en staaende Gjæld. De Betingelser, paa hvilke denne svævende Gjæld fra Begyndelsen blev sluttet, paa en Tid, da den engelske og den hollandske Bankrente var ikke meget mere end det halve, imod hvad den nu er, ere fortiden overordentlig byrdefulde for Finantserne, og da Gjælden er stiftet paa den Maade, at den skal tilbagebetales til 31te December d. A., vil det, saaledes som Pengemarkedet nu er, være særdeles vanskeligt selv paa meget bebyrdende Vilkaar at faa et Laan dertil. Det vilde derfor være en overordentlig stor Lettelse for Finantserne, om det omhandlede Skib kunde sælges og Kjøbesummen, saaledes som det fra London indløbne Telegram lader antage, blive betalt ud contant.

Hvad nu dernæst angik, om Skibet kunde, saaledes som er blevet fremhævet, siges at være blevet en Bestanddel af Flaaden, da maatte han tillade sig den Bemærkning, at det er en ren Tilfældighed, at vi har faaet Skibet. Allerede længe førend han indtraadte som Finansminister, havde der været Forhandling om at sælge det, og det var blevet solgt, hvis den engelske Regjering havde fortolket de Betingelser, om hvis Forstaaelse der ved den Leilighed blev Spørgsmaal, saaledes, at der fra den Side intet havde været tilhinder for det da

intenderede Salg. Senere, i August Maaned, var der igjen, fra anden Kant, gjort Tilbud om at købe Skibet, men under de daværende Omstændigheder ansaa man det for upolitisk at sælge det, og man gik af den Grund ikke ind paa Tilbudet. Efter hvad der dengang blev paaberaabt, og som det hele stillede sig, havde han aldrig kunnet tænke sig, at dette Skib skulde gaa over til at blive en Bestanddel af Flaaden, og han har saameget mindre troet, at der kunde være Tale herom, som vi nu har kjøbt et fransk Pantserskib, hvortil Finantserne i disse vanskelige Tider ogsaa skulle gjøre Udvei. Vi har nu 4 Pantserskibe, og det tror han, uden at have speciel Indsigt i Sømandsvæsenet, er en respektabel Styrke for et lille Land som Danmark.

Efter alt hvad han saaledes havde udtalt, kunde han hverken specielt som Finantsminister eller som Medlem af det Geheime-Statsraad tilraade andet, end at man, saa snart Fredens Ratification er sikker, søger at skille sig af med det omhandlede Skib.

Minister Grev Moltke, Indenrigsministeren [Tillisch], *Justitsministeren* [Heltzen] og *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Johannsen] erklærede sig, efter hvad Finantsministeren havde udtalt, enige med ham med Hensyn til Salget af det omhandlede Skib.

Udenrigsministeren [Bluhme] troede, at en definitiv Beslutning om at sælge Skibet vel turde være at udsætte, indtil Fredstraktaten er bleven ratificeret. Dersom man tidligere forpligtede sig til Salget, forekom det ham ikke at ville være fair play med Hensyn til Rigsraadet, hvis Samtykke til Traktaten endnu ikke er erhvervet; og da den 19de i denne Maaned er sat som den seneste Dag for Ratificationernes Udvexling, er det jo ogsaa kun en meget kort Tids Udsættelse, hvorom der her er Tale med Hensyn til at tage Beslutningen. Imidlertid vilde det dog, fandt han, være rettest allerede nu at lade afgaa et Telegram til det Kongelige Gesandtskab i London, hvori man, uden at forpligte sig til at sælge Skibet, opgiver Betingelserne, for at Vedkommende kunde berede sig derpaa. Forøvrigt maatte han opkaste det Spørgsmaal, om det gaar an at sælge Skibet uden, ligesom det sker med Hensyn til andre betydelige finantsielle Foranstaltninger, forinden at høre Rigsraadet.

Finantsministeren [David] bemærkede, at et Linieskib kun er et Statsaktiv som hvert andet, og at der aldrig har været noget Tilfælde, hvor Regjeringen har forlangt Rigsraadets Samtykke til at sælge et

Statsaktiv, udenfor den Indskrækning, som Grundloven indeholder med Hensyn til Domæner. Iøvrigt var han med Udenrigsministeren enig i, at der telegrapheres til London, at man ikke definitivt kan sælge Skibet, førend efter Fredstraktatens Ratification, men at man forlanger saa og saa meget for det, og at Summen maatte udbetales contant, helst paa eengang. Hvad angik Størrelsen af den Pris, man skulde forlange, da mente han, at man kunde sætte den til 255.000 £. Skibet havde nemlig kostet os, da det blev kjøbt, 245.000 £, men til denne Sum var der senere kommet flere Omkostninger, som vi havde udredet.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at det vist ogsaa vilde være rigtigst i Telegrammet at tilføie, at Skibet maatte modtages her.

Hans Majestæt Kongen var enig i, at det er bedst at udsætte at tage definitiv Beslutning om Skibets Salg, indtil Ratificationen af Fredstraktaten har fundet Sted, og bifaldt ligeledes, at der allerede foreløbigen telegrapheres til London saaledes som af Udenrigsministeren og Finantsministeren antydet.

Marineministeren [Lütken] bragte paany paa Bane Spørgsmaalet om den Del af Flaaden, som endnu er ude, skal lægges op, hvorom det i Geheime-Statsraads-Mødet den 26de October foreløbigen blev udsat at tage Bestemmelse.

Efterat *Udenrigsministeren* [Bluhme] havde yttret, at det forekom ham, at man ligeoverfor Rigsraadet helst maa vente med at desarmere, indtil Ratificationen af Fredstraktaten er sket, behagede det *Hans Majestæt* allerhøist at bestemme, at Flaaden indtil da ikke vil være at oplægge.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 12. november 1864.

Aar 1864, Løverdagen den 12te November, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts Præsidium.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Ratification af den i Wien den 30te October af-

sluttede Fredstraktat, idet han til allerhøieste Underskrift forelagde Ratificationsakten i to Exemplarer.

Efterat Ratificationsakten var bleven oplæst, udtalte *Hans Majestæt*, hvor uendelig haardt det var for Allerhøistsamme at skulle være nødt til at underskrive sit Lands Opløsning. Denne Dag var den ulykkeligste i hans Liv, og han vilde ønske, at han aldrig var bleven udset til Thronfølger. Han havde gjort Feil i at underskrive Forfatningen af 18de November f. A., men han havde dengang troet, at det var hans Pligt at underskrive, dette maatte være hans Undskyldning. Havde han ikke Kronprindsen og sine andre Sønner, vilde han for sit eget Vedkommende helst fra idag af nedlægge Kronen, og han vilde ogsaa kun vedblive at bære den, naar de Mænd, der her omgive ham i hans Raad, have den faste Overbevisning, at det er hans fulde Ret fremdeles at beklæde Thronen.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen udtalte, at han i, hvad der var sket, saa Vor Herres Villie, og at dette ogsaa var den eneste Trøst.

Samtlige Ministre udtalte, at de anse Hans Majestæts fulde Ret til at beklæde Thronen for at være udenfor al Tvivl.

Hans Majestæt behagede derefter at forsyne den allerunderdanigst forelagte Ratificationsakt med sin allerhøieste Underskrift.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Løsningen af de afstaaede Landsdeles Beboere fra deres Troskabspligter mod Hans Majestæt, idet han til allerhøieste Underskrift forelagde et i saa Henseende udstedet Aabent Brev samt et til ham i den Anledning rettet allerhøieste Reskript.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme ikke kunde andet end finde det forelagte aabne Brev til Beboerne i de afstaaede Landsdele meget tørt og koldt, og at der efter hans Følelse bør ved denne Leilighed, hvor han efter deres mangeaarige Forening med den danske Krone bringer dem sit sidste Farvel, udtales nogle hjertelige Ord til dem.

Det blev i denne Anledning, navnlig af *Finantsministeren* [David] og *Conseilspræsidenten* [Bluhme] fremhævet, at det foreliggende Aktstykke er det traktatmæssige, juridiske Dokument, bestemt til at gaa igjennem Fjendens Hænder, hvorved Hans Majestæt, tvungen dertil, løser sine hidtilværende Undersaatter fra deres Troskabsed, og at

derfor den tørre Form, som det ganske vist maa erkjendes, at det har, synes at maatte være den heldigste og for Hans Majestæt værdigste her, hvor Spørgsmaalet alene er om en ren Formsag, men at hvad Hans Majestæt har ønsket vil meget vel kunne ske paa den Maade, at Allerhøistsamme samtidigt med det nu foreliggende aabne Brevs Udtalelse, hvilken skulde ske, saasnart Ratificationerne af Fredstraktaten ere udvexlede, lader udgaa en Tiltale til sit Folk, hvori han udtaler sit Hjertes Følelser overfor sine Undersaatte, baade dem i de Landsdele, han fremdeles beholder, og i dem, der afstaas.

Hans Majestæt bifaldt derefter allernaadigst, at det nu foreliggende Aktstykke bibeholdes i den Form, det har, men at der samtidigt med dets Udstedelse udgaar en Tiltale til det danske Folk, hvori tillige indflyder en Udtalelse af de Følelser, hvoraf Hans Majestæt er besjælet overfor Allerhøistsammes Undersaatte i de afstaaede Landsdele.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Johannsen] bemærkede, at han, hvad det foreliggende aabne Brev angik, vilde anse det for særdeles ønskeligt, om der i samme kun blev Tale om Løsning fra de Undersaatterne i Almindelighed og Embedsmændene paahvilende Troskabs-Forpligtelser mod Hans Majestæt og ikke om Løsning fra nogen Ed. Skulde dette imidlertid ikke kunne ske, vilde han ihvertfald dog ønske, at Løsningen fra Ederne indskrænkedes til Embedseden og ikke kommer til at omfatte den saakaldte Hyldings- eller Homagialed. Han indrømmede fuldkomment, at det ingen retslig Betydning har, at der ikke udtrykkeligt udtales nogen Løsning fra de aflagte Eder, men hvad navnlig Hyldingseden angaar, med Hensyn til hvis Affordring efter sidste Thronskifte der ikke fulgtes nogen korrekt eller ensartet Fremgangsmaade i Hertugdømmerne, da vil det, naar der løses fra den, ligeoverfor Befolkningen ved en almindelig falsk Opfattelse stille sig, som om alle de Undersaatte, der have brudt denne Ed eller i sin Tid vægret sig ved at aflægge den, sættes paa lige Fod med dem, der have aflagt Eden og under vanskelige Forhold holdt den.

Efterat det i denne Anledning var fra flere Sider blevet erindret, at det ligeoverfor de allierede Magter ligefrem paaligger Hans Majestæt udtrykkeligt at løse Embedsmændene i Hertugdømmerne fra deres Embedsed, og at det, hvad Hyldingseden angaar, vil, som Mi-

nisteren for Hertugdømmet Slesvig ogsaa selv har erkjendt, i Realiteten aldeles ingen Betydning have for de paagjældende, om der i det aabne Brev sker en saadan Forandring som af ham paapeget, men at der paa den anden Side heller intet kan være til Hinder for at lade Ordene »Hyldings- og Troskabs-Ed« udgaa og i dets Sted sætte »Ed« alene, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at i det foreliggende aabne Brev Ordene »Hyldings- og Troskabs-Ed« ombyttes med Ordet »Ed«, og at en tilsvarende Forandring bliver at foretage i den tyske Text. Idet *Hans Majestæt* forventede sig en i Overensstemmelse hermed modificeret Expedition forelagt til allerhøieste Underskrift og tillige allernaadigst bifaldt, at Expeditionens Datum bliver af den fra vor Side til at udvexle Ratificationerne af Fredstraktaten Befuldmægtigede nærmere, naar Udvexlingen har fundet Sted, at udfylde med dennes Datum, forsynede *Hans Majestæt* det forommeldte til Udenrigsministeren udfærdigede Reskript med sin allerhøieste Underskrift.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udnævnelse af en Kongelig Commissær i Jylland.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at beskikke *Hans Excellence* Geheimeconferentsraad, Overpræsident i Kjøbenhavn, Bræstrup, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til at fungere som Kongelig Commissær i Jylland efter den under 30te f. M. undertegnede Protokol om Jyllands Rømning samt at bemyndige Udenrigsministeren til at forsyne ham med de fornødne Instructioner.

Fremdeles refererede *Udenrigsministeren* [Bluhme] en allerunderdanigst Forestilling, hvori han indstillede, at det maatte behage *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige ham til i Skrivelse til den Keiserlig østerrigske Udenrigsminister at befuldmægtige Capitain i Generalstaben Fr. Bille, Ridder af Dannebrog, til som Chargé d'affaires indtil videre at varetage de Kongelige Gesandtskabsforretninger i Wien, samt navnlig til at udvexle Ratificationsakterne angaaende den afsluttede Fredstraktat.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Finansministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov angaaende en Forandring i §§ 13 og 52 i Loven af 4de Juli 1863 om Told- og Skibsafgifterne.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsraadet.

Videre refererede *Finantsministeren* [David] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Grundlovsbestemmelser, hvorved Grundloven af 18de November 1863 for Kongeriget Danmarks og Hertugdømmet Slesvigs Fælledsanliggender indskrænkes og forandres.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at approbere dette Lovforslag til Forelæggelse for Rigsraadet.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Smed Christen Nielsen Snestrap, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at formilde den Christen Nielsen Snestrap af Gjellerup Lundby ved Høiesterets Dom af 17de December f. A., for voldeligt Overfald, i Medfør af Forordningen af 4de October 1833 §§ 3 og 4 jfr. § 15 idømte Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage, til lige Fængsel i 2 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet mandag d. 14. november 1864.

Aar 1864, Mandagen den 14de November, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Krigsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede.

Conseilspræsidenten [Bluhme] forelagde et, efter hvad der i forrige Geheime-Statsraads-Møde blev allerhøist besluttet, til Geheimeconferentsraad Bræstrup udfærdiget Reskript om at fungere som Kongelig Commissær i Jylland i Henhold til den under 30te f. M. i Wien under tegnede Protokol om Jyllands Rømning, dens Artikel II, hvilket Reskript *Hans Majestæt* forsynede med sin allerhøieste Underskrift.

Conseilspræsidenten [Bluhme] forelagde et, i Henhold til hvad der i forrige Geheime-Statsraads-Møde var blevet udtalt, udarbejdet Ud-

kast til et allerhøieste aabent Brev til Hans Majestæts Undersaatter saavel i de Landsdele, som Hans Majestæt fremdeles beholder, som i de afstaaede.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme finder det rigtigst, at der sker en særegen Tiltale til Undersaatterne i Kongeriget, som vedblive at staa under Hans Majestæts Scepter, og en særegen til Beboerne i de Landsdele, som afstaas. Der vilde da saaledes blive at udfærdige to Aktstykker, af hvilke det første vilde være alene paa Dansk, det andet baade paa Dansk og paa Tydsk.

Efterat det i den Anledning var blevet udtalt, at Ministeriets Medlemmer havde været i Tvivl om, hvad der maatte være det rette: enten een samlet Allocution eller to særskilte Allocutioner, men at i saa Henseende Hans Majestæts Følelse maatte være det afgjørende, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at overdrage Conscilspræsidenten at gjøre Udkast til to saadanne Aktstykker, som af Allerhøistsamme forhen nævnt, og vilde derefter disse Udkast være allerunderdanigst at forelægge igjennem Kabinettet.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Toldforholdene ved Landgrænsen.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsraadet, dog med den af Finantsministeren foreslaaede Ændring, at Udkastets § 1 gives følgende Redaktion: »Den i Artikel V af Fredstraktaten af 30te October 1864 betegnede Grændselinie mellem Kongeriget Danmark og Hertugdømmet Slesvig, saaledes som den nærmere vil blive fastsat ifølge bemeldte Traktats Artikel VI, skal tillige danne Kongerigets Landtoldgrændse«, og at Begyndelsen af § 2 bliver saalydende: »De for Kongeriget fortiden i Kraft værende Toldanordninger, navnlig Toldforordningen af 1ste Februar 1797 med de sig til samme sluttende senere Bestemmelser, ville fremtidig være at bringe til Anvendelse osv.«

Finantsministeren [David] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Udnævnelse af et kongevalgt Medlem til Rigsraadets Landsting istedetfor Hofjægermester Carlsen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at Kammerherre J. Wichfeld til Stamhuset Engestofte og Ulrichsdal, Ridder af Dannebrog, udnævnes til som kongevalgt Medlem at tage Sæde i Rigsraadets Landsting.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at der maa meddeles Besidderen af det Hvitfeldtske Fideicommis, Geheimeconferentsraad, Kammerherre, Grev Adam Gottlob Moltke Hvitfeldt, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Tilladelse til at afhænde de i Hertugdømmet Slesvig beliggende Godser Graasten og Fiskebæk, m. m., som ifølge allerhøieste Resolution af 26de Mai f. A. skulde indlemmes i fornævnte Fideicommis, hvori indstilles:

- 1) At Justitsministeriet allernaadigst maa bemyndiges til paa Lehnscontrollens Vegne at meddele Samtykke til, at Besidderen af det Hvitfeldtske Fideicommis, Geheimeconferentsraad, Kammerherre, Grev Adam Gottlob Moltke Hvitfeldt, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, maa afhænde Godserne Graasten og Fiskebæk samt de øvrige Eiendomme, der ifølge allerhøieste Resolution af 26de Mai 1863 skulde indlemmes i bemeldte Fideicommis, paa Vilkaar, at han frigjør det Hvitfeldtske Fideicommis for alle Hæftelser og Forpligtelser af enhver Art, der ere paadragne Fideicommisset i Anledning af Kjøbet af de fornævnte Godser, samt at han som Besidder af Stamhuset Moltkenborg erlægger de Afdrag paa den dette Stamhus paahvilende Gjæld, for hvilke han er bleven fritagen ved de allerhøieste Resolutioner af 16de Januar 1861 og 26de Mai f. A.
- 2) At Meddelelsen af fornævnte Samtykke betinges af, at den nærmeste Successor til det Hvitfeldtske Fideicommis er enig i, at Godserne Graasten og Fiskebæk afhændes paa de ovenfor angivne Vilkaar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst begge Indstillinger.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Johannsen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Opløsning af det slesvigske Gensdarmeri, hvori indstilles, at Deres Majestæt maatte ville behage allernaadigst at bemyndige det allerunderdanigst undertegnede Ministerium til snarest muligt at opløse det slesvigske Gensdarmericorps samt at afskedige det derved ansatte Personale under Iagttagelse af de med Hensyn til saadan Afskedigelse i Organisationsplanens §§ 9 og 17 fastsatte Regler.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 18. november 1864.

Aar 1864, Fredagen den 18de November, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Krigsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frigivelse af de under Krigen opbragte og condemnerede neutrale Skibe.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* af særlig Kongelig Naade at beordre Frigivelsen af de neutrale Skibe, som under den nu tilendebragte Krig ere blevne opbragte og prisdømte samt Udleveringen af Skibenes indehavende Ladninger, forsaavidt disse endnu ere i Behold, event. Provenuet af de solgte Ladninger.

Finantsministeren [David] refererede 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 3 Lovudkast, nemlig:

- 1) Udkast til Lov indeholdende Forandringer i Lov af 4de December 1863 angaaende Valgene til Rigsraadet.
- 2) Udkast til Lov om Toldforholdene paa Øen Ærø samt om Brændevinsbrænderi-Beskatningen i de ved Fredstraktaten af 30te October 1864 i Kongeriget incorporerede Dele af Hertugdømmet Slesvig.
- 3) Udkast til Lov, hvorved Regjeringen bemyndiges til at ophæve forskellige Bestemmelser i Loven af 4de Juli 1863 om Told- og Skibsafgifterne.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve alle disse 3 Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsraadet.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Bevilling for Ane Sophie Iversen, født Hansen af Gyrstinge til fuldstændig Ophævelse af hendes Ægteskab med Bager Hans Peter Iversen.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* aller-naadigst at bifalde, at Ægteskabet mellem Bager Hans Peter Iversen og Hustru Ane Sophie Iversen, født Hansen af Gyrstinge maa være fuldstændig ophævet paa Vilkaar, at deres Fælledsbo i Mangel af mindelig Forening deles af Skifteretten.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Fore-

stilling angaaende Tilladelse for Arbeidsmand Niels Jørgen Nielsen ogsaa kaldet Bøs af Aaker Sogn paa Bornholm til at indgaa nyt Ægteskab, hvori indstilles:

- 1) At det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at meddele Arbeidsmand Niels Jørgen Nielsen ogsaa kaldet Bøs af Aaker Sogn paa Bornholm, hvis Ægteskab med Pauline Christine Larsdatter er aldeles ophævet ved allerhøieste Bevilling af 2den Februar 1850, Tilladelse til at indgaa andet lovligt Ægteskab, navnlig med Bodil Kirstine Marcher eller Stine Sonne (ligeledes af Aaker Sogn) uanset at han i Separationstiden har forset sig med hende.
- 2) At Tiltale mod bemeldte Niels Jørgen Nielsen og Bodil Kirstine Marcher eller Stine Sonne for Overtrædelse af Bornholms Amts Dekret af 1ste Juli 1850, hvorved det paalagdes dem at entholde sig fra hinanden, maa bortfalde.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst begge disse Indstillinger.

Marineministeren [Lütken] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning for Skibsfører I. M. Ode.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den Skibsfører Johan Martin Ode ved Søetatens combinerede Rets Dom af 5te August d. A. ikjendte Straf maa bortfalde.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 25. november 1864.

Aar 1864, Fredagen den 25de November, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister, Grev Moltke var fraværende paa en Reise. Krigsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Excellence Minister for Hertugdømmet Slesvig, Kammerherre C. G. V. Johannsen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, er under 18de dennes bleven i Naade entlediget fra den ham betroede Ministerpost.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst

Forestilling om Bemyndigelse til at udfærdige den i § 3 af Loven af 12te Marts d. A. om Forsørgelsen af tjenstgørende Militæres Familier ommeldte Bekjendtgjørelse.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige Indenrigsministeriet til at udfærdige en saadan Bekjendtgjørelse, som i bemeldte Lovs § 3 ommeldt.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Tillisch] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges et allerhøieste Aabent Brev til Jyderne.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at der udstedes et herfra allerhøieste aabent Brev som allerunderdanigst foreslaet, og vilde Allerhøistsamme ved sin forestaaede Ankomst til Aalborg forsyne den forelagte Expedition med sin allerhøieste Underskrift for, at det aabne Brev derefter strax kan udgaa.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Bemyndigelse til endnu for December Maaned d. A. at udbetale de paa Grund af de ved Fredstraktaten af 30te f. M. forandrede Forhold allernaadigst entledigede Embedsmænd deres hidtil af Statskassen havte Indtægter, forsaavidt deres Pension ikke til den Tid maatte være fastsatte.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige Finantsministeren til endnu for December Maaned d. A. at udbetale de paa Grund af de ved Traktaten af 30te f. M. forandrede Forhold i Naade og med Pension entledigede Embedsmænd, hvem der ikke alt er sikkert deres hidtidige Embedsindtægt til Udgangen af indeværende Kalenderaar, de dem hidtil af Statskassen tillagte Indtægter, forsaavidt deres Pensioner ikke til den Tid maatte være fastsatte, mod at der ved senere Decourt i de dem tilkommende Pensioner forskaffes Statskassen Refusion for, hvad der saaledes udbetales udover Beløbet af den de paagjældende bevilgede Pension.

Hans Majestæt tog af denne sidste Sag Anledning til indtrængende at lægge navnlig Finantsministeren paa Sinde at tage under nøieste Overveelse, hvad der maatte kunne gjøres dels for de endnu fungerende danske Embedsmænd i Slesvig, som ikke ønske at tjene under den fremtidige Regjering og derfor frivillig opgive deres Embeder for at gaa over til Kongeriget, dels for den hele store Klasse af Bestillingsmænd, som paa Grund af deres Troskab mod Danmark ere

blevne fordrevne fra Hertugdømmerne, men som efter de gjældende Regler ikke ere berettigede til at faa Pension af Statskassen.

Finantsministeren [David] bemærkede, at der mangler al Hjemmel til at sætte de Embedsmænd i Slesvig, som frivillig opgave deres Embeder, paa Pensionslisten, og at han ikke tror, at der for deres Vedkommende, ligesom med Hensyn til den hele af Hans Majestæt nævnte Klasse af Bestillingsmænd, er andet at gjøre end først afvente Udfaldet af den Commissions Forhandlinger, som efter Fredstraktaten nu skal træde sammen angaaende Pensionerings-Spørgsmaalet. Ser man da, at der ikke derigjennem lader sig udrette noget for dem, maa man til Bedste for dem indbringe for Repræsentationen et Lovforslag; men allerede at gjøre dette, førend man har oppebiet, hvad hine commissariske Forhandlinger maatte kunne bringe til, vilde efter hans Mening ikke være rigtigt, ihvor meget han end maa beklage, at de paagjældende i Mellemtiden kunne komme til at lide Savn.

Efterat Flere havde udtalt sig i samme Retning som Finantsministeren, yttrede *Hans Majestæt*, at det vil være Allerhøistsamme meget om at gjøre, at der efter Udfaldet af de omhandlede commissariske Forhandlinger, forsaavidt der ikke ved disse skulde blive taget fornødent Hensyn til de paagjældende, indbringes et Lovforslag om at yde dem den Understøttelse, hvorpaa de efter Hans Majestæts Formening har et ligefrem Krav til Nationen; og vilde Hans Majestæt derhos tillige ret meget anbefale til Finantsministeren, om muligt at komme indtil da dem af dem, som maatte være sær trængende dertil, til Hjælp med en midlertidig Understøttelse.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Johan Wentzel, ogsaa kaldet Johan Wentzel Hansen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestanten Johan Wentzel, ogsaa kaldet Johan Wentzel Hansen, den ham ved Høiesterets Dom af 4de d. M. for Tyveri i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 12, 1ste Led, ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 2 Aar, mod at han hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arbeidsmand Diderik Vilhelm Henrik Frauen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arbeidsmand Diderik Vil-

helm Frauen heraf Staden den ham ved Høiesterets Dom af 13de f. M. for Tyveri i Henhold til Forordningen 11te April 1840 § 13 ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 1 Aar, imod at han hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Ane Elisabeth Beenfeld, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Ane Elisabeth Beenfeld den hende ved Høiesterets Dom af 3die d. M., i Henhold til D. L. 6-6-7 ifundne Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, imod at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Ophævelse af Ægteskabet mellem Tugthusfange Jens Olsen Rasmussen og Ane Kirstine Jacobsen af Bjelkerup, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Ægteskabet mellem Tugthusfange Jens Olsen Rasmussen og Ane Kirstine Jakobsen af Bjelkerup maa være aldeles ophævet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forstilling om, at der maa meddeles Arbeidsmand ved Søetatens Værft Niels Sivert Howland Bevilling til at adoptere Anne Jensine Bloes, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade, at Arbeidsmand ved Søetatens Værft Niels Sivert Howland maa adoptere et af hans Hustru Cecilie, født Nielsen udenfor Ægteskab født uægte Barn Anne Jensine Bloes, saaledes at hun maa føre hans Familienavn og tage Arv efter ham, dog at denne ikke overstiger, hvad han ved en testamentarisk Disposition, i Medfør af den gjældende Lovgivning, gyldigen kunde tillægge hende.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Forbedringshusfange Johan Christian Lauritz Knudsens Løsladelse af Straffeanstalten, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at den i Straffeanstalten paa Vridsløselille Mark hensiddende Forbedringshusfange Johan Christian Lauritz Knudsen, der ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 28de Marts f. A. for Falsk, i Medfør af Forordnin-

gen af 11te April 1840 § 60, 2det Led, blev anset med Straf af Forbedringshusarbeide i 5 Aar, maa løslades af Straffeanstalten.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arrestanten Niels Peter Andersen, ogsaa kaldet Peter Vittrup, hvori indstilles, at den Arrestanten Niels Peter Andersen, ogsaa kaldet Peter Vittrup, ved den Kongelige Viborgske Landsoverrets Dom af 15de August d. A. for Tyveri, i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 12, 1ste Membrum, cfr. § 21, ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 2 Aar allernaadigst maa eftergives ham, mod at der tildeles ham en Straf af 25 Rottingslag, eller at han, saafremt denne Straf af Hensyn til Arrestantens Helbredstilstand maatte være uanvendelig, hensættes i Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 60 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Johan David Reitz.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Johan David Reitz den ovennævnte ham ved Høiesterets Dom af 14de d. M. for Blodskam, i Henhold til D. L. 6-13-14 ifundne kvalificerede Livsstraf, imod at hensættes til Tugthusarbejde i 8 Aar, samt at det paalægges vedkommende Øvrighed at vaage over, at han efter udstaaet Straffetid tager Ophold i en Afstand af mindst 4 Mil fra det Sted, hvor hans Datter opholder sig.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende nogle Forandringer og nærmere Bestemmelser ved Bekjendtgjørelsen af 13de Mai 1850 om en Undervisningsplan og Examensbestemmelser for de lærde Skoler og Bekjendtgjørelsen af samme Dato om Ophævelsen af examen Artium, m. v., hvori indstilles:

- I. At der maa allernaadigst approberes følgende Forandringer og nærmere Bestemmelser ved den Kongelige Resolution af 6te Mai 1850, bekjendtgjort under 13de næstefter, angaaende en Undervisningsplan og Examensbestemmelser for de lærde Skoler i Danmark, samt ved den Kongelige Resolution af samme Dato, ligeledes bekjendtgjort under 13de Mai 1850, om Ophævelsen af examen artium m. v., nemlig:

- 1) Alderen for at optages i de lærde Skolers første eller nederste Klasse bestemmes herefter til det fyldte 9de Aar. For at optages i en høiere Klasse, uden at have gennemgaaet de lavere i samme Skole, udkræves, at Alderen ikke er under den, med hvilken Disciplen kunde være indtraadt i den vedkommende Klasse, dersom han med det fyldte 9de Aar havde begyndt i Skolens nederste Klasse. Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet bemyndiges til, hvor Omstændighederne tale derfor, at bevilge Undtagelse fra denne Aldersbestemmelse, forsaavidt den paagjældende ikke mangler over eet Aar i Lavalderen.
- 2) Den hidtilværende 1ste Afdeling af Afgangsexamen ved Skolerne og af Adgangsexamen ved Universitetet ophører. Examinationen ved næstøverste (6te) Klasses Aars- og Hovedexamen i de til denne Afdeling hidtil henlagte fire Fag: Geografi, Naturhistorie, Tydsk og Fransk, betragtes ene som en Bestanddel af 6te Klasses Examen uden at sættes i nogen Forbindelse med eller have nogen Indflydelse paa Afgangsexamen ved Udgangen af 7de Klasse.

Disciplenes Opflytning i øverste (7de) Klasse bestemmes som hidtil efter Skolens Dom om deres hele Udvikling og Modenhed, som den ved Examen i alle Fag og ellers har lagt sig for Dagen. Dog maa ingen Discipel opflyttes i øverste Klasse, medmindre han ved Hovedexamen i næstøverste Klasse i de nævnte fire Fag samt Religion har opnaaet Charakterer, som efter den gjældende Beregningsmaade have en Talværdi af mindst 4 godt og 1 temmelig godt. Den Discipel, som efter at have tilbragt to Aar i næstøverste Klasse, ikke befindes moden til Opflyttelse i øverste Klasse, maa ikke længere forblive i Klassen som studerende Discipel, medmindre Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet efter Skolens Indstilling paa Grund af særegne Omstændigheder, som langvarig Sygdomshindring eller deslige, dertil giver Tilladelse.

- 3) Forsaavidt de, der efter Privatundervisning ville indstille sig til Adgangsexamen ved Universitetet, ikke som Disciple i en offentlig eller privat lærd Skole med Dimissionsret have ved Examen i de nys ovenfor ommeldte fem Fag opnaaet den for Oprykningen i øverste Klasse foreskrevne Charak-

terværdis, maa disse ved en offentlig lærd Skole eller ved Universitetet forud underkaste sig, enten i en tidligere eller i samme Examenstermin, en præliminær Prøve i disse Fag og deri bestaa mindst med samme Charakterværdis. Til denne Prøve, som Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet bemyndiges til nærmere at anordne, i Analogi med den hidtil afholdte 1ste Del af Adgangsexamen for Privat-Dimitterender, maa ingen indstille sig, førend han har fyldt 15 Aar, medmindre der paa Grund af særdeles Omstændigheder dertil er givet Tilladelse af bemeldte Ministerium.

- 4) Den tydske Stil bortfalder som Gjenstand for Examen.
- 5) Undervisning i Religion som særskilt Fag kan efter Indstilling fra den vedkommende Skoles Rektor med Kirke- og Undervisnings-Ministeriets Billigelse ophøre med Udgangen af 6te Klasse, saaledes at da i 7de Klasse beholdes Læsning af det nye Testament i Grundsproget forenet med Forklaring og Udvikling i religiøs Retning. Men hverken heri eller i Religion som Fag, forsaavidt dette er bibeholdt til Skolecursets Slutning, aflægges Prøve ved Afgangsexamen.
- 6) Det tillades, at Latinundervisningen ved de Skoler, hvor det ønskes, maa, med dertil af vedkommende Rektor erhvervet Samtykke fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, begynde i 2den (næstnederste) Klasse med et foreløbigt Antal af 5 Timer ugentlig eller med et større Antal (9 à 10 Timer), imod at i sidste Fald Begyndelsen af Fransk udsættes til 3die Klasse med omtrentlig det Timetal, som Faget efter den nugældende Plan har i 2den Klasse.
- 7) I 7de Klasse fortsættes Undervisningen i Fransk, uden at dog Sproget bliver Gjenstand for Afgangsexamen. Fremdeles tilbydes der i samme Klasse de Disciple, som attraa det, et Par Timers ugentlig Undervisning i Engelsk.
- 8) Afgangsexamen ved Udgangen af Skolen og Adgangsexamen ved Universitetet, til hvilke Examinere ingen maa indstille sig, førend han har fyldt 17 Aar, medmindre dertil er givet Tilladelse af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, afholdes i følgende Fag: Dansk, Latin, skriftlig og mundtlig, Græsk, Hebraisk, Historie, Arithmetik, Geometri og Naturlære, i Henseende til Fordringerne i de enkelte Fag med

følgende Forandringer og nærmere Bestemmelser ved de nu gjældende Forskrifter:

- a) I Modersmaalet forelægges to Opgaver til Bearbejdelse, een frit valgt, som hidtil, en anden hentet fra Omraadet af en i Skolen gennemgaaet og meddelt Kundskab.
- b) Ved Udarbejdelsen af den latinske Stil tillades det at benytte en dansk-latinsk Ordbog.
- c) I Mathematik udgaar af det ved Kongelig Resolution af 6te November 1858, Bekjendtgjørelse af 8de s. M., Post 4 II. No. 3 foreskrevne Pensum i Geometri, den sphæriske Trigonometris Grundformler, istedetfor hvilke der meddeles saadanne almindelige Sætninger om Cirkler paa en Kugle, som ere nødvendige til at forstaa de sphæriske Stedbestemmelser i Astronomien.

Fremdeles bortfalde ved Afgangsexamens skriftlige Prøve de ved samme Kongelige Resolution bestemte to Hovedopgaver, hvorimod i deres Sted forelægges i hver af Fagets to Hovedafdelinger een eller flere Opgaver, hvorved det alene skal komme an paa Sikkerhed i at udføre en saadan Beregning eller gjengive et saadant Bevis, som maa forudsættes at være indøvet ved Undervisningen.

- d) Hovedcharakteren ved Afgangsexamen ved Skolerne og Adgangsexamen ved Universitetet bestemmes efter Specialcharakterernes sammenlagte Talværdi indtil videre saaledes:

Til første Charakter med Udmærkelse fordres idetmindste en Talværdi af 61

Til første Charakter 49

Til anden Charakter 26

Til tredie Charakter 20

Med Specialcharakterer af en mindre Talværdi end den sidstnævnte antages den Vedkommende ikke at have bestaaet Examen.

- 9) Ingen, der gaar ud af enten en offentlig eller privat lærd Skole uden at være opflyttet i øverste (7de) Klasse eller erklæret for moden til Opflyttelse deri, kan indstille sig til Adgangsexamen ved Universitetet førend to hele Aar efter hans Udgang af Skolen, medmindre Ministeriet for Kirke- og Un-

dervisningsvæsenet i oplyste særlige Omstændigheder finder Grund til at give Tilladelse dertil.

- 10) Foranstaaende Bestemmelse træde i Kraft ved den Afgangsexamen, som bliver at afholde i Aaret 1865, dog saaledes at de hidtil gjældende Bestemmelser om Examination i Religion ved 2den Del af Afgangsexamen og om Hovedkarakterens Uddragning af de 13 ved begge Afgangsexamens forhenværende Afdelinger givne Specialkarakterer endnu blive at anvende paa de Disciple, der i Skolerne nu ere oprykkede i 7de Klasse og saaledes have bestaaet 1ste Del af Afgangsexamen, og paa de Privatister, som allerede nu have bestaaet 1ste Del af Adgangsexamen ved Universitetet eller Afgangsexamens 1ste Del ved en lærd Skole uden at have taget samme Examiners 2den Del.

- II. At det allernaadigst maa paalægges Ministeriet at bringe under Forhandling med Universitetet og vedkommende Skoler, hvorvidt det kan anses tilraadeligt, at Afgangsexamen, som nu saavel ved de offentlige lærde Skoler i Kongeriget som ved de Privatskoler, der have erholdt Bemyndigelse dertil, afholdes ved Skolerne selv, henlægges under den for Afgangsexamen for Universitetet anordnede Examenscommission af Universitetslærere og Skolemænd, samt derefter at indkomme med allerunderdanigst Forestilling herom og om en nærmere Anordning af bemeldte Examenscommissions Sammensætning, saaledes at Privatskolernes Interesse i denne kan blive repræsenteret ved Tilkaldelse af Skolemænd henhørende til deres Lærerpersonele, naar disse findes villige til at overtage det hermed forbundne Hverv.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 10. december 1864.

Aar 1864, Løverdagen den 10de December, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende. Krigsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede.

Conseilspræsidenten [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for Rigsraadet af Forslag til Grundlovbestemmelse angaaende Ophævelsen af Forfatningsloven af 18de November 1863.

I Forbindelse hermed oplæste *Conseilspræsidenten* en Skrivelse fra Krigsministeren, hvori denne med Hensyn til forskjellige Punkter i det Udkast til Danmarks Riges reviderede Grundlov, som indeholdes i det ved den refererede Forestilling fremlagte Forslag, afgiver sit særlige Votum.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme, da den af *Conseilspræsidenten* forelagte Sag, saaledes som det stiller sig med Forhandlingerne i Rigsraadet, ikke behøver at faa sin Afgjørelse endnu idag, ønskede at have nogen Tid til nærmere at gjøre sig bekendt med det foreliggende Udkast, og at han derfor vilde lade Sagen blive foretaget i et følgende Geheime-Statsraads-Møde. Imidlertid vilde *Hans Majestæt* som Punkter, han troede det kunde være ønskeligt at optage i Udkastet, allerede nu nævne: at den, der vælges til Repræsentationen, skal bo i Kredsen, og at Medlemmerne af Repræsentationen ikke skulle have Diæter, eller at ialtfald en Nedsættelse i de hidtil bestemte Diæter finder Sted.

Til de af *Hans Majestæt* saaledes fremhævede Punkter, som det kunde være ønskeligt at optage i Udkastet, føiede *Hans Kongelige Højhed Kronprindsen* endvidere, at Embedsmænd udelukkes fra at kunne vælges til Repræsentationen.

Conseilspræsidenten [Bluhme] skulde med Hensyn til de specielt fremhævede Punkter fortiden indskrænke sig til at bemærke, at, hvad Spørgsmaalet om Diæter angik, da vilde det ialtfald vist neppe være tilraadeligt at lade Diæterne ganske bortfalde, medmindre det tillige blev fastsat, at ingen maatte vælges udenfor den Kreds, hvor han boede; og forsaavidt der kun var Tale om en Nedsættelse i Størrelsen af de hidtil bestemte Diæter, da var dette noget, som nærmest hørte hjemme ved Valgloven. Hvad det angik at udelukke Embedsmænd fra Repræsentationen og at gjøre Bopæl i Kredsen til en Betingelse for at kunne vælges, da vilde begge Dele være en saa stor Forandring i Grundloven af 5te Juni, som man har troet at burde holde sig saa nær til som muligt, at de vilde blive betragtede som en Kulbitering af Grundloven. Det vilde ogsaa let, hvad det sidstnævnte af hine Punkter angik, faa Udseende af noget personligt fra

Regjeringens Side, da netop saagodtsom alle Lederne for Partierne i Repræsentationen ere valgte udenfor de Kredse, hvor de bo; og hvad det andet Punkt, Embedsmændenes Udelukkelse, angik, da turde det dog, ihvor rigtigt det end i sig vilde være at forbyde Embedsmændene at modtage Valg, anses for tvivlsomt, om Intelligenten heri Landet endnu er bleven saa stor, at Embedsmændene kunne undværes i Repræsentationen, hvortil ogsaa kommer, at Regjeringen deri, at dog ingen Embedsmand kan møde i Repræsentationen, uden at han først har Regjeringens Samtykke med Hensyn til den Maade, hvorpaa Embedet under hans Fraværelse skal bestyres, har et korrektivt Middel af stor Betydning. Men forresten var det jo, hvad alle de paagjældende Punkter angik, høist sandsynligt, at de under Forhandlingerne over Udkastet i Repræsentationen vilde blive bragte frem fra Medlemmets Side, og forsaavidt stode disse Punkter for Regjeringens Vedkommende som aabne.

Finantsministeren [David] yttrede, at han, navnlig med Hensyn til Krigsministerens særlige Votum, vilde tillade sig at gjøre opmærksom paa, at man i nærværende Sag bør hovedsageligen have for Øie, hvad der med den Forfatning, vi nu have, er iværksætteligt. Han skulde i den Anledning tilbagekalde i Erindring, at Regjeringen skal have det nærværende Rigsraads og den nærværende Rigsdags Samtykke; om ogsaa Regjeringen opløser disse Repræsentationer, hvad den imidlertid for Rigsraadets Vedkommende dog kun kan 2 Gange i 2 Aar, vil den dog faa nye Repræsentanter valgte efter de nærværende Valgbestemmelser. Om der nu ogsaa kan være enkelte Stemmer i anden Retning, forekommer det ham dog utvivlsomt, at der i alle de Udtalelser, som have fundet Sted i den senere Tid, og han har været meget opmærksom derpaa, lægger sig for Dagen en stor Forkjærlighed for Bevarelsen af Grundloven af 5te Juni. Han tror derfor, at Ministeriets Opgave bør være at gjøre saa faa Forandringer i den som muligt og kun, og det paa en Maade, som kan finde Tilslutning hos en overveiende Del, at indføre saadanne Forandringer, som væsentligt kunne bøde paa den Mangel af et konservativt Element, som ganske vist findes i Grundloven. Hans Majestæt syntes at hælde til den Anskuelse, at det vilde være iværksætteligt at gjøre Bopæl i selve Kredsen til Betingelse for Valget til begge Rigsdagens Thing. Herved maatte *Finantsministeren* tillade sig at bemærke, at med Hensyn til Landstinget har dette Punkt ikke samme Betydning

som med Hensyn til Folkethinget. For Landstingets Vedkommende ere nemlig Valgkredsene 60.000 Mennesker store, og det skulde være besynderligt, om man ikke i en saadan skulde kunne finde en duelig Repræsentant. For Folkethingets Vedkommende derimod ere Kredse kun 14–16.000 Mennesker store, og det er altsaa rimeligt, at det kunde i flere af disse Kredse være vanskeligt der at finde en Mand, som egnede sig til at vælges, og at man vilde faa Repræsentanter, som bleve til rene Nikkedukker for Partiførerne. En saadan Forandring i Folkethingets Sammensætning og Organisation, som vilde blive en Følge af at gjøre Bopæl i Kredsen til Betingelse for Valg, vilde være saa betydelig, at man væsentlig vilde anse det for en Kuldkastelse af Grundloven af 5te Juni; og han tror, at naar man skal bringe Garantier ind, som kunne sikkre de andre Stænders Indflydelse, saaledes at ikke alt bliver afhængigt af Bondepartiet, saa maa man bringe dem ind i Landstinget. Det er imidlertid hans faste Overbevisning, at det vilde være i høieste Grad upolitisk, om Regjeringen i dette Øieblik bragte hint Punkt om Bopæl i Kredsen som Betingelse for Valg frem, idet han finder dette Punkt i Principet meget tvivlsomt, medens Bestemmelsen derhos dog ogsaa paa mange Maader kunde eluderes, saaledes navnlig ved at man kjøbte et Hus i Kredsen og der i nogen Tid af Aaret holdt Dug og Disk, og tillige er overbevist om, at det ikke paa lovlig Maade er opnaeligt, i hvilken sidste Henseende han atter maa erindre om, at Regjeringen ikke har andet Middel end Opløsning af Repræsentationen, og at man kun har Ret til at opløse Rigsraadet 2 Gange i 2 Aar. Han maa derfor paa det bestemteste fraraade, at det omhandlede Punkt kommer frem fra Regjeringen, og han vilde tage meget i Betænkning, om han kunde vedblive at slutte sig til denne, hvis Hans Majestæt skulde bestemme, at dette Punkt vilde blive at optage i det foreliggende Udkast. Selv hvis oftnævnte Punkt kommer frem i Repræsentationen fra privat Side, vilde han for sit Vedkommende ikke kunne understøtte det, medens han paa den anden Side heller ikke skulde bekjæmpe det.

Hvad dernæst angik Spørgsmaalet om Embedsmændenes Udelukkelse fra Repræsentationen, da maatte han ogsaa allerunderdanigst fraraade en saadan Bestemmelse, hvorved efter hans Overbevisning Regjeringen vilde komme i den allerstørste Forlegenhed; forsaavidt det skulde gjøres til Betingelse for Embedsmænds Delta-

gelse, at de havde Regjeringens Tilladelse, da maatte han bemærke, at det vilde være overordentlig vanskeligt at vide, hvilke Embedsmænd man skulde nægte Tilladelse, og at man meget let vilde i saa Henseende tage fejl, medens tillige Nægtelsen ofte vilde se ud som noget personligt.

Sluttelig skulde Finantsministeren endnu kun bemærke, at han vistnok slet ikke anser det foreliggende reviderede Grundlovsudkast som noget sikkert Grundlag for Landets rolige Fremskriden, men at Udkastet er alt, hvad han tror, at der for Øieblikket er at opnaa, og det vilde, mener han, være uforsigtigt at komme med Forslag, som man ikke øiner Mulighed for at kunne gennemføre.

Justitsministeren [Heltzen] yttrede, at han troede ikke at burde tilbageholde den Bemærkning, at han kun subsidiært slutter sig til det foreliggende Udkast, der vel har Udsigt til at møde Billigelse hos Rigsraadets Landstthing, men ikke hos Rigsdagen, og navnlig maaske ogsaa i sine Afvigelser fra Grundloven af 5te Juni neppe vil i Tilfælde af Omvalg efter en Opløsning af Repræsentationen, vinde Tilslutning hos Massen af Vælgerne, da der hos den er en stor Forkjærlighed for Grundloven af 5te Juni. Han ønskede derfor ved sin Udtalelse her idag at bidrage til, at der holdes Regjeringen Frihed aaben til muligen at komme Grundloven af 5te Juni nærmere og til en videre Udvikling i den Retning at hævde Kongemagten i den constitutionelle Liv saavel som til Besparelse af Kræfter og Penge ved Landets constitutionelle Ordning. De Punkter som han navnlig havde kunnet ønske substituerede for, hvad der i Udkastet foreligger, sigtede til om muligt at skaffe Repræsentanter fra selve Kredsene, til at Diæterne nedsattes (hvilket sidste iøvrigt nærmest hørte hjemme i Valgloven), og endelig til, at Embedsmænd udelukkes fra at kunne vælges eller ialtfald skulle have Regjeringens Tilladelse til at modtage Valg. Farerne ved Sættelsen af Landstthinget i Rigsdagen vilde maaske kunne undgaas eller ialtfald formindskes ved Kongevalg eller dels ved Kongevalg og dels ved en høiere Skatte-Census.

Men som allerede bemærket maatte *Justitsministeren*, efter det hidtil passerede og de i Ministeriets Conferencer stedfundne Afstemninger, subsidiært slutte sig til, at Regjeringen, siden Rigsraadet nu engang skal give sit Samtykke og navnlig faar første Stemme, forsøger at sætte det foreliggende Udkast igjennem, idet han dog har

det bestemte Haab, at de af ham nævnte Spørgsmaal om Diæterne, Valg fra Kredsene og om Embedsmænd ville paa anden Maade blive bragte frem, da der navnlig i Jylland synes at være stor Stemning derfor. Det var saaledes paa Sagens nærværende Standpunkt overflødigt at komme nærmere ind paa de enkelte Punkter, men han skulde imidlertid dog tillade sig et Par Bemærkninger med Hensyn til disse. Naar det saaledes var sagt, at det vilde være en altfor stor Forandring i Grundloven af 5te Juni at fordre Bopæl i Kredsen, saa maatte han dertil erindre, at de Forandringer, som Udkastet indeholder, ere maaske nok saa store. Den Omvei, som Finantsministeren havde ment, at der dog vilde kunne benyttes for at blive sat istand til at vælges udenfor sin egen Kreds, nemlig at købe et Hus i den anden Kreds og der en Tid af Aaret at holde Dug og Disk, vilde ganske vist være anvendelig, men den vilde paa den anden Side være besværlig, og han tvivlede om, at den synderlig vilde blive brugt. Hvad Diæterne angik, da vilde en Nedsættelse af dem have en temmelig rimelig Begrundelse i de forandrede finantsielle Forhold, og for den store Masse af Vælgerne stille sig som ganske plausibel. At en saadan Nedsættelse muligt skulde føre til, at der snarere vilde blive valgt Folk, der vare bosiddende i Kjøbenhavn, lod sig maaske imødegaa paa anden Maade, enten ved at Diæter ganske bortfaldt for de i Kjøbenhavn boende, eller ved at ialtfald Diæternes Størrelse blev sat saa lav, at der fra den Side intet fristende kunde være. Hvad endelig angik Embedsmændenes Udelukkelse fra Repræsentationen, da forrykkede deres Deltagelse i denne hele Tjenesteforholdet, opløste Disciplinarforholdene i ikke ringe Grad og skabte Savn i Kredsene; og han vilde henstille, om ikke disse Hensyn overveiede Nyttens af Embedsmændenes Deltagelse i Repræsentationen. At gjøre deres Udelukkelse betinget, saaledes at det i det enkelte Tilfælde skulde være afhængigt af Regjeringens Tilladelse, om de maatte deltage i Repræsentationen, var ganske vist en mindre heldig Udvei, og han havde kun nævnt den, fordi man derved holdt sig nærmest til Grundloven af 5te Juni. Naar det var blevet anført, at Regjeringen derved, at Embedsmændene skulle have dens Samtykke med Hensyn til Maaden, hvorpaa deres Embeder skulle bestyres under deres Fraværelse i Repræsentationen, har allerede nu et korrektivt Middel, som kan erstatte en Bestemmelse om deres Udelukkelse, da troede han, at dette Middel er i Virkeligheden temmelig illusorisk, og man maa derfor ikke lægge for stor Vægte derpaa.

Finantsministeren [David] maatte, idet han henholdt sig til, hvad han tidligere havde yttret, yderligere bemærke, at han tror, at med meget faa Undtagelser man ikke i noget andet Land er faldet paa at udelukke Embedsmændene fra Repræsentationen. Hos os, hvor Intelligentsen indtil for 14, 15 Aar siden har været sammentrængt i Embedsstanden, nu at udelukke denne Stand, maatte han anse for høist upolitisk og urigtigt, og han troede, at det slet ikke gik an. Ved at udelukke Embedsmændene vilde man kun arbeide det Parti, som vil spille Eneherre her i Landet, Magten over i Hænderne, og man vilde komme i de vanskeligste Situationer. At gjøre det til en Betingelse for Embedsmændenes Deltagelse i Repræsentationen, at de have Regjeringens Tilladelse, vilde efter hans Overbevisning ogsaa være urigtigt og vanskeligt lade sig gennemføre, uden at Regjeringen derved bereder sig selv store Forlegenheder.

Justitsministeren [Heltzen] skulde kun gjøre den Bemærkning, at overfor hvad Finantsministeren har yttret om, at man ved at udelukke Embedsmændene vilde spille et farligt Parti Magten i Hænderne, Spørgsmaalet er, om ikke Embedsmændenes Deltagelse i Repræsentationen har vist sig at være et andet Parti til Gavn, hvis Styrelse ikke har baadet Landet.

Indenrigsministeren [Tillisch] bemærkede, at naar Justitsministeren har med Hensyn til det foreliggende Udkast udtalt, at han ønskede at slutte sig nærmere til Grundloven af 5te Juni, da tror Indenrigsministeren, som slutter sig til Udkastet, at staa Grundloven af 5te Juni langt nærmere end Justitsministeren, thi de Forandringer, som Justitsministeren ønsker, afvige ganske anderledes fra Grundloven og fjerne sig langt mere fra det Grundlag, hvorpaa Forfatningen hviler, end det foreliggende Udkast gør.

Hvad iøvrigt dernæst de enkelte §§ i det foreliggende Udkast angik, da skulde Indenrigsministeren ved § 1 gjøre den Bemærkning, at da det i Grundloven af 5te Juni § 4 nu engang staar, at Arvefølgen kun kan forandres efter Forslag fra Kongen, syntes det ham, at det for at forhindre, at nogen skulle tage Initiativet til et saadant Forslag, og for at undgaa de høist ubehagelige Forhandlinger, som derved kunde komme frem, kunde være af Vigtighed, at hin Bestemmelse bibeholdes, og han mente derfor, at den burde tilføies bemeldte §. Med Hensyn til Udkastets § 26 forekom det ham endvidere, at der ikke er Grund til, at Kongen i de Sager, som han selv maatte lade anlægge mod Ministre ved Rigsretten, kun

med Folkethingets Samtykke skal kunne benaade, og han fandt derfor, at §'en burde ændres derhen, at det kun er i de af Folkethinget mod Ministrene anlagte Sager, at Kongen skal have Rigsraadets Samtykke til at benaade.

Efter at navnlig *Finantsministeren* [David] havde i Anledning af, hvad Indenrigsministeren havde desidereret med Hensyn til Udkastets § 1, fremhævet, at det vilde være stødende nu at optage i Udkastet en saadan Bestemmelse som den, der paa en Tid, da det var at forudse, at der vilde ske Forandring i Arvefølgen, havde sin Plads i Grundloven af 5te Juni og derfor blev sat ind i dennes § 4, samt at, selv om denne Bestemmelse optoges i Udkastet, derved dog ikke opnaaedes, hvad Indenrigsministeren havde for Øie, idet der jo alligevel intet vilde være til Hinder for, at En kom frem med et Forslag om, at Rigsdagen skulde gaa ind med Begjæring om, at Kongen vilde indbringe Forslag om Forandring i Arvefølgen; og efterat saavel *Finantsministeren* som *Conseilspræsidenten* [Bluhme] havde med Hensyn til Udkastets § 26 yttret, at de troede det rigtigst, at denne § bliver staaende uforandret, blev, i Henhold til hvad Hans Majestæt allerede havde udtalt, Sagens videre Behandling udsat til et følgende Geheime-Statsraads-Møde.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Eftergivelse af en Del af den Straffangen Christopher af Plantagen Mount Welcome paa St. Croix ved Christiansteds Extrarets Dom af 23de Marts 1864 idømte Straf.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at de 3 sidste Maaneder af den Straffangen Christopher af Plantagen Mount Welcome paa St. Croix ved Christiansteds Extrarets Dom af 23de Marts d. A. for Tyveri af en Ged, idømte Straf af et Aars Forbedringshusarbeide, som han har begyndt at udstaa den 5te April d. A., eftergives ham, saaledes at hans Straffetid udløber den 5te Januar næstkommende.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 17. december 1864.

Aar 1864, Løverdagen den 17de December, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Bemyndigelse for Udenrigsministeren til at befuldmægtige Geheimeconferentsraad Bræstrup til snarest muligt at begive sig til Berlin i Anledning af den slesvigske øverste Civiløvrigheds Paalæg til de vedkommende Eiere om at indbetale Renter og Afdrag for tidligere augustenburgske Godser i den slesvigske Kasse.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* alernaadigst at bemyndige Udenrigsministeren til snarest muligt at befuldmægtige Hans Excellence Geheimeraad Bræstrup til at afgaa til Berlin for ved mundtlig Forhandling med den Kongelig preussiske Ministerpræsident at ordne den paagjældende Sag.

Conseilspræsidenten [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Nedsættelse af en Commission til Forberedelse af Indlemmelsen i Kongeriget af de i Fredstraktaten af 30te October 1864, Art. IV in fine, omtalte Dele af Slesvig, hvori allerunderdanigst indstilledes, at det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at befale Nedsættelsen af en Commission til at tage under Overveielse, i hvilket Omfang og paa hvilken Maade Incorporationen af de Territorier, som ifølge Art. IV af Fredstraktaten af 30te October d. A. skulle incorporeres i Kongeriget, vil kunne iværksættes, og til at udarbejde de hertil sigtende Lovudkast med tilhørende Motiver, som eventuelt maatte være at forelægge Repræsentationen, hvorhos Conseilspræsidenten for det Tilfælde, at dette hans allerunderdanigste Forslag maatte vinde Hans Majestæts allerhøieste Bifald, i dybeste Underdanighed fremlagde et for Etatsraad C. P. G. Leuning, Etatsraad E. Wedel, Etatsraad C. L. V. R. Nutzhorn, Justitsraad J. A. F. de Jonquières og Justitsraad H. A. Clod udfærdiget Commissorium til allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede og forsynede det fremlagde Commissorium med sin allerhøieste Underskrift.

Derpaa foretoges paany den fra forrige Geheime-Statsraads-Møde udsatte Sag angaaende Forelæggelse for Rigsraadet af Forslag til

Grundlovsbestemmelse angaaende Ophævelsen af Forfatningsloven af 18de November 1863.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at hvad der med Hensyn til det i Forslag bragte Udkast til Danmarks Riges reviderede Grundlov især ligger Allerhøistsamme paa Hjerte er, at der i Udkastet optages en Bestemmelse om, at Embedsmændene skulle have Regjeringens Samtykke til at være Medlemmer af Repræsentationen.

Conseilspræsidenten [Bluhme] skulde, hvad dette Punkt angik, bemærke, at dengang vi havde raadgivende Provindsialstænder heri Landet, gjaldt den Regel, at ingen Embedsmand uden Regjeringens Tilladelse kunde modtage Valg til Stænderforsamlingen, men at dette slet ingen Betydning havde, da der aldrig blev af Regjeringen gjort Indsigelse mod, at en Embedsmand modtog det paa ham faldne Valg. Vel har, indrømmede han, Forholdene siden den Tid forandret sig overordentligt, men han troede dog, at det, naar man nu vilde i Grundloven indføre en ny Bestemmelse i hin Retning, ikke vilde blive anset anderledes end som en stor Indskrænkning i den Frihed, der nu engang haves, og tillige som en individuel Modstand fra Regjeringens Side imod de Embedsmænd, som fortiden sidde i Repræsentationen. Man vilde efter hans Mening aldrig kunne føre en saadan Bestemmelse igjennem, thi ganske vist har Regjeringen det lovlige Middel at kunne opløse Repræsentationen, men Anvendelsen af dette Middel har dog sin Grændse. Enhver Regjering vilde ogsaa, hvis det forbeholdtes den at tillade eller forbyde en Embedsmand at modtage Valg, i det enkelte Tilfælde være i meget stor Forlegenhed med, hvad den skulde gjøre, idet den ved at admittere nogle Embedsmænd og udelukke andre vilde komme i en falsk Position og faa Skin af Partiskhed; og det vilde, naar man nu gjorde sig Umage for at faa optaget i Grundloven en Bestemmelse som den omhandlede, være at gjøre stor Anstrengelse for at opnaa noget, som dog i Tiden vilde vise sig unyttigt. Skulde der være Nødvendighed for at udelukke nogen Embedsmand, saa mente *Conseilspræsidenten*, at Regjeringen allerede nu har det ligesaa godt i sin Magt at kunne gjøre det, da Embedsmanden skal have Regjeringens Samtykke til de Foranstaltninger, som han maa træffe med Hensyn til Embedets betryggende Besørgelse under hans Fraværelse i Repræsentationen, og da Regjeringen saaledes har et Middel, hvorigennem den i Nød, og det andet Middel kunde man dog heller ikke bruge uden i Nød, kan gjøre det

vanskeligere for Embedsmanden at tage Sæde i Repræsentationen. I ethvert Fald forekom det ham bedre rent at udelukke Embedsmændene fra at kunne modtage Valg end at betinge Modtagelsen af Regjeringens Samtykke; men et stort Spørgsmaal vilde det da rigtignok blive, om man ikke derved udelukkede fra Repræsentationen Kræfter, som man ikke kan undvære.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at der vistnok var flere Punkter i det foreliggende Udkast til den reviderede Grundlov, som kunde trænge til Bemærkninger, men at han imidlertid skulde indskrænke sig til et Par Punkter, han ansaa som Cardinalpunkter. Han troede saaledes for det første, at det vil være rigtigst, at Embedsmænd ikke kunne modtage Valg til Repræsentationen uden Regjeringens Tilladelse; thi Embedsmændene ere Regjeringens Tjenere, ikke dens Controlleurer, de skulle ikke udtale nogen Bedømmelse over den og derved give et slet Exempel. Hvad han dernæst ogsaa meget vilde anbefale, var, at enhver, som vælges, skal være bosat i Kredsen, hvor han vælges. Fortiden er der, troede Krigsministeren, en 20, 30 Repræsentanter, som ikke høre hjemme i Kredsene, hvor de ere valgte, og da Hensigten med at der skal vælges Repræsentanter i de forskjellige Kredse er, at Regjeringen kan blive bekendt med Udtrykket af Meningerne i de forskjellige Dele af Landet, er det klart, at denne Hensigt ikke kan opnaas, naar der vælges Repræsentanter udenfor Kredsen, hvorved det at have Sæde i Repræsentationen for mange bliver til et Levebrød. Det indvendes vel imod at optage i det foreliggende Udkast de to af ham fremhævede Punkter, at det vilde være umuligt at føre disse igjennem, og han troede heller ikke selv, at dette lod sig gjøre; men de i Udkastet foreslaaede Afbigselser fra Grundloven af 5te Juni ville eiheller gaa igjennem, og saa staa Spørgsmaalet for Regjeringen, om den vil give efter, eller den vil opløse Repræsentationen. En Kamp mellem Regjeringen og Repræsentationen anser han for uundgaelig, og han tror ikke, at det kan nytte at give efter for den Mening, som nu hersker i Repræsentationen, men at man maa appellere til Nationen.

Conseilspræsidenten [Bluhme] maatte bemærke, at han vistnok for sit Vedkommende imødeser en eventuel Opløsning af Repræsentationen med mere Haab end Frygt, men for at Regjeringen kan faa Gavn af Opløsningen, er det af yderste Vigtighed, at denne, naar den sker, ikke fremtræder uden et tilstrækkeligt Motiv, thi ellers ville

Vælgerne ikke finde, at Opløsningen har været et rigtigt Skridt, de ville ved Valgene give Regjeringen Uret, og den vil under saadanne Omstændigheder have skadet sig selv ved Opløsningen. De af Krigsministeren fremhævede to Punkter maa han nu anse for uskikkede til, at man paa deres Ikke-Gjennemførelse kan begrunde en Opløsning af Repræsentationen, og Aarsagen, hvorfor han har denne Mening, er, at disse Punkter ville af Massen af Vælgerne blive ansete som en Tilbagetagelse af meget væsentlige Friheder, som de nu engang have havt, lige siden Grundloven af 5te Juni blev given, og paa hvilke de ere vante til at sætte saa overordentlig Pris. Han tør ikke tilraade Hans Majestæt at udsætte sig for Følgerne af, at saadanne Friheder tages tilbage, og han skal navnlig, hvad Embedsmændenes Udelukkelse fra Repræsentationen angaar, fremhæve, at det netop har vist sig, at hele denne Klasse besidder stor Indflydelse hos deres Medborgere. Hvad specielt det andet af Krigsministeren fremhævede Punkt angaar, da skal han bemærke, at det ikke har Exemplet for sig fra noget andet constitutionelt Land at gjøre Bopæl i Valgkredsen til Betingelse for at kunne vælges til Repræsentationen. Det er ham ikke bekjendt, at dette er i noget constitutionelt Land gjort til Princip, og han antager, at det ligefrem er, fordi man har anset det for skadeligt, men nu heri Landet at gaa ind paa et sligt nyt Skridt, som ikke har Erfaringen for sig fra noget andet Land, synes ham farligt. Nyttens af et saadant Skridt vilde ogsaa i sig være meget tvivlsomt, thi man er sandelig ikke tjent med at faa en Repræsentation, hvor der kun sidder nogle faa, som kunne besørge Forretningerne, og hvor der er en saadan Mangel af Sagkundskab, at det bliver et rent Lykkespil, om der kommer noget godt ud af Afstemningerne eller ikke.

Krigsministeren [Hansen] maatte yderligere bemærke, at i det foreliggende Udkasts § 30 Ltr. d. er det gjort til Betingelse for Valgret til Folkethinget, at man skal have havt fast Bopæl i eet Aar i den Valgkreds, hvor man opholder sig paa den Tid, Valget foregaar, og i § 34 er den samme Betingelse sat for Valgret til Landstinget; men det synes ham da deraf, at Vælgerne skulle have fast Bopæl i Kredsen, at følge per bonam consequentiam, at ogsaa den, der vælges, maa have fast Bopæl i Kredsen. Hvad Spørgsmaalet om Embedsmændene angik, da skulde han fremhæve, at i England, hvis Forbillede man hertillands saa gjerne paaberaaber sig med Hensyn til de

constitutionelle Forhold, sidder der ingen Embedsmænd i Underhuset, maaske med Undtagelse af nogle Officerer paa halv Sold, og at Præster slet ikke kunne vælges til Medlemmer af Huset.

Finansministeren [David] yttrede, at hvad Krigsministeren har fremført med Hensyn til Forholdene i det engelske Parlament maa bero paa en Feiltagelse. Han kan nemlig med den allerstørste Bestemthed udtale, at der ikke findes noget Spor af en bill, hvorved nogen Embedsmand er udelukket fra at vælges til Medlem af Parlamentet, og det er, hvad specielt Præsterne angaar, en blot Usance, der praktisk har dannet sig ved det hele Parlamentslivs Udvikling, at man ikke vælger dem til Medlemmer. Naar Krigsministeren har sagt, at der ingen Embedsmænd sidder i Underhuset, da forholder dette sig heller ikke paa nogen Maade saa, thi der er jo, som bekendt, endogsaa visse Embedsmænd, som ikke kunne blive i deres Stilling uden at være valgte til Parlamentsmedlemmer, nemlig: Ministrene. Han skal iøvrigt ikke, da han allerede i sidste Geheime-Statsraads-Møde har udtalt sig om de idag paa Bane bragte Punkter i det foreliggende Udkast, nu komme nærmere tilbage paa, hvor upolitisk det vilde være at udelukke Embedsmændene fra Repræsentationen, og det saameget mere upolitisk, som en saadan Udelukkelse vilde i høi Grad svække Tilliden til Embedsstanden, til hvilken Regjeringen dog maa støtte sig, ihvormeget man end kan have mod enkelte Medlemmer af den. Han indser heller ikke, hvad Regjeringen vandt ved at gjøre Embedsmændenes Deltagelse i Repræsentationen afhængig af dens Tilladelse; Regjeringen vilde kun derved komme i den allerstørste Forlegenhed, og den vilde dog ikke kunne nægte Mænd, som i deres Fag og Stilling nyde almindelig Agtelse og Tillid, Samtykke til at møde i Repræsentationen, omend deres Opposition ofte havde været til stor Skade for Regjeringen. Han tror ogsaa, at man deri, at vedkommende Embedsmænd skulle have Regjeringens Samtykke til den Maade, hvorpaa Embederne røgtes under deres Fraværelse, allerede nu har en stærk Tømme med Hensyn til dem, som man vil holde ude fra Repræsentationen.

Hvad dernæst angaar Opholdet i Kredsen som Betingelse for at kunne vælges, da havde han ogsaa alt i forrige Geheime-Statsraads-Møde udtalt sig imod dette Punkt, og han tror det indlysende, at det ikke vilde have gavnlige Følger. Det er hans Overbevisning, at man paa den Maade vilde faa de allerdaarligste Repræsentanter;

man vilde i de allerfleste Valgkredse faa Personer af den Slags blinde Redskaber, hvoraf vi allerede nu har nok i Repræsentationen, og man kommer dog bedre tilrette med og overvinder dog snarere Modstanden hos Folk, som besidde Dømmekraft. Forsaavidt Krigsministeren havde derfra, at Vælgerne skulle bo i Valgkredsen, villet drage den Slutning, at det samme ogsaa bør gjælde om dem, der vælges, da maatte Finantsministeren gjøre den Bemærkning, at der dog slet ingen Parallel er i den Henseende at trække mellem to saa høist forskjellige Ting som Retten at vælge og den at vælges, og han skulde med Hensyn hertil kun fremhæve, at den hele Inddeling i Valgkredse vilde være aldeles illusorisk, naar den, der vælger, skulde kunne fremstille sig på mere end eet Sted til at gjøre sin Valgret gjældende.

Krigsministeren [Hansen] maatte, hvad det engelske Parlament angik, bemærke, at enten det nu grunder sig paa Praxis eller paa udtrykkelig Lov, saa resulterer dog det samme, at Præsterne ikke ere i Underhuset. Heri Landet at lade Embedsmændene sidde i Repræsentationen, ansaa han for meget skadeligt; man kan dog ikke nægte, at Hoved-Oppositionen mod Regjeringen udgaar fra og ledes af Embedsmændene.

Finantsministeren [David] erindrede, at Krigsministeren kan have Ret i, at Oppositionen herhjemme hovedsageligen udgaar fra eller ledes af Embedsmænd; men det er en naturlig Følge af det constitutionelle Monarki. Til alle Tider og paa alle Steder, hvor der har været Kamp mellem forskjellige Anskuelser om at faa Indflydelse og gjøre sine Raad gjældende hos Monarken, har det været Embedsmænd, der har hørt til Oppositionen; og vil man ikke hos os gaa tilbage til en ganske anden Tilstand end den nærværende, maa man tage denne med sine Mangler ved Siden af dens uomtvistelige Fordele.

Conseilspræsidenten [Bluhme] skulde blot gjøre den almindelige Bemærkning, at naar Krigsministeren stærkt appuierer paa Embedsmændenes Udelukkelse fra Repræsentationen, saa turde han nærmest have for Øie de nærværende Tilstande; men nu søger Hans Majestæts Regjering at arbeide hen til, at det kommer til Ro i Landet og at skabe noget, som kan have Varighed, og Conseilspræsidenten tror derfor ikke, at det er rigtigt at se blot paa den nærværende Tilstand, men at man derimod skal spørge om, hvad der har Chance for at ville have Varighed, og den Chance vil det ikke have, naar man

faar Repræsentationen sammensat paa den Maade, som Tilfældet vil blive, hvis Embedsmændene udelukkes og Bopæl i Kredsen gjøres til Betingelse for Valg.

Indenrigsministeren [Tillisch] skulde, idet han, som allerede udtalt i sidste Geheime-Statsraads-Møde, slutte sig til det foreliggende Udkast, kun hvad det omhandlede Punkt angaaende Embedsmændene angik, bemærke, at naar disse udelukkes fra Repræsentationen, da vil der utvivlsomt for Størstedelen blive valgt Bønder, og jo større deres Antal bliver, desto større bliver Bondevennernes Partiføreres Indflydelse, saa at han tror, at det netop vil være en stor Modvægt mod denne, at Embedsmænd fremdeles kunne vælges.

Justitsministeren [Heltzen] bemærkede, at han væsentligt kunde henholde sig til, hvad han i sidste Geheime-Statsraads-Møde havde udtalt, og at han ikke kunde andet end finde det i højeste Grad ønskeligt, at Embedsmændene ikke have nogen ubetinget Ret til at træde ind i Repræsentationen. Han kan ikke tænke sig noget unaturligere, end at de skulle have en saadan Ret, og han lægger herved meget mere Vægt paa den Betragtning, at Embedsmændenes Fraværelse meget ofte kan være høist generende for Distrikterne, end den politiske Side af Sagen, ligesom han i det hele synes, at det paa Embedsstanden i Almindelighed maa have en meget uheldig Indflydelse, at den kan anse sig kaldet til at spille en Rolle i Repræsentationen. Naar det er blevet sagt, at Regjeringen, hvis Embedsmændenes Deltagelse i Repræsentationen skulde være afhængig af dens Samtykke, vilde være i stor Forlegenhed med, hvem den skulde tillade at modtage Valget og hvem ikke, da er det akkurat det samme Forhold ogsaa nu med Hensyn til Strengheden i Bedømmelsen af de Foranstaltninger, hvortil Embedsmændene skulde have Regjeringens Samtykke i Henseende til Embedernes Bestyrelse under deres Fraværelse.

Hvad det andet Punkt, Bopæl i Kredsen som Betingelse for at kunne vælges, angaar, da vilde han ogsaa anse det ønskeligt, at dette Punkt blev optaget i Udkastet, og Betænkkeligheden ved at gaa ind paa en saadan Forandring vilde ialtfald, mente han, for en Del kunne fjernes, naar Forandringen kun kom til at gaa ud paa, at den, der vælges, skal være bosat i den Landsthingskreds, hvortil Folke-
thingskredsen, i hvilken Valget foregaar, hører.

For det Tilfælde, at de Forandringer af Grundloven af 5te Juni,

der i det foreliggende Udkast ere foreslaaede i Henseende til Landstingets Sammensætning og Finantslov-Sagen, ikke maatte vinde Bifald hos Repræsentationen, og Regjeringen saaledes ikke opnaar Enighed med denne, var det jo muligt for Regjeringen at tage de tvende Punkter om Embedsmændene og Bopæl i Kredsen under fornyet Overveielse, thi han tror rigtignok, at disse to Punkter snarere ville vinde Samklang hos Valgforsamlingerne, for hvem de ville staa mere klare end hine. Men han skulde imidlertid dog henstille, om det ikke allerede nu turde være at bringe paa Bane at sætte den i Udkastets § 34 nævnte Indtægts-Census af 2000 Rdl. for Valgret til Landstinget noget høiere, enten til 2500 Rdl. eller til 3000 Rdl., at sætte Indtægts-Census kun til 2000 Rdl. vil netop være at give Embedsmændene en Leilighed til at gjøre sig gjældende, hvorimod, naar den forhøiedes, ikke saamange Embedsmænd kom til at vælge og altsaa, idet Tallet af Vælgere i denne Klasse saaledes indskrænkedes, Vælgerne af den anden Klasse, de større Grundeiere, vilde komme til at gjælde desto mere, og deres Stemmer til Valget af Repræsentanter faa saameget større Vægt.

Conseilspræsidenten [Bluhme] maatte bemærke, at Spørgsmaalet om en Forhøielse af den i § 34 satte Indtægts-Census havde været udførlig overveiet mellem Ministrene, og at han for sit Vedkommende maa blive staaende ved de 2000 Rdl.

Finantsministeren [David] bemærkede, at man ved i Udkastet at forhøie Indtægts-Census fra 1200 til 2000 Rdl. allerede har gjort et stort Skridt for at forhindre dem fra at deltage i Valget, hos hvem man i det hele maaske kunde forudsætte en mindre Tendents i konservativ Retning. At gaa videre synes der ham ingen Rimelighed for, og han ser ikke, hvorledes man skulde forsvare, medens man bliver staaende ved en Skatte-Census af 200 Rdl. uforandret, at sætte Indtægts-Census til det dobbelte af, hvad den før har været, hvorved Forholdet mellem begge Census vilde rent omvælttes.

Han maatte dernæst, idet han iøvrigt ganske kunde henholde sig til sit Tidligere, endnu gjøre den almindelige Bemærkning, at han ikke paa nogen Maade kan billige den hele Kamp, som føres mod Embedsstanden. Det er vistnok en beklagelig Sandhed, at Embedsstanden heri Landet under den Demoralisation, som i det hele har fundet Sted i de sidste 15 Aar, er blevet demoraliseret, men Veien til at modarbeide dette er sandelig ikke at svække Tilliden til Embeds-

standen og gjøre den hele Stand mistænkelig i Almenhedens Øine. Og, som han maatte være enig med Conseilspræsidenten i, en Forfatning skal ikke være beregnet paa de temporære Forhold, men det skal være noget varigt, man skaber.

Justitsministeren [Heltzen] maatte for sit Vedkommende meget forvare sig imod, at han skulde vække Mistænksomhed mod Embedsstanden; det var noget, han aldrig kunde have tænkt paa at ville. Han ser, ved hvad han under denne Sag har yttret med Hensyn til Embedsmændene, Tingene ikke fra den politiske Side, men fra Hensigtsmæssighedens Side. Forsaaavdt Spørgsmaalet var om Forholdet imellem Beløbene af Indtægts-Census og Skatte-Census, saa var det jo altsammen vilkaarlige Størrelser, man havde valgt, og det maatte være Hensigtsmæssighedshensyn, der bleve det afgjørende ved Bestemmelsen af Størrelsen. Sluttelig skulde han endnu kun gjøre den Bemærkning, at han tror, at man ved de tvende Punkter, som han havde ønsket optagen i det foreliggende Udkast: om Embedsmændene og om Bopæl i Kredsen, vilde være kommet Grundloven af 5te Juni langt nærmere, end man er det med de overordentlig store Afvigelser fra den, som Udkastet indeholder med Hensyn til Landstthinget og Finantslov-Sagen.

Finantsministeren [David] skulde kun herimod sætte sin Paa-stand, at man ved de af Justitsministeren foreslaede Punkter gaar meget længere bort fra Grundloven af 5te Juni, end sket er ved de i Udkastet indeholdte Forandringer; og han tror, at selv hvis hine Punkter kunde sættes igjennem, vilde de vække stor Misstemning mod Regjeringen.

Marineministeren [Lütken] bemærkede, at han, hvad det foreliggende Udkast angik, ganske kunde henholde sig til Conseilspræsidenten.

Minister Quaade yttrede, at han, hvis Talen var om at skrive en ny Grundlov, vistnok gjerne vilde have ønsket optaget en hel Del andre Bestemmelser end de, der findes i det foreliggende Udkast; men da Spørgsmaalet jo nu kun er om, hvilke Forandringer i Grundloven af 5te Juni man kan opnaa at sætte igjennem, og han ikke tror, at man med dette for Øie kan gaa videre, end sket er i Udkastet, maa han saaledes stemme for dette.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at Allerhøistsamme efter de Udtalelser, som havde fundet Sted idag, var tilbøielig til at tro, at

det dog ville berøve Repræsentationen altfor mange gode Kræfter, hvis Embedsmændene bleve udelukkede, og Bopæl i Valgkredsen gjordes til Betingelse for Valg. Hvad navnlig Embedsmændene angik, kunde det jo ikke nægtes, at ved dem mange Gange er kommet nogle af de bedste Kræfter ind i Repræsentationen, og Regjeringen har jo dog alt nu et temmelig stærkt Baand paa Embedsklassen derved, at vedkommende Embedsmand skal have dens Samtykke med Hensyn til den Maade, hvorpaa han skal lade sit Embede varetage under hans Fraværelse som Folkerepræsentant. Hans Majestæt vilde ogsaa i det hele, naar intet bedre kan opnaas end Udkastet, som det foreligger, bøie sig for Ministeriets Mening og give sin allerhøieste Approbation til, at Forslaget forelægges for Rigsraadet, ihvormeget han rigtignok end havde ønsket nogle Forandringer. Een Forandring vilde han imidlertid dog finde at være af ganske særdeles Vigtighed, og det var med Hensyn til Presseloven.

Det blev i denne Anledning fra flere Sider fremhævet, at en Forandring af Presseloven ikke hører hjemme i nærværende Sag og kan ske ganske uafhængigt af den §, som fra Grundloven af 5te Juni er gaaet over i det foreliggende Grundlovs-Udkast § 89, og som kun siger, at enhver er berettiget til ved Trykken at offentliggjøre sine Tanker under Ansvar for Domstolene (hvilket Ansvar det er, som skal bestemmes ved Presseloven), og at Censur og andre forebyggende Forholdsregler ingensinde kunne paany indføres (noget som heller ingen Regjering vilde kunne tilraade).

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at approbere det foreliggende Forslag til Grundlovsbestemmelse angaaende Ophævelsen af Forfatningsloven af 18de November 1863 til Forelæggelse for Rigsraadet.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en over Secondlieutenant af Infanteriets Krigsreserve C. V. F. Ahrenstorff afsagt Stabskrigsretsdom, hvorved han er tilfundet at hensættes i Fæstningsarrest af strengeste Grad i 3 Maaneder.

I Overensstemmelse med Krigsministerens Indstilling resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at Krigsretsdommen forsynes med følgende allerhøieste Paategning: Stabskrigsrettens Dom vorder herved stadfæstet, og vil den idømte Fæstningsarrest være at afsone i Citadellet Frederikshavn.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Meddelelse af Opreisningsbevilling til Forstanderskabet for Skrøbelev Sogn paa Langeland, hvori indstilles, at der allernaadigst maa meddeles Sogneforstanderskabet for Skrøbelev Sogn paa Langeland Opreisningsbevilling til at paaanke en den 13de Januar d. A. inden Langelands Herreders Politiret mellem Fattiglem Rasmine Margrethe Rasmussen og Husmand Andreas Nielsen paa-kjendt Paternitetssag.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Niels Christian Pedersen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at formilde den Arrestanten Niels Christian Pedersen af Ulsted ved Høiesterets Dom af 16de f. M. for Tyveri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 1 og § 12, 2det Led, ifunden Straf af 6 Aars Forbedringshusarbeide til lige Arbeide i 1 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arbeidsmand Lars Pedersen ogsaa kaldet Trompeter, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arbeidsmand Lars Pedersen, ogsaa kaldet Trompeter, af Odense den ham ved Høiesterets Dom af 23de f. M. for Indbrudstyveri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 12, Membr. 1, ifundne Straf af 2 Aars Forbedringshusarbeide, mod at han hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 3 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tugthusfange Jacob Christian Jensen Nicodams Løsladelse af Straffeanstalten, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at den i Horsens Tugthus hensiddende Tugthusfange Jacob Christian Jensen Nicodam, der ved Hammerum Herreds Extrarets Dom af 12te Juni 1858, for Brandstiftelse, i Medfør af Forordningen 26de Marts 1841 § 4 er anset med Straf af Tugthusarbeide i 8 Aar, nu maa løslades af Straffeanstalten.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafs Eftergivelse for Arbeidsmand Diderik Vil-

helm Henrik Frauen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arbeidsmand Diderik Vilhelm Henrik Frauen heraf Staden den ham ved allerhøieste Resolution af 25de f. M. paalagte Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage, der var sat istedetfor den ham ved Høiesteretsdom af 13de October d. A. ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 1 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arbeidsmand Lassens Hustru Kirsten Sørensdatter, ogsaa kaldet Kirstine Sørensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arbeidsmand Lassens Hustru Kirsten Sørensdatter, ogsaa kaldet Kirstine Sørensen den hende ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 22de November d. A. for 2den Gang begaaet Tyveri, ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 1 Ar, imod at hun hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning for Hans Hansen Thonning, hvori indstilles, at den i Vridsløselille Forbedringshus hensiddende Straffange Hans Hansen Thonning allernaadigst maa løslades af Straffeanstalten.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets allerunderdanigste Petition om Oprettelsen af en Dannelsesanstalt for vorde juridiske Embedsmænd i Island.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der i den Bekjendtgjørelse, som vil være at udfærdige til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i 1863 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender, allernaadigst maa meddeles Thinget Besked overensstemmende med, hvad der i den refererede Forestilling var udtalt, dog saaledes, at man indskrænker sig til ikke fortiden at kunne gaa ind paa Althingets Begjæring.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Betænkning angaaende et Andragende fra den apostoliske Præfect for Nordpolen, Hr. Bernard, hvori indstil-

les, at det maatte tilkjendegives Hr. Bernard, at den Kongelige danske Regjering hverken kan modsætte sig eller anerkjende de her i Landet værende katholske Menigheders Annectering til det saakaldte apostoliske Præfectur for Nordpolen, forsaavidt denne Foranstaltning alene maa betragtes som et indre kirkeligt Anliggende for bemeldte Menigheder, der som saadant er Regjeringen uvedkommende, samt at Regjeringen ligesaalidet kan modsætte sig, at den apostoliske Præfect tager Bolig her i Staden, som den kan indlade sig paa at anerkjende ham eller træde i nogetsomhelst officielt Forhold til ham i denne Egenskab, og at de omhandlede Foranstaltninger, hvis de blive trufne, altsaa ikke i nogen Maade ville berøre det fortiden bestaaende Forhold mellem den Kongelige danske Regjering og de her i Landet værende katholske Menigheder og Præster.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 23. december 1864.

Aar 1864, Fredagen den 23de December, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke var fraværende.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Afgiftsgodtgjørelse ved Udførsel af Brændevin.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsraadet.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov angaaende Skibes Adgang til indenrigsk Fragtfart i Danmark.

Indenrigsministeren [Tillisch] bemærkede, at det forekom ham, at der ved nærværende Lovudkast, saaledes som det er affattet, gjøres Skaar i det Hans Majestæt efter Grundloven tilkommende Prærogativ til frit at kunne afslutte Handelstraktater, og han frygtede, at Forelæggelsen for Repræsentationen af dette Lovudkast kunde i den Henseende drage til Følge for Fremtiden. Han vilde derfor ialt-

fald ønske, at Lovudkastet kunde blive redigeret saaledes, at det kom til ligefrem at gaa ud paa Ophævelse af de paagjældende Bestemmelser, som indskrænke den frie Kystfart.

Det blev i denne Anledning af *Finantsministeren* [David] og *Conseilspræsidenten* [Bluhme] fremhævet, at der slet ikke vil behøves at afslutte en egentlig Traktat med nogen Magt i Henseende til det Punkt, som er Gjenstand for det foreliggende Lovudkast, at Forelæggelsen for Repræsentationen af et Lovudkast her er nødvendiggjort ved, at der er Tale om Ophævelsen af allerede eksisterende Love, hvilken samme Betragtning netop ved en tidligere lignende Leilighed i Geheime-Statsraadet blev gjort stærkt gjældende og ogsaa senere taget tilfølgelse derved, at der forelagdes Rigsraadet et Udkast til den af samme nu vedtagne Lov angaaende en Forandring i §§ 13 og 52 i Loven af 4de Juli 1863 om Told- og Skibsafgifter; at det endelig ikke gaar an at redigere Lovudkastet paa den af Indenrigsministeren antydede Maade, da dette vilde have til Følge, at naar Udkastet emanerede som Lov, vilde dermed de ældre Lovbestemmelser, som indrømme en almindelig fri Kystfart, af sig selv træde i Kraft, og Regjeringen ikke derved faa den discretionære Myndighed, som tilsigtes.

Efterat *Indenrigsministeren* [Tillisch] yderligere havde fastholdt sit tidligere, behagede det *Hans Majestæt* allerhøist at approbere det foreliggende Udkast til Forelæggelse for Rigsraadet.

Finantsministeren [David] refererede derefter 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved resp. følgende 3 af Rigsraadet vedtagne Love forelægges til allerhøieste Stadfæstelse, nemlig:

- 1) Lov om Toldforholdene ved Landgrænsen samt om Toldforholdene og Brænderibeskatningen i de Dele af Hertugdømmet Slesvig, der ifølge Fredstraktaten af 30te October 1864 skulle incorporeres i Kongeriget.
- 2) Lov, hvorved Regjeringen bemyndiges til at ophæve forskjellige Bestemmelser i Loven af 4de Juli 1863 om Told- og Skibsafgifterne.
- 3) Lov angaaende en Forandring i §§ 13 og 52 i Loven af 4de Juli 1863 om Told- og Skibsafgifterne.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve alle disse 3 Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Fore-

stilling, hvorved til allerhøieste Sanction forelægges de af Rigsraadet vedtagne Grundlovsbestemmelser, hvorved Grundloven af 18de November 1863 for Kongeriget Danmarks og Hertugdømmet Slesvigs Fælledsanliggender indskrænkes og forandres.

I Overensstemmelse med Indstillingen bleve disse Grundlovsbestemmelser allerhøiest stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Sluttelig forelagde *Finantsministeren* [David] til allerhøieste Underskrift Contracten angaaende det sidst afsluttede engelske Laan, idet han forbeholdt sig nærmere at nedlægge en allerunderdanigst Beretning om dette Laan.

Hans Majestæt forsynede den forelagte Contract med sin allerhøieste Underskrift.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Livsstrafs Eftergivelse for Johanne eller Hanne Marie Rasmussen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Johanne eller Hanne Marie Rasmussen den ovennævnte hende ved Høiesterets Dom af 2den dennes, for forsætlig at have ombragt sit Barn, i Henhold til D. L. 6-6-7 ifundne kvalificerede Livsstraf, imod at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse for Justitsministeriet til at afgjøre endel Sager i Hans Majestæt Kongens Navn og om, at endel Sager, der hidtil ere blevne foretagne i det Geheime-Statsraad, for Fremtiden maa forelægges Hans Majestæt Kongen udenfor Statsraadet m. m., hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde:

I At Justitsministeriet maa bemyndiges til for Fremtiden i Deres Majestæts Navn at afgjøre efternævnte hidtil i det Geheime-Statsraad foretagne Sager, nemlig:

- 1) At eftergive eller nedsætte Mulkter i alle Tilfælde, hvor Mulkten er under 50 Rdl.
- 2) At meddele Adoptionsbevillinger, hvor der er Børn eller Livsarvinger, under Betingelse af, at den Arv, som tilfalder Adoptivbarnet ikke maa overstige det Beløb, som Adoptivforældrene i Medhold af den gjældende Lovgivning gyldig kunde tillægge Barnet ved en testamentarisk Disposition.

- 3) At tilstaa Fritagelse for Arrest eller Beslag for de i Laane-Sparekasser samt andre lignende Institutter indsatte Summer og disses Renter, saalænge de indestaa sammesteds, og Tilladelse for deslige Institutter til uden foregaaende Søgmaal og Dom ved offentlig Auktion, som afholdes efter forudgaaende Bekjendtgjørelse i enkelte Aviser med et passende Varsel, at realisere de efter Forfaldstiden muligt henstaaende Panter, som bestaar af Løsøregjenstande.
 - 4) At meddele Bevillinger til fuldstændig Ophævelse af Ægteskab i de Tilfælde, hvor Ægtefællerne uden nogen forudgaaende formelig Overenskomst have levet faktisk adskilte i en længere Aarrække, samt i Tilfælde, hvor Ægtefællerne efter forud for Amtmanden indgaaet Overenskomst have levet separerede i 3 Aar eller længere, og endelig
 - 5) At meddele Bevillinger til fuldstændig Ophævelse af Ægteskabet paa Grund af den ene Ægtefælles Afsindighed i alle Tilfælde, hvor der ikke er synderligt Haab om den afsindige Ægtefælles Helbredelse, og selv om det paa Grund af Andragerens Uformuenhed ikke kan paalægges ham at udrede Bidrag til sin afsindige Hustrus Underholdning.
- II At efternævnte i det Geheime-Statsraad hidtil foretagne Sager for Fremtiden maa foredrages Deres Majestæt udenfor Statsraadet, nemlig:
- 1) Ægteskabsskilsmisssager i de Tilfælde, hvor den ene Ægtefælle bevislig har gjort sig skyldig i et Forhold, paa Grund af hvilket Ægteskabet kunde bevirkes hævet ved Dom.
 - 2) Ansøgninger om Tilladelse til at indgaa nyt Ægteskab i de Tilfælde, hvor Ministeriet ikke er bemyndiget til at afgjøre Sagen i Deres Majestæts Navn.
 - 3) Sager angaaende Eftergivelse eller Nedsættelse af Straffe i de Tilfælde, hvor Straffen er 2 Aars Straffearbejde eller ringere Straf, og Ministeriet ikke er bemyndiget til at afgjøre Sagen ad mandatum, dog at disse Sager i de Tilfælde, hvor Deres Majestæt maatte finde Betænkelighed ved at bifalde Justitsministeriets Indstillinger, blive at foretage i det Geheime-Statsraad, og endelig
 - 4) Ansøgninger om Bevillinger for Besiddere af Lehn, Stamhuse og Fideicommisgodser til at optage Laan enten af vedkom-

mende Majorats Midler eller mod Sikkerhed i disse eller i Majoratets Substants, forsaavidt Sagen ikke er forbundet med extraordinære Omstændigheder, navnlig naar Laanet skal anvendes til Opførelse og Restauration af de fornødne Bygninger paa et Majorat, til Draining af Hovedgaardens Jorder og overhovedet til saadanne Foranstaltninger, der enten som nødvendige for Driften eller som Følge af Udviklingen og Fremskridt i de landøkonomiske Forhold utvivlsomt forbedre Majoratet og derved komme Successorerne tilgode, forudsat at Laanet ikke ønskes knyttet til extraordinære for Successorerne trykkende Betingelser, samt endelig

III At Justitsministeriet maa bemyndiges til for Fremtiden at fastsætte de Recognitioner, der i Medfør af Plakat af 28de Juli 1845 erlægges ved Apothekerbevillingers Overgang fra en Eier til en anden, forsaavidt de ikke udtrykkelig lyde paa Arvinger, men heller ikke i Overensstemmelse med den allerhøieste Resolution af 23de December 1842 kunne anses for blot personlige.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst samtlige Indstillinger.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Gaardmand Niels Nielsen af Gjedeboven under Sorø Amt, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Gaardmand Niels Nielsen af Gjedeboven under Sorø Amt den ham ved Skjelskør Kjøbstads Extrarets Dom af 24de August d. A., for Overtrædelse af Sorø Amts Dekret af 23de Februar 1861, hvorved det paalagdes ham at entholde sig fra Fruentimmeret Kirsten Jensen eller Jensdatter, i Medfør af Plakat af 12te Juni 1827 ifundne Straf af Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 12 Dage, imod at han til Sorø Amts Fattigkasse erlægger en Mulkt af 25 Rdl.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Guttorm Christian Hvidt og Christian Vilhelm Lund Hestkjær, hvori indstilles, at det matte behage Deres Majestæt allernaadigst at nedsætte de Guttorm Christian Hvidt og Christian Vilhelm Lund Hestkjær ved Høicsterets Dom af 13de d. M. for Tyveri, i Medfør henholdsvis af Forordningen 11te April 1840 §§ 1, 12, 1ste Led, 22 og samme Forordnings §§ 1, 12 22 og 26 idømte Straffe af Forbedringshusarbejde hver især i 3 Aar

til lige Arbeide for hver især af 1 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Karen Mathine Spangenberg heraf Staden, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at den Karen Mathine Spangenberg heraf Staden ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 26de f. M. for Hæleri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 22 idømte Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 5 Dage maa eftergives hende, imod at hun hensættes i Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 14 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arrestanten Johan Ditlew Wichmann, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestanten Johan Ditlew Wichmann den ham ved Helsingør Kjøbstads Extrarets Dom af 27de October d. A. for 2den Gang begaaet Tyveri, i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 13 ifundne Straf af 1 Aars Forbedringshusarbeide, imod at han hensættes i Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 2 Maaneder.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Ane Marie Nielsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Ane Marie Nielsen den hende ved Høiesterets Dom af 23de f. M. for at have ombragt sit Barn, i Medfør af D. L. 6-6-7 idømte Straf af at miste sin Hals og hende Hoved at sættes paa en Stage, imod at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Johan Nicolai Bodenholfs Løsladelse af Straffeanstalten, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at den i Straffeanstalten paa Christianshavn hensiddende Forbedringshusfange Johan Nicolai Bodenhoff maa løslades af bemeldte Straffeanstalt.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Husmand og Fisker Peder Pedersen Maae af Harboøre, hvori indstilles, at det maatte behage

Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Husmand og Fisker Peder Pedersen Maae af Harboøre den ham ved Høiesterets Dom af 12te October d. A., i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 22 jfr. §§ 25 og 11 ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 2 Aar, imod at han hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Johanne Kirstine Winther, født Kosdenting, hvori indstilles, at den Johanne Kirstine Winther, født Kosdenting af Randers ved den Kongelige Viborgske Landsoverrets Dom af 12te October f. A. efter Analogien af D. L. 6-22-5 idømte Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage maa eftergives hende, imod at hun hensættes i Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 3 Uger.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov, hvorved den nogle af Færøernes Indbyggere paahvilende Forpligtelse til at holde og bemande Baade ophæves.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder fra den 3die August d. A. til den 10de October, begge incl., bleve oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 30. december 1864.

Aar 1864, Fredagen den 30te December, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke var fraværende.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Nedsættelse i den ved allerhøieste Concession af 30te September 1864 bestemte Afgift til Statskassen af Kryolithbrudet ved Iviktut i Sydgrønland.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at den Statskassen ifølge allerhøieste Conces-

sion af 30te September 1864 til Professor J. Thomsen, Ridder af Dannebrog og Gasværksbestyrer G. Howitz, begge heraf Staden, tilkommende Afgift af Kryolithbruddet ved Iviktut i Arsukfjorden i Sydgrønland nedsættes saaledes, at der af den i eet Aar brudte og udskibede Kryolith tilsvares Statskassen

af indtil	200 Kubikfavne	$\frac{1}{5}$
for	2-300	» $\frac{1}{6}$
for	3-400	» $\frac{1}{4}$ og
for	over 400	» $\frac{1}{6}$

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov indeholdende Forandringer i Lov af 4de December 1863 angaaende Valgene til Rigsraadet.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allerhøiest at stadfæste denne Lov.

Finantsministeren [David] refererede dernæst 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved resp. følgende 3 Lovudkast forelægges, nemlig:

- 1) Udkast til Lov om særlige Controlforanstaltninger i Grændsetolddistriktet.
- 2) Udkast til Lov angaaende Overførelsen af Skibe fra Skibsregistre i de afstaaede Landsdele til Skibsregistre i Kongeriget uden Erlæggelse af Told.
- 3) Udkast til Lov om Understøttelser til de fra offentlige Stillinger vedkommende de afstaaede Landsdele fjernede Bestillingsmænd m. v.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve alle disse 3 Lovudkast allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsraadet.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [David] en ellerunderdanigst Forestilling angaaende Entledigelse af et kongevalgt Medlem af Rigsraadets Landsting samt allerhøieste Beskikkelse af et nyt Medlem i den saaledes ledigblevne Plads, hvori indstilles, at Oberst Anton Frederik Tscherning, Ridder af Dannebrog maa allernaadigst entlediges som kongevalgt Medlem af Rigsraadets Landsting, samt henstilles, om det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at beskikke Kammerherre Johannes Frederik Jørgen Grevenkop-Casten-

schjold til Store og Lille Frederikslund, Ridder af Dannebrog, Kammerherre Joachim Peter Christian Brun Neergaard til Svenstrup, Ridder af Dannebrog, eller Fabrikeier Lauritz Peter Holmblad, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til at indtræde i den saaledes eventuelt ledigblivende Plads.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Oberst Tschernings Entledigelse og behagede derhos allernaadigst at beskikke Kammerherre Grevenkop-Castenschjold til Store og Lille Frederikslund til i hans Sted at indtræde som Medlem af Rigsraadets Landsting.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder fra den 14de October d. A. til den 7de November, begge incl., bleve oplæste og ratihaerede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 6. januar 1865.

Aar 1865, Fredagen d. 6te Januar, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at Provisorisk Anordning for Hertugdømmet Slesvig angaaende Forsørgelsen af tjenstgjørende Militærpersoners Familier af 15de December 1863 allernaadigst maa ophæves, forsaavidt angaar de tidligere slesvigske Distrikter, der skulle incorporeres i Kongeriget.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at sætte Provisorisk Anordning for Hertugdømmet Slesvig angaaende Forsørgelsen af tjenstgjørende Militærpersoners Familier af 15de December 1863 ud af Kraft, forsaavidt angaar de tidligere slesvigske Distrikter, der ifølge Art. IV af Fredstraktaten af 30te October f. A. skulle incorporeres i Kongeriget.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Referatet af Krigsretsdomme, hvori til allerhøieste Approbation indstilles, at Krigsretssager for Fremtiden kun foredrages Deres Majestæt i det Geheime-Statsraad:

1) Naar de reise sig af Overtrædelser, der ogsaa efter de borgerlige

Love ere strafbare, og Dommen gaar ud paa mere end 2 Aars Strafarbeide.

- 2) Naar de reise sig af Overtrædelser af rent militære Love, og Dommen gaar ud paa Livsstraf, Strafarbeide paa længere Tid eller Ærens Tab;

men i alle andre Tilfælde foredrages Deres Majestæt udenfor det Geheime-Statsraad, forsaavidt Deres Majestæt ikke maatte finde Betænkelighed ved Krigsministerens Indstilling, i hvilket Tilfælde Sagen bliver at foretage i Statsraadet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Nedsættelse af en Straffange Prince Henry Martin af Plantagen Two Friends paa St. Croix idømt Straf.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den Straffangen Prince Henry Martin af Plantagen Two Friends paa St. Croix ved Frederikssteds Bythings Extrarets Dom af 27de August f. A., i Medfør af Forordning 11te April 1840 § 16 idømte Straf af Tugthusarbeide i 8 Aar for fjerde Gang begaaet Tyveri nedsættes til det halve.

Justitsministeren [Heltzen] refererede tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende to Lovudkast:

- 1) Udkast til Lov angaaende det i de 4 første Udskrivningsdistrikter for Aaret 1865 behandlede Mandskab.
- 2) Udkast til Lov angaaende Ordningen af de til Haugevæsenet paa Færøerne hørende Forhold.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Maren Kirstine Jensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Maren Kirstine Jensen den ovennævnte hende ved Høiesterets Dom af 21de f. M. for Barnemord i Henhold til Forordningen 4de October 1833 § 10, Membrum 3 ifundne kvalificerede Livsstraf, imod at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 13. januar 1865.

Aar 1865, Fredagen den 13de Januar, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Finansministeren [David] refererede tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved resp. følgende to Lovudkast forelægges:

- 1) Udkast til Lov om Ophævelse af Transittolden.
- 2) Udkast til Lov om Bevilling af overordentlige Indtægter og Udgifter i Finansperioden 1864–66.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsraadet.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Offentliggjørelsen af Proklamata og andre offentlige Bekjendtgørelser fra Autoriteterne i de Dele af Hertugdømmet Slesvig, der i Henhold til Fredstraktaten af 30te October f. A. ere forblevne ved den danske Stat, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Proklamata og andre offentlige Bekjendtgørelser fra Autoriteterne i de Dele af Hertugdømmet Slesvig, der i Henhold til Fredstraktaten af 30te October f. A. ere forblevne ved den danske Stat, for Fremtiden ville være at offentliggjøre, foruden i »Berlingske politiske og Avertissementstidende«, for de paa Fastlandet beliggende Distrikters Vedkommende i »Ribe Stiftstidende« og for Ærø's Vedkommende i »Fyens Stiftstidende«.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Sænkjøbing samt Herredsfoged og Skriver i Musse Herred.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 12te November f. A. blev oplæst og ratihaberet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 20. januar 1865.

Aar 1865, Fredagen den 20de Januar, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten og Marineministeren vare ved Sygdom forhindrede fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Approbation til Forelæggelse for Rigsdagen forelægges Udkast til Lov om Afstaaelse til det Offentlige af en Del af Eiendommen Meilgaards Jorder paa Amager.

Efterat have refereret Forestillingen bemærkede Indenrigsministeren, at han ikke kunde andet end finde, at den Betaling, som kom til at udredes for den paagjældende Eiendomsoverdragelse, vilde i alle Tilfælde blive overordentlig høi, og skjøndt han ogsaa fandt den Godtgjørelse, som Militæretaten hidtil har maattet betale for en begrænset Raadighed over Terrainet, meget stor, troede han dog, at det vilde være noksaa fordelagtigt at vedblive at udrede denne. Han skulde derfor, idet han efter Krigsministeriets derom gjentagende udtalte bestemte Ønske ikke havde villet undlade allerunderdanigst at forelægge nærværende Lovudkast, henstille Sagen til Hans Majestæts allerhøieste Beslutning.

Finantsministeren [David] kunde paa ingen Maade finde det tilraadeligt og navnlig ikke under de nærværende finansielle Forhold at gaa ind paa med en saa ganske overordentlig stor Bekostning, som Tilfældet her vil blive, at erhverve en Skydebane for Militæretaten. Han kunde dog ikke andet end tro, at det maa være muligt paa Amager at finde en Eiendom, som man paa meget billigere Vilkaar kunde faa dertil, og han skulde, naar Krigsministeren ønskede det, lade sig det være magtpaaliggende, aldeles underhaanden at skaffe Oplysning herom. Hvad det for Krigsministeriet er om at gjøre, er jo kun, at Militæretaten uden Hinder kan foretage sine Skydeøvelser, og man maatte derfor hellere foreløbigen lade det blive ved det Arrangement, som hidtil har været truffet, end bringe det foreliggende Lovudkast frem.

Efterat *Krigsministeren* [Hansen], der dog ikke troede det muligt at finde paa Amager noget andet passende Sted til det paagjældende Øiemed, havde erklæret sig enig i, at det indtil videre har sit For-

blivende ved den hidtil trufne Ordning, for at det imidlertid kan blive undersøgt, om nogen anden passende Eiendom maatte kunne være at faa, behagede *Hans Majestæt Kongen* allerhøist at resolve, at nærværende Sag vil være foreløbigen at stille i Bero, indtil det viser sig, om ikke nogen anden Eiendom paa antagelige Vilkaar maatte kunne være at faa til de paagjældende Øvelser, og at, forsaavidt Meilgaardens Eier skulde forlange høiere Leie af Militæretaten end den hidtil erlagte, vil Sagen paany være at bringe under Omhandling af Krigsministeren.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Hans Peter Christensen ogsaa kaldet Thorndal.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Hans Peter Christensen, ogsaa kaldet Thorndal, af Thisted den ham ved Høiesterets Dom af 12te d. M. for Mord i Henhold til Forordningen af 4de October 1823 § 10 og D. L. 6-9-1 ifundne Straf af at miste sin Hals og hans Hoved at sættes paa en Stage, imod at han hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Søren Christensen, hvori indstilles, at det matte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Søren Christensen af Tirsbæk den ham ved den Kongelige Viborgske Landsoverrets Dom af 5te f. M. for Tyveri, i Henhold til Forordningen 11te April 1840 § 6, 1ste Membrum, ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 3 Aar imod, at der tildeles ham 25 Rottingslag, eller at han, saafremt denne Straf efter hans Helbredstilstand maatte være uanvendelig, hensættes i Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 60 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frafaldelse af Tiltale imod Jens Christian Nielsen.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at Arrestanten Jens Christian Nielsen af Alsted, som ved Morsø Herreders Extrarets Dom af 7de f. M. i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 15, for 3die Gang begaaet Tyveri er anset med Straf af Forbedringshusarbeide i 5 Aar, fritages

for at sættes under Justitiens Tiltale for det ham under et den 14de d. M. inden Morsø Herreders Politiret optaget Forhør tilstaaede Tyveri af et Par Postkarl Anders Ringgaard tilhørende Støvler.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frafaldelse af Tiltale imod Gaardmand Johan Frederiksens Enke Margrethe Christiansen og Ungkarl Lars Christiansen af Stokkemark, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Tiltale mod Gaardmand Johan Frederiksens Enke Margrethe Christiansen og Lars Christiansen af Stokkemark for den af dem begaaede Blodskamsforbrydelse maa frafalde.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder fra 14de November f. A. til 17de December, begge incl. bleve oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 27. januar 1865.

Aar 1865, Fredagen den 27de Januar, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten og Marineministeren vare ved Sygdom forhindrede fra at være tilstede. Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder den 23de og 30te December f. A. bleve oplæste og ratihaberede.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved resp. følgende to Lovudkast forelægges, nemlig:

- 1) Udkast til Lov angaaende de i Henhold til Fredstraktaten af 30te October 1864 fra Hertugdømmet Slesvig adskilte Distrikters Indlemmelse i Kongeriget Danmark.
- 2) Udkast til Lov indeholdende Forandringer i og Tillæg til Lov angaaende Valgene til Rigsdagen af 16de Juni 1849.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en angaaende den Tugthus-

fange Peter Ludvig eller Peter Ludvig Thorvald Tofte idømte Livsstraf nedlagt allerunderdanigst Forestilling, hvori han henstiller, hvorvidt den Tugthusfange Peter Ludvig eller Peter Ludvig Thorvald Tofte ved Høiesterets Dom af 10de d. M. for attenteret Mord, i Henhold til Forordningen 4de October 1833 § 14, 2det Led, jfr. Plakat af 31te August 1813 § 10 idømte Straf af at have sit Liv forbrudt, bliver at fuldbyrde.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme overordentlig nøddigt vilde stadfæste den afsagte Dødsdom, da dette blev den første, som han i sin Regjeringstid underskrev; men paa den anden Side lod ganske vist Domfældte til at være en meget slem Forbryder, og Hans Majestæt vilde derfor finde det uforsvarligt mod Opsynsbetjentene i Straffeanstalten at eftergive ham Dødsstraffen, naar de ikke kunde sikkert imod, at han paany tilføjede dem Fortræd. Men i denne Henseende syntes det Hans Majestæt at ligge i Sagens Natur, at man, for til Opsynets Sikkerhed at gjøre ham uskadelig, maa kunne holde ham i Lænker. og naar dette kan ske, tror Allerhøistsamme at kunne forsvare at benaade ham, saaledes at han ikke mister Livet.

Finansministeren [David] maatte bemærke, at i den lange Aarrække, han har havt med Straffeanstaltnernes Bestyrelse at gjøre, har der aldrig været Tale om at anvende paa nogen Fange Lænker som staaende Straf, og han vilde meget fraraade nu at indføre saadant; men forøvrigt var der ham ingen Lovbestemmelse bekjendt, som forbød at lade en til Strafarbejde under streng Bevogtning inddømt Fange udstaa sin Straf i Lænker.

Justitsministeren [Heltzen] bemærkede, at heller ikke den nuværende Bestyrelse for Straffeanstalterne anser sig berettiget til stadiigt at anvende Lænker paa en Fange. Han saa imidlertid for sit Vedkommende ikke, at der i og for sig kunde være noget til Hinder derfor, naar det gjordes nødvendigt for at sikre sig, at en Fange ikke tilføjede andre Overlast; og hvis der virkelig ikke i Lovgivningen er noget imod at anvende dette Sikkerhedsmiddel, kunde der vel anføres endel for, under Betingelse af at det anvendes imod den under nærværende Sag Domfældte, at lade ham slippe for Dødsstraffen. Det vilde imidlertid maaske være rettest, forinden endelig allerhøieste Bestemmelse tages, at indhente Generalprocureurens Betænkning om, hvorvidt det skulde være ulovligt at lade strengt Tugt-

husarbeide udstaa i Lænker, og hvis det maatte behage Hans Majestæt at befale Sagen udsat derefter, skulde han i saa Henseende foranstalte det fornødne.

Efterat *Finantsministeren* [David] havde gjort opmærksom paa, at det maaske ogsaa turde være hensigtsmæssigt tillige samtidigt at indhente Betænkning fra Generalauditeuren for Landetaten over det nævnte Spørgsmaal, og efterat *Justitsministeren* [Heltzen] havde tiltraadt dette, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at nærværende Sag udsættes, indtil der i den paagjældende Henseende er indhentet Betænkning fra de tvende ommeldte Embedsmænd.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Ole Christian Jensen hvori indstilles, at den Ole Christian Jensen af Galsgaard ved Høiesterets Dom af 14de November f. A. for Tyveri, i Henhold til Forordningen af 11te April 1840 §§ 1, 12, 2det Membrum, og 26 ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 6 Aar allernaadigst maa nedsættes til lige Arbeide i 2 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling om Strafs Eftergivelse for Arrestanten Johan Henrik Bernt Nielsen, ogsaa kaldet Mørk, hvori indstilles, at Arrestanten Johan Henrik Bernt Nielsen, ogsaa kaldet Mørk, der ved Høiesterets Dom af 23de November f. A., for Tyveri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 12, 2det Membrum, cfr. § 14, er tilfunden at hensættes til Tugthusarbeide i 8 Aar, maa forskaanes for at lide efter Dommen, imod at han strax forlader Landet og, hvis han vender tilbage, indsættes i en Straffeanstalt til Afsoning af Straffen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frafaldelse af Tiltale imod polytechnisk Examinand Ove Emmerich Henrik Klærke, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Arrestanten, polytechnisk Examinand Ove Emmerich Henrik Klærke heraf Staden, der under et under Københavns Criminal- og Politiret optaget Forhør har tilstaaet, at han ved Hjælp af Udleveringssedler, som han falskelig har underskrevet med andres Navne hos forskellige Guldsmede har tilvendt sig endel Sølvtøi, som han derefter har

solgt, og at han paa samme Maade har forsøgt at tilvende sig 12 Sølvgafler og 1 Gulduhr, maa fritages for at sættes under Tiltale for det af ham saaledes udviste Forhold paa Vilkaar, at han strax forlader Riget, og at han skal være underkastet Tiltale for sit heromhandlede Forhold, hvis han igjen skulde vende tilbage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 10. februar 1865.

Aar 1865, Fredagen den 10de Februar, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten og Marineministeren vare ved Sygdom forhindrede fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder d. 6te, 13de og 20de Januar d. A. bleve oplæste og ratihaberede.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved resp. følgende to Lovudkast forelægges:

- 1) Udkast til Lov angaaende Anlæg og Drift af en Jernbane igjennem det sydlige Jylland fra Vamdrup Station paa den østjyske Jernbane til Strandby paa Jyllands Vestkyst samt angaaende Anlæg af en Havn paa sidstnævnte Punkt.
- 2) Udkast til Lov angaaende Matrikuleringen af de ved Lov af i Kongeriget indlemmede Distrikter.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at der maa tildeles de Damer i Slesvig, der i afvigte Aar særligen have vist Omhu og Opoffrelse for danske Krigere, et Smykke som Bevis paa allerhøieste Paaskjønnelse, idet han indstillede, at der maa tildeles de Damer i Slesvig, der i afvigte Aar særligen have vist Omhu og Opoffrelse for Deres Majestæts Krigere, et Smykke som Bevis paa Deres Majestæts allerhøieste Paaskjønnelse, at dette Smykke maa udføres efter den allerunderdanigst vedlagte Tegning.

Hans Majestæt Kongen fandt, at man skylder de paagjældende en saadan offentlig Anerkjendelse som foreslaaet, men troede tillige, at man i den Henseende bør indskrænke sig til de egentlig slesvigske Damer, forresten naturligvis uden Hensyn til hvor i Hertugdømmet Slesvig de have virket, og at altsaa ikke Damer, der kun ganske midlertidigt have været bosatte i Slesvig, medtages. Hans Majestæt troede tillige, at Tallet af Damer, hvem den foreslaaede Paaskjønnelse vises, bør indskrænkes saameget som muligt, og at der bør anvendes en meget streng Kritik med Hensyn til, hvem der skal have den. Hvad selve det paagjældende Smykke angik, da bifaldt Hans Majestæt i det hele, at det udføres efter den forelagte Tegning, men dog med den Forandring, at Indskriften skal være »Til Minde om ædel Daad« og at denne sættes paa Adversen, hvorhos Hans Majestæt tillige bestemte, at Smykket skal hæftes til en Dannebrogssløife og bæres paa venstre Skulder.

Idet Hans Majestæt allernaadigst resolverede i Overensstemmelse med, hvad Allerhøistsamme saaledes havde udtalt, og forventende at modtage i Henhold dertil Krigsministerens allerunderdanigste Forslag om de Personer, hvem det paagjældende Smykke maatte være at tildele, yttrede Hans Majestæt sluttelig, at han gjerne ønskede selv at overtage Udredelsen af Udgifterne i den omhandlede Henseende og herom forbeholdt sig at tage nærmere allerhøieste Bestemmelse.

Derpaa foretoges paany den fra forrige Geheime-Statsraads-Møde udsatte Sag angaaende den Tugthusfange Peter Ludvig Tofte idømte Livsstraf, idet *Justitsministeren* [Heltzen] refererede en i Sagen allerunderdanigst nedlagt Continuations-Forestilling, hvori han, efterat have i Overensstemmelse med, hvad der sidst blev besluttet, indhentet Betænkning fra Generalprocureuren og Generalauditeuren for Landetaten om, hvorvidt det skulde være ulovligt at lade strengt Tugthusarbejde udstaa i Lænker, meddeler Indholdet af disse Betænkninger og, næst dertil at knytte sine egne Bemærkninger, hvad det paagjældende Spørgsmaal angaar, fremdeles allerunderdanigst henstiller, hvorvidt den idømte Livsstraf vil være at fuldbyrde.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme, som allerede i forrige Geheime-Statsraads-Møde udtalt, følte sig meget lidet stemt for at stadfæste i dette Tilfælde Dødsstraffen, saameget mere som dog ingen af de paagjældende, mod hvem Domfældtes Attentater

have været rettede, har herved mistet Livet; men paa den anden Side maatte Hans Majestæt finde det uforsvarligt overfor Opsynet i vedkommende Straffeanstalt at eftergive Dødsstraffen, naar Domfældte ikke kan holdes i Lænker saaledes, at Opsynet ikke skal kunne risikere et nyt Attentat igjen fra hans Side, og Allerhøistsamme tror derfor kun at kunne benaade ham, naar der i denne Henseende kan gives tilstrækkelig Sikkerhed for, at han gjøres uskadelig.

Justitsministeren [Heltzen] bemærkede, at han, i Henhold til hvad han i den refererede Continuations-Forestilling havde nærmere udviklet, ikke vil, hvis Hans Majestæt befaler, at Domfældte ikke skal miste Livet, have nogen Betænkelighed ved at give Bestyrelsen for vedkommende Straffeanstalt et administrativt Paalæg om at træffe de fornødne Foranstaltninger til, at Opsynet sikkert, navnlig ved at Domfældte, saafremt det udkræves, holdes i Lænker; hvorimod Justitsministeren vedblivende maa være af den Formening, at der ikke i selve Benaadnings-Resolutionen kan optages nogen Bestemmelse om de Sikkerhedsmidler, som maatte være at anvende overfor Domfældte.

Finantsministeren [David] troede, at der er en Betragtning, som bør tillægges Vægt, og det er, at naar en Forbryder benaades for Livsstraf, saa bliver der dog i Almindelighed tilføjet ham istedetfor denne Straf et meget føleligt Onde: Hensættelse til Straffearbejde paa Livstid, men den under nærværende Sag Domfældte er allerede tidligere inddømt til livsvarigt Straffearbejde, og der er saaledes ikke noget egentlig nyt Onde, der istedetfor Dødsstraffen kan tilføjes ham for hans seneste Forbrydelse, thi den Revselse af Kat, der maatte blive at tildele ham, er jo kun noget aldeles Forbigaaende. Dertil kommer, at selv om han bliver sat i Lænker, er han derfor dog ikke gjort uskadelig for Opsynet, da Finantsministeren dog ikke paa nogen Maade tror, at man kan holde ham bestandig saaledes lænket, baade Dag og Nat, at han ikke kan faa Leilighed til at benytte sin physiske Kraft. Finantsministeren skulde hertil endnu føie een Grund mere, som taler imod i dette Tilfælde at eftergive Livsstraffen, den nemlig, at allerede tidligere har Dagsopsynet ved Straffeanstalterne, navnlig i Horsens, andraget paa at maatte gaa bevæbnet; dette har han, saalænge han havde med Fængselsvæsenets Bestyrelse at gjøre, modsat sig paa det bestemte, da han anser det for yderst farligt, baade fordi Opsynet selv kan misbruge det Værge, der gives dem,

og fordi det kan af Fangerne blive brugt imod dem; men skal nu den i nærværende Tilfælde Domfældte vedblive at færdes imellem dem, da vil sikkert hint Andragende blive gjort igjen, og der vil saa være en plausibel Grund for ikke at kunne nægte at bevilge det. Finantsministeren maatte saaledes efter alt, skjøndt han ingen Elsker er af Dødsstraf, votere for, at den i det foreliggende Tilfælde kommer til Fuldbyrdelse, idet han tror, at hvis Dødsstraf ikke skal staa blot paa Papiret, kan det ikke nægtes, at her har Domfældte fortjent at lide den.

Indenrigsministeren [Tillisch] yttrede, at hvis ikke Dødsstraffen skulde exequeres i dette Tilfælde, forekom det ham, at den i intet Tilfælde vil kunne blive at fuldbyrde. Alle Assessorerne i Høiesteret have været enige i, at der ingen Anledning er til at anbefale Domfældte til Benaadning, han vil, naar han slipper for Dødsstraffen, egentlig ingen Straf faa for sin Forbrydelse, da han allerede før var inddømt i Tugthuset paa Livstid, og det synes navnlig med Hensyn til Sikkerheden for Opsynspersonalet i Straffeanstalten betænkeligt at benaade ham. Ihvor nødtigt Indenrigsministeren end gjør det, tør han derfor ikke andet end stemme for Dødsstraffens Fuldbyrdelse.

Minister Quaae kunde, idet han maatte henholde sig til, hvad der allerede var anført, heller ikke stemme for, at der sker Forandring i den af Høiesteret afsagte Dødsdom.

Justitsministeren [Heltzen] bemærkede, at det dog forekom ham, at det, hvis Hans Majestæt maatte finde det altfor pinligt at stadfæste Dødsdommen, meget vel kunde forsvares at eftergive Dødsstraffen. Han troede navnlig ogsaa nok, at, i Henhold til hvad han allerede forhen har yttret, Domfældte vil kunne holdes i Straffeanstalten, saaledes at Opsynet, naar det selv er aarvaagent, kan være sikkert for ham, der jo i sig er en yderst svag og feig Person. Justitsministeren skulde iøvrigt ikke tilbageholde, at han tror, at den offentlige Mening er mere for Dødsstraffens Stadfæstelse end for Benaadning.

Finantsministeren [David] maatte, i Anledning af hvad Justitsministeren havde yttret, fremhæve, at der ved Spørgsmaalet om Dødsstraffens Eftergivelse i dette Tilfælde er et Hensyn, som maa komme i afgjørende Betragtning, og det er Hensynet til, hvad Virkning det vil have paa de andre Fanger, naar de ser, at et dobbelt Forløb paa at berøve Personer Livet, hvis Sikkerhed der er givet Be-

tryggelse ved særlig Lov, gaar hen uden at føre Dødsstraf efter sig. Han tror ikke, at det vil virke godt paa Straffeanstalternes Befolkning, og det skulde være besynderligt, om ikke, da Fangerne altid ere saa overordentlig nøieregnende med, naar der i noget Tilfælde gaas mildere frem end hidtil, da strax at gjøre den Slutning, at der dermed er etableret en mildere Regel for Fremtiden, den Tanke skulde opstaa hos flere af dem, at de herefter idetmindste eengang maatte kunne gjøre Attentat mod nogen af Opsynet uden derved at udsætte sig for at komme til at miste Livet.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at da Dødsstraf er bibeholdt i det nye Straffelovs-Udkast, og da tillige i nærværende Tilfælde Højesteret eenstemmig har indstillet den afsagte Dødsdom til allerhøjeste Stadfæstelse, tror han, at her Straffen bør exequeres.

Hans Kongelige Højhed Kronprindsen troede ogsaa, for Principets Skyld, at det er det ene rigtige, at i dette Tilfælde Dødsstraffen bliver fuldbyrdet.

Hans Majestæt Kongen udtalte derefter, at Allerhøjestsamme fra først af kun havde kunnet finde sig bevæget til at benaade Domfældte, naar der kunde garanteres Opsynet i vedkommende Straffeanstalt Sikkerhed for, at han gjordes uskadelig, og da Hans Majestæt nu ikke fandt, at en saadan Sikkerhed kunde tilveiebringes, resolverede derfor Allerhøjestsamme, at den idømte Dødsstraf bliver at fuldbyrde.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved følgende to Lovudkast forelægges:

- 1) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til det med Embedet som Byfoged i Faaborg og Herredsfoged i Salling Herred forenede Embede som By- og Raadstueskriver i Faaborg samt Herredsskriver i Salling Herred.
- 2) Udkast til Lov angaaende et Tilskud af Statskassen til Dækning af en ved Odense Overformynderi forefunden Kasseangel.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøjest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøjeste Underskrift forelægges Aabent Brev angaaende Udskrivning af nyt Valg til Rigsraadets Folkething i Holbæk Amts 5te, Sorø Amts 2den og Præstø Amts 4de Valgkreds.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* al-

lernaadigst, at der udfærdiges et aabent Brev saaledes som foreslaaet, og forsynede derhos den forelagte Expedition med sin allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 14. februar 1865.

Aar 1865, Tirsdagen den 14de Februar, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten og Marineministeren vare ved Sygdom forhindrede fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder den 27de Januar og 10de Februar bleve oplæste og ratihaberede.

Finantsministeren [David] bemærkede, at da der nu foreligger de Ændringsforslag, som ere stillede til Grundlovssagens 2den Behandling i Rigsraadets Folkething, var det af Vigtighed at erholde Hans Majestæts Bestemmelse for, hvad Regjeringen skal fastholde. Som det af den allerunderdanigst forelagte Liste over Ændringsforslagene vilde ses, delte disse sig i tvende Hovedgrupper. Den første af disse var stillet lige tvertimod den Vei, som Ministeriet med Hans Majestæts Billigelse havde troet at burde følges med Hensyn til Forfatningssagen, og han turde antage, at det er givet, at denne Gruppe Ændringsforslag aldeles ikke kan komme i Betragtning. Den anden Hovedgruppe slutter sig til den af Regjeringen indslaaede Vei, men det er med saa mange Restriktioner, at han heller ikke tror at kunne tilraade, at Regjeringen gaar ind paa denne Gruppe Ændringsforslag. Han skulde saaledes for sit Vedkommende være af den allerunderdanigste Formening, at Regjeringen paa Sagens nærværende Stadium bør holde fast ved, hvad den eengang har besluttet, og han tror ogsaa, at dette vil gjøre bedre Indtryk paa Repræsentationen i det hele, end om Regjeringen nu i den Henseende viser Svaghed. Men hvad der tillige efter hans bestemte Overbevisning vilde være høist ønskeligt, ja ligefrem nødvendigt, er, at den Formening, som, med eller uden Grund, har udbredt sig ganske almindeligt baade i og udenfor Repræ-

sentationen, at Ministeriet ikke i Forfatningssagen er enig, at navnlig Justitsministeren staar i Opposition med sine Colleger, kunde modarbeides. Dette troede Finantsministeren imidlertid vilde meget vanskeligt kunne ske paa anden Maade, end at Justitsministeren selv, ved at udtale sig i Repræsentationen, bibringer denne den Anskuelse, at han er enig med Regjeringens øvrige Medlemmer.

Indenrigsministeren [Tillisch] yttrede, at ogsaa han antog, at Regjeringen, idetmindste paa det nærværende Stadium, bør holde paa alle de Punkter, som den fra først af har vedtaget, kun med de Modificationer, som den i Landstinget allerede er gaaet ind paa. Han maatte derhos ligeledes med Finantsministeren anse det nødvendigt, at det gjøres aldeles klart for Repræsentationen, at alle Ministeriets Medlemmer ere enige. Det er nu engang et Faktum, at den Tro er almindelig, at Justitsministeren er uenig med sine Colleger, at han navnlig vil holde sig nærmere til Grundloven af 5te Juni, end de øvrige Ministre ville; saalænge denne Tro er saa almindelig, som den nu er, ligger der heri for Regjeringen ganske vist den største Vanskelighed, og den kan intet udrette. Hovedsagen er derfor, at man bliver overbevist om, at om der end tidligere har været Uenighed mellem Ministeriets Medlemmer, saa ere de nu alle enige om at holde fast ved det af Regjeringen eengang vedtagne, og det er saaledes af største Vigtighed, at Justitsministeren i Repræsentationen udtaler dette.

Minister Quaade antog det ogsaa nødvendigt, at Regjeringen holder fast paa de Punkter, som Ministeriet eengang har tilraadet Hans Majestæt, og som have fundet Allerhøistsammes Billigelse; ligesom han heller ikke kunde andet end erkjende det ønskelige og rigtige i, at det kommer til at fremtræde, at alle Regjeringens Medlemmer ere enige.

Justitsministeren [Heltzen] yttrede, at der heller ikke efter hans Mening kan paa Sagens nærværende Standpunkt være Tale om, at Regjeringen skulde fravige, hvad den eengang har besluttet; det vilde umuligt kunne gaa an nu at foretage nogen Forandring, og Sagen bør søges ført igjennem i Overensstemmelse med, hvad der af Regjeringen er vedtaget. Vistnok har han, som han skulde tillade sig at bringe i Erindring, altid troet, at det havde været bedre i det Forfatningsudkast, der er blevet Repræsentationen forelagt, at holde sig Grundloven af 5te Juni nærmere, medens det dengang blev fra de

øvrigte Ministres Side med stor Styrke gjort gjældende, at de Forandringer i Udkastet, som han vilde, tvertimod fjernede mere fra den; men efterat Udkastet ved Regjeringens Beslutning engang er blevet, som det er, har han aldrig været i Tvivl om, at det er nødvendigt at lade det gjenneengaa alle sine Stadier, og først da, naar det maatte vise sig, at det ikke kan føres gennem, kan der blive Tale om et Vendepunkt. Hvad det angik, der idag var blevet yttret om det ønskelige i, at han i Rigsraadet meddeler den Erklæring, at Ministeriet er enig om at holde paa, hvad Regjeringen eengang har besluttet, da vilde det dog være noget ganske specielt, om han i Fællesrepræsentationen skulde træde op med saadan en Erklæring, der jo naturligt afgives af den Minister, som, efter den bestaaende Forretningsfordeling, paa Regjeringens Vegne der leder Forfatningssagen, og heller ikke tror han, at, naar der virkelig er en saadan udbredt Formening om hans Stilling til Sagen, som idag antydet, det stillede Maal vil naas ved, at han meddeler en sliq Erklæring. Han skulde iøvrigt ikke gaa nærmere ind paa den nævnte Antydning, hvortil han fandt saameget mindre Grund, som han stedse har været og fremdeles er enig med de øvrige Ministre i, at naar engang Forfatnings-Udkastet er med Hans Majestæts Sanction blevet forelagt Repræsentationen, saa maa ogsaa alle Regjeringens Medlemmer, enten de nu fra Begyndelsen af have været mer eller mindre for det, holde fast ved det og lade det gjenneengaa sine Stadier. Forresten skulde han endnu blot sluttelig tilføie, at han i det Tilfælde, at der for den Minister, hvis Sag det nærmest er at gjøre Rigsraadet Meddelelse om Regjeringens Fastholden ved det eengang besluttede, skulde indtræde et Forfald, skal, om det da end turde ligge nogen anden Minister nærmere at gjøre Meddelelsen, give Møde i Rigsraadet og gjøre det, da han i saa Fald paa en naturlig Maade kan det.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at det ogsaa er hans Mening, at man maa fastholde, hvad man engang er blevet enig om; man har da saa, om der vel end ikke er stor Sandsynlighed for, at det lader sig føre igjennem, gjort hvad man kunde.

Efterat *Indenrigsministeren* [Tillisch] og *Finantsministeren* [David] paany havde fremhævet, at det er et ubestrideligt Faktum, at den Overbevisning er almindelig udbredt, at Justitsministeren er i Forfatningssagen uenig med Ministeriets øvrige Medlemmer, og at om dette er med eller uden Grund er forsaavidt ligegyldigt som det,

hvorpaa det kommer an, er, da det i Øieblikket er af en mere end almindelig Vigtighed, at Regjeringen er stærk og enig overfor de forskjellige Partier, saa er det nødvendigt, at hin almindelig udbredte Overbevisning fjernes ved, at Justitsministeren selv udtaler i Rigsraadet, at alle Regjeringens Medlemmer ere enige om at fastholde de eengang tagne, af Hans Majestæt sanctionerede, Bestemmelser, i hvilken Henseende hver enkelt Minister bør vise den Resignation, at han, om han end ikke oprindeligt har været enig i dem, arbejder hen paa disse, som om de fra først af have været stemmende med hans Overbevisning, behagede *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at udtale, at Allerhøiøstsamme deler samtlige Ministres Anskuelse om, at det er rigtigst, at Regjeringen holder fast paa det eengang vedtagne, og, forsaavidt Finantsministeren skulde være forhindret fra at gjøre Repræsentationen den fornødne Meddelelse om, at Regjeringens Medlemmer ere enige i at søge Sagen fremmet i Overensstemmelse dermed, vilde da, i Henhold til hvad Justitsministeren havde yttret, Meddelelsen være at gjøre af denne.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 24. februar 1865.

Aar 1865, Fredagen den 24de Februar, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten og Marineministeren vare ved Sygdom forhindrede fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 14de Februar blev oplæst og ratihaberet.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forstilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov indeholdende Tillæg til Lov af 24de April 1860 om Afhændelse af nogle Kirkers og offentlige Stiftelsers, Seminariefondens og det beneficerede Bøndergods.

Overensstemmende med Indstillingen blev bemeldte Lov allernaadigst stadfæstet af *Hans Majestæt*.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om Afgiftsgodtgjørelse ved Udførsel af Brændevin.

I Overensstemmelse med Indstillingen stadfæstede *Hans Majestæt* allernaadigst bemeldte Lov.

Finantsministeren [David] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Bemyndigelse til at gjøre Repræsentationen bekjendt med det Forestillingen vedlagte foreløbige Overslag over Indtægter og Udgifter i Finantsperioden 1865–66, forsaavidt Rigsraadets Omraade angaar.

Hans Majestæt meddelte allernaadigst *Finantsministeren* den bejærte Bemyndigelse.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [David] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Offentliggjørelsen af Statsregnskabet for Finantsaaret 1863–64.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at stadfæste den under 16de Februar d. A. udenfor det Geheime-Statsraad afgivne allerhøieste Resolution, ved hvilken det allernaadigst tillades, at bemeldte Statsregnskab foranstaltes bragt til almindelig Kundskab.

Justitsministeren [Heltzen] refererede 5 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved resp. følgende 5 Lovudkast forelægges, nemlig:

- 1) Udkast til Lov om en Omordning af Retsbetjentembederne i Odense Kjøbstad og Bjerger-Aasum Herreder, m. m.
- 2) Udkast til Lov om Begunstigelser for Omsætningslagre.
- 3) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged og Skriver i Fjends og Nørlyng Herreder.
- 4) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged, Politimester, kongelig Raadmand samt By- og Raadstueskriver i Odense, og til det med Embedet som Herredsfoged i Bjerger-Aasum Herreder forenede Embede som Herredsskriver sammesteds.
- 5) Udkast til Lov om Oprettelse af et Repræsentantskab for Købstædernes Brandforsikring.

I Overensstemmelse med Indstillingern blev samtlige disse 5 Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst følgende 6 allerun-

derdanigste Forestillinger, hvorved resp. følgende 6 af Rigsdagen vedtagne Love forelægges til allerhøieste Stadfæstelse, nemlig:

- 1) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsskriver i Nørvang-Tørrild Herreder.
- 2) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Præstø samt Birkedommer og Skriver i Vordingborg nordre Distrikt.
- 3) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til det med Embedet som Byfoged i Nexø og Aakirkeby og Herredsfoged i Bornholms søndre Herred forenede Embede som By- og Herredsskriver i bemeldte Kjøbstæder og Herred.
- 4) Lov angaaende det i de fire første Udskrivningsdistrikter for Aaret 1865 behandlede Mandskab.
- 5) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged og Skriver i Løve Herred.
- 6) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til det med Embedet som Herredsfoged i Jerlev Herred og en Del af Brusk Herred samt i Andst og Slaugs Herreder forenede Embede som Herredsskriver i bemeldte Herreder.

Overensstemmende med Indstillingerne blev samtlige disse 6 Love allerhøiest stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Justitsministeren [Heltzen] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling angaaende fuldstændig Ophævelse af Ægteskabet mellem Sømand Peter Jesper Henrik Hansen og Johanne Margrethe Grønbech med Tilladelse for sidstnævnte til at indgaa nyt Ægteskab.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Ægteskabet mellem Sømand Peter Jesper Henrik Hansen og Johanne Margrethe Grønbech af Østerlarsker Sogn paa Bornholm maa være fuldstændigt ophævet, og at sidstnævnte maa indgaa nyt Ægteskab navnlig ogsaa med Husmand Hans Peter Jensen sammesteds, uanset at hun med ham har forset sig.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tugthusfangerne Grethe Marie Hansens, Kirsten Marie Suders og Ane Stine Caroline Andersens Overflyttelse til Forbedringshuset, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at de i Straffeanstalten paa Christianhavn hensiddende Tugthusfanger Grethe Marie Hansen eller Hansdatter, der ved den Kongelige Lands-Over-samt Hof- og Stads-

rets Dom af 30te Juli 1861 for Brandstiftelse, i Medfør af Forordningen 26de Marts 1841 § 4 er anset med Tugthusarbeide i 8 Aar, Kirsten Marie Suder, der ved bemeldte Overrets Dom af 7de August 1863, for Brandstiftelse, i Medfør af Forordningen 26de Marts 1841 § 4 og § 13, jfr. § 4, er anset med Tugthusarbeide i 8 Aar, og Ane Stine Caroline Andersen, der ved Høiesterets Dom af 31te August f. A. i Medfør af Forordningen 26de Marts 1861 § 4 er anset med samme Straf, maa overflyttes til det nye Forbedringshus paa Christianshavn for der at udstaa den resterende Del af deres Straf i Enkeltcelle med Ophold i samme Dag og Nat og med Forkortelse af Straffetiden overensstemmende med Lov af 30te November 1857.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets allerunderdanigste Andragende om, at allerhøieste Resolution af 17de Mai 1862 samt alle ældre Lovbestemmelser angaaende Myndighed for Islands Stiftsøvrighed til i visse Tilfælde at beskikke til Præstekald maa blive ophævede, m. m., hvori indstilles:

- 1) At den Forpligtelse, der ved allerhøieste Reskripter af 10de Mai 1737 og 2den December 1791 samt allerhøieste Resolution af 17de Mai 1862 er paalagt dels de fra den islandske lærde Skole Dimitterede, dels Kandidaterne fra Pastorseminariet i Reykjavik, til i visse Tilfælde at modtage Ansættelse i Præsteembeder i Island, ophæves, men at derimod Stiftsøvrigheden i Island bemyndiges til, naar et Præsteembede har været opslaaet vakant i den anordnede Tid, uden at nogen kvalificeret Supplicand derom har meldt sig, ved et nyt Opslag at give Tilsagn om, at den, der ansættes i Embedet, kan vente, efter at have betjent samme paa en tilfredsstillende Maade i 3 Aar, at blive foretrukken andre til det første Præstekald, han søger, forsaavidt dettes Indtægter efter Specificationen af 1853 ikke overstige 450 Rdl., samt af det derhos overlades til Stiftsøvrigheden, hvis eiheller nogen Supplicand melder sig efter det sidste Opslag, underhaanden at formaa en kvalificeret Person til at søge Embedet paa de anførte Betingelser.
- 2) At der i den allernaadigste Bekjendtgjørelse, der bliver at udfærdige til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i Aaret 1863 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender, maa meddeles Thinget Besked i Overensstemmelse med foranstaaende.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Afhændelse af en Kjøbenhavns Universitet tilhørende Fæstegaard i Strøby.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at stadfæste bemeldte Lov.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 3. marts 1865.

Aar 1865, Fredagen den 3die Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet i Hans Majestæt Kongens Palais under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten og Marineministeren være ved Sygdom forhindrede fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 24de Februar blev oplæst og ratihaberet.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at Johan Henrik Anton Jensen maa fritages for at sættes under Tiltale for Meddelagtighed i Tyveri.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at Johan Henrik Anton Jensen af Odense fritages for at sættes under Tiltale for den af ham udviste Meddelagtighed i Tyveri.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelse af Ægteskabet mellem Bagersvend Jens Peter Schow og Sophie Charlotte Amalie Schow, født Aarup, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Ægteskabet mellem Bagersvend Jens Peter Schow og Hustru Sophie Charlotte Amalie Schow, født Aarup maa være aldeles ophævet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderda-

nigst Forestilling angaaende Frafaldelse af Tiltale mod Tjenestepige Stine Hansdatter af Rode under Holbæk Amt.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at Tiltale mod Tjenestepige Stine Hansdatter af Rode under Holbæk Amt for det af hende det 16de Januar d. A. begaaede Tyveri maa frafaldes.

Paa Udenrigsministerens Vegne androg *Minister Quaade*, i Anledning af at den Kongelige preussiske Gesandt paa sin Regjerings Vegne havde henvendt sig til ham med Anmodning om at erholde verificerede Gjenparter af de af Prinds Frederik af Hessen, Landgrevinde Charlotte og Prindsesse Marie af Dessau i sin Tid udstedte Renunciationsakter, paa allerhøieste Bemyndigelse til at meddele de begjærte Gjenparter af disse Akter, hvoraf der for de tvende førstes Vedkommende var med Hans Majestæts Tilladelse allerede tidligere meddelt Prinds Frederik af Hessen Afskrifter.

Hans Majestæt meddelte sit Samtykke til Meddelelsen af de begjærte Gjenparter.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 11. marts 1865.

Aar 1865, Løverdagen den 11te Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 3die Marts blev oplæst og ratihaberet.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Bemyndigelse for Indenrigsministeriet til paa Andragende fra Kjøbstædernes Communalbestyrelser at meddele Samtykke til, at der for et vist nærmere begrændset Antal Aar indrømmes de civile eller militære Embeds- eller Bestillingmænd, som paa Grund af de i forrige Aar indtraadte politiske Forhold ere blevne satte ud af deres Stilling, og som ville bosætte sig i vedkommende Kjøbstad, Fritagelse for at svare Skat efter Formue og Leilighed til samme.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at meddele Indenrigsministeriet Bemyndigelse til paa Andragende fra Kjøbstædernes Communalbestyrelser at meddele Samtykke til, at der for et vist nærmere begrændset Antal Aar indrømmes de civile eller militære Embeds- eller Bestillingsmænd, som paa Grund af de i forrige Aar indtraadte politiske Forhold ere blevne satte ud af deres Stilling, og som ville bosætte sig i vedkommende Kjøbstad, Fritagelse for at svare Skat efter Formue og Leilighed til samme.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Approbation forelægges Udkast til Lov indeholdende et Tillæg til § 2 i Loven af 26de Marts 1852 angaaende Redningsvæsenet paa de danske Kyster.

Det blev i Anledning af dette Lovudkast navnlig af *Finantsministeren* [David] fremhævet, at der, ihvorvel det ganske vist efter Sagens Beskaffenhed var misligt at fraraade Udkastets Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag, dog maatte lægges megen Vægt paa, hvor lidet ønskeligt det, som ogsaa af Indenrigsministeren under hans Referat af Forestillingen berørt, er, at Rigsdagens indeværende Session, efterat den nu allerede har været saa længe som Tilfældet er, skal trækkes endnu yderligere ud ved Forelæggelse af flere Lovudkast, end der alt foreligger.

Efterat imidlertid *Marineministeren* [Lütken] havde gjort opmærksom paa, at der, hvis ikke Udkastet forelægges Rigsdagen dennegang, vil gaa endnu een Vinter hen, inden den i Forslag bragte nye Redningsstation kan komme til Nytte, og efterat de øvrige Ministre havde udtalt, at de af dette Hensyn dog maatte anse det for rettest, at Lovudkastet, hvis Behandling i Rigsdagen vel ogsaa neppe vilde medtage synderlig Tid, forelægges endnu i indeværende Session, behagede *Hans Majestæt Kongen*, der ligeledes ansaa dette for ønskeligt, overensstemmende med Indenrigsministerens Indstilling allerhøiest at approbere det foreliggende Udkast til Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende en mod forhenværende Dragon F. H. F. Westphal afsagt Krigsretsdom.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at Krigsrettens Dom forsynes med følgende allerhøieste Paategning:

Af kongelig Naade ville Vi have den ved Garnisonskriigsrettens Dom idømte Straf af 8 Aars Tugthusarbejde saaledes formidlet, at Tiltalte Friedrich Heinrich Ferdinand Westphal efter at have afsønet de ved Garnisonskriigsretsdom af 28de Juni 1864 og Vor allerhøieste Resolution af 19de Juli næstefter bestemte 4 Aars Forbedringshusarbejde, endvidere skal udstaa Forbedringshusarbejde i 2 Aar.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Besidderen af Baroniet Adellersborg til at optage en Laan af 40.000 Rdl. paa Baroniets Indtægter, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Baroniet Adellersborg, Kammerherre Baron Georg Frederik Otto Zytphen-Adeler og Hustru, Baronesse Bertha Henriette Frederikke Zytphen-Adeler, født Løvenskjold, at optage et Laan af 40.000 Rdl., som endnu henstaar ubetalt af det paa bemeldte Indtægter i Henhold til allerhøieste Bevilling af 15de Mai 1858 optagne Laan, paa Vilkaar:

- 1) At Laanet afbetales med et Afdrag, der for det første Aar fastsættes til 600 Rdl. men derefter stiger med et Tillæg af 24 Rdl. for hvert paafølgende Aar, saa at der i det andet Aar erlægges 624 Rdl., i det 3die 648 Rdl. osv., indtil Gjælden paa denne Maade er fuldstændigt afbetalt.
- 2) At Afdragene erlægges med Halvdelen i hver af de halvaarlige Omslagsterminer, første Gang i 11te Juni Termin 1866.
- 3) At Laanet, dersom det ikke bliver optaget inden nysnævnte Termin, bliver at nedsætte saameget, som Afdragene imidlertid skulde udgjøre.
- 4) At Baroniets Besiddere ere forpligtede til efter Forløbet af hver Termin for Justitsministeriet at legitimere, at de befalede Afdrag ere blevne erlagte.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om, at den Bygningseierne i de ved Danmark forblevne slesvigske Landdistrikter paa hvilende Pligt at holde deres Bygninger forsikkrede, maa opfyldes ved disses Optagelse i de danske Landbygningers Brandforsikkring m. m., hvori indstilles, at den Bygningseierne i de ved Kongeriget forblevne slesvigske Landdistrikter paa hvilende Pligt at holde deres Bygninger forsikkrede, fra 1ste April d. A. at regne, skal opfyldes ved disses Indtegning under den almindelige Kongerigske Brandforsikkring for Landbygning, og

at det stilles Eierne af saadanne Bygninger, som ikke ere pantsatte, frit for at undlade saadan Forsikkring, samt at lignende Fritagelse indrømmes dem, der eie pantsatte Bygninger, naar de tilveiebringe Panthavernes Samtykke til at undlade Forsikkringen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Approbation forelægges Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged i Hasle og Herredsfoged i Bornholms nordre Herred samt Birkedommer i Hammershus Birk.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøiest approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori han, med Hensyn til at det paa en af ham under 24de f. M. nedlagt allerunderdanigst Forestilling om, at den midlertidige Indtægt, som hidtil har været de under det forrige Ministerium for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg henhørende, ved allerhøieste Resolution af 28de October f. A. entledigede Embedsmænd udbetalt, maatte ophøre med forrige Maaned, har behaget Hans Majestæt allerhøiest at resolve, at de paagjældende, indtil nærmere Bestemmelse tages, maa nyde i Understøttelse, hvad de hidtil maanedlig have oppebaaret, allerunderdanigst udtaler, at forsaavidt disse Embedsmænd, hvis Pensionsvilkaar først nu ville kunne reguleres, indtil nu have oppebaaret mere, end der kunde beregnes at ville tilkomme dem efter Reglerne i Pensionsloven af 24de Februar 1858, har Udredelsen af den dem udover Pensionernes Beløb tilflydte Indtægt været forbundet med stor Vanskelighed, og at den vilde ligefrem blive umulig for Finantserne, forsaavidt den skulde fortsættes udover indeværende Finantsaar; hvorfor han nu allerunderdanigst indstiller, at Udbetalingen af den midlertidige Indtægt, som hidtil har været tillagt de under det forrige Ministerium for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg ansatte, ved allerhøieste Resolution af 28de October f. A. allernaadigst entledigede Embedsmænd, maa ophøre med indeværende Finantsaars Udgang.

Minister Quaae maatte, hvad de paagjældendes Pensionering angik, bemærke, at under Fredsforhandlingerne i Wien havde han og hans Medbefuldmægtigede udtalt, at de holstenske Embedsmænd havde en fuldstændig Pensionsret; efterat dette var fra dansk Side

blevet paastaaet, maatte Regjeringen ogsaa nu fastholde det, og de holstenske Embedsmænd have og virkelig hidtil, omend ikke deres Pensionsret kan støttes paa nogen ligefrem Lovbestemmelse, havt en saadan sædvansmæssig Ret til Pension, at den i Praxis er blevet betragtet at være ligesaa stærk som en i Lov hjemlet Ret, i den Grad, at den endogsaa af Domstolene er bleven erkjendt. Han skulde, hvad bemeldte Punkt angik, specielt henlede Opmærksomheden paa, at det i Motiverne til et den holstenske Stænderforsamling i 1846 forelagt Udkast til en Pensionslov udtrykkeligt hedder, at de hidtil gjældende Regler, som ifølge en langvarig Sædvane ere etablerede for de holstenske Embedsmænds Pensionering, danne Normen for denne. Ogsaa tror han, at man fra tydsk Side snarere vil overtage til Udredelse af Holsten de Embedsmænds Pensioner, hvorom der her nu er Spørgsmaal, med det større Beløb, som Pensionerne ville faa efter de bestaaende Regler, end naar Beløbet nedsættes efter Pensionsloven af 24de Februar 1858. Han skulde med Hensyn hertil fremhæve, at der under Forhandlingerne i Wien blev af Baron Werther fremlagt en skriftlig Udtalelse fra Baron C. Plessen i en af ham til den preussiske Regjering afgiven Beretning, hvori det i Henseende til Pensioneringen af de fordrevne slesvigske og holstenske Embedsmænd erkjendes, at der kan paaligge Hertugdømmerne en Pligt til at pensionere nogle af disse, nemlig forsaa vidt de Vedkommende havde gennemgaaet Bienniet i Kiel, medens derimod de øvrige af dem, som ikke vare i dette Tilfælde, ikke kunde erkjendes at være forfatningsmæssigt ansatte og derfor heller ikke havde Ret til Pension af Hertugdømmerne. Hvis nu de danske Underhandlere vare gaaede ind paa dette, hvad de imidlertid fra deres Standpunkt ikke kunde, saa vilde alle de paagjældende Embedsmænd være blevne pensionerede efter de tidligere bestaaende Regler; og naar nu Sagen afgjøres saaledes, at de faa betydeligt mindre i Pension, end hvis hint Plessenske Forslag var blevet antaget, saa vil det i hele Tydskland, hvor man meget godt kjender bemeldte Forslag, siges, at Holstenerne ere af den danske Regjering blevne forfordelte for Slesvigernes Skyld, og dette vil være meget uheldigt. Da det nu derhos er Hertugdømmerne, der skulle betale de her paagjældende holstenske Embedsmænds Pensioner, fandt han, at der maa være saameget mindre Betænkelighed ved at ansætte disse efter de hidtil gjældende Regler. Der er desuden ogsaa i en Skrivelse af 12te December 1863 fra den

daværende Minister for Holsten til den holstenske Regjering udtrykkelig givet de holstenske Embedsmænd det Tilsagn af Ministeriet: »Dass es seine pflichtmässige Sorge sein wird, die nachtheiligen Folgen, welche sich für die Seiner Majestät dem Könige treuen Beamten daraus ergeben möchten, dass sie sich der ihnen ertheilten Instruction gemäss verhalten, nach Kräften zu beseitigen.« Naar nu saaledes den danske Regjering har lovet de holstenske Embedsmænd »nach Kräften« at gjøre for dem, hvad den kan, saa tror han heller ikke, at den kan lade være at holde paa, at Størrelsen af deres Pension bestemmes efter de for Holsten hidtil bestaaende Regler.

Finantsministeren [David] maatte fastholde, at de holstenske Embedsmænd hidtil ingen Ret har havt til Pension; det hele, der kan paaberaabes, er, at der med Hensyn til disse Embedsmænds Pensionering har været en Usance, men dette har ikke kunnet give dem nogen Ret, og der er desuden ogsaa oplyst Tilfælde, hvor hin Usance ikke har været fulgt. Det har derhos ogsaa i Henseende til de tidligere bestaaende Regler aldrig kunnet være forudsat, at Afskedigelser af Embedsmænd skulde komme med en colossal Afgang paa Grund af en ulykkelig Begivenhed, og det gaar derfor ogsaa saameget mindre paa nogen Maade an her, hvor der netop er Tale om en saadan Afgang, nu saaledes som man vil at slaa hin Usance fast. De to Klasser af Embedsmænd: de nemlig, der henhørte under Hertugdømmet Holstens særlige Administrationsbranche, og de, der henhørte under Hertugdømmet Slesvigs, have hidtil været stillede ganske under de samme Pensionsvilkaar, og da nu ogsaa ifølge Fredstrakten deres Pensioner ville blive at udrede ganske paa ens Maade, forekommer det ham, at naar Hans Majestæt har allerhøist bestemt, at Pensionerne for de slesvigske Embedsmænd skulle beregnes efter de i Fælledepensions-Loven af 24de Februar 1858 indeholdte Regler, saa maa det anses for en Selvfølge, at der ogsaa paa de holstenske Embedsmænd maa anvendes den samme Norm for Pensionsansættelse, som saaledes allerede er kommen til Anvendelse paa hine, og det vilde ganske vist gjøre et for Regjeringen høist ufordelagtigt Indtryk, om man stillede dem bedre end disse. Naar man til Gunst for de holstenske Embedsmænd paaberaaber sig et dem af den daværende holstenske Minister givet Løfte, saa kan det, selv bortset fra hvad der ellers med Hensyn hertil kunde være at sige, dog ikke være Regjeringens Pligt at opfylde et saadant af Ministeren givet

Løfte, for hvilket der ikke foreligger nogen Kongelige Resolution; og desuden hvis der skulde fremdrages Løfter, saa kunde man vist finde dem, der vare givne Embedsmænd i de andre Landsdele og der vare ligesaa kraftige som hint. Nu at vedblive med at lade de holstenske Embedsmænd, hvorom der her er Tale, tilflyde den hidtilværende større midlertidige Understøttelse, som de allerede har oppebaaret i længere Tid end alle de øvrige Embedsmænd i lignende Tilfælde, tror han vilde være urigtigt og upolitisk, og han maatte desuden erklære det for en ren Umulighed for Finantskassen at bestride den Udgift; ligesom han ogsaa vilde spørge, hvorledes man, naar man vedblev at udrede den, senere skulde faa de betalte Penge tilbage, hvis den internationale Commission ikke gaar ind paa, at Hertugdømmerne skulle overtage Pensionerne. Han kunde ikke komme til anden Overbevisning, end at den danske Statskasse, hvis den skulde vedblive at give den hidtil tilstaaede midlertidige Understøttelse, vilde komme til at staa i et Forskud, som det var høist tvivlsomt, om den nogensinde vilde faa igjen.

Minister Quaae bemærkede, at den midlertidige Understøttelse jo ikke kan have den Betydning for de paagjældende som Bestemmelsen af deres Pensions Størrelse; den danske Statskasse kan, hvad denne Understøttelse angaar, ikke overtage mere, end den kan bære, og naar dens Evne ikke strækker til at vedblive at betale Understøttelsen, maa denne bortfalde, deri er han fuldkommen enig. Men hvad han søger at virke til er, at de holstenske Embedsmænd opføres paa Pensionslisten paa en saadan Maade og med et saadant Beløb, at deres Sag kan af den internationale Commission blive afgjort paa den for dem fordelagtigste Maade, thi det er efter hans Mening Regjerings Pligt ikke at gjøre noget, som kan præjudicere dette; og som allerede forhen bemærket tror han ogsaa, at man fra tysk Side vil mere respektere de i Holsten hidtil gjældende Pensioneringsregler end Pensionsloven for Fælledeembedsmændene. Der er her ikke Tale om at gjøre det bedre for de holstenske Embedsmænd end for de slesvigske; her er kun Tale om, hvad der er Ret, og disse sidste have heller ikke faaet et saadant Tilsagn, som det der er givet hine i den af ham paaberaabte Skrivelse fra den daværende holstenske Minister, en Skrivelse, som denne, efter sammes hele Indhold, vistnok ikke kan have udfærdiget uden at have raadført sig med sine Colleger.

Indenrigsministeren [Tillisch] yttrede, at man dog ikke paa nogen Maade kan komme bort derfra, at de holstenske Embedsmænd ingen egentlig juridisk Ret har til Pension; deres Pensionering har aldeles været en Naadesag, efter de hidtil gjældende Regler tilkommer dem intet, og han vilde derfor finde det uretfærdigt, om der nu blev tillagt dem en større Pension end de afskedigede Embedsmænd i de andre Landsdele, som have haft en lovhjemlet Pensionsret, har faaet. Men det, hvorom der for Øieblikket kun er Tale, er jo alene den midlertidige Understøttelse, som de holstenske Embedsmænd hidtil have oppebaaret udover det eventuelle Pensionsbeløb for dem, og denne kan dog den danske Pensionskasse umuligt indlade sig paa længere at blive ved at give dem, efterat den lignende Understøttelse for de slesvigske Embedsmænd allerede, tildels for længere Tid siden, er ophørt.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at Allerhøistsamme dog ikke kan andet end formene, at der maa tillægges den Usance, som det fra alle Sider indrømmes, at der hidtil har været fulgt med Hensyn til de holstenske Embedsmænds Pensionering, nogen Betydning; og jo mere Stillingen for dem under kritiske Forhold vanskeliggjordes derved, at de vare ansatte i en Landsdel, der tillige hørte til det tyske Forbund, desto større Forpligtelse føler Hans Majestæt, at han har mod dem af dem, der ere blevne ham tro.

Justitsministeren [Heltzen] yttrede, at han vilde allerunderdanigst foreslaa, at inden der tages endelig Bestemmelse i den foreliggende Sag, dennes Akter maa sættes i Circulation mellem Geheime-Statsraadets Medlemmer, for at man derved kan sættes istand til at komme paa det Rene med, om dog ikke virkelig de holstenske Embedsmænd efter de hidtil bestaaende Regler kunne siges at have haft en Ret til at pensioneres efter den stadig fulgte Praxis; thi dersom de har haft en saadan Ret, mener han rigtignok, at den bør ske Fyldest i nærværende Tilfælde, og at Regjeringen ikke bør gjøre noget, hvorved den maaske kunde indskrænke de paagjældendes Udsigter i saa Henseende.

Da *Hans Majestæt Kongen* ligeledes maatte finde det rettest, at Geheime-Statsraadets Medlemmer faar Leilighed til at gjøre sig nærmere bekjendt med Sagens Akter, behagede det Allerhøistsamme alernaadigst at befale Sagen udsat, indtil Akterne, som Hans Majestæt ogsaa ønskede selv at se, have circuleret.

Finantsministeren [David] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om Ophævelse af Transittolden.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at stadfæste bemeldte Lov.

Marineministeren [Lütken] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Arrestanten Frants Christiansen, Værnepligtig i Marinens Artillericorps, 3die Compagni No 74, for 3die Gang forøvet Tyveri, ved Søetatens combinerede Ret overgaaet Dom, hvorved han er tilfunden at hensættes til Forbedringshusarbeide i 4 Aar, og at udrede 5 Rdl. i Erstatning tilligemed samtlige af Sagen flydende Omkostninger.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at Dommen gives følgende allerhøieste Paa-tegning:

»Vi formilde allernaadigst denne Dom saaledes, at Arrestanten Frants Christiansen hensættes til Forbedringshusarbeide i 2 Aar; iøvrigt bliver Dommen at fuldbyrde.«

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 17. marts 1865.

Aar 1865, Fredagen den 17de Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under *Hans Majestæt* Kongens allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets allerunderdanigste Petion om, at det paa Beneficiargaarde samt det Kirker og Præstekald tilhørende Jordegods m. v. til Jordtaxationsomkostningernes Dækning faldende Bidrag maa blive refunderet af Statskassen.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der i den Bekjendtgjørelse, som vil være at udfærdige til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i 1863 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andra-

gender, maa tilkjendegives Thinget, at der af Grunde, som gjennem den Kongelige Commissarius ville blive samme meddelte, ikke er fundet Anledning til at tage dets fornævnte Andragende tilfølg.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 3 af Rigsdagen vedtagne Love, nemlig:

- 1) Lov, hvorved den nogle af Færøernes Indbyggere paahvilende Forpligtelse til at holde og bemandede Baade, ophæves.
- 2) Lov om Skydsvæsenet paa Færøerne.
- 3) Lov om Forandring af § 15 i Loven om Færøernes Lagthing af 15de April 1854.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve alle disse 3 Love alderhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende den i Straffeanstalten paa Christianshavn hensiddende Tugthusfange Christian Niensens Overflyttelse til Vridsløselille Forbedringshus, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive den i Straffeanstalten paa Christianshavn hensiddende Straffange Christian Nielsen den ham ved den Kongelige Lands- Over- samt Hof- og Stadsrets Dom af 8de Mai 1863, for Brandstiftelse, i Medfør af Forordningen af 26de Marts 1841 § 4 idømte Straf af Tugthusarbeide i 8 Aar, imod at han hensættes til Forbedringshusarbeide i 6 Aar, saaledes at den paagjældende bliver at overflytte til Vridsløselille Forbedringshus, at Straffetiden regnes fra den 4de Juni 1863, og at den Tid, i hvilken han har hensiddet i Cellefængsel i førstnævnte Straffeanstalt, tages i Betragtning til Straffetidens Forkortelse i Overensstemmelse med Lov af 30te November 1857.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Oprettelsen af en midlertidig Kongelig Overjustitscommission for de tidligere til Hertugdømmet Slesvig hørende Distrikter, der ifølge Fredstraktaten af 30te October f. A. ere forblevne ved den danske Stat, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at der maa nedsættes en Kongelig Overjustitscommission bestaaende af 3 ordinære Medlemmer og en Suppleant til at fungere som eneste Appellinstants for de forhen til Hertugdømmet Slesvig hørende Distrikter, der ifølge

Fredsslutningen skulle forblive ved den danske Stat, indtil disse kunne blive indlemmede i Kongerigets Retsgebet, at den forhenværende Præsident for den tidligere Appellationsret for Hertugdømmet Slesvig, Kammerherre Dr. juris C. L. E. Stemann, Storkors af Dannebrog, maa beordres til at tiltræde denne Commission som Formand, og at Justitsministeriet foreløbig maa bemyndiges til at constituere 3 andre Medlemmer af den tidligere slesvigske Appellationsret, de 2 som ordinære Medlemmer og den tredje som Suppleant og tillige som Rettens Sekretær.

Paa dertil given Anledning behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at samtykke i, at denne Sag udsættes, indtil de Ændringsforslag foreligge, som maatte fremkomme fra det i Rigsdagens Folkething nedsatte Udvalg angaaende det af Regjeringen forelagte Lovudkast om de i Henhold til Fredstraktaten fra Slesvig adskilte Distrikters Indlemmelse i Kongeriget.

Paa Udenrigsministerens Vegne refererede *Minister Quaade* en allerunderdanigst Forestilling angaaende Anerkjendelse af et interimistisk Flag for Skibe, hjemmehørende i Hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst, under Overgangstilstanden indtil Hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg definitivt ere constituerede, at anerkjende det interimistiske Flag, som den Keiserlig østerrigske og Kongelig preussiske Regjering ere komne overens om at tillade nævnte Hertugdømmers Skibe at føre.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1865 til 31te Marts 1866.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt Kongen* allerhøist at stadfæste denne Lov.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [David] 4 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 4 Udkast til Anordninger for de dansk-vestindiske Besiddelser:

- 1) Udkast til Anordning angaaende Udvidelse til de dansk-vestindiske Besiddelser af Lov af 19de Februar 1861 om en forandret Inddeling af Handelsvægten i Kongeriget Danmark og af de i Henhold til sammes §§ 4 og 5 ved Kongelig Resolution af 3die Juni 1863 givne Bestemmelser.

- 2) Anordning indeholdende Bestemmelser om Opbevaring af Stenolie og dermed beslægtede Olier i de dansk-vestindiske Besiddelser.
- 3) Anordning angaaende Brandcorpserne paa St. Croix og St. Thomas.
- 4) Anordning om Besigtigelse af Kreaturer ved deres Indførsel til Øerne St. Croix og St. Thomas.

Overensstemmende med Indstillingerne behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at tillægge samtlige disse Udkast Lovskraft.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag den 21. marts 1865.

Aar 1865, Tirsdagen den 21de Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøjeste Præsidium. Conseilspræsidenten var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 11te Marts blev oplæst og ratihaberet.

Finantsministeren [David] bemærkede, at, som det vilde være Hans Majestæt bekjendt, er der i Rigsraadet, efterat der ikke paa sædvanlig Maade har kunnet opnaas Enighed mellem Thingene med Hensyn til den af Regjeringen forelagte reviderede Grundlov, tilsidst blevet nedsat et Fælledsudvalg, og dette Udvalg er nu kommet til en foreløbig Overensstemmelse, hvorom det har ønsket at conferere med Regjeringen. Det Forslag, som Majoriteten af Udvalget saaledes foreløbig har forenet sig om, er det, der nu ligger for, efterat Ministeriet først har underkastet Forslaget en omhyggelig Overveelse, forinden det her udbeder sig Hans Majestæts allerhøjeste Bestemmelse.

Det forekommer *Finantsministeren*, at der i saa Henseende kun foreligger to Veie at gaa: enten ligefrem ufravigeligt at holde fast paa Regjeringens tidligere Forslag, men man maa da saa nøie overveie Følgerne deraf, eller at gaa ind paa det af Fælledsudvalget foreslaaede med saadanne Modificationer, som maatte anses nødvendige for at opnaa, hvad Regjeringen ved sit eget oprindelige Forslag væsentlig har havt for Øie. Den sidste af disse to Veie er det, som Ministeriet

allerunderdanigst vil foreslaa Hans Majestæt, at man gaar. Det er nemlig af yderste Vigtighed, at Forfatningssagen snart bringes i Orden, thi skjøndt det vel vil være muligt at føre Regjeringen med baade Rigsraad og Rigsdag, vil dette dog berede store Vanskeligheder, og ligesaa ønskeligt det derfor er hurtigt at bringe Forfatningssagen til Ende, ligesaa ønskeligt er det, at det ikke skal faa Udseende af, at det er Regjeringen, som ved med en vis Haardnakkenhed at holde fast paa, hvad den selv fra først af har foreslaaet, uagtet det ikke kan nægtes, at det samme kan opnaas paa en anden Maade, har bragt den hele Forfatningssag til at strande. Dette sidste lægger han megen Vægt paa, og skjøndt han nu vel ikke tror, at Regjeringens Hensigt at tilveiebringe et konservativt Landsting kan opnaas ved det af Fælledsudvalget foreslaaede, mener han dog, at man kan foreslaa saadanne Modificationer i Forslaget, at man derved kan faa et Landsting, som har de Garantier, man har søgt.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme var fuldkommen enig i, at Regjeringen giver efter, forsaavidt Repræsentationens Forslag er bedre end Regjeringens eget, men ellers vilde han rigtignok finde det meget uheldigt at gjøre Indrømmelser, og man maatte da hellere holde fast ved, hvad man engang har forelagt. Regjeringen har jo desuden heller slet ikke endnu forsøgt det lovlige Middel, som den har, at opløse Repræsentationen; det staar altsaa tilbage endnu.

Finantsministeren [David] maatte bemærke, at da det er et ganske andet System, end det af Regjeringen foreslaaede, hvorpaa Fælledsudvalget er kommet ind med Hensyn til Sammensætningen af Landstinget, nemlig: Klassevalg, er det vanskeligt at sige, om Regjeringens Hensigt bedre vil opnaas ad denne Vei, naar Forslaget bliver saaledes modificeret, som Ministeriet har tænkt at foreslaa, end ad den af Regjeringen oprindelig i Forslag bragte Vei. Hvad dernæst angik det af Hans Majestæt nævnte Middel at opløse Repræsentationen, da skulde Finantsministeren – næst at fremhæve, at der da under alle Omstændigheder ikke foreligger tilstrækkelig Grund til at opløse Landstinget, idet dette i det hele har sluttet sig til Regjeringen, tillade sig den Bemærkning, at naar man vil opløse, maa man dog gjøre det i den bestemte Hensigt at faa andre valgte, som snarere gaa ind paa Regjeringens Andkuelser; men det er nu netop hans Overbevisning, at hvis der sker en Opløsning, ville de

nye Valg gaa endnu mere i bondevenlig Retning end de gamle, og han ser saaledes ikke, hvad det vil nytte at opløse, naar der i den Henseende intet vindes.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at Allerhøistsamme vel ikke tror, at Bondevennerne ere at lide paa; men naar man kunde tænke sig, at der kom en Forstaaelse imellem de større Landeieendomsbesiddere og Bønderne, antager han, at det vilde være bedre, end om det doktrinære Parti beholdt Overvægten i Repræsentationen, thi det har man dog set, at dette Parti har bragt Landet de største Ulykker, og dets skandinaviske Tendentser kjender man.

Finantsministeren [David] erindrede, at det foreliggende Forslag ikke vil bringe det doktrinære Parti større Indflydelse, og hvad angik Tilveiebringelsen af en Overenskomst mellem de større Grundeiere og Bondepartiet, da maatte han tilstaa, at han dertil havde megen Mistillid, thi hvor en saadan Overenskomst hidtil har været forsøgt, ere de større Grundeiere altid blevne et Offer for Bondevennernes Føreres Snedighed. Bondevennerne have mere Snuhed end de større Grundeiere, og deres Førere ere meget mere politisk dannede. Hvad det angik, som Hans Majestæt havde berørt om skandinaviske Tendentser, da maatte Finantsministeren dog bemærke, at netop Bondevennerne have været ligesaa meget Skandinaver som selv Skandinavismens ivrigste Tilhængere, og at den hele skandinaviske Bevægelse har ved dem faaet sin stærkeste Støtte; at de nu changere Phase for at faa Godseierne med, kan man ikke regne.

Indenrigsministeren [Tillisch] maatte i Anledning af, hvad Hans Majestæt havde yttret, tillade sig at gjøre opmærksom paa, at ialtfald med ganske enkelt Undtagelse har Regjeringen ingen Støtte havt fra de Godseiere, der sidde i Repræsentationen. Regjeringen har ingen Støtte af Godseierne og kan heller ingen vente sig af dem, og det af den Grund, at der ingen Enighed er imellem dem; i alle de Aar, vi nu har havt en fri Forfatning, har de endnu aldrig været enige. Regjeringen maa staa over alle Partier; det er det ene rette.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at det forekom ham, at Ministeriets Stilling er i Øieblikket meget sørgelig. For 3 Maaneder siden blev man enig om at indskrænke sig til at foreslaa de mindst mulige Forandringer i Grundloven af 1849, og med Hans Majestæts Billigelse bleve disse forelagte Rigsraadet. Ikke een eneste af dem er Rigsraadet gaaet ind paa; der er i dets Sted nu blevet gjort adskillige Contra-

forslag, hvoraf det vigtigste vedrører Landstingets Sammensætning, men om Landstinget derved vil blive styrket eller ikke, er det umuligt at forudse. Ministeriet staar nu som for 3 Maaneder siden, og det naturlige vilde under disse Omstændigheder være at opløse Rigsraadet eller da ialtfald Folkethinget og ved at udskrive nye Valg at forsøge en Appel til Nationen. Et andet Alternativ var at henvende sig med Forfatningsplanen til Rigsdagen, men der vilde jo vel rigtignok kun være et svagt Haab om at kunne udrette mere med den end med Rigsraadet. Et af de to nævnte Alternativer maatte man imidlertid, forekom det ham, vælge; thi naar Ministeriet nu efter at være slaaet af Rigsraadet i alle Punkter desuagtet vil tage tiltakke med, hvad der bydes, har det tabt al Consideration i Repræsentationen.

Indenrigsministeren [Tillisch] maatte bemærke, at det dog paa ingen Maade kan siges, at Rigsraadet aldeles ikke er gaaet ind paa noget af, hvad Regjeringen har foreslaaet. Han skulde dernæst fremhæve, at de af Regjeringen i sin Tid foreslaaede Forandringer i Grundloven af 1849 egentlig vare af en dobbelt Beskaffenhed: nogle vare saadanne, som man ansaa for i høi Grad ønskelige, andre vare saadanne, som man ansaa for nødvendige. Den første Slags Forandringer mener han, at man kan frafalde, naar man kan faa Repræsentationen til i Hovedsagen at gaa ind paa de sidste. Hovedtingen er jo dog Landstingets Sammensætning, og det er hans bestemte Mening, at naar man kan faa et Landsting sammensat efter Fælledsudvalgets Forslag med de Forandringer i dette, som Ministeriet er enigt om at finde nødvendige for at kunne tilraade det, vil man absolut faa et bedre Landsting, end det Regjeringen selv oprindeligt har foreslaaet. Hvad det angaar nu at opløse Rigsraadet, da kan dette fornuftigvis ikke nytte, naar der, som Tilfældet er, ikke foreligger den allermindste Udsigt til at faa bedre Valg; tvertimod vil under disse Omstændigheder en Opløsning skade, forsaavidt Forfatningssagens Tilendebringelse derved kun skydes længere ud.

Finantsministeren [David] skulde, naar Krigsministeren antog, at Regjeringen vil tabe al Consideration i Folkerepræsentationen, hvis den ikke holder fast ved hele sit oprindelige Forslag, bemærke, at den dog meget mere maa tabe al Consideration, naar den ikke holder fast ved den Vei, man fra først af har ment at matte gaa med den hele Forfatningssag. Det kan være muligt, at det, hvad han imid-

lertid ikke erkjender, havde været rigtigere først at gaa med den til Rigsdagen, men det er nu engang med Hans Majestæts Samtykke sket, at man først har henvendt sig til Rigsraadet, og han ser da ikke, at Regjeringen kan gjøre dette Skridt om uden at røbe en saadan Svaghed, at den maa falde fra hinanden.

Justitsministeren [Heltzen] skulde i Anledning af, hvad Krigsministeren havde yttret om en Opløsning af Rigsraadets Folkething, bemærke, at en saadan Opløsning vel ikke nu vilde føre til noget, men at Spørgsmaalet heller ikke ligger for endnu. Naar Fælledsudvalget er færdigt, saaledes at dets endelige Indstillinger foreligge, og Regjeringen ikke kan billige disse, først da indtræder Valget mellem de to af Krigsministeren nævnte Veie, idet Regjeringen efter hans Mening saa maa have Frihed til at følge en af disse Veie uden at lade Sagen komme til ny Forhandling i Rigsraadets Folkething og Landsthing, og han for sit Vedkommende tror da, at man saa snarest skulde vælge det Alternativ at gaa til Rigsdagen. Hvad der i Øjeblikket foreligger er jo kun en foreløbig Overensstemmelse, der er tilvejebragt i Fælledsudvalget, og han ser ikke, at Enkelthederne i Udvalgets Forslag kunne være Gjenstand for nu i Geheime-Statsraadet at faa en for Hans Majestæt bindende allerhøieste Bestemmelse. Hvad der nu fortiden kan søges Hans Majestæts Bestemmelse for, er, mener han, en Bemyndigelse for Ministeriet til ikke at staa fast paa Regjeringens oprindelige Forslag, men at underhandle med Fælledsudvalget om dettes nu fremkomne foreløbige Forslag; og først naar Udvalgets endelige Indstillinger foreligge, er det Tiden at forelægge Hans Majestæt den hele Detail til Beslutning.

Indenrigsministeren [Tillisch] kunde dog ikke andet end anse det for aldeles nødvendigt, at Ministeriet allerede nu faar Hans Majestæts bestemte Samtykke til de Forslag, som agtes forelagte Fælledsudvalget, og hvad Hans Majestæt saaledes her i Geheime-Statsraadet bliver enig med Ministeriet om, maa hverken Ministeriet eller noget enkelt Medlem af det kunne yttre mindste Tvivl om, at det jo skal fastholdes.

Finantsministeren [David] yttrede, at naar man er enig i, at man med Modificationer skal gaa ind paa Fælledsudvalgets Forslag, saa maa man jo dog formulere det, hvori disse Modificationer skulle bestaa, og naar man kommer dermed til Udvalget, maa man dog have Hans Majestæts bindende Consens dertil, thi det maa jo ellers under

Forhandlingerne med Udvalget komme frem, at man dog ikke tør sige for vist, at Udvalgets Forslag, om det end bliver modificeret saaledes, som man har forlangt, vil faa Regjeringens Billigelse; han indser derfor ikke, hvad der opnaas ved at gaa den af Justitsministeren antydede Vei andet end at gjøre det hele usikkert.

Justitsministeren [Heltzen] kunde dog ikke fravige sit tidligere og maatte vedblivende formene, at Hans Majestæts Bestemmelse ikke kan med moralsk forpligtende Magt for Allerhøistsamme ventes at referere sig til Detaillen af, hvad der foreligger. Det Hovedpunkt, der skal afgjøres idag, er, som forhen fremhævet, at Ministeriet faar Hans Majestæts Tilladelse til ikke at være bundet til sit tidligere Forslag; at det Kongelige Samtykke skulde allerede paa dette Stadium af Sagen opnaas til mere og derefter kunne paaberaabes overfor Udvalget, turde vistnok være vel megen Consideration imod dette.

Indenrigsministeren [Tillisch] maatte bemærke, at fordi Ministeriet har Hans Majestæts Consens til, hvad det forelægger Udvalget, er Meningen jo ikke, at man i Udvalget skal sige, at man har saadan allerhøieste Resolution.

Justitsministeren [Heltzen] fandt denne Bemærkning aldeles fyldestgjørende.

Med Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse gik derefter *Finantsministeren* [David] over til at referere Fælledsudvalgets foreliggende Forslag med de Forandringer, som Ministeriet vilde foreslaa deri. Han bemærkede i saa Henseende først, hvad Hovedpunktet i Forslaget, Landstingets S sammensætning, angik, at Forslaget gaar, med Bibeholdelse af de 12 kongevalgte Medlemmer, ud paa et Klassesystem, hvorefter Kjøbenhavn for sig skal med Valgretscensus af en Skatteindtægt paa mindst 1200 Rdl. vælge 8 Medlemmer, de øvrige Kjøbstæder med en Valgretscensus af mindst 50 Rdl. i Skat til Stat og Commune skulle vælge 10 Medlemmer, og Landdistrikterne skulle vælge 36 Medlemmer, saaledes at de 18 af disse vælges med en Valgretscensus af 200 Rdl. i Skat til Stat og Amtscommune, og de 18 med en Valgretscensus af mindst 25 Rdl. i Skat til Stat og Commune. Dette Klassesystem har Ministeriet nu, som allerede tidligere bemærket, troet at kunne gaa ind paa med nogle Modificationer, som man anser nødvendige. Hvad saaledes den første Klasse, Kjøbenhavn, angaar, da har man ment, at man maa vedblive, saaledes som oprindeligt foreslaaet, at forlange en Valgretscensus af 200 Rdl. i Skat, og at der

slet ikke skal tages Hensyn til Indtægt, saa at altsaa Indtægtscensus udskydes af Fælledsudvalgets Forslag. Med Hensyn dernæst til den anden Klasse, de øvrige Kjøbstæder, skulde han bemærke, at det maa erkjendes, at det i Regjeringens oprindelige Forslag var en uheldig Bestemmelse, at der for Kjøbstæderne skulde være en Valgretscensus af 2000 Rdl. i Indtægt, da der i dem kun er meget faa, der har en saadan Indtægt, og naar man ser hen til, at Kjøbstadbeboerne vilde smeltes sammen i Valgkredse med Landboerne, og at den bondevenlige Agitation har faaet en saa stor Udbredelse paa Landet, er det aabenbart, at Kjøbstæderne vilde faa en meget ringe eller saagodtsom slet ingen Indflydelse paa Valgene. Ved Fælledsudvalgets Forslag ville Kjøbstæderne faa en Indflydelse paa disse, som de hidtil have savnet, og Ministeriet er enigt om at tilraade, at man gaar ind paa Forslaget, idet man dog har troet, at det var at gaa for lavt ned at sætte Skattecensus til 50 Rdl. og at den burde være det halve af den, man har foreslaaet for Kjøbenhavn, altsaa 100 Rdl.

Hvad fremdeles Landdistrikternes Klasse angik, da vilde, efter Regjeringens oprindelige Forslag, i Gjennemsnit enhver, som eiede 8 Tdr. Hartkorn, faa Del i Valgene, og naar man ser hen til Antallet og Størrelsen af Landeiendommene i det hele i Kongeriget, vilde Valgene egentlig komme til at ligge hos Gaardmændene, medens de større Grundbesidders Indflydelse vilde være ringere. Efter Udvalgets Forslag ville derimod de større Grundbesiddere faa en større Indflydelse ikke blot end den, de hidtil har havt paa Valgene, men ogsaa end den, de vilde have faaet efter Regjeringens Forslag. Naar der nemlig for Valgene af det halve Antal Medlemmer fra Landdistrikterne sættes en Census af 200 Rdl. Skat til Stat og Amtsgommune, vil Deltagelsen i Valgene indskrænkes i Gjennemsnit til dem, som havde 12 Tdr. Hartkorn, ja i nogle Amter vil endog ikkun 15 Tdr. Hartkorn give Berettigelse til at deltage i disse Valg, medens alene i 1 Amt, Kjøbenhavns, allerede 11 Tdr. Hartkorn vil være tilstrækkeligt hertil. Det er saaledes indlysende, at de større Eiendomsbesiddere ville faa en overveiende Indflydelse paa denne Klasses Valg, og det maa kunne anses for vist, at der herved vil blive givet Representationen et stærkt konservativt Element.

Hvad endelig den anden Halvdel af de Medlemmer, der efter Udvalgets Forslag skulle vælges fra Landdistrikterne, angaar, da vil, med den foreslaaede Valgretscensus af 25 Rdl. i Skat til Stat og Com-

mune, enhver, som har 1 Td. Hartkorn, altsaa den hele Gaardmandsklasse, blive Vælger, og de 18 Medlemmer, der saaledes skulle vælges, ville ganske vist alle blive Folk af samme Tendentser som Bondevennernes Førere; men Ministeriet har dog troet, at denne Tilsætning til Repræsentationen vil kunne opveies af det betydelige conservative Element, som Landstinget iøvrigt vil frembyde, naar det sammensættes saaledes som man, efter det af Finantsministeren allerede bemærkede, har troet at burde foreslaa Udvalgets Forslag modificeret. Imidlertid har man dog ment, at der med Hensyn til det Skattebeløb af 25 Rdl., som Udvalget har sat som Census for at kunne vælge de heromhandlede 18 Medlemmer, bør knyttet den Indskrænkning, at Beløbet skal svares til Stat og Amtscommune, hvilket altid vil gjøre nogen Forskjel, saaledes at man i Henseende til Valgretten kommer noget høiere op end dem, der kun har 1 Td. Hartkorn.

Til at gaa ind paa en saadan Sammensætning af Landstinget som den vil blive efter det af han nu refererede Forslag fra Fælledsudvalget med de af ham nævnte Modificationer, som Ministeriet finder, at der bør gjøres i samme, er det, at Ministeriet allerunderdanigst udbeder sig Hans Majestæts Tilladelse, og efterat Allerhøiestamme har givet sit Samtykke til Forslaget, skulde Ministeriet da ufravigeligt holde paa alle dets Punkter, naturligvis forsaa vidt der ikke maatte kunne opnaas en høiere Valgretscensus; bliver Resultatet saa, at man ikke gaar ind paa de af Regjeringen foreslaaede Forandringer, da vil det have tilfølg, at Repræsentationens hele Forfatningsforslag forkastes af Regjeringen, og hvad der saa er at gjøre maa da blive Gjenstand for nærmere Overveielse af Ministeriet og dernæst for Hans Majestæts allerhøieste Bestemmelse. Han anser det for sit Vedkommende for tvivlsomt, om Forslaget, saaledes som det nu foreligger for Hans Majestæt, er bedre end Regjeringens oprindelige Forslag, og om der virkelig opnaas i konservativ Retning mere ad hin Vei end ad den af Regjeringen fra først foreslaaede; men han kan, som allerede tidligere bemærket, ikke andet end anse det vigtigt, at, hvis der kommer Brud imellem Regjeringen og Repræsentationen, Bruddet da ikke kommer fra Regjeringens Side, men at det ligger klart for Dagen, at Regjeringen i sin Imødekommen er gaaet saa vidt, som den kunde forsvare uden at opgive, hvad den fra først af har havt for Øie: Tilveiebringelsen af et konservativt Landsting.

Indenrigsministeren [Tillisch] bemærkede, at han ganske sluttede

sig til Finantsministeren. Han havde vel helst ønsket den 4de Klasse i Fælledsudvalgets Forslag, de 18 fra Landdistrikterne med en Census af 25 Rigsdalers Skat Valgte helt borte eller ialtfald betydeligt modificeret, men han ansaa det for en aldeles nødvendig Concession til Bondepartiet, for at faa det til at gaa ind paa det hele Forslag, at tage denne Klasse saaledes som af Udvalget foreslaaet, alene med den af Finantsministeren nævnte lille Modification, som dog altid vilde gjøre noget.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at han maatte henholde sig til sit tidligere. Det er vanskeligt at have nogen bestemt Mening om, hvad Resultatet vil blive af Forslaget, saaledes som dette nu foreligger, og han tror ikke, at det foreslaaede er betryggende. Da imidlertid alle hans Colleger vare enige i at tiltræde Fælledsudvalgets Forslag med de af Finantsministeren refererede Modificationer, skulde han ogsaa for sit Vedkommende slutte sig hertil.

Marineministeren [Lütken] bemærkede, at naar han ser hen til baade de indre og ydre Forhold, saa forekommer det ham at være af den allerstørste Vigtighed, at Regjering og Repræsentation jo før jo heller kunne blive enige i Forfatningssagen, og da den eneste Maade, hvorpaa dette, saaledes som Tingen for Øieblikket stiller sig, kan naas, er, at Regjeringen ser at blive enig med Fælledsudvalget, slutter han sig ganske til Finantsministeren, idet det ogsaa er hans Tro, at der ved Forslaget, saaledes som det nu foreligger, vil blive bragt et meget betydeligt konservativt Element ind i Repræsentationen.

Justitsministeren [Heltzen] yttrede, at der mindst fra hans Side kan være Tale om at modsætte sig Klassevalg; han tror ogsaa nok, at Fælledsudvalgets Forslag, naar det modificeres som foreslaaet, vil give en taalelig Balance i Landstingets Sammensætning, og at der kan komme noget brugbart ud af det. Hvad den 4de Klasse efter Forslaget angaar, da mener han, at man ikke skal være bange for den, den hører med til Balancen, og den 2den Klasse, Kjøbstædernes, kan være nok saa bevægelig som den, idet han forøvrigt, hvad denne sidste Klasse angik, i Almindelighed antog, at den lavere Valgretscensus paa 50 Rdl. i Skat vilde give noksaa conservative Valg som den høiere Census paa 100 Rdl.

Med disse Bemærkninger slutter han sig ganske til det modificerede Forslag i alle dettes Punkter.

Minister Quaae fandt det vel tvivlsomt, om Fælledsudvalgets foreliggende modificerede Forslag er bedre end Regjeringens oprindelige, men han kunde heller paa ingen Maade sige, at det er slettere, og der syntes ham derfor at være saameget mere Anledning for Regjeringen til at vise Imødekommen, som det derved vil hindres, at det siden skal kunne siges, at Regjeringen har bragt den hele Sag til at strande ved haardnakket at staa paa sit eget. Efter hans Anskuelse kan man egentlig ikke kalde det, hvorom Talen her nu er, en Concession af Regjeringen i Realiteten; det er kun en Concession i Formen.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen stemmede for at holde paa Regjeringens første Forslag, ikke at vige en Tøddel derfra, og, hvis Rigsraadet ikke gaar ind paa det, saa at forelægge det for Rigsdagen. At blive ved at give efter tror han ikke vil føre til noget Resultat.

Finantsministeren [David] maatte dog tillade sig den Bemærkning, at det netop vilde være at give efter, vilde være at gjøre den største Concession, om Regjeringen henvendte sig til Rigsdagen.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at efter hvad der af samtlige Ministre er udtalt, synes de i det væsentlige at være enige i, at Regjeringen, ved at gaa ind paa Fælledsudvalgets Forslag med de foreslaaede Modificationer, ikke giver formeget væk, og at Valgene og Tilstanden i det hele overfor Repræsentationen ikke derved forværres. Naar dette er saa, mener Hans Majestæt, at man ikke ved haardnakket Modstand skal kaste Forslagene fra sig, og det forekommer Allerhøistsamme, at man ikke, blot for at give efter, skal alene for en Forms Skyld vise en Haardnakkenhed, som siden vilde kunne bebreides Regjeringen. Hans Majestæt gav derfor ogsaa nu sit allerhøieste Samtykke til, at Ministeriet gaar ind paa, at Landstinget, foruden af 12 kongevalgte Medlemmer, 1 af Amtsraadet paa Bornholm valgt Medlem og 1 af Færøernes Lagthing valgt Medlem, kommer til at bestaa af 54 Medlemmer valgte ved umiddelbare Valg foretagne paa følgende Maade:

- 1) 8 valgte for Kjøbenhavn af de Vælgere til Folkethinget, som i det sidste Aar have svaret i direkte Afgift eller Skat til Stat og Commune mindst 200 Rdl.
- 2) 10 valgte for de øvrige Kjøbstæder, 5 i Jylland og 5 i Østifterne,

af de Vælgere, som i det sidste Aar have svaret mindst 100 Rdl. i direkte Skat eller Afgift til Stat og Commune.

- 3) 18 valgte i Landdistrikterne, 9 i Jylland og 9 i Østifterne, af de Vælgere, som i det sidste Aar have svaret 200 Rdl. i direkte Afgift eller Skat til Stat og Amtsgemeinde.
- 4) 18 valgte i Landdistrikterne, 1 i hvert Amt, af de Vælgere, som i det sidste Aar have svaret mindst 25 Rdl. i direkte Afgift eller Skat til Stat og Amtsgemeinde.

En saadan Sammensætning af Landstinget vilde da, tilføiede Hans Majestæt, Ministeriet have ufravigeligen at holde paa, forsaavidt ikke en højere Valgretscensus maatte være at opnaa, og gik ikke Fælledsudvalget ind paa Regjeringens Forandringer, vilde det hele Forfatningsforslag være at forkaste og maatte det da være forbeholdt nærmere Overveielse og allerhøieste Bestemmelse, hvad der var at gjøre.

Finantsministeren [David] gik derefter over til at bemærke, at Ministeriet har troet, at det, efter de Erfaringer man i den Henseende har, vilde være tilraadeligt, at der til Udvalgsforslagets § 36, ifølge hvilken enhver, der er valgbar til Folketinget, er valgbar til Landstinget, føies den Indskrænkning, at dog ingen verdslig eller geistlig Embedsmand kan vælges til Landstinget for den Landstingskreds, hvori han beklæder et af Staten lønnet lokalt Embede.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Tilføining.

De øvrige Punkter, som *Finantsministeren* [David] dernæst fremhævede, i Fælledsudvalgets Forslag, gik ud paa:

- 1) At der i § 1 af Regjeringens Forslag, hvor det hedder, at »Arvefølgen er den i Thronfølgeloven af 31te Juli 1853 fastsatte«, foran »fastsatte« indskydes: »Art. 1 og II«.
- 2) At i alle §'er af Forslaget, hvor der nævnes »Geheime-Statsraadet« i dets Sted sættes: »Statsraadet«.
- 3) At der i § 14 af Regjeringens Forslag tilføies en Bestemmelse om, at Ministrene skulle, forinden de tiltræde deres Stillinger som saadanne, aflægge Ed paa Grundloven.
- 4) At der af § 15 udelades Bestemmelsen om, at den eller de myndige kongelige Prindser, som Kongen dertil kalder, tage Sæde i Geheime-Statsraadet.
- 5) At der til § 17 gjøres en Tilføining om, at enhver Embedsmand, civil eller militær, skal aflægge Ed paa Grundloven.

- 6) At i § 47 Bestemmelserne om Nedsættelse af et Fælledsudvalg, naar Enighed mellem Lands- og Folkethinget med Hensyn til Finantsforslaget ikke kan opnaas, bortfalde.
- 7) At der istedetfor Regjering-Forslagets Bestemmelser om Maaden, hvorpaa Grundlovsforandringer kunne vedtages, sættes: »Vedtages et Forslag til en ny Grundlovsbestemmelse i begge Thing, og bifaldes den af Kongen, opløses Rigsdagen, og almindelige Valg foregaa baade til Folkethinget og Landstinget. Dersom Beslutningen da vedtages i uforandret Skikkelse af den næste Rigsdag, og stadfæstes af Kongen, er den Grundlov.«

Af alle disse Punkter i Fælledsudvalget Forslag, med Hensyn til hvilke *Justitsministeren* [Heltzen] i Almindelighed bemærkede, at han fandt det naturligt, i det hele at blive staaende ved Regjeringens eget Forslag, allerede ogsaa af den Grund, at det forekom ham heldigst for Regjeringen overfor Udvalget at have nogle Forhandlingspunkter, var Ministeriet enigt om, at det vilde være rigtigst at modsætte sig navnlig Tilføiningerne om Aflæggelse af Ed paa Grundloven og ligeledes rigtigst at holde paa Bestemmelserne i § 47 af Regjeringens Forslag, men dog uden at dette skulde være Punkter, hvorpaa man, naar Fælledsudvalget ikke gik ind paa Regjeringens Anskuelse, skulde sætte hele Overenskomsten med det paa Spil; andre af hine Punkter var der, med Hensyn til hvilke Ministeriet i det hele troede, at der ikke kunde være noget væsentligt tilhinder for at gaa ind paa dem.

Da *Hans Majestæt Kongen* fandt, at det dog vilde være rigtigst med Hensyn til de paagjældende Punkter foreløbigen i det hele at holde paa Regjeringens oprindelige Forslag, blev det saaledes allerhøist bestemt, at Ministeriet overfor Fælledsudvalget skulde forholde sig i Overensstemmelse hermed.

Paa Udenrigsministerens Vegne refererede *Minister Quaade* en alerunderdanigst Forestilling angaaende en foreløbig Overenskomst med den Keiserlig østerrigske Regjering om Udlevering af Deserteurer.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at det overdrages Udenrigsministeren at modtage Forhandlinger med den Keiserlig østerrigske Regjering om en Cartel-Conventions Afslutning angaaende gjensidig Udlevering af Deserteurer, samt i en Note til den herværende Keiserlig østerrigske Chargé

d'affaires at udtale, at den Kongelige Regjering er villig til for sit Vedkommende foreløbigen at iagttage de Hovedregler, som ere bestemte til at optages i den paatænkte Cartel-Convention.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsraadet fredag d. 24. marts 1865.

Aar 1865, Fredagen den 24de Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 17de Marts blev oplæst og ratihaberet.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Løsladelse af Forbedringshuslivsfange H. N. Eie, hvori indstilles, at Forbedringshuslivsfange Hans Nielsen Eie forundes Friheden den 8de April d. A. paa Deres Majestæts allerhøieste Fødselsdag under det Vilkaar, at han, naar han paany maatte gjøre sig skyldig i nogen Forbrydelse, som ikke medfører større Straf, uden Dom vil blive indsat til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst denne Indstilling, men dog saaledes, at man sikkrer sig, at den paagjældende Fange, der, efter hvad Finantsministeren ifølge det Kjendskab han fra den Tid, han havde med Straffeanstalternes Bestyrelse at gjøre, har til ham, er en meget farlig Person, straks ved sin Løsladelse gaar til Amerika.

Justitsministeren [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at Maren Frederiksen maa fritages for at sættes under Tiltale for at have søgt Erhverv ved Utugt.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Maren Frederiksen af Stoense paa Langeland maa fritages for at sættes under Tiltale for at have søgt Erhverv ved Utugt.

Justitsministeren [Heltzen] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning af forskellige i Odense Straffeanstalt hensiddende Fanger, hvori indstilles, at det maatte be-

hage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at de i Odense Straffeanstalt hensiddende Forbedringshusfanger Johan Henrik Mathiassen og Søren Jensen Riishuus maa løslades af bemeldte Straffeanstalt d. 1ste April næstkommende, og at den i samme Anstalt hensiddende Tugthusfange Johanne Christiane Nielsen, der ifølge allerhøieste Resolution af 16de Januar 1861 er indsat til Tugthusarbeide i 8 Aar, maa eftergives 2 Aar af sin Straffetid og overflyttes til Forbedringshuset for der at udstaa Resten af sin Straf.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst disse Indstillinger.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling om, at Aktion maa bortfalde mod Tømmermand Anders Pedersen og Hustru Birthe Marie, født Sørensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade, at den af Amtmanden over Svendborg Amt under 21de Januar d. A. mod Tømmermand Anders Pedersen og Hustru Birthe Marie, født Sørensen af Lodby, for ulovlig Disposition over fundet Gods, beordrede Aktion maa bortfalde, imod at de hver især udrede en Mulkt af 5 Rdl. til Svendborg Amts Fattigkasse.

Hans Majestæt Kongen fandt, at der i Sagens Omstændigheder var Anledning til at lade Aktionen mod de paagældende bortfalde, uden at det paalagdes dem at udrede nogen Mulkt; og efterat der herimod ikke var fra nogen af Ministrenes Side fundet væsentlig Betænkelighed, behagede Allerhøjstsamme af Kongelig Naade at resolve i Overensstemmelse dermed.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Heltzen] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged- og Byskriver i Sorø samt Birkedommer og Skriver i Sorø og Baroniet Holbergs Birker.

Overensstemmende med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at approbere dette Lovudkast til Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Heltzen] refererede en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Anerkjendelse af det her i Landet bestaaende biskoppelig-methodistiske Trossamfund samt angaaende Anerkjendelse af Christian Willerup som Præst for den til bemeldte Trossamfund hørende Menighed i Kjøbenhavn, hvori indstilles:

1) At der allernaadigst maa meddeles de til den biskoppelig-me-

thodistiske Kirke her i Landet hørende Trossamfund den i Grundloven af 5te Juni 1849 § 82 omhandlede allerhøieste Anerkjendelse, saaledes at der tillægges de af sammes Præster, forsaavidt de efter Andragende fra de vedkommende Samfunds Repræsentanter have modtaget allerhøieste Anerkjendelse i denne Egenkab, foretagne kirkelige Handlinger, navnlig Ægtevielser saavel som deres overensstemmende med Kirkebøgerne afgivne Attestationer borgerlig Gyldighed.

- 2) At den omhandlede Anerkjendelse for de enkelte Trossamfund, der maatte danne sig, skal være betinget af, at deres Ordning foregaar overensstemmende med Indholdet af det af det biskoppelig-methodistiske Trossamfund her i Staden vedtagne eller vedtagende Regulativ angaaende bemeldte Samfunds Bestyrelse og Repræsentation, hvilket Regulativ Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet iøvrigt allernaadigst bemyndiges til at approbere.
- 3) At ligesom Bestyrerne for de paagjældende Menigheder skulle være pligtige til at underkaste sig saavel Lovgivningens Forskrifter som de nærmere Forholdsregler, der maatte blive meddelte dem angaaende saadanne Menighedsanliggender, der vedrører den offentlige Orden, saasom angaaende Kirkebøgernes Førelse og Controllen med samme, m. v., saaledes skal navnlig den Anerkjendelse, der maatte meddeles Præsterne ved samme, være betinget af, at de edelig forpligte sig til at holde sig den danske Lovgivning og den vedkommende Øvrigheds Anordninger og Befalinger efterretlig saavel i Almindelighed som særlig med Hensyn til den borgerlige Side af deres præstelige Handlinger, hvorhos de for Opfyldelsen af denne Forpligtelse skulle være ansvarlige efter den danske Lovgivning og for de almindelige borgerlige Domstole, ligesom ogsaa deres Anerkjendelse kan tilbagekaldes, saafremt den paagjældende maatte befindes at misbruge den.
- 4) At Christian Willerup allernaadigst maa anerkjendes som Præst for den biskoppelig-methodistiske Menighed her i Staden, saaledes at der tillægges de af ham foretagne kirkelige Handlinger, navnlig Ægtevielser, saavel som hans overensstemmende med Kirkebøgerne afgivne Attestationer borgerlig Gyldighed, dog under Forudsætning af, at han edelig forpligter sig til at holde sig den danske Lovgivning og vedkommende Øvrigheds Anordninger og Befalinger efterretlig, saavel i Almindelighed som særlig med

Hensyn til den borgerlige Side af de ovennævnte præstelige Handlinger, og skal han for Opfyldelsen af denne Forpligtelse være ansvarlig efter den danske Lovgivning og for de almindelige borgerlige Domstole, ligesom ogsaa denne Anerkjendelse kan tilbagekaldes, saafremt han maatte befindes at misbruge den.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige disse Indstillinger.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om Understøttelser til de fra offentlige Stillinger vedkommende de afstaaede Landsdele fjernede Bestillingsmænd, m. v.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allerhøiest at stadfæste bemeldte Lov.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Eftergjørelse af Photographier, m. v.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allerhøiest at stadfæste denne Lov.

Den fra Geheime-Statsraadets Møde den 11te Marts udsatte Sag angaaende den af Finantsministeren nedlagte allerunderdanigste Forestilling betræffende de under det forrige Ministerium for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg henhørende ved allerhøieste Resolution af 28de October f. A. entledigede Embedsmænd blev paany foretagen.

Efterat *Minister Quaade* og *Finantsministeren* [David] hver især yderligere havde udtalt sig i samme Retning som i Geheime-Statsraads-Mødet den 11te Marts, yttrede *Indenrigsministeren* [Tillisch], at det forekom ham, at naar den allerhøieste Resolution paa den foreliggende allerunderdanigste Forestilling formuleres derhen, at da Omstændighederne ikke tillade længere at udbetale de paagjældende Embedsmænd det fulde Beløb, som maatte definitivt tilkomme dem i Pension, efterat Fredstraktatens Artikel 15, med hvad dertil hører, er ved den internationale Commissions Forhandlinger bragt til Fuldførelse, vil der fra førstkommende 1ste April blive at udbetale dem en midlertidig Understøttelse med det Beløb, som Finantsministeren har allerunderdanigst foreslaaet, saa vil der fra ingen af Siderne kunne have noget at erindre imod en saadan Afgjørelse.

Minister Quaade bemærkede, at som Sagen ligger for, kunne de paagjældende Embedsmænd, naar den allerhøieste Resolution formu-

leres saaledes som af Indenrigsministeren foreslaaet, ikke beklage sig over noget, og der kan fra ingen Side rettes Bebrejdelse mod den danske Regjering. Om det interimistiske Beløb, som disse Embedsmænd maatte faa, indtil deres Pension er definitivt bestemt, er der slet ikke talt i Fredstraktaten; Størrelsen af dette interimistiske Beløb maa, som han strax fra Begyndelsen af har erklæret sig enig i, rette sig efter de danske Finantsers Evne, og de paagjældende maa være tilfredse med, hvad de ville faa efter den foreslaaede Resolution. Hvad derimod deres definitive Pensionering angaar, da har han paa det bestemteste holdt paa og maa fremdeles holde paa, at de have Ret til at pensioneres efter de for de holstenske Embedsmænd hidtil gjældende Regler, at der fra den danske Regjerings Side intet sker, hvorved en Afgjørelse overensstemmende med disse Regler præjudiceres, men at der tvertimod fra Regjeringens Side gjøres, hvad der kan, for at skaffe dem den størst mulige Pension, i hvilken Henseende han gjentagende maatte gjøre opmærksom paa, at det jo er Hertugdømmerne, der selv skulle bære Pensionerne, medens Sagen derimod, naar der her var Spørgsmaal om en definitiv Pensionering af de danske Finantser, vilde for ham stille sig tvivlsom, væsentlig fordi man ikke er bundet til mere, end man kan og tillige ogsaa af Hensyn til den Maade, hvorpaa de afgaaede slesvigske Embedsmænd ere blevne pensionerede. Efter Resolutionen, saaledes som den foreligger i Indenrigsministerens Forslag, er nu de paagjældende holstenske Embedsmænds Ret til at faa den høieste Pension efter de hidtil gjældende Regler dem reserveret, og han kan derfor heller ikke andet end finde, at de Vedkommende ogsaa i den Henseende, ligesom Tilfældet, efter hvad han allerede har bemærket, er med Hensyn til den interimistiske Understøttelse, maa være tilfredse. Han tiltræder saaledes ganske, at den allerhøieste Resolution i nærværende Sag formuleres paa den af Indenrigsministeren foreslaaede Maade.

Finantsministeren [David] maatte, idet han forresten vedblivende var af den Mening, at det hverken er ret eller billigt, at de paagjældende holstenske Embedsmænd pensioneres efter andre Regler end de afgaaede slesvigske Embedsmænd, bemærke, at han, naar den allerhøieste Resolution paa hans foreliggende allerunderdanigste Forstilling formuleres som af Indenrigsministeren foreslaaet, vil kunne acquiescere ved den, og vil han da anse sig forpligtet til at paalægge de danske Medlemmer af den internationale Commission af al Kraft

at virke for, at de Vedkommendes Pension bliver bestemt efter den i Holsten hidtil fulgte Usance; men han kan iøvrigt ikke andet end høilig beklage, at der ikke i sin Tid toges et lignende Forbehold for de slesvigske Embedsmænd, da disse bleve pensionerede.

Krigsministeren [Hansen], *Justitsministeren* [Heltzen] og *Marineministeren* [Lütken] erklærede, at de i Henhold til hvad Minister Quaade havde udtalt, tiltraadte, at den allerhøieste Resolution i nærværende Sag formuleres som af Indenrigsministeren foreslaaet, idet *Justitsministeren* [Heltzen] derhos henstillede til Finantsministeren, om ikke det Beløb, hvormed den midlertidige Understøttelse bliver at udbetale de Vedkommende, kan for hver især afrundes saaledes, at det ikke faar Udseende af, at Beløbets Størrelse er sat efter Reglerne i Pensionsloven for Fælledeembedsmænd.

Hans Kongelige Høihed Kronprindsen henholdt sig til Minister Quaade.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme fremdeles ikke kan komme til andet Resultat, end at Retfærdigheden fordrer, at de omhandlede holstenske Embedsmænd faa definitiv Pension efter den Usance, der for Holstens Vedkommende hidtil har fundet Sted, og Allerhøistsamme finder, at det er en Æresgjæld, hvori han og Regjeringen staar til disse loiale Mænd, som under sær vanskelige Forhold have bevaret deres Troskab, at der gjøres for dem alt, hvad der kan. Navnlig vilde Hans Majestæt ogsaa anse det for yderst uheldigt, om der i denne Sag fra Regjeringens Side skete noget, som maatte kunne vække en uhyggelig Stemning i Udlandet; men da Hans Majestæt i denne Henseende maa, hvad den af Indenrigsministeren foreslaaede Formulering af den allerhøieste Resolution paa Finantsministerens Forestilling angaar, finde sig beroliget ved, hvad Minister Quaade, der jo selv har deltaget i Fredsunderhandlingerne i Wien, har udtalt, saa tror Allerhøistsamme med Hensyn hertil og i Henhold til, hvad der iøvrigt er blevet udtalt, at kunne samtykke i, at den allerhøieste Resolution formuleres som af Indenrigsministeren foreslaaet; og i Overensstemmelse hermed behagede det derfor Hans Majestæt allernaadigst at resolve, at Finantsministerens foreliggende allerunderdanigste Forestilling bliver at forsyne med følgende allerhøieste Paa-tegning:

»Da Omstændighederne ikke tillade længere at udbetale de ind-bemeldte afgaaede Embedsmænd det fulde Beløb, som maatte de-

finitivt tilkomme dem i Pension, efterat Fredstraktatens Artikel 15, med hvad dertil hører, er ved den internationale Commissions Forhandlinger bragt til Fuldførelse, ville Vi, at der fra førstkommende 1ste April bliver at udbetale dem en midlertidig Understøttelse med det Beløb, som Vor Finantsminister har allerunderdanigst foreslaaet.«

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 31. marts 1865.

Aar 1865, Fredagen den 31te Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at det under Gaars Dato har behaget Hans Majestæt Kongen i Naade at entledige Hans Excellence Justitsminister Heltzen fra den ham betroede Ministerpost, og at under s. D. den ham under 11te Juli f. A. tillagte allerhøieste Ordre om indtil videre at overtage Bestyrelsen af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet allernaadigst er sat ud af Kraft.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder den 21de og 24de Marts bleve oplæste og ratihaberede.

Minister Quaade refererede en af Justitsministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelse af Ægteskabet imellem exam. juris Peter Ludvig Joachim Nielsen og Eleonore Nielsen, født Tollesen af Roskilde, samt om Tilladelse for sidstnævnte til at indgaa nyt Ægteskab.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Ægteskabet mellem exam. juris Peter Ludvig Joachim Nielsen og Eleonore Nielsen, født Tollesen af Roskilde maa være fuldstændig ophævet, samt at Konen maa indgaa nyt Ægteskab.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en mod tiltalte Dragon Ole Jensen af 4de Dragon Regiment afsagt Krigsretsdom.

Overensstemmende med Indstillingen resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at Krigsretsdommen forsynes med følgende allerhøieste Paategning: »Vi ville allernaadigst, at Tiltalte Dragon Ole Jensen forskaanes for den ham ved Krigsretsdommen idømte Straf imod at hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.«

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsraadet onsdag d. 5. april 1865.

Aar 1865, Onsdagen den 5te April, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 31te Marts blev oplæst og ratihaberet.

Finantsministeren [David] bemærkede, at han, efterat Hans Majestæt i Geheime-Statsraads-Mødet den 21de Marts havde taget allerhøieste Bestemmelse med Hensyn til det Forslag, hvorom Majoriteten af det i Rigsraadet nedsatte Fælledsudvalg i Forfatningssagen foreløbigen havde forenet sig, havde i Henhold dertil i Forening med Indenrigsministeren i et Møde med Udvalget gjort dette fornøden Meddelelse. Udvalget havde derefter taget denne under Overveielse, og Resultatet er blevet, at Majoriteten er, hvad Landstingets Sammensætning angaar, blevet enigt om at fastholde for Kjøbenhavn en Valgretscensus af en Skatteindtægt paa mindst 1200 Rdl., og for den anden Halvdel af Landdistrikternes Klasse en Valgretscensus af 25 Rdl. i Skat til Stat og Commune, samt endelig om for Kjøbstædernes Vedkommende at forlange den fra først af opstillede Valgretscensus af 50 Rdl. i Skat nedsat til 40 Rdl. I denne Anledning har Udvalget igjennem sin Formand confereret med Conseilspræsidenten, paa hvis Anmodning *Finantsministeren* var ved den Leilighed tilstede, og efterat Sagen derpaa har været gjort til Gjenstand for Ministeriets nærmere Overveielse, er det, at han nu allerunderdanigst forelægger Hans Majestæt den.

Der er, hvad Kjøbstæderne angaar, fra flere Sider blevet gjort op-

mærksom paa, at Regjeringen, ved at forlange for deres Vedkommende en Valgretscensus af 100 Rdl. i Skat, er gaaet høiere, end den burde, og at Kjøbstæderne vilde med en saadan Census være meget ilde stillede. Efter de Undersøgelser, han selv senere har havt Leilighed til at anstille og tillige efter Conference med Mænd, for hvis Anskuelse han har megen Agtelse, er han ogsaa kommen til det Resultat, at man har sat Census for Kjøbstæderne for høit, og samtlige Ministre have derfor tiltraadt, at den sættes til, hvad Fælledsudvalget oprindeligt havde foreslaaet, nemlig 50 Rdl., som svarer til en Indtægts-census af 600 Rdl. Der er i Kjøbstæderne paa Øerne (for Jyllands Kjøbstæder haves ikke saa nøiagtige Oplysninger) et Antal af ialt 17.496 skattepligtige Indvaanere, deraf 12.898 med en Indtægt af under 600 Rdl., og 4598 med en Indtægt af 600 Rdl. eller derover; det vil saaledes blive kun omtrent $\frac{1}{4}$ af samtlige Skatteyndende, der ville komme til at deltage i Valget, og han tror derfor ikke, at der vil være nogen Fare ved en Skattecensus af 50 Rdl. Men ved denne Størrelse, som er den, Fælledsudvalget fra først har forlangt, mener han ogsaa, at Regjeringen skal blive staaende, og han kan ikke tilraade at gaa dybere ned. Han vil forresten gjerne tilstaa, at det i Realiteten gjør ikke meget, enten Census bliver 50 Rdl. eller 40 Rdl., men ligesom dog i sig Billighed taler for, at man bliver staaende ved det fra først af forlangte, saaledes tror han ogsaa, at Regjeringen skylder sig selv ikke nu at tilraade Hans Majestæt at gaa dybere ned.

Hvad dernæst Kjøbenhavn angaar, da ere vel Forholdene der helt forskjellige fra Forholdene i Kjøbstæderne, men Billighed synes dog at tilsige, at, naar Valgretscensus i disse sættes ned til 50 Rdl., Indtægts-census i Kjøbenhavn sættes lavere end til 2000 Rdl., da dette Beløb ikke staar i Forhold til en Indtægts-census i Kjøbstæderne af 600 Rdl., der jo, som allerede bemærket, for dem svarer til en Skatte-census af 50 Rdl. Der er i Kjøbenhavn 17.020 Skattepligtige; af dem betale 4.441 af en Skatteindtægt af 1200 Rdl. og derover; det vil altsaa, naar der sættes en Indtægts-census af 1200 Rdl. være omtrent $\frac{1}{4}$, der kommer til at vælge, og der vil saaledes blive en Ligelighed i Forholdet til Kjøbstæderne.

Idet nu Ministeriet har troet fremdeles at burde tilraade, at Regjeringen søger at komme til en Overenskomst med Fælledsudvalget, kan han jo ikke andet end beklage, at man, da Sagen sidst var for

i Geheime-Statsraadet, allerunderdanigst foreslog at sætte Census i Kjøbstæderne saa høit, som man dengang gjorde; men da det imidlertid viser sig, at en saa høi Census ikke kan sættes igjennem, mener han, at man ikke, blot for at kunne synes consequent, skal opoffre nu at søge for Alvor Forfatningssagen bragt til Ende. Han vilde finde det meget beklageligt, om Regjeringen ikke fra sin Side, ved Imødekommen, saavidt forenes kan med dens oprindelige Formaal, viste sin alvorlige Villie til at faa Ende paa Sagen, og det forekom ham, at hvis Rigsraadet ikke skulde gaa ind paa Fælleudsvalgets Forslag, vil Regjeringens Stilling overfor Folket blive langt bedre, naar man nu viser sin Beredvillighed til at komme til et Forlig, end naar man bliver staaende ved, hvad der tidligere var besluttet, thi det vilde dog altid paastaas, at Regjeringen havde havt Uret ved at forlange en saa høi Census for Kjøbstæderne som 100 Rdl. i Skat. Heller ikke maa det glemmes, at Udvalgets foreliggende Forslag i det hele, hvor lidet overensstemmende det end er med Regjeringens tidligere Forslag, dog er endmere uoverensstemmende med de i Udvalget videst gaaende Medlemmers.

I Henhold til alt, hvad han saaledes havde udtalt, kunde han, efter alvorlig at have taget Sagen under Overveielse, ikke andet end anse det for rigtigt og politisk klogt nu at modificere de i det tidligere Geheime-Statsraads-Møde tagne Bestemmelser i Overensstemmelse med Udvalgets Forslag, kun at man bliver staaende ved den af Udvalget fra først af foreslaaede Størrelse af Skattencensus i Kjøbstæderne, nemlig 50 Rdl.

Sluttelig skulde han endnu tillade sig allerunderdanigst at gjøre opmærksom paa, at Ministeriet skal imorgen have et Møde med Fælleudsvalget, og at det derfor er nødvendigt forinden at have Hans Majestæts allerhøieste Bestemmelse.

Hans Majestæt Kongen fandt det meget bedrøveligt, at Ministeriet nu kom med Forslag til nye Indrømmelser, efterat man i Geheime-Statsraadet, dengang Sagen sidst var for, havde været saa bestemt paa at holde fast ved, hvad der da blev vedtaget og ikke at gjøre Indrømmelser udover denne Grændse, som man var enig om at anse for den yderste. Da den S sammensætning af Landstinget, der nu skal slaas fast, vil blive en Basis for den hele Fremtid og saaledes faar en afgjørende Indflydelse, forekommer det ham saa overordentlig vigtigt ikke yderligere at røre ved den Valgretscensus, som man

eengang har vedtaget. Regjeringen har jo heller ikke hidtil een eneste Gang ret for Alvor vist nogen bestemt Hensigt til at gennemføre sit Forslag, den har endnu ikke alvorligt forsøgt paa at sætte det igjennem. Man har ikke endnu benyttet det fuldkommen lovlige Middel at opløse Repræsentationen, og man kan dog ikke vide, om ikke nye Valg ville give et andet og bedre Resultat end de sidste, og om man ikke paa den Maade vil kunne sikkre sig, at man kan gaa en roligere Fremtid imøde, end Tilfældet ellers vil blive. Der staar jo ogsaa, foruden at opløse Repræsentationen og, hvis dette ikke fører til noget, saa at opløse igjen, endnu andre aldeles lovlige Midler til Regjeringens Raadighed; den kan saaledes, ligesom en tidligere Regjering i sin Tid gjorde, afskedige Embedsmænd, som sidde i Repræsentationen og stemme imod Regjeringen. Dette er en fuldkommen constitutionel Fremgangsmaade, som i Nødstilfælde kan benyttes, og Situationen var dengang, da denne Forholdsregel, som bemærket, tidligere toges, langt fra saa farlig, som den nu er.

Finantsministeren [David] maatte, næst i det hele at henholde sig til sit tidligere, bemærke, at hvad angik det af Hans Majestæt antydede Middel, at afskedige de Embedsmænd, som i Repræsentationen stemte mod Regjeringen, da havde dette Middel, dengang det af en tidligere Regjering blev benyttet, ikke ført til noget; han troede ogsaa, at det vilde være en meget farlig Vei nu at slaa ind paa, og at der ikke er fjerneste Udsigt til, at den skal føre til noget godt. Naar Hans Majestæt syntes at haabe, at en Opløsning af Repræsentationen vilde have til Følge, at der ved de nye Valg blev sendt bedre Repræsentanter, saa var det rigtignok Finantsministerens Overbevisning, og den delte ogsaa Ministeriet i det hele, at en Opløsning tvertimod vilde føre til daarligere Valg, og han troede ikke, at det paa nogen Maade vilde være politisk klogt at bruge dette Middel, med Hensyn til hvilket der ikke er mindste Sandsynlighed for, at Hensigten kan opnaas. Han kan derfor ikke raade til under de nærværende Omstændigheder at opløse og tror, at Ministeriet ei er istand til at gaa ind paa en Opløsning.

Indenrigsministeren [Tillisch] yttrede, at han saameget mere kan slutte sig til Ministeriets nu foreliggende Forslag, som han alt forrige Gang, da Fælledsudvalgets Forslag forelaa, var af den Mening, at man skulde blive staaende ved dette. Han tror, at man, som Landsthinget nu foreslaas sammensat, kan gjøre temmelig sikker Regning

paa at faa et konservativt Landstthing, og han kunde i saa Henseende henholde sig dels til, hvad han tidligere i Geheime-Statsraadet har udtalt, og dels til hvad der idag er blevet yttret af Finantsministeren. Nu at lade det komme til Opløsning af Repræsentationen, anser han for saa fordærveligt, at han tror, at det er det uheldigste, der kan ske; der er ikke nogensomhelst Udsigt til at faa bedre Valg, og jo flere Gange der opløses, desto større Ophidsning vil der blive, og desto værre Valg vil man ganske sikkert faa. Heller ikke vil det, naar der nu opløses, være muligt at faa Forfatningssagen færdig til den 1ste April 1866, og der vil saa til den Tid beredes Regjeringen de allerstørste Vanskeligheder og Ubehageligheder ved at have baade Rigsraad og Rigsdag. Sluttelig skulde Indenrigsministeren, forsaa vidt Talen har været om at afskedige Embedsmænd, endnu kun bemærke, at det jo ikke er Embedsmændene, der i Forfatningssagen ere imod Regjeringen, men Bondevennerne.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at det nu foreliggende Udvalgsforslag jo kun er foreløbigt, og at der derfor, da der altsaa endnu ikke engang er Tale om noget definitivt Forslag, ikke synes at kunne være nogen Betænkelse for Regjeringen ved ikke nu at gaa ind paa det. Følgerne af det nu foreliggende Forslag med Hensyn til Landstthingets Sammensætning er han ikke istand til at kunne beregne, og han ser ikke, om Forslaget i Virkeligheden er mere eller mindre konservativt end Regjeringens oprindelige Forslag. Saa meget er imidlertid vist, at Regjeringen taber i Consideration ved at fratage alle sine Forslag, da man saa ser, at enten maa Regjeringen ikke have iforveien tilstrækkeligt overveiet sine Forslag, eller ogsaa holder den ikke fast ved sin Overbevisning. Een Betragtning er der ogsaa, som Regjeringen ikke kan være ligegyldig for, og det er, hvad de fremmede Regjeringer tænke, og han tror, at Forholdet til Udlandet ikke mindre end Forholdet til Indlandet gjør, at man bør se at faa en fast konservativ Regjering, men det kan man ikke faa, naar man ikke sørger for at sikkre sig en konservativ Sammensætning af Repræsentationen. Han havde derfor ogsaa, som det vilde erindres, blandt andet været af den bestemte Formening, at der burde i Forfatningen være en Bestemmelse om, at Embedsmænd ikke maatte modtage Valg til Repræsentationen uden Regjeringens Tilladelse, thi det er ikke muligt at føre nogen Regjering, naar Embedsmændene skulde være dens Formyndere, og, saaledes som idag antydet, at af-

skedige de Embedsmænd, der i Repræsentationen stode i Opposition mod Regjeringen, det var ikke nu muligt, da de dertil vare for mange.

Indenrigsministeren [Tillisch] maatte i Anledning af, hvad Krigsministeren havde yttret om, at det kun var et foreløbigt Udvalgs-Forslag, der forelaa, og at man derfor endnu ikke behøvede at erklære sig, om man vilde gaa ind paa det, bemærke, at naar Udvalgets Forslag først var definitivt, saa blev det for sildigt. Han skulde dernæst gjentage, hvad han oftere ved tidligere Leiligheder havde fremhævet i Geheime-Statsraadet, at Regjeringens Formaal ikke har været netop at sætte sit eget Forslag igjennem, men at faa et konservativt Landsting; dette har været Hovedsagen, som man har holdt paa, og det opnaar man vel ikke just paa den Maade, man fra først af havde tænkt sig, men ligesaa godt ved Udvalgets Forslag.

Hans Majestæt Kongen yttrede med Hensyn til, hvad der var blevet anført imod en Opløsning af Repræsentationen, at man dog umuligt forud kan vide, at man vil faa slettere Valg. Der har hidtil ikke fra Regjeringens Side været vist nogen alvorlig Villie til at føre sit Forslag igjennem, og Hans Majestæt tror derfor, at mange hidtil har været mere ligegyldig i den Tanke, at der intet var at gjøre. Naar først hele Nationen ser, at det er Regjeringens bestemte Hensigt at sætte sin Villie igjennem, vil det i den Henseende stille sig anderledes, og alle besindige ville, naar Repræsentationen opløses, og nye Valg skulle ske, lægge en Iver for Dagen, som hidtil har været savnet. At Ministeriet nu, efterat det sidst blev vedtaget i Geheime-Statsraadet, at man ikke skulle mere give efter, gaar fra den ene Concession til den anden, har, som Hans Majestæt allerede forhen har bemærket, maattet gjøre et smerteligt Indtryk paa Allerhøistsamme, og han kan ikke nægte, at han finder, at Ministeriet ved de idelige Concessioner svækker sin hele Stilling overfor Indland og Udland og tillige ogsaa svækker hans Stilling.

Indenrigsministeren [Tillisch] maatte dog herimod tillade sig den Bemærkning, at Ministeriet antager, at det ved den Vei, som det raader til at gaa, netop styrker Hans Majestæts Stilling, thi efter Ministeriets fuldkomne Overbevisning vil en Opløsning af Repræsentationen være fordærlig baade for Kongen og Landet, og Resultatet kan ikke blive andet, end at det bliver aldeles umuligt at gjennem-

føre noget, der er saa konservativt som det, der nu i Øieblikket ligger for, og at man tilsidst kommer til at beholde Grundloven af 5te Juni uforandret.

Minister Quaaed bemærkede, at det med Hensyn til at give efter kommer altid an paa at gjøre det itide, og han frygter for, at Regjeringen, hvis den ikke nu giver efter, vil siden komme i det Tilfælde, at maatte give mere efter. Fælledsudvalgets Forslag til Landsthingets Sammensætning har fra Begyndelsen tiltalt ham meget mere end Regjeringens eget oprindelige Forslag; den Concession, man forrige Gange gjorde ved at gaa ind paa hint Forslag, var, som han bemærkede, efter hans Mening kun formel, og naar man nu selv maa erkjende, at man dengang gik for vidt ved at forlange Skattecensus i Kjøbstæderne sat saa høi, som man gjorde, synes han ikke, at man skal lade sig støde tilbage fra den Concession, hvorom Spørgsmaalet nu er. En Opløsning af Repræsentationen er ganske vist et fuldkommen lovligt Middel, men ikke noget godt Middel, naar det kun kan føre til det Resultat, at man faar slettere Valg, og derved tilsidst til enten at tabe ved at gjøre store Indrømmelser eller at gjøre et Statscoup.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøiøstsamme endnu ikke i nærværende Geheime-Statsraads-Møde kan tage nogen Bestemmelse om, hvorvidt han kan gaa ind paa det foreliggende Forslag, men at det vel heller ikke er absolut nødvendigt, at Sagen allerede imorgen forhandles med Fælledsudvalget.

Finantsministeren [David] maatte tillade sig at bemærke, at Sagen er af saa pressant Vigtighed, at Ministeriet ikke kan skyde den længere ud, og det er derfor en absolut Nødvendighed at have Hans Majestæts Bestemmelse, inden Ministeriet imorgen skal samles med Fælledsudvalget. Forfatningssagen kan kun bringes til en taalelig Ende ved et Compromis; det tilraader han af sin fuldeste Overbevisning nu at forsøge, thi ellers vil det siden blive for sent at gjøre det. At gaa den Vei, som Hans Majestæt har antydnet, nemlig at opløse Repræsentationen, kan, derom er han overbevist, kun føre enten til, at Hans Majestæt maa gjøre meget større Indrømmelser end de, Ministeriet nu tilraader, og blive nødt til at gaa ind paa den uforandrede Gjennemførelse af Grundloven af 5. Juni (med andre Ord paa et Bonde-Landsting) eller ogsaa til, at det ender med, at der kun bliver tilbage at gjøre et Statscoup, og dette er han overbevist

om, at Hans Majestæt selv vil vige tilbage for, ligesaa lidt som han, eller, som han tror, hans Colleger, vilde kunne tilraade det.

Hans Majestæt bemærkede, at det, som han ofte nok har erklæret, ligger langt fra ham at foretage et Statscoup, og at han kun vil gaa frem med lovlige Midler. Hvad det foreliggende Forslag angaar, da maa hans Majestæt i hvert Fald, inden han tager sin Beslutning, først tale med Conseilspræsidenten, fra hvem Allerhøiøstsamme iøvrigt har modtaget en kort skriftlig Exposé, hvori han med Hensyn til Forslaget slutter sig til sine Colleger.

Marineministeren [Lütken] yttrede, at Ministeriet vilde svigte sin Pligt ved nu at tilraade en Opløsning af Repræsentationen. Han troede, at Opløsningen absolut vilde medføre daarligere Valg, og naar der er opløst saamange Gange, som man kan, saa staar Hans Majestæt overfor enten at tage imod Grundloven af 5te Juni uforandret eller at gjøre et Statscoup. Da Hans Majestæt nu altid har erklæret ikke at ville dette sidste, saa er kun det Alternativ tilbage at tage imod den uforandrede Grundlov af 5 Juni, og dette er et complet Nederlag. Det er for ham, efter den Erfaring han har, aldeles klart, at Hans Majestæt, hvis der nu sker en Opløsning, inden et Aar staar overfor hine to Alternativer.

Hvad selve det foreliggende Forslag angik, da havde han allerede i det forrige Møde, da Forfatningssagen var for, tilraadet fremfor alt at se at komme ind paa en Overenskomst med Fælledsudvalget. Denne samme Tanke fastholder han fremdeles, og naar der nu fra Udvalget er kommet Forslag frem om at nedsætte Størrelsen af Skattencensus i Kjøbstæderne fra 50 Rdl. til 40 Rdl., saa har han heller aldeles intet imod at gaa ind paa saadan en Nedsættelse. Gjør man det ikke, og skulde hele Sagen falde for 10 Rigsdalers Skyld, saa tror han, at man meget vilde fortryde det, saameget mere, som det, efter hvad Finantsministeren selv har erkjendt, ikke i Realiteten gjør noget videre, om man gaar ned fra 50 Rdl. til de 40 Rdl. Han skulde derfor ogsaa tilraade, at man ikke modsætter sig denne Nedsættelse.

Hans Majestæt Kongen tilkjendegav derefter, at Ministeriet skal, inden dets Møde imorgen med Fælledsudvalget, blive af Conseilspræsidenten, med hvem Allerhøiøstsamme, som allerede bemærket, ønsker først at tale, underrettet om Hans Majestæts Beslutning i Sagen.

Minister Quaade refererede en af Justitsministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Løsladelse af forskjellige i Straffeanstalterne hensiddende Fanger, hvori indstilles: At de i Tugt-Rasp- og Forbedringshuset paa Christianshavn hensiddende Forbedringshusfanger Anders Jensen, Maren Andersdatter og Mads Pedersen, og Tugthusfangerne sammesteds Maren Gotfredsdatter. Jens Petersen, Orelus Rasmussen og Laurentius Larsen allernaadigst maa løslades af bemeldte Straffeanstalt, at de i Straffeanstalten i Horsens hensiddende Tugthusfanger Morten Mikkelsen, Mogens Bygballe Jensen og Jens Poulsen maa forundes Friheden, og at den i Straffeanstalten paa Vridsløselille Mark hensiddende Forbedringshusfange Niels Christian Nielsen maa løslades af denne Straffeanstalt; samt henstilles, hvorvidt det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive den i Straffeanstalten i Horsens hensiddende Tugthusfange Niels Christian Møller den tilbagestaaende Del af den ham idømte Straffetid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige Indstillinger, idet det derhos tillige behagede Allerhøistsamme at eftergive den forommeldte i Horsens Straffeanstalt hensiddende Tugthusfange Niels Christian Møller den tilbagestaaende Del af hans Straffetid.

Fremdeles refererede *Minister Quaade* en af Justitsministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning af forskjellige i Straffeanstalterne hensiddende Fanger, hvori indstilles:

- 1) At Forbedringshusfangerne i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset paa Christianshavn Rasmus Christensen Knar, Sidsel Johanne Hansdatter, Ane Jensdatter og Mads Christensen allernaadigst maa forundes Friheden, dog at det forinden Løsladelsen tilkjendegives de 3 førstnævnte, at de, saafremt de paany gjøre sig skyldige i nogen Forbrydelse, dog med Undtagelse af Betleri og Løsgjængeri, som ikke medfører større Straf, eller oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom ville blive gjenindsatte til Tugthusarbeide paa Livstid; og at der allernaadigst maa forundes uærlig Tugthusfange i bemeldte Straffeanstalt Christian Frederik Mortensen Opreisning paa Æren;
- 2) At de i Straffeanstalten paa Vridsløselille Mark hensiddende Forbedringshusfanger Frederik Christian Johansen, Carl Henrik Pe-

tersen, Rasmus Jensen og Jeppe Hansen allernaadigst maa forundes Friheden.

- 3) At Forbedringshusfangerne i Horsens Straffeanstalt Johannes Berthelsen Bang, Niels Nielsen Drigstrup og Hans Andreasen eller Andersen samt Tugthusfangerne i samme Anstalt Peter Nielsen og Niels Christian Hansen allernaadigst maa forundes Friheden, dog at det forinden Løsladelsen tilkjendegives de 4 førstnævnte, at de, saafremt de paany gjøre sig skyldige i nogen Forbrydelse, dog med Undtagelse af Betleri og Løsgjængereri, som ikke medfører større Straf, eller oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikkre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom ville blive gjenindsatte til Tugthusarbeide paa Livstid.
- 4) At den i Viborg Straffeanstalt hensiddende Tugthusfange Johanne Marie Nielsdatter allernaadigst maa forundes Friheden.

Hans Majestæt fandt ikke Anledning til dennegang at forunde Forbedringshusfange i Horsens Straffeanstalt Niels Nielsen Drigstrup Friheden, men bifaldt allernaadigst iøvrigt samtlige Indstillinger.

Sluttelig refererede *Minister Quaade* en af Justitsministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Vederlag for Contourudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Middelfart samt Herredsfoged og Skriver i Vends Herred.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 7. april 1865.

Aar 1865, Fredagen den 7de April, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Conseilspræsidenten var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Da Kammerherre Heltzen, efter ifølge Hans Majestæts Befaling at være gjort bekendt med Indholdet af de tvende i Geheime-Statsraa-

det den 31te Marts oplæste og ratihaberede Protokoller for Møderne den 21de og 24de f. M., hvilke begge Møder laa forud for hans Entledigelse som Minister, havde, idet han forøvrigt intet fandt at bemærke ved disse Protokoller, kun ønsket, at der i Protokollen for den 21de Marts til Slutningen af 2det Punktum i hans 4de Foredrag føies: »idet han forøvrigt, hvad denne sidste Klasse angik, i Almindelighed antog, at den lavere Valgretscensus paa 50 Rdl. i Skat vilde give noksaa conservative Valg som den høiere Census paa 100 Rdl.» &c, blev, efterat der herimod fra Geheime-Statsraadets Side intet var fundet at erindre, den fornødne Tilføining i Overensstemmelse dermed gjort til bemeldte Protokol.

Det tilførtes Protokollen, at Hans Majestæt under D. D. allernaadigst har udnævnt Overpræsident i Kjøbenhavn, Geheimeconferentsraad Christian Jacob Cosmus Bræstrup, Storkors af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Justitsminister, og at der derhos ligeledes under D. D. er udfærdiget en allerhøieste Ordre til ham om indtil videre tillige at overtage Bestyrelsen af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Den nyudnævnte Minister tog Sæde i det Geheime-Statsraad.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1864 til 31te Marts 1865.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøiest stadfæstet af *Hans Majestæt*.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [David] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om særlige Controlforanstaltninger i Grænsetolddistriktet.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Lov allerhøiest stadfæstet af *Hans Majestæt*.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 14. april 1865.

Aar 1865, Fredagen den 14de April, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøjeste Præsidium. Conseilspræsidenten var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraads-Mødet den 5te April blev oplæst og ratihaberet.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en af Conseilspræsidenten nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Slutning af Rigsdagens 16de ordentlige Session, hvortil indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allerhøist ved et Kongeligt Aabent Brev at slutte Rigsdagens 16de ordentlige Session og at forsyne det af Indenrigsministeren udfærdigede hertil sigtende Aabne Brev med allerhøjeste Underskrift.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme finder det uheldigt nu at hjemsende Rigsdagen, da der er saamange vigtige Sager, som den endnu ikke er færdig med, og da navnlig saa ogsaa Forelæggelsen af et Udkast til en Lov om Krigserstatning til Jyderne vil komme til at skydes ud. Hans Majestæt maatte derhos tillige anse det for bedst, at man, efter det Udfald Forfatningssagen har faaet i Rigsraadet, nu henvender sig med den til Rigsdagen og forelægger Sagen for denne i dens nærværende Samling; Regjeringen har saa gjort alt, hvad den kunde, og man har vist Nationen, at man i sin Imødekommen mod Repræsentationen for at faa Forfatningssagen bragt til Ende er gaaet saa vidt som paa nogen Maade muligt.

Indenrigsministeren [Tillisch] bemærkede, at han tror, at Ministeriet allerede har vist al den Eftergivenhed overfor Repræsentationen, som er mulig; Hans Majestæt havde, da Forfatningssagen sidst var for i Geheime-Statsraadet, bebreidet Ministeriet, at det gav formeget efter, nu at gaa til Rigsdagen med Forfatningssagen vilde være en Eftergivenhed, der var større, end han og hans Colleger kunde gaa ind paa, og at lade Rigsdagen efter Ophøret af den fortiden stedfindende korte Udsættelse af dens Møder igjen komme sammen for at fortsætte Forhandlingen om det privat indbragte Forfatningsforslag og vedtage dette som Rigsdagsbeslutning, maatte, saaledes som i den refererede Forestilling udviklet, anses for at være yderst farligt.

Finantsministeren [David] yttrede, at da de samme Personer sidde i Rigsraadets Folkething og i Rigsdagen, anser han det nu at henvende sig til Rigsdagen med Forfatningssagen, for en blot Formalitet, hvorved Regjeringen og Hans Majestæt kun vilde lide et yderligere Nederlag; men dertil kommer, at Regjeringen, naar den nu indvilgede i at gaa til Rigsdagen, vilde derved fornægte, hvad den fra Begyndelsen af stadigen, efter dertil erhvervet allerhøieste Samtykke, har erklæret, at den ansaa som det lovlige og som det, der havde overveiende Grunde for sig. Regjeringen vilde stemple sin egen Fremgangsmaade som ulovlig, naar den nu gik ind paa at opfylde Rigsdagens Forlangende om, at man skal komme først til den med Forfatningssagen, og han tror ikke, at Hans Majestæts nærværende Ministerium kan gaa denne Vei uden at opgive sig selv og uden at skade Hans Majestæt. Naar Rigsdagen ved eget Initiativ har taget Forfatningssagen under Behandling paa samme Tid, som der forelaar Rigsraadet Regjeringens Forfatningsforslag, saa ligger deri en saa overmodig Trods, at han ikke tvivler paa, at hvis Finantsloven dengang havde været voteret, vilde Ministeriet have foreslaaet Hans Majestæt strax at opløse Rigsdagen. Finder Hans Majestæt det alligevel rigtigt nu at gaa til Rigsdagen med Forfatningssagen, saa kan det, derom er han overbevist, ikke være med de nærværende Ministre; han tillader sig at forudsige, at det ikke kan være med andre Ministre end med saadanne, som slutte sig til Bondevennerne, og at saa Resultatet tilsidst bliver et fuldkomment Bonde-Regimente.

Sluttelig skulde han blot, hvad Krigsstatningssagen angik, gjøre opmærksom paa, at der ikke engang endnu er fra alle Amter kommet Beregninger over den Erstatning, som der gjøres Krav paa; det vil altsaa tage Tid, inden Sagen kan blive færdig til Foretagelse for Repræsentationen, og saalænge Rigsraadet bestaar, hører denne Sag desuden egentlig under dets og ikke under Rigsdagens Omraade.

Justitsministeren [Bræstrup] bemærkede, at hvad det angik nu at forelægge Forfatningssagen for Rigsdagen, da forudser han, at saalænge dette ikke er en Forsamling, sammensat af andre Personer end Rigsraadet bestaar af, vil Regjeringen bestandig faa ringere Betingelser; det vilde, hvis man nu gik til Rigsdagen, kun blive en Prutting fra dets Side. Men at gaa ind paa et Forsøg, som man saaledes med den største Rimelighed kan forudse vil være forgjæves, er, forekommer det ham, en Svækkelse for Regjeringen og en Bortgiven af dens Værdighed. Heller ikke tror han, at Folket i det hele vilde synes

om, at Regjeringen nu gik til Rigsdagen med Forfatningssagen, hvorimod det af Ministeriet foreslaaede Skridt vil efter hans Mening finde Gjenklang i det hele, og det forekommer ham ogsaa, at der under alle Omstændigheder intet kan være tabt for Hans Majestæt ved nu at slutte Rigsdagens nærværende Samling, thi selv hvis Allerhøist-samme skulde siden beslutte sig til at gaa til Rigsdagen med Forfatningssagen, kan dette jo derfor gjerne ske. Forsaavidt specielt angik den af Hans Majestæt nævnte Sag om Krigserstatning til Jyderne, da troede Justitsministeren ikke, at Jylland i det hele er i saa trykkede Forhold, at det vil gjøre stort, om der endnu gaar nogen Tid, inden Erstatningen bliver givet, og den almindelige Stemning i Jylland hos alle fornuftige Folk tror han, efter det Kjendskab han har dertil, er den, at man vil se at hjælpe sig saa godt igjennem for Øieblikket, som man kan og saa, naar man engang faar Erstatningen, betragte denne som en Driftskapital.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at han tror, det er vigtigt for Ministeriet at vinde en Frist til, efterat det har nyttet til intet, hvad man har forelagt for Rigsraadet, nøie at overveie, hvad der nu er at gjøre og blive enig om, hvad man nu vil forelægge Repræsentationen. Situationen er farlig, ikke mindre naar man ser hen til Udlandet end overfor Indlandet, og det er nødvendigt, at Ministeriet kommer overens om, paa hvad Maade de Forandringer i Forfatningen, som man bliver enig om at forlange, kunne være at sætte igjennem; kan man saa ikke det, maa man overgive Regjeringen til andre. Med de to Grundlove, Kongeriget nu har, tror han det umuligt at føre nogen tilfredsstillende Regjering, og Formaålet for en ny Forfatning maa være at tilveiebringe en Ligevægt mellem Repræsentationens to Afdelinger; den fuldstændige Mangel paa en saadan Ligevægt, som hidtil har fundet Sted, har paa mange Maader vist sine skadelige Virkninger.

Efter hvad han saaledes har yttret, mener han, at en lille Udsættelse af Forhandlingerne med Rigsdagen ikke er at fraaade.

Hans Majestæt Kongen yttrede derefter, at da han nu kjender Ministeriets Anskuelse, vil han tage Sagen under nøiere Overveielse og derefter nærmere meddele sin Beslutning.

Indenrigsministeren [Tillisch] maatte bemærke, at Ministeriet ikke kan lade Sagen staa hen; enhver Udsættelse er af yderste Skade baade for Kongen og for Regjeringen.

Hans Majestæt Kongen erindrede, at Allerhøistsamme dog ikke al-

lerede endnu idag kan tage sin Beslutning. Mindre end 24 Timers Betænkningstid kunde Hans Majestæt dog ikke have i en saa vigtig Sag, og til imorgen skulde Ministeriet have hans Svar.

Indenrigsministeren [Tillisch] bemærkede, at det er en yderst vanskelig Stilling, Ministeriet staar i, naar det i et saa vigtigt Punkt som det, hvormed Spørgsmaalet her er, ikke har Hans Majestæts Tillid. Har Hans Majestæt ikke den fornødne Tillid til Ministeriet, maatte Allerhøistsamme hellere strax tage andre Raadgivere. Her er for Hans Majestæt kun at tage Beslutning om enten nu at slutte Rigsdagen eller at tage et nyt Ministerium. Skal Rigsdagen nu sluttes, maa Beslutningen tages saaledes, at det aabne Brev kan blive trykt og omsendt med Posten endnu imorgen til hver enkelt Rigsdagsmand.

Hans Majestæt Kongen maatte bemærke, at han haaber, at det ikke vil kunne antages som Bevis paa Mistillid til Ministeriet, at han ønsker 24 Timer til at overveie en saa vigtig Sag. Allerhøistsamme maatte vedblivende forbeholde sig en saadan Betænkningstid, og Ministeriet skulde da faa hans Beslutning saaledes, at naar han bestemmer sig til nu at slutte Rigsdagen, det aabne Brev kan blive sendt med Posten imorgen.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Istandsættelsen og Vedligeholdelsen af private Veie, til hvis Afbenyttelse flere ere udelukkende berettigede.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at stadfæste denne Lov.

Finantsministeren [David] refererede 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 3 af Rigsraadet vedtagne Love, nemlig:

- 1) Lov om Bevilling af overordentlige Indtægter og Udgifter i Finantsperioden 1864–66.
- 2) Lov angaaende Overførelse af Skibe fra Skibsregistre i de afstaaede Landsdele til Skibsregistre i Kongeriget uden Erlæggelse af Told.
- 3) Lov angaaende fremmede Skibes Adgang til indenrigsk Fragtfart.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve samtlige disse 3 Love allernaadigst stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Fo-

restilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Saxkjøbing samt Herredsfoged og Skriver i Musse Herred.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allernaadigst stadfæstet af *Hans Majestæt*.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Peter Christian Jensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestanten Peter Christian Jensen den ham ved Høiesterets Dom af 21de f. M. for crimen bestialitatis i Henhold til D. L. 1-13-15 ifundne Straf af Baal og Brand, imod at han efter at have udstaaet den ham ved Sunds-Gudme Herreders Extrarets Dom af 2den Juli 1863 ifundne Straf af Tugthusarbeide i 9 Aar, hensættes til lige Straffearbeide i 3 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 21. april 1865.

Aar 1865, Fredagen den 21de April, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende. Conseilspræsidenten var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Minister Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder den 7de og 14de April bleve oplæste og ratihaberede.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Søren Hansen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestanten Søren Hansen den ham ved Høiesterets Dom af 3die d. M. for Blodskam begaaet med hans Datter Ane Marie Sørensdatter i Medfør af D. L. 6-13-14, sidste Passus, idømte Livstraf, imod at han hensættes til Tugthusarbeide i 8 Aar, saaledes at det derhos paalægges ham efter udstaaet Straf ikke at tage Ophold nærmere ved bemeldte sin Datter end i en Afstand af 4 Mil.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Gjertrud eller Gjertrud Margrethe Meinding, Edliebs Enke.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at nedsætte den Gjertrud eller Gjertrud Margrethe Meinding, Edliebs Enke, af Kjøbenhavn ved Høisterets Dom af 28de f. M. for Tyveri i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 15 idømte Straf af 4 Aars Forbedringshusarbeide til lige Arbeide i eet Aar.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Besidderen af Grevskabet Lindenberg til at afhænde en Del af den under Grevskabet hørende saakaldte »lille Vildmose«, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Grevskabet Lindenberg Greve Ernst Conrad Ditlev Carl Joseph Schimmelmann at afhænde til Arvefæste et Areal stort 4.411 Tdr. Land af den under bemeldte Grevskab hørende saakaldte »lille Vildmose« mod en Kjøbesum, bestaaende dels af en Recognition af 3 Rdl. pr. Td. Land, dels af en aarlig Arvefæsteafgift af 64 Sk. pr. Td. Land, samt at der af Kjøbesummen for det afhændede Areal maa tillægges Lehnsbesidderen personlig 12 % af Recognitionen og 10 % cengang for alle af den kapitaliserede Arvefæsteafgift.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arrestantinden Elisabeth Sophie Pedersen af Holløse under Holbæk Amt, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestantinden Elisabeth Sophie Pedersen af Holløse under Holbæk Amt den hende ved Høisterets Dom af 4 d. M. for Ildspasætelse, i Medfør af Frd. 26de Marts 1841 § 4 idømte Straf af Tugthusarbeide i 8 Aar, imod at hun hensættes til Forbedringshusarbeide i 2 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 28. april 1865.

Aar 1865, Fredagen den 28de April, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende. Conseilspræsidenten og Krigsministeren vare ved Sygdom forhindrede fra at være tilstede. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 21de April blev oplæst og ratihaberet.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende to Lovudkast:

- 1) Udkast til en Plakat for Island, hvorved Losning og Ladning af Dampskibe tillades paa Søn- og Helligdage.
- 2) Udkast til en Forordning om Skab og anden smitsom Sygdom hos Faarene paa Island.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøiest approberet til Forelæggelse for det næste Gang sammentrædende islandske Althing.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets allerunderdanigste Petition om Oprettelse af et Hospital i Reykjavik samt nogle andre Reformer i det islandske Lægevæsen, hvori indstilles:

- 1) At der i den allernaadigste Bekjendtgjørelse, der bliver at udfærdige til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i Aaret 1863 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender, maa med Hensyn til 1ste, 3die, 4de, 5te og 6te Indstillingspunkt i indbemeldte dets Petition gives Thinget Besked i Overensstemmelse med det i Forestillingen Udviklede, og
- 2) at der gennem den Kongelige Commissarius maa indhentes Thingets Betænkning om, hvorvidt det fremdeles maatte ønske, at de i det 2det Indstillingspunkt i dets Petition omhandlende 200 Rdl. af hvert Amts Repartitionsfond anvendes til Befordring af den lægevidenskabelige Undervisning i Reykjavik, uagtet Thingets 1ste Indstilling om Benyttelsen af den islandske Medicinalfonds Indtægter til Oprettelsen af et Hospital sammesteds m. m. ikke tages tilfølg.

Begge disse Indstillinger bleve allernaadigst bifaldte af *Hans Majestæt*.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 5. maj 1865.

Aar 1865, Fredagen den 5te Mai, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Højhed Kronprindsen og Minister Grev Moltke vare fremdeles fraværende. Krigsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 28de April blev oplæst og ratihaberet.

Conseilspræsidenten [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori han i Samstemning med Ministeriets øvrige Medlemmer allerunderdanigst indstiller, at det maatte behage Deres Majestæt at beslutte Opløsningen af Rigsraadets nuværende Folkething og Udskrivning af et nyt almindeligt Valg til samme at afholdes Tirsdagen d. 30te d. M., samt at forsyne det hertil sigtende allerunderdanigst vedlagte Aabne Brev med allerhøieste Underskrift.

Efterat *samtliges tilstedeværende Ministre* havde paa dertil given Anledning erklæret sig fuldkommen enige i denne Indstilling, der ligeledes, som *Conseilspræsidenten* [Bluhme] bemærkede, var ganske tiltraadt af Krigsministeren [Hansen], behagede det *Hans Majestæt*, idet Allerhøistsamme allernaadigst bifaldt Indstillingen, at forsyne det forelagte Aabne Brev med sin allerhøieste Underskrift.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udstedelsen af en provisorisk Lov om Ophævelse af den Lærerne ved de lærde Skoler ved Lov af 28de Marts 1855 § 1 d tillagte Ret til Andel i Skolepenge.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der udgaar en provisorisk Lov som allerunderdanigst indstillet.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bræstrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelæg-

ges Udkast til en Anordning angaaende nærmere Bestemmelse af flere Præstekaldene paa Island vedrørende Forhold.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Udkast allerhøiest approberet til Forelæggelse for Althinget i dets forestaaende Samling.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Johanne Christine Jonasdatter, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestantinden Johanne Christine Jonasdatter den hende ved Høiesterets Dom af 19de f. M., i Medfør af D. L. 6-6-8 cfr. 7 idømte Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, imod at hun hensættes til Forbedringshusarbeide i 6 Aar, og saaledes at hun efter udstaaet Straf ved Politiets Foranstaltning udføres af Riget.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Carl Andresen eller Andreasen, ogsaa kaldet Schultz, og Vilhelm Theodor Christensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestanten Carl Andresen eller Andreasen, ogsaa kaldet Schultz, og Tiltalte Vilhelm Theodor Christensen den dem ved Høiesterets Dom af 20de f. M. for Pæderasti, i Medfør af D. L. 6-13-15 ifundne Straf af Baal og Brand, imod at de hensættes, førstnævnte til Forbedringshusarbeide i 2 Aar, og sidstnævnte i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Efterat *Finantsministeren* [David] og *Conseilspræsidenten* [Bluhme] havde voteret for, at Domfældte Schultz hensættes til Forbedringshusarbeide i 3 Aar og Christensen til samme Arbeide i 1 Aar, medens *Indenrigsministeren* [Tillisch] sluttede sig til Høiesterets Indstilling om, at deres Straf bestemmes resp. til 2 og 1 Aars Forbedringshusarbeide, og *Minister Quaade* og *Marineministeren* [Lütken] voterede med Justitsministeren for resp. 2 Aars Forbedringshusarbeide og 6 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at den idømte Livsstraf bliver at eftergive de paagjældende, imod at Schultz hensættes til Forbedringshusarbeide i 3 Aar og Christensen til Forbedringshusarbeide i 1 Aar.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Mogens Olsen.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at den Mogens Olsen ved Høiesterets Dom af 19de f. M. for Tyveri i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 15 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar maa nedsættes til lige Arbeide i 1 Aar.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frafaldelse af Tiltale mod Tjenestedreng Jacob Jacobsen af Fangel under Odense Amt.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Tjenestedreng Jacob Jacobsen af Fangel under Odense Amt maa fritages for at sættes under Tiltale for det af ham udviste Forhold, mod at der gives ham en Advarsel til Retsprotokollen.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 19. maj 1865.

Aar 1865, Fredagen den 19de Mai, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke var fremdeles fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at det under 13de dennes har behaget Hans Majestæt Kongen efter Ansøgning i Naade at entledige Hans Excellence Minister uden Portefeuille, Kammerherre G. J. Quaade, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd fra den ham betroede Ministerpost.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afslutning af en Venskabs- og Handels-Traktat med Schweiz.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at Allerhøiestammes Gesandt i Paris, Grev Moltke-Hvitfeldt allerhøiest bemyndiges til paa Hans Majestæts Vegne med Schweiz at afslutte en med det ved den refererede Forestilling forelagte Udkast i alt væsentligt stemmende Venskabs- og Handels-Traktat.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Oprettelsen af en midlertidig Kongelig Overju-

stitscommission for de tidligere til Hertugdømmet Slesvig hørende Distrikter, der ifølge Fredstraktaten af 30te October f. A. ere forblevne ved den danske Stat, hvori indstilles:

At det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at der maa nedsættes en Kongelig Overjustitscommission, bestaaende af 3 ordinære Medlemmer og en Suppleant til at fungere som eneste Appelinstant for de forhen til Hertugdømmet Slesvig hørende Distrikter, der ifølge Fredsslutningen skulle forblive ved den danske Stat, indtil disse kunne blive indlemmede i Kongerigets Retsgebet.

At den forhenværende Præsident for den tidligere Appellationsret for Hertugdømmet Slesvig, Kammerherre, Dr. juris C. L. E. Stemann, Storkors af Dannebrog, og de tidligere Medlemmer af bemeldte Ret, P. G. M. Bagger, Ridder af Dannebrog, F. Meyer, Ridder af Dannebrog, samt Kammerjunker H. C. P. Wöldike, Ridder af Dannebrog maa beordres til at tiltræde denne Commission, førstnævnte som Formand og sidstnævnte som Suppleant og tillige som Justitssekretær, og

At Justitsministeriet maa bemyndiges til dels at tage nærmere Bestemmelse angaaende Størrelsen af de Honorarer, der ville være at tillægge Commissionens Medlemmer saavel som angaaende Udredelsen af de øvrige Udgifter, Nedsættelsen af en saadan Commission vil medføre, dels til at træffe de yderligere Foranstaltninger, der maatte være nødvendige, for at Commissionen kan træde i Virksomhed.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige Indstillinger.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Dyr læge Christen Henningsen Hasse og dennes Steddatter Børtra Hansen til at bo i en Afstand fra hinanden af 3 Mile, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade, at Dyr læge Christen Henningsen Hasse af Tranekjær og hans Steddatter Børtra Hansen af Nordenbroe, hvem den dem ved Højesterets Dom af 29de Januar 1852 for Blodskam idømte Straf af at have deres Liv forbrudt blev eftergivet ved allerhøjeste Resolution af 5te Marts s. A., imod at de blive at hensætte, førstnævnte til Forbedringshusarbeide i 1 Aar og sidstnævnte i Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage, samt imod at det paalagdes dem efter udstaet Straf ikke at tage Ophold nærmere ved hinanden end i en Afstand af 4 Mile, maa bo i en Afstand fra hinanden af ikkun 3 Mile.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Hans Peter Hansen og hans Steddatter Christine Marie Jacobsdatter.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Arrestanten Hans Peter Hansen og hans Steddatter Arrestantinden Christine Marie Jacobsdatter de dem ved Høiesterets Dom af 1ste d. M. for Blodskam i Medfør af D. L. 6-13-14, 1ste Led og Forordningen 23de Mai 1800 idømte Straffe af at have deres Liv forbrudt, imod at de hensættes til Forbedringshusarbeide, førstnævnte i 4 Aar og sidstnævnte i 1 Aar, og saaledes at det paalægges dem efter udstaaet Straf ikke at tage Ophold i nærmere Afstand fra hinanden end 4 Mile.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved to Lovudkast forelægges:

- 1) Udkast til en Forordning om Handelsvægten i Island.
- 2) Udkast til en Forordning om Lønning for Bestyrerne i Island.

Overensstemmende med Indstillingen bleve begge disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for det i indeværende Aar sammentrædende Althing.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling om en Udvidelse af Ribe Hospitals Virksomhed, hvori indstilles:

- 1) At Lemmeantallet paa Fælledsstuerne i Ribe Hospital successive reduceres til 5 paa hver af de 5 Fælledsstuer.
- 2) At Pensionen til disse Lemmer fremtidig ansættes til 10, 14 og 16 Sk. daglig, saaledes at den større Trediedel sættes paa lavest, en Trediedel paa mellemst og en Trediedel paa høiest Pension, samt at Oprykning herefter sker efter Anciennetet, dog at naar et eller flere af Lemmerne, ligemeget i hvilken af de 3 Klasser, ved Sygdom, Alderdom eller anden Svaghed ikke er istand til at hjælpe sig med den reglementerede Pension, Stiftsøvrigheden da paa Inspektionens Indstilling desangaaende kan bestemme, at vedkommende Lems fulde Forpleining overtages af Stuekonen mod en fast Dagbetaling.
- 3) At der indrettes Bolig for 6 Personer af den dannede Middelstand, saaledes at hver af disse erholder en Dagligstue med tilstødende Sovekammer.
- 4) At disse 6 Personer, der benævnes »Pensionærer«, i Reglen skulle

være enten Piger, Enker eller Koner, der uden egen Skyld ere forladte af deres Mænd, men at Adgang til Optagelse dog ogsaa forsaavidt skal staa aaben for Mænd og for gifte Koner, der ikke ere i det nysnævnte Tilfælde, som det tilstedes undtagelsesvis at optage som Pensionærer et Par gamle iøvrigt dertil kvalificerede Ægtefolk.

- 5) At der foruden den ommeldte Fribolig tilstaas Pensionæerne:
 - a) Frit Brændsel efter Hospitalets Evne og Stiftsøvrighedens Skjøn.
 - b) Fri Medicin og Lægehjælp i Sygdomstilfælde samt fri Begravelse, og
 - c) En aarlig Pengeunderstøttelse, hvis Størrelse fastsættes af Stiftsøvrigheden efter Stiftelsens Formuevilkaar, men som dog ikke maa overstige 60 Rdl. til hver.
- 6) At der til deres Opvartning antages en Kone, hvem der foruden et Værelse i Hospitalet tillægges frit Brændsel og indtil 100 Rdl. i aarlig Løn.
- 7) At der med Hensyn til Pensionærernes Antagelse m. v. fastsættes følgende:
 - a) De antages af Stiftsøvrigheden efter derom til denne indgivne Ansøgning.
 - b) De Personer, der skulle kunne antages som Pensionærer, maa foruden at godtgjøre stedse at have ført et fuldkommen delfrit Levnet og at være virkelig trængende, saaledes at de ikke kunne tarvelig og anstændig finde Udkomme ved deres egen eller deres Families Hjælp, idetmindste være 45 Aar gamle, medmindre de ere Krøblinge eller af et særdeles svageligt Helbred, i hvilket Tilfælde de kunne optages fra det fyldte 18de Aar.
 - c) Med Hensyn til Afbenyttelsen og Conservationen af de tvende Værelser, som nærmere ville blive enhver især anviste af Hospitalsforstanderen ved Optagelsen, saavel som og hvad Orden og Renlighed angaar, ville Pensionæerne i alle Maader have at rette sig efter de almindelige og særlige Forholdsregler, som desangaaende maatte blive dem meddelte af Forstanderen, ligesom og enhver er ansvarlig for den Skade, som han eller hun eller nogen hos ham eller hende værende Person maatte tilføie Stiftelsens Bygninger eller Inventarium.
 - d) Med sin Indtrædelse i Hospitalet har enhver Pensionær at

medbringe et tarveligt Bohave, over hvilket den paagjældende har at afgive en Fortegnelse til Hospitalsforstanderen, og som han eller hun saavidt muligt bør vedligeholde, og naar en Pensionær afgaar ved Døden, tilhøre samtlige Efterladenskaber, det være sig Effekter, Penge eller udestaaende Fordringer, Hospitalet.

- e) Pensionærene ere pligtige til at tage Ophold i Hospitalet og maa ikke uden Stiftsøvrighedens Tilladelse forlade dette paa længere Tid.
- f) Saafremt en Pensionærs Vilkaar efter Optagelsen i Hospitalet maatte saaledes forbedres, at Trangen til at nyde godt af samme derved hæves, ophører den paagjældende at være Pensionær, ligesom det er en Selvfølge, at en Pensionær ved umoralsk eller usædeligt Forhold forbryder sin Plads efter Hospitalsinspektionens Indstilling og Stiftsøvrighedens Resolution.
- 8) At Justitsministeriet, forsaavidt der maatte findes Trang til yderligere reglementariske Bestemmelser allernaadigst bemyndiges til efter Stiftsøvrighedens Forslag at approbere saadanne, samt
- 9) At Justitsministeriet allernaadigst bemyndiges til at træffe de fornødne Foranstaltninger med Hensyn til de Byggeforetagender, som efter det anførte ville være nødvendige, samt til at stille de fornødne Beløb af Hospitalets Midler til Disposition i saa Henseende.

Samtlige disse Indstillinger bleve allernaadigst bifaldte af *Hans Majestæt*.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Oprettelsen af et nyt Distriktslægeembede i Hjørring Amt, hvori indstilles:

- 1) At der maa oprettes et nyt Distriktslægeembede, bestaaende af Sognene Øster-Brønderslev og Jerslev af Hjørring Lægedistrikt og Sognene Hallund, Hellum, Ørum og Hellevad af Sæby Lægedistrikt, paa den Betingelse at fornævnte Sogne til Bolig for den nye Distriktslæge erhverve en i Hallund By beliggende Eiendom med et Jordtilliggende af 4 Skp. Hartkorn og yde et Beløb af 2000 Rdl., saa at Distriktslægen kun vil have at forrente den øvrige Del af Kjøbesummen, samt at svare Skatter og Afgifter af Eiendommen.

- 2) At det maa paalægges Distriktslægen at underkaste sig de Forandringer i Distriktets Omfang, som mulig senere maatte blive besluttede; og
- 3) At det tillades Distriktslægen midlertidig at udlevere til sine Syge Medicin, dispenseret fra et af de nærmeste Apotheker, dog saaledes at Recept, forsynet med taxtmæssig Pris-Paategning, udleveres for hver Ordination.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d 26. maj 1865.

Aar 1865, Fredagen den 26de Mai, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen og Minister Grev Moltke vare fraværende.

Conseilspræsidenten [Bluhme] forelagde en allerunderdanigst Ansøgning fra Finantsministeren om Reisetilladelse paa 8 Uger fra næste Maanedes Begyndelse.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst at meddele Finantsministeren den ansøgte Reisetilladelse og derhos allernaadigst at bifalde, at under hans Fraværelse Indenrigsministeren, som dertil var villig, overtager Finantsminister-Portefeullen.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en ved 20de Infanteribataillon den 15de dennes afsagt Krigsretsdom over Spillemand Hans Marcus Henningsen.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Krigsrettens Dom forsynes med følgende allerhøieste Paategning:

»Af Kongelig Naade ville Vi have den Spillemand Hans Marcus Henningsen idømte Straf formildet til Forbedringshusarbeide i eet Aar.«

Justitsministeren [Bræstrup] referede en allerunderdanigst Forestilling om, at der maa tilstaaes Beboerne af Nørre-Tyrstrup Herred Adgang til at anbringe deres Sindssyge paa Sindssygeanstalten ved Aarhus.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at der tilstaaes Beboerne af Nørre-Tyrstrup Herred Adgang til at anbringe deres Sindssyge paa Sindssygeanstalten ved Aarhus, imod at de til denne Anstalt erlægge samme Betaling for deres Patienter, som de tidligere have erlagt til Daareanstalten i Slesvig.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Jens Christian Kure eller Vibeck og Hansine Caroline Marie Mikkelsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Jens Christian Kure eller Vibeck og Hansine Caroline Marie Mikkelsen den dem ved Høiesterets Dom af 10de dennes for Blodskam i Medfør af D. L. 6-13-14 idømte Livsstraf, imod at førstnævnte behandles efter den Kongelige Resolution af 21de Juni 1843 og sidstnævnte hensættes i simpelt Fængsel i 4 Maaneder, samt at det gennem vedkommende Øvrighed paalægges dem efter udstaaet Straf ikke at opholde sig nærmere ved hinanden end i en Afstand af 4 Mil.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Caroline Charlotte Høidal, hvor indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Caroline Charlotte Høidal den hende ved Høiesterets Dom af 10de dennes for Tyveri i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 15 ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 2 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Ferdinand Lindholm.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at nedsætte den Arrestanten Ferdinand Lindholm ved Kjøbenhavns Amts søndre Birks Extrarets Dom af 4de d. M. for Tyveri i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 79 cfr. §§ 13 og 14 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 3 Aar til lige Arbeide i 1 Aar.

Marineministeren [Lütken] bemærkede, at da Chefen for den i afvigte Aar paa Vestkysten stationerede Flotille, Capitainlieutenant Hammer overgav sig til en forenet østerrigsk og preussisk

Eskadre, faldt herved nogle private Fartøier, som af ham vare fragtede til Tjeneste for Flotillen, og endvidere et til Marinens Disposition stillet, Postvæsenet tilhørende Dampskib, i Fjendens Hænder, og samtlige disse Skibe, som bleve bragte til Hamborg, ere nu af Prisecommissionen i Triest prisdømte. Fra Eierne af de paagjældende private Fartøier er der til Marineministeriet indkommet Andragende om Erstatning af Fartøiernes Værdi, der er opgivet til ialt 23.460 Rdl., og efter hvad Capitainlieutenant Hammer ved Fartøiernes Befragtning i sin Tid har tilsagt Eierne, vil Statskassen neppe kunne blive fri for at betale denne Erstatning, hvis Beløb imidlertid dog maaske noget vil kunne nedsættes; til dette Erstatningsbeløb kommer derhos endnu Værdien af det Postvæsenet tilhørende Dampskib, der er ansat til 10.000 Rdl. Marineministeren vilde derfor nu udbede sig Hans Majestæts allerhøieste Bemyndigelse til at ordne denne Sag paa den for Statskassen billigste Maade, som han antog at ville være at lade Skibene, naar de, som sandsynligt var, bleve satte til Auktion i Hamborg, købe for den danske Regjerings Regning og derefter tilbagelevere til Eierne.

Efterat *Conseilspræsidenten* [Bluhme] havde fremhævet, at der, da de paagjældende Skibe, dengang de kom i Fjendens Magt, vare i Statens Tjeneste, ingen Erstatning kunde ventes tilkjennt af den internationale Commission, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at meddele Marineministeren den begjærte Bemyndigelse.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 2. juni 1865.

Aar 1865, Fredagen den 2den Juni, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen og Minister Grev Moltke vare fraværende.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Althingets allerunderdanigste Petition om Brug af det islandske Sprog i Embedsexpeditioner m. v., hvori indstilles, at der i den allernaadigste Bekjendtgjørelse, der vil være at ud-

færdige til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i Aaret 1863 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender maa meddeles Thinget.

ad 1. At da efter de gjældende Bestemmelser alt, hvad der fra Regjeringen eller Embedsmændene udgaar til Indbyggerne paa Island, skal affattes i det islandske Sprog, hvilket ogsaa benyttes i Brevvexling mellem de islandske Embedsmænd indbyrdes i alle de Sager, der ikke egne sig til ministeriel Afgjørelse, og da det endvidere er tilladt Indbyggerne, forsaavidt de ikke ere det danske Sprog mægtige, at indgive deres Andragender til Regjeringen paa islandsk, er der ikke fundet nogen Anledning til at gaa ind paa den af Althinget med Hensyn til dette Punkt foreslaaede Ordning, der uden at medføre nogen virkelig Nytte tvertimod vilde foraarsage en utilbørlig Forsinkelse i Sagernes Afgjørelse, men at det, forsaavidt der af Althinget er bleven ført Anke over, at Regjeringens Resolutioner undertiden meddeles Indbyggerne paa dansk, er indskjærpet vedkommende Embedsmænd i Island strengt at overholde, at alle ministerielle Afgjørelser meddeles Indbyggerne, forsaavidt de ikke er dansktalende, i det islandske Sprog.

ad 2 og 3. At dette Punkt, som vedrørende et Kongeligt Prærogativ, ligger udenfor Althingets Omraade.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende Lovudkast:

- 1) Udkast til Lov angaaende en forandret Ordning af de finansielle Forhold mellem Island og Kongeriget, Udkast til Lov angaaende Forandring i §§ 6 og 7 i Loven af 15de April 1854 om Handel og Skibsfart paa Island og Udkast til Lov angaaende Brændevinshandel og Brændevinsudskjækning paa Island.
- 2) Udkast til Anordning angaaende Handelsstedet Isafjords Opretelse til en Kjøbstad og sammes økonomiske Bestyrelse og Udkast til Plakat angaaende Oprettelsen af en Bygningskommission paa Kjøbstaden Isafjord.
- 3) Udkast til Lov om Lønninger for det islandske Postvæsens Personale og Udkast til Plakat for Island indeholdende forskjellige Postvæsenet vedkommende Forskrifter.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev samtlige disse Lovudkast allerhøjest approberet til Forelæggelse for Althinget i dets forestaaende Samling.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 9. juni 1865.

Aar 1865, Fredagen den 9de Juni, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen og Finantsministeren vare fraværende.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møde den 26de Mai og 2den Juni blev oplæste og ratihaberede.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Deling af Embedet som Distriktslæge i Aarhus med tilhørende Landdistrikt, hvori indstilles, at det allernaadigst maa bifaldes:

- 1) At Embedet som Distriktslæge i Aarhus med tilhørende Landdistrikt deles saaledes, at der ansættes en Stadslæge for Aarhus Kjøbstad, til hvem derhos Lægetilsynet ved Kjøbstadens Sygehus og Hospital henlægges, og en særegen Distriktslæge for Landdistriktet med Forpligtelse til at have Bopæl i Aarhus.
- 2) At der foruden det lovbestede Salær for de offentlige Forretninger, han ellers maatte udføre, tillægges Stadslægen i Løn af Sygehuset 200 Rdl. og af Hospitalet 50 Rdl. samt Adgang til Alderstillelæge med Særtillæge af Statskassen i Lighed med de øvrige Distriktslæger og Ret til Pension af Statskassen af samtlige hans Embedsindtægter, og
- 3) At den for det nuværende samlede Distriktslægeembede normerede Gage henlægges til Distriktslægen i Landdistriktet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige Indstillingspunkter.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til en Forordning angaaende Tyendeforholdet i Island.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Lovudkast paa den i den refererede Forestilling anførte Maade forelægges Althinget til Betænkning i dets forestaaende Samling.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets allerunderdanigste Betænkning over Udkast til en Forordning om Forligsmægling m. v. i Anledning af Tvistigheder mellem Husbond og Tyende i Island.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Lovudkast stilles i Bero.

Videre refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved en fra det sidstafholdte islandske Althing indkommen allerunderdanigst Adresse forelægges, hvori indstilles, at det i den allerhøieste Kundgjørelse, der bliver at udfærdige angaaende Resultatet af de af Althinget under dets Møde i Aaret 1863 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender, allernaadigst maa tilkjendegives Thinget, at forsaavidt samme i en allerunderdanigst Adresse til Deres Majestæts højsalige Forgænger paa Thronen har udtalt Ønske om de islandske Forfatningsforholds snarlige Ordning, da ligger dette Anliggende ogsaa Deres Majestæt paa Hjerte, men at Ordningen af de finansielle Forhold mellem Island og Kongeriget nødvendigvis først maa tilendbringes, og at der derfor nu vil blive forelagt Althinget et hertil sigtende Lovforslag, samt at der saasnart denne Sag er ordnet, vil blive foretaget de fornødne Skridt til selve Forfatningssagens endelige Ordning.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede to allerunderdanigste Forestillinger resp. angaaende Althingets allerunderdanigste Petition om, at den Del af en Selveierkirkes Jord, hvoraf der svares Smørleie til Præsten, samt Selveierkirkens Servitutter og andre Rettigheder maa blive ansatte til særskilt Dyrhed, og angaaende Althingets allerunderdanigste Petition med Hensyn til fremmede Nationers, isærdeleshed de Franskes Fiskerier under Island.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der i den Bekjendtgjørelse, der bliver at udfærdige til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i Aaret 1863 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne An-

dragender, maa med Hensyn til fornævnte tvende Petitioner gives Thinget Besked i Overensstemmelse med, hvad der i de refererede Forestillinger ere anført.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Bekjendtgjørelse til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i 1863 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne allerunderdanigste Andragender.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forsyne denne Bekjendtgjørelse med sin allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 16. juni 1865.

Aar 1865. Fredagen den 16de Juni, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, Minister Grev Moltke og Finantsministeren vare fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 9de Juni blev oplæst og ratihaberet.

Den fungerende Finantsminister [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende rentefrit Forskud paa de de entledigede slesvigske Embedsmænd hidtil tillagte Pensioner, hvori indstilles, at Deres Majestæt allerhøiest maatte bemyndige Finantsministeriet til i særdeles paatrængende Tilfælde at tilstaa de fra deres Embeder fordrevne og ved Deres Majestæts allerhøieste Resolution af 28de October f. A. entledigede slesvigske Embedsmænd rentefrie Forskud paa de dem hidtil tillagte Pensioner, saaledes at Forskudet ikke overstiger en Fjerdedel af Pensionens aarlige Beløb og tilbagebetales i Løbet af 2 Aar ved maanedlige Afdrag i Pensionen, samt derhos paa den Betingelse, at den Forhøielse af bemeldte Pension, som mulig maatte indtræde for den indtil da siden Entledigelsen forløbne Tid, forlods bringes i Afdrag paa Forskudet.

Denne Indstilling, som blev understøttet af *Conseilspræsidenten*

[Bluhme], behagede det *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at bifalde.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Per Nilsson Claessons Hustru Ansine Laurences Separation i Henseende til Bord og Seng fra bemeldte hendes Mand.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at den constituerede Overpræsident i Kjøbenhavn bemyndiges til at meddele Per Nielsson Claessons Hustru Ansine Laurence, født Rasmussen Bevilling til at leve separeret i Henseende til Bord og Seng fra bemeldte sin Mand paa de i den refererede Forestilling anførte Vilkaar.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frafaldelse af Tiltale imod Udgiveren af »Aarhus Stiftstidende« Overkrigscommissær Adolph Frederik Elmquist, Ridder af Dannebrog, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Tiltale imod Udgiveren af »Aarhus Stiftstidende«, Overkrigscommissær Adolph Frederik Elmquist, Ridder af Dannebrog, for i det nævnte Blad at have optaget Bekjendtgjørelse om Salg af Lodder i fremmede Lotterier maa frafalde, imod at han erlægger en Mulkt af 100 Rdl.

Efterat, paa dertil af *Hans Majestæt* given Anledning, *Justitsministeren* [Bræstrup] og *den fungerende Finantsminister* [Tillisch] havde yttret, at der fra deres Side intet særligt var imod at, hvis tidligere noget lignende Tilfælde som det her foreliggende er afgjort med en blot Advarsel til Vedkommende, ogsaa nu dette Tilfælde afgjøres paa samme Maade, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at Allerhøistsamme under den nævnte Forudsætning vil af sær Kongelig Naade have Overkrigscommissær Elmquist fritaget for at sættes under Tiltale, uden at han erlægger nogen Mulkt, men alene imod, at der gives ham en Advarsel.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 23. Juni 1865.

Aar 1865, Fredagen den 23de Juni, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke og Finantsministeren vare fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 16de Juni blev oplæst og ratihaberet.

Udenrigsministeren [Bluhme] oplæste en foreløbig allerunderdanigst Beretning angaaende Resultatet af de med Preussen og Lübeck førte Forhandlinger om Postforholdene.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udvidelse til Ærø af Bestemmelserne i Lov af 12te Januar 1858 om Ophævelse af de ved Reglement af 20de September 1838 § 1 og § 7 fastsatte Gebyrer for Qvarantænepasse, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at samtlige de Bestemmelser, der indeholdes i den for Kongeriget givne Lov om Ophævelse af de ved Reglement af 20de September 1838 §§ 1 og 7 fastsatte Gebyrer for Qvarantænepasse af 12te Januar 1858, maa udvides til ogsaa at gjælde Ærø.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling, dog, paa dertil af *Conseilspræsidenten* [Bluhme] givne Anledning, saaledes at de paagjældende Bestemmelser udvides til at gjælde for samtlige de ved Kongeriget forblevne Dele af Hertugdømmet Slesvig.

Marineministeren [Lütken] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende Fregatten Danmark, idet han allerunderdanigst indstillede, at den i det Geheime-Statsraads-Møde den 7de November 1864 tagne Beslutning angaaende Salget af Fregatten Danmark allernaadigst ophæves, og at Fregatten definitivt indgaar i Flaadens Tal.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst det Indstillede, idet Allerhøistsamme bemærkede, at selvfølgelig derfor intet vil være til Hinder for, at der senere hen i Tiden kan, hvis der maatte fremkomme et antageligt Bud paa det paagjældende Skib, tages Bestemmelse om at sælge det.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 30. juni 1865.

Aar 1865, Fredagen den 30te Juni, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke og Finantsministeren vare fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 23de Juni blev oplæst og ratihaberet.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bevilling for Thomas Kingdon og Sollicitor Alfred Atkinson Pollock af London til at foretage et Kanal- og Havneanlæg ved Ringkjøbing Fjord samt til at inddæmme forskellige Arealer af den nysnævnte Fjord og af Stadil Fjord, hvori indstilles, at det ved en gennem Indenrigsministeriet ad mandatum udfærdiget allerhøieste Bevilling maa tillades Thomas Kingdon samt Sollicitor Alfred Atkinson Pollock af London under de i Forestillingen angivne Betingelser at foretage et Kanal- og Havneanlæg ved Ringkjøbing Fjord samt at inddæmme forskellige Arealer af denne Fjord og Stadil Fjord, og at der lige allernaadigst maa tilstaas disse Skattefrihed af det ved Inddæmningen indvundne Areal i 20 Aar fra det Tidspunkt at regne, da Inddæmningen i Overensstemmelse med de stillede Betingelser skal være tilendebragt, mod at der efter Udløbet af disse Aar af det Hartkorn, hvortil det Inddæmmede da maatte blive ansat, svares som Gammelskat 6 Rdl. 80 Sk. pr. Td., saavel som samtlige øvrige Skatter og Afgifter til Statskassen og Communen som af andet Ager- og Engs Hartkorn.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afhændelse af de Varde Byfoged- og Byskriverembede tilhørende Jorder.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at de 7 i Forestillingen nævnte til Byfoged- og Byskriverembedet i Varde henlagte Jorder bortsælges ved offentlig Auktion, saaledes at Amtmanden over Ribe Amt bemyndiges til at approbere saavel Auktionsconditionerne som de eventuelle Auktionsbud, samt at den Embedet paa Varde Søndermark tilhørende Hedelod afstaas til bemeldte Kjøbstad uden Vederlag.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 7. juli 1865.

Aar 1865, Fredagen den 7de Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Minister Grev Moltke, Indenrigsministeren, Finantsministeren og Marineministeren vare fraværende.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 30te Juni blev oplæst og ratihaberet.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Confirmation paa tvende af Besidderen af det for Stamhuset Lønborggaard substituerede Lønborggaardske Fideicommis oprettede Dispositioner, hvori indstilles, at vedlagte tvende af Besidderen af det for Stamhuset Lønborggaard substituerede Lønborggaardske Fideicommis. Kammerherre Christian Frederik Otto Benzon, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, og Hustru Nielsine Benzon, født Jermiin henholdsvis under 23de og 24de Januar d. A. oprettede Dispositioner, nemlig:

- 1) Tillæg til Erektionsbrevet for Stamhuset Lønborggaard af 31te August 1757, indeholdende forskellige Forhøielser af de i dettes Artikler 11 og 12 indeholdte Bestemmelser om Appanager til Stamhusbesiddernes Enker og Sødskende, og
- 2) Tillæg til den under 23de Marts 1845 oprettede og under 20de September s. A. allerhøiest confirmerede Fundats for det i Henhold til allerhøieste Bevilling af 14de October 1843 oprettede i Forbindelse med det Lønborggaardske Fideicommis staaende saakaldte Legat D allernaadigst maa blive forsynede med Deres Majestæts allerhøieste Confirmation.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Ane Marie Carlsen, Jensens Hustru.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Ane Marie Carlsen, Jensens Hustru, heraf Staden den hende ved Københavns Kriminal- og Politirets Dom af 27de Mai d. A. for Hæleri, i Henhold til Forordningen 11te April 1840 § 25, jfr. § 22 ikjendte Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar, imod at hun hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 14. juli 1865.

Aar 1865, Fredagen den 14de Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Finantsministeren var fraværende.

Det tilførtes Protokollen, at under 5te Juli Hans Excellence Minister uden Portefeuille, Geheimeconferentsraad, Kammerherre Grev C. Moltke er, efter Ansøgning, bleven i Naade entlediget fra den ham betroede Ministerpost.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 7de Juli blev oplæst og ratihæberet.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Ratification af 4 Accessionsakter, hvorved Danmark har i Forhold til Brasilien, Frankrig, Portugal og Italien tiltraadt den under 16de Mai f. A. mellem de nævnte Stater afsluttede Convention angaaende Oprettelse af en sydtransatlantisk Telegraphforbindelse.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst at ratificere bemeldte 4 Accessionsakter.

Fremdeles refererede *Udenrigsministeren* [Bluhme] en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Ratification af de under 21de Juni d. A. afsluttede Postconventioner med Preussen og Lübeck.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at forsyne de til fornævnte tvende Postconventioner udfærdigede Ratificationsakter med allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 21. juli 1865.

Aar 1865, Fredagen den 21de Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Finantsministeren var fraværende.

Den fungerende Finantsminister [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en extraordinær Pengebevilling, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt i Henhold til § 58 i Grundloven af 18de November 1863 allernaadigst at beslutte,

at der til Bestridelse af det Beløb, som Danmark i Henhold til Art. XIII i Fredstraktaten af 30te October 1864 vil have at tilsvare Østerrig og Preussen, af Statskassen stilles et Beløb af 133.341 Rdl. 25 Sk. til Finantsministeriets Raadighed, samt til dette Øiemed allernaadigst at forsyne den vedlagte Expedition med allerhøieste Underskrift.

Denne Indstilling, som var eenstemmigen tiltraadt af et den foregaaende Dag i Henhold til Grundloven af 18de November 1863 § 58 afholdt Ministerraad, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, og forsynede Allerhøistsamme dernæst den ved den refererede Forestilling forelagte, af Ministerraadet eenstemmigt vedtagne Expedition, efterat denne var bleven kontrasigneret af samtlige Mini- stre, med sin allerhøieste Underskrift.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende yderligere Forlængelse af den I. B. Cameron og R. Notman ved allerhøieste Resolution af 22de August 1862 givne Frist til Fuldendelse af en Flydedok i St. Thomas Havn.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den ved allerhøieste Resolution af 22de August 1862 forlængede First, inden hvilken den i Concession af 29de April 1862 for I. B. Cameron og R. Notman omhandlede og i allerhøieste Resolution af 9de September 1863 nærmerede betegnede Flydedok under Concessionens Fortabelse skal være færdig til Brug i St. Thomas Havn, maa blive yderligere forlænget indtil 31te December 1866.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov indeholdende organisatoriske Bestemmelser for Landmilitæretaten.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme i det hele ikke havde noget imod det 1ste og 2det Afsnit i det forelagte Lovudkast. Derimod fandt Hans Majestæt, at det 4de Afsnit helst bør udgaa af Lovudkastet, da Garniseringsforholdene, som henhørende til det administrative Omraade, ikke behøve at fastsættes ved Lov, og da det forekommer Allerhøistsamme, at man ikke skal inddrage Repræsentationen i den Slags Anliggender mere end nødvendigt. Der kunde dog tænkes Grunde til senere at gjøre Forandring med Hensyn til de engang bestemte Garnisonssteder, og man skulde derfor ogsaa af Hensyn dertil ikke nu binde sig Hænderne ved at slaa det hele fast ved Lov.

Hvad dernæst det 3die Afsnit angik, da erklærede Hans Majestæt

at ville gaa ind paa, at Allerhøistsammes Adjutanter, efter at have tilbragt 6 Aar i denne Stilling, ikke kunne træde tilbage i deres Vaaben, dog imidlertid saaledes, at denne Bestemmelse ikke kommer til at gjælde for de nuværende Adjutanter; men derimod troede Hans Majestæt, at der er flere Punkter i det nævnte Afsnit, som, da de ere af rent administrativ Natur, ikke høre hjemme i en Lov, men bør fastsættes ved allerhøist approberede Reglementer. Dette gjælder saaledes om den hele § 3 i dette Afsnit angaaende Underofficerers, Spillemænds og Haandværkeres Tilgang og Avancement, og det samme gjælder ogsaa om Bestemmelserne med Hensyn til Officerers Avancement og Aldersgrændser. Alle de herhen hørende Detailbestemmelser have ikke hidtil hørt under Lovgivningens Omraade, og Hans Majestæt ser ingen Grund, hvorfor man nu skal bringe dem ind derunder og saaledes ved at indblande Repræsentationen deri, binde Hænderne paa sig. Hvad specielt de for Officererne foreslaaede Aldersgrænser angik, da kunde Hans Majestæt heller ikke andet end finde det uheldigt at skulle under alle Omstændigheder være nødt til at afskedige en Officer, naar han har opnaaet den for sin Charge fastsatte Aldersgrændse, uden Hensyn til om han uagtet sin Alder var fuldkommen brugbar til at blive staaende; det var haardt for Landet paa den Maade at skulle miste en brugbar Mand, og Hans Majestæt mente derfor, at det ikke bør være nogen Forpligtelse, at Officerer med en vis Alder afskediges, men at det kun bør være en Ret, som Krigsbestyrelsen i denne Henseende har, og dette troede Allerhøistsamme at ville kunne opnaas ved at det, istedetfor som i Udkastet, kommer til at hedde: En Officer kan afskediges med den og den Alder.

Krigsministeren [Hansen] maatte, hvad det 4de Afsnit af Lovudkastet angik, bemærke, at Bestemmelserne i dette Afsnit have fundet deres Plads deri ifølge et udtrykkeligt Forlangende af Indenrigsministeren, der har stillet en saadan Optagelse som en nødvendig Betingelse for, at der kan tilstaas Communerne de nødvendige Laan til Opførelsen af de Bygninger, som Militæretaten maa gjøre Fordring paa i de forskjellige Garnisonsbyer. Naar Kjøbstæderne ikke kunne faa Sikkerhed for, at de vedblive at være Garnisonssteder, ville de ikke bygge, og Krigsministeren tror derfor, at det ikke kan undgaas, at slaa permanent fast ved Lov, hvor Tropperne under sædvanlige Fredsforhold skulle være, ligesom Militæretaten heller ikke

selv kan under sædvanlige Forhold være tjent med, at Garnisonsstederne forandres, hvilket er forbundet med store Vanskeligheder og mange Bekostninger.

Hvad dernæst angik Bestemmelserne i Lovudkastets 3die Afsnit, da skulde Krigsministeren fremhæve, at det ikke er uden Analogi andetsteds, at de herhen hørende Forhold ere fastsatte ved Lov, og ganske særligt kunde han ikke andet end henlede Hans Majestæts allerhøieste Opmærksomhed paa, at man vistnok kan gaa ud fra som afgjort, at Repræsentationen for at give Samtykke til de Bestemmelser i Afsnittet, som have sær finantsiel Betydning, Bestemmelserne om Aldersgrændserne og Pensioneringen, vil forlange samtlige Bestemmelser paa dette Omraade fastsatte ved Lov. Han skulle endnu hertil føle, at Udkastets Bestemmelser netop ere formulerede for at afgive en Garanti mod enhver Vilkaarlighed fra Krigsministerens Side, idet denne, hvis Pligt det er at foredrage Kongen Indstillingerne til Avancement efter hans Formening er den, som paa dette Gebet stærkest maa bindes ved positive Lovbestemmelser. Han skulde iøvrigt, hvad Spørgsmaalet om Aldersgrændse angik, gjerne indrømme, at Aldersgrænsen som Regel for Afgang er igrunnen en blind Regel, der i sin Anvendelse i det enkelte Tilfælde kan blive meget urigtig, og det bedste vilde ganske vist være, om der blev stillet en vis fast Sum aarlig til Krigsministerens Disposition, indenfor hvilken Sums Grændser han uafhængigt af Finantsministeriet kunde pensionere de Officerer, som han maatte anse for mindre tjenstdygtige; men en saadan Ordning af Forholdet vilde det paa ingen Maade kunne antages, at Repræsentationen skulde være villig til at gaa ind paa.

Indenrigsministeren [Tillisch] bemærkede, at da Communerne ikke uden at sætte sig i betydelig Gjæld kunne opfylde de store Fordringer, som af Krigsministeriet stilles til dem med Hensyn til Bygninger og andre Lokalteter, have de stillet den Betingelse, at der ved Lov skaffes dem Betyggelse for, at de vedblive at være Garnisonssteder. Faa de ikke ved Lov en saadan Betyggelse, kunne de ikke inklade sig paa at skaffe tilveie, hvad der af Krigsministeriet forlanges, og det er saaledes kun i Militæretatens egen Interesse, at det 4de Afsnit i det foreliggende Lovudkast bliver staaende, idet de Fordele, som derved opnaas for Militæretaten, maa af Krigsministeriet være blevne ansete for saa overveiende store, at de Gener, som maatte

kunne være forbunden med, at Garnisonsstederne slaas fast ved Lov, ikke kunne komme i Betragtning herimod. Han skulde ogsaa, hvad dette sidste angik, bemærke, at naar der senere skulde indtræffe noget Tilfælde, hvor der var paatrængende Nødvendighed for Forandring af Garnisonssted, saa er der heller ikke Grund til at tro, at en saadan Forandring ikke skulde kunne blive sat igjennem i Repræsentationen, og denne vilde da saa ogsaa, naar Forandringen skete ved Lov, være mere tilbøielig til at indrømme de Byer, der mistede deres Garnison, nogen Godtgjørelse, end naar Forandringen af Garnisonssted skete ad administrativ Vei.

Justitsministeren [Bræstrup] yttrede, at det forekom ham meget betænkeligt og misligt at give Gjenstande, som kunne ordnes ad den administrative Vei, ind under Lovgivningsmyndigheden, og han kunde ikke andet end finde det lidet ønskeligt, at Regjeringen paa den Maade binder sig med Hensyn til de af Hans Majestæt fremhævede Punkter i det foreliggende Udkast. Han maatte være af den Mening, at man, for at holde paa den Kongelige Magt, ikke skal bringe ind for Repræsentationen mere, end hvad der er nødvendigt, og da det nu synes ham, at hvad der navnlig indeholdes i Lovudkastets 3die Afsnit i det hele kun er Bestemmelser af reglementarisk Natur, forekom det ham derfor, at dette Afsnit helst maa udgaa, og at det vil kunne være tilstrækkeligt, at det i Loven kommer til at hedde, at de paagjældende Punkter ville blive at fastsætte ved specielle Reglementer. Hvad iøvrigt specielt Indholdet af de foreslaede Bestemmelser om Aldersgrændser for Officerer angik, da troede han, at det helst maatte blive alene en Ret for Krigsbestyrelsen at afskedige med en vis opnaaet Alder og ikke nogen Pligt.

Conseilspræsidenten [Bluhme] troede, at der i det foreliggende Lovudkast kan være adskilligt, som maaske rettest udgik deraf for alene at gjøres til Gjenstand for Bestemmelse i Reglementer, idet han i det hele ganske var af Hans Majestæts Mening, at man ikke bør gaa til Repræsentationen, hvor det ikke er nødvendigt.

Marineministeren [Lütken] maatte bemærke, at det er hans Overbevisning, at Repræsentationen ikke vil bevilge de Penge, der forlanges, uden at først Bestemmelserne om Avancement m. v. for Officerer blive forelagte for den, og han ansaa det derfor klogt af Regjeringen, straks, naar den forlanger Pengebevilling til Militæretaten, at forelægge disse Bestemmelser; anderledes forholder det sig med Hen-

syn til Reglerne for Underofficerers Avancement, og disse behøve vel kun at gjøres til Gjenstand for reglementariske Bestemmelser. Hvad Spørgsmaalet om Aldersgrændserne for Officerer specielt angaar, da tror han, at det kan anses for aldeles vist, at Repræsentationen aldrig gaar ind paa at stille en fast aarlig Sum til Krigsministerens Raadighed med Hensyn til Pensionering af Officerer, og i Tjenestens Interesse finder han det ønskeligt, at der er bestemte Aldersgrændser for de forskjellige Charger; der kunde jo imidlertid til den almindelige Regel herom i Udkastet gjøres den Tilføining, at Undtagelse fra denne Regel kan ske ved Lov, saa at man altsaa paa denne Maade vilde kunne blive sat istand til at beholde en udmærket Mand i Tjenesten, uanset at han have naaet den for hans Charge gjældende Aldersgrændse.

Hans Majestæt Kongen maatte vedblivende være af den Mening, at saadanne Gjenstande, som hidtil ikke have hørt ind under Lovgivningen, bør fremdeles holdes ude derfra, og at derfor de af Allerhøistsamme tidligere udhævede Bestemmelser i Lovudkastets 3die Afsnit ikke bør have Plads deri, men optages i særegne Reglementer. Heller ikke det 4de Afsnit kunde *Hans Majestæt* finde, at der var Grund til at lade blive staaende, idet det forekom Allerhøistsamme, at der for de paagjældende Kjøbstæder maa være tilstrækkelig Betyggelse i et af Krigsministeren med allerhøieste Approbation givet Tilsagn om, at de skulle vedblive at være Garnisonssteder, ligesom det jo ogsaa allerede følger af sig selv, at det ikke vilde kunne falde *Hans Majestæt* ind at ønske Forandring i de engang bestemte Garnisonssteder, undtagen hvor der forelaa en Nødvendighed herfor; men Muligheden af en saadan eventuel Nødvendighed under visse Forhold var der dog, og man skulde derfor ikke, ved nu at slaa fast ved Lov, hvad der ikke behøves, gjøre sig en slig Forandring maaske umulig eller ialtfald vanskelig.

Efterat derpaa *Krigsministeren* [Hansen] yderligere havde udviklet sit tidligere anførte, gik han over til at gjøre den almindelige Bemærkning med Hensyn til den foreliggende Sag, at Aarsagen, hvorfor han idag har forebragt denne, er, at det er ham magtpaaliggende at faa en generel allerhøieste Approbation paa den af ham foreslaaede Plan til Armeens Organisation, for at han strax kan foretage de Forandringer i det bestaaende, som han anser det for nødvendigt i Tjenestens Interesse allerede nu at gennemføre. Han skulde imid-

lertid i saa Henseende udtrykkeligt fremhæve, at der ikke, forinden Lovudkastet har været forelagt Repræsentationen og er blevet vedtaget af den, vil ske nogen Forandring i den bestaaende Armeeeorganisation, hvorved der gjøres Brud paa gjældende Lovbestemmelser, eller hvorved der paaføres nogen forøget Udgift over, hvad der forfatningsmæssigt er bevilget. Han mener derfor ogsaa, at der intet vil kunne være til Hinder for, at Hans Majestæt allernaadigst meddeler ham den begjærte almindelige Approbation paa det foreliggende Lovudkast til Forelæggelse for Rigsraadet, og vilde da de enkelte Punkter i samme, forsaavidt der ved dem maatte findes nogen Betænkelighed, senere kunne bringes under nærmere Omhandling og Afgjørelse i Geheime-Statsraadet.

Indenrigsministeren [Tillisch] yttrede, at han maatte fremhæve de store Betænkeligheder, som Finantsministeren havde haft ved den betydelige Udgift, som den af Krigsministeren i Forslag bragte nye Organisationsplan for Armeen vilde medføre; denne Udgift udgjorde ikke mindre end 3 $\frac{1}{2}$ Million, og en saadan Sum havde Finantsministeren fundet at være altfor stor under de nuværende Forhold. Saaledes som Planen imidlertid nu foreligger, stilles der et yderligere forøget Krav paa 50.000 Rdl., med Hensyn til hvilket Finantsministeren ikke er givet Leilighed endnu til at yttre sig. Indenrigsministeren ansaa det for afgjort, at Repræsentationen aldrig bevilger saa meget, som Krigsministeren har forlangt, og han maatte derfor ogsaa finde det høist betænkeligt at begynde paa at sætte en Plan som den foreliggende i Kraft, førend man har Sikkerhed for, at de til dens Gjennemførelse nødvendige Pengemidler ville blive bevilgede. Det er jo muligt, at Repræsentationen aldeles nægter at give noget til den Plans Iværksættelse, og Krigsministeren vilde da saa være nødt til at kuldkaste den hele Plan igjen, efterat han allerede havde begyndt paa at udføre den. Dertil kommer endnu, at det vistnok maa anses for meget tvivlsomt, om de Forandringer, som Krigsministeren vil foretage i det Bestaaende, inden Sagen endnu har været forelagt Repræsentationen, kunne ske uden at støde an mod de gjældende Lovbestemmelser; dette vil i mange Tilfælde være et vanskeligt Spørgsmaal, og det forekom ham derfor, at der havde været Anledning for Krigsministeren til herover først at have givet Generalauditeuren Leilighed til at udtale sig.

Efter alt hvad Indenrigsministeren saaledes havde anført, maatte

han for sit Vedkommende paa det allerbestemtteste fraraade, at der begyndes paa at iværksætte den foreslaaede nye Organisationsplan, saalænge man ikke ved, om der vil blive bevilget Penge til at gjen-nemføre den, og han var overbevist om, at en saadan Fremgangsmaade vilde i høieste Grad gjøre et uheldigt Indtryk paa Repræsentationen. Heller ikke saa han, hvorledes der skulde kunne meddeles en generel allerhøieste Approbation paa Planen, saaledes som Krigsministeren har begjært.

Krigsministeren [Hansen] skulde gjentage, hvad han allerede forhen udtrykkeligt havde erklæret, at der intet vil af ham blive foretaget, som strider mod de gjældende Lovbestemmelser, eller som medfører nogen Udgift, udover hvad der er bevilget af Repræsentationen, førend den nye Plan er bleven forelagt denne og vedtaget af den. Der vil saaledes ved, at Hans Majestæt nu approberer Planen, aldeles intet være foregrebet med Hensyn til Fremtiden.

Efterat saavel *Indenrigsministeren* [Tillisch] og *Krigsministeren* [Hansen] yderligere havde udtalt sig, og efterat det dernæst navnlig var af *Justitsministeren* [Bræstrup] og *Conseilspræsidenten* [Bluhme] blevet fremhævet, at det vilde være ønskeligt, om Krigsministeren nærmere vilde specialisere de enkelte Foranstaltninger, som han, under Forudsætning af Hans Majestæts Bemyndigelse, ønsker allerede nu at træffe i Henhold til den af ham foreslaaede nye Organisationsplan, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at udtale, at Allerhøistsamme, da han ikke idag vil kunne tage nogen endelig allerhøieste Beslutning i den foreliggende Sag, ønsker dennes videre Forhandling udsat til et følgende Geheime-Statsraads-Møde, som Hans Majestæt berammede til paa Mandag.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling angaaende Meddelelse af Opreisningsbevilling til Forstanderskabet for Darum og Bramminge Sogne, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at meddele Forstanderskabet for Darum og Bramminge Sogne under Ribe Amt Opreisningsbevilling i en den 28de Marts 1862 inden Gjørding-Malt Herreders Ret imellem samme og Administrationen for Hovedgaarden Bramminge paa Proprietær Fabricius's og Hustrus Dødsbos Vegne paadømt og for den Kongelige Viborgske Landsoverret indanket Sag betræffende bemeldte Sogneforstanderskabs Ret til at paaligne den nævnte Gaard Bidrag til Skolevæsenet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frafaldelse af Tiltale imod Gaardmand Jens Herman Pedersen m. Fl. af Grimstrup under Ribe Amt, hvori indstilles, at det maatte behage *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at efternævnte Beboere af Grimstrup By under Ribe Amt, nemlig Gaardmændene Jens Herman Pedersen, Lauge Terkelsen, Hans Jørgen Christensen og Anders Peder Nielsen, Ungkarl Anders Peder Pedersen, Mads Jensen Svendsen og Husmand Hans Jørgensen, samt Tjenestekarl Hans Jacobsen og Arbeidsmand Søren Nielsen af Varde maa fritages for at sættes under Tiltale for det ulovlige Forhold, de have gjort sig skyldige i, ved i Juli Maaned f. A. at indlade sig i Handel og Bytte med fjendtlige Soldater om nogle Forpleiningsmagasinet i Varde tilhørende Kreaturer, imod at der tildeles dem en alvorlig Misbilligelse af det af dem i saa Henseende udviste Forhold.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frafaldelse af Tiltale imod Husmand Anders Dissing.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allerunderdanigst at bifalde, at Husmand Anders Dissing af Rakkeby maa fritages for at sættes under Tiltale for det ulovlige Forhold, hvori han har gjort sig skyldig med Hensyn til en af ham paa Nykjøbing Gade funden Sølvtheske, imod at der af Politimesteren gives ham en alvorlig Advarsel om ikke for Fremtiden at omgaas ulovligt med fundne Sager.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet mandag d. 24. juli 1865.

Aar 1865, Mandagen den 24de Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under *Hans Majestæt* Kongens allerhøjeste Præsidium. Finantsministeren var fraværende.

Den fra sidste Geheime-Statsraads-Møde udsatte Sag angaaende det af Krigsministeren forelagte Udkast til Lov indeholdende organi-

satoriske Bestemmelser for Landmilitæretaten blev paany foretagen, idet *Krigsministeren* [Hansen] foredrog en af ham under Gaars Dato nedlagt allerunderdanigst Forestilling, hvori han indstiller, at Hans Majestæt allerhøist vil approbere bemeldte Lovudkast til Forelæggelse for Rigsraadet.

Efterat have refereret denne Forestilling, bemærkede Krigsministeren, at hvis det maatte behage Hans Majestæt at bifalde Indstillingen, vilde det ikke være til Hinder for, at enkelte Afsnit af Lovudkastet kunne gjøres til Gjenstand for senere Overveielse og Beslutning i Geheime-Statsraadet, inden Udkastet bliver forelagt Repræsentationen. Han tilføiede dernæst endvidere, at de specielle Foranstaltninger, som han i Henhold til den af ham foreslaaede nye Organisationsplan agter efter dertil erhvervet allerhøieste Bemyndigelse, allerede nu inden Sagens Forelæggelse for Repræsentationen at træffe med Hensyn til Forandring i det Bestaaende, ere følgende:

- 1) Indskrækning af de taktiske Infanteriafdelingers Kadres til den i Lovudkastet, 1ste Afsnit § 12 nævnte Størrelse, dog saaledes at den i Lovudkastet samtidig paaregnede Forøgelse af de taktiske Afdelingers Antal ikke effectueres, førend Repræsentationen dertil maatte have givet sit Samtykke, og navnlig saaledes, at den 23de og 24de Bataillon indtil videre ikke oprettes.
- 2) Indskrækning af Cavalleriafdelingernes Antal og Kadrestyrke til det i 1ste Afsnit § 13 anførte.
- 3) Indskrækning af Artilleriets og Ingenieurcorpsets faste Personale til det i §§ 14 og 15 anførte og en administrativ Omfordeling af dette til Tjenestens Bestridelse med de saaledes indskrænkede Kræfter.
- 4) De paa Grund af det Foregaaende nødvendige enkelte Udnævnelser og Ansættelser.
- 5) Omdannelse af Underofficerselevskolens Undervisningsplan fra en 4-aarig specifik artilleristisk til en 3-aarig almindelig militær Skole.
- 6) Publikation af en almindelig Reservation om, at de Aspiranter, der næste Gang maatte bestaa Adgangsexamen ved den militære Højskole, eventuelt ville kunne komme til et hvilket som helst Vaaben istedetfor som hidtil kun til de specielle Vaaben.
- 7) Fastsættelse af Tjenstturnus og Plan for de Meniges og Undercorporalernes Uddannelse i Overensstemmelse med 3die Afsnit § 2.

- 8) De enkelte Bestemmelser om Underofficerers og Officerers Avancement (3die Afsnit § 3 og § 4), som ikke alt ere i Kraft, og som ved allerhøieste Resolution kunne bringes i Udførelse, uden at fordrer de iøvrigt i Lovudkastet forudsatte supplerende Bestemmelser, der kun kunne vedtages gennem Lovgivningsmagten, og endelig
- 9) Fastsættelse af Reglerne for de saaledes eksisterende Kadrets eventuelle Overgang fra Freds- til Krigsformationen.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme vil approbere de to første Afsnit af det foreliggende Lovudkast til Forelæggelse for Rigsraadet, men at han, hvad det tredje Afsnit angaar, vedblivende maa holde for, at alle de Punkter, som ikke nødvendigvis høre under Lovgivningens Omraade, bør udgaa, da han ikke ser Grund til at inddrage under Repræsentationen, hvad der er et Prærogativ for Kongen.

Efterat det med Hensyn til det paagjældende tredje Afsnit af Lovudkastet var fra flere Sider blevet fremhævet, at der i dette Afsnit vistnok findes dels adskillige Punkter, som allerede ere fastsatte i nu-gjældende Love og derfor ikke behøve at optages i det foreliggende Udkast, dels forskellige Bestemmelser, som ikke strengt høre under Lovgivningsmagten, men maa kunne fastsættes ad administrativ Vei, i hvilke begge Henseender det vilde være ønskeligt først at have Generalauditeurens Betænkning, og efterat *Krigsministeren* [Hansen] i den Anledning nærmere havde udviklet, hvad han i sin idag refererede Forestilling havde anført, behagede *Hans Majestæt Kongen* allerhøiest at resolve, at Allerhøistsamme vil have allernaadigst approberet Krigsministerens foreliggende Indstilling, saavidt angaar Lovudkastets 1ste og 2det Afsnit, samt den 2den § af 3die Afsnit, men at Hans Majestæt vil have sig forbeholdt allernaadigst at tage de øvrige Dele af sidstnævnte Afsnit under nærmere Overveielse, efter den Anledning Krigsministeren dertil maatte give Allerhøistsamme.

Indenrigsministeren [Tillisch] maatte paa den fraværende Finantsministers Vegne bemærke, at Krigsministeren i Skrivelse til Finantsministeriet af 18de Juli har yttret, at Udkastet til den nye Organisationsplan er undergaaet nogle Modificationer, som ville medføre en Gjennemsnitsudgift af c. 50.000 Rdl. udover den Endesum af 3½ Million Rigsdaler, som var en Forudsætning for Udkastet i den Form, i hvilken det først forelagdes Finantsministeren. Da nu Finantsmi-

nisteren allerede havde store Betænkeligheder ved at indrømme, at der til Armeedgifter fremtidigt beregnes mere end 3 Millioner, og derfor kun gav sit foreløbige Samtykke til Forelæggelse af en Armeepan, hvorefter Udgiften i det hele skulde andrage $3\frac{1}{2}$ Million, under den Forudsætning, at Krigsministeren vilde have Opmærksomheden henvendt paa at indføre alle de Beparelser, som kunde lade sig forene med Tjenestens uafviselige Krav, samt da det saaledes vil findes naturligt, at Indenrigsministeren i Finantsministerens Fraværelse ikke ser sig istand til at give noget Samtykke i Henseende til det, som bemærket, af Krigsministeren nu stillede yderligere Krav, over hvilket Punkt Finantsministeren ikke har havt Leilighed til at udtale sig, saa maatte han i saa Henseende have Finantsministeren reserveret Ret til nærmere at yttre sig med Hensyn til Størrelsen af den samlede fremtidige Udgift til Landmilitæretaten.

Forsaavidt dernæst Krigsministeren idag har nævnt de forskellige Foranstaltninger, som han, i Henhold til den nye Organisationsplan, agter med Hans Majestæts Sanction allerede nu at sætte i Kraft, forinden Planen har været forelagt Repræsentationen, da maatte Indenrigsministeren, saaledes som det hele ligger for, anse Iværksættelsen af hine Foranstaltninger for en Sag, der alene vedkommer Krigsministeren, og med Hensyn til hvilken Hans Majestæts øvrige Ministre ikke have noget Ansvar. Indenrigsministeren maatte saameget mere udtrykkeligt fremhæve dette, som det, hvis Geheime-Statsraadet skulde have afgivet sin Mening om hint Punkt, vilde efter hans Mening have været aldeles nødvendigt, at der først var givet Generalauditeuren Leilighed til at yttre sig over det yderst vigtige Spørgsmaal, hvorvidt de paagjældende Foranstaltninger kunne gennemføres, uden at man træder bestaaende Lovbestemmelser for nær.

I Henhold til hvad Indenrigsministeren saaledes havde yttret, kunde han altsaa alene betragte den nu afgivne allerhøieste Resolution som en foreløbig Approbation paa Lovudkastet til Forelæggelse for Rigsraadet, og en saadan foreløbig Approbation kunde han for sit Vedkommende intet have imod, men enhver yderligere gaaende Følge af den allerhøieste Resolution turde han hverken som Indenrigsminister eller som fungerende Finantsminister paatage sig nogetsomhelst Ansvar for.

Conseilspræsidenten [Bluhme] bemærkede, at han gaar ud fra, at der ikke ved den af Hans Majestæt idag afgivne allerhøieste Resolution vil være noget præjudiceret med Hensyn til Størrelsen af den Hovedsum, der skal forlanges bevilget af Rigsraadet til Landmilitæretaten, hvilken Gjenstand jo senere maa komme til Forhandling i Geheime-Statsraadet, og hvorover der da vil være Leilighed for den nu fraværende Finantsminister til at yttre sig. Hvad dernæst angik det andet af Indenrigsministeren omhandlede Punkt, da maatte *Conseilspræsidenten* erindre, at Krigsministerens Indstilling kun gaar ud paa at begjære Tilladelse til at forelægge den nye Plan for Repræsentationen. Andet har Krigsministeren ikke forlangt, og til den Indstilling slutter sig den allerhøieste Resolution; der er altsaa her ved slet ikke Tale om de af Krigsministeren nævnte specielle Foranstaltninger.

Justitsministeren [Bræstrup] sluttede sig ganske til *Conseilspræsidenten*.

Efterat *Krigsministeren* [Hansen] havde erklæret sig tilfreds med, at den allerhøieste Approbation paa hans Forestilling bliver afgiven, saaledes som Hans Majestæt har behaget at udtale, tilkjendegav *Hans Majestæt*, at Allerhøistsamme skal have sig forbeholdt i næste Geheime-Statsraads-Møde at meddele Resolutionen definitivt formuleret.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder den 14de og 21de Juli bleve oplæste og ratihaberede, hvornæst *Hans Majestæt* hævdede Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 27. juli 1865.

Aar 1865, Fredagen den 27de Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Finantsministeren var fraværende.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Sara Christine Emilie Jørgensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt aller-naadigst at nedsætte den Sara Christine Emilie Jørgensen ved Halsnæs og Frederiksværks Birks Extrarets Dom af 7de f. M. for Tyveri,

i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 15 jfr. § 82 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar til lige Arbeide i 2 Aar.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst i Betragtning af de foreliggende formildende Omstændigheder at nedsætte den idømte Straf til Forbedringshusarbeide i 1 Aar.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 24de Juli blev oplæst og rathaberet.

Efter Protokollens Oplæsning meddelte *Hans Majestæt*, at Allerhøistsamme paa Krigsministerens i forrige Geheime-Statsraads-Møde refererede allerunderdanigste Forestilling angaaende Udkast til Lov indeholdende organisatoriske Bestemmelser for Landmilitæretaten har afgivet skriftlig allerhøieste Resolution aldeles overensstemmende med, hvad *Hans Majestæt* i bemeldte Geheime-Statsraads-Møde behagede mundtlig at resolve.

Geheime-Statsraadets Møde blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 5. august 1865.

Aar 1865, Løverdagen d. 5te August, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under *Hans Majestæt Kongens* allerhøieste Præsidium.

Conseilspræsidenten [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for Rigsraadet af Forslag til Grundlovsagens Ordning, hvori indstilles:

At Deres Majestæt allernaadigst vil bemyndige Ministeriet til for det snart sammentrædende overordentlige Rigsraad at forelægge, til Grundlovsagens Ordning, det indbemeldte Forslag, der med Regjeringens Samtykke var vedtaget af det sidst afholdte overordentlige Rigsraads Fælledsudvalg, og som derefter blev vedtaget af Landsthinget, men forkastet af Folkethinget.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme vel finder, at Regjeringen paa ingen Maade er bunden til det nu foreliggende tidligere Forslag til Grundlovsagens Ordning, og der er ogsaa flere Artikler i dette Forslag, som *Hans Majestæt* vel kunde ønske forandrede. Imidlertid skulde Allerhøistsamme, idet han ikke iøvrigt vil gjøre nogen Erindring imod Forslaget, indskrænke sig til eet Punkt

i dette, som han bestemt maa ønske forandret, og det er: at de Ord, som findes i Grundloven af 5te Juni 1849 § 23 »Kongen har den høieste Myndighed over Sø- og Landmagten« udtrykkeligt indføres i en Artikel i Forslaget. Denne Forandring, som Hans Majestæt allerede paa et tidligere Stadium af Sagen havde yttret Ønske om, maatte Allerhøistsamme paa det bestemteste staa paa, at der gjøres.

Conseilspræsidenten [Bluhme] bemærkede, næst i Almindelighed yderligere at udvikle de i den refererede Forestilling fremførte Grunde, af hvilke Ministeriet eenstemmigt er kommet til det Resultat at maatte tilraade, at det samme Grundlovsforslag, som blev vedtaget af det sidst forsamlede Rigsraads Landsting, nu atter forelægges aldeles uforandret for det paany sammentrædende Rigsraad, at hvad det af Hans Majestæt specielt berørte Punkt angik, da vilde han have fundet det rigtigst, at de af Allerhøistsamme fremhævede Ord i Grundloven af 5te Juni, som forresten heller ikke findes optagne i Grundloven af 18de November 1863, vare uforandrede gaaede over i det nu foreliggende Forslag. Men skjøndt *Conseilspræsidenten* derfor kunde ønske, at disse Ord stod i Forslaget, fandt han dog ikke, at Tingen er i sig af megen Vigtighed, idet Kongens høieste Myndighed over alle Rigets Anliggender tillige involverer den høieste Myndighed over Land- og Sømagten; og han maatte henstille, om der dog ikke kunde ligge noget ubehageligt i nu at gjøre den Forandring at sætte de paa-gjældende Ord ind i Forslaget, i hvilken Henseende han blot skulde nævne den Eventualitet, at de Medlemmer af Rigsraadet, som ellers vilde stemme for Regjeringens Forslag, forkastede den saaledes gjorte nye Tilføining.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at i saa Fald havde man det fuldkomne constitutionelle Middel at opløse Rigsraadet.

Indenrigsministeren [Tillisch] fremhævede, at den Passus af § 23 i Grundloven af 5te Juni, som Hans Majestæt ønsker sat ind i det foreliggende Forslag, allerede i Virkeligheden staar der, idet det i Forslagets § 11 udtrykkeligt hedder: »Kongen har . . . den høieste Myndighed over alle Rigets Anliggender.« Dette siger ganske det samme som hin Passus. Han kunde derfor heller ikke andet end finde det yderst betænkeligt og farligt nu at gjøre den Forandring at indsætte en Passus, som i Virkeligheden er aldeles overflødig, og man vilde af en saadan Forandring kunne drage den Slutning, at Kongens Myndighed ikke var saa stor over de andre Rigets Anliggender som over Land- og Sømagten. Hans Majestæt vilde dog vel ogsaa neppe kuld-

kaste det hele Forfatningsforslag, blot fordi den omhandlede Passus ikke blev sat ind deri.

Finantsministeren [David] maatte gjøre opmærksom paa, at det Afsnit i Grundloven af 5te Juni, hvori den af Hans Majestæt idag fremdragne § 23 findes, begynder med en § om, at Kongen er ansvarsfri, men at det samme Afsnit i Grundloven af 18de November 1863 og i det foreliggende Forslag begynder med en §, hvori det hedder: »Kongen har . . . den høieste Myndighed over alle Rigets Anliggender.« Dette staar aldeles ikke i Grundloven af 5te Juni; det omfatter alle Rigets Anliggender, altsaa ogsaa Land- og Sømagten, og han kunde ikke indse andet, end at det, som Indenrigsministeren har bemærket, vilde være en Gjentagelse at sætte ind i det foreliggende Forslag den omhandlede Passus af § 23 i Grundloven af 5te Juni. Han ansaa en saadan Forandring ikke for i Realiteten at gjøre noget, men han troede, at den vil gjøre overordentlig Ombrage, fordi man deri vil lægge noget ganske særegent.

Marineministeren [Lütken] bemærkede, at det fra et rent praktisk Synspunkt forekommer ham højst betænkeligt at indsætte i Forslaget den omhandlede Passus, hvis Tilføining dog i Realiteten intet har at betyde; thi medens der vel kan være Udsigt til, at Forfatningsforslaget, naar det paany forelægges Rigsraadets Landsting aldeles uforandret, saaledes som det sidst blev vedtaget, vil gaa igjennem Thinget uden videre Discussion, vil, hvis der nu bliver af Regjeringen gjort mindste Forandring i Forslaget, Døren derved blive aabnet for Discussionen, og en hel Del Ændringsforslag blive stillede.

Justitsministeren [Bræstrup] yttrede, at ogsaa han kunde, ligesom Conseilspræsidenten, anse det ønskeligt, at de omhandlede Ord i Grundloven af 5te Juni § 23 vare udtrykkeligt blevne satte ind i det foreliggende Forslag, men efter Indholdet af den af Indenrigsministeren fremhævede § 11 i Forslaget tror han rigtignok, at en saadan Tilføining er i sig overflødig.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at Allerhøiestsamme ikke i, hvad der er blevet udtalt, finder Grund til at fratage sit bestemte Ønske om, at den oftnævnte Passus af § 23 i Grundloven af 5te Juni optages ordret i Grundlovs-Forslaget, men Hans Majestæt vilde imidlertid forbeholde sig til næste Geheime-Statsraads-Møde, som han hermed vil have berammet til paa Mandag, at afgive sin allerhøieste Resolution paa Conseilspræsidentens Forestilling.

Conseilspræsidenten [Bluhme] refererede dernæst en allerunder-

danigst Forestilling angaaende Rigsraadets Sammenkaldelse til en overordentlig Samling Mandagen den 28de August d. A.

Paa dertil given Anledning tillod *Hans Majestæt*, at denne Sag ud-sættes til næste Geheime-Statsraads-Møde.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afslutning af en Postconvention mellem Danmark og Storbritanien og Irland, hvori indstilles, at det allernaadigst maatte tillades Finantsministeriet at bemyndige Generalpostdirektøren til at afslutte en Postconvention med det Forenede Kongerige Storbritanien og Irland overensstemmende med det allerunderdanigst forelagte Forslag samt til endvidere at vedtage tvende Tillægsbestemmelser resp. vedkommende Forandring af det i Forslaget i Henseende til den indbyrdes Postudvexling betegnede danske Udvekslingspunkt og Adgang til Nedsættelse af den i Forslag bragte Transitporto.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Omordning af Lægeforholdene paa Bornholm, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde:

- 1) At der istedetfor Embedet som Landphysikus paa Bornholm oprettes 2 Distriktslægeembeder paa bemeldte Ø, det ene omfattende Østre- og Nordre Herrederne samt Kjøbstæderne Svaneke, Hasle og Allinge-Sandvig, med Forpligtelse for Distriktslægen til at tage Bopæl i Allinge eller i alt Fald i Olsker Sogn, det andet omfattende Vester- og Sønder Herrederne samt Kjøbstæderne Rønne, Nexø og Aakirkeby, med Forpligtelse for Distriktslægen til tillige at fungere som Physikus for hele Øen og til at være bosiddende i Rønne.
- 2) At der tillægges hver af de tvende Distriktslæger en aarlig Gage af 300 Rdl. og Adgang til Alderstillæg af Statskassen i Lighed med de øvrige Distriktslæger i Kongeriget, samt den af dem, der tillige skal fungere som Physikus, desuden et Honorar af 100 Rdl. aarlig for Udførelsen af disse Forretninger.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 24de Juli blev oplæst og ratihaberet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

Møde i geheimestatsrådet mandag d. 7. august 1865.

Aar 1865, Mandagen den 7de August, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at afgive sin allerhøieste Resolution paa den af Conseilspræsidenten i forrige Geheime-Statsraads-Møde refererede Forestilling angaaende Forelæggelse for Rigsraadet af Forslag til Grundlovssagens Ordning, idet Allerhøistsamme bifaldt Indstillingen og i Overensstemmelse med denne allernaadigst bemyndigede Ministeriet til for det forestaaende overordentlige Rigsraad at forelægge det ved Forestillingen fremlagte Forslag uforandret.

Fremdeles resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst paa den fra forrige Geheime-Statsraads-Møde udsatte Forestilling angaaende Rigsraadets Sammenkaldelse, at Allerhøistsamme, overensstemmende med Indstillingen, vil have Rigsraadet sammenkaldt til en overordentlig Samling Mandagen den 28de August d. A.; hvornæst Hans Majestæt forsynede med sin allerhøieste Underskrift det i saa Henseende ved Forestillingen fremlagte Aabne Brev.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 5te August blev oplæst og ratihaberet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 18. august 1865.

Aar 1865, Fredagen den 18de August, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Paa dertil af *Conseilspræsidenten* [Bluhme] given Anledning behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tilkjendegive, at det ikke er Allerhøistsammes Agt Selv at aabne den forestaaende Samling af Rigsraadet.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Nedsættelse af de ostindiske Arbeidere Shaik Subratee, Shaik Bufatte og Alaheebux af Plantagen

Fountain paa St. Croix ved den Kongelige vestindiske Landsoverrettsdom idømte Straffe.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at de ostindiske Arbeidere Shaik Subratee, Shaik Bu-fatte og Alaheebux af Plantagen Fountain paa St. Croix ved den Kongelige vestindiske Landsoverrets Dom af 10de Mai d. A. for ved i Forening tilføjet personlig Overlast at have bevirket en andens Død, hver især idømte Straffe af Forbedringshusarbeide i 18 Maaneder nedsættes til lige Arbeide i 8 Maaneder for hver.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at det maa tillades Harald Søren Theodor Kløve Holm paany at tage Ophold heri Riget uden at blive behandlet efter alderhøieste Resolution af 30te October 1857.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Harald Søren Theodor Kløve Holm maa paany tage Ophold heri Riget uden at blive behandlet efter den alderhøieste Resolution af 30te October 1857.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at Anne Cecilie Andersen maa fritages for at sættes under Tiltale for Tyveri.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Anne Cecilie Andersen maa fritages for at sættes under Tiltale for det i den refererede Forestilling ommeldte af hende udviste Forhold, imod at der til Politiprotokollen gives hende en alvorlig Tilrettevisning og Paamindelse.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Frafaldelse af Tiltale imod Tjenestekarl Peter Bigum af Lundholm, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Tjenestekarl Peter Bigum af Lundholm maa fritages for at sættes under Tiltale for det ulovlige Forhold, hvori han har gjort sig skyldig med Hensyn til en af ham funden Tegnebog med 20 Rdl., imod at han erlægger en Mulkt af 10 Rdl. til Viborg Amts Fattigkasse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Henlæggelse af 5 Sogne fra Nyborg Lægedistrikt til Odense Lægedistrikt.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* al-

lernaadigst at bifalde, at Allerup og Davinde Sogne, Sønder-Næraa Sogn samt Rønninge og Rolsted Sogne maa henlægges fra Nyborg Lægedistrikt til Odense Lægedistrikt.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at en Sag mod Nille eller Pernille Cathrine Nielsdatter eller Nielsen maa tages under Paakjendelse uden Hensyn til det i allerhøieste Resolution af 19de Juni 1844 tagne Forbehold.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at det af Nille eller Pernille Cathrine Nielsdatter eller Nielsen, Arbeidsmand Christensens Hustru, forøvede Tyveri maa tages under retslig Behandling og Paakjendelse uden Hensyn til det i allerhøieste Resolution af 19de Juni 1844 tagne Forbehold.

Videre refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Mads Mortensen af Kjøbenhavn, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Mads Mortensen heraf Staden den ham ved Høiesterets Dom af 1ste d. M. for Tyveri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 25 jfr. §§ 22, 12 1ste Led og 1 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 2½ Aar, imod at han hensættes til Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Approbation paa det af Justitsministeriet i Henhold til allerhøieste Resolution af 23de September 1862 under 25de s. M. udfærdigede Regulativ og Bekjendtgjørelse angaaende Bedømmelsen af de Værnepligtiges Tjenstdygtighed, m.v.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst:

- 1) At det af Justitsministeriet i Henhold til allerhøieste Resolution af 23de September 1862 under 25de s. M. udfærdigede Regulativ for Bedømmelsen af de Værnepligtiges Dygtighed til Krigstjenesten enten i Hæren eller ved Søværnet maa, med de i den refererede Forestilling nævnte Forandringer, approberes for et Tidsrum af 5 Aar med den nærmere Bestemmelse, at det efter denne Tids Forløb paany skal underkastes Revision; samt
- 2) At den til bemeldte Regulativ sig sluttende Bekjendtgjørelse angaaende de Regler, der i Kongeriget Danmark blive at iagttage ved Bedømmelsen af værnepligtigt Mandskabs Tjenstdygtighed

m. v., maa blive approberet med de i den refererede Forestilling ommeldte Forandringer.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 7de August blev oplæst og ratihæberet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 22. august 1865.

Aar 1865, Tirsdagen den 22de August, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Højhed Kronprindsen og Marineministeren vare fraværende.

Conseilspræsidenten [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved i Anledning af Rigsraadets forestaaende Samling forelægges et allerhøieste Reskript, der bemyndiger ham til i Hans Majestæts Navn at aabne denne, samt derhos et allerhøieste Budskab til Rigsraadet ved dets Aabning.

Idet *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt de forelagte Expeditioner, behagede det Allerhøjstamme at forsyne disse med sin allerhøieste Underskrift.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Erstatning for Krigsskade.

Hans Majestæt approberede allernaadigst til Forelæggelse for Rigsraadet i dets tilstundende Samling bemeldte Lovudkast med de tilføjede Motiver, dog med saadanne Ændringer, som Finantsministeren maatte anse nødvendige i disse sidste.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om extraordinær Pension for afskediget Premierlieutenant af Bornholms Milices Artilleri I. A. P. Anker, Ridder af Dannebrog.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsraadet i dets forestaaende Samling.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 26. august 1865.

Aar 1865, Løverdagen den 26de August, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen og Marineministeren vare fraværende.

Fra *Conseilspræsidenten* [Bluhme] forelaa en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Udnævnelse af et kongevalgt Medlem af Rigsraadets Landsthing istedetfor afdøde Oberstlieutnant Reich, hvortil foreslaas:

- 1) Grosserer Hans Broge, Ridder af Dannebrog, i Aarhus.
- 2) Etatsraad og Grosserer A. N. Hansen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd i Kjøbenhavn.
- 3) Fabrikeier L. P. Holmblad, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, paa Amager.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme bestemmer sig for Etatsraad Hansen.

Indenrigsministeren [Tillisch] bemærkede, at han skulde tillade sig at henlede Hans Majestæts Opmærksomhed paa en ikke i den foreliggende Forestilling fremhævet speciel Omstændighed, som vel kunde have Indflydelse paa Allerhøistsammes Valg iblandt de tre Foreslaaede, og det er, at der af de kongevalgte Medlemmer af Rigsraadets Landsthing fortiden ikke er een eneste, som er bosiddende i Jylland; ved tidligere Valg er, saavidt ham bekjendt, saadant gjort gældende som et Moment, der maatte tages i Betragtning.

Hans Majestæt Kongen kunde dog ikke tillægge den af Indenrigsministeren fremhævede Omstændighed nogen afgjørende Betydning, og da Allerhøistsamme slet ikke kjender den af de 3 Foreslaaede, der bor i Jylland, vilde det have sit Forblivende ved, at Etatsraad Hansen udnævnes til kongevalgt Medlem. Forinden imidlertid skriftlig allerhøieste Resolution i saa Henseende afgives, behagede Hans Majestæt paa dertil given Anledning allernaadigst at befale, at man først forvisser sig om, at Etatsraad Hansen er villig til at modtage Valget.

Finantsministeren [David] refererede tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges følgende to Lovudkast:

- 1) Udkast til Lov om Overdragelse af Eiendomsretten over Bolværksstrækningerne ved Kjøbenhavns Toldbodpladse til Havnevæsenet i samme Stad;

2) Udkast til Lov om Øresundsfondens Ophævelse.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøjest approberet til Forelæggelse for det nu sammentrædende Rigsraad.

Paa *Marineministerens* [Lützens] Vegne refererede Finantsministeren en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om extraordinær Pension og livsvarig Understøttelse til nogle forhenværende Bestillingmænd ved Opmuddringsvæsenet.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøjest approberet til Forelæggelse for det nu sammentrædende Rigsraad, dog saaledes at Jolleroer Peter Petersen foreslaaes til 72 Rdl. i aarlig livsvarig Understøttelse.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Caroline Vilhelmine Henriette Amalia Graft.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Caroline Vilhelmine Henriette Amalia Graft den hende ved Høiesterets Dom af 1ste d. M., for Fostermord, i Medfør af D. L. 6-6-7 idømte Livsstraf, imod at hun hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder den 18de og 22de August bleve oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 1. september 1865.

Aar 1865, Fredagen den 1ste September, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Marineministeren var fraværende.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelagde en Skrivelse fra Hans Høihed Prinds Frederik af Hessen, hvori denne begjærer sig meddelt en Copi af hans i det Kongelige Geheime-Arkiv beroende Ægteskabskontrakt med Storfyrstinde Alexandra Nicolajewna.

Hans Majestæt gav allernaadigst Udenrigsministeren Tilladelse til at lade tage en Afskrift af den paagjældende Ægteskabskontrakt og Prinds Frederik tilstille samme.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Ændringer i og Tillæg til de gjældende Bestemmelser angaaende Postforsendelser.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsraadet i dets nuværende Samling.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 26de August blev oplæst og ratihaberet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet mandag d. 4. september 1865.

Aar 1865, Mandagen den 4de September, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens alderhøieste Præsidium. Marineministeren var fraværende.

Conseilspræsidenten [Bluhme] gav en Meddelelse om, hvad der i Rigsraadets indeværende Samling hidtil var foregaaet med Hensyn til Forfatningssagen, idet han navnlig fremhævede, at der i Folkethinget havde vist sig en stærk Tendents til at forhindre Regjerings-Forslaget fra at gaa videre, en Tendents, som alt i Løverdags havde givet sig Luft i det indbragte Adresseforslag, der var et complet Mistillidsvotum til Ministeriet. Adressen faldt imidlertid, dog kun mod en Majoritet af nogle faa Stemmer, for en motiveret Dagsorden, der dog i sin første Del indeholdt et Mistillidsvotum til Ministeriet. Idag havde Forfatnings-Udkastet været til første Behandling i Folkethinget, og dets Overgang til 2den Behandling var vel bleven vedtaget med en overveiende Majoritet, men næsten alle, der yttrede sig, havde dog været enige om, at Regjeringens Forslag maatte underkastes Modificationer, og der var i den Henseende blevet rettet det Spørgsmaal til ham, om det Kongelige Budskab til Rigsraadet var at forstaa alvorlig ment saaledes, at Kongen ikke er sindet at gjøre yderligere Indrømmelser. Herpaa havde *Conseilspræsidenten* kort svaret, at han som den, der havde havt den Ære at concipere Budskabet til allerunderdanigst Forelæggelse for Hans Majestæt og siden at contrasignere det, kunde forsikre, at Budskabet var alvorlig ment, og at

Kongens nuværende Raadgivere naturligvis ikke vilde kunne raade Hans Majestæt til at forlade, hvad deri var udtalt med saa stor Bestemthed.

Der vil nu, anser han som givet, til Forfatningssagens 2den Behandling fremkomme en Mængde Ændringsforslag, – Ingen vil vedtage Regjerings-Forslaget pure, og det vil mere og mere vise sig, at det nærværende Ministerium savner saadan Understøttelse hos Rigsraadet, at det kan være istand til at gennemføre samme. Det Spørgsmaal maa da Ministeriet altsaa gjøre sig selv, om det handler i Kongens og i Sagens Interesse ved at vedblive at føre Regjeringen, eller om det ikke er mere nyttigt, at Hans Majestæt ser at faa andre Ministre, som kunne have Haab om at finde en større Tilslutning hos Repræsentationen. Han er nu af den Mening, at skal Forfatningsforholdet ordnes heri Landet, maa det ske ved andre Mænd, mod hvem der ikke har vist sig et saa ubetinget Had som mod Hans Majestæts nærværende Raadgivere, og uden derfor i nogen Maade at ønske at desertere Hans Majestæts Tjeneste og ganske seende bort fra alle personlige Betragtninger, tror han for sit Vedkommende at burde udtale, at en anden Conseilspræsident og en anden Udenrigsminister end han vil være nyttigere for Hans Majestæts Tjeneste. Det beder han da derfor Hans Majestæt at tage i Betragtning: om det ikke kunde være nyttigere for Allerhøistsamme at tage en anden Conseilspræsident og Udenrigsminister, og han tror at udtale sine Colle-gers Mening, naar han siger, at de ere ikke langt fra deres Vedkommende at dele hans Anskuelse om Nyttens af, at Hans Majestæt tager andre Raadgivere. Majoritet for Regjeringsforslaget faar Ministeriet ikke; der kommer, som han alt før har sagt, en Mængde Ændringsforslag, med Hensyn til hvilke han ikke ved andet at sige, end i Overensstemmelse med hvad han idag har i Folkethinget udtalt, at maatte erklære enhver større Indrømmelse for inadmissabel (skulde der komme noget, som fra Hans Majestæts Standpunkt var bedre end Regjeringens Forslag, var det jo en anden Sag, men det er ikke tænkeligt). Spørgsmaalet er altsaa nu for Hans Majestæt, om Allerhøistsamme vil oppebie Tilendbringelsen af den videre Behandling af Forfatningssagen og se Ministeriet igjen slaet af Mar-ken. Befaler Hans Majestæt at vente indtil da, saa opstaar, naar det kommer saa vidt, Spørgsmaalet, om Allerhøistsamme da fremdeles vil holde paa Ministeriet og befale en ny Opløsning af Folkethinget.

For sit eget Vedkommende vil Conseilspræsidenten svare: det nytter ikke at opløse igjen, Valgene blive de samme, og Tiden forhales. Hans Majestæt maa altsaa ikke til den Tid vente, at han skulde tilraade en Opløsning, thi det kan han ikke. Der vilde da saa ikke være andet for, end at Regjeringen skifter Front og først forelægger Forfatningsudkastet for Rigsdagen. Det kan Hans Majestæts nærværende Ministerium ikke gjøre, han (Conseilspræsidenten) idetmindste ikke; Mænd, der med Hensyn til det, hvorom Spørgsmaalet her er, har avanceret sig saa vidt som Hans Majestæts nuværende Ministre, kunne ikke tage den Inconseqvents paa sig, som en saadan Frontforandring vilde være for dem.

Han kommer saaledes tilbage til det Spørgsmaal, om Hans Majestæt nu strax vil være betænkt paa at lade Forfatningssagen behandle af andre Hænder, der ikke har mødt den Modstand i Repræsentationen, som det nærværende Ministerium har mødt og fremdeles vil møde, og herom udbeder han sig Hans Majestæts Befaling. Hvis Hans Majestæt strax tager imod Ministeriets Dimission, ser han fuldt vel, at det, især nu, da Hans Majestæt staar i Begreb med at gjøre en Reise, kan være vanskeligt for Allerhøistsamme, paa en Studs at faa en nyt Ministerium sat sammen, men det nuværende Ministerium kunde da, mente han, vedblive at føre de løbende Sager, hvortil dog rigtignok ikke vilde kunne henregnes Grundlovssagens Behandling i Rigsraadet, og denne Sag maatte derfor imidlertid hvile.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at da, som det fremgik af, hvad Conseilspræsidenten selv havde sagt, den øieblikkelige Fare med Hensyn til Grundlovssagens Gang i Rigsraadet nu var overstaaet, og Sagen var gaaet til 2den Behandling, var det naturligtvis Allerhøistsammes Ønske, at Spørgsmaal om, at Ministeriet skulde indgive sin Dimission falder bort, og at man ser an, hvorledes Tingene stiller sig, naar først Grundlovssagens 2den og 3die Behandling er endt. Hans Majestæt indsaa imidlertid fuldkommen, hvor stor en Byrde det maatte være for de paagjældende Ministre at føre Sagen i Repræsentationen, og Allerhøistsamme havde derfor længe ønsket, at Ministeriet vilde completere sig med nogle nye Medlemmer. Hans Majestæt fandt det netop i nærværende Øieblik meget ønskeligt, at der kunde være flere til at forhandle med Repræsentationen, og Allerhøistsamme vilde derfor i saa Henseende stille en Opfordring til Ministeriet.

Conseilspræsidenten [Bluhme] maatte bemærke, at der er een Omstændighed, som gjør det meget vanskeligt i Øieblikket at finde nogen, som Hans Majestæt kunde admittere som Medlem af Ministeriet, og som selv kunde være tilbøielig til at træde ind, og det er, at man indser, at det nærværende Ministerium ikke kan i lang Tid blive staaende, og at man derfor nøddigt vil slutte sig til et faldefærdigt Skib. Mellem dem, som kunde være nyttige for Hans Majestæt til at føre Forfatningssagen igjennem i Rigsraadet, vil der desuden ogsaa neppe findes nogen udenfor den Side, hvor de Mænd staa, som have ledet Sagerne hen paa det Punkt, hvorpaa de nu er, og med hvem Hans Majestæts nuværende Ministerium aldrig har sympathiseret og aldrig sluttet Alliance. Til den Side hverken kan eller vil Ministeriet henvende sig, og han ser virkelig ikke letteligen, hvor man skulde finde andre Personer, om hvem det forud kunde vides, at de vilde kunne skaffe sig parlamentarisk Indflydelse og derved være Ministeriet til Nytte.

Indenrigsministeren [Tillisch] bemærkede, at han ikke er saa ganske enig med *Conseilspræsidenten*, naar denne har ment, at Ministeriet nu skulde trække sig tilbage. Han tror, at Ulykken for en stor Del bestaar i, at Rigsraadet og Rigsdagen hidtil har betragtet sig som den eneste Autoritet og intet Hensyn taget til Kongemagten, Han indser derfor heller ikke, at der er nogen Grund til, at Ministeriet skal lade sig skræmme af Rigsraadet og jage bort af det, men han antager det da rigtignok saa ogsaa for en absolut nødvendig Betingelse, at der er fuldstændig Enighed mellem Ministeriets Medlemmer, og da en saadan Enighed altid er vanskeligere, jo flere der er, maatte han allerede af den Grund være imod nu at supplere Ministeriet. Eet er der dernæst endnu, som han anser for aldeles nødvendigt, naar det nuværende Ministerium skal vedblive, og det er, at Ministeriet er sikkert paa, at det er Hans Majestæts Villie at gaa den Vei i Forfatningssagen, som Ministeriet hidtil har fulgt. Det var i forrige Rigsraads-Session en ganske almindelig Mening, at Hans Majestæt ønskede at gaa en anden Vei end den, Ministeriet gik, og dette var, troede *Indenrigsministeren*, til stor Skade for Forfatningssagens Gang. Ministeriet maa derfor, som sagt, være sikkert paa at have Hans Majestæts Samstemning, og at Hans Majestæt vil holde paa, at der ingen Yttring falder fra Allerhøjstamme, som kunde antyde, at han ønskede at gaa en anden Vei end Ministeriet; men saa-

længe Ministeriet er sikkert herpaa, finder Indenrigsministeren det heller ikke rigtigt eller forsvarligt, at Ministeriet trækker sig tilbage.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsammes Mening er, at Regjeringen ikke skal give en Tøddel efter i Forfatningssagen, og Hans Majestæt ønsker at beholde sit nuværende Ministerium saalænge, indtil Ministeriet erklærer, at det ikke kan føre Sagen videre.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at det forekommer ham, at Ministeriet, efterat det har forelagt Forfatningsforslaget for Rigsraadet, ogsaa bør søge at gennemføre det, og først naar det ved Enden af Sagens 3die Behandling viser sig, at Forslaget ikke kan gennemføres, bliver der Spørgsmaal for Ministeriet om at fratræde; indtil da er det forpligtet at blive.

Finansministeren [David] yttrede, at han anser det for sin Pligt at udtale, at han, naar Hans Majestæt vil beholde sit nuværende Ministerium, tror, at hvad der først og fremmest er fornødent, er, at Hans Majestæt har fuld Tillid til Ministeriet og efter nu engang at have bifaldt den Plan, som det har tilraadet at følge med Hensyn til Forfatningssagen, holder fast ved denne Plan. Han tør ikke sige, om det er en begrundet eller ubegrundet Mening, men nok er det, at den Anskuelse er gængs i Repræsentationen som udenfor denne, at Hans Majestæt ikke har den Tillid til sit Ministerium, som er nødvendig for dette, naar dets Forhandlinger med Repræsentationen skulle kunne lykkes. Han kan derfor ikke andet end beklage, at der ved flere Kjendsgjæringer er traadt frem, hvad der maatte synes at bestyrke, at Hans Majestæt ikke har den fornødne Tillid til Ministeriet, og at det kun er Omstændighedernes Magt, som har gjort, at Hans Majestæt beholder det; og han kan heller ikke fordølge, at den Mening finder betydelig Næring ved forskjellige Yttringer, som maa være faldne i Hans Majestæts Omgivelse, og som altfor hyppigt gjenføres til, at de kunne anses for ganske ugrundede. At der saaledes i det store Publikum er en Mening udbredt om, at Ministeriet ikke nyder Hans Majestæts Tillid, og at Hans Majestæt kun beholder det, saalænge han ikke kan finde andre Raadgivere, – en Mening, der, som sagt, har fundet Næring ved meget, – har svækket Ministeriets Stilling og vil, naar det ikke bliver anderledes, fremdeles svække den; og han er personlig overbevist om, at det i forrige Rigsraads-Session vilde være lykkedes at gennemføre Forfatnings-Udkastet, naar

ikke den Mening havde vundet Indgang hos Repræsentationen, at Hans Majestæt ønskede at gaa en anden Vei end Ministeriet. Det er derfor ogsaa hans allerunderdanigste Raad, at Hans Majestæt enten virkelig holder fast ved sit nuværende Ministerium eller ogsaa lader dette snarest muligt indgive sin Dimission; Eet af To maa gøres, og han kan derfor heller ikke være enig med Conseilspræsidenten, naar denne har tilraadet Hans Majestæt at være betænkt paa at tage et andet Ministerium, — en saadan Mellemtilstand vilde kun være svækkende. Saalænge Hans Majestæt virkelig holder fast ved sit nuværende Ministerium, saalænge anser han sig forpligtet til at blive i Hans Majestæts Tjeneste, og, skjøndt med stor Opoffrelse af Kræfter, vedbliver gjerne at tjene Hans Majestæt, naar han tror, at det kan gavne Allerhøistsamme, men herfor er det, som sagt, en nødvendig Betingelse, at Hans Majestæt har fuld Tillid til Ministeriet, og han tror i saa Henseende navnlig, at det netop nu, da Hans Majestæt foretager en Reise i Provindserne, er af yderste Vigtighed, hvorledes Allerhøistsamme ved den Leilighed udtaler sig overfor Befolkningen.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at Allerhøistsamme ikke ved, hvorved han skulle have vist Mistillid til Ministeriet. Hans Majestæt fandt, at der i den forrige Rigsraads-Session var vist altfor stor Eftergivenhed fra Ministeriets Side i Forfatningssagen; det havde Allerhøistsamme sagt Ministeriet selv, men ellers ved han ikke at have yttret noget, hvori der skulle ligge Mistillid.

Finantsministeren [David] maatte, hvad det angik, at Ministeriet skulde have givet for meget efter i Forfatningssagen, bemærke, at Ministeriet ganske vist tilraadede Hans Majestæt at gaa ind paa Fælledsudvalgets Forslag, men han maatte derhos udtale som sin Overbevisning, at han anser en Slutning paa det Virvar, hvori man heri Landet er kommet med Hensyn til Forfatningsforholdene, for saa vigtig, at han ikke lægger saa synderlig Vægt paa, om der bliver en lidt mindre eller lidt større Census for Valgretten, og Regjeringen vilde ogsaa ved ikke at være gaaet ind paa Fælledsudvalgets Forslag have udsat sig for, at det skulde kunne siges, at den havde været Skyld i, at Forfatningssagen var strandet, og derved have paadraget sig et stort Had.

Justitsministeren [Bræstrup] bemærkede, at han ingenlunde var blind for Manglerne ved det Rigsraadet foreliggende Grundlovsud-

kast, men at han anser den endelige Ordning af Forfatningsforholdene saa vigtig, at det ikke maa komme i Betragtning, om det, som naas ved Udkastets Vedtagelse, er i sig noget mere eller noget mindre godt, og at man derfor hellere maa tage, hvad der foreligger end lade Sagen yderligere trækkes i Langdrag. Han tror, at Regjeringen bør undgaa alt, hvad der tyder paa Usikkerhed og Vaklen, og han maatte saaledes antage det for skadeligt, om Ministeriet i Øieblikket gik af. Det er efter hans Overbevisning Ministeriets Pligt at vedblive at arbeide til det yderste, saalænge der er nogen Udsigt til at bringe Forfatningssagen til et godt Udfald, og hvad navnlig en Supplering af Ministeriet angik, da troede han, at den i dette Øieblik kunde blive udlagt som Usikkerhed hos Regjeringen, og han vilde derfor ikke tilraade den. Der er altsaa nu efter hans Mening intet andet at gjøre end at lade alt foreløbig gaa sin Gang og se, hvorledes Sagen stiller sig, naar Forfatningsudkastet har været til 2den og 3die Behandling.

Sluttelig skulde han endnu kun tilføie, at han er enig med Finantsministeren og Indenrigsministeren om Vigtigheden af, at den Mening mere og mere befæstes, at Hans Majestæt er enig med sit Ministerium.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme, idet det bliver derved, at man ser Tingene an, indtil Forfatningssagens 2den og 3die Behandling er endt, vilde spørge Ministeriet, om det ikke finder, at man, i Anledning af Pastor Birchedals Ytringer i Folkethingets Møde i Løverdags, skal gjøre et energisk Skridt og give ham hans Afsked.

Krigsministeren [Hansen] matte udtale sig for, at Pastor Birchedal strax faar sin Afsked og uden Pension.

Finantsministeren [David] bemærkede, at han tror, at Ministeriet er enigt om, at Birchedals Ytringer ikke bør gaa upaatalte hen, men at afskedige ham uden Pension gik imidlertid ikke an.

Cultusministeren [Bræstrup] yttrede, at der med Hensyn til, hvad der skal gjøres i Anledning af Birchedals Ytringer, er to Alternativer at vælge imellem: enten Tiltale, men dertil skal Rigsraadet give sit Samtykke, og ved den Leilighed vilde der let, frygtede han, kunne falde ubehagelige Debatter, ligesom det jo ogsaa var muligt, at det forlangte Samtykke vilde blive nægtet, hvortil endnu desuden kom, at han, efter foreløbigen at have confereret med Generalauditeuren,

maatte med denne anse det for tvivlsomt, hvilket Resultat Domstolene, naar Sagen bragtes for dem, vilde komme til, eller Afskedigelse. Han skulde for sit Vedkommende foretrække dette sidste Alternativ, men skulde tillige, idet han forresten med Finantsministeren var enig i, at Afskedigelsen ikke kan ske uden Pension, formene, at det er rettest, at der først indhentes Betænkning fra Biskoppen over Fyns Stift.

Finantsministeren [David] vilde ogsaa anse det for rigtigst, at først Biskoppens Erklæring indhentes, men mente tillige, at der kun simpelthen skal forelægges ham det Spørgsmaal, om en Mand, som omtaler Kongen paa den Maade, som Birchedal har gjort, er skikket til at være Lærer, og om det kan stemme med hans Troskabsed til Kongen at yttre sig paa den Maade.

Indenrigsministeren [Tillisch] skulde dog mene, at Ministeriet fuldkommen godt kan bedømme dette Spørgsmaal uden først at behøve at indhente Erklæring fra Biskoppen. En Mand, som bruger de Udtryk, Birchedal har brugt, bør ikke være kongelig Embedsmand, og hvad der skal gjøres, maa gjøres strax, medens der endnu er, som Indenrigsministeren tror, en temmelig levende Indignation over Birchedals Optræden. Lader man Tiden gaa hen, taber denne Indignation sig efterhaanden, og Indenrigsministeren maa saaledes holde paa, at Afskedigelsen strax sker.

Finantsministeren [David] maatte bemærke, at Biskoppens Erklæring vil kunne faas meget hurtigt, og at der var saameget mere Anledning til først at indhente den, som ved en tidligere Leilighed, hvor der havde været Tale om at afskedige Birchedal, og hvor det var Kongen alene, der var blevet angrebet af ham, medens dennegang ogsaa Ministrene ere angrebne, Betænkning blev affordret Biskoppen.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsammes Mening er, at det er rigtigst, at Birchedal strax faar sin Afsked.

Cultusministeren [Bræstrup] skulde dog fremdeles holde for, at Biskoppens Erklæring først bør indhentes, og troede ogsaa, at det vilde kunne virke skadeligt paa Rigsraadets Forhandlinger over Forfatnings-Udkastet, naar det ikke skete. Det stod jo altid siden til Hans Majestæt at lægge den Vægt, han vilde, paa Biskoppens Erklæring.

Conseilspræsidenten [Bluhme] troede ogsaa, at det er klogest først at indhente Biskoppens Erklæring.

Efterat endnu *Krigsministeren* [Hansen] havde fastholdt, at Bir-

chedal bliver at afskedige strax uden Pension, hvilket han paa ingen Maade kunde erkjende for at være i Strid med de gjældende Love, behagede det *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at resolve, at der med Hensyn til Birchedals paagjældende Yttringer bliver snarest muligt at indhente Erklæring fra Biskoppen over Fyns Stift.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 22. september 1865.

Aar 1865, Fredag den 22de September, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under *Hans Majestæt Kongens* allerhøieste Præsidium. Marineministeren var fraværende.

Efterat have givet et Resumé af, hvorledes Grundlovssagen nu staar i Rigsraadet, og navnlig fremhævet de Punkter, hvori det ved Sagens 3die Behandling i Folkethinget vedtagne Udkast afviger fra Regjerings-Udkastet, bemærkede *Conseilspræsidenten* [Bluhme], at Ministeriet tror, at den naturlige Fremgangsmaade for Regjeringen nu er, i Landstthinget ved Ændringsforslag at retablere Regjerings-Udkastet, dog at Ministeriet ikke finder, at der kan være noget særdeles imod at gaa ind paa den af Folkethinget vedtagne mindre væsentlige Forandring i § 96, saaledes at naar Forslag til nye Grundlovsbestemmelser vedtages i begge Thing, og Regjeringen vil fremme Sagen, skal Rigsdagen altid opløses, og Sagen forelægges en nyvalgt Rigsdag. Det var altsaa Ministeriets Hensigt med denne enkelte Forandring at føre i Landstthinget ved Ændringsforslag Regjeringens Forslag igjen ind.

Hans Majestæt Kongen gav allernaadigst sit Samtykke til, at Ministeriet følger denne Vei.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Rigsdagens Sammenkaldelse.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Rigsdagen for indeværende Aar sammenkaldes til Mandagen den 2. October, og behagede det derhos Allerhøiestsamme at forsyne den i saa Henseende af Indenrigsministeren allerunderdanigst forelagte Expedition med sin allerhøieste Underskrift.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende det Biskoppe-

lig Methodistiske Trossamfund, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at tillade Udfærdigelsen af den i det Geheime-Statsraad den 24de Marts d. A. allernaadigst bifaldte Anerkjendelse af det Biskoppelig Methodistiske Trossamfund heri Landet og af Christian Willerup som Præst ved den til bemeldte Trossamfund hørende Menighed heri Staden.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Sognepræst S. P. V. Birchdals Entledigelse, hvori indstilles, at Sognepræst for Ryslinge Menighed i Fyns Stift Schöller Parelus Vilhelm Birchdal, Ridder af Dannebrog, allerhøist entlediges fra sit Embede.

Hans Majestæt resolverede i Overensstemmelse med Indstillingen og bifaldt derhos endvidere allernaadigst, at, som i den refererede Forestilling allerunderdanigst foreslaaet, Spørgsmaalet om eventuel Pension for den paagjældende og om sammes Beløb samt Udredelsesmaade forbeholdes nærmere Overveielse.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Christine Sophie Pedersen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Christine Sophie Pedersen den hende ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 2den d. M., for Forfalskning af sin Skudsmaalsbog, i Medfør af Forordningen 11te April 1840 §§ 79 og 15, cfr. § 62, 2det Led, og § 64 2det Led, idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar, imod at hun hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for Fange i Straffeanstalten paa Vridsløselille Mark Hans Petersen.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Straffefange i Straffeanstalten paa Vridsløselille Mark Hans Petersen, der ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 20de September 1862, for 3die Gange begaaet Tyveri, i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 15 er tilfunden at hensættes til Forbedringshusarbeide i 5 Aar, hvilken Straf i Henhold til Loven af 30te November 1857 vil være fuldbyrdet den 14de November næstkommende, maa løslades af Straffeanstalten den 1ste næste Maaned.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunder-

danigst Forestiling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Arrestanten Peder Christensen Nielsen Linnet.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Arrestanten Peder Christensen Nielsen Linnet den ham ved Høiesterets Dom af 28de f. M. for crimen bestialitatis i Medfør af D. L. 6-13-15 idømte Straf af Baal og Brand, imod at han hensættes til Forbedringshusarbeide i 1 Aar.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 26. september 1865.

Aar 1865, Tirsdagen den 26de September, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Mariniministeren var fraværende.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om en extraordinær Pension for afskediget Premierlieutenant af Bornholms Milices Artilleri Johan Andreas Peter Anker, Ridder af Dannebrog.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allerhøist at stadfæste denne Lov.

Fremdeles refererede *Krigsministeren* [Hansen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Premierlieutenant L. A. Stjernholms Afskedigelse, hvori indstilles, at Premierlieutenant af Infanteriet Ludvig Anthon Stjernholm efter Ansøgning meddeles Afsked af Krigstjenesten.

Finantsministeren [David] maatte gjøre opmærksom paa, at Lieutenant Stjernholm for et Aars Tid siden efter Krigsministeriets Anbefaling fik et Laan af Statskassen paa 1200 Rdl. mod Livsforsikkring og Afdrags Indeholdelse i hans Gage, og han som Finantsminister kan derfor paa ingen Maade nu gaa ind paa, at der, ved, uden at den Sag, som har foranlediget den foreliggende Indstilling, forfølges mod den paagjældende, at give ham Afsked, beredes Veien til, at Statskassen taber 1200 Rdl., da han jo ingen Pension faar. Vel ved Finantsministeren, at naar Sagen forfølges mod den paagjældende, vil Statskassen dog komme til at gaa glip af at faa sine Penge igjen, men der er imidlertid, forekommer det ham, en meget stor Forskjel paa at tage Tabet som Følge af en Domfældelse og paa ved at tage den foreliggende Indstilling tilfølge, selv at forberede Tabet. Den Ri-

melighed, der kunde være for, at hans Nærmeste ville betale Gjælden for ham, bliver ogsaa meget mindre, naar han, som indstillet, nu strax faar sin Afsked, end naar han er udsat for, at Sagen skal forfølges imod ham.

Conseilspræsidenten [Bluhme] troede, efter hvad Finantsministeren havde oplyst, heller ikke, at det vil være klogt uden videre at tage den foreliggende Indstilling tilfølg, men skulde holde for, at de forskjellige Hensyn, der her gjøre sig gjældende, ville fyldestgøres ved, at den allerhøieste Resolution formuleres saaledes, at den paagjældende, naar han betaler eller stiller Sikkerhed for sin Gjæld til Statskassen, skal anses som efter Ansøgning afskediget af Krigstjenesten.

Finantsministeren [David] erklærede sig tilfreds med en saadan Formulering, og *Hans Majestæt Kongen* resolverede derefter allerhøist i Overensstemmelse dermed.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om Ændringer i og Tillæg til de gjældende Lovbestemmelser angaaende Postforsendelser.

I Overensstemmelse med Indstillingen stadfæstede *Hans Majestæt* allerhøist denne Lov.

Indenrigsministeren [Tillisch] forelagde et, under Forudsætning af, at det ikke maatte behage *Hans Majestæt* selv at aabne den forestaaende Rigsdag, opsat allerhøieste Reskrift, hvorved Indenrigsministeren bemyndiges til at aabne denne; og androg Indenrigsministeren derhos allerunderdanigst paa, at Rigsdagens Møder, da Rigsraadet endnu er sammen, maa, efter at den er sammentraadt, allernaadigst befales udsatte, idet han i saa Henseende med Hensyn til Bestemmelse af Dagen nærmere skulde nedlægge allerunderdanigst Forestilling.

Hans Majestæt Kongen forsynede det forelagte Reskrift med sin allerhøieste Underskrift og bifaldt tillige allernaadigst, at Rigsdagens Møder udsættes, idet Allerhøistsamme endvidere, efterat flere af Ministrene havde udtalt sig, bestemte, at Udsættelsen skal ske indtil omtrent midt i November Maaned, medens *Hans Majestæt*, hvad selve Dagen angik, overlod Ministrene nærmere at conferere med hinanden, og forventede derefter at modtage allerunderdanigst Forestilling, som Allerhøistsamme tillod forelagt i Kabinettet.

Protokollerne for Geheime-Statsraads-Møderne den 1ste, 4de og 22de September bleve oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 6. oktober 1865.

Aar 1865, Fredagen den 6te October, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelse af Ægteskabet mellem Opsigtsbetjent ved Holmen Johan Christian Magnus Frandsen og Hustru Ellen Frandsen, født Andersdatter, samt om Tilladelse for Manden til at indgaa nyt Ægteskab.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Ægteskabet mellem Opsigtsbetjent ved Holmen Johan Christian Magnus Frandsen og hans ved Bevilling af 14de Juni 1862 i Henseende til Bord og Seng fraseparerede Hustru Ellen Frandsen, født Andersdatter, maa være aldeles ophævet paa Vilkaar, at det bemeldte Ellen Frandsen ved den nævnte Separationsbevilling hos Manden tillagte Underholdningsbidrag af 15 Rdl. maanedlig nedsættes til 8 Rdl., og at Manden maa indgaa nyt Ægteskab.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om, at den af Rigsdagen vedtagne Lov om Erklærings Meddelelse til Ansøgere og Klagere maa nægtes allerhøieste Stadfæstelse.

Overensstemmende med Indstillingen resolverede *Hans Majestæt*, at bemeldte Lov ikke kan forsynes med allerhøieste Stadfæstelse.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning for Karen Mogensdatter, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Karen Mogensdatter den tilbagestaaende Del af den hende ved Frederikssunds Kjøbstads Extrarets Dom af 12te September f. A. for Tyveri i Henhold til Forordningen 11te April 1840 § 15 ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Forlængelse for Kjøbstaden Nexø's Vedkommende af den nogle bornholmske Kjøbstæder ved Kongelig Resolution af 17de Juni 1859 tilstaaede Frist, inden hvilken samtlige Straatage dersteds skulle være afskaffede.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den nogle Bornholmske Kjøbstæder ved Kongelig Resolution af 17de Juni 1859 indrømmede Frist, inden hvilken samtlige Straatage der skulle være afskaffede, nemlig til 1ste Januar 1869, maa for Nexø Kjøbstads Vedkommende forlænges indtil den 1ste Januar 1873, saaledes at de resterende Straatage aarlig i de til nævnte Tidspunkt tilbageværende 7 Aar formindskes med $\frac{1}{7}$ Del, dog at Bornholms Amt i enkelte Aar kan approbere Afvigelser for det saaledes bestemte Forhold, naar særlige Omstændigheder maatte gjøre saadant nødvendigt eller hensigtsmæssigt.

Justitsministeren [Bræstrup] gav derefter, med Hensyn til den Frygt, der, da Choleraen nu udbreder sig mere og mere i Europa, kan være for, at Kjøbenhavn ikke vil gaa fri, en kort Udsigt over de Foranstaltninger, der heri Hovedstaden vare trufne for at være beredt paa Sygdommens Komme, idet han navnlig fremhævede de Localiteter, som det var paatænkt at tage i Brug til Hospitaler, og idet han derhos tilføiede, at han troede, at der i den paagjældende Henseende var gjort, hvad der for Øieblikket lod sig gjøre.

Finantsministeren [David] maatte bemærke, at han ikke tror, at man nu alene eller hovedsagelig skal have sin Opmærksomhed henvendt paa, hvor Localiteter til Cholera-Hospitaler ere at finde, thi naar Choleraen kommer, vil det vist ikke være vanskeligt at faa de i saa Henseende fornødne Bygninger. Men hvad der derimod fremfor alt, i et Øieblik hvor man frygter for Cholera, bør gjøres og gjøres itide, det er at sørge for at rense de overbefolkede Huse og Qvarterer af Staden, som ellers ville blive et Arnested for Sygdommens Opstaaen og videre Udbredelse. Tilstanden er i den Henseende, efter de nyeste Undersøgelser, som ere blevne anstillede, overordentlig slem, og det er ham ikke bekjendt, at der fra Communens Side er gjort noget for at hjælpe til at fortynde Befolkningen paa hine Steder; men Regjeringen kan ikke være ligegyldig ved, at der intet gjøres, thi det er Hovedsagen, at de paagjældende Qvarterer snarest

muligt renses, og dette er ogsaa det, som i Øieblikket allerbedst kan gjøres uden at allarmere Befolkningen, da en saadan Rensning bør i ethvert Tilfælde ske, enten der er Frygt for Cholera eller ikke.

Hans Majestæt Kongen maatte ogsaa anse det for at være af den mest paatrængende Vigtighed, at der itide gjøres alt for at forebygge, at Overfyldning af Mennesker i de paagjældende Qvarterer af Byen skal blive Aarsag til, at Cholera bryder ud og breder sig mere og mere. Det er derfor ogsaa Allerhøistsammes Ønske, at Justitsministeren i den paagjældende Henseende som i enhver anden, hvor det gjælder om at træffe Foranstaltninger for at være fuldkommen forberedt, naar Sygdommen kommer, paalægger alle vedkommende Autoriteter at gjøre deres Pligt og drager Omsorg for, at der handles energisk.

Justitsministeren [Bræstrup] bemærkede, at han skulde sørge for, at alt gjøres, hvad ske kan, men han kunde imidlertid ikke andet end stærkt fremhæve de store Vanskeligheder, som det i alle Henseender og ikke mindst paa Grund af den indskrænkede Myndighed, som Lovgivningen har tillagt Autoriteterne overfor Eierne af de overbefolkede Huse, har at gjøre noget alvorligt til at rense de Qvarterer, hvori disse findes.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 14. oktober 1865.

Aar 1865, Løverdagen den 14de October, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Brandforsikkring af Bygningerne i Kjøbstaden Ærøskjøbing, hvori indstilles, at den Bygningseierne i Kjøbstaden Ærøskjøbing paahvilende Forpligtelse til at holde deres Bygninger forsikkrede i de slesvigske og holstenske Kjøbstæders Brandforsikkringsforening maa ophæves fra 1ste October d. A. at regne, mod at disse indtræde i de danske Kjøbstæders Brandforsikkring paa de samme Vilkaar som Bygningseierne i Kongerigets Kjøbstæder, samt at Justitsministeriet allernaadigst maa bemyndiges til at træf-

fe de yderligere Foranstaltninger, som i denne Anledning maatte blive nødvendige.

Efterat det fra flere Sider var blevet gjort gjældende, at Indlemmelsen af Ærøskjøbing i de danske Kjøbstæders Brandforsikkring ikke vil kunne ske uden ved en provisorisk Lov, og efterat det tillige var bragt under Spørgsmaal, om det dog ikke i flere Henseender vilde være hensigtsmæssigt, at, forinden videre foretages, Brevvexling indledes igjennem Udenrigsministeriet med Hertugdømmernes Bestyrelse, for at erfare, om der fra dennes Side maatte have noget at bemærke, behagede det *Hans Majestæt Kongen* paa dertil af *Justitsministeren* [Bræstrup] given Anledning, allernaadigst at befale Sagen udsat, for at de forberørte Punkter nærmere kunne blive tagne under Overveielse.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om, at den i Viborg Straffeanstalt hensiddende Fange Christopher Nielsen maa eftergives 3 Dage af den ham idømte Straffetid.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at den i Viborg Straffeanstalt hensiddende Fange Christopher Nielsen maa løslades den 28de d. M., uanset at hans Straffetid først udløber den 1ste November d. A.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Bræstrup] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag om Forbedring af det Amtsforvalterne tillagte Honorar for Opkrævning af Brandhjælpspenge.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Forslag allerhøiest approberet af *Hans Majestæt*.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende den af Rigsdagen vedtagne Lov om Forandring i Lov om Sognebaandsløsning af 4de April 1855.

I Overensstemmelse med Indstillingen resolverede *Hans Majestæt*, at denne Lov ikke erholder allerhøieste Sanction.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bræstrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om en særlig Prøve for dem, som efter at have underkastet sig den almindelige Forberedelses-Examen ved Universitetet eller Afgangsexamen for Realdisciplin, begge af høiere Grad, og tillige Adgangsexamen i Matematik

til den polytechniske Lærestalt, eller dem, som have bestaaet Adgangsexamen ved den Kongelige militære Høiskole eller Officersexamen ved det Kongelige Søkadetakademi, ville indskrives ved Københavns Universitet, m. v., hvori indstilles, at følgende Bestemmelser blive fastsatte:

I Med Hensyn til den ved allerhøieste Resolution af 17de Juli 1857, Bekjendtgjørelse af 1ste August næstefter, anordnede almindelige Forberedelses-Examen af den høiere Grad og den ved allerhøieste Resolution af 2den September 1855, Bekjendtgjørelse af 18de s. M., indrettede Afgangsexamen for Realdisciple:

- a) Prøven i tydsk Stil bortfalder.
- b) Det Pensum, som skal opgives som læst i Tydsk og Fransk, skal ved den almindelige Forberedelsesexamen af den høiere Grad omfatte i det første Sprog 400, i det sidste 200 almindelige Octavsider.
- c) Ved samme Examen skal i Engelsk, ligesom ved Afgangsexamen for Realdisciple i Skolerne, skrives en let Stil, for hvilken Charakteren sammenlægges med den mundtlige Prøve.
- d) De, der ved den almindelige Forberedelses-Examen have opnaaet Værdien af 1 Udmærketgodt, 4 Megetgodt og 5 Godt = 61, hvad der er det samme som en Gjennemsnitsværdi af Specialcharaktererne, der er over 6, og ved Afgangsexamen for Realdisciple altsaa 2 Udmærketgodt, 3 Megetgodt og 6 Godt = 67, betegnes som bestaaede med første Charakter.

II. Med Hensyn til en særlig Prøve for Erhvervelse af akademisk Borgerret ved Københavns Universitet:

- a) De, der efter at have underkastet sig den almindelige Forberedelses-Examen eller Afgangsexamen for Realdisciple, begge af den høiere Grad, med første Charakter, tillige have bestaaet Adgangs-Examen i Mathematik til den polytechniske Lærestalt, de, som have taget polytechnisk Examen med første eller anden Charakter, og de, som enten have bestaaet Adgangs-Examen ved den Kongelige militære Høiskole eller Officersexamen ved det Kongelige Søkadetakademi med et Udfald, som kan regnes ligt med første Charakter til den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet, og med Hensyn til hvis Begrænsning Ministeriet for Kirke- og

Undervisningsvæsenet bemyndiges til at give den nærmere Bestemmelse, skulle være berettigede til at indskrives ved Kjøbenhavns Universitet og i alle Maader betragtes som akademiske Borgere, naar de have bestaaet en Prøve i dansk Stil, Latin, Græsk og Historie af samme Omfang, som er fastsat for Afgangsexamen i en lærd Skole, dog skal der i Modersmaalet kun skrives een Udarbeidelse (over en frit valgt Opgave) og i Latin den skriftlige Prøve alene bestaa i Oversættelse fra Latin til Dansk og Charakteren derfor (med Vægt som $\frac{1}{3}$) lægges sammen med Charakteren for den mundtlige Prøve. Til at bestaa udfordres, at de sammenlagte Specialcharakterer, betegnede og ansatte til Talværdi som ved Afgangsexamen i de lærde Skoler, have en Talværdi af 4 Godt.

- b) De, der ville underkaste sig denne Prøve, have inden 1ste Mai hvert Aar skriftlig at anmelde dette under Vedlæggelse af fornødne Beviser for Tilstedeværelsen af de ovenmeldte Betingelser for at stedes til Prøven, for Formanden for den Examenscommission ved Universitetet, som afholder Afgangsexamen for Studerende, hvorefter denne Commission af sin Midte udnævner 4 Examinatorer og 4 Censorer til at afholde og bedømme Prøven.
- c) Ved Indtegningen til Prøven erlægges i Examens Gebyr af hver Examinand 7 Rdl. Rigsmønt.
- d) Med Hensyn til den almindelige filosofiske Prøve og andre Forberedelsesexamina for visse Fag ved Universitetet gjælde samme Forskrifter for dem, der ved den ovenfor ommeldte Prøve have vundet akademisk Borgerret, som for andre Studerende.

Efterat *Finantsministeren* [David] havde fremhævet, at han paa ingen Maade kunde finde det rigtigt at gjøre den i Forslag bragte Prøve for dem, der, efter at have uddannet sig i specielle Fag, ønske at indskrives ved Universitetet, saa vanskelig som foreslaaet, og at man navnlig ikke kan forlange, at et Menneske, der har naaet den Aandsmodenhed, som Tilfældet maa antages at være med dem, hvorom Talen her er, skal begyndte at studere de gamle Sprog, yttrede *Krigsministeren* [Hansen], at han vilde finde det ønskeligt, at nærværende Sag udsættes, indtil Geheime-Statsraadets Medlemmer, ved at dens Akter sættes i Circulation imellem dem, have faaet Lei-

lighed til nærmere at gjøre sig bekendte med samme; og da *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Bræstrup] intet herimod havde at erindre, behagede det derefter *Hans Majestæt* at befale Sagen udsat, indtil den har circuleret imellem Medlemmerne af Geheime-Statsraadet.

Justitsministeren [Bræstrup] gjorde dernæst, i Fortsættelse af hvad han i forrige Geheime-Statsraads-Møde allerede havde meddelt, en yderligere Meddelelse om de Skridt, han senere havde gjort i Anledning af Frygten for, at Cholera skal komme hertil Landet, idet han dels havde tilskrevet Sundhedscommissionen i Kjøbenhavn med Hensyn til de overfyldte Beboelsesleiligheder og deres eventuelle Evacuation, dels havde i Form af Politiforanstaltninger paabudt en Control med Skibe, som komme fra Steder, hvor Sygdommen kan antages at herske, og draget Omsorg for, at der bliver ordnet Tilsyn med alle Landsættelser, dels endelig havde ladet udgaa Circulære til samtlige Amtmænd om at træffe Foranstaltninger til at være forberedt paa Sygdommens Komme og i saa Henseende gjøre Indberetning. Han havde derhos for Hovedstadens Vedkommende yderligere overbevist sig om, at efter de der allerede trufne Foranstaltninger med Hensyn til Cholera Tilstanden er saaledes, at intet væsentligt er at udsætte.

Finantsministeren [David] skulde, i Henhold til hvad han allerede i forrige Geheime-Statsraads-Møde havde yttret, blot paany fremhæve, at det er paa Foranstaltninger til at forebygge Sygdommens Udbrud, at Opmærksomheden allermest maa være henvendt.

Hans Majestæt Kongen sluttede sig, med Hensyn til hvad Allerhøistsamme tidligere havde udtalt i Geheime-Statsraadet, til *Finantsministerens* Bemærkning.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 20. oktober 1865.

Aar 1865, Fredagen den 20de October, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under *Hans Majestæt Kongens* allerhøieste Præsidium. Krigsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forstilling om Oprettelsen af Sogneforstanderskaber paa Ærø og i Nørre Tyrstrup Herred m. v., hvori indstilles, at det matte behage Deres Majestæt allernaadigst at bestemme:

- 1) At der oprettes Sogneforstanderskaber for efternævnte Sogne, nemlig:

paa Ærø:

for Marstal Landsogn, Rise Sogn, Tranderup Sogn, Bregninge Sogn og Søby Sogn.

i Nørre Tyrstrup Herred:

for Vonsild Sogn, Dalby Sogn, Bjert Sogn, Stenderup Sogn, Heils Sogn, Veistrup Sogn, Ødis Sogn, derunder indbefattet den Kongerigske Del af Bramdrup By, Taps Sogn og Brænøre By, samt at den tidligere slesvigske Del af Bastrup By henlægges under Forstanderskabet for Vamdrup-Hjarup Sogne.

- 2) At den i Kongeriget gjældende Lovgivning bringes til Anvendelse paa de nysommeldte Sogneforstanderskabers Valg og Sammensætning.
- 3) At det overdrages disse Sogneforstanderskaber at bestyre de hidtil Fattigcollegierne og Skoleforstanderne i de paagjældende Distrikter paahvilende communale Forretninger.
- 4) At Indenrigsministeriet bemyndiges til efter Omstændighederne at udvide den Forstanderskaberne saaledes tillagte Virkekreds til at omfatte samtlige de Anliggender, hvis Varetagelse efter Kongerigets Lovgivning tilkommer Sogneforstanderskaberne samme-steds, samt til nærmere at anordne alt, hvad der vedrører Gjennemførelsen af den her omhandlede Foranstaltning.

Efterat *Finantsministeren* [David] havde opkastet Tvivl, om en saa vigtig Foranstaltning som den i Forslag bragte Ordning af de communale Forhold kan træffes uden ved Lov, og efterat *Indenrigsministeren* [Tillisch] i den Anledning havde erindret, at Foranstaltningen ikke kunde andet end betragtes som rent administrativ, af hvilken samme Mening ogsaa *Conseilspræsidenten* [Bluhme] og *Justitsministeren* [Bræstrup] erklærede sig, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde den foreliggende Indstilling.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Fo-

restilling angaaende Frafaldelse af Tiltale imod Tjenestepige Henriette Dorthea Petersen af Nyborg.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at Tiltale mod Tjenestepige Henriette Dorthea Petersen af Nyborg, i Anledning af den af hende begaaede Forfalskning af hendes Skudsmaalsbog maa frafalde, imod at der af vedkommende Politimester gives hende en alvorlig Tilrettevisning for hendes Forseelse.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Else Marie Thøgersen eller Thygesen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Else Marie Thøgersen eller Thygesen den hende ved Høiesterets Dom af 5te d. M. for Fostermord, i Medfør af D. L. 6-6-7 idømte Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, imod at hun hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Protokollerne for Geheime-Statsraads-Møderne den 26de September samt 6te og 14de October bleve oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet torsdag d. 26. oktober 1865.

Aar 1865, Torsdagen den 26de October, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Bemyndigelse til at indlede Underhandlinger om Postforholdene mellem Danmark og Hamborg.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bemyndige Udenrigsministeren til at overdrage til Directeuren i Udenrigsministeriet, Geheime-Legationsraad P. Vedel, med Hansestædernes herværende Gesandt i overordentlig Mission, Dr. Krüger, at indlede Underhandlinger om Anerkjendelse af Danmarks Postret i Hamborg og om en ny Postconvention imellem Danmark og Hamborg.

Conseilspræsidenten [Bluhme] meddelte, at han fra Formanden for det i Rigsraadet nedsatte Fælledsudvalg i Grundlovssagen havde modtaget en Skrivelse af 24de dennes, hvori han giver Oplysning om Sagens Stilling og, næst at tilføie, at det samlede Resultat af de i Udvalget stedfundne enkelte Afstemninger er af Udvalget foreløbigen blevet vedtaget med 23 Stemmer mod 4 (3 stemte ikke) indbyder *Conseilspræsidenten* til en Conference om Sagen, paa hvilken Skrivelse *Conseilspræsidenten* imidlertid endnu ikke har svaret, idet han først skal tillade sig nu allerunderdanigst at forelægge Hans Majestæt det Resultat, hvortil det er, at Fælledsudvalget foreløbig er kommet.

Det, der udgjør Hoved-Differentpunktet mellem Fælledsudvalgets Forslag og Regjeringens Forslag til Grundlovssagens Ordning, saaledes som dette sidste blev forelagt i indeværende Rigsraads-Session og, med ganske enkelte mindre væsentlige, af Regjeringen selv tiltraadte Ændringer, er vedtaget af Rigsraadets Landsthing, er egentlig kun Maaden, hvorpaa Landstinget skal sammensættes. I denne Henseende er nemlig Fælledsudvalget, i Modsætning til Regjeringsforslaget, blevet staaende ved Femte-juni-Grundlovens Bestemmelse om, at Valgene til Landstinget skulle ske igjennem Valgmænd fremgaaede af de samme Vælgere, som vælge til Folkethinget, altsaa af den almindelige Stemmeret. Foruden de 12 kongevalgte Medlemmer, I Medlem valgt af Bornholms Amtsraad og 1 valgt af Færøernes Lagthing, skulde der efter Fælledsudvalgets Forslag vælges 53 Medlemmer i større Valgkredse, nemlig 8 i Kjøbenhavn og 45 i Kjøbstæderne i Forening med Landdistrikterne; i Kjøbenhavn og i enhver af Kjøbstæderne for sig skulde da de til Folkethinget Valgberettigede vælge 1 Valgmand for hver 800 Indbyggere, dog at hver Kjøbstad i ethvert Fald vælger 1 Valgmand, og paa Landet skulde der vælges ligeledes af de til Folkethinget Valgberettigede 1 Valgmand i hver Sogneforstanderskabskreds; efter de statistiske Oplysninger, der i saa Henseende haves, vilde der paa den Maade blive ialt 1040 Valgmænd paa Landet, 194 i Kjøbenhavn og 258 i Kjøbstæderne, altsaa i det hele tilsammen 1492 Valgmænd. For nu at neutralisere den skadelige Indflydelse, som det vilde kunne have, at Valgene til Landstinget bleve baserede paa en saa demokratisk Grundvold, er det foreslaaet af Fælledsudvalget, at der skal med Valgmændene sammentræde i hver Landsthingskreds et lige Antal af de høist beskattede

Folkethingsvælgere, saaledes at hver Kjøbstad for sig sender ligesaa mange høist Beskattede som Valgmænd; og ved saaledes at tage de høist Beskattede med til at deltage i Valget, tilveiebringes der ialt et samlet Antal af 2984 Valgmænd.

En Valgmodus som den saaledes af Fælledsudvalget vedtagne, der med Tiden mere og mere vil demokratisere Constitutionen heri Landet, tror Ministeriet ikke at kunne anse sig berettiget til at gaa ind paa, og Regjeringens Forslag, som er baseret paa, at Valgene skulde fremgaa af Folk, der havde en vis Formue, er ganske vist at foretrække for Fælledsudvalgets Forslag, efter hvilket Rigsdagens to Kamre ville komme til begge at fremgaa af samme Vælgere, kun med den Forskjel, at Valgene til Landstinget ske igjennem Valgmænd, der imidlertid ere fremgaaede af den samme, mest demokratisk mulige Grundvold, som Folkethinget har, nemlig den almindelige Stemmeret, og saaledes i Gjærningen ikke blive forskjellige. Den Garanti, man kunde sige, at der skulde ligge i, at de høist Beskattede komme til at tage Del i Valgene og derved kunne holde de demokratiske Valgmænd Stangen, er ikke stor, naar man, for at tilveiebringe Antallet af høist Beskattede, maa paa Landet gaa ned til Gaardmandsklassen. Dertil kommer, at medens efter Regjerings-Forslaget Kjøbstæder og Land skulde vælge hver for sig, gaar Fælledsudvalgets Forslag ud paa, at Kjøbstædernes Vælgere skulle vælge i Forening med Landboerne, hvilket vil have til Følge, at Kjøbstædernes efter deres Interesser berettigede Indflydelse paa Valgene vil blive aldeles forsvindende, og det kan Ministeriet ikke anse for at være gavnligt.

Idet Ministeriet saaledes ikke finder, at hint, af Fælledsudvalget tilføiede Correctiv paa Ufuldkommenhederne ved dets Forslag, er tilstrækkeligt til at gjøre dette acceptabelt for Regjeringen, skulde Conseilspræsidenten endnu, hvad angaar de øvrige Differentpunkter, som der, foruden den af ham omhandlede Hovedforskjel, er mellem Fælledsudvalgets Forslag og Regjeringens, bemærke, at Ministeriet heller ikke kan tilraade at gaa ind paa, at der skulde paalægges Kongen den Tvang, at, som Fælledsudvalget har foreslaaet, de Kongevalgte kun maa udnævnes blandt saadanne Mænd, der enten ere eller have været valgte for Kongeriget Danmark til Medlemmer af sammes tidligere eller nu bestaaende repræsentative Forsamlinger. Ligesaa lidet kan Ministeriet tilraade at gaa ind paa, hvad der er foreslaaet om, at de kongevalgte Medlemmer skulde vælges paa Livstid,

og at de skulde kunne opgive deres Sæde i Thinget. Heller ikke kan Ministeriet anse det heldigt, som af Fælledsudvalget foreslaaet, at opstille som en almindelig Regel, at kun de, der ere bosatte i Valgkredsen, kunne vælges til Medlemmer af Landstthinget, thi der kan være Kredse, hvor der saa at sige ingen er bosat, som er skikket til at vælges.

Med Henhold til alt foranførte maatte Conseilspræsidenten udtale som sin allerunderdanigste Mening, at det vil være rigtigst, at Regjeringen erklærer ikke at kunne gaa ind paa det af Fælledsudvalget foreløbigt vedtagne Forslag.

Indenrigsministeren [Tillisch], *Justitsministeren* [Bræstrup], *Krigsministeren* [Hansen] og *Marineministeren* [Lütken] henholdt sig ganske til Conseilspræsidenten.

Finantsministeren [David] skulde, idet ogsaa han i det hele kunde slutte sig til Conseilspræsidenten, med Hensyn til Beskaffenheden af Fælledsudvalgets Forslag tilføie nogle yderligere Bemærkninger, hvorved han især troede at kunne godtgjøre, at den foreslaaede Valgmodus vil i Tidens Længde virke uheldigt navnlig ogsaa i den Henseende, at det upaatvivleligt vil vække en stor Grad af Misfor nøielse i Folket, at den ene vil finde sig forurettet paa den andens Bekostning.

Efter hans Anskuelse, en Anskuelse som han igjennem en lang Række af Aar har havt, er det i sig meget uheldigt at komme ind paa at give almindelig Valgret, men naar Forholdene hos os, fordi der nu engang er indført almindelige Valg, gjør det nødvendigt at opretholde dem i Folkethinget, er det under alle Omstændigheder en Uting at grunde ogsaa det andet Thing paa samme Valgbasis. Han tror dernæst, at det i Tidens Længde er overordentlig voveligt at basere en Forfatning paa saadanne Balancerkunster, som forudsætte et lige Sammenhæng paa den ene Side og paa den anden Side; men naar man, som Fælledsudvalget har gjort, sætter de høist Beskattede ligeoverfor de af de almindelige Valg Fremgaaede, saa kan man være ganske sikker paa, at disse sidste ville lidt efter lidt faa Overhaand, thi det er en Erfaring, at der imellem de høist Beskattede finder allermindst Sammenhold Sted, og hellere end at sætte disse overfor Demokratiet maatte man sætte Folk med en Census, der ikke er større, end at de kunde siges at høre til Middelklassen.

Efterat have forudskikket dette skulde Finantsministeren med

Hensyn til den af Fælledsudvalget foreslaaede Valgmodus videre bemærke, at for det første ere de 1040 Sogneforstanderskabskredse paa Landet, som hver skulle vælge en Valgmand, af meget forskellig Størrelse; der er dem, der har en Folkemængde af 300, og der er dem, der har 3000, og begge faar den samme Indflydelse; allerede det vil give en Kilde til Misfornøielse. Men gaar man nu et Skridt videre og ser, hvorledes det stiller sig med de høist Beskattede, saa faar man i Kjøbenhavn 7500 Rdl. som den mindste Skatteindtægt, nogen har for at kunne komme med; men blandt dem, der have en saadan Skatteindtægt eller en større, findes der en stor Del, som efter Alder, Stilling og Tilbøielighed ere aldeles apathiske for Valget og slet ikke ville tage Del i dette. Gaar man nu til Kjøbstæderne, saa vil i enkelte Kjøbstæder endogsaa en Skatteindtægt af ikkun 2000 Rdl. komme ind under de høist Beskattede; i Odense, hvor der skal vælges 18 Valgmænd og altsaa de 18 høist Beskattede skulle medtages, bliver en Skatteindtægt af ikke under 4000 Rdl. den ringeste, og i Storehedinge, hvor der skal vælges 1 Valgmand, have de 2 høist Beskattede en Skatteindtægt af 5000 Rdl., af hvilke 2 den ene slet ikke vil komme til at udøve nogen Indflydelse paa Valget. Der vilde saaledes fremkomme de besynderligste Anomalier med Hensyn til Forholdet mellem de høist Beskattede i de forskellige Kjøbstæder. Der ligger ogsaa i det hele noget ganske besynderligt i, at Valgretten skal være bunden til den Omstændighed, at andre ikke have en større Formue end en selv, og ikke dertil, at en selv har den Formue; en kan paa den Maade miste sin Valgret, uden at der er foregaaet den allermindste Forandring i hans politiske eller borgerlige Stilling, blot fordi der flytter nogen til Kjøbstaden, som har en større Formue. Det maa opvække den allerstørste Misfornøielse hos den, som sætter Pris paa at udøve Valgretten.

En saadan Fluctuation i Valgrettens Udøvelse, som saaledes de høist Beskattede i Kjøbstæderne ville være underkastede, ligger det i Forholdets Natur, at der ikke kan finde Sted i de større Landeieendomsbesidderes Klasse. Men med Hensyn til denne Klasse kommer en anden Ulighed, som er paafaldende, frem, naar man vil gennemgaa de enkelte Landstingskredse. I den 2den Landstingskreds, hvortil hører Kjøbenhavn, Frederiksborg og Holbæks Amter, er der 144 Sogneforstanderskabs-Distrikter, og der skal altsaa vælges 144 Valgmænd, og ligesaa mange af de høist Beskattede skulle tage Del i Val-

get; der er i de tre Amter 82 Eiendomme med over 30 Tdr. Hartkorn, 38 med imellem 30 og 20 Tdr. og 231 med imellem 20 og 12 Tdr.; der er saaledes ialt 120 Eiendomme med over 20 Tdr. Hartkorn, og der vil altsaa af de Eiendomsbesiddere, som have imellem 20 og 12 Tdr. kun forholdsvis meget faa komme til at høre til de høist Beskattede, og de fleste af dem blive paa den Maade berøvede Valgretten. I 3die Landsthingskreds, som bestaar af Sorø og Præstø Amter, skal der vælges 121 Valgmænd; der er i disse Amter 98 Eiendomme med over 30 Tdr. Hartkorn, og 31 med mellem 30 og 20 Tdr., tilsammen 129 Eiendomme; der er altsaa i denne Kreds flere Eiendomsbesiddere med over 20 Tdr. Hartkorn, end der som høist Beskattede skal tage Del i Valget, og saaledes ville nogle af dem blive udelukkede. I 5te Landsthingskreds (Maribo Amt) skal der vælges 66 Valgmænd, og da der i dette Amt er 70 Eiendomme med over 30 Tdr. Hartkorn, ville altsaa alle Eiendomme baade med imellem 30 og 20 Tdr. og med imellem 20 og 12 Tdr. udelukkes fra Valgretten. Han tror, at det vil opvække den største Misfornøielse, at alle de blive udelukkede.

Men det er endda ikke den allerstørste Uoverensstemmelse, den som han nu alt har paavist, at der vil finde Sted mellem de enkelte Landsthingskredse. I 9de Kreds f. Ex. skal der vælges 153 Valgmænd; der er i denne Kreds 48 Eiendomme med over 30 Tdr. Hartkorn, 31 med imellem 30 og 20 Tdr. og 72 med imellem 20 og 12 Tdr., tilsammen 151 Eiendomme; her kommer altsaa med iblandt de høist Beskattede alle Eiendomsbesiddere, som have over 12 Tdr. Hartkorn, og endogsaa endnu 2, som have mindre. Da nu tilmed flere af de større Eiendomme tilhøre den samme Person, saa kan man endogsaa komme til at gaa langt dybere ned for at faa det Antal af høist Beskattede, der skal have.

Finantsministeren skulde her ikke videre forfølge de af ham fremhævede Betragtninger, men endnu kun slutteligen bemærke, at naar man skal dømme om det foreliggende Forslag fra Fælledsudvalget og om Regjeringens Forslag, saa vil han vel ingenlunde paastaa, at der ikke de første Gange kunde komme ligesaa conservative Valg frem efter Fælledsudvalgets Forslag som efter Regjeringens; men det er hans fulde Overbevisning, at i Tidens Længde vil det hele Valgsystem, som Fælledsudvalget har foreslaaet, føre til og maa uundgaeligt føre til et egentligt Bonderegimente, og dette kan han paa ingen Maade tilraade

Hans Majestæt at aabne en vid Dør for. Det kan, som sagt, være meget muligt, at Skaden af Fælledsudvalgets Valgsystem først vil aabenbare sig i Tidens Længde, men det er yderst vigtigt at se hen til at skabe noget, som skal have en varig og bestemt Indflydelse paa Forholdenes Udvikling; Hans Majestæts Raad maa derfor have Fremtiden for Øie, og Finantsministeren kan saaledes ingenlunde tilraade Hans Majestæt at gaa ind paa Fælledsudvalgets Forslag.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det er Allerhøistsamme meget kjært, at Ministeriet vil holde paa det engang vedtagne Regjerings-Forslag. Det er ogsaa Hans Majestæts Ønske, at dette Forslag fastholdes, og en saadan Fastholden fra Regjeringens Side tror Allerhøistsamme er det bedste Middel til at faa Forfatningssagen i Repræsentationen endelig gennemført.

Marineministeren [Lütken] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om extraordinær Pension og livsvarig Understøttelse til nogle forhenværende Bestillingsmænd ved Opmuddringsvæsenet.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* alderhøist at stadfæste denne Lov.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at Tjenestedreng Jens Christian Nielsen maa fritages for at sættes under Tiltale for ved Uagtsomhed at have foranlediget sin Husbonds Søns Død.

Overensstemmende med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Tjenestedreng Jens Christian Nielsen af Freilev fritages for at sættes under Tiltale for ved det af ham udviste uagtsomme Forhold at have foranlediget sin Husbonds, Gaardmand Jens Jensens Søns Død, imod at han afholder de ved Under søgelsen foranledigede Omkostninger.

Den fra Geheime-Statsraadets Møde den 14de October udsatte Sag angaaende Brandforsikkringen af Bygninger i Kjøbstaden Ærøskjøbing blev paany foretaget, idet *Justitsministeren* [Bræstrup] refererede en i Sagen allerunderdanigst nedlagt Continuations-Forestilling, hvori han, næst principaliter at henholde sig til sin oprindelige allerunderdanigste Indstilling, indstiller, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at det tilkjendegives Stadretten i Ærøskjøbing, at Afgjørelsen af dens Andragende om Optagelse af Ærøskjøbing i Kongerigetets Kjøbstæders Brandforsikkring er

stillet i Bero, indtil Spørgsmaalet om Indførelsen af Kongerigets Lovgivning i de ved Fredstraktaten af 30te October f. A. Art. IV fra Hertugdømmet Slesvig adskilte Distrikter har fundet sin Afgørelse, og at den Bygningseierne i Ærøskjøbing paahvilende Forpligtelse til at holde deres Eiendomme forsikkrede, indtil dette Tidspunkt forbliver i Kraft, saaledes at bemeldte Kjøbstad udgjør et særligt Forsikkringsdistrikt; samt at Justitsministeriet endvidere maa bemyndiges til at tilkjendegive Andragerne, at de Bygningseiere, som maatte ønske saadant, paa nærmere Andragende kunne forvente sig meddelt allerhøieste Tilladelse til at lade deres Bygninger forsikkre andetsteds.

Efterat de Betæneligheder, som ved Sagens første Foretagelse i Geheime-Statsraadet vare reiste mod Justitsministerens oprindelige Indstilling, vare bortfaldne ved, hvad der nu i den refererede Continuations-Forestilling var blevet oplyst, blev der ved bemeldte Indstilling kun gjort den Erindring af *Finantsministeren* [David], at det dog vilde se høist besynderligt ud, at den allerhøieste Resolution gives tilbagevirkende Kraft, saaledes at den foreslaaede Ordning af det paagjældende Forhold skal anses som indtraadt fra 1ste October, medens Resolutionen først er af 26de s. M., og Forholdet meget vel tidligere maatte kunne være ordnet.

Det blev imidlertid i denne Anledning af *Justitsministeren* [Bræstrup] bemærket, at det aldeles ingen praktisk Betydning vil faa, at Resolutionen kommer til at gjælde fra 1ste October, og at denne Bestemmelse alene er foreslaaet, fordi den ikke er uvigtig af Hensyn til, at Regnskabsaaret falder sammen med den Dag; og efterat dernæst *Indenrigsministeren* [Tillisch] og *Conseilspræsidenten* [Bluhme] havde yttret, at de heller ikke troede, at der kunde være nogen Betænelighed ved at gaa ind paa Justitsministerens oprindelige Indstilling, saaledes som den foreligger, behagede *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at bifalde denne Indstilling og i Overensstemmelse dermed allerhøist at resolve, at den Bygningseierne i Kjøbstaden Ærøskjøbing paahvilende Forpligtelse til at holde deres Bygninger forsikkrede i de slesvigske og holstenske Kjøbstæders Brandforsikkringsforening hæves fra 1ste October d. A. at regne, mod at disse indtræde i de danske Kjøbstæders Brandforsikkring paa de samme Vilkaar som Bygningseierne i Kongerigets Kjøbstæder, samt at Justitsministeriet bemyndiges til at træffe de yderligere Foranstaltninger, som i denne Anledning maatte blive nødvendige.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 20de October blev oplæst og ratihaberet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 3. november 1865.

Aar 1865, Fredagen den 3die November, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Finantsministeren [David] gav paa Conseilspræsidentens Vegne Meddelelse om Forfatningssagens Stilling i Rigsraadets Fælledsudvalg, idet han bemærkede, at Conseilspræsidenten, da Hans Majestæt i sidste Geheime-Statsraads-Møde havde bifaldt Ministeriets Anskuelse om, at man paa ingen Maade kunde gaa ind paa det ham meddelte, af Fælledsudvalget foreløbig vedtagne Forslag, havde underrettet Udvalgets Formand herom, og at der derefter under 1ste November var til Conseilspræsidenten indløbet et Brev fra Formanden, hvori denne, efterat Udvalget har behandlet de i dette stillede nye Ændringsforslag til bemeldte Forslag, efter den af Udvalget tagne Beslutning meddeler, dels hvorledes Afstemningerne faldt i det enkelte ved Sagens 3die Behandling i Udvalget, dels at den endelige Afstemning over det samlede Udkast er udsat til næste Møde, som er berammet til idag, for det Tilfælde, at Regjeringen maatte finde sig opfordret til forinden at gjøre Udvalget nogen Meddelelse i Sagen.

Næst endnu at tilføie, at Formanden for Fælledsudvalget havde igaar hos Conseilspræsidenten en længere Samtale med denne, hvorved Finantsministeren var tilstede, oplæste Finantsministeren det fra Formanden ved fornævnte Skrivelse modtagne Forslag, som det foreligger efter Afstemningerne ved Sagens 3die Behandling i Udvalget, og bemærkede derefter, at Ministeriet har taget det Spørgsmaal, om der siden Sagens sidste Foretagelse i Geheime-Statsraadet er foregaaet saa væsentlige Forandringer i Fælledsudvalgets da foreliggende Forslag, at Ministeriet nu kunde tilraade Hans Majestæt at samtykke i Forslaget, under moden Overveielse, men at man ikke finder, at saadanne Forandringer ere foretagne. Forslaget, som det foreligger, fjerner sig fremdeles i en saa væsentlig Grad fra Regjeringens eget Forslag, og det foreslaede nye Valgsystem for Lands-

thinget indeholder saamange indre Mangler og Modsigelser, at det er aldeles uantageligt. Efter Udvalgets Forslag skal Landstingets Sammensætning fremdeles bygges paa det samme Grundlag som Folkethinget: den almindelige Valgret; den Indflydelse, som det skulde kunne have til at bøde herpaa, at de høist Beskattede skulde tage Del i Valget af Valgmænd, er høist usikker, og Ministeriet er enig i, at et Landsting sammensat saaledes som af Udvalget foreslaaet ikke vil kunne afgive noget egentligt Værn mod de demokratiske Anskuelser, som ere eneherkende i Folkethinget. Ministeriet er derfor ogsaa kommet til den eenstemmige Beslutning at fraraade Hans Majestæt at gaa ind paa Forslaget.

Ved Siden heraf maatte det Spørgsmaal ligge nær for Ministeriet, om det ikke, fremfor at lade det nuværende Ministerium vedblive, vilde, for at Hans Majestæt ikke skal træde i aabenbar Modstrid til den af den lovgivende Magt udtalte Beslutning (thi alle de enkelte Punkter i Fælledsudvalgets Forslag ere vedtagne med saa stor Majoritet, at det ganske sikkert vilde være en Illusion at tro, at Forslaget ikke skulde vinde Thingenes Tilslutning) være langt bedre for Allerhøistsamme nu at søge at omgive sig med saadanne Mænd, som kunde tilraade Hans Majestæt enten at gaa ind paa Fælledsudvalgets Forslag eller at vedblive at føre Regjeringen med begge de bestaaende Grundlove. Det første kan det nærværende Ministerium, som allerede bemærket, selvfølgelig ikke; det andet indser Ministeriet vil fordre et saadant Overmaal af Kræfter, at det ikke for sit Vedkommende kan tilraade at gaa ind derpaa. Og der er saaledes intet andet tilovers for Ministeriet end at bede Hans Majestæt om allernaadigst at entledige det.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at efter fleres Mening er det dog i sig ubetydelige Forandringer, der af Fælledsudvalget ere gjorte i Regjeringens Forslag, og der er dem, der endog tror, at det er Forbedringer.

Conseilspræsidenten [Bluhme] maatte bemærke, at det tror Ministeriet ikke. Qvintessentsen af det hele er: almindelig Stemmeret eller ikke ved Valgene til Landstinget. Ministeriet har sagt: ikke almindelig Stemmeret, men Census for alle Vælgere. Nu har Fælledsudvalget modificeret Ministeriets Forslag saaledes, at der skal være almindelig Stemmeret og ved Siden deraf Vælgere med en Census. Dette vil føre til, at Thinget kommer til at bestaa af to hinanden

modsatte Dele, medens tvertimod Landstinget bør være en fast Enhed for at kunne controllere det demokratiske Folkething. Men selv om Fælledsudvalgets Forslag var omtrent ligesaa godt som Regjeringens, saa maatte Conseilspræsidenten gjøre opmærksom paa, at Hans Majestæt kan gaa ind paa det med andre Ministre, men ikke med de nuværende, thi disse vilde ved nu at pliere forspilde al deres Reputation, de vilde blive karakteriserede som svage og inconstante og vilde intet kunne gennemføre. Det er hans bestemte Overbevisning, at han beder Hans Majestæt være forvisset om, at naar de nuværende Ministre under de nærværende Omstændigheder ønske at fratræde deres Poster, saa er det ingenlunde af noget personligt Hensyn til, hvad der kunde være dem bekvemt, men det er kun, fordi de ere overbeviste om, at det vil være Hans Majestæt til større Nytte at omgive sig med Mænd, som maatte finde Fælledsudvalgets Forslag bedre end Regjeringens eller ialtfald taalelig godt, og som finde Anklang hos Repræsentationen.

Finantsministeren [David] maatte ogsaa, naar, efter hvad Hans Majestæt havde yttret, flere have forestillet Allerhøistsamme, at Fælledsudvalgets nærværende Forslag skulde være ligesaa godt som eller endogsaa bedre end Regjeringens Forslag og i Realiteten igrun- den ikke meget forskjelligt fra dette, tillade sig paa det allerbestemteste at modsige, at dette skulde være hans Overbevisning. Det er ganske vist, at Regjeringens Forslag, saaledes som det senest foreligger, har fjernet sig en ikke ringe Del fra den Tanke, hvorfra Ministeriet i sit oprindelige Forslag var gaet ud, men det var et Offer, som man bragte for at kunne faa Forfatningssagen bragt tilende, og der er alligevel en himmelvid Forskjel mellem Fælledsudvalgets Forslag og Regjeringens: det ene anerkjender den almindelige Stemmerets Berettigelse i begge Things Sammensætning, det andet gjør det ikke. Han maa for sit eget Vedkommende erklære, at det paa ingen Maade er for at være consequent, at han ikke kan gaa ind paa Fælledsudvalgets Forslag, han skulde med Fornøielse bringe det Offer af Consequents, naar han troede derved at gavne Hans Majestæt, men de nuværende Ministre vilde ved at acceptere Forslaget staa ikke blot som inconstante Mænd, men som aldeles svage Mænd, der lode sig bevæge til at vedblive i deres Stilling, fordi de vare ligesaa tilbøjelige til at holde paa deres Portefeuller, som andre kunne være tilbøjelige til at komme i Besiddelse af dem.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det bedrøver Allerhøistsamme at skille sig ved sine nuværende Ministre, som saa patriotisk vare tiltraadte Regjeringen under de allersørgeligste Forhold. Men der staar jo dog ogsaa endnu, forekommer det Allerhøistsamme, det constitutionelle Middel tilbage: at opløse Repræsentationen. og muligt er det dog, at de nye Valg kunne falde bedre ud end de tidligere, eller at, om de samme Mænd vælges paany, disse, paavirkede af deres Vælgere, ville vise større Eftergiveness end hidtil. En anden Udvei er der tillige, den at regjere med baade Rigsraad og Rigsdag.

Conseilspræsidenten [Bluhme] bad Hans Majestæt betragte det Skridt, som Ministeriet har gjort ved at anholde om sin Dimission som et yderligere Bevis paa dets Hengiveness for Allerhøistsamme, idet Ministeriet derved kun har for Øie, hvad der kan være Hans Majestæt til størst Nytte. Saa *Conseilspræsidenten* nogen Mulighed for, at det nuværende Ministerium, naar det vedblev, kunde gennemføre Forfatningssagen, skulde han for sit Vedkommende ganske vist blive, men en saadan Mulighed ser han ikke. Hvad det angik, paany at opløse Repræsentationen, da har man med Hensyn til dette Middel Erfaringen for sig; en ny Opløsning vil blive uden Nytte, den kan ikke andet end virke irriterende istedetfor calmerende, og Ministeriet tør ikke udsætte Hans Majestæt for det Nederlag, som vilde følge af fornyede Valg. Heller ikke kan det nuværende Ministerium gaa ind paa at regjere med begge de bestaaende Repræsentationer, det vilde kun bringe Skade over Hans Majestæt og Skam over Ministeriet, og skulde Hans Majestæt være tilbøielig til at ville regjere med baade Rigsraad og Rigsdag, saa maatte Allerhøistsamme henvende sig til andre Mænd.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme jo ikke kan tvinge sine Ministre til at vedblive, men han kan kun hjertelig beklage for sin egen og for Landets Skyld deres Bortgang, og han tror ikke, at nogen andre Mænd kunne bedre ordne Statens Sager. Idet Hans Majestæt altsaa nu er nødsaget til at maatte søge nye Raadgivere, har Allerhøistsamme kun den Anmodning til de nuværende Ministre, at de ville vedblive at bestyre de løbende Forretninger, indtil deres Eftermænd ere udnævnte.

Conseilspræsidenten [Bluhme] bemærkede, at det maaske kunde være rigtigt for de Mænd, som Hans Majestæt vil vælge til Ministre, at de i Forfatningssagen stode mere frit overfor Repræsentationen,

end de ville gjøre, hvis det nu foreliggende Forslag fra Fælledsudvalget først er vedtaget i begge Thing; og at det maaske kunde bevirkes, hvis det maatte behage Hans Majestæt at befale ham, ved at underrette Thingenes Formænd om, at Allerhøistsamme er i Begreb med at danne et nyt Ministerium, at udtale, at det er Hans Majestæts Ønske, at den endelige Afstemning i Forfatningssagen bliver udsat, indtil det nye Ministerium er dannet.

Indenrigsministeren [Tillisch] yttrede, at det vistnok vil være en Selvfølge, at Formændene, naar de faa Underretning af Conseilspræsidenten om, at Kongen har modtaget Ministeriets Dimission, af sig selv udsætte Forfatningssagen, men han lægger iøvrigt ikke megen Vægt paa en saadan Udsættelse, da han haaber, at Hans Majestæt ikke vil tage noget Ministerium, der gaar ind paa det foreliggende Forfatnings-Forslag som sit Program; Udførelse af et saadant Program anser han for den største Ulykke baade for Landet og for Kongen.

Krigsministeren [Hansen] vilde blot tillade sig at bemærke for Hans Majestæt, at da den af ham allerunderdanigst forelagte nye Organisationsplan for Armeen, som Statens forandrede Forhold gjøre nødvendig, i adskillige Punkter ikke vandt Allerhøistsammes Bifald, har han, som Følge deraf, maattet omarbejde enkelte Dele af Planen, og at han ønsker at forelægge Hans Majestæt denne, efterat den er bleven omarbejdet, men at det vil tage nogen Tid endnu, inden dette kan ske.

Justitsministeren [Bræstrup] maatte, idet han i det hele sluttede sig til Indenrigsministeren, med denne være aldeles enig i, at det foreliggende Forfatnings-Forslag som Program for et nyt Ministerium vilde være meget sørgeligt, og han vilde derfor ogsaa anse det for meget vigtigt, at Hans Majestæts nye Raadgivere ikke gik ind paa Forslaget.

Conseilspræsidenten [Bluhme] yttrede, at han ogsaa skulde slutte sig til, at der ikke behøves videre Meddelelse til Formændene i Thingene, end at Hans Majestæt har modtaget Ministeriets Dimission, da de sikkert saa af sig selv ville udsætte Forfatningssagen. Forøvrigt deler han den Mening, at det er ønskeligt, at Hans Majestæt kunde finde Raadgivere, som vilde forelægge et mere konservativt Program end det foreliggende Forfatnings-Forslag, og som kunde være istand til at gennemføre det. Men dette sidste tror han ikke vil naas.

Finantsministeren [David] var aldeles enig i, at det vilde være høist sørgeligt for Kongen og Landet, om det af Fælledsudvalget vedtagne Forfatningsforslag skulde vinde Lovskraft; det vilde om meget kort Tid føre til et totalt Bonderegimente. Men han indser ikke let Muligheden for at undgaa den Nødvendighed at maatte gaa ind paa dette Forslag.

Hans Majestæt bifaldt derefter allernaadigst, at Conseilspræsidenten underretter Formændene i Thingene om, at Ministeriet har indgivet sin Dimission, og at Allerhøistsamme har modtaget den, men paalagt de nuværende Ministre at bestyre de løbende Forretninger, indtil det nye Ministerium er dannet.

Indenrigsministeren [Tillisch] refererede tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 3 Lovudkast:

- 1) Udkast til Lov indeholdende et Tillæg til § 2 i Loven af 26de Marts 1852 angaaende Redningsvæsenet paa de danske Kyster.
- 2) Udkast til Lov om Valg af Borgerrepræsentanter i Staden Kjøbenhavn.
- 3) Udkast til Lov angaaende Sandflugtens Dæmpning m. v.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve alle disse 3 Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen i dens forestaaende Samling.

Finantsministeren [David] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Offentliggjørelsen af Statsregnskabet for Finantsaaret 1864/65, hvori indstilles, at Deres Majestæt, ved at forsyne den hosfølgende Expedition med allerhøieste Underskrift, allernaadigst vil tillade, at det ligeledes medfølgende Statsregnskab for Finantsaaret fra 1ste April 1864 til 31te Marts 1865 maa foranstaltes bragt til almindelig Kundskab.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at forsyne den forelagte Expedition med allerhøieste Underskrift og at tillade, at det paa gjældende Statsregnskab bringes til almindelig Kundskab.

Med Hans Majestæts Tilladelse forlod Finantsministeren derpaa Geheime-Statsraads-Mødet, da hans Nærværelse i Rigsraadet gjordes nødvendig.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende den ved allerhøieste Resolution af 22de September 1865 fra Ryslunge Sognekalde i Fyn entledigede Sognepræst S. P. W. Birchedahls Pension, hvori indstilles:

- 1) At der allernaadigst maa tilstaa den ved allerhøieste Resolution af 22de September 1865 fra Ryslinge Sognekald i Fyn entledigede Sognepræst S. P. W. Birchedahl, Ridder af Dannebrog, i aarlig Pension 100 Rdl. og 154 Tdr. Byg, at betale med Penge efter hvert Aars Kapitelstaxt, samt 300 Rdl. af Statskassen, begge Dele at regne efter Naadensaarets Udløb.
- 2) At der allernaadigst maa forbeholdes hans nuværende Hustru, saafremt hun overlever ham, sædvanlig Enkepension af Ryslinge Sognekald.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Bræstrup] refererede en allerunderdanigst Forstilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Laurs Dams fraskilte Hustru Edle Leonore Christine Pedersdatter, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Laurs Dams fraskilte Hustru Edle Leonore Christine Pedersdatter den hende ved Høiesterets Dom af 9de f. M. for efter foregaaende Overlæg forsætliggen efter Fødselen at have ombragt sit levende Foster, i Medfør af D. L. 6-6-7 idømte Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, hvorved den af hende for Tyveri, svigagtig Omgang med Hittegods og Hor forskyldte Straf absorberedes, imod at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet mandag d. 6. november 1865.

Aar 1865, Mandag den 6te November, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder den 26de October og 3die November bleve oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Statsrådets forhandlinger

8. nov. 1865–28. juli 1866

C. E. Krag-Juel-Vind-Frijs' ministerium

I

Medlemmer af ministeriet C. E. Krag-Juel-Vind-Frijs (6/11 1865–28/5 1870) var følgende:

Konseilspræsident og udenrigsminister: lensgreve Christian Emil Krag-Juel-Vind-Frijs – finansminister: godsejer Christian Andreas Fønnesbech – minister for kirke- og undervisningsvæsen: stamhusbesidder Christian Peder Theodor Rosenørn-Teilmann indtil 4. sept. 1867; derefter biskop Peter Christian Kierkegaard indtil 6. marts 1868; derefter finansminister Christian Andreas Fønnesbech indtil 15. marts 1868, derefter provst Aleth Sophus Hansen indtil 22. sept. 1869; derefter direktør for den kgl. veterinær- og landbohøjskole Ernst Emil Rosenørn – justitsminister: departementschef Carl Peter Gram Leuning indtil 21. juli 1867; derefter minister for kirke- og undervisningsvæsenet Christian Peder Theodor Rosenørn-Teilmann indtil 17. aug. 1868 (han vikarierede i justitsministerstillingen 10/12 1866–21/7 1867); derefter amtmand Carl Ludvig Vilhelm Rømer Nutzhorn – indenrigsminister: godsejer Jacob Brønnum Scavenius Estrup indtil 22. sept. 1869; derefter godsejer Wolfgang Haffner – krigsminister: oberst Johan Valdemar Neergaard indtil 1. okt. 1866; derefter gesandt Valdemar Rudolph Raasløff indtil 19. april 1870; derefter konseilspræsident og udenrigsminister lensgreve Christian Emil Krag-Juel-Vind-Frijs – marineminister: orlogskaptajn Hans Herman Steffen Grove indtil 17. sept. 1866; derefter indenrigsminister Jacob Brønnum Scavenius Estrup indtil 17. sept. 1866; derefter tidligere marineminister, kontreadmiral Carl Edouard von Dockum indtil 1. nov. 1867; derefter fhv. direktør i marineministeriet Otto Frederik Suenson indtil 22. sept. 1869; derefter krigsminister Valdemar Rudolph Raasløff indtil 19. april 1870; derefter konseilspræsident og udenrigsminister lensgreve Christian Emil Krag-Juel-Vind-Frijs.

Forhandlingerne for perioden 8. nov. 1865–28. juli 1866 er indført på den s. 11–12 beskrevne protokol, pag. 306–422.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 8. november 1865.

Aar 1865, Onsdagen den 8de November, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Det tilførtes Protokollen, at det har behaget Hans Majestæt under 6te dennes i Naade at entledige samtlige Ministre efter deres derom allerunderdanigst indgivne Ansøgning fra de dem betroede Ministerposter, og at Hans Majestæt dernæst under s. d. allernaadigst har udnævnt:

Kammerherre Hofjægermester Christian Emil Greve Juel-Vind-Frijs til Grevskabet Frijsenborg, Commandeur af Dannebrog, til Conseilspræsident og tillige til Udenrigsminister.

Kammerherre Christian Peder Theodor Rosenørn-Teilmann til Stamhuset Nørholm til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Commandeur for 5te Infanteri-Brigade, Oberst Johan Valdemar Neergaard, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Krigsminister.

Orlogscapitain Hans Herman Steffen Grove, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Marineminister.

Departementschef i Justitsministeriet, Etatsraad Carl Peter Gram Leuning, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, til Justitsminister.

Jægermester Christian Andreas Fønnesbech til Vesterbygaard, Ridder af Dannebrog, til Finantsminister.

Godseier Jacob Brønnum Scavenius Estrup til Skafføgaard, Ridder af Dannebrog, til Indenrigsminister.

De nyudnævnte Ministre vare alle tilstede og toge Sæde i det Geheime-Statsraad.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Slutningen af den 3die overordentlige Rigsraadssamling.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at befale Rigsraadets nærværende, 3die overordentlige Samling sluttet idag og derhos at forsyne de af Conseilspræsidenten i saa Henseende allerunderdanigst forelagte tvende Expeditioner, Reskript og Budskab til Rigsraadet, med sin allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøiestsamme, forinden Re-

solution afgives paa en af den afgaaede Krigsminister allerunderdanigst nedlagt Kabinets-Forestilling angaaende Krigscommissions-Dom af 26de Sertember sidstleden, hvorved den ved allerhøieste Resolution af 18de Juli d. A. af Listen over Officerer af Bornholms Militis udslettede Lieutenant Lucianus Hansen Kofoed er tilfunden at have sin Charge som Secondlieutenant af Bornholms Militises Artilleri forbrudt, ønskede at høre Geheime-Statsraadets Mening, og efter Hans Majestæts Befaling forelæste *Krigsministeren* [Neergaard] derefter den i Sagen af Generalauditeuren afgivne Relation, hvori Krigscommissions-Dommen indstilles til af Kongelig Naade at formildes derhen, at der meddeles paagjældende Afsked af Krigstjenesten, dog uden at han erholder Adgang til Pension.

Da imidlertid Krigsministeren først af den oplæste Relation var bleven nærmere bekjendt med nærværende Sag, og da *Hans Majestæt* ogsaa ønskede, at der blev givet Geheime-Statsraadets Medlemmer Leilighed til at kjende Sagens Akter, befalede *Hans Majestæt* Sagen udsat til det følgende Geheime-Statsraads-Møde.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 17. november 1865.

Aar 1865, Fredagen den 17de November, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende den af Rigsraadet vedtagne Grundlovsbestemmelse angaaende Ophævelsen af Grundloven af 18de November 1863, m. m.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allerhøist at stadfæste bemeldte Grundlovsbestemmelse samt derhos allernaadigst at bemyndige *Conseilspræsidenten* til at forelægge Rigsdagen de den refererede Forestilling vedlagte Udkast til Danmarks Riges gjenemsete Grundlov af 5te Juni 1849 og til Grundlovsbestemmelse angaaende Ophævelsen af Grundlovsbestemmelsen af 29de August 1855 om Indskrænkning af Grundloven af 5te Juni 1849.

Fremdeles refererede *Conseilspræsidenten* [Krag-Juel-Vind-Frijs] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udskrivning af nye Valg til Rigsraadets Folkething i Maribo Amts 4de og Skanderborg Amts 3die Valgkreds.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* at befale Valg til Rigsraadets Folkething i bemeldte Valgkredse istedetfor de for disse udtraadte Medlemmer, afholdte den 20de December d. A., og derhos at forsyne det af Conseilspræsidenten i saa Henseende forelagte Aabent Brev med sin allerhøieste Underskrift.

Udenrigsministeren [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ordningen af Spørgsmaalet om det danske Overpostamt i Hamborg.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at Udenrigsministeren her og i Berlin forbereder en Overenskomst mellem den Kongelige Regjering og den Preussiske Regjering om Ordningen af Postamts-Spørgsmaalet i Hamborg og eventualiteter af vore Postforhold i det hele i den nævnte Stad.

Den fra forrige Geheime-Statsraads-Møde udsatte Sag angaaende den over forhenværende Secondlieutenant af Bornholms Milices Artilleri Lucianus Hansen Kofoed afsagte Krigscommissions-Dom blev paany foretagen, idet *Krigsministeren* [Neergaard] refererede en af ham under 14de dennes i Sagen nedlagt allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der paa Krigscommissionens Dom tegnes følgende allerhøieste Resolution:

»Af Kongelig Naade formilde Vi Krigscommissionens Dom saaledes, at der meddeles Tiltalte Afsked af Krigstjenesten, dog uden at han derved faar Adgang til Pension.«

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme, da han finder det uheldigt, at den paagjældende skal kunne vedblive at kalde sig dansk Officer, vilde ønske, at det i den allerhøieste Resolution, hvorved Krigscommissionens Dom formildes saaledes som af Krigsministeren indstillet, kunde tilføies, at han ikke skal have Ret til at føre Titel af Lieutenant.

Efterat *Krigsministeren* [Neergaard] imidlertid havde fremhævet, at naar paagjældende skal miste sin Titel og Rang som Lieutenant, vil det blive en Stadfæstelse af Krigscommissionens Dom, hvorved han er dømt til at have sin Charge forbrudt, og at han, hvormeget han end, naar han skulde gaa efter sin egen Følelse, vilde tilraade,

at Dommen blev stadfæstet, dog af de i den refererede Forestilling nærmere udviklede Grunde maatte med de øvrige Ministre slutte sig til den af Generalauditeuren anbefalede Formildelse, behagede det *Hans Majestæt* allerhøjest at resolve i Overensstemmelse med Krigsministerens Indstilling.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende tvende Udkast:

- 1) Udkast til Lov indeholdende Forandringer i og Tillæg til Lov angaaende Valgene til Rigsdagen af 16de Juni 1849.
- 2) Udkast til Beslutning angaaende de i Henhold til Fredstraktaten af 30te October 1864 fra Hertugdømmet Slesvig adskilte Distrikters Indlemmelse i Kongeriget Danmark.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Udkast allerhøjest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Finantslov for Finantsaaret 1866–67.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Forslag allerhøjest approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende to Lovudkast:

- 1) Udkast til Lov om Eftergivelse af den Fredericia Kjøbstad for Finantsaaret 1864–65 paahvilende Krigsskat.
- 2) Udkast til Lov om Stempelafgift af udenlandske Statsobligationer og andre udenlandske offentlige Pengeeffecter.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøjest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udskrivning for Aaret 1865 af Magasinkorn, Hø og Halm i de ved Kongeriget efter Fredstraktaten af 30te October 1864 forblevne Distrikter af Hertugdømmet Slesvig m.m.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at der for Aaret 1865 anordnes en Udskrivning af Magasinkorn, Hø og Halm i de ved Kongeriget Danmark ifølge Fredstraktaten af 30te October 1864 forblevne, forhen til Haderslev Amt hørende Distrikter af det sædvanlige, senest ved allerhøieste Patent af 6te September 1863 bestemte Quantum af hver Plov, saaledes at

saavel Rugen og Havren som Høet og Halmen ikke behøver at opbevares og eventuelt at leveres in natura, men derimod bliver at betale med følgende Priser:

En Tønne Rug	4 Rdl. 67 Sk.
En Tønne Havre	3 - 8 -
100 ₤ Hø	1 - 44 -
100 ₤ Halm	59 -

saaledes at Betalingen inden dette Aars Udgang under Executionsvang bliver at erlægge til vedkommende Oppebørselsautoritet; hvorhos *Hans Majestæt* endvidere allernaadigst bifaldt, at denne allerhøieste Beslutning maa, istedetfor som tidligere ved et trykt Patent, alene skriftligt meddeles saavel vedkommende Oppebørselsautoritet som Amtmændene for Veile og Ribe Amter til videre Bekjendtgjørelse i de paagjældende Distrikter.

Videre refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling om Meddelelse af allerhøieste Concession paa en undersøisk Telegraphforbindelse mellem Danmark og England, mellem Danmark og Norge samt mellem Storbritannien eller Irland og Nordamerika over Færøerne, Island og Grønland.

Idet *Hans Majestæt* i Overensstemmelse med Indstillingen allernaadigst bifaldt, at der meddeles James Wyld, Medlem af det britiske Parlament, David Ward Chapman, Lewis Borrit West, F. F. Jeyes og James John Cooper Wyld Concession paa at anlægge og drive en undersøisk Telegraphforbindelse mellem Danmark og England, mellem Danmark og Norge samt mellem Storbritannien eller Irland og Nordamerika over Færøerne, Island og Grønland, behagede det derhos Allerhøistsamme at forsyne den i dette Øiemed allerunderdanigst forelagte Expedition med allerhøieste Underskrift.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] tre allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges følgende trende af Rigsraadet vedtagne Love, nemlig:

- 1) Lov om Erstatning for Krigsskade.
- 2) Lov om Øresundsfondens Ophævelse.
- 3) Lov om Overdragelse af Eiendomsretten over Bolværksstrækningerne ved Kjøbenhavns Toldbodpladse til Havnevæsenet i samme Stad.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve alle disse tre Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Johannes Jørgensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Johannes Jørgensen den ham ved Høiesteretsdom af 1ste f. M. for crimen bestialitatis, i Medfør af D. L. 6-13-15 idømte Straf af at anses med Baal og Brand, hvorved den af ham for Tyveri forskyldte Straf absorberedes, mod at han hensættes til Forbedringshusarbeide i 1 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om, at Skovrider Christian Emil Clement og Avlskarl Mads Pedersen maa fritages for at sættes under Tiltale for Overtrædelse af Bestemmelserne i Forordningen af 4de August 1819.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at tillade, at Skovrider Christian Emil Clement til Hedevisglund og Avlskarl Mads Pedersen maa fritages for at sættes under Tiltale for den af dem ved den i den refererede Forestilling omhandlede Leilighed begaaede Overtrædelse af Bestemmelserne i Forordningen af 4de August 1819, imod at erlægge, førstnævnte en Mulkt af 5 Rdl. og sidstnævnte 2 Rdl. til Øster-Ulslev Sogns Fattigkasse.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frafaldelse af Tiltale imod Student Poul Martin Berg, hvorved indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Student Poul Martin Berg heraf Staden maa fritages for at sættes under Tiltale for de af ham begaaede Tyverier paa Vilkaar, at han strax forlader Landet, og at han skal være underkastet Tiltale for den af ham saaledes begaaede Forbrydelse, hvis han igjen skulde vende tilbage.

Hans Majestæt Kongen havde vel i det hele overordentlig meget imod, at den, der har forbrudt sig, skaanes, fordi han og hans Nærmeste hører til den høiere stillede Klasse i Samfundet, og Allerhøist-samme havde derfor ogsaa Betænkeligheder ved at tage den foreliggende Indstilling tilfølge; men da imidlertid i tidligere lignende Tilfælde, efter hvad der blev oplyst af *Justitsministeren* [Leuning], der forøvrigt selv aldeles kunde tiltræde de Betænkeligheder, som det havde at fritage den paagjældende for at sættes under Tiltale, Be-

tænkeligheder, som ogsaa *Cultusministeren* [Rosenørn-Teilmann] for sit Vedkommende delte, Tiltale var frafaldet, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde Indstillingen.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Lars Esbensen eller Lars Esben Olsen og Niels Peter Larsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at de Arrestanterne Lars Esbensen eller Lars Esben Olsen og Niels Peter Larsen ved Høiesterets Dom af 2den dennes, for Tyveri i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 12 1ste Led, og førstnævnte tillige efter bemeldte Forordnings §§ 13 og 14 ikjendte Straffe af Forbedringshusarbeide henholdsvis i 3 og 2 Aar nedsættes til lige Arbeide henholdsvis i 1 Aar og 8 Maaneder.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende den i Horsens Tugthus hensiddende Fange Rasmus Sørensen Hornbeks Overflyttelse til Vridsløselille Forbedringshus, hvori indstilles, at den Straf af Tugthusarbeide i 6 Aar, som ved Rougsø, Sønderhald og Østerlisberg Herreders Rets Extrarets Dom af 20de Marts d. A. for Falskmøntneri, er idømt den i Horsens Tugthus nu hensiddende Fange Rasmus Sørensen Hornbek, allernaadigst maa forandres til Forbedringshusarbeide i lige Tid, saaledes at den paagjældende bliver at overflytte til Vridsløselille Forbedringshus, at Straffetiden regnes fra den 28de Marts d. A., og at den Tid, i hvilken han har hensiddet i Cellefængsel i Horsens Tugthus, tages i Betragtning til Straffetidens Forkortelse i Overensstemmelse med Lov af 30te November 1857.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Videre refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Hans Hansen Skallebølles Løsladelse af Straffeanstalten.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive den i Straffeanstalten paa Christianshavn hensiddende Fange Hans Hansen Skallebølle den resterende Del af den ham ved Odense Kjøbstads Extrarets Dom af 13de Januar 1844 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at forhenværende Værnepligtig af Staden Kjøbenhavns

Lægdsrulle Anastasius Sophus Trampe maa fritages for Tiltale i Henhold til Værnepligtsloven af 2den Marts 1861, § 18,3.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at forhenværende Værnepligtig af Staden Kjøbenhavns Lægdsrulle No 03,504, Anastasius Sophus Trampe, der uden lovligt Forfald er udebleven fra Sessionerne for 1863 og 1864 og Hovedsessionen for 1865, maa fritages for Tiltale til Straf efter Værnepligtsloven af 2den Marts 1861, § 18, 3die Stykke, imod at han til Statskassen erlægger en Mulkt af 10 Rdl.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forstilling, hvorved forelægges 11 Lovudkast om Vederlag for Contoirudgifter til resp.:

- 1) Embedet som Herredsfoged og Skriver i Hasle, Vesterlisberg, Framlev og Sabro Herreder.
- 2) Embedet som Borgermester og Byfoged samt By- og Raadstueskriver i Viborg.
- 3) Embedet som Byfoged og Byskriver i Bogense samt Herredsfoged og Skriver i Skouby Herred.
- 4) Det med Embedet som Byfoged i Faaborg og Herredsfoged i Salling Herred forenede Embede som By- og Raadstueskriver i Faaborg og Herredsskriver i Salling Herred.
- 5) Embedet som Herredsfoged og Skriver i Ribe Herred.
- 6) Embedet som Herredsfoged og Skriver i Fjends-Nørlyng Herreder.
- 7) Embedet som Birkedommer og Skriver paa Fanø.
- 8) Embedet som By- og Raadstueskriver i Aalborg samt Skriver i Aalborg Birk og Fleskum Herred.
- 9) Embedet som Byfoged- og Byskriver i Middelfart samt Herredsfoged og Skriver i Vends Herred.
- 10) Det med Embedet som Byfoged i Stege og Herredsfoged i Møns Herred forenede Embede som Byskriver i Stege og Herredsskriver i Møns Herred.
- 11) Det med Embedet som Byfoged i Holstebro og Herredsfoged i Hjerm-Ginding Herreder forenede Embede som Byskriver i Holstebro og Herredsskriver i Hjerm-Ginding Herreder.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve alle disse 11 Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderda-

nigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Rasmus Hansen og Charlotte Vilhelmine Hansen, Arbeidsmand Peter Jensens Hustru, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Rasmus Hansen og Charlotte Vilhelmine Hansen, Arbeidsmand Peter Jensens Hustru, begge heraf Staden, den dem ved Høiesterets Dom af 25de f. M. for Blodskam, i Henhold til D. L. 6-13-14, cfr. Forordningen af 23de Mai 1800 § 1, ifundne Straf af at have deres Liv forbrudt, imod at de hensættes førstnævnte til Forbedringshusarbeide i 1 Aar og sidstnævnte i Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage, samt at det paalægges dem efter udstaaet Straf ikke at tage Ophold nærmere ved hinanden end i en Afstand af 4 Mil.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at Allerhøiøistsamme havde havt Leilighed til at kjende Domfældte Rasmus Hansen som en meget redelig og brav Mand, og skjøndt det jo ikke kunde nægtes, at det er en stor Forbrydelse, hvori han har gjort sig skyldig, saa Hans Majestæt dog meget nødig, at han skulde komme i Forbedringshuset, og vilde derfor helst ønske, at han kunde slippe med Fængsel paa Vand og Brød.

Justitsministeren [Leuning] yttrede, at efter det Rigsdagen af Regeringen forelagte Udkast til en ny Straffelov vilde den paagjældende ikke kunne slippe med ringere Straf end Forbedringshusarbeide, og han turde saameget mindre tilraade, i Benaadningen at gaa ned til Fængsel paa Vand og Brød, som det Forhold, hvorved Straffen er paadraget, er blevet meget bekjendt.

Cultusministeren [Rosenørn-Teilmann] kunde, efter hvad der af Justitsministeren var oplyst om, at den mindste Straf, som den paagjældende efter Udkastet til den nye Straffelov kunde faa, vilde være Forbedringshusarbeide, og da der dog i den bestaaende Lovgivning er sat Livsstraf for den begaaede Forbrydelse, heller ikke tilraade at gaa videre i Straffens Formildelse, end Justitsministeren havde indstillet.

Indenrigsministeren [Estrup] sluttede sig, med den Bemærkning, at for ham staar i det paagjældende Tilfælde ikke selve Blodskamsforbrydelsen som det mest graverende, men det at paagjældende har forført den, som det var hans Opgave netop at væрге og beskytte, til Justitsministerens Indstilling.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at bifalde Indstillingen.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Begunstigelser for Omsætningslagere.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 24. november 1865.

Aar 1865, Fredagen den 24de November, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved følgende to Lovudkast forelægges, nemlig:

- 1) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embederne som Borgermester og Auctionsdirecteur i Randers.
- 2) Udkast til Lov om Disciplin i Handelsskibe og om Søfolks Forseelser, Forbrydelser samt Forhyring m. v.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved følgende tvende Lovudkast forelægges:

- 1) Udkast til Lov om Udsættelse af Revisionen af forskjellige Lønningsslove.
- 2) Udkast til Lov om Krigsskat for Finantsaaret 1866–67.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Meddelelse af allerhøieste Approbation paa Planen for det 119de Kongelige Kjøbenhavnske Klasselotteri for Finantsaaret 1866–67.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at approbere Planen for indeværende Aars Lotteri til ogsaa at gjælde for det 119de Kongelige Kjøbenhavnske Klasselotteri i Finantsaaret 1866/67 med de af Forholdene flydende mindre væsentlige Modificationer og Forbehold af endelig Bekræftelse gennem ved-

kommende Bevillingslov, samt ligeledes allernaadigst at bemyndige Finantsministeriet til at lade Planen offentliggjøre og Lodsedlerne udgive paa sædvanlig Maade.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Peder Pedersen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestanten Peder Pedersen den ham ved Høiesterets Dom af 1ste d. M. i Henhold til Forordningen 16de October 1697, sammenholdt med Forordningen 4de October 1833 § 10, 3die Led, og Danske Lovs 6-9-12, for Mord ifundne Straf af at have sit Liv forbrudt og at lægges paa Steile og Hjul, imod at han hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Søren Christian Offersen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Søren Christian Offersen den ham ved Høiesterets Dom af 6te d. M. for crimen bestialitatis, i Medfør af D. L. 6-13-15 idømte Straf af at anses med Baal og Brand, hvorved den af ham for Tyveri og Bedrageri forskyldte Straf absorberedes, mod at han hensættes til Forbedringshusarbeide i 18 Maaneder.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Leuning] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. Udkast til Lov om Indførelse af Kongerigets Ret i de i Henhold til Fredstraktaten af 30te October 1864 i Kongeriget indlemmede forhen slesvigske Distrikter og Udkast til Lov om Forandringer af Bestemmelserne i 5-14-51 og 52.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelægelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved følgende tvende Lovudkast forelægges, nemlig:

- 1) Udkast til Lov om Omordning af Retsbetjentembederne i Odense Kjøbstad og Bjerge-Aasum Herreder, m. m. og
- 2) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged, Politimester, Kongelig Raadmand samt By- og Raadstueskriver i Odense og til det med Embedet som Herredsfoged i Bjerge-Aasum Herreder forenede Embede som Herredsskriver i bemeldte Herreder.

I Overensstemmelse med Indstillingen bleve begge disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frafaldelse af Tiltale mod Arbeidsmand Jørgen Hansen og Hustru Karen Jørgensdatter, hvori indstilles, at det matte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Arbeidsmand Jørgen Hansen og Hustru Karen Jørgensdatter fritages for at sættes under Tiltale for at have overtraadt Forordningen af 4de August 1819 ved ikke strax at have nedskaaret deres Søn Hans Jørgensen, der har aflivet sig ved Hængning.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov angaaende Oprettelsen af et Repræsentantskab for Kjøbstædernes Brandforsikkring.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til almindelig borgerlig Straffelovbog for Kongeriget Danmark.

I det oprindelige, Rigsdagen i dens sidste Session af Regjeringen forelagte Udkast til en Straffelovbog var som § 79 optaget en § saalydende: »Sætter nogen sig i Forbindelse med fremmede Personer, Foreninger eller Forsamlinger i Udlandet i den Hensigt at indvirke paa fremmede Regjeringers Beslutninger til Skade for den danske Stat, eller tager nogen Del i udenlandske Foreninger eller Forsamlinger, der optræde paa en imod den danske Stat fjendtlig Maade, bliver han anset med Strafarbeide eller Statsfængsel indtil 6 Aar eller under særdeles formildende Omstændigheder med andet Fængsel, dog ikke under 3 Maaneders simpelt Fængsel. Denne Straffebestemmelse er anvendelig paa den, som offentlig i Tale eller Skrift udtaler sig for fjendtlige Forholdsregler eller anden uberettiget Indblanding i den danske Stats Anliggender fra fremmede Magters Side, saavel som paa den, som paa anden Maade er virksom for at fremkalde en Stemning, der skulde lette eller give Anledning til en saadan Indblanding. Forsaavidt et Forhold af den ommeldte Beskaffenhed maatte være at anse som en Forberedelse af eller fremtræde som en Opfordring til en landsforræderisk Virksomhed af den i § 77 eller 78 omhandlede Art, komme Reglerne om Forsøg eller om Meddelagtighed til Anvendelse.« Forsaavidt denne § var af Landstinget paa

Forslag af det nedsatte Udvalg, blevet udstemt af Loven, uagtet den daværende Justitsminister modsatte sig denne Forandring og til Sagens 3die Behandling stillede et Ændringsforslag, der gik ud paa atter at optage den væsentlige Del af §'ens Indhold i Loven, da havde den nuværende Justitsminister, idet han fandt Betænkelighed ved §'ens fuldstændige Udeladelse, søgt at formulere en ny Bestemmelse, der formentlig vilde omfatte alle de Handlinger, som efter den tidligere § 79 vilde kunne anses med Straf, medens den paa den anden Side efter hans Formening fjernede de Indvendinger, der fra Landstingets Side fremførtes mod den tidligere Bestemmelse; og han havde derfor allerunderdanigst indstillet, at der i det Udkast, som han androg paa allerhøieste Bemyndigelse til nu at forelægge Rigsdagen i dens nærværende Samling, optages som § 73 en § af følgende Indhold:

»Den, som offentlig i Tale eller Skrift udtaler sig for eller paa andre Maader end de i §§ 71 og 72 omhandlede virker for at fremkalde fjendtlige Forholdsregler mod den danske Stat eller uberettiget Indblanding i dens Anliggender fra fremmede Magters Side, bliver at anse med Strafarbejde eller Statsfængsel indtil 6 Aar eller under særdeles formildende Omstændigheder med andet Fængsel, dog ikke under 3 Maaneders simpelt Fængsel, forsaavidt høiere Straf ikke maatte være forskyldt efter de i Capital 4 og 5 givne Regler.«

Efterat *Hans Majestæt Kongen* i denne Anledning havde opfordret de øvrige Ministre til at udtale sig om, hvorvidt de med Justitsministeren fandt, at den foreslaaede nye § 73 omfatter de samme Tilfælde som den tidligere § 79, yttrede *Cultusministeren* [Rosenørn-Teilmann], at han, der iøvrigt som Medlem af Landstinget havde havt Del i den foreliggende Sags tidligere Behandling i Rigsdagen, først skulde forudskikke den Bemærkning, at allerede den daværende Justitsminister paa Regjeringens Vegne havde meddelt Samtykke til, at den sidste Del af den ældre §'s 2det Membrum, Straffebestemmelsens Anvendelse paa den, som paa anden Maade end den i samme Membrums 1ste Del ommeldte, var virksom for at fremkalde en Stemning, der skulde lette eller give Anledning til en uberettiget Indblanding i den danske Stats Anliggender fra fremmede Magters Side, bortfaldt. Da nu derhos den første Del af bemeldte Membrum er optaget i den nye §, kun med den Forandring, at §'en begynder dermed, og da dernæst den ældre §'s 3die og sidste Membrum lige-

ledes er gjengivet i den nye § (sammes Slutning), alene i en mere sammentrængt Form, bliver der saaledes altsaa kun Spørgsmaal om, hvorvidt Indholdet af den ældre §'s 1ste Membrum, hvis Straffegrad er uforandret gaact over i den nye §, er medtaget i denne §. Dette er nu, finder Cultusministeren, sket ved de i §'ens Begyndelse indskudte Ord »eller paa anden Maade end i §§ 71 og 72 omhandlet virker for at fremkalde«, kun at det samme er paa en omstændeligere Maade defineret i den ældre §.

I Henhold til alt, hvad han saaledes havde bemærket, turde han udtale den Formening, at den omhandlede §, saaledes som den nu foreligger i forandret Form, vil være anvendelig paa alle de Tilfælde, som den i sin oprindelige Skikkelse omfattede.

Samtlige øvrige Ministre – Finantsministeren [Fonnesbech] med den Bemærkning, at den foreslaaede nye § forekom ham at have det forud for den tidligere §, at den, medens denne sidste mere holdt sig til de enkelte Tilfælde, hvorom der kunde være Spørgsmaal, i Almindelighed betegner alle de paagjældende Tilfælde – udtalte ligeledes, at §'en, saaledes som den af Justitsministeren er foreslaaet forandret, vil efter deres Formening omfatte de samme Straffetilfælde som den ældre §.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter, i Overensstemmelse med Justitsministerens Indstilling, allernaadigst at bemyndige ham til for den nu forsamlede Rigsdag at forelægge det den refererede Forestilling vedlagte Udkast til Almindelig borgerlig Straffelov for Kongeriget Danmark.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Rosenørn-Teilmann] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov, som med et Tillæg stadfæster den foreløbige Lov af 5te Mai 1865 om Ophævelse af den Lærerne ved de lærde Skoler ved Lov af 28de Marts 1855 § 1 d tillagte Ret til Andel i Skolepenge.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerbøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 1. december 1865.

Aar 1865, Fredagen den 1ste December, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede 4 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 4 Lovudkast, nemlig:

- 1) Udkast til Lov angaaende Ordningen af Amts- og Jurisdictionsforholdene i de i Henhold til Fredstraktaten af 30te October 1864 i Kongeriget indlemmede forhen slesvigske Distrikter, m. v.
- 2) Udkast til Lov om Bestyrelsen af Veivæsenet og Udredelsen af Bekostningerne ved offentlige Veies Anlæg, Istandsættelse og Vedligeholdelse.
- 3) Udkast til Lov angaaende Foranstaltninger i Anledning af Hovedlandeveienes Henlæggelse under Amtsraadenes Bestyrelse.
- 4) Udkast til Lov om Bemyndigelse for Indenrigsministeriet til at meddele Civilingenieur Krøhncke Concession paa Anlæg og Drift af en Jernbane fra Kjøbenhavn til Syltholmen i Nærheden af Rødby m. m.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve alle disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Approbation af Udkast til et nyt Reglement for den indenlandske Afbenyttelse af de danske Statstelegraphlinier.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* alernaadigst at approbere bemeldte Udkast og at tillade, at Reglementet maa bringes til offentlig Kundskab.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Amtsforvalternes Contoirholdsgodtgjørelse.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges følgende 9 Lovudkast, nemlig:

- 1) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged og Skriver i Lysgaards og Hids Herreder.

- 2) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged og Skriver i Aars og Sleth Herreder samt Birkedommer og Skriver i Løgstør Birk.
- 3) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Birkedommer og Skriver paa Læsø.
- 4) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Veile.
- 5) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Frederikshavn samt Herredsfoged og Skriver i Horns Herred.
- 6) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Borgermester, Byfoged, By- og Raadstueskriver i Holbæk.
- 7) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged og Skriver i Voer og Nim Herreder samt Birkedommer og Skriver i Stensballegaard Birk.
- 8) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Nibe samt Herredsfoged og Skriver i Hornum Herred, og
- 9) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Birkedommer og Skriver i Muckadell samt Brahetrolleborg og Holstenshus Birker.

Overensstemmende med Indstillingen bleve samtlige disse 9 Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Behandlingen af nogle i almindelig borgerlig Straffelov for Kongeriget Danmark omhandlede Forbrydelser og Udkast til Lov om Afsoningen af Bøder udenfor criminelle Sager.

I Overensstemmelse med Indstillingen bleve begge disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Byen Thorshavns oekonomiske Bestyrelse.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Videre refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Forordning om Handelsvægten i Island.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Udkast maa ophøies til Lov.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning for forskellige i Viborg Straffeanstalt hensiddende til Tugthusarbeide hendømte Kvindefanger, hvori indstilles:

- 1) At det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive de i Viborg Straffeanstalt hensiddende Fanger, nemlig 1, Christine Jensen og 2, Christine Johanne Marie Christensen eller Qvist, af hvilke No. 1 ved Høiesterets Dom af 6te Mai 1863, for Brandstiftelse og Tyveri, er anset med Straf af 10 Aars Tugthusarbeide og No. 2 ved Kjær Herreds Extrarets Dom af 22de Mai 1862, for Brandstiftelse, er anset med lige Straf, den resterende Del af de dem saaledes idømte Straffe, imod at de hensættes til Forbedringshusarbeide hver især i 6 Aar, saaledes at denne Straf bliver at udstaa i Enkeltcelle ved Ophold i samme Dag og Nat og med Forkortelse af Straffetiden overensstemmende med Lov af 30te November 1857.
- 2) At den i samme Straffeanstalt hensiddende Fange Marie Sophie Andersen, der ved den Kongelige Viborgske Landsoverrets Dom af 7de April 1863, for Brandstiftelse og Attentat paa denne Forbrydelse, er dømt til Tugthusarbeide i 8 Aar, maa overflyttes til Forbedringshusarbeide for at udstaa den resterende Del af sin Straf i Enkeltcelle ved Ophold i samme Dag og Nat og med Forkortelse af Straffetiden overensstemmende med Lov af 30te November 1857; samt
- 3) at den i Viborg Straffeanstalt hensiddende Tugthusfange Bodil Martine Nielsen allernaadigst maa løslades af Straffeanstalten.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige Indstillinger, idet Allerhøistsamme derhos endvidere, hvad Fangen Marie Sophie Andersen angik, paalagde Justitsministeren efter et halvt Aars Forløb at gjøre allerunderdanigst Indberetning om hendes Forhold i Straffeanstalten, for at til den Tid hendes fuldstændige Benaadning kan komme under Overveielse.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 15. december 1865.

Aar 1865, Fredagen den 15de December, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Fredensborg Slot under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Rosenørn-Teilmann] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende to Lovudkast:

- 1) Udkast til Lov om Lønninger for de ved Kjøbenhavns Universitet, den polytechniske Lærestanstalt, de lærde Skoler, Sorø Akademi, samt det Kongelige Døvstummeinstitut, Skolelærerseminarierne og det Kongelige Blindeinstitut ansatte Embeds- og Bestillingsmænd.
- 2) Udkast til Lov om Lønningerne for det ved Universitetsbibliotheket og det store Kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn ansatte Embeds- og Tjenestepersonale.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse Lovudkast allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Rosenørn-Teilmann] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges Udkast til Anordning angaaende nærmere Bestemmelse af flere Præstekaldene paa Island vedrørende Forhold.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Udkast ophøies til Lov, ligesom Allerhøiestsamme derhos allernaadigst stadfæstede den Forestillingen vedlagte Specification over Præstekaldene paa Island.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Margrethe Jensdatter, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Margrethe Jensdatter den hende ved Høiesterets Dom af 21de f. M., for Fosterbord, i Medfør af D. L. 6-6-7 idømte Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, imod at hun hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Peder Poulsen og Ane Kirstine Larsdatter eller Larsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestan-

ten Peder Poulsen og hans Steddatter Ane Kirstine Larsdatter eller Larsen den dem ved Høiesterets Dom af 23de f. M. for Blodskam, i Medfør af D. L. 6-13-14, jfr. Forordningen af 23de Mai 1800 § 1 ifundne Straf af at have deres Liv forbrudt, hvorved den Straf, Peder Poulsen, for Tyveri, Bedrageri, Løsgjængereri og Betleri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 79, jfr. § 13 og Lov af 3die Marts 1860 har forskyldt, absorberedes, imod at de hensættes, Peder Poulsen til Forbedringshusarbeide i 2 Aar og Ane Kirstine Larsdatter i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage, og det paalægges dem efter udstaaet Straf ikke at tage Ophold nærmere hinanden end i en Afstand af 4 Mil.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Mette Marie Andersen.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Mette Marie Andersen den hende ved Høiesterets Dom af 17de f. M. for attenteret Mord, i Medfør af Forordningen 4die October 1833 § 14, 2det Membrum, cfr. D. L. 6-6-22, idømte Straf af at have sit Liv forbrudt, imod at hun hensættes til Forbedringshusarbeide i 2 Aar.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Morten Andersen.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at nedsætte den Morten Andersen ved Høiesterets Dom af 21de f. M., for 3die Gang begaaet Tyveri, i Henhold til Forordningen af 11te April 1840 § 15 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar til lige Arbeide i 1 Aar.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Husmand Jacob Jensen af Glumsø og Hustru Maren Jensdatter.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Husmand og Dagleier Jacob Jensen af Glumsø og Hustru Maren Jensdatter de dem ved Høiesteretsdom af 22de f. M. for Falsk, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 60 cfr. § 66 idømte Straffe af 3 Aars Forbedringshusarbeide for hver, mod at de hver især hensættes til Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges følgende to Lovudkast:

- 1) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Sorø samt Birkedommer og Skriver i Sorø og Baroniet Holbergs Birker.
- 2) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged i Hasle og Herredsfoged i Bornholms nordre Herred samt Birkedommer i Hammershus Birk.

I Overensstemmelse med Indstillingen bleve begge disse to Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges følgende 5 Lovudkast, nemlig:

- 1) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged i Sunds-Gudme Herreder samt Birkedommer og Skriver i Lehns Birk.
- 2) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Birkedommer og Skriver i Amager Birk.
- 3) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Borgermester, Byfoged samt By- og Raadstueskriver i Kallundborg.
- 4) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Borgermester og Byfoged samt By- og Raadstueskriver i Slagelse.
- 5) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Nykjøbing paa Morsø samt Herredsfoged og Skriver i Morsø Herreder.

I Overensstemmelse med Indstillingen bleve samtlige disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges følgende tvende Lovudkast:

- 1) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged og Skriver i Odense Herred.
- 2) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged i Thisted samt Herredsfoged i Hillerslev-Hundborg Herreder.

Overensstemmende med Indstillingen bleve begge disse Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for forhenværende Telegraphbestyrer Christian Nielsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive forhenværende Telegraphbestyrer

rer ved den Kongelige danske Telegraphstation i Hamborg, Christian Nielsen den ham ved allerhøieste Resolution af 21de Juli f. A. paa- lagte Straf af efter endt Straffetid at hensættes i Fæstningsarrest, indtil han betaler den ham ved Høiesterets Dom af 11te Marts f. A. idømte Erstatning eller dør.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] 3 allerunderdanig- ste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 3 Lovudkast.

- 1) Udkast til Lov om faste Lønninger for Retsbetjent- og Magi- stratsemployer i Kongeriget Danmark.
- 2) Udkast til Lov om Ordningen af de til Haugevæsenet paa Fær- øerne hørende Forhold.
- 3) Udkast til Lov om Udsættelse af Revisionen af Loven af 19de Ja- nuar 1863 om Lønningstillæg for forskjellige paa Island ansatte Embedsmænd.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve alle disse tre Lov- udkast allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede tre allerunderdanigste Fo- restillinger, hvorved forelægges resp. følgende tre Lovudkast:

- 1) Udkast til Lov angaaende Behandlingen af den Landsognene paa Bornholm tillagte Andel i Udmarksjorderne.
- 2) Forslag til Lov om Anlæg og Drift af en let Sidebane til Silke- borg og om en Forandring af Loven af 10de Marts 1861 § 2.
- 3) Udkast til Lov om Tilveiebringelsen af en Dampfærgeforbindelse imellem den jyske Jernbane ved Fredericia og den fynske Jern- bane ved Strib.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve samtlige disse tre Lovudkast allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Estrup] en allerunder- danigst Forestilling, hvorved forelægges en af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan vedtagen Anordning om Fritagelse for Skibsafgifter paa St. Thomas for Post- Dampskibet mellem de dansk-vestindiske Øer.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allerhøiest at stadfæste denne Anordning.

Sluttelig forelagde *Indenrigsministeren* [Estrup] 7 allerunderda- nigste Forestillinger resp. angaaende:

- 1) Allerhøieste Stadfæstelse af en af Colonialraadet for St. Croix vedtagen Anordning om et personligt Lønningstillæg for 2den Gou-

vernementssekretær ved Gouvernementet for de dansk-vestindiske Øer.

- 2) Nægtelse af allerhøieste Stadfæstelse af en af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan vedtagen Anordning om Pension for forhenværende Sekretær og Bogholder ved St. Thomas Borgerraad, Kammerraad Peter van Vliesden.
- 3) Allerhøieste Stadfæstelse af en af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan vedtagen Anordning om Pension for constitueret Havnemester paa St. Thomas T. A. Kjær.
- 4) Allerhøieste Stadfæstelse af en af Colonialraadet for St. Croix vedtagen Anordning om Pension for forhenværende Sekretær og Bogholder ved St. Croix Borgerraad J. Müller.
- 5) Allerhøieste Stadfæstelse af en af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan vedtagen Anordning om en forandret Ordning af nogle Embeder ved Administrationen paa St. Thomas og Lønningerne for samme m. m.
- 6) Allerhøieste Stadfæstelse af det Colonialraadet for St. Croix Commune forelagte Budget for indeværende Finantsaar.
- 7) Allerhøieste Stadfæstelse af det Colonialraadet for Communen St. Thomas med St. Jan forelagte Budget for indeværende Finantsaar.

Paa dertil af Indenrigsministeren given Anledning, og efterat der ikke fra nogen Side var fremkommen Bemærkning imod, at disse 7 Forestillinger ikke foretages i Geheime-Statsraadet, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at de foretages i Kabinettet.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1865 til 31te Marts 1866.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at dette Lovforslag forelægges Rigsdagen, og bemyndigede Allerhøiestsamme derhos Finantsministeren til i fornødent Fald at tage det Rigsdagen forelagte Lovudkast om Eftergivelse af den Fredericia Kjøbstad for Finantsaaret 1864-65 paahvilende Krigsskat tilbage, forsaa vidt nemlig som saadan Eftergivelse bliver sikkert Fredericia igjennem det idag til Forelæggelse for Rigsdagen approberede Lovforslag.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 23. december 1865.

Aar 1865, Løverdagen den 23de December, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Lov om Valg af Borgerrepræsentanter i Staden Kjøbenhavn.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at stadfæste denne Lov.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Estrup] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Colonialraadet for St. Croix vedtagne Anordning indeholdende nogle Forandringer og Tillæg til det ved Kongeligt Reskript af 13de April 1825 confirmerede provisoriske Reglement for Fattigvæsenet paa St. Croix.

Overensstemmende med Indstillingen blev denne Anordning allerhøist stadfæstet af *Hans Majestæt*.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Livsstrafs Eftergivelse for Anders Rasmussen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Anders Rasmussen den ham ved Høiesteretsdom af 1ste d. M., for crimen bestialitatis, i Medfør af D. L. 6-13-15 idømte Livsstraf, hvorved den Straf, han iøvrigt for Brandstiftelse, bedragerisk Forhold, Falsk og Tyveri, i Henhold til Forordningen af 26de Marts 1841 § 4 og Forordningen af 11te April 1840 §§ 1, 41, 62, 1ste og 3die Led, og § 79 har forskyldt, absorberedes, imod at han til Afsoning af samtlige disse Forbrydelser hensættes til Tugthusarbeide i 10 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Livsstrafs Eftergivelse for Niels Hansen Thuesen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Niels Hansen Thuesen den ham ved Høiesteretsdom af 30te f. M. for Drab, i Medfør af Forordningen 4de October 1833 § 10, 1ste Led, jfr. Forordningens § 6 og D. L. 6-6-1, idømte Livsstraf, hvorved den Straf, han har forskyldt efter Pl. 12te Juni 1827, jfr. D. L. 6-13-3 absorberedes, mod at han hensættes til Tugthusarbeide i 8 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunder-

danigst Forestilling om, at der maa eftergives den i Viborg Straffeanstalt hensiddende Forbedringshusfange Søren Christiansen 7 Dage af hans den 17de Januar 1866 udløbende Straffetid.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive den i Viborg Straffeanstalt hensiddende Forbedringshusfange Søren Christiansen 7 Dage af hans den 17de Januar 1866 udløbende Straffetid.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Frafaldelse af Tiltale imod Caroline Christine Spöhr, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Caroline Christine Spöhr af Odense maa fritages for at sættes under Tiltale for de af hende begaaede Tyverier, imod at der til Retsprotokollen gives hende en alvorlig Irettesættelse og Paa-mindelse om at vogte sig for saadant Forhold i Fremtiden.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling om, at Tiltale mod Tjenestedreng Morten Jespersen af Vullerslev for Tyveri maa bortfalde.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Tiltale mod Tjenestedreng Morten Jespersen af Vullerslev for det af ham, i Henhold til de inden Odense Herreds Politiret optagne Forhører, begaaede Tyveri maa bortfalde, imod at der til Politiprotokollen meddeles ham en alvorlig Irettesættelse og Advarsel.

Finantsministeren [Fonnesbech] bemærkede, at Forhandlingerne i den i Overensstemmelse med Fredstraktaten af 30te October 1864 nedsatte internationale Finantscommission nu havde naaet til et saadant Punkt, at der synes at være Chance for at kunne faa en nær forestaaende Afslutning paa saadanne Betingelser, som den Kongelige Regjering efter Ministeriets Anskuelse ikke bør lade være at gaa ind paa; og han skulde derfor nu paa Ministeriets Vegne tillade sig allerunderdanigst at andrage paa den i saa Henseende fornødne allerhøieste Bemyndigelse fra Hans Majestæts Side.

De Spørgsmaal, som væsentligen have foreligget den internationale Finantscommission, angaar dels Pensionerne dels Kassebeholdningerne og dels Invalideforsørgelsen og de militære Underklassers Pensionering. Idet Finantsministeren nu med Hensyn til disse Spørgsmaal kunde slutte sig til, hvad han dels selv havde havt Leilighed til tidligere at foredrage Hans Majestæt, og hvad der dels, som han

vidste, var igjennem Udenrigsministeren allerede bekendt for Allerhøistsamme, skulde han indskrænke sig til, hvad først Spørgsmaalet om Kassebeholdningerne angik, allerunderdanigst at yttre, at Hertugdømmernes særlige Kassebeholdninger, som Danmark efter Fredstraktaten skal udlevere, ere fra vor Side blevne opgjorte til med et rundt Tal 620.000 Rdl., men at der fra de tyske Commissærers Side derimod er gjort Paastand om at faa c. 1.466.000 Rdl. udbetalt, hvilken Paastand de have støttet paa, at der af Holstens særlige Finantser er blevet udredet til Monarkiets fælleds Udgifter et Beløb af c. 439.000 Rdl., som man ikke havde havt Ret til at tage deraf, og at, da Slesvig har bidraget til at danne den for Kongeriget og dette Hertugdømme fælleds Kassebeholdning, Slesvig ogsaa maa have Ret til at faa sin Del af denne udbetalt med c. 406.000 Rdl. De tyske Commissærer have imidlertid nu tilbudt at ville lade sig nøie med 1 Million Rdl. i det hele for Kassebeholdningerne, og da de danske Commissærer have ment, at et gunstigere Resultat ikke vil være at opnaa, tror Ministeriet ogsaa nu at burde allerunderdanigst tilraade, at man gaar ind paa som Aversionalsum for Kassebeholdningerne at godtgjøre Hertugdømmerne 1 Million Rdl.

Hvad dernæst Spørgsmaalet om Invalidforsørgelsen og de militære Underklassers Pensionering angaar, da er der fra den preussiske Commissærs Side fremsat Ønske om at komme til en Afgjørelse eengang for alle ved at capitalisere Tilskuddet fra Hertugdømmerne, og en saadan Afgjørelsesmaade har man ogsaa fra vor Side maattet anse for ønskelig; men medens der i saa Henseende er af de danske Commissærer gjort Fordring paa at erholde udbetalt en Capital af 1.349.000 Rdl., have de tyske Commissærer derimod ikke villet gaa ind paa en større Capitaludbetaling end c. 120.000 Rdl. I Commissionens sidste Møde er man imidlertid kommet ind paa et Compromis, hvorefter Hertugdømmerne skulde udrede eengang for alle 600.000 Rdl., og derhos tillige overtage Understøttelserne til Personer, som opholde sig i Hertugdømmerne, forsaavidt disse Understøttelser ikke overstige et aarligt Beløb af 30.000 Rdl. Da de danske Commissærer ikke finde det sandsynligt, at der vil kunne opnaas en større Aversionalsum end 600.000 Rdl., holder Ministeriet for, at der er Grund til at antage det nævnte Compromis i sin Helhed, og andrager derfor paa allerhøieste Bemyndigelse hertil.

Hvad endelig Pensionerne angaar, da skulde ifølge Fredstraktaten

Pensioneringen af alle før Freden pensionerede særlige Embedsmænd overtages af de respective særlige Landsdele. De tyske Commissærer have imidlertid strengt holdt sig til Ordene i den paagjældende Artikel af Fredstraktaten, hvorefter kun de Pensioner, som ere opførte paa Hertugdømmernes »særlige Budgetter« skulle overtages af samme, medens det derimod fra de danske Commissærers Side skarpt er hævdet, at Danmark ikke kunde indlade sig paa at overtage Pensioneringen af Hertugdømmernes særlige Embedsmænd. Man har imidlertid i Commissionen fra begge Sider søgt at nærme sig hinanden, og efterat i saa Henseende flere forskjellige Forslag have været stillede, er det ogsaa i Commissionens sidste Møde lykkedes at tilveiebringe en Overenskomst, hvorefter man fra tysk Side har erklæret sig villig til, foruden at overtage de ældre særlige Pensioner med 56.500 Rdl., at deltage i Udredelsen af de øvrige særlige Pensioner som Fælledepensioner, saa at altsaa Hertugdømmerne overtage efter Folketallet deres Del af samme. Da det ikke lader sig nægte, at de tyske Commissærer have med Hensyn til deres oprindelige Paastand Fredstraktatens Ord for sig, er ved den nævnte seneste Overenskomst Sagen bragt til et Punkt, hvorudover det ikke fra vor Side er muligt at bringe den videre, og som den Kongelige Regjering derfor tror at maatte blive staaende ved.

Med Hensyn dernæst til Fælledepensionerne, som efter Fredstraktaten skulde fordeles mellem Kongeriget og Hertugdømmerne i Forhold til Folketallet, har der ogsaa fra de tyske Commissærers Side været reist Vanskeligheder, idet de navnlig foruden de ældre Pensioner ikke have villet tage andre Pensioner med end Pensionerne til de i Anledning af Hertugdømmernes Afstaaelse entledigede Fælledeembedsmænd, hvis Function alene vedkom Hertugdømmerne, og saaledes have vægret sig ved at deltage i de iøvrigt ved Fredsslutningen fremkaldte Fælledepensioner. Senere have imidlertid de tyske Commissærer nu erklæret sig villige til at deltage ogsaa i Pensionerne for de Fælledeembedsmænd, som ere gaaede af inden Fredsslutningen, uanset at de paagjældendes Functioner ikke nærmest have vedkommet Hertugdømmerne, men derimod fremdeles vægret sig ved at deltage i Pensioneringen af de siden Fredsslutningen afskedigede Fælledeembedsmænd.

I Forbindelse med Pensionsspørgsmaalet staar Spørgsmaalet om Delingsforholdet mellem Kongeriget og Hertugdømmerne, der ifølge

Fredstraktaten skal bestemmes efter »det respective Folketal«. Og saa med Hensyn hertil har der været Strid i Commissionen, idet man fra tysk Side har fordret, at Bilandenes og Koloniernes Folkemængde skulde regnes med til Kongerigets. De modstridende Anskuelser i den Henseende har Finantsministeren troet at kunne udjevne ved, at Delingsforholdet sættes 63 til 37.

Der er endnu et Par andre Spørgsmaal, som ere blevne satte i Forbindelse med Pensionsspørgsmaalet. Der er saaledes fra tysk Side gjort Fordring paa at faa udleveret en Del af det Schytz-Grønlandske Legat, og skjøndt man fra dansk Side ikke har kunnet anse sig forpligtet hertil, ere de tyske Commissærer dog vedblevne deres Fordring, hvis Gjenstand udgjør et Beløb af nogle og 40.000 Rdl. Der har dernæst endvidere været Spørgsmaal om nogle Refusioner af Statskassen til Kirker og Skoler, som have været opførte paa de særlige slesvigske og holstenske Budgetter, og det, der i saa Henseende fordres af de tyske Commissærer, udgjør et Capitalbeløb eengang for alle af 120.000 Rdl.

Sagen staar nu, hvad det hele Pensionsspørgsmaal angaar, saaledes, at de tyske Commissærer, foruden at Hertugdømmerne skulle betale de ældre særlige Pensioner 56.500 Rdl. og Fælledepensioner til Beløb 200.000 Rdl. aarligt, byde et Capitalbeløb eengang for alle af 4 Millioner Rdl., men med Forbehold af at den paastaaede Del af det Schytz-Grønlandske Legat bliver udleveret, og at det nysnævnte Capitalbeløb for nogle Refusioner udbetales, af hvilke tvende Betingelser de tyske Commissærer have gjort Tilbudet om de 4 Millioner Rdl. afhængigt. Fra vor Side derimod fordres et Capital-Beløb af 4.400.000 Rdl. Senere er det imidlertid ved mundtlig Forhandling mellem Udenrigsministeren og den Kongelige preussiske Gesandt kommet til en Slags Overenskomst, hvorefter der skulde indrømmes os et Capital-Beløb af 4.200.000 Rdl., mod at vi opgave alle Tillægsfordringer, og at vi anerkjendte Forpligtelsen til at udlevere den paa-gjældende Del af det Schytz-Grønlandske Legat samt til at udbetale de omhandlede 120.000 Rdl. for Refusioner.

Ministeriet har nu ikke troet, at det vilde være rigtigt at lade det nærværende Tidspunkt gaa hen uden at faa en Afslutning paa denne hele Sag, der maaske ellers, naar den, da den i den internationale Commission ikke vilde kunne føres videre, skulde overlades til diplomatiske Forhandlinger, kunde trække længe ud endnu og dog tilsidst

ende med en ufordelagtigere Afgjørelse. Sagen har for os en væsentlig finantsiel Betydning ikke alene i sig selv ved at, saalænge den staar uafgjort, store Summer unddrages den danske Statskasse, medens denne ikke kan afvise de Fordringer, som stilles til den, men især ved at fra tysk Side Betalingen af Renter af den Del af den hidtil fælleds Statsgjæld, som ifølge Fredstraktatens Artikel 10 er overtagen af Hertugdømmerne, er sat i Forbindelse med Sagens Afgjørelse, saa at der til Dato ikke endnu er betalt det mindste.

Finantsministeren skulde saaledes nu, i Henhold til alt hvad han havde anført og med Tilslutning af samtlige sine Colleger, allerunderdanigst begjære Hans Majestæts allerhøieste Bemyndigelse til at afslutte den foreliggende Sag paa de af ham nævnte Betingelser, saaledes at man, hvad Pensionsspørgsmaalet angaar, bliver staaende ved et Capital-Beløb af 4.200.000 Rdl., og at man anerkjender Forpligtelse til at udlevere den fra tysk Side fordrede Del af det Schyztz-Grønlandske Legat, medens derimod Spørgsmaalet om Udbetaling af 120.000 Rdl. for forskellige Refusioner, da der er Anledning til først at undersøge Sammenhængen med disse Refusioner nærmere, holdes indtil videre in suspenso, dog at Finantsministeren bemyndiges til Afslutning, selv om Resultatet bliver, at den danske Statskasse kommer til at overtage Udredelse af disse 120.000 Rdl.

Sluttelig skulde Finantsministeren endnu kun bemærke, at da det, hvad Betalingen af det hele Beløb, som af Hertugdømmerne skal udredes til Kongeriget, angaar, uden Tvivl er fra alle Sider betragtet rigtigt at søge opnaet, at den sker saa hurtigt som muligt, er der fra de danske Commissærers Side stillet Fordring om, at 2 Millioner af Beløbet skulle erlægges den 1ste April 1866 og Resten betales i halvaarlige Qvoter paa $\frac{1}{2}$ Million, hvorved det hele Beløb (der, efterat 1 Million er liquideret for Kassebeholdningerne, kan sættes til c. 4 Millioner) vil være betalt i 1868. Han tror nu vel, at man kan give noget efter i denne Fordring, men da han ikke for Øieblikket kan angive de eventuelle nærmere Modificationer i denne Henseende, eftersom de tyske Commissærer have indskrænket sig til at tage Sagen ad referendum, skulde han med Hensyn til Betalingsterminerne udbede sig i Almindelighed allerhøieste Bemyndigelse til at afslutte paa saa gunstige Vilkaar, som det er muligt at opnaa.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme, i den Overbevisning at det ikke nytter at trække Sagens Afgjørelse længere ud,

ganske slutter sig til Finantsministerens af de øvrige Ministre tiltraadte allerunderdanigste Forslag i dets Helhed og saaledes meddeler ham den begjærte Bemyndigelse til Afslutning paa de af ham nævnte Betingelser.

Finantsministeren [Fonnesbech] bemærkede dernæst, at der fra preussisk Side var yttret Ønske om, at der til Fortsættelse af de Underhandlinger, som vare indledede mellem den Kongelige Regjering og den preussiske Regjering om Ordningen af Postamts-Spørgsmaalet i Hamborg og eventualiteter af vore Postforhold i det hele i den nævnte Stad, maatte sendes Befuldmægtigede til Berlin; og efter det af Preussen saaledes fremsatte Ønske vilde Finantsministeren nu tillade sig allerunderdanigst at foreslaa, at den Kongelige Gesandt i Berlin, Kammerherre Quaade, bliver den ene af disse Underhandlere, og at Chefen for Finantsministeriets Sekretariat, Levy, beordres til at være den anden.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst dette Finantsministerens Forslag.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 5. januar 1866.

Aar 1866, Fredagen den 5te Januar, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udskrivning af et nyt Valg til Rigsraadets Folkething i Svendborg Amts 5te Valgkreds.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at befale Valg af et Medlem til Rigsraadets Folkething for Svendborg Amts 5te Valgkreds afholdt den 7de Februar d. A.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udnævnelse af et nyt Medlem af den ved det allerhøieste Commissorium af 17de December 1864 nedsatte Commission.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* al-

lernaadigst at fritage Justitsminister Leuning for det ham ved det allerhøieste Commissorium af 17de December 1864 overdragne Hverv som Medlem af den Commission, hvilken det er paalagt at forberede Indlemmelsen i Kongeriget af de ved Fredstraktaten af 30te October 1864 Art. IV fra Slesvig adskilte Distrikter, og at beordre den con-stituerede Chef for Justitsministeriets 1ste Departement, Cancelliraad C. F. Ricard til i hans Sted at indtræde i bemeldte Commission.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Rosenørn-Teilmann] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Beregning af Biskop i Island H. G. Thordersens Pension.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev bemeldte Lovudkast alernaadigst approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Inddragelsen af de af Nationalbanken efter Plakat af 27de Januar 1836 udstedte Sedler paa 5 Rigsbankdaler, der have Aarstallet 1835, hvori indstilles, at de af Nationalbanken i Kjøbenhavn efter Plakat af 27de Januar 1836 udstedte Fem-Rigsbankdalersedler, der have Aarstallet 1835, maa peremptorisk indkaldes ved en allerhøieste Bekjendtgjørelse, saaledes at de efter Udgangen af Aaret 1866 uden nogen videre Indkaldelse skulle være døde og magtesløse og uden Kraft og Gyldighed til derefter at kunne gjøre nogen Fordring.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til en Forordning om Skab og anden smitsom Sygdom hos Faarene paa Island.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det forelagte Udkast maa ophøies til Lov, og at derhos Justitsministeriet med Hensyn til de øvrige af Althinget gjorte Indstillinger træffer de i saa Henseende i den refererede Forestilling antydede Foranstaltninger.

Indenrigsministeren [Estrup] bemærkede, at han i en af ham nedlagt allerunderdanigst Forestilling har andraget paa Ophævelse af de for de dansk-vestindiske Besiddelsers Vedkommende med Hensyn til Krigstilstanden i de forenede nordamerikanske Stater i sin Tid trufne Forholdsregler, og at han, skjøndt denne Forestilling efter de sædvanlige Regler bliver at foredrage Hans Majestæt i Allerhøistsam-

mes Kabinet, dog har troet at burde nævne Sagen i Geheime-Statsraadet.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder fra den 8de November f. A. til den 23 December incl. blev oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 12. januar 1866.

Aar 1866, Fredagen den 12te Januar, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøjeste Præsidium.

Paa *Conseilspræsidentens* [Krag-Juel-Vind-Frijs] derom allerunderdanigst gjorte Begjæring meddelte *Hans Majestæt* ham allernaadigst Bemyndigelse til at foretage de fornødne foreløbige Skridt med Hensyn til Indkaldelse af Rigsraadet til førstkommende 5te Februar.

Efterat *Udenrigsministeren* [Krag-Juel-Vind-Frijs] derpaa havde oplæst en historisk Fremstilling af, hvad der hidtil var fra Regjeringens Side foretaget for at komme til Afsluttelse af en Handelstraktat med Japan, refererede *Marineministeren* [Grove] en sig hertil sluttende allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at de nødvendige Forberedelser til Udrustningen af Fregatten Jylland og Corvetten Heimdal allerede nu maa paabegyndes, saaledes at Øvelsestogterne kunne foretages til den Tid, da det udskrevne søværnepligtige Mandskab tilsiges at møde.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Niels Hansens Løsladelse af Horsens Straffeanstalt.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive den i Straffeanstalten ved Horsens hendsidende Fange Niels Hansen den tilbagestaaende Del af den ham ved Antvorskov Birks Extrarets Dom af 10de Marts 1862, for Tyveri ifundne Straf af Tugthusarbeide i 10 Aar.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderda-

nigst Forestilling om Opreisning paa Æren for Ane Hansdatter af Allersløv.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at gjengive Ane Hansdatter, der ved Vordingborg nordre Birkerets Dom af 18de December 1851 er dømt til at bøde sine tre Mark, hendes Ære.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelse af den det adelige Stift Vallø ved Fundatsen af 14de Mai 1838 § 26 b hjemlede Auktionsret, hvori indstilles, at det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at bestemme, at den det adelige Stift Vallø ved Fundats af 14de Mai 1838 § 26 b hjemlede Auktionsret ophæves ved indeværende Finantsaars Udløb og overdrages til vedkommende Retsbetjent.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 19. januar 1866.

Aar 1866, Fredagen den 19de Januar, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Beretning, hvorved til allerhøieste Underskrift forelægges et Aabent Brev angaaende Rigsraadets Sammenkaldelse til en ordentlig Samling den 5te Februar d. A.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at forsyne det forelagte Aabne Brev med sin allerhøieste Underskrift.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Claus Georg Clausens Løsladelse af Straffeanstalten paa Christianshavn.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive den i Straffeanstalten paa Christianshavn hendsiddende Fange, forhenværende Overtilskjærrermester ved det militære Varedepot Claus Georg Clausen den tilbagestaaende Del af den ham ved Høiesterets Dom af 29de Juni 1863, for Falsk og Bedrageri,

i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 66 sidste Membrum, jfr. § 62 samt §§ 43 og 76 ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 3 Aar.

Paa dertil af *Justitsministeren* [Leuning] given Anledning bemyndigede *Hans Majestæt* ham, med Hensyn til at det i Rigsdagens Folkething nedsatte Udvalg angaaende det af Regjeringen forelagte Lovudkast om Lønningerne for Retsbetjentene agtede at stille Forslag om Udsættelse af Revisionen af disse Embedsmænds Lønning, allernaadigst til i fornødent Fald at tage bemeldte Lovudkast tilbage.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] yttrede, at han med Hensyn til, at Rigsraadet skal i dets nu nær forestaaende Samling behandle de fornødne Bevillinger til de under sammes Omraade hørende Grene af Statsstyrelsen, skulde allerunderdanigst bemærke, at det er Ministeriets Hensigt at forelægge Rigsraadets Landsting Udenrigsministeriets Budget og Finantsministeriets Udgifts-Bevilling, Folkethinget derimod Krigs- og Marineministeriets Budgetter samt Finantsministeriets Indtægts-Bevilling. Selve Forslagene til disse Bevillingslove havde det ikke været Ministeriet muligt endnu at faa fremmede til Forelæggelse for *Hans Majestæt*, men der var dog et Par almindeligere Punkter med Hensyn til dem, som *Conseilspræsidenten* ønskede, med *Hans Majestæts* allernaadigste Tilladelse, allerede i nærværende Geheime-Statsraads-Møde at nævne og bringe under Omhandling.

Som han allerede tidligere havde haft Leilighed til at udvikle for *Hans Majestæt*, havde Ministeriet, skjøndt jo vel efter Grundloven af 18de November 1863 Bevillingerne skulle gives for et Tidsrum af 2 Aar og altsaa ogsaa maa forelægges Rigsraadet for 2 Aar, dog til Hensigt, væsentligst at udarbejde Bevillingsforslagene med Hensyn til Finantsaaret 1866–67, da nemlig Forfatningssagen vel vil kunne ventes bragt til Ende i 1866, og det maa anses rettest, at den nye Repræsentation fastslaar den fremtidige finantsielle Ordning. For nu ikke at præjudicere denne nye Ordning og dog fyldestgjøre Bestemmelsen om en toaarig Finantsperiode har Ministeriet tænkt at ville give Bevillingslovene en tilføjet Clausul af det Indhold: »De ved nærværende Lov for Finantsperiodens sidste Halvdel bevilgede Beløb bortfalde fra 1ste April 1867, saafremt den gennemsete Grundlov af 5te Juni 1849 er traadt i Kraft inden den 1ste December 1866.«

Hvad dernæst specielt Budgetterne for de tvende Militæretater angik, da har Ministeriet meget ønsket kun at forelægge disse for Rigsraadet i Henhold til den faktisk bestaaende Tilstand, saaledes at altsaa ingen ny Arme- eller Flaadeplan forelægges Repræsentationen, men at de militære Ministre, naar denne forlanger det, give den, ved at meddele deres Planer for den fremtidige Ordning, Leilighed til at blive bekendt med samme; og Ministeriet har saameget mere maattet ønske, at ikke den nye Arme- og Flaadeplan forelægges i den nu forestaaende Samling af Rigsraadet, som det jo er klart, at den Tid, der vil være Rigsraadet indrømmet til at behandle de forelagte Love, ikke kan blive overmaade lang, da Bevillingerne maa være givne inden Finantsaarets Slutning den 31te Marts. For nu imidlertid at naa, at man kan indskrænke sig til Forelæggelse af Budgetter i Henhold til den faktisk bestaaende Tilstand, hvorved den Bevilling, man søger, mere bliver at betragte som en blot provisorisk, har det været Ministeriets Tanke at gaa en noget extraordinær Vei, nemlig at sammenkalde en Commission sammensat af et nogenlunde betydeligt Antal Medlemmer, Halvdelen Militære og Halvdelen Medlemmer af de forskjellige Repræsentationer, alle valgte af Kongen, for at sammenarbejde Planerne for Land- og Søforsvarets Ordning. Der vilde ad den Vei, troede Conseilspræsidenten, være en større Borgen for at naa Hovedformaalet: at forene det tilbørlige Hensyn til Forsvarsvæsenets Tarv med Statens Evne til at bære de med den nye Ordning forbundne Udgifter, end om de nye Planer umiddelbart forelægges Repræsentationen; en saadan umiddelbar Forelæggelse vil sikkert ogsaa i flere Henseender let gjøre Regjeringens Stilling vanskelig, og der vil tillige, ved først at lade Planerne sammenarbejde af en saadan Commission som paatænkt, undgaas megen Discussion i Repræsentationen, som overfor Udlandet ikke kunde være os gavnlig.

Sluttelig skulde Conseilspræsidenten endnu fremhæve, at han tror, at det har stor Betydning for hele Landets Stilling, at Regjeringen ved de finansielle Bevillinger, som nu skulle søges hos Rigsraadet, bestemt viser, at den har Villie og Resignation til at indskrænke sine Krav efter den Ulykke, som er overgaaet Landet, saaledes at der for det, som haves tilbage, holdes Balance mellem Udgift og Indtægt. Han havde derfor ogsaa, ihvor ubehageligt det end kunde være, bestræbt sig for, hvad angik det Budget, som han specielt havde med

at gjøre, nemlig Udenrigsministeriets, at gaa med Hensyn til Besparelser saa vidt, som det var ham muligt; og han kunde, naar hans Collega Krigsministeren har troet ikke at kunne stille sin Begjæring om Pengebevilling til Landmilitæretaten ringere end 3.400.000 Rdl. for det kommende Finantsaar, ikke tilbageholde, at han for sit Vedkommende anser det fuldkommen umuligt at faa hos Repræsentationen en Bevilling af den Størrelse, og tror, at man vil sætte Bevillingen ned til 2.900.000 Rdl.

Med disse Bemærkninger skulde Conseilspræsidenten henstille de omhandlede Punkter til nærmere Overveielse og allerhøieste Bestemmelse.

Krigsministeren [Neergaard] bemærkede, at Armeen, naar den skal opfylde sit Øiemed, nødvendigvis maa have en vis Størrelse og Styrke, og det vilde efter hans Overbevisning være meget uheldigt, om dens Størrelse beregnes paa mindre end 35.000 Mand. Han maatte jo imidlertid erkjende, at de finansielle Kræfter, som Landet er i Besiddelse af, maa have Indflydelse i saa Henseende, men ligesom det hele Land ganske vist bør, for at værne om sin Selvtændighed, gjøre store Anstrengelser for at kunne udrede, hvad der behøves til Forsvarsvæsenet, saaledes maa det heller ikke glemmes, at det er den daarligste Oekonomi at holde en Armee, som ikke er tilstrækkelig til Landets Værn. Efter sin Anskuelse og efter den Plan, han har tænkt sig for Forsvarsvæsenet, tror han ikke, at der, naar Armeen skal kunne fyldestgjøre sit Hverv, kan gjøres store Indskrænkninger i det Beløb, som han har beregnet for Landmilitæretaten, 3.400.000 Rdl. og at nedbringe Beløbet til den af Conseilspræsidenten antydede Størrelse, 2.900.000 Rdl., antager han ikke at ville være vel muligt uden en altfor stor Foringelse af Armeens Styrke. Da det imidlertid er Repræsentationen, der har den bevilgende Myndighed, og da de øvrige Ministre, som kjende Stemninger i Repræsentationen, hvad han selv ikke gjør, ere af den bestemte Mening, at det ikke vil være muligt at opretholde alle de nu bestaaende Cadres, har han, idet han tror, at det fortiden væsentligst kommer an paa at bevare saamange af disse for Armeen som muligt, fundet det rettest at bestemme sig til at gaa ind paa strax at reducere 2 Eskadroner Dragoner og at danne Hestgarden paa den Maade, som Hans Majestæt ved en tidligere allerhøieste Resolution allerede har bifaldet, hvorved der vil opstaa en Besparelse af ialt omtrent 100.000 Rdl. En Reduction af 2 Eskadroner

Cavalleri og den Indskrænkning i Cavalleriet, som den forandrede Maade at danne Hestgarden paa, thi det er ingen Nedlæggelse af Garden, der finder Sted, men denne vil jo igrunden blive staaende, fører med sig, er ganske vist af Betydning for Armeen, men det er dog hans Overbevisning, at det mere vilde svække Forsvaret, om man istedet derfor indskrænkede Infanteriet. Det er ogsaa kun, fordi de øvrige Ministre formene, at det, ved strax at foretage den nævnte Reduction, vil være lettere at bevare indtil den Tid, den nye Plan for Armeen bliver færdig, de øvrige Cadres, at han har besluttet sig dertil; og han gaar saaledes ud fra den Forudsætning, at alle de øvrige bestaaende Cadres, med hvilke der med den yderste Anstrengelse vil kunne stilles en Armee paa nogle og 30.000 Mand, ville blive opretholdte indtil hint Tidspunkt, hvad hans Colleger have lovet ham at holde paa.

Indenrigsministeren [Estrup] yttrede, at Opgaven jo maa være at faa et saa kraftigt Værn, som Landets Kræfter tillade, og at det forekommer ham at være navnlig i dette Øieblik i høieste Grad betænkeligt at svække Landets Forsvarsevne. Gaaende ud derfra mener han, at Regjeringens Bestræbelse nærmest maa være rettet paa at bringe Rigsraadet til at bevilge det fornødne til at opretholde i sin nærværende Udstrækning det Forsvar, vi i Armeen nu har for Landet; men den eneste Maade, hvorpaa man kan afholde Rigsraadet fra at gribe ind og af oekonomiske Hensyn at bortskjære med vilkaarlig Haand Dele af Forsvarsvæsenet, er at lade den nuværende Ordning staa som midlertidig og gjøre den endelige Plan afhængig af en sagkyndig Commissions Overveielser og Repræsentationens senere Bestemmelse, ved Siden af at Regjeringen allerede nu strax viser, at den har havt sin Opmærksomhed alvorlig henvendt paa Landets Kræfter til at udrede de med Forsvarsvæsenet forbundne Udgifter og af Hensyn dertil proprio motu har skudt bort, hvad der af det bestaaende er mindre betydningsfuldt for Landets Forsvar, om ikke overflødig. Indenrigsministeren har derfor ogsaa tilraadet, alt nu, saasnart som muligt uden at være paavirket af noget Tryk af Repræsentationen, at bortskjære det uvæsentlige af den bestaaende Hær-Ordning, og støttet den af Krigsministeren udtalte Anskuelse, at man skal holde fast paa det øvrige, som man ikke vil tillade, at der røres ved, førend der foreligger Yttringer fra en sagkyndig Commission, hvis Nedsættelse Indenrigsministeren mener at

maatte være en Kjendsgerning allerede, naar Rigsraadet nu træder sammen.

Dette er i Almindelighed Indenrigsministerens Opfattelse af det foreliggende vigtige Spørgsmaal. Hvad der kan lade sig sætte igjennem i Fremtiden, foreligger ikke nu og vil ganske komme til at bero paa, hvorledes vor hele Stilling vil blive; men for Øieblikket er det, efter hans Overbevisning, af allerstørste Vigtighed at opretholde de bestaaende Cadres i Armeen, forsaavidt de efter Krigsministerens Mening ere nødvendige i den Plan, som han agter at forelægge for den paatænkte Commission.

Naar Spørgsmaalet er, om man handler klogt i at nedsætte en Commission til Overveielse af Forsvarsvæsenet, eller om det ikke vilde være rettere at forelægge Armeeplanen for det nuværende Rigsraad i dets forestaaende Samling, da maatte Indenrigsministeren ubetinget være af den Anskuelse, at det er i Armeens eget Tarv, at Armeeplanen ikke forelægges umiddelbart for Repræsentationen, og han tror, som allerede bemærket, at den Vei at lade Armee- og Flaadeplanen gaa igjennem en Commission, førend den naar til Repræsentationen, er den sikreste Vei til at forebygge fra dens Haand en hensynsløs Indgriben, som man ellers vanskelig kunde holde borte.

Finansministeren [Fonnesbech] bemærkede, at han ganske vist deler den Mening, at det er ønskeligt at holde Rigets Forsvarsvæsen i en saadan Stand, at det har noget at betyde, og naar han har trængt paa, at der nu skulde ske Besparelser, saa har det været hans Overbevisning, at dette er den bedste Maade til at forebygge fra Repræsentationens Side en Indgriben, som ikke vilde være heldig. Han skal imidlertid ikke dølge den store Meningsforskjel, der er imellem ham og Krigsministeren om, hvad der kan præsteres af Landet til Militæretaten, naar det Beløb, som af Krigsministeren forlanges, udgjør ikke mindre end 3.400.000 Rdl. og der endda heri ikke er medtaget det allermindste til ekstraordinære Udgifter: til Anskaffelse af forbedrede Vaaben, til nødvendige Befæstningsarbeider, til Kjøbenhavns Søforter, men det hele forlangte Beløb ikkun er beregnet paa de ordinære Udgifter, medens desuden hvad der indkommer ved Realisationen under Landmilitæretaten er draget fra i Udgiften, istedetfor at det hidtil er ligefrem flydt ind i den almindelige Statskasse.

Som Hans Majestæt allernaadigst vilde have erfaret af en Allerhøistsamme meddelt kort Exposé over Indtægter og Udgifter, forsa-

vidt Rigsraadets Omraade angaar, saaledes som disse kunne calculeres for Finantsaaret 1866–67, er den samlede Indtægt for bemeldte Aar beregnet til 12.686.538 Rdl., den samlede Udgift til 19.713.760 Rdl. Finantsministeren tror ikke, at nogen af de enkelte Indtægtsposter tør sættes høiere end sket er i den nævnte Exposé, og hvad een af Indtægtsposterne angaar, nemlig Renter af og Afdrag paa Statsactiverne, da vil deri sandsynligvis en Nedsættelse finde Sted, idet der ikke paa denne Conto er beregnet noget til Bekostningen ved forbedende Arbeider til Gammelholms Salg, en Udgift, som han ikke tør tilraade at skulle bortfalde, og som ikke vil kunne beregnes til mindre end 150.000 Rdl. for hvert af de to kommende Finantsaar. Til extraordinære Udgifter, som dog ikke kunne undgaas i en Statsstyrelse, er der i fornævnte Exposé intet beregnet, og der bliver saaledes efter denne, selv om man holder sig kun til de ordinære Udgifter, en Underbalance af mindst 7 Millioner Rdl., hvorfra imidlertid dog maa drages 4 Millioner Rdl. Creditbeviser, som, da de skulle indfries i 1866–67 (hvad det da iøvrigt vil være umuligt at gjøre constant, og i hvilken Henseende derfor næremere Bestemmelse vil blive at tage om Bemyndigelse til at indfri disse Creditbeviser med en ny Series), ere optagne med i det beregnede Beløb til Statsgjældens Afbetaling, men jo selvfølgelig ikke kunne komme igjen som Udgift hvert Aar. Der bliver altsaa dog en ordinær Underbalance af c. 3 Millioner, en Underbalance, som ikke vil kunne undgaas i den første Halvsnæs Aar, førend Statsgjældens Størrelse er bleven nedbragt nogenlunde.

Naar der da nu er Spørgsmaal om at dække disse 3 Millioner, saa har han ganske vist intet imod, at Afdragene paa Statsgjælden ske ved at sælge af Activerne, men der bliver dog alligevel en Sum af c. 1½ Million tilbage, som maa dækkes. Han skal da heller ikke erklære sig uvillig til i dette Øiemed at foreslaa en extraordinær Beskatning, men dog af en temmelig moderat Beskaffenhed. For imidlertid at bevilge en saadan extraordinær Skat vil man ganske vist fordre Beparelser i Udgifterne til Administrationen, og da navnlig i Bekostningerne til Krigsvæsenet; at Opfyldelsen af en saadan Fordring vil blive gjort til Betingelse, fremgaar tilstrækkeligt ogsaa deraf, at det Udvalg, der er nedsat i Rigsdagens Folkething i Anledning af det Udkast til en Krigsskatslov for næste Finantsaar, som er forelagt af Regjeringen, aldeles tydeligt har ladet Finantsministeren forstaa, at

man ikke vil bevilge nogen Krigsskat, førend man ser, at der er indtraadt virkelige Besparelser i Udgifterne til Militæretaten.

Efter sin Stilling kan Finantsministeren ikke andet end foreslaa, at det paagjældende Deficit af c. 1½ Million dækkes foruden ved Hjælp af en modereret Skat ved Indskrænkninger og Besparelser i Administrationen. Da Finantsministeriet er saagodtsom det eneste Ministerium, der efter den store Ulykke og Rystelse, som er overgaaet Landet, allerede er blevet omorganiseret, og han derfor tror at, om der end endnu kan gjøres nogen Indskrækning paa dette Ministeriums Omraade, det dog ikke vil kunne blive væsentlige Indskrænkninger, som her kan ske, ville Krigs-, Marine- og Udenrigsministeriet være de Ministerier, som Øiet fornemmeligen maa fæstes paa, naar der skal gjøres væsentlige Indskrænkninger i de hidtil bevilgede Udgifter, og navnlig gjælder da dette Krigsministeriet. Han deler fuldkommen den af Conseilspræsidenten udtalte Anskuelse om Nødvendigheden af, at der fra Regjeringens Side allerede nu og snarest muligt, sker alvorlige Besparelser, og han føler sig overbevist om, at dette er et Moment, som væsentligt betinger den nærværende Regjering's Styrke til at kunne gennemføre den Opgave, der er stillet den, navnlig ogsaa med Hensyn til Forfatningssagens Tilendebringelse. Naar Forslag til en endelig Organisationsplan for Armeen kommer til at foreligge, maa han for sit Vedkommende gjøre bestemt Fordring paa, at Udgiften nedbringes til det af Conseilspræsidenten nævnte Beløb 2.900.000 Rdl., og naar han ikke paa nærværende Stadium har gjort nogen bestemt Modstand imod Størrelsen af det Beløb, som Krigsministeren forlanger bevilget, saa er det kun, fordi det alene er for 1 Aar, at der er Spørgsmaal om at bevilge Beløbet, og tillige fordi han anser det høist skadeligt, om der i Øieblikket skulde vise sig en saadan Strid i Regjeringen, som maatte føre til et Brud.

Cultusministeren [Rosenørn-Teilmann] yttrede, at han slutter sig nærmest til Indenrigsministerens Udtalelser. Det staar ikke for ham aldeles klart, om det nu vilde være det rette Tidspunkt, og endnu mindre om det vilde være nødvendigt at foretage den Reduction i Armeen, som man jo ganske vist maa være forberedt paa, naar en Organisationsplan skal forelægges for den tilkommende nye Repræsentation. Han skulde derfor, idet han, som sagt, væsentligst holder sig til, hvad Indenrigsministeren har udtalt, være tilbøielig til at anse det for rigtigere, at man nu holder paa det bestaaende og

støtter Krigsministeren i den Pengebevilling, som han, efter den Plan, han har tænkt sig for Armeen, gjør Fordring paa for næste Finantsaar efter Fradrag af det Beløb, som i Besparelse indvindes ved den Indskrænkning, som han idag har erklæret at ville strax foretage. Men Cultusministeren beder fastholdt, at naar han saaledes nu støtter Krigsministeren, saa er det med den Bevidsthed, at det senere, naar Talen bliver om en endelig Organisationsplan, vil blive nødvendigt at slaa af i Bevillingen til Militæretaten.

Marineministeren [Grove] bemærkede, at efter det Forslag, som han har gjort til Pengebevilling for Marinen, forlanges der 1.731.000 Rdl. for det kommende Finantsaar, og de øvrige Ministre have ikke været utilbøielige til at gaa ind paa dette Forlangende. Det vil, efter hans Overbevisning, heller ikke blive muligt at kunne bringe den aarlige Bevilling til Marinen betydeligt ned under den af ham foreslaaede Størrelse. Der er fra Marinens Standpunkt to Ting, som det er aldeles nødvendigt at maatte holde paa: dels at sættes istand til en jevnt fremskridende Bygning af Pantserskibe, og dels at conservere de fornødne Midler til Øvelser for Personellet. I ingen af disse to Retninger er der derfor sket Indskrænkning ved hans Budgetforslag, og de Besparelser, der fremtræde i dette, ere kun bragte tilveie ved en omhyggelig Overveielse af, hvor der i andre Henseender maatte kunne gjøres Indskrænkning. Hvad det personelle angaar, da er der jo allerede tidligere sket en stor Reduction, hvorved blandt andet ogsaa hele Avancementsforholdet i Marinen er blevet forrykket, og da det ikke vil være muligt at holde saa mange yngre Officerer som nu, naar man ikke kan love dem nogen Fremtid, vil man blive sat i den tunge Nødvendighed at reducere.

Med Hensyn til at det ofte har været omtalt, at Arme og Flaade skulde arbeide mere sammen, da har han i Forening med Krigsministeren nærmere taget dette hele Punkt under Overveielse; han skulde imidlertid ikke her i Øieblikket gaa videre ind paa, hvad denne Overveielse har ført til, men kun indskrænke sig til at bemærke, at han har tænkt sig Flaaden delt i to Dele: en søgaaende og Kystforsvaret, og at dette sidste da skulde komme i nærmere Forbindelse med Armeens Overcommando.

Sluttelig skulde han endnu tilføie, at han, for at kunne opnaa at faa de fornødne Pengemidler bevilgede til, hvad han, som allerede bemærket, anser fra Marinens Standpunkt for aldeles nødvendigt til

at have et taaleligt godt Forsvarsvæsen: en jevnt fortsat Bygning af Panterskibe og Øvelser for Personellet, tror, at det er en uundgaaelig Betingelse at føie Tidens Fordringer om Besparelser i andre Retninger, og han lægger derfor ogsaa megen Vægt paa, at Rigsraadet, naar det nu snart træder sammen, ser, at man gjør alt for at spare, hvor der kan spares.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøjstsamme i det hele maa finde det ønskeligt, at der forelægges det nu sammentrædende Rigsraad saa lidet som muligt af, hvad den tilkommende nye Repræsentation skal have at bestille med, for at ikke derved Rigsraadet skal kunne tage Bestemmelser, som kunne foregribe den hele Ordning, som det dog bør være den nye Repræsentations Sag at slaa fast. Dette gjælder da navnlig ogsaa om Planen for Land- og Søetatens Organisation. Hvad specielt Armeen angik, da forekom det Hans Majestæt, at naar der nu igjen skal reduceres i Cavalleriet, efterat dette Vaaben allerede tidligere er blevet saa betydelig reduceret, vil der blive for lidt Cavalleri i Forhold til Infanteri. Det var haardt for Hans Majestæt nu atter at skulle foretage Reductioner, og Allerhøjstsamme havde dog haabet, at man ved de Reductioner, som alt vare foretagne, var kommen ud over at reducere.

Krigsministeren [Neergaard] bemærkede, at det ganske vist var meget tungt at foretage Reductioner. Naar imidlertid noget af Armeen skal nedlægges, og i den Henseende kunde han kun henholde sig til, hvad han tidligere idag havde yttret, saa er det rigtignok hans fuldeste Overbevisning, at hellere den af ham nævnte Indskrænkning af Cavalleriet maa ske end en Reduction af Infanteriet.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] skulde i Anledning af, hvad Hans Majestæt havde yttret, bemærke, at det netop ogsaa er Ministeriets Hensigt ikke at forelægge det nuværende Rigsraad Organisationsplaner for Forsvarsvæsenet, og at det er derfor, at man har paatænkt at nedsætte en saadan Commission, som af ham tidligere nævnt; men at holde Rigsraadet aldeles fra at faa Indblik i, hvorledes man tænker sig den fremtidige Ordning, vil ikke være muligt.

Han maatte dernæst iøvrigt bemærke, at hans Opfattelse af Situationen med Hensyn til Muligheden af, hvad der kan ventes bevilget af Rigsraadet til Landmilitæretaten, er en ganske anden end den, hvorfra Indenrigsministeren og Cultusministeren gaa ud, og at han derfor heller ikke kan dele de af dem i saa Henseende udtalte An-

skuelser. Den Indskrækning, som Krigsministeren er gaaet ind paa at foretage i Armeen, er i sig saa lille, og den Besparelse, som derved frembringes i hans Budget, af saa ringe Betydenhed, at det aldeles ikke derved vil kunne naas at faa den Sum, han forlanger for næste Aar bevilget. Det vil, efter Conseilspræsidentens Overbevisning, blive aldeles umuligt for Regjeringen overfor Repræsentationen at staa fast paa det forelagte Budget, og man vil derfor blive nødt til at gjøre Indrømmelser; men ved saaledes at blive trykket ud af sin hele Stilling vil Ministeriet svækkes, og det er ganske anderledes nyttigt ogsaa for Armeen selv, at Besparelserne ske uden at blive fremtvungne af Repræsentationen.

Indenrigsministeren [Estrup] maatte bemærke, at for ham staaer det ikke, som der er Tale om Forelæggelse af noget egentligt militært Budget i den nu forestaaende Rigsraadssamling, et saadant vil først blive forelagt den tilkommende nye Repræsentation, og han ser derfor heller ikke, at det vil kunne betragtes som noget videre Nederlag for Regjeringen, om Rigsraadet slaar af i den Sum, der forlanges bevilget. Men han har imidlertid det Haab, at en Bevilling af Rigsraadet til Vedligeholdelse af status quo med Hensyn til Forsvarsvæsenet, efterat Krigsministeren nu selv har bortskaaret det mindre nødvendige, vil kunne lade sig opnaa.

Finansministeren [Fonnesbech] kunde ikke andet end atter fremhæve, at han holder sig overbevist om, at det ikke vil være muligt at drive Krigsministerens Budget igjennem i Rigsraadet. Han havde ønsket, at Summen var sat ned til mellem 2.900.000 Rdl. og 3 Millioner, og derved skulde han for sit Vedkommende have været tilfreds; imidlertid havde han, som alt tidligere bemærket, ikke villet reise nogen bestemt Modstand imod det af Krigsministeren forlangte større Beløb, da han maatte anse det for skadeligt, om det nu i Øieblikket skulde komme til et Brud i Regjeringen. Men derfor maatte han dog alligevel med Hensyn til, hvad der fra Krigsministerens Side tidligere blev yttret om Fastholdelse af de nærværende Cadres i Infanteriet, udtale som sin Overbevisning, at det vilde være overmaade ønskeligt, om Krigsministeren nu gjorde en Indskrækning i disse Cadres, og det saameget mere, som de nu bestaaende neppe ere aldeles lovlige, idet de ligge udenfor Armeepleanen af 1842, som dog er den, der legalt bestaar, og i Henhold til hvilken alle Bevillinger ere givne.

Krigsministeren [Neergaard] bemærkede, at han, hvad den omtalte

Indskrækning af Cadrerne angik, maatte holde sig til, at de for Infanteriets Vedkommende nu bestaaende Cadres, hvilke han ikke med Finantsministeren kan være enig i at anse for ulovlige, ikke engang indeholde det fuldstændige Antal Befalingsmænd af de forskjellige Charger, som efter hans Plan udfordres til den Styrke, der skal kunne stilles i Marken. Han skulde hertil føie, at hele den Sum, som han forlanger til Landmilitæretaten, er langt under, hvad der efter Budgettet for 1863 blev bevilget for den kongerigsk-slesvigske Hær og kun med noget over 100.000 Rdl. overstiger den Qvotadel, som efter samme Budget faldt paa Kongeriget alene, i hvilken Henseende han maatte fremhæve, at det altid er mere kostbart for en mindre Stat at holde en Armee, end det er for en større.

Finantsministeren [Fonnesbech] fremhævede, at et Hovedhensyn, som han maatte gjøre gjældende overfor Krigsministeren, var, at Landets Evner til at bære sin Qvotadel af Udgifterne er bleven betydeligt forringet, imod hvad den var, da vi havde Hertugdømmerne. Og dernæst maatte han endvidere fremhæve, at det er en absolut Nødvendighed at holde sin finansielle Status saaledes, at man ikke svækker sin Credit og derved afskjærer sig Muligheden af at kunne, naar det skulde behøves, at sætte Armeen paa Krigsfod, skaffe sig de dertil fornødne Midler. Nu at fastholde de samme Cadres i en kongerigsk Hær alene, som man havde i en kongerigsk-slesvigske, tror han er umuligt og heller ikke berettiget. Repræsentationen bevilger aldrig et ordinært Budget for Landmilitæretaten, der naar 3 Millioner, og det er, efter hans Overbevisning i Armeens egen Interesse, at Regjeringen af sig selv sætter Udgiften ned saameget, at det ses, at der er taget alt det Hensyn, som Landets finansielle Kræfter kræve.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] troede heller ikke, at det efter den Indskrækning af Landets Størrelse, der er sket, paa nogen Maade gaar an at fastholde de samme Cadres nu som i den kongerigsk-slesvigske Armé, og Cadrerne i Infanteriet ere jo endog blevne forøgede. Den Sum, hvorom Differencen mellem ham og Finantsministeren paa den ene Side og Krigsministeren paa den anden Side, nu dreier sig, udgjør egentlig kun omtrent 200.000 Rdl. og denne Sum vil man ikke kunne give nogen saadan Betydning, at Bortskjæringen af den skulde være af nogen afgjørende Vægt med Hensyn til Armeens Forsvarskraft. Han har derfor ogsaa det Haab, at den Differents, der saaledes eksisterer, vil, efterat Finantsministeren fra sin

Side har forladt sin oprindelige Paastand, blive hævet ved Krigsministerens Imødekommen.

Cultusministeren [Rosenørn-Teilmann] bemærkede, at det, med hvad han tidligere udtalte, har været hans Mening, at Regjeringen, da de nuværende Forhold maa erkjendes at være extraordinære, skal vogte sig for i dette Øieblik at foretage noget saadant Skridt, som kom til at se ud, som om den tænkte paa at formindske den Styrke, som Krigsministeren efter sin Plan anser det fornødent at holde; det vilde, efter hans Anskuelse, være i høi Grad uheldigt, om noget saadant skete, medens det paa den anden Side naturligvis ikke kan være hans Tanke, at Regjeringen skulde træde paa nogen Maade udfordrende op. Den Sum af 200.000 Rdl., som Conseilspræsidenten og Finantsministeren ville have yderligere besparet, er vistnok ikke stor, men det kan derfor alligevel være meget vanskeligt for Krigsministeren at skjære den bort uden paa en lidet ønskelig Maade at løsne sin hele Plan, og da det Budget, hvorom fortiden Talen alene er, blot for 1 Aar skal forelægges Rigsraadet til Vedtagelse, finder han ikke, at der er Anledning til at lade det finantsielle Hensyn være afgjørende til at trænge Krigsministeren til at nedsætte dette Budget med det nævnte Beløb, ligesom han heller ikke tror, at det vil have saa stor Fare for Regjeringens Svækkelse, om Repræsentationen skjærer paa det Budget de 200.000 Rdl. bort. Er det imidlertid Krigsministeren muligt, uden at løsne sin Plan, nu at bespare denne Sum, saa stiller Sagen sig anderledes, og Cultusministeren maa da ganske vist lægge megen Vægt paa de af Conseilspræsidenten og Finantsministeren fremhævede Hensyn.

Efterat derpaa *Conseilspræsidenten* [Krag-Juel-Vind-Frijs] og *Finantsministeren* [Fonnesbech] yderligere havde udtalt sig i samme Retning som tidligere, yttrede *Hans Majestæt Kongen*, at Allershøist-samme er enig i Hensigtsmæssigheden af, at der for at sammenarbejde Planerne for Land- og Søforsvarets Ordning nedsættes en saadan Commission, som, efter hvad Conseilspræsidenten idag har udtalt, er paatænkt af Ministeriet. Hvad dernæst specielt Landmilitæretatens Budget for næste Aar angik, da maatte man jo, saa vanskeligt og tungt det er at foretage Reductioner, finde sig i Nødvendigheden, og Allershøistsamme var ogsaa vis paa, at Krigsministeren vilde overveie paa det nøieste de idag under Omhandling bragte Besparelser.

Krigsministeren [Neergaard] bemærkede, at skal der bespares de

200.000 Rdl., som Conseilspræsidenten og Finantsministeren have urgeret paa, maa der reduceres i Infanteriet, og det vil drage tilfølg, at meget betydelige Dele af Cadrerne ville bortskjæres. Han vil da vel alligevel faa det samme Antal Batailloner, som han ønsker efter sin nye Plan, men disse Batailloners Cadres ville ikke være saa fyldige, som han maa anse det for ønskeligt. Der vil saa paa hans Budget kunne naas ned til 3 Millioner, men Spørgsmaalet er, om man ikke, ved nu at foretage den dertil nødvendige Reduction i Infanteriet, præjudicerer den endelige Plan for Ordningen af Forsvars-væsenet.

Efterat Discussionen herved var sluttet, og da intet videre var at foretage, hævede *Hans Majestæt* Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 26. januar 1866.

Aar 1866, Fredagen den 26de Januar, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Approbation paa, at et Lovudkast om en Forandring i Loven af 17de December 1863 om den Kongelige Civilliste forelægges Rigsraadet.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at et overensstemmende med det i den refererede Forestilling udviklede affattet Forslag til en Lov angaaende Forandring af Bestemmelsen i Loven af 17de December 1863 om, hvilke Lokaler i Christiansborg Slots Hovedfløje der skulle overtages af den Kongelige Civilliste, forelægges Rigsraadet, samt at det af Overhofmarskallatet reiste Spørgsmaal om at foranledige Bestemmelsen i bemeldte Lovs § 2 angaaende Rosenborg Driveri- og Blumisterihave forandret maa stilles i Bero.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Bemyndigelse til Udfærdigelsen af Slutningsprotokollen i de internationale Finantscommissioner i Henhold til Fredstraktaten af 30te October 1864.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* al-

lernaadigst, at de Kongelige Commissærer ved den i Fredstraktaten af 30te October 1864 Art. XV ommeldte Finantscommission bemyndiges til at underskrive en Slutningsprotokol paa det i Commissionens 11te Møde af 30te December 1865 givne Grundlag.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Ane Margrethe Pedersdatter, hvori indstilles, at den Ane Margrethe Pedersdatter af Svalle-
rup Mark ved Høiesterets Dom af 4de d. M. for Blodskam, i Medfør af D. L. 6-13-14, 1ste Membrum, jfr. Forordningen 23de Mai 1800 § 1 idømte Straf af at have sit Liv forbrudt allernaadigst maa eftergives hende, imod at hun hensættes til Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage, hvorhos det paalægges hende efter udstaaet Straf ikke at tage Ophold nærmere ved Gaardmand Christen Olsen af Bjerre end i en Afstand af 4 Mil.

Hans Majestæt fandt, at der var Anledning til aldeles at eftergive domfældte al Straf, og efterat *Justitsministeren* [Leuning] havde erklæret ikke at skulle modsætte sig Straffens fuldstændige Eftergivelse, for hvilken dernæst saavel *Cultusministeren* [Rosenørn-Teilmann] og *Indenrigsministeren* [Estrup] som *Finantsministeren* [Fonnesbech] udtalte sig, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at den Ane Margrethe Pedersdatter idømte Livsstraf bliver at eftergive hende, uden at nogen anden Straf sættes istedet.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Ellen Marie Andersen, hvori indstilles, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at eftergive Ellen Marie Andersen den hende ved Høiesterets Dom af 4de d. M. for Fostermord, i Medfør af D. L. 6-6-7 idømte Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, imod at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Niels Havnstrup Beyer, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at ned-sætte den Arrestanten Niels Havnstrup Beyer ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 6te d. M. for Tyveri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 15 ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar til lige Arbeide i 1 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges Udkast til Anordning angaaende Handelsstedet Isafjords Oprettelse til en Kjøbstad og sammes oekonomiske Bestyrelse samt Udkast til Plakat angaaende Oprettelsen af en Bygningscommission sammesteds.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at begge disse Udkast ophøies til Lov.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges Udkast til Forordning angaaende Tyendeforholdet i Island.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at dette Udkast ophøies til Lov.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder den 5te, 12te og 19de Januar bleve oplæste og rathaberede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 2. februar 1866.

Aar 1866, Fredagen den 2den Februar, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Slutning.

Idet *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt, at Rigsdagens nærværende 17de ordentlige Samling bliver at slutte Løverdagen den 3die Februar, behagede det Allerhøiestsamme at forsyne det i saa Henseende udfærdigede Reskript til Conseilspræsidenten og Budskab til Rigsdagen med sin allerhøieste Underskrift.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Aabningen af Rigsraadets 6te ordentlige Samling.

I Overensstemmelse med Conseilspræsidentens Indstilling behagede *Hans Majestæt* at forsyne det allerunderdanigst forelagte Budskab til Rigsraadet og Reskript til Conseilspræsidenten med allerhøieste Underskrift.

Udenrigsministeren [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Bud-

gettet for de under Udenrigsministeriets Ressort henhørende Udgifter for Finantsperioden 1866/68.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme maatte anse det ønskeligt, om man kunde sætte igjennem i Repræsentationen, at der for Fremtiden, istedetfor at Missionerne i Spanien, Portugal og Italien ganske ophæves, bliver ansat en Chargé d'affaires til at fungere ved disse 3 Hoffer under eet, hvorved der dog alligevel vilde ske en stor Besparelse i Sammenligning med den hidtil havde Udgift; og idet Hans Majestæt derhos henlede Udenrigsministerens Opmærksomhed paa dette Punkt, approberede Allerhøistsamme det foreliggende Lovudkast til Forelæggelse for Rigsraadet i dets forestaaende Samling.

Krigsministeren [Neergaard] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Bevillinger til Krigsministeriet for Finantsperioden fra 1ste April 1866 til 31te Marts 1868.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at dette Lovudkast forelægges Rigsraadet.

Marineministeren [Grove] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Bevilling til Marineministeriet for Finantsperioden fra 1ste April 1866 til 31te Marts 1868.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsraadet.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges et i Henhold til den i forrige Geheime-Statsraads-Møde afgivne allerhøieste Resolution udarbejdet Udkast til Lov om Forandringer i Loven af 17de December 1863 angaaende den Kongelige Civilliste.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsraadet.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede fire allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 4 Lovudkast:

- 1) Forslag til Lov om Udgifter for Finantsperioden 1866-68, med Undtagelse af de Udenrigs-, Krigs- og Marineministeriet vedkommende.
- 2) Forslag til Lov om en midlertidig Forbedring af Lønninger for Embedsmænd og Betjente i de under Rigsraadets Omraade hørende Administrationsgrene i Finantsperioden 1866-68.

- 3) Forslag til Lov om Indtægter for Finantsperioden 1866–68.
- 4) Udkast til Lov om Pensioner i Anledning af Thronskiftet.

Overensstemmende med Indstillingerne approberede *Hans Majestæt* allernaadigst disse 4 Lovudkast til Forelæggelse for Rigsraadet.

Med Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse forlod derpaa Indenrigsministeren Geheime-Statsraadet, da hans Nærværelse i Rigsdagen gjordes nødvendig.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges følgende 11 af Rigsdagen vedtagne Love, nemlig:

- 1) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged og Skriver i Hasle, Vesterlisberg, Framlev og Sabro Herreder.
- 2) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Borgermester, Byfoged samt By- og Raadstueskriver i Viborg.
- 3) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Bogense samt Herredsfoged og Skriver i Skovby Herred.
- 4) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til det med Embedet som Byfoged i Faaborg og Herredsfoged i Salling forenede Embede som By- og Raadstueskriver i Faaborg samt Herredskriver i Salling Herred.
- 5) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged og Skriver i Fjends-Nørlyng Herreder.
- 6) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged og Skriver i Ribe Herred.
- 7) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Birke-dommer og Skriver paa Fanø.
- 8) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som By- og Raadstueskriver i Aalborg samt Skriver i Aalborg Birk og Flestum Herred.
- 9) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Middelfart samt Herredsfoged og Skriver i Vends Herred.
- 10) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til det med Embedet som Byfoged i Stege og Herredsfoged i Møns Herred forenede Embede som Byskriver i Stege og Herredsskriver i Møns Herred, og

- 11) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til det med Embedet som Byfoged i Holstebro og Herredsfoged i Hjerm-Ginding Herreder forenede Embede som Byskriver i Holstebro og Herredsskriver i Hjerm-Ginding Herreder.

Overensstemmende med Indstillingen bleve samtlige disse 11 Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges følgende tvende af Rigsdagen vedtagne Love, nemlig:

- 1) Lov om en Omordning af Retsbetjentembederne i Odense Kjøbstad og Bjerger-Aasum Herreder m. m. og
- 2) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged, Politimester, Kongelig Raadmand samt By- og Raadstueskriver i Odense og til det med Embedet som Herredsfoged i Bjerger-Aasum Herreder forenede Embede som Herredsskriver i bemeldte Herreder.

I Overensstemmelse med Indstillingen bleve begge disse Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Lov om Erklærings Meddelelse til Ansøgere og Klagere, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at forsyne det af Rigsdagen vedtagne Udkast til Lov om Erklærings Meddelelse til Ansøgere og Klagere med allerhøieste Stadfæstelse.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme vilde have ønsket, at det havde kunnet undgaas at stadfæste denne Lov, med Hensyn til hvilken han engang havde gjort Brug af sit Veto. Da imidlertid samtlige Ministre vare enige i at tilraade Lovens Stadfæstelse, behagede Hans Majestæt, efterat det gjentagende var fremhævet, at Loven i sig selv ikke kan antages at have nogen Betænkelighed, og efterat det navnlig af *Finantsministeren* [Fonnesbech] var gjort gjældende, at der for Befolkningen, fra dens Standpunkt, turde ligge ikke liden Betyggelse i, at denne Lov gives, allerhøist at forsyne den foreliggende Lov med allerhøieste Stadfæstelse.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 9. februar 1866.

Aar 1866, Fredagen den 9de Februar, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Krigsministeren [Neergaard] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Udskrivning til Krigstjeneste for Aarene 1867 og 1868.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsraadet.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede 5 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved resp. følgende 5 af Rigsdagen vedtagne Love forelægges:

- 1) Lov indeholdende Forandringer i og Tillæg til Lov angaaende Valgene til Rigsdagen af 16de Juni 1849.
- 2) Lov angaaende Behandlingen af den Landsognene paa Bornholm tillagte Andel i Udmarksjorderne.
- 3) Lov, hvorved Indenrigsministeriet bemyndiges til at meddele en Kreditforening for Landeieendomme i Østifterne de i Lov af 20de Juni 1850 §§2 og 3 anførte Begunstigelser.
- 4) Lov indeholdende et Tillæg til § 2 i Loven af 26de Marts 1852 angaaende Redningsvæsenet paa de danske Kyster.
- 5) Lov om Bemyndigelse for Indenrigsministeriet til at meddele Civilingenieur Kröhncke Concession paa Anlæg og Drift af den Jernbane fra Kjøbenhavn til Syltholmen i Nærheden af Rødby med Sidebane fra Næstved til en Station ved den sjællandske Jernbane og et Havneanlæg ved Syltholmen.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve disse 5 Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*, idet *Indenrigsministeren* [Estrup] derhos i Almindelighed fremhævede det ønskelige i, at ikke alle de i samme Geheime-Statsraads-Møde stadfæstede Love gives, naar de senere forsynes med allerhøieste Underskrift, samme Datum.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Concession for Civilingenieur L. Carlé til Anlæg af en Havn ved Øresund.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* alernaadigst, at det ved en igjennem Indenrigsministeriet ad mandatum udfærdiget allerhøieste Concession maa tillades Civilingenieur

L. Carlé under de i den refererede Forestilling angivne Betingelser at anlægge en Havn ved Øresund.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Approbation til Forelæggelse for Rigsraadet forelægges Udkast til Lov om Pensionering af de Hofbetjente, som have staaet i Høiselig Landgrevinde af Hessen, Prindsesse til Danmark Louise Charlottes Tjeneste.

Hans Majestæt forbeholdt sig senere at afgive allerhøieste Resolution paa denne Forestilling.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsdagen vedtagne Almindelig borgerlig Straffelov.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev denne Lov allerhøiest stadfæstet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 16. februar 1866.

Aar 1866, Fredagen den 16de Februar, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Rosenørn-Teilmann] refererede to allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende tvende af Rigsdagen vedtagne Love.

- 1) Lov om Beregningen af Biskop i Island Helgi G. Thordersens Pension.
- 2) Lov, som med et Tillæg stadfæster den foreløbige Lov af 5te Mai 1865 om Ophævelse af den Lærerne ved de lærde Skoler ved Lov af 28de Mai 1855 § 1 d. tillagte Ret til Andel i Skolepenge.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve begge disse Love allerhøiest stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Justitsministeren [Leuning] refererede 5 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 5 af Rigsraadet vedtagne Love.

- 1) Lov om Indførelse af Kongerigets Ret i de i Henhold til Freds-

traktaten af 30te October 1864 i Kongeriget indlemmede forhen slesvigske Distrikter.

- 2) Lov om Behandlingen af nogle i Almindelig borgerlig Straffelov omhandlede Forbrydelser.
- 3) Lov om Afsoningen af Bøder udenfor criminelle Sager
- 4) Lov om Udsættelse af Revisionen af Loven af 19de Januar 1863 om Lønningstillæg for forskellige paa Island ansatte Embedsmænd.
- 5) Lov om Byen Thorshavns oekonomiske Bestyrelse.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve samtlige disse 5 Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges resp. følgende 2 af Rigsdagen vedtagne Love:

- 1) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver samt Birkedommer og Skriver i Sorø og Baroniet Holbergs Birker.
- 2) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged i Hasle og Herredsfoged i Bornholms nordre Herred samt Birkedommer i Hammershus Birk.

Overensstemmende med Indstillingen bleve begge disse Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling om Frafaldelse af Tiltale imod Marie Enevoldsdatter, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Marie Enevoldsdatter maa fritages for at sættes under Tiltale for det af hende begaaede Tyveri.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede 5 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 5 af Rigsdagen vedtagne Love.

- 1) Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1866 til 31te Marts 1867.
- 2) Lov om Tillægsbevilling for Finantsaaret fra 1ste April 1865 til 31te Marts 1866.
- 3) Lov om Udsættelse af Revisionen af forskellige Lønningslove.
- 4) Lov om Amtsforvalternes Contoirholdsgodtgjørelse.
- 5) Lov, hvorved Frihed for Bygningsafgiften efter Forordning af

1ste October 1802 m. v. for visse Arter af mindre Leiligheder i Staden Kjøbenhavn gjenindføres.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve alle disse 5 Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Udstedelse af Kreditbeviser.

Idet *Hans Majestæt*, i Overensstemmelse med Indstillingen, allerhøist approberede dette Lovudkast til Forelæggelse for Rigsraadet, meddelte Allerhøistsamme tillige *Finantsministeren* [Fonnesbech], paa hans derom gjorte Andragende, Bemyndigelse til, hvis der i Rigsdagen skulde vise sig overveiende Ønske om at indfrie de iaar forfaldende 4 Millioner Kreditbeviser ved at indkjøbe dem for Reservefondets Regning fremfor ved at udstede nye Kreditbeviser, da at gaa ind herpaa.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 3 Lovudkast.

- 1) Udkast til Lov om Salget af Bjørnsholm og Padkjær Hovedgaarde i Aalborg Amt.
- 2) Udkast til Lov om Forhøielse af nogle Pensioner og Understøttelser.
- 3) Udkast til Lov om Vartpenge og Pensioner til Embedsmænd, der ere afskedigede i Anledning af Fredsslutningen af 30te October 1864, m. m.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve disse 3 Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsraadet.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 3 af Rigsdagen vedtagne Love:

- 1) Lov om en Forandring i de nuværende Bestemmelser for Kapitels-taxens Fastsættelse.
- 2) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embederne som Borgermester og Auktionsdirekteur i Odense og Randers.
- 3) Lov angaaende Ordningen af Amts- og Jurisdictionsforholdene i de i Henhold til Fredstraktaten af 30te October 1864 i Kongeriget indlemmede forhen slesvigske Distrikter, m. v.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve disse 3 Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Marineministeren [Grove] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Forandring af Plakaten af 1ste December 1840 angaaende Betalingen for Sømærker i Præstø Fjord.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsraadet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 23. februar 1866.

Aar 1866, Fredagen den 23de Februar, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at tilkjendegive, at Allerhøistsamme, i Overensstemmelse med Finantsministerens Indstilling i den i Geheime-Statsraadet den 9de Februar refererede allerunderdanigste Forestilling angaaende Udkast til Lov om Pensionering af de Hofbetjente, som have staaet i Høiselig Landgrevinde af Hessen, Prindsesse til Danmark Louise Charlottes Tjeneste, allerhøist approberer bemeldte Lovudkast til Forelæggelse for Rigsraadet.

Justitsministeren [Leuning] refererede 5 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 5 af Rigsdagen vedtagne Love.

- 1) Lov om Oplagshuse.
- 2) Lov om Udsættelse af Revision af Lov af 19de Februar 1861 om faste Lønninger for Retsbetjent- og Magistratsembeder i Kongeriget Danmark.
- 3) Lov om Forandring af Bestemmelserne i Danske Lovs 5-14-51 og 52.
- 4) Lov om Vederlag for Contoirudgifter til forskellige Retsbetjenembeder.
- 5) Lov om Ordningen af de til Haugevæsenet paa Færøerne hørende Forhold.

Overensstemmende med Indstillingerne blev samtlige disse 5 Love allerhøist stadfæstede.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov om Afslutning af Statsregnskabet for Finantsperioden 1860/62.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsraadet.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede 3 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 3 af Rigsdagen vedtagne Love:

- 1) Lov om Disciplin i Handelsskibe og om Søfolks Forseelser, Forbrydelser samt Forhyring, m. v.
- 2) Lov om udvidet Næringsfrihed i Kjøbenhavns Omegn.
- 3) Lov indeholdende Tillæg til Lov om Eftertryk af 29de December 1857 og Lov om Eftergjørelse af Kunstværker af 31te Marts 1864.

Overensstemmende med Indstillingerne blev alle disse 3 Love allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsraadet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 2. marts 1866.

Aar 1866, Fredagen den 2den Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Krigsministeren [Neergaard] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en ved 11te Infanteri-Bataillon den 17de Februar afsagt Krigsretsdom, ved hvilken Reservecorporal Anders Christian Clausen for Dokumentfalsk er tilfunden at hensættes til Arbejde i Forbedringshuset i 3 Aar.

I Overensstemmelse med Krigsministerens Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der paa Krigsretsdommen tegnes følgende allerhøieste Resolution:

»Af Kongelig Naade formilde Vi Krigsrettens Dom saaledes, at Tiltalte, Reservecorporal af 11te Infanteri-Bataillon Anders Christian

Clausen, istedetfor at lide efter Dommen nedsættes i de Meniges 2den Klasse, straffes med 25 Rottingslag og hensættes derefter i strengt Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.«

Marineministeren [Grove] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov angaaende Erlæggelse af en Prikkeafgift for Løbet fra Marstal til Rudkjøbing.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovudkast allerhøjest approberet til Forelæggelse for Rigsraadet.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder fra den 26de Januar til den 23de Februar, begge incl., bleve oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 9. marts 1866.

Aar 1866, Fredagen den 9de Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, der havde tiltraadt en Reise til Udlandet, var fraværende. Justitsministeren var ved Sygdomsforfald forhindret fra at være tilstede.

Paa Justitsministerens Vegne refererede *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Rosenørn-Teilmann] en allerunderdanigst Forestilling om Benaadning for Johannes Frederik Gradmann og Jacob Edvard Paulsen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Jacob Frederik Paulsen eftergives den resterende Del af den ham ved Høiesterets Dom af 30te Juni 1864, i Medfør af Forordningen 11te April 1840 §§ 63 og 68 jfr. §§ 62, 76, 41 og 42 samt Analogien af Straffebestemmelserne om Forfalskning af offentlige Documenter, idømte Straf af 4 Aars Forbedringshusarbeide, og at Johannes Frederik Gradmann eftergives den den 16de d. M. resterende Del af den ham ved samme Dom, i Medfør af Forordningen om Kasse- og Regnskabsvæsenet i Almindelighed af 8de Juli 1840 §§ 24 og 27 jfr. § 21 og Forordningen af 11te April 1840 § 76 jfr. §§ 41, 42 og 69 samt Analogien af Straffebestemmelserne om Forfalskning af offentlige Documenter, idømte Straf af 4 Aars Forbedringshusarbeide, saaledes at han, der tillige efter Dommen skal

forblive hensiddende i Forbedringshuset, indtil han betaler den ham ved Dommen paalagte Erstatning til Statskassen eller dør, hensættes i Statsfængsel fra den 16de d. M., indtil han betaler fornævnte Erstatning eller dør.

Med Henhold til den under 14de October 1864 paa den af daværende Justitsminister i Geheime-Statsraadet refererede Forestilling om de paagjældendes Benaadning afgivne allerhøieste Resolution behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde den foreliggende Indstilling.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 16. marts 1866.

Aar 1866, Fredagen den 16de Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen og Justitsministeren vare fraværende.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Lov angaaende en foreløbig Bevilling for Finantsperioden 1866–68.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsraadet.

Marineministeren [Grove] yttrede, at da der af de i Rigsraadets Folkething ved den 2den Behandling af Marineministeriets Budgetforslag vedtagne Ændringer i dette var flere, som han paa ingen Maade kunde gaa ind paa, agtede han til Sagens 3die Behandling at stille forskjellige Ændringsforslag, men han havde imidlertid troet forinden at burde gjøre Hans Majestæt bekendt med Hovedpunkterne blandt de af Thinget vedtagne Forandringer for at erfare, om Allerhøistsamme maatte billige hans Anskuelse om, hvad han ligeoverfor Repræsentationen bør holde paa.

Som saadanne Hovedpunkter skulde han for det første nævne den af Thinget besluttede Bortfalden af Bevillingen til Generaladjutanten og til Adjutanten hos Hans Majestæt. Det gjælder her om et Principspørgsmaal, Udvalget har ogsaa strøget Gagen for General-

adjutanten ved Landetaten og Bevillingen til Adjutanter af denne Etat hos Kongen, og Marineministeren vil til 3die Behandling stille et Ændringsforslag om Gjenoptagelsen af de nævnte Bevillinger, medens han derimod gaar ind paa, at Sekretæren hos Generaladjutanten, for hvem Thinget ligeledes har strøget den paa Budgettet foreslaaede Bevilling, afskediges, og vil han da sørge for, at Generaladjutanten faar den Assistance, han behøver, af en Marinelieutenant. Forøvrigt kan Marineministeren ikke anse Generaladjutantposten som noget videre væsentligt Gode for Tjenestens Tarv, men der er heller intet sket, hvorved den har været ham til Skade, og naar det er Hans Majestæts Ønske, holder han derfor paa den.

Thinget har dernæst nægtet Gage til Chefen for Søofficerscorpset. For at imødekomme Thinget til han gaa ind paa, at Gagen nedsættes ved Vacance fra 4.500 Rdl. til 4000 Rdl., men forøvrigt maa han holde paa, at Gagen for bemeldte Post retableres og agter derfor herom at stille Ændringsforslag.

Heller ikke kan han gaa ind paa den af Thinget vedtagne Tilføjning til Budgettet om, at Lieutenanter herefter først efter 5 Aars Tjeneste kunne erholde fast Ansættelse. Dette er noget, som hører hen under Spørgsmaalet om den nye Organisation af Marinen, og han vil derfor foreslaa hin Tilføjning igjen udslettet.

Forsaaavidt Thinget endvidere, hvad den paatænkte Bygning af et nyt Pantserskib angaar, kun har villet bevilge Penge til at bygge et mindre Pantserskib, som ikke maa koste mere end 1 Million Rdl., da gjøres der ved en saadan Indskrænkning i Marineministeriets Raadighed over Bygningen Indgreb i Administrationen, og tillige foregribes den nye Flaadeplan. Marineministeren kan ikke gaa ind herpaa og vil derfor stille det i Overensstemmelse dermed fornødne Ændringsforslag.

Udrustningskontoen er af Thinget bleven nedsat med 80.000 Rdl., medens et Mindretal i Udvalget vel havde foreslaaet at bevilge den hele af Ministeriet forlangte Sum, men delt den i 2 Conti, saaledes at Marineministeren derved ikke vilde kunne se sig istand til som paatænkt at sende en Fregat til Japan. Ligesom han nu paa ingen Maade kunde tilstede en saadan Indgriben i Administrationen, som vilde ske ved at indskrænke ham i den frie Disposition over den hele til Øvelsestogter bevilgede Sum, saaledes kan han heller ikke tage imod det af Thinget vedtagne Afslag i den af ham begjærte Sum, og han vil derfor ved et Ændringsforslag søge denne retableret.

Endelig vil Thinget af den ved Salget af Pantserfregatten Danmark indkommende Sum kun bevilge Marineministeriet at disponere over et Beløb af indtil 1 Million Rigsdaler til Anskaffelse af et bepantsret Skib, istedetfor at der til dette Øiemed er paa Budgettet forlangt Raadighed over 1.200.000 Rdl. af hin Sum. Ogsaa i saa Henseende agter Marineministeren at stille Ændringsforslag til 3die Behandling.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at hvad navnlig Generaladjutantposterne angik, da maa det dog, forekom det Allerhøistsamme, erkjendes, at det netop under de constitutionelle Forhold, hvor, uagtet han vel har fuldkommen Frihed i at vælge sine Ministre, disse dog mere eller mindre kunne være ham paanødte, maa, naar dette skulde være Tilfældet med de militære Ministre, være ham af Vigtighed at have i sin Nærhed Mænd, hos hvem han i de militære Sager, der forelægges ham, kan faa paalidelig Underretning fra den militære Side, og dette sker bedst af duelige Generaladjutanter. I Repræsentationen kan der heller ikke let være det tilstrækkelige Kjendskab til de militære Sager, som der behandles, og desuden ser den især paa de oekonomiske Hensyn; ogsaa derfor er det vigtigt for Hans Majestæt at have med Hensyn til disse Sager saadanne Mænd hos sig, som kun have Militæretaternes Tarv for Øie. Hans Majestæt finder det saaledes af Vigtighed for sig at bibeholde Generaladjutanterne og vil meget bede Ministeriet om ved en bestemt Fordring at gjøre gjældende for Repræsentationen, at Allerhøistsamme ikke kan undvære dem.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] yttrede, at Generaladjutanterne jo ere en Institution, der har bestaaet længe og altsaa forsaavidt har nogen Hævd for sig. Hvorvidt denne Institution imidlertid efter den nyere Udvikling af Tingene heri Landet staar i et berettiget Forhold til Armeen og Flaaden, vilde han nødig nu i Øieblikket gaa ind paa. Men naturligvis maa med Hensyn til Spørgsmaalet om Bibeholdelsen af Generaladjutanterne Hans Majestæts Ønske være at stor Betydning for Ministeriet, medens man paa den anden Side allerede nu maa gjøre sig det klart, hvor stor Vægt man lægger paa dette Punkt, og om man skal gjøre det til en Betingelse for at modtage Budgetterne fra Repræsentationen eller ikke. Der behøves ganske vist ikke strax at meddele Repræsentationen noget i saa Henseende, men det synes ham dog at være af Betydning for Geheime-Statsraadet, alt nu at komme paa det Rene med, hvorledes man vil stille sig, naar Ministeriet, uagtet de yderste Anstrengelser fra dets

Side for i Repræsentationen at gennemføre hint Punkt, alligevel ikke ser sig istand hertil.

Krigsministeren [Neergaard] bemærkede, at der til Krigsministeriets Budget er af det Udvalg, der har været nedsat i Folkethinget og nu har afgivet sin Betænkning, stillet en stor Mængde tildels indgribende Ændringsforslag. Han skulde blandt disse her nævne for Hans Majestæt, at Udvalget vil, hvad selve Krigsministeriet angaar, stryge 2 Contoirchefer, 4 Fuldmægtige og 4 Cancellister, og tillige den foreslaaede Gageforbedring til 2 Departementschefer. En saa betydelig Reduction i Ministeriets Contoirpersonale tror Krigsministeren ikke at kunne ske, naar man betænker, hvor særdeles mange Sager der efter en Krig ere at afvikle, og derhos ogsaa, hvormeget Arbeide det vil give, naar en Omorganisation af Armeen skal finde Sted. Yderligere Reduction end af 1 Contoirchef, 2 Fuldmægtige og 2 Cancellister finder han ikke at kunne gaa ind paa, og i Overensstemmelse hermed agter han derfor at stille et Ændringsforslag til 2den Behandling i Folkethinget, medens han vil afstaa fra den i Budgettet foreslaaede Forøgelse af Departementschefsgagerne.

Udvalget har dernæst strøget Gagen for Generaladjutanten 4.396 Rdl. og Udgifterne ved hans Bureau samt den foreslaaede Bevilling til Adjutanter hos Kongen, idet dog et Mindretal indstiller at bevilge 4000 Rdl. til 2 Adjutanter.

Fremdeles vil Udvalget have med Commandantposten i Kjøbenhavn forenet Posten som Chef for Kjøbenhavns Borgerbevæbning, noget som Krigsministeren imidlertid, da det forekommer ham at være i Tjennestens Interesse, er villig til at gaa ind paa.

Endvidere har Udvalget, hvad angaar Garden til Hest, der i Regjeringens Budgetforslag var foreslaaet omformet og indskrænket, aldeles strøget hele denne Afdeling.

Med Hensyn til Infanteriet har Udvalgets Flertal, medens det er gaaet ind paa Bibeholdelsen af det i Budgetforslaget opførte Antal af Officerer og Underofficerer, kun villet bevilge Penge til saameget Mandskab, som efter Forslaget vilde udfordres til 19 Batailloner, idet man iøvrigt har overladt Krigsministeren, om han indenfor Grændserne af de bevilgede Summer vil holde enten 19 Batailloner eller noget andet Antal. Hvad denne Udvalgs-Flertallets Indstilling angaar, er det Krigsministerens Agt, principielt at holde sig til hans Forslag, saaledes som det foreligger i Budgettet, men hvis det ved Sagens 2den

Behandling maatte vise sig, at Repræsentationen er imødekommende i andre Spørgsmaal, kunde der være Grund til imellem 2den og 3die Behandling at frafalde hint Forslag.

Indenrigsministeren [Estrup] yttrede, at da Krigsministeriets Budget hidtil kun er anfægtet gennem Udvalgs-Betænkning, men der endnu ikke, saaledes som Tilfældet er med Marineministeriets Budget, har fundet nogen Afstemning Sted i Thinget, forekommer der ham ikke at være den trængende Nødvendighed for Regjeringen til i Øieblikket at komme til en Beslutning om den Holdning, man skal tage overfor de foreslaaede Nægtelser paa Krigsministeriets Budget, som der er med Hensyn til Nægtelserne paa Marineministeriets. Han maatte ogsaa henlede Opmærksomheden paa, at Marineministeriets Budget kommer til 3die Behandling i Thinget, førend Krigsministeriets kommer til 2den Behandling, og at det upaatvivleligt vil paa Afgjørelsen af dette sidste Budget have i flere Henseender en væsentlig Indflydelse, hvorvidt det vil lykkes Marineministeren ved 3die Behandling af hans Budget at gennemføre sine Ændringsforslag. Indenrigsministeren skulde derfor ogsaa meget ønske, at Forhandlingen i Geheime-Statsraadet om de Punkter, som Udvalget har foreslaaet forandrede i Krigsministeriets Budget, udsættes til et senere Stadium.

Hvad da nu angik de af Folkethinget vedtagne Nægtelser paa Marineministeriets Budget, da kunde han ikke andet end erkjende, at flere af disse ere af saa indgribende Betydning for Marinen, at der er Anledning for Marineministeren til at modsætte sig dem og for Ministeriet i det hele til heri at støtte ham. Indenrigsministeren maatte saaledes ganske være af Marineministerens Mening, at det er nødvendigt at opretholde Gagen til Chefen for Søofficerscorpset, og han kunde heller ikke andet end erkjende Nødvendigheden for Marinebestyrelsen af at beholde fri Raadighed over den Sum, som bevilges til Udrustninger. Selv om Marineministeren var enig i den Maade, hvorpaa Repræsentationen vilde have Summen anvendt, vilde det dog være et altfor farligt Præcedents her at lade Repræsentationen gribe ind i, hvad der hører under Administrationen, og Indenrigsministeren deler derfor ganske den Anskuelse, at det er ubetinget nødvendigt at holde paa hint Punkt. Han tror dernæst ogsaa, at det vilde være heldigst, om man kunde fastholde Marineministerens Raadighed over at bygge paa Værftet, hvad han til den givne

Tid maatte anse hensigtsmæssigst; men dette er imidlertid, skjøndt han ikke finder det godt, at Repræsentationen griber for dybt ind heri, et Punkt, som man vanskelig kan fastholde med den Styrke som hint første Punkt.

Men foruden de saaledes af Indenrigsministeren fremhævede Punkter er der iblandt Folkethingets Nægtelser paa Marineministeriets Budget endnu et Par andre Punkter, som maa have Betydning for Regjeringen i sin Helhed, ikke for Marineministeren alene. Han skal saaledes nævne Bestemmelsen om, at Officerer først efter 5 Aars Tjeneste skulle kunne fast ansættes. Dette er noget, som faar en væsentlig Indflydelse med Hensyn til de paagjældendes Pensionering, og han kan paa ingen Maade erkjende det for berettiget, saaledes for en enkelt Etats Vedkommende at gribe ind i Afgjørelsen af, hvad der staar i Forbindelse med Pensionsspørgsmaalet i Almindelighed. Han tror derfor ogsaa, at man paa det bestemteste bør modsætte sig hint Punkt.

Han skal dernæst nævne Spørgsmaalet om Generaladjutanterne. Hans Majestæts Stilling som høieste Chef for Land- og Sømagten gjør, at det følger af sig selv, at Allerhøiøstsamme maa have en Adjutantstab; Fordringen om en saadan er altsaa fuldkommen berettiget og maa efter hans Mening fastholdes af Regjeringen. Det er heller ikke egentlig det, som bliver benægtet fra den modsatte Side, men hvad man anfægter er, at Generaladjutanten, saaledes som man opfatter hans Stilling, er et Mellemed af nogen politisk Betydning imellem Kongen og Ministeren. Man anser ikke den Indflydelse, som Generaladjutanten kan have paa Sagerne ved sin Stilling som Referent hos Kongen at være stemmende med de constitutionelle Regler, det er den politiske Stilling, som man tillægger Generaladjutanten, der, saavidt Indenrigsministeren har opfattet, er for Repræsentationen det vigtigste Punkt, det er det, som har gjort Generaladjutantposten til Gjenstand for Angreb langt tidligere end nu, og det er det Punkt, som er det svageste at forsvare. Det er ogsaa indlysende, at det ikke kan være den Besparelse i sig, som opnaas ved at stryge de paa Budgettet opførte 600 Rdl. for Generaladjutanten (og mere er det ikke, hvorom for Marinens Vedkommende Talen er), der har været det bestemmende for Repræsentationen, men det er, som bemærket, den Opfattelse der har gjort sig gjældende med Hensyn til Betydningen af Generaladjutant-Stillingen, idet man, maa-

ske med Urette, tillægger denne en ganske anden Betydning, end den virkelig har, eller overdriver den. Efter hans Anskuelse vil nu Marineministeren indtage et rigtigt Standpunkt, naar han, af Hensyn til Kronens Værdighed med al Styrke fastholder Generaladjutanten og Adjutanten for Marinen, hvorimod Indenrigsministeren ikke kan andet end erkjende, at det vil lette Sagen, at det officielle Bureau for Generaladjutanten, som det mere synlige Tegn paa den Betydning, der tillægges Posten, falder bort, hvad jo ogsaa Marineministeren har erklæret at ville gaa ind paa.

Hans Majestæt Kongen bemærkede, at Generaladjutanten kun er militær Kabinetssekretær; og hvis Generaladjutantposten inddroges, og de militære Sager bleve refererede af den civile Kabinetssekretær, vilde jo denne, og Hans Majestæt har jo fri Raadighed over, hvem han vil vælge til Kabinetssekretær, med Hensyn til disse Sager, akkurat indtage samme Stilling, som den militære Referent, Generaladjutanten, nu indtager.

Finantsministeren [Fonnesbech] yttrede, at han i alt væsentligt skulde slutte sig til Indenrigsministeren. Ogsaa han tror navnlig, at det er det Rette, at Marineministeren hævder sin fuldstændige Raadighed overfor Udrustningscontoen, hvorimod det ligeledes efter hans Anskuelse er vanskeligere at holde fast paa den samme Fordring med Hensyn til Bygningen af Skibe, da Repræsentationen altid vil igjennem Budgettet have en meget væsentlig Indflydelse paa, hvilke Skibe der skulle bygges. Hvad angaar Spørgsmaalet om, hvorvidt herefter Lieutenanter i Søetaten ikke skulde have Pensionsberettigelse før efter 5 Aar fra deres Udnævnelse, da er han ogsaa i Henseende til dette Spørgsmaal, der i væsentlig Grad hænger sammen med det hele Gageringsforhold, enig med Indenrigsministeren. Med Hensyn dernæst til Generaladjutanterne, da tror han, at det vil være overordentlig vanskeligt at opretholde disse Poster i deres hidtilværende Omfang. Lige siden 1848 har Spørgsmaalet derom sin Historie; det er ingen Hemmelighed, at adskillige Krigsministre have ment, at Generaladjutanterne vare en Institution, som ikke hørte hjemme i en constitutionel Stat, og at disse Mænd kunde, ved deres nære Forhold til Kongen, træde meget hemmende og fortrædigende imellem Kongen og Ministeren, medens denne for de militære Sager er ansvarlig overfor Repræsentationen, Generaladjutanten derimod er aldeles uansvarlig. Der er ogsaa imellem Generaladjutantposterne og Kabi-

netssekretariatet, foruden at der i de militære Forhold ligger noget, som kan have en særlig Betydning, den væsentlige Forskjel, at med Hensyn til hine bærer Staten, med Hensyn til dette Civillisten, Udgifterne, en Forskjel som giver Repræsentationen et vist Holdepunkt. Han er forøvrigt fuldkommen enig med Indenrigsministeren i, at Hans Majestæt skal have en Adjutantstab, og med Hensyn til Størrelsen af den skal han henvise til Planen af 1842.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Rosenørn-Teilmann] bemærkede, at der, idet han i alt væsentligt er enig i, hvad Indenrigsministeren havde udtalt, kun var eet Punkt, hvorom han kunde finde sig foranlediget til specielt at udtale sig, og det var Spørgsmaalet om Generaladjutanterne. Han tror neppe at feile, naar han har opfattet Marineministerens Udtalelser saaledes, at denne ikke for Marinens Vedkommende lægger Vægt paa Generaladjutantens Bibeholdelse, og det for ham afgjørende med Hensyn til dette Punkt vil være Hans Majestæts bestemte Ønske. Men ved Siden heraf maatte han fremhæve, at det forekommer ham, at, efter hvad der ligger for, den Institution, hvorom Talen er, maa betragtes som nærmest hidrørende fra de absolute Kongers Tid, og at den ikke passer ind i det nugældende Regjerings-System heri Landet. Han tror derfor heller ikke, at de bestaaende Bureauer ved Generaladjutanturerne ville kunne fastholdes, men anser det meget mere som uundgaeligt at maatte lade dem gaa ind. Derimod er det ikke blot en berettiget Fordring, men efter hans Mening en ligefrem Selvfølge, at Hans Majestæt maa have en Adjutantstab, og han tror heller ikke, at det vil møde Vanskelighed, at der i Spidsen for denne kommer til at staa en Generaladjutant, eller hvad andet Navn man vil give ham; hvad Størrelsen af Adjutantstaben angaar, da vilde det jo være en Imødekommen, om Hans Majestæt maatte tro at kunne henregne Chefen til det ved Planen af 1842 normerede Antal af Adjutanter. For Flaadens Vedkommende maatte der, efter hans Mening, være 1 om ikke 2 Adjutanter.

Sluttelig skulde han kun gjentage, at Hans Majestæts Ønske i denne Sag skal for ham være det endelige bestemmende.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det havde været ham kjært at høre sine Ministres Udtalelser, og at han ganske vist er af den Mening, at man bør holde fast paa de Punkter, med Hensyn til hvilke Marineministeren har udtalt, at han vil stille Ændringsforslag til 3die Be-

handling i Folkethinget af Marinens Budget. Hans Majestæt har ogsaa det Haab, at det ikke vil møde nogen sær Vanskelighed at sætte disse Ændringer igjennem. Hvad specielt de to Generaladjutantposter angaar, da ligger det Hans Majestæt meget paa Hjerte at bibeholde dem, og Allerhøistsamme er ogsaa villig til, naar det ikke kan være anderledes, at lade Bureauerne ved dem gaa ind, men han antager da saa, at Krigsministeren vil give en Lieutenant af til Assistance for Generaladjutanten for Landetaten, saaledes som allerede Marineministeren har erklæret at ville med Hensyn til Generaladjutanten for Søetaten.

Hans Majestæt skulde endnu, skjøndt Spørgsmaalet om Krigsministeriets Budget vel i det hele her ikke i Øieblikket ligger for, dog, i Anledning af Folkethings-Udvalgets Indstilling om Garden til Hest, fremhæve, at det jo, som denne efter det Repræsentationen med Hans Majestæts Billigelse forelagte Forslag skulde for Fremtiden bestaa, ikke bliver den gamle Livgarde til Hest, men kun en Afdeling paa 80 Mand, som i Fredstid er bestemt til Vagttjeneste og i Krigstid skal være færdig til strax at afgives til Ordonnantscorps. Dette sidste har for Armeen sin store Betydning, men desuden vil Hestgarde-Afdelingen være en complet Normal-Afdeling, som kan staa det øvrige Cavalleri til Mønster, og det har ogsaa sin Vigtighed. Hans Majestæt vilde derfor, aldeles bortset fra, hvor ondt det vilde gjøre Allerhøistsamme personlig, om den gamle Livgarde til Hest, som han selv har tjent i i en Række af Aar, skulde aldeles gaa ind, anse det som et Tab for Armeen, om den ganske skulde undvære denne Afdeling. Hans Majestæt skulde hertil endnu, idet Allerhøistsamme ikke behøvede at sige, hvor langt det er fra, at han for sin egen Person ser paa Glands, kun føie, at naar der nu engang er et Kongedømme, maa der dog ogsaa lægges nogen Vægt paa Kronens Glands.

Indenrigsministeren [Estrup] skulde blot for sit Vedkommende bemærke, at hans Stilling overfor Spørgsmaalet om Garden til Hest er den samme som overfor Adjutantstabs-Spørgsmaalet, og at saaledes Hans Majestæts Ønske vil for ham være det afgjørende.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Rosenørn-Teilmann] yttrede, at han stærkt skulde pointere, at med Hensyn til Hestgarden vil Hans Majestæts personlige Ønske være for ham det bestemmende, men han skulde iøvrigt tilføie, at han ikke har opfattet tidligere Udtalelser af Krigsministeren, som om denne for Caval-

leriets Skyld lagde Vægt paa Hestgarden, saaledes som samme efter det Repræsentationen forelagte Udkast vil blive.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] fremhævede i Almindelighed, at medens der med Hensyn til Fodgarden ingen Tvivl har været for det samlede Ministerium om ikke at kunne tage imod Folkethings-Udvalgets Ændringsforslag, er det saavel med Hensyn til Adjutantstaben som i Henseende til Garden til Hest Hans Majestæts personlige Ønske, som vil have den væsentlige afgjørende Betydning for Ministeriet, og som dette med stor Glæde vil følge.

Finantsministeren [Fonnesbech] bemærkede, at ogsaa for ham som for de øvrige Ministre Hans Majestæts Ønske er af stor Vigtighed, men han skulde iøvrigt ikke tilbageholde, at det havde været hans Mening, at der paa et tidligere Stadium, da Talen var om de Indskrænkninger, som det efter hans Overbevisning vilde være nødvendigt at gjøre i Krigsministeriets Budget, inden det forelagdes Repræsentationen, skulde være stillet det Spørgsmaal til Hans Majestæt, om ikke Allerhøistsamme maatte ville renoncere paa Garden til Hest, men da Finantsministerens Colleger ikke vare enige med ham deri, blev Spørgsmaalet om en saadan fra Hans Majestæts egen Villie udgaaende Ophævelse af Hestgarden dengang ikke stillet. For ham staar Hestgarden efter det Repræsentationen forelagte Forslag uforandret som hidtil, kun at den er reduceret i Forhold til de afstaaede Landsdele, og at Udgifterne til den træde frem paa forskellige Steder under det øvrige Cavalleri; og det forekommer ham derfor navnlig, naar Talen er om Hensynet til Armeen, at, ifølge hvad Krigsministeren ved tidligere Leilighed har udtalt, den Ordning, som foreligger efter Regjeringens Budgetforslag, ikke anses for at være den nyttigste for Armeen.

Krigsministeren [Neergaard] maatte bemærke, at han ganske vist heller havde set, at han fik en virkelig organiseret Kyradser-Eskadron, men at der jo aldeles ikke kunde være Tale om at sætte det igjennem i Repræsentationen.

Efterat endnu yderligere Udtalelser havde fundet Sted, sluttedes dermed Forhandlingen om de foreliggende Spørgsmaal.

Indenrigsministeren [Estrup] bemærkede, at der efter de Forhandlinger, han havde havt med det i Rigsraadets Landsting nedsatte Udvalg angaaende det af Regjeringen forelagte Udkast om Forandringer i Loven af 17de December 1863 angaaende Civillisten, ikke

var nogen Udsigt til at faa dette Lovudkast gennemført i Repræsentationen paa en tilfredsstillende Maade, og han vilde derfor udbede sig allerhøieste Bemyndigelse til, naar Udvalget har, som med det allerførste kan ventes, afgivet sin Betænkning, i fornødent Fald at tage Lovudkastet tilbage.

Hans Majestæt meddelte Indenrigsministeren den begjærte Bemyndigelse.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 23. marts 1866.

Aar 1866, Fredagen den 23de Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Højhed Kronprindsen var fraværende.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Frafaldelse af Tiltale imod Arrestanten Jørgen Christian Jørgensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at den af Amtmanden over Frederiksborg Amt under 26de f. M. imod Arrestanten Jørgen Christian Jørgensen beordrede Tiltale for Tyveri frafaldes, imod at han forlader Landet, samt paa den Betingelse, at Tiltale imod ham gjenoptages, saafremt han atter maatte indfinde sig heri Landet.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Karen Emilie Jeanette Bargatz eller Bargatsch, Carlsens Hustru.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Arrestantinden Karen Emilie Jeanette Bargatz eller Bargatsch, Carlsens Hustru, den hende ved Højesterets Dom af 6te dennes for Bedrageri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 16 cfr. §§ 43 og 79 idømte Straf af 8 Aars Tugthusarbeide, imod at hun hensættes til Forbedringshusarbeide i 6 Aar.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forandring i de allerhøieste Resolutio-

ner af 12te November 1862 og 21de October 1864 betræffende Anbringelsen af 180.000 Rdl. af Stamhuset Dallunds Fideicommissmidler i Godset Nydala i Småland, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades, at den i de allerhøieste Resolutioner af 12te November 1862 og 21de October 1864 indeholdte Bestemmelse om, at den i Sæteriet Nydala i Småland indestaaende Kapital af 180.000 Rdl. af Stamhuset Dallunds Midler, ved Afdrag af 10.000 Rdl. aarlig i 6 Aar, skal nedbringes til 120.000 Rdl. maa bortfalde, saaledes at det tillades, at den fulde i Nydala nu indestaaende Kapital 180.000 Rdl. fremdeles forbliver indestaaende i Eiendommen paa de i den af Baron Blixen-Finecke under 5te December 1862 til Stamhuset Dallund udstedte Panteobligation iøvrigt fastsatte Vilkaar.

Efterat *Finantsministeren* [Fonnesbech] havde bemærket, at han ved personlig Nærværelse paa Stedet havde havt Leilighed til at se, hvilke meget betydelige Arbejder der med stor Bekostning vare foretagne navnlig paa det paagjældende Gods Hovedgaards Jorder, og at han for sit Vedkommende ikke nærer mindste Tvivl om, at der allerede derigennem er sket en meget betydelig Forøgelse af Godsets Værdi og vil kunne indvindes en Indtægt, som langt vil overstige den, som Godset hidtil har afgivet, og efterat dernæst *Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet* [Rosenørn-Teilmann] havde yttret, at han rigtignok ikke kunde ønske det Exempel, som med Hensyn til Stamhuset Dallund var givet ved at trække Kapitaler, som her i Landet vare sikkede ved fideicommissarisk Baand, ud deraf, fulgt ved andre danske Fideicommissbesiddelser, men at han, som Sagen ligger for, efterat den egentlig er afgjort i 1857 ved den da erhvervede allerhøieste Resolution, ikke kunde finde sig foranlediget til at stemme imod den nu foreliggende Indstilling, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde denne.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder den 2den, 9de og 17de Marts bleve oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt Kongen hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet og berammede næste Møde til førstkommende Tirsdag Eftermiddag Kl. 7½.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 27. marts 1866.

Aar 1866, Tirsdagen den 27de Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Udenrigsministeren [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om Udgifter for Finantsperioden 1866–68 Udenrigsministeriet vedkommende.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allerhøist at stadfæste denne Lov.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Beretning og Betænkning angaaende en Ansøgning om Strafformildelse for suspenderet Toldforvalter i Frederikshavn, Kammerjunker og Capitain Frode Hjalmar Holstein, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive suspenderet Toldforvalter i Frederikshavn, Capitain Frode Hjalmar Holstein, der ved Høiesterets Dom af 17de Januar d. A. for Kasseangel, Kasse-svig, uefterrettelig Regnskabsførelse, Falsk og bedrageligt Forhold, i Medfør af Forordningen angaaende Kasse- og Regnskabsvæsenet i Almindelighed af 8de Juli 1840 §§ 18, 21, 23, 24 og 27, jfr. Forordningen angaaende det under det Kongelige General-Toldkammer og Commerce-Collegium henhørende Kasse- og Regnskabsvæsen af samme Dato § 1 samt Forordningen 11te April 1840 §§ 60, 62, 64, 68 og 69 samt 76 er anset med Straf af at have sit Embede som Toldforvalter i Frederikshavn og sin Bestalling som Kammerjunker forbrudt, samt at hensættes til Forbedringshusarbeide i 3 Aar, den ham idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 3 Aar imod, at han istedetfor hensættes i Fæstningsarrest i ligesaa lang Tid.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] yttrede, at efter hans personlige Opfattelse vil den paagjældende, selv naar man tager Hensyn til det lange Varetægtsfængsel, som han har udholdt, være overordentlig lemfældig behandlet ved at slippe med 3 Aars Fæstningsarrest, thi han har været i yderste Grad letsindig med Statens Penge, ikke at tale om, at han, hvad jo imidlertid ikke ligger for under nærværende Sag, ogsaa har bedraget private Folk for deres Penge.

Hans Majestæt fandt ogsaa, at Domfældte vil være let sluppen ved at benaades med 3 Aars Fæstningsarrest, men da Høiesteret med

en meget betydelig Majoritet har anbefalet ham til en saadan Be-naadning, troede Allerhøistsamme det rettest at holde sig hertil, og Hans Majestæt bifaldt saaledes allernaadigst den foreliggende Indstilling.

Justitsministeren [Leuning] referede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frafaldelse af Tiltale mod forhenværende Gaardmand Claus Hansen Have.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den af Amtmanden over Svendborg Amt beordrede Tiltale mod forhenværende Gaardmand Claus Hansen Have for Overtrædelse af Svendborg Amts Dekret af 5te Juli f. A., hvorved det paa-lagdes ham at fjerne sig og holde sig borte fra Langeland og om-liggende Øer, maa bortfalde.

Med Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse forlod derpaa Ju-stitsministeren Geheime-Statsraadet.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede 5 allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges følgende 5 af Rigsraadet vedtagne Love:

- 1) Lov angaaende en foreløbig Bevilling for Finantsperioden 1866–68.
- 2) Lov om Udgifter for Finantsperioden 1866–68 med Undtagelse af de Udenrigsministeriet, Krigsministeriet, og Marineministeriet vedkommende.
- 3) Lov om Udstedelsen af Kreditbeviser.
- 4) Lov om Pensioner i Anledning af Thronskriftet.
- 5) Lov om Udbetaling af nogle Pensioner og Understøttelser.

Overensstemmende med Indstillingerne bleve alle disse 5 Love allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet efter at have berammet næste Møde til førstkommende Onsdag Kl. 12.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 4. april 1866.

Aar 1866, Onsdagen den 4de April, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Paa dertil af *Conseilspræsidenten* [Krag-Juel-Vind-Frijs] given An-

ledning meddelte *Hans Majestæt* allerhøieste Samtykke til, at Rigsdagen indkaldes til førstkommende 23de April og bemyndigede Indenrigsministeren til i den Anledning at foranstalte det fornødne.

Krigsministeren [Neergaard] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om Udskrivning til Krigstjeneste for Aarene 1867 og 1868.

I Overensstemmelse med Indstillingen stadfæstede *Hans Majestæt* allernaadigst denne Lov.

Hans Majestæt Kongen tog af denne sidste Sag Anledning til i Almindelighed at henlede Ministeriets Opmærksomhed paa Vigtigheden af, under de truende Udsigter, der ere til Krig mellem Preussen og Østerrig, saavidt muligt at være, baade hvad Armeen og Flaaden angaar, beredt paa alle Eventualiteter, om det end efter Allerhøistsammes Overbevisning vil være det rigtigste, at Danmark søger at holde sig neutral.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] bemærkede, at eet vil allerede nu være nødvendigt, nemlig at sikre sig imod, at en Overrumpling af Hovedstaden skal finde Sted, hvilket imidlertid lader sig gjøre ved Hjælp af de ordinære Bevillinger, men at han forresten meget skulde fraraade i Øieblikket enhver Foranstaltning, som kunde tyde paa, at Danmark vilde deltage i den eventuelle Kamp.

Hans Majestæt Kongen var heri fuldkommen enig og vilde ogsaa ganske overlade det nærmere i den paagjældende Henseende til Ministeriet, men Allerhøistsamme havde dog ikke villet undlade at nævne Sagen i Geheime-Statsraadet.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning for forskjellige i Straffeanstalterne hensiddende Fanger, hvori indstilles:

At Forbedringshusfangerne i Strafanstalten paa Christianshavn: 1. Emilie Knudsen, 2. Frederikke Olsen, 3. Lars Andersen, 4. Jacob Frederik Rasmussen, 5. Peter Christian Knudsen, 6. Jørgen Jensen Henriksen, 7. Pernille Petersen, 8. Ane Marie Christensdatter og 9. Johan Jacob Wolstein eller Hansen alle maa forundes Friheden, dog forsaavidt No. 1 og No. 7 angaar paa Vilkaar, at de forlade Landet og uden videre Dom ville blive gjenindsatte til Tugthusarbeide paa Livstid, saafremt de atter maatte antræffes her i Landet, samt at det for samtlige øvrige Fangers Vedkommende forinden Løsladelsen tilkjendegives dem, at de, saafremt de paany gjøre sig skyldige i nogen Forbrydelse, dog med Undtagelse af Betleri og Løsgjænger, som

ikke medfører større Straf, eller oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom ville blive gjenindsatte, No. 9 til Forbedringshusarbeide og de øvrige til Tugthusarbeide paa Livstid.

At den i Straffeanstalten paa Vridsløselille Mark hensiddende Forbedringshusfange Christopher Jacobsen allernaadigst maa forundes Friheden.

At Forbedringshusfangerne i Horsens Strafanstalt Niels Nielsen Drigstrup, Johannes Pedersen og Laurs Laursen eller Lars Larsen Andrup allernaadigst maa forundes Friheden, dog at det forinden Løsladelsen tilkjendegives dem, at de, saafremt de paany gjøre sig skyldige i nogen Forbrydelse, dog med Undtagelse af Betleri og Løsgjænger, som ikke medfører større Straf, eller de oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom ville blive gjenindsatte til Tugthusarbeide paa Livstid.

At Forbedringshusfangerne i Viborg Strafanstalt Augusta Helene Levantovsky og Kirsten Olsen allernaadigst maa forundes Friheden, dog at det forinden Løsladelsen tilkjendegives dem, at de, saafremt de paany gjøre sig skyldige i nogen Forbrydelse, dog med Undtagelse af Betleri og Løsgjænger, som ikke medfører større Straf, eller de oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom ville blive gjenindsatte, Levantovsky til Forbedringshusarbeide paa Deres Majestæts Naade og Olsen til Tugthusarbeide paa Livstid.

At de forhenværende fra Kjøbenhavns Stokhus den 31te Marts 1860 til Strafanstalten paa Christianshavn afleverede Fæstningsslaver, Forbedringshusfangerne Carl Lauritz Tengel eller Tingel og Jens Larsen Bjergsted allernaadigst maa forundes Friheden, dog at det forinden Løsladelsen tilkjendegives dem, at de, saafremt de paany gjøre sig skyldige i nogen Forbrydelse, dog med Undtagelse af Betleri og Løsgjænger, som ikke medfører større Straf, eller de oftere overtræde de Regler, som Politiet for at sikre sig deres ordentlige Forhold finder sig foranlediget til at foreskrive, uden videre Dom ville blive gjenindsatte til Tugthusarbeide paa Livstid.

At de i Strafanstalten paa Christianshavn hensiddende Fanger,

Tugthusfangerne Carl Edvard og Ludvig Frederik Holm og Forbedringshusfange Christian Ibsen allernaadigst maa forundes Friheden.

At Tugthusfange i Horsens Strafanstalt, Anders Christen Meldgaard, allernaadigst maa forundes Friheden.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige Indstillinger med Undtagelse af den i Strafanstalten paa Christianshavn hensiddende Forbedringshusfange, Peter Christian Knudsens Benaadning.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 13. april 1866.

Aar 1866, Fredagen den 13de April, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, Marineministeren og Justitsministeren vare fraværende.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Constitution i Justitsministerens Sygdomsforfald.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst under Justitsminister Leunings Sygdomsforfald at overdrage Varetagelsen af Justitsministeriets Forretninger til Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Kammerherre Rosenørn-Teilmann.

Den fungerende Justitsminister [Rosenørn-Teilmann] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Ole Christensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Tjenestekarl Ole Christensen den ham ved Høiesterets Dom af 20de f. M. for Brandstiftelse, i Medfør af Forordningen af 26de Marts 1841 § 1 idømte Straf af at have sit Liv forbrudt, imod at han hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Den fungerende Justitsminister [Rosenørn-Teilmann] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Erik Leonard Sjøgren.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* al-

lernaadigst at eftergive Erik Leonard Sjøgren af Hasle paa Bornholm den ham ved Høiesterets Dom af 20de f. M. for Tyveri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 12, 2det Membrum, idømte Straf af 6 Aars Forbedringshusarbeide, mod at han bliver at hensætte til Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Fremdeles refererede *den fungerende Justitsminister* [Rosenørn-Teilmann] en allerunderdanigst Forestilling om Frafaldelse af Tiltale for Tyveri mod Maren Rasmussen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at Tiltale mod Maren Rasmussen af Hessum, for det af hende ifølge et inden Odense Kjøbstads Extraret optaget Forhør begaaet Tyveri, maa bortfalde, mod at der til Retsprotokollen tildeles hende en alvorlig Irettesættelse og Paamindelse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *den fungerende Justitsminister* [Rosenørn-Teilmann] en allerunderdanigst Forestilling om, at der maa tiltaas Beboerne af Ærø og de Ribe og Veile Amter underlagte forhen slesvigske Distrikter Adgang til at anbringe deres Sindssyge paa Sindssygeanstalterne ved Vordingborg og Aarhus.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at der tiltaas Beboerne af Ærø Adgang til at anbringe deres Sindssyge paa Sindssygeanstalterne ved Vordingborg og Aarhus, imod at de til disse Anstalter erlægge samme Betaling for deres Patienter som den, der ved Regulativerne for bemeldte Anstalter er fastsat for de i Østifterne hjemmehørende Sindssyge, og Beboerne af de Ribe og Veile Amter underlagte forhen slesvigske Distrikter Adgang til at anbringe deres Sindssyge paa begge de nævnte Sindssygeanstalter, imod at de til disse Anstalter erlægge samme Betaling for deres Patienter som den, der ved Anstalternes Regulativer er fastsat for de i Nørrejylland hjemmehørende Sindssyge.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om Afhændelse af Hovedgaardene Bjørnsholm og Padkjær i Aalborg Amt.

Overensstemmende med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at stadfæste denne Lov.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en almindelig Instrux for Gouverneuren for de dansk-vestindiske Besiddelser.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst den ved den refererede Forestilling forelagte, i Form af et Reskript til Gouverneuren for de dansk-vestindiske Øer skete Ud-færdigelse af en almindelig Instrux for ham.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] yttrede, at han, efter-at den 3die Behandling af Krigsministeriets Budget i Rigsraadets Folkething nu er endt og der ved den ikke er truffet de fleste af Krigsministerens Ændringsforslg en bedre Skjæbne end ved Sagens 2den Behandling, medens der dog imidlertid for flere af disse er ved Afstemningen opnaaet et større Stemmetail end tidligere, skulde, da Sagen nu er gaaet til Landstinget, tillade sig at bringe den, med Hensyn til Opfattelsen af hvorledes Situationen i det hele i Øieblikket er overfor samme, under Omhandling i Geheime-Statsraadet.

At vide, hvorledes det med Hensyn til denne Sag vil stille sig i Landstinget, er jo vistnok vanskeligt, men han tror dog i Almindelighed at kunne sige, at Stemningen vil i det hele taget være for ikke at gjøre alt for mange Forandringer i, hvad Folkethinget har vedtaget, og navnlig for at indskrænke sig i saa Henseende til kun at holde paa saadanne Punkter, hvor det kommer an paa noget principielt. Blandt de Punkter, med Hensyn til hvilke saaledes Situationen har sin store Betydning, er der eet, som det gjør *Conseilspræsidenten* personlig meget ondt at skulle bringe frem her, og det er Garden til Hest. Det har ved 3die Behandling i Folkethinget vist sig, at Stemningen i dette Thing er afgjort imod Hestgardens Opretholdelse, idet det kun har været muligt at vinde 2 Stemmer for den. Angaaende Landstingets Stemning med Hensyn til dette Punkt tør han vel ikke udtale noget bestemt; kun saa meget kan han sige, at meget faa af Landstingets Medlemmer ville principielt holde paa Hestgarden, maaske er der nogle flere, som ville stemme for den, naar Regjeringen ville gjøre Spørgsmaalet til Kabinetsspørgsmaal, men i ethvert Fald forekommer det ham tvivlsomt, om der vilde kunne tilveiebringes Majoritet for dette Punkt, og under alle Omstændigheder vilde denne blive saa lille, at den ikke vilde kunne overvinde den saa at sige Enstemmighed, der er i Folkethinget. *Conseilspræsidenten* maa meget beklage, at Stillingen er saaledes, og han gjør det ikke alene paa Grund af sin personlige Følelse, men ogsaa for Sagens egen Skyld, med Hensyn til dens Betydning baade for Kronens Værdighed og for Udlandets Bedømmelse af vor politiske Stilling overhove-

det. Om han end hidtil havde anset det for vanskeligt at faa Repræsentationen til at gaa ind paa Hestgardens Opretholdelse, har han dog ikke set Vanskelighederne, saaledes som de nu ligge for, thi ellers havde det været hans Pligt paa et tidligere Standpunkt af Sagen at have gjort Hans Majestæt opmærksom derpaa. Som hele Situationen imidlertid, efter hvad han allerede har fremhævet, nu stiller sig, kan han ikke tilraade Hans Majestæt, at Hestgardens Opretholdelse bringes igjen frem af Regjeringen i Landstinget, thi han tror efter den Opfattelse, han som alt bemærket har af, hvad Resultatet vilde blive, at det kun vilde føre til Svækkelse for Hans Majestæts personlige Stilling ikke mindre end for Regjeringen i det hele. Forsaavidt der imidlertid skulde yderligere forsøges paa at drive det omhandlede Punkt igjennem i Repræsentationen, vilde det naturlige for Hans Majestæt være at gaa een af to Veie: enten at opløse Repræsentationen, eller at omgive sig med andre Raadgivere. Men hvad en Opløsning angik, da kunde Conseilspræsidenten ikke end bestemt fraraade den; Valgprogrammet vilde blive Hestgarde eller ikke Hestgarde, og naar der ikke var ganske overveiende Chancer for, at Regjeringen vilde faa en betydelig Majoritet, vilde der ved Opløsning paa det foreliggende Spørgsmaal tilføies Regjeringen i det hele et Slag, som Ministeriet aldrig vilde kunne forsvare for Hans Majestæt ikke at have forebygget. Hvad den anden af hine to Veie angik, da maatte han ganske henstille til Hans Majestæt at tage sin allerhøieste Beslutning; for Conseilspræsidenten selv personlig kunde det, da han ikke har set sig istand til at overbevise Repræsentationen om det, som han med Hensyn til det omhandlede Punkt anser for det rette, og efter den Vægt, han lægger paa Sagen selv, være et naturligt Ønske, at Hans Majestæt vilde gaa hin Vei, og umuligt er det jo ogsaa at have nogen Vished, om det ikke med Hensyn til det endelige Resultat i den paagjældende Henseende kunde bevirke nogen Forandring, at Hans Majestæt omgav sig med andre Mænd, der tiltroede sig at kunne føre Sagen igjennem; men Conseilspræsidenten kunde imidlertid dog ikke tilbageholde, at han ikke tror, at der er Sandsynlighed for, at et andet Resultat vil kunne opnaas.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at hvad den af Conseilspræsidenten sidst antydede Vei angik, da kjendte Ministeriet allerede Allerhøistsammes Tanker i saa Henseende og vidste, at Hans Majestæt, saa kjært det end vilde være ham at beholde Hestgarden, dog meget hellere vilde opgive den end udsætte sig for, at Ministeriet gik af.

Krigsministeren [Neergaard] gennemgik derefter Resultatet, som de forskjellige Ændringsforslag, han havde stillet til 3die Behandling i Folkethinget af Krigsministeriets Budget, havde faaet, idet han tilføiede, at han med Hensyn til enkelte af disse vel havde Haab om at kunne sætte dem igjennem i Landstthinget, men at med Hensyn til andre Stemningen var saaledes, at det ikke kunde antages muligt at opnaa nogen Forandring i, hvad der var vedtaget af Folkethinget. Hvad saaledes navnlig Garden til Hest angik, da var det ogsaa hans Overbevisning, ligesom Conseilspræsidentens, at det ikke vil kunne lykkes at føre dens Opretholdelse igjennem. Med Hensyn derimod til Chefen for Kongens Adjutantskab og Adjutanterne var der Sandsynlighed for, at Landstthinget vilde gjenoptage disse Poster, men der er imidlertid dog, hvad det nuværende Tal af Adjutanter angaar, den Vanskelighed, at det er 1 større end efter Planen af 1842, idet denne kun fastsætter 4 Adjutanter. I Henseende dernæst til Infanteribataillonernes Antal har Folkethinget kun villet bevilge Lønning til Menige for 19 Batailloner (foruden Fodgarden) istedetfor 22 Batailloner (ligeledes foruden Garden), saaledes som Krigsministeren til 3die Behandling havde forlangt, idet han havde retableret det oprindelige Lovudkasts Position, men dog givet Afkald paa det dobbelte Mandskab til 2 Batailloner. Hvis man gik ind paa den af Folkethinget saaledes vedtagne yderligere Reduction af Infanteriets Styrke, vilde det have tilfølge, at der strax maatte hjempermitteres omtrent $\frac{1}{5}$ af Mandskabet, uden at de endnu vare fuldstændigt vaabenøvede, og at der aarlig blev indkaldt 600 Mand Rekruter mindre, hvorhos Krigsministeren tillige vilde blive nødt til at omorganisere Infanteriet i 19 Batailloner. En saadan Nedsættelse med 3 Batailloner kan Krigsministeren ikke gaa ind paa, og foruden hvad der ellers kan gjøres gjældende i saa Henseende, er der navnlig een vægtig Grund, som taler for at beholde de nuværende 22 Batailloner, og det er, at man i modsat Fald vilde ved et pludseligt Udbrud af Krig kun kunne stille 19.000 Mand Infanteri istedetfor, saaledes som Tilstanden nu er, 22.000 Mand.

Indenrigsministeren [Estrup] skulde foreløbigt gjøre opmærksom paa, at naar man sammenligner Resultatet af den 2den Behandling i Folkethinget af Krigsministeriets Budget med Resultatet af den 3die Behandling, er der dog ved denne sidste ikke blot indvundet enkelte Punkter, som Krigsministeren og Regjeringen i det hele lægger Vægt paa, saaledes navnlig Punktet angaaende Undercorporalernes Tjene-

stetid, men der er ogsaa for flere andre Punkter vundet et betydeligt større Stemmetal, end der var ved den tidligere Afstemning. Dette gjælder fornemmelig om Krigsministerens Forslag med Hensyn til Infanteribataillonerne, Generaladjutanten og Hans Majestæts Adjutanter. Indenrigsministeren tror derfor, at naar Spørgsmaalet er om, hvad Regjeringen kan vente at føre igjennem i Repræsentationen, maa man ikke fæste Blikket alene paa de enkelte Punkter, som ere fuldstændigt indvundne ved 3die Behandling i Folkethinget, men at det har afgjørende Indflydelse, at der for hine andre Punkter er opnaaet et langt større Antal Stemmer end før. Han kan i saa Henseende overfor Hans Majestæt kun meget beklage, at Hestgarden ikke har været blandt de Punkter, som det er lykkedes Regjeringen at vinde Terrain for.

Et af de Spørgsmaal, som han, næst Spørgsmaalet om Undercorporalernes Tjenestetid, anser for de allervigtigste, er Spørgsmaalet med Hensyn til Infanteri-Bataillonerne. Han finder med Krigsministeren, at det vilde være af meget stor Betydning, nu at foretage en yderligere Reduction af 3 Batailloner; det vilde være et ligefrem positivt Tab af vaabenøvet Mandskab i den allernærmeste Fremtid, hvis der skulde blive Brug for Armeen, og det vilde ogsaa have Betydning i en anden Henseende, forsaavidt det nemlig vilde i længere Tid blive nødvendigt, naar der skulde indkaldes vaabenøvet Mandskab, at indkalde saameget ældre Mandskab. Det staar dernæst ogsaa for ham tvivlsomt, om det vilde være nogen virkelig Styrkelse for de 19 Batailloner, at deres Kadrer gjordes fyldigere ved, at de reducerede Batailloners Befalingsmænd sattes ind deri, eller om det ikke meget snarere vilde for den nærmeste Tid være til Tab. Han skal vel fuldkomment slutte sig til den Anskuelse, at fyldige Kadrer ere til Styrke for Armeen, men han kan dog ikke forestille sig andet, end at i Øieblikket hin Løsningen af det bestaaende vil skabe Forvirring og virke uheldigt, idet det forekommer ham, at den efter al Sandsynlighed maa gribe ind i alle de forskjellige Befalingsmænds Klasser, saaledes at disse helt igjennem ville blive berørte deraf. Forsaavidt tror han altsaa, at man, naar man vil fastholde det Standpunkt ikke at ville svække Landets nuværende Forsvarsevne, maa blive staaende ved de fortiden bestaaende 22 Batailloner. Der er imidlertid en anden Side, hvorfra Sagen kan ses, idet der under en Conference, som igaar fandt Sted imellem nogle af Ministrene og

Landstingets Finantsudvalgs Medlemmer, kom med Hensyn til Spørgsmaalet om den af Folkethinget vedtagne Indskrænkning af Bataillonerne til 19 et Moment frem, som han idetmindste for sit Vedkommende ikke tidligere har været opmærksom paa. Saa indlysende det nemlig forekommer ham, at det for at bevare en god Corpsaand i Armeen er nødvendigt at skaffe saavidt muligt Armeen Fasthed, og at det, hvis Armeen nu atter skulde omfordeles for til Efteraaret igjen at underkastes en ny Omdannelse, maatte anses nedbrydende for Corpsaanden, saa vist er det, at en anden Sag vilde det være, hvis den Omorganisation, som nu vilde finde Sted, var den endelige, og i saa Tilfælde vilde han finde det ønskeligt, om den kunde ske. Det fremgik nu tydeligt af hin Conference, at Flertallet i Landstings-Udvalget for igennem Folkethingets Votum at kunne slaa 19 Batailloner (der netop er det Tal, som Krigsministeren har forlangt, foruden Fodgarden, i den Plan, der er forelagt den militære Commission) fast som den endelige Organisation, ikke gjerne ønskede fra Regjeringens Side Fordringen om de 3 bortfaldne Batailloner opstillet igjen. Om det paa den Maade vil lade sig gjøre endelig at fastslaa et Tal af 19 Batailloner er jo imidlertid et Spørgsmaal, som det er vanskeligt nu at have nogen Mening om, men ganske vist er det ialtfald, at et bestemt og fuldstændigt Votum af den nærværende Repræsentation for 19 Batailloner + Garden med saa og saa meget Mandskab og saa og saa mange Kadrer, vil have sin Vægt siden, naar Sagen kommer til at foreligge den nye Repræsentation.

Med Hensyn til alt sit anførte resumerede Indenrigsministeren slutteligen sine Udtalelser derhen, at han ubetinget maa fastholde, at Indøvelse af Mandskabet til de af Krigsministeren forlangte 22 Batailloner ikke opgives – at der ligesaalidt nu maa sendes halvøvet Mandskab hjem, som der senere maa indkaldes en mindre Rekruteringsmasse, men at han med Hensyn til Spørgsmaalet om Omfordelingen til 19 Batailloner vil følge Krigsministeren, idet denne langt bedre end han vil kunne overse, hvor indgribende den Forstyrrelse vil være, som maatte bevirkes med en saadan Omfordeling.

Krigsministeren [Neergaard] bemærkede, at han ganske deler Indenrigsministerens Mening. Der maa længere Tid til, at Forholdet kan fæstnes i Bataillonerne, og han maa fastholde den nuværende faktiske Tilstand: 22 Batailloner, da der ingen Garanti er for, at Armeen ikke skal mobiliseres.

Cultusministeren [Rosenørn-Teilmann] yttrede, at han i det Punkt med Hensyn til Bataillonerne, som han anser for et af de væsentligste, vil ubetinget støtte Krigsministeren; han tror, at man nødvendigvis maa se at fastholde dette Punkt, og han antager det heller ikke for usandsynligt, at hvad Krigsministeren i saa Henseende opstillede ved sidste Behandling i Folkethinget vil kunne naas i Landstinget og saa ogsaa vil blive vedtaget i førstnævnte Thing. Han maa dernæst, hvad Garden til Hest angaar, udtale, hvor ondt det gjør ham, at han har været for sangvinsk i sine Forventninger med Hensyn til Muligheden af i Repræsentationen at kunne gennemføre dens Opretholdelse. Efter hvad der nu ligger for, er det hans fuldkomne Overbevisning, at det ikke er muligt at gennemføre den, og forsaa-vidt i den Anledning Spørgsmaalet skulde være om en Opløsning af Repræsentationen, maa han i saa Henseende være enig med Conseilspræsidenten, medens han ligeledes med Conseilspræsidenten ganske maa henstille, hvorvidt Hans Majestæt maatte ville beslutte sig til at tage til Raadgivere andre Mænd, som maatte tro at kunne gennemføre hint Punkt. Med Hensyn endelig til Generaladjutantposten har han det Haab, at den vil kunne opretholdes, og det samme Haab har han ogsaa med Hensyn til Adjutanterne, idet han tillige er overbevist om, at det vilde lette Gjennemførelsen, naar det maatte behage Hans Majestæt at indskrænke Tallet af dem.

Endnu vilde han kun sluttelig overfor Krigsministeren, for saa-vidt denne skulde være tilbøielig til i Landstinget at stille Ændringsforslag op, der i sig ikke ere betydende i finantsiel Henseende, men som i Folkethinget kun fik faa Stemmer for sig, fremhæve, hvorledes det ofte er i sig meget smaa Spørgsmaal, som der i Repræsentationen tillægges en overordentlig stor Vægt.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] bemærkede, at Krigsministeren er altfor tilbøielig til at tænke sig Krig for os staaende for Døren. Conseilspræsidenten tror, at naar der bliver Tale om Krig, ville Vanskelighederne blive at skaffe Penge til at betale med og ikke dreje sig om, hvorvidt der er 19 eller 22 Batailloner. Hine Vanskeligheder ville ikke være ganske faa, og han tror vel ogsaa, at de ville kunne overvindes, men det er dog dem, der ere de væsentligste. Med den Høst, som Landet har havt i det sidste Aar, vil det være betænkeligt at lægge en Extraskat paa, og som Forholdene i Øieblikket ere paa Pengemarkedet, vil det være en dyr Sag at laane Penge og, som Danmarks Stilling er, meget dyrt.

Indenrigsministeren [Estrup] maatte bemærke, at vil man holde en Armee, maa man ogsaa være beredt paa at kunne komme til at lade den rykke ud, naar det behøves, og maa man ogsaa forudsætte, at Landet saa har de fornødne Midler dertil. Skulde Krigen nu blive os paanødt enten for at kjæmpe for vor Tilværelse eller for at skaffe os større Sikkerhed for Rigets Bestaaen, tror han, at ingen vil vægre sig for at udrede, hvad der skal til. Armeen maa holdes kampberedt, og man maa saa fortrøste sig til, at, naar Krigen skulde komme, saa ville Pengene ogsaa kunne skaffes.

Finantsministeren [Fonnesbech] yttrede, at han kan slutte sig til Conseilspræsidenten i, at det ikke hjælper at have en Armee, naar man ikke har Penge til at underholde den. For ham staar det som en ligegyldig Ting, enten man har 19 eller 22 Batailloner, idet Armeen i begge Tilfælde vil udrette lige meget eller lige lidt; men det er derimod ikke ligegyldigt, om Regjeringen overlægger sit Budget. Han kan paa ingen Maade med Indenrigsministeren anse det for en let Sag at skaffe Penge, naar de skulle bruges; han tror det umuligt paa taalelige Vilkaar at skaffe Penge udenfra, og indenfra tror han desværre heller ikke, at det, som Forholdene ere, vil være let at bringe dem tilveie. Han kan derfor ikke andet end stærkt fremhæve Vanskeligheden af de finantsielle Forhold og Nødvendigheden af, at Udgifterne maa indskrænkes; og skøndt han skal følge sine Colleger, anser han det ikke forstandigt og rigtigt at stille sig altfor kradst op imod de af Folkethinget vedtagne Besparselser, hvorved det, forsaa-vidt Spørgsmaalet om Bataillonerne angaar, dreier sig om nogle og 60.000 Rdl. aarlig. Det vil dog aldrig lykkes at faa nogen Repræsentation til at gaa ind paa 22 Batailloner; og med Hensyn til den Fasthed, der skulde være vundet ved den nuværende Organisation, er den ikke saa gammel, at der ved nu at opgive den skulde tabes noget sært. For ham er der ikke fjerneste Tvivl om, at det vil være overordentlig godt sluppet, hvis det lykkes Regjeringen at fastholde 19 Batailloner foruden Garden, og det forstandigste tror han er, naar ikke tvingende Omstændigheder ere tilstede for Regjeringen, men det kan han ikke erkjende, at der er, ikke at forcere Tingene yderligere, end Repræsentationen med nogenlunde god Villie vil gaa.

Han skal endnu sluttelig kun med Hensyn til Spørgsmaalet i Almindelighed om, hvilke Ændringsforslag der af Krigsministeren maatte blive at stille i Landstinget, bemærke, at naar Krigsministeren har gjort Erfaring om, at det ikke er lykkedes ham at sætte

mange af sine Ændringsforslag igjennem i Folkethinget, saa holder Finantsministeren sig overbevist om, at det har været en medvirkende Aarsag til det lidet tilfredsstillende Udfald, at Ministeren ikke har syntes at ville give efter i noget.

Krigsministeren [Neergaard] yttrede, at han erkjender, at man i Landstthinget kun bør komme frem med saa faa Ændrings-Punkter som muligt, men man bør saa ogsaa holde fast paa dem. Iøvrigt skulde han i Anledning af, hvad Finantsministeren havde anført, bemærke, at ser man hen til Krigen, er en større Styrke af 3000 Mand af større Betydenhed end Besparelsen af nogle og 60.000 Rdl. er. Med Hensyn til Omdannelsen fra 22 til 19 Batailloner vil han særdeles gjerne imødekomme, naar de Meniges Antal ikke forringes, og naar han kan være sikker paa, at Armeen ikke vil blive mobiliseret, inden den nye Ordning er bragt istand. Men en saadan Sikkerhed kan jo ikke gives ham, og derfor stiller sig ogsaa, da det er hans Pligt som Krigsminister at paase, at Armeen er i kampdygtig Stand, Tinggen meget vanskeligt for ham.

Indenrigsministeren [Estrup] gjentog, idet han ganske kort beholdt sig til sit tidligere og fremdeles lægger største Vægt paa, at der ikke for Armeen tabes nogen Del af den vaabenøvede Masse, at det er sandsynligt, at man ved den endelige Organisation af Armeen kan fastholde 19 Batailloner foruden Garden, naar man nu gaar ind paa, at Tallet af Batailloner fastsættes saaledes, medens det derimod, naar senere de 22 Batailloner skulle reduceres til 19, ikke er givet, at Repræsentationen ikke vil reducere Officererne ved de 3 Batailloner.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] fremhævede paany, at det finansielle har sin store Betydning, og at man maa sørge for ikke at gaa Folkets Skatteevne for nær.

Finantsministeren [Fonnesbech] bemærkede yderligere, at selv om det kan lykkes ved stor Fastholden fra Regjeringens Side at skaffe sig et Votum i Landstthinget, vil det kun lede til, at alle de paa-gjældende Spørgsmaal komme igjen til at foreligge i et Fælledsudvalg, og man maa ikke overse, at Folkethinget har det store Flertal bagved sig. Man skal søge at forebygge, at man ikke ulægelig brouillerer sig mod Repræsentationen, som det er, der har den bevilgende Myn-dighed, og man maa navnlig ikke glemme, hvor vigtigt det er for Regjeringen at se at komme til Ende med Forfatningsspørgsmaalet.

Cultusministeren [Rosenørn-Teilmann] maatte bemærke, at ingen mere end han kan lægge Vægt paa Betydenheden af, at Regjeringen og Repræsentationen arbeide godt med hinanden, men det Hensyn skal efter hans Mening ikke stærkt pointeres overfor det Spørgsmaal, som her foreligger med Hensyn til Bataillonerne, hvor der dog i Folkethinget har samlet sig en temmelig betydelig Minoritet omkring Krigsministerens Forslag.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at saa sørgeligt det end var for Allerhøistsamme at foretage yderligere Indskrænkninger i Armeen, fandt han dog, at det var bedre nu end siden at gaa ind paa at reducere Antallet af Bataillonerne fra 22 til 19, naar man kan opnaa, at Mandskabet bliver lige stort. Da det iøvrigt ikke gjordes nødvendigt allerede endnu idag at afgive allerhøieste Bestemmelse med Hensyn til de flere foreliggende Spørgsmaal, skulde Hans Majestæt forbeholde sig at meddele Conseilspræsidenten samme en af de allernærmeste Dage.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 20. april 1866.

Aar 1866, Fredagen den 20de April, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, Marineministeren og Justitsministeren vare fraværende.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Aabning.

I Overensstemmelse med Indstillingen bemyndigede *Hans Majestæt* allernaadigst Conseilspræsidenten til paa Allerhøistsammes Vegne at aabne den til den 23de April d. A. sammenkaldte ordentlige Rigsdag, og behagede det derhos Hans Majestæt at forsyne det i saa Henseende allerunderdanigst forelagte Reskript, saavelsom det ligeledes allerunderdanigst forelagte allerhøieste Budskab til Rigsdagen med sin allerhøieste Underskrift.

Udenrigsministeren [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en confidential Mission til Berlin i politisk Øiemed, hvori, i Anledning af at den Kongelige Gesandt i

Paris i en Depeche af 13de April har meddelt, at den franske Regjering tilraader paa en indtrængende Maade den Kongelige Regjering at indlede directe Forhandlinger i Berlin tilsigtende et Forbund med Preussen, der medfører bestemte Forpligtelser og bestemte tilsikrede Fordele for Danmark, allerunderdanigst indstilles, at det allernaadigst maatte behage Hans Majestæt at bemyndige Udenrigsministeren til at handle i Overensstemmelse med denne Opfordring og til at meddele Baron Otto Plessen de for en confidentiel Mission til Berlin i dette Øiemed nødvendige Instructioner, samt til i Anledning af bemeldte Mission at tilskrive den Kongelige Gesandt i Berlin om Gjenstanden for samme og den Optræden, han vil have at iagttage.

Hans Majestæt Kongen kunde ikke andet end finde det haardt at tænke paa en Alliance med vore værste Fjender. Allerhøistsamme kunde heller ikke nægte, at det syntes ham, at Momentet ialtfald ikke endnu er der til at gjøre noget Skridt i saa Henseende. Som det af den Kongelige Gesandts Depeche af 13de April fremgik, var det paa en privat Henvendelse, som Gesandten ved en selskabelig Sammenkomst havde fundet Leilighed til at gjøre til den franske Udenrigsminister om dennes personlige Mening med Hensyn til, hvilken Politik Danmark burde følge, at Udenrigsministeren havde svaret, at han fandt det rigtigst, at Danmark søgte at slutte en saadan Alliance, som antydet, med Preussen, men Udenrigsministeren havde udtrykkeligt tilføiet, at dette var en Ting, som han ikke havde omtalt til Keiseren, og at hans Svar altsaa ikke var noget officielt. Da saaledes den franske Udenrigsministers Yttringer til den Kongelige Gesandt kun ere et ved Gesandts private Henvendelse bevirket personligt Raad og ikke en af den keiserlige Regjering udtalt Erkjendelse af, hvor vigtigt det vilde være for Danmark at slutte hin Alliance, vidste Hans Majestæt ikke, om dog ei det hele Skridt allerede nu, inden man kjender den franske Regjerings Anskuelse om Sagen, at henvende sig til den preussiske Ministerpræsident i den paagjældende Anledning maatte anses for noget forhastet. Hans Majestæt troede navnlig ogsaa, at jo mindre det ser ud, som om vi ere forhippede paa at slutte en Alliance med Preussen, som, hvad jo den preussiske Regjering maa kunne sige sig selv, ikke kan være begrundet i Sympathi, men alene vil ske af Egennytte, desto større et endeligt Resultat vilde vi maaske kunne opnaa.

Udenrigsministeren [Krag-Juel-Vind-Frijs] maatte bemærke, at

den franske Udenrigsministers omhandlede Udtalelse var af ham 2, 3 Dage efter bleven gjentagen overfor den Kongelige Gesandt paa samme Maade som første Gang. Fra den franske Udenrigsministers Side var det da tillige blevet fremhævet, at Sagen jo var af en delicat Natur, og at Frankrigs Stilling derhos var saa vanskelig, da den keiserlige Regjering ønskede at vedligeholde sin Neutralitet med Hensyn til Spørgsmaalet om Hertugdømmerne, men at han intet Øieblik tvivlede paa, at Keiserens Mening var samstemmende med hin Udtalelse. Den herværende franske Gesandt havde ogsaa igaar, da Udenrigsministeren havde en Samtale med ham, ganske yttret sig i samme Retning som oftnævnte Udtalelse, og det havde for Udenrigsministeren været klart, at Gesandten var fuldt vidende om de Samtaler, som havde fundet Sted mellem den franske Udenrigsminister og den Kongelige Gesandt i Paris. Man kan derfor ganske vist heller ikke betragte den franske Udenrigsministers Udtalelser i den paagjældende Henseende som hans blotte individuelle Mening. Hvad der nu fra den Kongelige Regjerings Side skulde gøres var jo ogsaa kun at fornemme det preussiske Kabinet's Stemning med Hensyn til det omhandlede Punkt, og ligesaa vist som det er, at man fra fransk Side ikke har villet give den Kongelige Regjering det omspurgte Raad uden at være instigeret af Preussen, ligesaa vist vil det ikke være det preussiske Kabinet ubekjendt, at saadant et Skridt er sket. Det havde jo iøvrigt overfor de Yttringer, som fra den preussiske Ministerpræsident gjentagende vare faldne til den Kongelige Gesandt i Berlin, om det ønskelige i at Danmark tog Initiativet med Hensyn til Alliance-spørgsmaalet, stadigt været Udenrigsministerens Standpunkt at afvente en ligefrem Opfordring fra Preussens Side til os om at gaa ind paa Sagen; men efterat der nu af den franske Regjering var givet os det Raad at indlede Forhandlinger i Berlin, troede han rigtignok, at vi, som vor politiske Stilling er, vilde løbe Fare ved ikke at følge dette Raad.

Forøvrigt skulde han endnu kun, idet han henholdt sig til, hvad der i den refererede Forestilling nærmere var udviklet, tilføie, at han havde anmodet den Kongelige Gesandt i Paris om pr. Telegraph bestandig at holde ham til enhver Tid au fait med, hvorvidt de senere Dages Begivenheder maatte medføre en Forandring i den keiserlige Regjerings Anskuelse om Betimeligheden af det omhandlede Skridt overfor det preussiske Kabinet.

Indenrigsministeren [Estrup] yttrede, at han ganske samstemmer i

Følelsen af det ydmygende i, at vi muligen skulle komme til at kjæmpe Side om Side med dem, som have plyndret os. Han har iøvrigt ikke stor Tro til, at det foreslaaede Skridt vil føre videre end til indledende Underhandlinger, men han vilde i ethvert Fald anse det for i høi Grad betænkeligt at afvise en saadan direkte Opfordring, som er sket fra den franske Regjerings Side. Vel er det ikke ad officiel Vei, at Opfordringen er kommet, men han tvivler paa, at slige Meddelelser i Reglen komme ad officiel Vei, og Frankrigs meget udprægede Stilling overfor de paagjældende Spørgsmaal vilde egentlig ogsaa gjøre det umuligt for den Keiserlige Regjering at meddele hin Opfordring paa anden Maade end sket er. Det, der for ham er det betænkelige ved at afvise Opfordringen, naar den kommer til os med saadanne Udtryk, som at det foreslaaede Skridt er »Danmarks eneste Chance«, er, at han frygter for, at det, hvis man ikke retter sig efter den, meget let vil have til Følge, at vi senere vilde se os skuffede i vore Forventninger om Støtte fra den Side, der saagodtsom er den eneste, hvorfra vi kunne regne paa en saadan. Ved Siden af at det saaledes vilde virke directe skadeligt ikke at følge det Raad, som gives i den omhandlede Depeche af 13de April, er det, hvorved denne Depeche har især gjort et nedtrykkende Indtryk, at hans Haab om ad fredelig Vei at naa, hvad der for ham staar som een af Betingelserne for at bevare den danske Stat, betydeligen svækkes ved den gjorte Meddelelse; det synes at fremgaa, at Preussen betragter Hertugdømmernes Annexion som fait accompli, som noget Preussen ikke under nogen Omstændigheder vil opgive, enten det saa seirrig gaar ud af Kampen eller ikke.

Idet han saaledes er enig med Udenrigsministeren i, at der er fuld Opfordring for os til med størst mulig Forsigtighed at gjøre Skridt i Berlin i den paagjældende Henseende, tror han tillige, at der er al Anledning til ikke i Ordets egentlige Forstand at tilbyde nogen Alliance, men kun til at antyde Danmarks Modtagelighed for at inklade sig i Forhandlinger om en saadan, naar Preussen maatte udtale sig i den Retning; men han har ogsaa kun forstaaet Udenrigsministeren saaledes, at dette er Meningen med det foreslaaede Skridt. Hvad angaar Tidspunktet til at gjøre dette Skridt, da forekommer det ham, at Øieblikket nu er det rette, og det vil neppe staa til Ens Raadighed siden at gribe det, naar det nu lades ubenyttet; netop før Krigen bryder ud, kunde det være, at Preussen kunde staa sig ved at give

for den Bistand, vi kunde yde, en, i hans Tanker uforholdsmæssig høi Betaling, som det derimod maaske ikke senere vilde have samme Opfordring til at indlade sig paa. Man kan heller ikke med Hensyn til Spørgsmaalet om at opsætte det omhandlede Skridt se bort fra den Mulighed, at Preussen, hvis det frygter for, at vi ikke ville slutte os til det, eller at vi endog ville yde dets Modstandere Hjælp, skal siden foretrække at forsøge at tvinge os til, hvad det nu kunde ville købe os til.

Forsaavidt Prisen for Alliancen angaar, da er han enig i, at en mindre Pris end Linien sydfor Flensborg kunne vi ikke gaa ind paa, da en nordligere Linie ikke giver den Betyggelse for Fremtiden, som vi maa have. Med Hensyn til de Offre, som vi skulde bringe, da er det Offer, »at den danske Flaade skulde stilles til den preussiske Flaades Disposition«, saa bittert, at vist enhver Dansk vilde krympe sig derved, men Indenrigsministeren haaber ogsaa, at man ikke har tænkt sig, at dette Punkt skulde tages lige efter Ordene.

Der var endnu eet Punkt, som han skulde berøre, og det var Regeringens Stilling overfor Indlandet, naar det kom dertil, at der sluttedes en Alliance med Preussen. Det vilde da ganske vist have samme Modbydelighed for hver dansk Mand, som det har for Regeringen, at alliere sig med Danmarks Dødsfjender; men dersom (og det troede han var Mening, om han ellers har forstaaet Tanken af den oftnævnte Depeche ret) Danmarks Optræden skulde indskrænke sig til at forsvare mod hvilkensomhelst af Preussens Fjender dansk Territorium og navnlig det nordlige Slesvig, som skulde være Alliancens Løn, hvoraf da fulgte, at dette med Dyppel og Als indbefattet blev besat af os, saa vilde, troede han, Nationalitetsfølelsen og den almindelige Mening være fuldkommen forsonet ved den Kjendsgerning, at det danske Flag igjen kom til at veie paa Dyppel og Als.

Idet han altsaa i eet og alt kan slutte sig til Udenrigsministeren, er det imidlertid selvfølgelig i den Fortrøstning, at denne har vidst at vælge den rette Mand til de paagjældende Forhandlinger i Berlin, og at disse føres med den prudence, som er tilraadet i Depechen af 13de April.

Finantsministeren [Fonnesbech] bemærkede, at saagodtsom alt, hvad han havde kunnet ønske at udtale, allerede var fremført af Indenrigsministeren, og at han derfor kunde indskrænke sig til nogle

faa Bemærkninger. Ogsaa han er af den Mening, at Regjeringen, hvor haardt det end kan være, bør følge den i den omhandlede Depeche tilraadede Vei; det er gjentagende i Depechen fremhævet, at denne Vei, efter den franske Udenrigsministers Skjøn, er den eneste, Danmark har at vælge, og det forekommer ham, at den Erfaring, vi har havt, leder til at tro, at Frankrig ikke vil foretage noget umiddelbart for os. Den Betragtning kan heller ikke skydes tilside, at den eneste af vore Naboer, som har egentlig Magt til at skade os, netop er Preussen, og Indenrigsministeren har med rette henledet Opmærksomheden paa den Fare, vi løbe ved ikke frivilligt at gaa ind paa saadant et Skridt som det af Frankrig foreslaaede, den nemlig at Preussen da vil tvinge os. Dette kunde navnlig ske ved en Gjentagelse af, hvad der skete i 1807, og vore Forsvarsmidler ere i det hele ikke i Øieblikket i saadan Stand, at det med Vished kunde forudsættes, at vi vilde kunne modsætte os et coup de main. I Tilfælde af at det virkelig kommer til Krig, ville vi vist heller ikke kunde undgaa at trækkes med, og om vi ogsaa til den Tid erklærede os neutrale, vilde Preussen dog ikke anse sig sikkert derved. Man kan ei heller lade ude af Betragtningen Hensynet til, om ikke Preussen, naar vi vægre os ved en Alliance med det, kunde søge at vinde en Sikkerhed i Østersøen med et Forbund med vore Naboer paa den anden Side Sundet. Det er netop før Krigens Udbrud, at Tidspunktet er til at skabe sig Allierede, og det er vel tænkeligt, at der ikke senere vilde tilbyde sig Leilighed for os til, hvad der nu blev forsømt fra vor Side, navnlig ikke til at faa den Pris for vor Alliance, som nu er stillet op.

Han skal derfor, ihvor bitter og haard en Alliance med Preussen end kan være, en Bitterhed, som imidlertid dog vil mildnes ved, at vi kunne komme til at besætte Nordslesvig til en Linie sydfor Flensborg, ganske slutte sig til Udenrigsministeren, ogsaa med Hensyn til Tidspunktet.

Udenrigsministeren [Krag-Juel-Vind-Frijs] skulde blot bemærke, at det er udtrykkeligt fremhævet af den franske Udenrigsminister, at det vil blive Preussen lettere paa det nuværende Tidspunkt at opgive noget af Hertugdømmerne end senere.

Krigsministeren [Neergaard] yttrede, at det tilvisse vil være meget smerteligt for Armeen at komme til at staa Side om Side med Preussen, men at paa den anden Side vil Indledelsen af Underhand-

linger i Berlin give bedre Leilighed til at faa Tid til at udvikle vore militære Midler og kan maaske afvende en Forholdsregel, som i dette Øieblik vilde træffe os aldeles uforberedte. Væsentligt vil det jo med Hensyn til Spørgsmaalet om den paagjældende Alliance komme an paa, hvilke Udsigter Preussen har til endeligen at blive Seirherre, og hvor stor Tillid der kan tillægges Preussens Løfter til os. Sandsynligheden er vistnok for, at Preussen ligeoverfor Østerrig vil være den stærkere; af væsentlig Betydning i Henseende til det endelige Udfald af Krigen vil det imidlertid være, hvorledes navnlig Rusland vil stille sig til Sagen, og ganske særdeles vil det jo bero paa Frankrigs Holdning. Da det nu netop er Frankrig, hvorfra Raadet at gjøre det omhandlede Skridt er udgaaet, saa forekommer det ham, at der er saameget mere Grund til at indlede de paagjældende Underhandlinger, der i ethvert Fald, som alt bemærket, foreløbig vil skaffe os Tid til at udvikle vore militære Kræfter og derved skaffe os mere Sikkerhed, end hvis vi nu undlode at tage hint Raad tilfølg. En Betingelse for at slutte en saadan Alliance, som foreslaaet, maatte da forresten være, at vi kom til at besætte Nordslesvig med Dyppel og Als, og man maatte saa desuden først sikkre sig, at det ikke skulde forstaas efter Ordene, at vor Flaade, som er den større blev »stillet til Disposition for den preussiske Flaade«, hvad der heller neppe kan være Meningen.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det endelige Resultat af en Krig mellem Preussen og Østerrig kan efter den Overbevisning, han nærer, ikke være tvivlsom. Østerrigs Stridskræfter ville svækkes overordentlig navnlig paa Grund af den farlige Stilling, som det indtager overfor Italien; ogsaa Frankrigs Holdning vil være Østerrig farlig, og Hans Majestæt tror, at tilsidst holder Frankrig sig mere til Preussen end til Østerrig. Rusland vil vel holde sig neutralt, men det vil dog ogsaa være mere venskabeligt stemt mod Preussen end mod Østerrig. Det endelige Udfald af Krigen vil, antager Hans Majestæt, sikkert være gunstigt for Preussen og altsaa ogsaa for dets Allierede.

Udenrigsministeren [Krag-Juel-Vind-Frijs] vilde blot, hvad Rusland angik, erindre om, ogsaa det har før udtalt, at hvis vi vilde have noget tilbage af, hvad vi havde mistet ved Krigen, var det i Berlin, at vi maatte søge at faa det.

Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Rosenørn-Teilmann] bemærkede, at naar han slutter sig til Udenrigsministe-

rens foreliggende Indstilling om at gjøre det omhandlede Skridt i Berlin, saa er det for en væsentlig Del igjennem den Betragtning, som Krigsministeren har fremhævet, at vi derved kunne faa Ro til at foretage de Forberedelser i militær Henseende, som for alle Eventualiteter ere fornødne. Han nærer iøvrigt ikke stort Haab om, at det ved hint Skridt tilsigtede Resultat vil naas uden stor Vanskelighed, men da Frankrig er den eneste Magt, som har tilkjendegivet nogen virkelig Tilbøielighed til at støtte os, forekommer det ham at ville være i høi Grad uforsigtigt, hvis man ikke fulgte det givne Vink, og han har heller ikke nogen Tvivl om, at den franske Udenrigsminister efter den Maade, hvorpaa han har udtalt sig, har nøie kjendt Keiserens Mening. Sluttelig maatte han kun ligesom Indenrigsministeren fremhæve, at naar han slutter sig til Udenrigsministerens Indstilling, saa er det naturligvis under Forudsætning af, at man har været heldig i Valget af den Mand, som er bestemt til at indlede de paagjældende Forhandlinger i Berlin.

Efterat *Hans Majestæt Kongen* derpaa havde bemærket, at der synes ham i flere af Ministrenes Yttringer at ligge lige som en Slags Mistillid til den Personlighed, der er valgt til at føre de foreslaaede Forhandlinger, yttrede *Udenrigsministeren* [Krag-Juel-Vind-Frijs], at han var vis paa, at hans Colleger stolede fuldkommen paa hans Dom med Hensyn til den paagjældende Personlighed, for hvis Valg han imidlertid naturligvis bærer Ansvar; i hvilken Anledning *Cultusministeren* [Rosenørn-Teilmann] og *Indenrigsministeren* [Estrup] derefter udtalte, at de begge vare ganske overbeviste om, at Udenrigsministeren vilde vide at have valgt den rette Personlighed, men at de aldeles ikke kjende denne og, som ogsaa af Udenrigsministeren allerede bemærket, naturligvis ikke kunne have noget Ansvar med Hensyn til Udførelsen af det paagjældende Hverv.

Hans Majestæt Kongen behagede dernæst allernaadigst at bifalde Udenrigsministerens foreliggende Indstillinger i deres Helhed.

Paa Marineministerens Vegne refererede derpaa *Indenrigsministeren* [Estrup] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges de af Rigsraadet vedtagne tvende Love om Forandring af Plakaten af 1ste December 1840 angaaende Betalinger for Sømærker i Præstø Fjord og angaaende Erlæggelse af en Prikkeafgift for Løbet fra Marstal til Rudkjøbing.

I Overensstemmelse med Indstillingen bleve begge disse Love alderhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Krigsministeren [Neergaard] refererede en allerunderdanigst Forstilling om Foranstaltninger fra Krigsbestyrelsens Side i Anledning af de nuværende europæiske Forhold, hvori indstilles, at Krigsministeriet allerhøist bemyndiges til:

- 1) At indkalde c. 600 Constabler som Completering af Besætningen paa Kjøbenhavns Søforter, og
- 2) Confidentialt at paalægge den commanderende General i 2det Generalcommandodistrikt at være betænkt paa i paakommende Tilfælde Nødvendigheden af enten øieblikkeligen at befale Indkaldelse af Liniemandskabet til Generalcommandoens Afdelinger eller, hvis dette ikke lykkes, hurtig at kunne rømme Kadrer og Depoter af de i Jylland værende Batailloner og Regimenter efter Omstændighederne enten til Fyn eller til Sjælland.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det forekom Allerhøistsamme, at naar der nu gjøres indledende Skridt til en Alliance med Preussen, de af Krigsministeren foreslaede Foranstaltninger kunne bortfalde, thi kommer den Alliance istand, antager han, at disse Foranstaltninger ere overflødige. Men iøvrigt var Hans Majestæt overbevist om, at Krigsministeren har saa vel overtænkt den Plan, han vil følge, at Allerhøistsamme ganske kan slutte sig dertil.

Krigsministeren [Neergaard] maatte bemærke, at hvis Alliancen med Preussen ikke kommer istand, staar Preussen fuldstændigt rustet, og det er for at sikkre os imod, at Preussen, der jo aldrig har været saa paalidelig, at der ikke skulde være Grund for os til at frygte, paa eengang gjør et Coup, at han har anset det for sin Pligt at andrage paa, at de af ham foreslaede Foranstaltninger træffes; Kjøbenhavn er det farligste Punkt paa Sjælland og er, naar det er fuldstændigt uden Forsvar, saa overordentligt indbydende for en Fjende.

Hans Majestæt bifaldt derefter allernaadigst Krigsministerens Indstillinger.

Krigsministeren [Neergaard] meddelte derpaa Resultatet af Afstemningen ved 2de Behandling i Rigsraadets Landsting af Krigsministeriets Budget, idet han, hvad Spørgsmaalet med Hensyn til Hans Majestæt Kongens Adjutanter angik, fremhævede, at han ikke tror, at det vil være gjørligt ved Sagens 3die Behandling at kunne gennemføre Bibeholdelsen af hele det nuværende Antal Adjutanter, der er 1 større end efter Planen af 1842.

Efterat det ligeledes af *de øvrige Ministre* var blevet udtalt, at

de heller ikke antog, at det vilde kunne lade sig gjøre at føre det nuværende Antal Adjutanter igjennem i Repræsentationen, yttrede *Hans Majestæt Kongen*, at naar det ikke kunde være anderledes, maatte Allerhøistsamme finde sig i at give Afkald paa 1 Adjutant, men det skete da kun under den udtrykkelige Betingelse, at de øvrige nuværende Adjutanter kom til fremdeles at staa ligesom hidtil, saavel med Hensyn til Lønning som i anden Henseende.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende to Lovudkast:

- 1) Udkast til Lov om en Forandring af Loven af 19de Januar 1863.
- 2) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Borgmester og Auctionsdirecteur i Aarhus.

I Overensstemmelse med Indstillingerne bleve begge disse to Lovudkast allerhøist approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1867 til 31te Marts 1868.

Overensstemmende med Indstillingen blev dette Lovforslag allerhøist approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om Pensionering af de Hofbetjente, som have staaet i Højsalig Landgrevinde af Hessen, Prindsesse til Danmark Louise Charlottes Tjeneste.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allerhøist at stadfæste denne Lov.

Den fungerende Justitsminister [Rosenørn-Teilmann] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Confirmation paa en af Amtmand, Kammerherre Baron Rosenkrantz og Hustru affattet Disposition angaaende Oprettelsen af et Fideicommis paa 70.000 Rdl., m. m., hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at meddele allerhøieste Confirmation paa den af Amtmand over Thisted Amt, Kammerherre og Hofjægermester, Baron Gottlob Emil Georg Frederik Rosenkrantz, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, og Hustru, Baronesse Elisabeth Louise Rosenkrantz under 10de Februar d. A. affattede Disposition angaaende Oprettelsen af et Pengefideicommis paa 70.000 Rdl., samt paa den af dem den 28de s. M. oprettede Fundats for et Legat til Fordel for den tjenende Klasse.

Paa dertil af *Conseilspræsidenten* [Krag-Juel-Vind-Frijs] given Anledning blev denne Sag udsat til et følgende Geheime-Statsraads-Møde, for at han kunde have Leilighed til at gjøre sig nærmere bekendt med den.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet torsdag d. 26. april 1866.

Aar 1866, Torsdagen d. 26de April, var det Geheime-Statsraad samlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, Marineministeren og Justitsministeren vare fraværende.

Den fra forrige Geheime-Statsraads-Møde udsatte Sag angaaende den da refererede Forestilling om Confirmation paa en af Amtmand, Kammerherre Baron Rosenkrantz og Hustru affattet Disposition angaaende Oprettelsen af et Fideicommis paa 70.000 Rdl. m. m. blev paany foretagen.

Efterat *den fungerende Justitsminister* [Rosenørn-Teilmann] havde bemærket, at *Conseilspræsidenten*, der nu havde haft Leilighed til at gjøre sig nærmere bekjendt med Sagen, ikke havde nogen Betænkelighed ved den i Justitsministeriets Forestilling gjorde allerunderdanigste Indstilling, og da heller ingen af de øvrige Ministre fandt Betænkelighed ved denne, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde Indstillingen.

Den fungerende Justitsminister [Rosenørn-Teilmann] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved følgende 4 Lovudkast forelægges:

- 1) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til det med Embedet som Byfoged i Rudkjøbing og Herredsfoged i Nørre- og Sønder Herreder paa Langeland hørende Embede som Byskriver i Rudkjøbing og Herredsskriver i Nørre- og Sønder Herreder paa Langeland.
- 2) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Herredsfoged og Skriver i Holmans, Elbo og Brusk Herred.
- 3) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Storehedinge samt Herredsfoged og Skriver i Stevns og Faxe Herreder, og

- 4) Udkast til Lov om Vederlag for Contoirudgifter til Embedet som Byfoged og Byskriver i Sæby og Herredsfoged og Skriver i Dronninglund Herred.

I Overensstemmelse med Indstillingen bleve disse 4 Lovudkast allerhøiest approberede til Forelæggelse for Rigsdagen.

Den fungerende Justitsminister [Rosenørn-Teilmann] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Livsstrafs Eftergivelse for Jens Nielsen.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Jens Nielsen, ogsaa kaldet Jens Matros, den ham ved Høiesterets Dom af 28de f. M. for attenteret Voldtægt, i Medfør af D. L. 6-13-18 idømte Straf af at miste sit Liv, imod at han hensættes til Tugthusarbeide i 10 Aar.

Fremdeles refererede *den fungerende Justitsminister* [Rosenørn-Teilmann] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Arrestantinden Maren Sørensen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestantinden Maren Sørensen, der tiltales for at have født i Dølgemaal og for at have ombragt sit Barn, den hende ved Høiesterets Dom af 28de f. M. i Medfør af D. L. 6-6-7 idømte Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, mod at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt Kongen fandt, at der, naar henses til den Straf, som i den nye Straffelov er fastsat for den af domfældte begaaede Forbrydelse, var Anledning til at lade hende slippe med en ringere Straf end Tugthusarbeide paa Livstid, i hvilken Henseende en Formildelse til 10 Aars Tugthusstraf forekom Allerhøiestsamme at ville være passende, og efterat *den fungerende Justitsminister* [Rosenørn-Teilmann] havde yttret, at han, efter hvad der ligger for, ikke skulde erklære sig mod en saadan Formildelse, hvilken derefter ogsaa blev tiltraadt af de øvrige Ministre, resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at den idømte Livsstraf bliver at eftergive domfældte, imod at hun hensættes til Tugthusarbeide i 10 Aar.

Sluttelig refererede *den fungerende Justitsminister* [Rosenørn-Teilmann] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs eftergivelse for Arrestanten Peder Pedersen af Endersløv, hvori indstilles, at Arrestanten Peder Pedersen af Endersløv Sogn maa eftergives den ham ved Høiesterets Dom af 5te d. M. for Brandstiftelse,

i Medfør af Forordningen af 26de Marts 1841 § 1 samt for Betleri idømte Livsstraf, mod at han hensættes til Tugthusarbeide i 10 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder fra den 23de Marts til den 20de April, begge incl. bleve oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 4. maj 1866.

Aar 1866, Fredagen d. 4de Mai, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, Marineministeren og Justitsministeren vare fraværende.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] gav en Oversigt over de Punkter, hvori Rigsraadets Folkething ved den der stedfundne Afstemning over de fra Landstinget tilbagesendte Bevillingslove for Marineministeriet og Krigsministeriet var fraveget Landstingets Beslutninger. Iblandt disse Punkter udhævdede han specielt Spørgsmaalet angaaende Hans Majestæt Kongens Adjutanter, med Hensyn til hvilket Folkethinget, istedetfor at Landstinget, overensstemmende med det af Krigsministeren indbragte Ændringsforslag, havde bevilget Gagen til 4 Adjutanter hos Kongen og 1 Adjutant hos Kronprindsen, har, og det under den af Thinget ved Sagens 3die Behandling vedtagne Form, kun voteret til 3 Adjutanter hos Kongen 8000 Rdl. Ministeriet havde lagt megen Vægt paa dette Punkt, saaledes som det var vedtaget af Landstinget, og det kunde ikke være Folkethinget uklart, at man ikke saa sig istand til at give efter paa det Punkt, men desuagtet har Ministeriet dog ikke kunnet faa Thinget til at gaa med sig deri. Nu staar altsaa Sagen saaledes, at den skal tilbage til Landstinget, og hvis dette Thing saa ikke slutter sig til Folkethinget, men fastholder sin tidligere Beslutning, gaar Sagen til et Fælledsudvalg, der for Rigsraadets Vedkommende endelig deciderer den. Spørgsmaalet er da nu her, hvorledes Regjeringen fremdeles skal stille sig til Sagen. Det er ganske vist, at Ministeriet efter den Stilling, som det har indtaget navnlig overfor Forfatningssagen,

ikke kan anse Nedsættelsen af et Fælledsudvalg for ønskelig; men paa den anden Side er Ministeriet sig bevidst at være gaaget saa vidt i Indrømmelser overfor Repræsentationen, som det tror at kunne forsvare, naar det, isærdeleshed under den Gjæring, som nu finder Sted i Europa, skal med nogen Nytte være en Støtte for Kronen og Landet; og naar Ministeriet ikke er istand til at kunne gennemføre et Punkt af saa ringe finantsiel Betydning som det omhandlede (thi det hele, hvorom det dreier sig, er kun 5000 Rdl., og det finantsielle Hensyn har derfor ikke kunnet være et Moment, hvoraf Thinget ved Afgjørelsen af Spørgsmaalet om Adjutanterne har ladet sig bestemme), er det derfor heller ikke istand til at kunne støtte Kongen eller Landet under saa faretruende Stilling udadtil som den nærværende. Den Opfattelse gjør, at Ministeriet, da det ikke er muligt at vedligeholde den nødvendige Agtelse for det, naar det paa ethvert Punkt maa vige, maa anse det tilraadeligt at holde fast paa hint Punkt, og det vil saaledes være Ministeriets Pligt at indbringe i Landstinget et Ændringsforslag, hvorved Thingets tidligere Beslutning med Hensyn til det omhandlede Spørgsmaal retableres. Hvilken Modtagelse et saadant Ændringsforslag til faa, er det umuligt at beregne, da der, uagtet Ministeriet vel i Almindelighed har fundet en Støtte i Landstinget, er i dette Thing enkelte Medlemmer, som af Hensyn til det lidet ønskelige i et Fælledsudvalg ville søge at forhindre Nedsættelsen af et saadant; men skjøndt der saaledes ikke med nogen Vished lader sig sige noget bestemt i saa Henseende, maa Ministeriet dog alligevel vedblivende være af den Mening, at man bør holde fast paa det oftnævnte Punkt, baade af Hensyn til selve dets Natur og med Hensyn til Ministeriets Stilling. Bliver da Resultatet, at Sagen gaar til Fælledsudvalg, er det endnu vanskeligere at sige, hvad Udfaldet der vil blive; hvis det imidlertid ikke bliver til Gunst for Ministeriet, saa har dette da udtømt alle de constitutionelle Midler, som findes til Raadighed, og det kan ikke nægtes, at Ministeriet da staar med en saadan Svækkelse, at Hans Majestæt ikke kan være tjent med længere at beholde det, men maa søge sig andre Raadgivere. Hans Majestæt ved, hvor nødtigt Ministeriet, da det anser som sit særlige Hverv at bringe den Strid og Forvirring, der er i Forfatningssagen, til Ende, gaar bort, førend dette Maal er naaet; Ministeriet har derfor ogsaa stedse ladet Hensynet dertil være det overveiende for sig og er gaaget ind paa Indrømmelser overfor Repræsentationen, som

det strengt taget maaske ikke kunde billige, men der maa dog være en Grændse i den Henseende, og kan man ikke engang gennemføre saadant et Punkt som det, hvorom der her er Spørgsmaal, saa er man heller ikke istand til paa andre Punkter at kunne udrette noget.

Cultusministeren [Rosenørn-Teilmann] maatte bemærke, at naar Conseilspræsidenten havde sagt, at hvis Sagen i Fælledsudvalget gik Ministeriet imod, vare hermed alle constitutionelle Midler, som det havde til Raadighed, udtømte, saa havde han forsaa vidt ikke Ret, som der vilde være eet constitutionelt Middel tilbage, nemlig at opløse Repræsentationen og udskrive nye Valg. Dette var imidlertid en Forholdsregel, som Cultusministeren paa ingen Maade vilde tilraade, og praktisk var han altsaa enig med Conseilspræsidenten. Paa den anden Side er det ham fuldkommen klart, at Regjeringen maa se at bringe Sagen i et Fælledsudvalg, og han har ogsaa Haab om, at den der kan føres igjennem; men skulde dette ikke lykkes, vilde han deri se en saadan Mangel paa Tillid hos Repræsentationen og Folket til Hans Majestæts nuværende Raadgivere, at han ikke vilde kunne tilraade Hans Majestæt at beholde dem. Paa et tidligere Stadium havde han udtalt sig for, at man med Hensyn til Adjutant-Spørgsmaalet skulde gaa ind paa et Mæglingsforslag i den Retning, at Pengene bevilgedes under den af Folkethinget vedtagne Form, men med et større Beløb; nu derimod, efterat Ministeriet har fulgt en anden Fremgangsmaade, forekom det ham umuligt at give efter og aldeles nødvendigt at se at drive Sagen igjennem i et Fælledsudvalg.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme anser det for at være baade i Landets og i hans egen Interesse, at Ministeriet søger at holde sig saalænge som muligt i sin Stilling; og det er derfor ogsaa Hans Majestæts Ønske, at Ministeriet benytter alle constitutionelle Midler for at vise, at det ikke vil give efter: først maa altsaa Sagen søges bragt i et Fælledsudvalg, og hvis det da ikke lykkes der at føre den igjennem, maa Opløsning af Repræsentationen finde Sted. Hans Majestæt tror, at Ministeriet har en saadan Stilling overfor Nationen, at naar Repræsentationen opløses, og nye Valg ske, vil man være kommet til den almindelige Erkjendelse, at de nuværende Repræsentanter ere gaaede for vidt, og Valgene ville blive bedre. Hans Majestæt vil derfor bede Ministeriet at følge hans Ønske, der ikke alene er hans personlige, men tillige hans Ønske som Regent;

og Allerhøistsamme er overbevist om, at Ministeriet derved vil gjøre sig endmere fortjent af Landet. Hvis der i en Opløsning af Repræsentationen var det mindste Uconstitutionelle, vilde Hans Majestæt visselig ikke opfordre Ministeriet til at gjøre et saadant Skridt, men Opløsning er Regjeringens constitutionelle Ret, og Hans Majestæt finder, at det, overfor hvad der fra Repræsentationens Side sker, er Regjeringens Pligt fra sin Side at gaa til Grændsen af den Ret, som constitutionelt er tilstaaet den.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] maatte bemærke, at under de nærværende Forhold, saaledes som de faktisk stille sig, vilde efter hans Overbevisning en Opløsning af Repræsentationen kun frembringe Forvirring og let føre til et endnu værre Resultat; og ikke alene med Hensyn til Ministeriets Stilling, men ogsaa for hele Kongedømmets egen Skyld vilde han meget fraraade ethvert Forsøg paa at benytte det Middel, som det altid er misligt at bruge, naar der ikke er Sandsynlighed for, at det kan bringe til et forønsket Resultat. En Opløsning i det nuværende Øieblik, hvor der snart forestaar et nyt almindeligt Valg til Rigsdagen, vilde blive benyttet som et væsentligt Agitationsmiddel med Hensyn til Forfatningssagen i den Retning at føre Hans Majestæt til i denne Sag at slaa ind paa en anden Vei end den, der har været fulgt af Regjeringen siden Fredsslutningen; og han tror, at hvis det kom dertil, og der nu skulle slaas en Streg over alt, hvad der fra Regjeringens Side er gjort i Forfatningssagen i de siden den Tid forløbne Aar, vilde det for enhver Regjering, og ogsaa for Kongemagten selv, være en Svækkelse, der tilfødtes den. Efter sin fulde Overbevisning vilde han handle imod Hans Majestæts Interesse ved at tilraade Opløsning.

Hans Majestæt Kongen erindrede, at det, fordi man opløser Repræsentationen, jo slet ikke er sagt, at man vil komme til at gaa en anden Vei i Forfatningssagen. Opløsning er, det maatte Hans Majestæt gjentage, et fuldkommen constitutionelt Middel, hvorved man forsøger at opnaa, hvad man vil sætte igjennem, og Allerhøistsamme ved ikke, hvorfor man ei skal prøve dette Middel.

Cultusministeren [Rosenørn-Teilmann] bemærkede, at han for sit Vedkommende er fuldstændigt overbevist om, at man vilde hengive sig til Illusioner, naar man troede, at Valgene efter en Opløsning af Repræsentationen vilde falde bedre ud. Det sørgelige er, at der er en saa complet Mangel paa Organisation fra den Side, der skulde

støtte Regjeringen, at der ikke kan paa nogen Maade ventes gennem nye Valg bevirket et bedre Resultat, og Regjeringen vilde derfor ved Opløsningen kun tilføies en Svækkelse. Han maa derfor ogsaa med Conseilspræsidenten paa det bestemteste fraraade Opløsning, men Spørgsmaalet om at benytte dette Middel ligger da forøvrigt ialtfald ikke for endnu.

Indenrigsministeren [Estrup] maatte være ganske enig i, at den Opgave ligger nu nærmest for Regjeringen at føre Sagen igennem i Landstinget og af al Magt at se at faa et Fælledsudvalg; hvad derefter skal ske, naar Sagen i Fælledsudvalget strander, ligger i Øieblikket fjernere. Han tiltræder iøvrigt ei ubetinget, at i Tilfælde af Opløsning et Omvalg ikke skulde føre til noget bedre Resultat; men det uheldige er det Nederlag, som Forfatningssagen afgjort vil lide, og der er ialtfald stor Fare for, at den vil kunne strande derpaa. Allerede ved et Fælledsudvalg er der en Fare for Forfatningssagen, da det, at det har vist sig nødvendigt at nedsætte et saadant, vil ved de nye Valg til Rigsdagen blive benyttet som et stærkt Agitationsmiddel mod den nye Grundlov; men trods den Fare vil han imidlertid dog ikke, som Sagen nu staar, finde nogen Betænkelighed ved at søge at drive den til Afgjørelse i et Fælledsudvalg. Ved nu at vige tilbage vilde Regjeringen tabe saa meget i den Anseelse, som den maa have, ogsaa for at kunne føre Forfatningssagen igennem, at der ikke kan være Tanke om at give efter; hvorimod den ved at holde fast vil maaske endogsaa kunne vinde tilbage, hvad den maatte have tabt ved allerede at være overfor Repræsentationen vejet saameget tilbage, som Tilfældet er. Regjeringen maa altsaa fastholde de enkelte Hovedpunkter, som efter den senest stedfundne Afstemning udgjøre Differentserne mellem Landsting og Folkething, og hvoriblandt først og fremmest for ham staar Spørgsmaalet om Adjutanterne, ikke just paa Grund af dette Spørgsmaals egen Betydenhed, men paa Grund af hele den Karakter, det har faaet. Det at Folkethinget har voteret en Sum til Adjutanthold, med andre Ord: til Hans Majestæts Civilliste, og at Adjutant-Spørgsmaalet saaledes derved er gjort til et Civilliste-Spørgsmaal, det er det, som gjør ham Modtagelsen af Folkethingets Bevilling med Hensyn til det paagjældende Punkt aldeles umulig. Det er saaledes efter hans Mening saavel for Ministeriets egen Skyld som for Kronens nødvendigt, at Ministeriet med al den Styrke, som det har, maa af al Magt holde fast, først i Lands-

thinget og siden i Fælledsudvalget ved sit tidligere; og han har det Haab, at det da ogsaa vil lykkes Regjeringen at føre Sagen igjennem; men kan man ikke føre den igjennem i Fælledsudvalget, saa kan Landet ikke være tjent med, at Hans Majestæt beholder de samme Raadgivere, som accepterede dette. Han kan for sit Vedkommende med Bestemthed sige, at han ikke vilde være med at tilraade Hans Majestæt at sanctionere den omhandlede Bevillingslov i den nuværende Skikkelse, saaledes som den er vedtaget af Folkethinget.

Krigsministeren [Neergaard] yttrede, at han aldeles tiltraadte, hvad Indenrigsministeren havde udtalt om Nødvendigheden af at maatte fastholde det omhandlede Punkt med Hensyn til Adjutanterne, saaledes som dette blev vedtaget ved Sagens 3die Behandling i Landstinget, og Ministeriets Anseelse vilde efter hans Overbevisning lide, naar man ikke gjorde det.

Men foruden Adjutant-Spørgsmaalet er der ogsaa andre Spørgsmaal, hvori Folkethinget ikke har villet slutte sig til Landstinget, og med Hensyn til hvilke det forekommer ham, at man ikke kan give Slip paa at faa retableret, hvad dette sidste Thing havde vedtaget. Dette gjælder saaledes den af Folkethinget indsatte Anmærkning om, at Secondlieutenanter, Underlæger og Dyr læger ei kunne erholde fast Ansættelse i Finantsperioden, en Tilføjning, som, idet den indeholder en ligefrem organisatorisk Bestemmelse, er et fuldstændigt Overgreb fra Thingets Side, og som han paa det bestemteste maa modsætte sig. Dernæst er der den af Folkethinget vedtagne Nedsættelse af de saakaldte Extraudgifter; ogsaa i denne Henseende maa han ønske, at der bringes et Ændringsforslag ind i Landstinget, om han end ikke just anser det for absolut nødvendigt, at den af Folkethinget bevilgede Sum bliver forhøiet, da han, forsaavidt det viser sig, at Summen ikke strækker til, vilde paa eget Ansvar anse sig beføiet til at afholde det manglende af, hvad der er bevilget til ubestemte Udgifter under Krigsministeriet. Endvidere har Folkethinget nægtet den af Landstinget vedtagne Forstærkning af Gardehusarerne med 40 Mand, hvilket Antal Krigsministeren iøvrigt havde ved et Ændringsforslag reduceret til 20. Endelig er der ogsaa Spørgsmaalet om Fouragerationerne, som Folkethinget kun vil give, forsaavidt de paagjældende Officerer virkelig holde det tilsvarende Antal Heste. Han kan ikke finde en saadan Indskrænkning med Hensyn til Fouragerationerne, der i Tidens Løb ere gaede over til i Virkeligheden at være

et Gagetillæg for Officererne, billig, og han kan ikke andet end bringe et Ændringsforslag frem om, at denne Indskrækning igjen fjernes, idet han imidlertid forresten vil i Henseende til dette Punkt aldeles slutte sig til sine Colleger.

Indenrigsministeren [Estrup] bemærkede, at heller ikke han biliger den af Folkethinget indskudte Anmærkning om, at Fouragerationerne herefter kun maa udbetales for det Antal Heste, som det godtgjøres, at Officererne virkelig holde; at Fouragerationerne nu oppebæres uden Hensyn til, om Hestene holdes, er ialtfald af de Misbrug, som have faaet Hævd i Aarenes Løb, og som man ikke igjennem Finantsloven skal rette. Det er i det hele taget ogsaa med Hensyn til den Tendents til igjennem Finantslovene at ville organisere og administrere, der dennegang i en Grad som ikke nogensinde tidligere har gjort sig gjældende hos Repræsentationen, nødvendigt, at Regjeringen stemmer sig imod en saadan Tendents. Man kan dog ikke taale denne Tendents gennemført til det yderste og tage imod alt, hvad der af Repræsentationen forsøges sat ind i Finantsloven paa den Maade.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme, naar der ikke foreligger nogen tidligere af Regjeringen udstedt bestemt Ordre for, at Officererne kun kunne faa Fouragerationerne, naar de virkelig holde Hestene, maatte finde det ubilligt nu at gjøre en saadan Indskrækning, som Folkethinget har vedtaget; skulde det ske, saa maatte der da ialtfald gives Officererne en Sum til Remontering. Hans Majestæt kan i det hele ikke anse det forsvarligt handlet overfor Armeens Officerer, netop som de i Krig have gjort deres Pligt og kjæmpet med Tapperhed, at indskrænke dem i deres Indtægter.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] maatte bemærke, at saalænge der har existeret lovgivende Forsamlinger i Danmark, som have havt med Armeens Lønningsvilkaar at gjøre, saalænge har Spørgsmaalet om Fourageringsrationerne været paa Dagsordenen, og den Opfattelse, at det er en ganske uheldig og uholdbar Maade at lønne Folk paa, om den end har faaet nogen Tids Hævd, at give dem Godtgjørelse for Fourage, Hestebeslag osv. til Heste, som de ikke holde, vil aldrig kunne forandres hos Repræsentationen. Han maatte derhos ogsaa i det hele med Hensyn til Krigsministerens Ændringsforslag aldeles bestemt inhædere, at de ikke alle kunne holdes med samme Styrke, thi for at kunne sætte noget igjennem i Repræsenta-

tionen er det nødvendigt at lægge sin hele Vægt paa det, som man ikke kan undvære at faa, og derimod ikke at holde saameget paa det øvrige, ellers vil den naturlige Følge blive, at Repræsentationen skyder det altsammen tilside.

Cultusministeren [Rosenørn-Teilmann] bemærkede, at han mener ogsaa, at det vil være urigtigt at tillægge Punktet om Fouragerationerne, hvilket han iøvrigt finder bør stilles op igjen i Landstinget, samme Vægt som Spørgsmaalet om Adjutanterne, men saavidt han har forstaaet Krigsministeren vil denne vistnok ogsaa være enig heri.

Krigsministeren [Neergaard] yttrede, at Fouragerationerne vilde efter hans Mening være et af de Punkter, hvorpaa der ikke skulde lægges afgjørende Vægt, da det ikke er af den Betydning som de øvrige Spørgsmaal, men han kunde ikke renoncere paa at bringe det frem i Landstinget, da al mulig Billighed taler for det.

Finantsministeren [Fonnesbech] var med Hensyn til den almindelige politiske Situation enig med sine Colleger og troede heller ikke, at Regjeringen, navnlig efter den Stilling som den har indtaget overfor Repræsentationen med Hensyn til flere af de paagældende Spørgsmaal, nu kan vige tilbage uden at tabe altfor meget. Vistnok er Benyttelsen af et Fælledsudvalg et meget skarpt Vaaben og af den Slags, man nødig skal bruge, men det er hans Overbevisning, at det af Hensyn til Regjeringens Stilling ligeoverfor Repræsentationen er i dette Øieblik nødvendigt at benytte det. Det vil være af Vigtighed ogsaa med Hensyn til, hvad der fra Repræsentationens Side foreligger i Sagen om Regjeringsforslaget angaaende midlertidig Lønningsforbedring for Embedsmænd, at Repræsentationen saaledes faar at vide, at den ikke kan behandle Regjeringen som hidtil og gaar frem uden at tage den mindste Notits af den. Forøvrigt har han ikke opgivet Haabet om, at det, naar Krigsministeriets Bevillingslov kommer til Fælledsudvalg, skal lykkes Regjeringen at føre Sagen igjennem, som den ønsker, og det forekommer ham derfor ogsaa, at Tidspunktet ikke endnu er der til at overveie, hvilke constitutionelle Midler der ville være at benytte, hvis Sagen skulde i Fælledsudvalget gaa Regjeringen imod. Det, som ogsaa gjør, at han anser det nødvendigt for Regjeringen at optræde med Fasthed overfor Repræsentationen, er den Tilbøielighed, der har vist sig hos denne til at organisere igjennem Finantsloven; dette er af de Ting, som Regjeringen ikke paa

nogen Maade kan finde sig i eller tage imod. Det er saaledes at betragte som et Organisationsforsøg, naar Folkethinget har sat ind, at Lieutenanter og Læger ikke kunne erholde fast Ansættelse i Finantsperioden, og det samme gjælder ogsaa om Thingets Beslutning med Hensyn til Adjutanterne; men derimod anser han Rigsraadet fuldkommen constitutionelt berettiget til at indsætte den af Folkethinget vedtagne Anmærkning om Fouragerationerne og ligeledes til at nedsætte de saakaldte Extraudgifter. Hvad Extraudgifterne angaar, holder han sig forøvrigt overbevist om, at det vil tilsidst være til Skade for Statskassen, at de nedsættes, og han ser intet iveien for, at den tidligere Sum stilles op igjen, ligesom man jo ogsaa med Hensyn til Fouragerationerne godt kan gjøre gjældende, at det kan være haardt for de Mænd, som engang ere bleve vante til at have dem uden at holde Hestene, at man nu tager dem fra dem.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] skulde, til hvad han tidligere havde yttret, endnu kun føie, at for ham og efter den hele Maade, hvorpaa Ministeriet har stillet sig ved de Forhandlinger, der have fundet Sted i Repræsentationen, maa Spørgsmaalet om Adjutanterne være et Spørgsmaal, som Regjeringen maa lægge sær overveiende Vægt paa, og det er kun det Spørgsmaal, som efter hans Opfattelse kan være et Kabinetsspørgsmaal; et andet er, at andre Spørgsmaal kunne være af den Betydenhed, at de blive stillede op igjen.

Da ingen videre yttrede sig, præciserede *Hans Majestæt* som Resultatet af Geheime-Statsraadets Forhandling i Dag, at Ministeriet bør af al Magt se til at bringe det til, at et Fælledsudvalg kommer istand med Hensyn til den foreliggende Sag, og at naar dette ikke lykkes, eller naar det paagjældende Skridt ikke hjælper i Henseende til Sagens endelige Resultat, skal det være forbeholdt nærmere Overveielse, hvad der videre maatte fra Regjeringens Side være at foretage.

Med Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse forlod derpaa Indenrigsministeren Geheime-Statsraadet, da Forhandlingerne i Rigsdagen gjorde hans Nærværelse der nødvendig.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Rosenørn-Teilmann] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets Petition om Oprettelsen af en Dannelsesanstalt for vorde-
dende juridiske Embedsmænd i Island.

Da *Hans Majestæt Kongen*, forinden allerhøieste Resolution afgives, ønskede først at gjøre sig nærmere bekendt med denne Sag, blev Sagen udsat til et senere Geheime-Statsraads-Møde.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Rosenørn-Teilmann] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets Petition om, at der indtil videre maa bevilges af Statskassen et Beløb af 300 Rdl. til Understøttelse til Samlingen af Oldsager i Reykjavik.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der i den Bekjendtgjørelse, som vil være at udfærdige til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i 1865 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender, meddeles Thinget Besked i Overensstemmelse med, hvad der i den refererede Forestilling er udtalt.

Den fungerende Justitsminister [Rosenørn-Teilmann] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Livsstrafs Eftergivelse for Christine Nielsen, Hansens Enke, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Christine Nielsen, Hansens Enke, af Østermarie den hende ved Høiesterets Dom af 18de f. M. for at have ombragt sit i Dølgemaal fødte Barn, i Medfør af D. L. 6-6-7 idømte Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, imod at hun hensættes til Tugthusarbeide i 10 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *den fungerende Justitsminister* [Rosenørn-Teilmann] en allerunderdanigst Forestilling angaaende, at Tiltale mod Hans Peter Sophus Larsen maa bortfalde.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den imod Arrestanten Hans Peter Sophus Larsen for Tyveri beordrede Justitsaktion maa bortfalde, imod at der til Retsprotokollen gives ham en alvorlig Tilrettevisning og Paamindelse, samt imod at han afholder de ved den stedfundne Undersøgelse og Justitsaktion foranledigede Omkostninger.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 11. maj 1866.

Aar 1866, Fredagen den 11te Mai, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen, Marineministeren og Justitsministeren vare fraværende.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Slutning af Rigsraadets 6te ordentlige Samling.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Rigsraadets nærværende 6te ordentlige Samling sluttes idag, og forsynede de i saa Henseende allerunderdanigst forelagte tvende Expeditioner, et Reskript til *Conseilspræsidenten* og et Budskab til Rigsraadet, med sin allerhøieste Underskrift.

Fremdeles refererede *Conseilspræsidenten* [Krag-Juel-Vind-Frijs] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt, i Henhold til § 100 i Grundloven af 5te Juni 1849, at bifalde de af Rigsdagen for anden Gang vedtagne Udkast til Danmarks Riges gennemsete Grundlov af 5te Juni 1849 samt til Grundlovsbestemmelse angaaende Ophævelsen af Grundlovsbestemmelsen af 29de August 1855 og derhos at opløse begge Rigsdagens Thing, for at nye Valg kunne blive foretagne.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede, idet Allerhøiestamme forventer sig nærmere forelagt til allerhøieste Underskrift et i Overensstemmelse med den den refererede Forestilling vedlagte Expedition udfærdiget aabent Brev angaaende Opløsning af den nuværende Rigsdag.

Den fra forrige Geheime-Statsraads-Møde udsatte Sag angaaende den af Ministeren for Kirke og Undervisningsvæsenet da refererede allerunderdanigste Forestilling betræffende Althingets Petition om Opprettelsen af en Dannelsesanstalt for vordende juridiske Embedsmænd i Island blev paany foretagen, og behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at der i den Bekjendtgjørelse, som vil være at udfærdige til Althinget angaaende Resultaterne af de under dets Møde i 1865 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender, meddeles Thinget Besked i Overensstemmelse med, hvad der i bemeldte Forestilling er udtalt.

Finantsministeren [Fonnesbech] refererede tre allerunderdanigste

Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende 3 af Rigsraadet vedtagne Love, nemlig:

- 1) Lov om Afslutning af Statsregnskabet for Finantsperioden 1860–62.
- 2) Lov om Indtægter for Finantsperioden 1866–68.
- 3) Lov om en midlertidig Forbedring af Lønningen for Embedsmænd og Betjente i de under Rigsraadets Omraade hørende Administrationsgrene i Finantsperioden 1866–68.

Overensstemmende med Indstillingerne blev alle disse 3 Love alderhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Videre refererede *Finantsministeren* [Fonnesbech] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om Pensioner, Tillæg og Efterbetaling af Gage til Embedsmænd, der ere afskedigede i Anledning af Fredsslutningen af 30te October 1864, m. m.

Krigsministeren [Neergaard] fremhævede de ugunstige Forhold, hvorunder en stor Del af de afgaaede Officerer blev stillede ved denne Lov, saaledes som den er vedtagen af Rigsraadet, og det turde vel ogsaa være et Spørgsmaal, om de ikke ad retslig Vei kunde gjøre Krav paa Vartpenge gjældende, da deres Poster ere blevne indtagne. Heller ikke kunde det overses, at der af den forrige Regjering blev givet de afgaaede Officerer, som ved deres Afgang blev stillede til Disposition, et igjennem Kundgjørelse for Armeen formelig meddelt Løfte om, at de skulde beholde deres fulde Gage, indtil deres endelige Vilkaar blev afgjorte ved en Reduktionslov.

I denne Anledning blev det fra de øvrige Ministres Side erindret, dels at den foreliggende Lov efter hele sin Charakter, omend ikke af Navn, maa betragtes som en Reduktionslov, og at det af den tidligere Regjering givne Løfte, som meget snart blev indskrænket til Vartpengebeløb, maa anses nu fuldkommen indfriet; dels hvad angik Spørgsmaalet om en Ret for de afskedigede Officerer til at erholde Vartpenge, fordi deres Poster blev inddragne, at en saadan Inddragning ikke fandt Sted, idet de Afgaaedes Pladser ere blevne besatte igjen; dels endelig at ihvor ønskelig det end havde været, at der kunde have været opnaaet mere for de Militære, end de ville faa efter den omhandlede Lov, som den nu foreligger, saa havde det vist sig at være umuligt, saaledes som Stemningen var, at sætte noget yderligere for dem igjennem i Repræsentationen, og naar alt tages med i Be-

tragtning, synes der dog heller ikke i det hele at være for de afgaaede Officerer Grund til skjellig Klage, som de nu blive stillede.

Hans Majestæt Kongen maatte meget beklage, at det ikke er lykkedes at sætte mere igjennem i Rigsraadet til Fordel for de afgaaede Militære, end sket er. Som Ministeriet ved, ligge de *Hans Majestæt* overordentlig paa Hjerte, og Allerhøistsamme ønsker, at Ministeriet ikke vil sky noget Forsøg til at stille dem saa taaleligt som muligt. At der i den Henseende gjøres for dem, hvad der kan, er en Taknemligheds-Gjæld, som *Hans Majestæt* og hele Landet skylder Armeen.

I Overensstemmelse med den foreliggende Indstilling behagede det derefter *Hans Majestæt* allerhøist at stadfæste den paagjældende Lov.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede fem allerunderdanigste Forestillinger, hvorved forelægges resp. følgende af Colonialraadene for St. Croix samt for St. Thomas og St. Jan vedtagne Anordninger, nemlig:

- 1) Den af Colonialraadet for St. Croix under 19de Marts 1866 vedtagne Anordning om Lønning til 2 offentlige Læger paa St. Croix.
- 2) Den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan vedtagne og foreløbig af Gouverneuren for de dansk-vestindiske Øer under 15de December 1865 stadfæstede Anordning for St. Thomas og St. Jan om Foranstaltninger i Anledning af Cholera, samt den af samme Colonialraad under 5te December 1865 vedtagne Tillægsbevilling til Udgifter under Budgettet for Communerne St. Thomas og St. Jan for Finantsaaret fra 1ste April 1865 til 31te Marts 1866.
- 3) Den af Colonialraadet for St. Croix under 21de Marts 1866 vedtagne Anordning om midlertidig Udførelse af Auditeur og Advocati regii Forretningerne paa St. Croix.
- 4) Den af Colonialraadet for St. Croix under 11te October 1865 vedtagne Anordning indeholdende nogle Forandringer i Anordningen af 6te Juni 1862 om Oprettelsen af et Immigrationsfond for St. Croix, i hvilken af Colonialraadet vedtagen Anordning er optaget Indholdet af en af Gouverneuren for de dansk-vestindiske Øer den 23de August 1864 udgiven foreløbig Anordning om samme Gjenstand.
- 5) Den af Colonialraadet for St. Thomas og St. Jan under 3die Marts 1866 vedtagne Anordning om Pension for forhenværende Sekretær og Bogholder ved St. Thomæ Borgerraad, Kammerraad P. van Vlierden.

I Overensstemmelse med Indstillingerne blev samtlige disse Anordninger allerhøist stadfæstede af *Hans Majestæt*.

Sluttelig refererede *Indenrigsministeren* [Estrup] en allerunderdanigst Forestilling om Udskrivning af nye almindelige Valg til Rigsdagen.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst Udfærdigelsen af det den refererede Forestilling vedlagte aabne Brev.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 30. maj 1866.

Aar 1866, Onsdagen den 30te Mai, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Krigsministeren [Neergaard] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af Rigsraadet vedtagne Lov om Bevillinger til Krigsministeriet for Finantsperioden fra 1ste April 1866 til 31te Marts 1868.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allerhøist at stadfæste denne Lov.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets allerunderdanigste Betænkning over Udkast til Forordning om Lønning for Repstyrerne i Island.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at bemeldte Udkast stilles i Bero.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Carl August Friederich Schorffs Løsladelse af Straffeanstalten, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at bifalde, at den i Vridsløselille Forbedringshus hensiddende Fange Carl August Friederich Schorff, som ved Høieste-retsdom af 8de Mai f. A. for Tyveri eller Medvirkning til Tyveri, er anset med Straf af Forbedringshusarbeide i 6 Aar, maa løslades af Straffeanstalten, imod at han ved Politiets Foranstaltning strax

bringes ud af Landet med Betydning om de Følger, det efter Lovgivningen vil have for ham igjen at indfinde sig her.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Nils Olsson, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Nils Olsson eller Niels Olsen den ham ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 5te d. M., for Overtrædelse af Plakat 19de April 1805, tilfundne Straf af Tugthusarbeide i 16 Aar, imod at han hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage, og saaledes at han i Overensstemmelse med Dommen efter udstaaet Straf ved Politiets Foranstaltning udbringes af Landet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling om, at Dreiø Sogn i det hele maa henlægges under Sunds-Gudme Herreders Jurisdiction, hvori indstilles:

- 1) At Øerne Birkholm, Skarø og Hjortø under Dreiø Sogn i det hele henlægges under Sunds-Gudme Herreders Jurisdiction, samt
- 2) At det paalægges Herredsskriveren i Langelands Herreder og Birkeskriverne i Lehns og Thorseng Birker til Herredsskriveren i Sunds-Gudme Herreder at afgive de fornødne Udskrifter af de paa-gjældende Jurisdictionerns Skjøde- og Pantebøger uden Gebyr, men imod Godtgjørelse af de med Udfærdigelsen forbundne Udgifter, og saaledes at denne Godtgjørelse, hvis Størrelse bliver at bestemme af Justitsministeriet, udredes af Svendborg Amtsrepartitionsfond.

Begge disse Indstillinger bleve allernaadigst bifaldte af *Hans Majestæt*.

Indenrigsministeren [Estrup] forelagde til allerhøieste Corroboration en af ham udenfor det Geheime-Statsraad erhvervet allerhøieste Resolution, hvorved meddeles Stadfæstelse paa den af Rigsraadet vedtagne Lov om en Forandring af Loven af 19de Januar 1863.

Den saaledes afgivne Resolution blev allerhøist corroboreret.

Marineministeren [Grove] forelagde til allerhøieste Corroboration en af ham udenfor det Geheime-Statsraad erhvervet allerhøieste Resolution af 19de Mai, hvorved meddeles Stadfæstelse paa den af Rigsraadet vedtagne Lov om Bevillinger til Marineministeriet for Finantsperioden fra 1ste April 1866 til 31te Marts 1868.

Den saaledes afgivne Resolution blev allerhøist corroboreret.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder den 26de April samt 4de og 11te Mai bleve oplæste og ratihaberede.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 15. juni 1866.

Aar 1866, Fredagen den 15de Juni, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Kronprindsen var fraværende.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Christine Sophie Pedersen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Christine Sophie Pedersen heraf Staden den hende ved Højesterets Dom af 14de f. M. efter Forordningen 11te April 1840 § 16, for Tyveri idømte Straf af Tugthusarbeide i 8 Aar, imod at hun hensættes til Forbedringshusarbeide i 2 Aar.

Hans Majestæt Kongen fandt, at der kunde være Anledning til at formilde den idømte Straf til 1 Aars Forbedringshusarbeide, og da *Justitsministeren* [Leuning] erklærede sig for at kunne gaa ind paa en saadan yderligere Formildelse, resolverede *Hans Majestæt* allerhøist, at domfældte benaades med Hensættelse til Forbedringshusarbeide i 1 Aar.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Hans Johansen.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at Hans Johansen af Guldborg eftergives den ham ved Højesterets Dom af 1ste d. M. for 2den Gang begaaet Tyveri, i Medfør af Forordningen af 11 April 1840 §§ 13 og 12, 2det Led, cfr. § 14 ikjendte Straf af Tugthusarbeide i 7 Aar, imod at han hensættes til Forbedringshusarbeide i 1 Aar.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arrestanten Lauritz Hertz, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestanten Lauritz Hertz den ham ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 15de f. M. for Tyveri, i Med-

før af Forordningen af 11te April 1840 §§ 1, 12 2det Led samt § 80 ikkjendte Straf af Forbedringshusarbeide i 6 Aar, imod at der tildeles ham 25 Rottingslag.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets allerunderdanigste Betænkning over Udkast til en Plakat for Island, hvorved Losning og Ladning af Dampskibe tillades paa Søn- og Helligdage.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Udkast stilles i Bero.

Protokollen for Geheime-Statsraadets Møde den 30te Mai blev oplæst og ratihaberet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 22. juni 1866.

Aar 1866, Fredagen den 22de Juni, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Fredensborg Slot under Hans Majestæt Kongens allerhøjeste Præsidium.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Sammenkaldelse til Mandagen den 9de Juli.

Idet *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt, at Rigsdagen sammenkaldes til den 9de Juli, forsynede Allerhøjestsamme derhos det i saa Henseende allerunderdanigst forelagte Aabne Brev med sin allerhøjeste Underskrift.

Krigsministeren [Nergaard] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Anvendelse extraordinært af 80.000 Rdl. for at sætte Kjøbenhavns Søbefæstning i forsvarsdygtig Stand, til Reparationer paa Krigsmaterial, Anskaffelse af manglende Udrustningsgjenstande m. m., hvori indstilles, at der med Hensyn til Afholdelsen af de ovenomhandlede Udgifter maatte tages Beslutning i Overensstemmelse med § 58 af Forfatningsloven af 18 November 1863.

Idet *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt denne Indstilling, fremhævdede Allerhøjestsamme tillige Nødvendigheden af under de nuvæ-

rende Forhold i det hele at stræbe hen til, at alt kan være forberedt saaledes, at Armeens Mobilisering, naar den beslattes at skulle ske, kan iværksættes i den kortest mulige Tid. Hans Majestæt fandt derfor, at de hertil fornødne Forberedelser bør gjøres, i hvilken Henseende han navnlig henlede Opmærksomheden dels paa Tilveiebringelsen af det fornødne Antal Heste og dels paa Ordningen af Forplejningsvæsenet.

Krigsministeren [Neergaard] bemærkede, at han tror, at alle Foranstaltninger, som det uden at vække Opmærksomhed er muligt at tage for at sikkre Landet mod et pludseligt Overfald, ere trufne. Han tror ogsaa, at Armeen i det hele er i en saadan Tilstand, at den i paakommende Tilfælde hurtigt kan give Møde, og med Hensyn til Indkaldelserne af Mandskab ligger alt færdigt, saaledes at disse ville kunne ske i den mindst mulige Tid. Det, som ved en Mobilisering har i Virkeligheden nogen Vanskelighed, og som vil medtage den længste Tid, er Tilveiebringelsen af det Antal Heste, der vil behøves; denne kan ikke ske paa anden Maade end ved Udstedelse af en lignende provisorisk Lov som den, der udgik ved Begyndelsen af sidste Krig, og han har ogsaa allerede confereret med sin Colleger om, at alt i saa Henseende kan, saavidt muligt er, være forberedt, naar Øieblikket maatte komme. Bestemt at sige, hvor lang Tid det, naar Mobilisering skal ske, vil i det korteste medtage at sætte Armeen fuldstændigt paa Krigsfod, ser han sig i Øieblikket ikke fuldkommen istand til, men han tror imidlertid, at en fuldstændig Udrustning vil ikke kunne ske i ringere Tid end 6 à 8 Uger.

Hans Majestæt kunde ikke andet end finde, at alt bør være forberedt saaledes, at Mobiliseringen maa kunne iværksættes senest 8 Dage eller i det høieste i den dobbelte Tidsfrist, efterat der er taget Beslutning om, at den skal ske.

Indenrigsministeren [Estrup] maatte bemærke, at efter vor nuværende Hærorganisationsplan haves der intet Middel til saa hurtigt at kunne bringe det fornødne Antal Heste tilveie; dette vil kun kunne ske ved en provisorisk Lov, denne skal først udstedes og omsendes, det vil, om end alt med Hensyn til Lovens Udfærdigelse forud er forberedt, altid tage nogen Tid, og man kan dog ikke forlange, at Præstationen af Hestene skal ske strax, naar Loven er bleven bekjendtgjort i Distrikterne, men der maa gives en passende Frist her-til. I Øieblikket uden derved at vække Opsigt at gjøre noget for at

fremskynde den Tid, inden hvilken Hestene kunne tilveiebringes, tror han er aldeles umuligt, og ligeledes vilde naturligvis nu et Opkjøb af dem strax vække Opmærksomhed. Men Indenrigsministeren maatte dernæst ogsaa udhæve, at det kun er til fuldstændigt Krigsberedskab, at Krigsministeren har ment, at der vilde udfordres en Tid af 6 à 8 Uger, og ingenlunde til at ved en hurtig Mobilisering Armeen kan samles og rykke ud, hvilket er noget andet, og, da det lader sig gjøre i meget kort Tid at faa Mandskab ind til Fanerne, vil kunne ske med et kort Opraab.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] yttrede, at da der jo ikke er stor Sandsynlighed for, at Danmark til komme til i Krigen at træde selvstændigt op, men Spørgsmaalet om activ Optræden, naar det maatte komme til at foreligge, vil stilles ved, at der tilbydes en Alliance, forekom det ham, at det, med Hensyn til de Aftaler, der til den Tid vilde i den Anledning være at gjøre, er mest af Interesse at vide, i hvor kort en Tidsfrist man kan sige, at der kan stilles i Marken en vis Del, f. Ex. $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{5}$ af den hele Styrke, som Armeen kan bringes op til, og inden hvilke Frister de øvrige Dele vilde kunne præsteres.

Krigsministeren [Neergaard] bemærkede, at dette i Øieblikket var ham vanskeligt at sige, men at ganske vist Mobiliseringen af en Del af Armeen kan ske paa kortere Tid end den af ham tidligere nævnte, hvorved det jo forresten naturligvis har en stor Indflydelse, hvilken Grad af Krigsberedskab, der fordres.

Hans Majestæt Kongen udtalte derefter, at Allerhøistsamme, idet han anser det for vor Opgave at kunne stille os saaledes, at vi kunne være en behagelig Allieret for en af de krigsførende Magter, ønskede, at Krigsministeren for Armeens Vedkommende og Marineministeren ligeledes for Søetatens vilde nærmere tage under Overveielse de idag omhandlede Spørgsmaal med Hensyn til en Mobilisering og i den Anledning indhente alle fornødne Oplysninger.

Marineministeren [Grove] bemærkede, at han ønskede at faa indkaldt henved 300 Mand til Besætning paa Peder Skram, hvilket Panterskib han paatænkte at lade udruste til et allerede for længere Tid siden bebudet Prøvetugt; i hvilken Anledning *Hans Majestæt* yttrede, at Allerhøistsamme fandt denne Foranstaltning meget hensigtsmæssig.

Indenrigsministeren [Estrup] yttrede, at det der, som Forholdene

ere, ligger ham i Øieblikket mest paa Sinde med Hensyn til vort Forsvarsvæsen, er at faa med fornøden Forsigtighed saa snart som muligt udrustet, hvad der af Flaaden har nogen Betydning, thi vi kunne nemlig ikke frygte for nogen Overrumpling fra anden Kant end sydfra, men det er der ingen Fare for, saalænge vi passe at være de stærkeste paa Søen, og tilsøs er vor Styrke den preussiske overlegen. Den Mobilisering af Armeen, som der nærmest kunde blive Tale om, er at stille den som Auxiliærcorps, men derved kommer det mere an paa at have Mandskabet ved Fanerne og at kunne stille et Corps hurtigt i Marken end at have den hele Armee fuldstændigt organiseret i bedste Orden.

Indenrigsministeren [Estrup] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Nedlæggelse af Stamstutteriet ved Frederiksborg, hvori han under Forudsætning af, at Hans Majestæt vil allernaadigst billige, at han enten i den nu forestaaende eller i hvert Fald i den derpaa nærmest følgende Rigsdagssession forelægger et Lovudkast til en anden Ordning af Stutteriet end den nu bestaaende, indstillede, at det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at resolve, at vedlagte af Rigsdagen vedtagne Lov om Nedlæggelse af Stamstutteriet ved Frederiksborg m. v. ikke kan forsynes med allerhøieste Stadfæstelse.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at ihvormeget Allerhøistsamme end stemmer overens med Indenrigsministeren i dennes Anskuelser med Hensyn til Hesteavlens og Stutterivæsenet i det hele, finder han dog, at den foreliggende af Rigsdagen vedtagne Lov maaske ikke er vigtig nok til i denne Sag at anvende sit Veto. Hans Majestæt har i disse Tider maattet ligeoverfor Repræsentationen bringe saa store Offre, navnlig for Armeens Vedkommende, at nærværende Sag forekommer ham at være imod dem kun en forsvindende Størrelse, og det turde derfor være lidt stødende at lægge den Vægt paa den, at det kongelige Veto her skulde bringes til Anvendelse.

Finantsministeren [Fonnesbech] bemærkede, at han, der som Medlem af den Commission, der senest havde været nedsat angaaende Stutteriet, havde været enig med Commissionens øvrige Medlemmer i, at Stutteriet burde nedlægges, fremdeles ikke nærer mindste Tvivl om, at Stutteriets Nedlæggelse bør ske, og at alle Bestræbelser og Forsøg i den Retning at opretholde det og opnaa et bedre Resultat, end det hidtil har givet, ville mislykkes. Han tror, at det er umuligt at tilveiebringe de Betingelser, som anses nødvendige for, at Stutteriet

kan bestaa og føre til noget, og navnlig tror han, at det vil være aldeles umuligt at faa Rigsdagen til at afholde sig fra Indblanding. Han vilde derfor ogsaa, hvis nærværende Sag havde ligget under hans Ressort, have tilraadet Hans Majestæt nu ligesaa godt først som sidst at gjøre en Ende paa Stutteriet, men da Indenrigsministeren, under hvem Sagen hører, har ønsket Hans Majestæts Tilladelse til endnu at gjøre et Forsøg med Stutteriets Opretholdelse, skal Finantsministeren dog ikke raade til at nægte dette. Naar det imidlertid er Hans Majestæt imod ligefrem at benytte sit Veto med Hensyn til den af Rigsdagen vedtagne Lov, saa behøves det heller ikke udtrykkeligt at anvende det, thi det vil, saavidt han skjønner, være fuldkommen tilstrækkeligt at lade Loven ligge hen, da det derved, at Loven ikke stadfæstes af Hans Majestæt, i Forbindelse med at der af Indenrigsministeren bliver forelagt Rigsdagen et Lovudkast til en ny Ordning af Stutteriet, er givet, at Loven er faldet bort.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] yttrede, at det igjennem mange Aar efter Stutteriets hele Historie har været og endnu er hans Overbevisning, at det heldigste vil være, at Stutteriet nedlægges, da det forekommer ham, at der haves en tilstrækkelig Erfaring for, at det med Hensyn til samme er ikke muligt at fastholde noget Princip.

Cultusministeren [Rosenørn-Teilmann] yttrede, at det forekommer ham, at Hans Majestæt har Ret i, at denne Sag er for lille til at tillægges den Betydning, at det Kongelige Veto her skulde bringes til Anvendelse, og han vilde for sit Vedkommende være meget tilbøielig til at mene, at den af Rigsdagen vedtagne Lov maa stiltiende kunne falde bort, saaledes som Finantsministeren allerede har bemærket.

Indenrigsministeren [Estrup] bemærkede, at han har en saa levende Overbevisning om, at et Stamstutteri er nødvendigt for et Lands Hesteavl, naar denne skal hæve sig saa høit, som den efter Forholdene kan, at han ikke kan erkjende det Resultat, hvortil den angaaende det frederiksborgske Stutteri nedsatte Commission og med den Rigsdagen er kommer: at nedlægge Stutteriet, for rigtigt. Han er ogsaa fuldstændigt overbevist om den store Nytte, som det gamle Stutteri har gjort, og ikke mindre om, at det under en ny Ordning vil fremdeles kunne stifte megen Nytte. Heller ikke kan han erkjende de Vanskeligheder, der vil stille sig iveien for at opretholde Stutteriet, saaledes at der kan bringes noget ud deraf, for afgjørende, og

saalænge der er nogen Mulighed for dets Opretholdelse, bør det derfor efter hans Mening ikke ophæves. Han er ingenlunde overbevist om, at det Forsøg, han ønsker at gjøre, ikke skal kunne lykkes, og om end ikke det, som han maa anse for det bedste, at opretholde Stutteriet som Statsinstitut, skulde kunne opnaas, forekommer det ham dog temmelig sandsynligt, at det næstbedste vil kunne naas: at Stutteriet vedbliver at bestaa som Stutteri, men i privat Haand og paa den Maade bevares for bedre Tider. Iøvrigt skal han, hvad den foreliggende af Rigsdagen vedtagne Lov angaar, ikke insistere paa, at Hans Majestæt udtrykkeligt giver sit Veto med Hensyn til den, thi det har i Realiteten samme Betydning, at Hans Majestæt bemyndiger ham til at forelægge Rigsdagen et Udkast til en anden Organisation af Stutteriet, end dette nu har; det er jo nemlig ogsaa hermed sagt, at Hans Majestæt ikke billiger Rigsdagens Lov, og at Stutteriet vedbliver at være bestaaende. Men Indenrigsministeren havde kun troet, og det samme tror han endnu, at det correcteste vilde være, at der blev meddelt udtrykkeligt Veto med Hensyn til Loven.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme personlig helst ser, at Stutteriet bliver bestaaende, men at han, som allerede før bemærket, ikke gjerne vil ved den foreliggende Lov ligefrem gjøre Brug af sit Veto; og efterat i denne Henseende Geheime-Statsraadets Majoritet, nemlig *Conseilspræsidenten* [Krag-Juel-Vind-Frijs], *Cultusministeren* [Rosenørn-Teilmann], *Marineministeren* [Grove] og *Justitsministeren* [Leuning] havde sluttet sig til Finantsministeren, medens derimod *Krigsministeren* [Neergaard] og *Hans Kongelige Høihed Kronprindsen* ogsaa var mest tilbøielig til at stemme for et udtrykkeligt Veto, behagede *Hans Majestæt* allerhøist at udtale, at der bliver at forholde paa den af Finantsministeren nævnte Maade.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Niels Christian Sørensen, ogsaa kaldet Ulv.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at den Niels Christian Sørensen, ogsaa kaldet Ulv, af Veile, ved Høisterets Dom af 6te d. M., for Tyveri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 15 ikjendte Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar maa nedsættes til lige Arbeide i 1 Aar.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 3. juli 1866.

Aar 1866, Tirsdagen den 3die Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Fredensborg Slot under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Rigsdagens Aabning.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forsyne de ved denne Forestilling forelagte tvende Expeditioner, Reskript til Conseilspræsidenten og Budskab til Rigsdagen, med sin allerhøieste Underskrift.

Krigsministeren [Neergaard] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en ved Kjøbenhavns Garnisons-Jurisdiction den 18de Mai afsagt Krigsretsdøm, hvorved Sappeur af 1ste Ingenieur-compagni No. 90 Rasmus eller Rasmus Gerhard Jensen for Eftergjørelse af Nationalbankens Sedler er tilfunden at hensættes til Forbedringshusarbeide i 6 Aar, hvilken Straf Krigsministeren indstillede til at formildes til Forbedringshusarbeide i 3 Aar, medens han i Anledning af en i Generalauditoriatets vedlagte Relation nærmere omhandlede Ansøgning om yderligere Strafformildelse for Domfældte allerunderdanigst henstillede, om Krigsrettens Dom maatte af særdeles Kongelig Naade være at formilde saaledes, at paagjældende istedetfor at lide efter Dommen nedsættes i de Meniges 2den Klasse, straffes med 50 Rottingslag og derefter hensættes i strengt Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Idet *Hans Majestæt Kongen* ønskede, at domfældte, i Betragtning af de foreliggende Omstændigheder, slipper med en militær Straf, bifaldt Allerhøiestsamme, at den idømte Straf formildes saaledes som af Krigsministeren henstillet og befalede Krigsretsdømmen paa tegnet allerhøieste Resolution i Overensstemmelse hermed.

Krigsministeren [Neergaard] foredrog dernæst en af ham i Henhold til, hvad der i forrige Geheime-Statsraads-Møde var bragt under Omhandling nedlagt allerunderdanigst Beretning angaaende Iværksættelse af en eventuel Mobilisering m. m.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Anne, eller Anna Sophie, Løff, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at formilde den Arrestantinden Anne, eller Anna Sophie, Løff af Ran-

ders ved Høiesteretsdom af 11te d. M., for begaaet Tyveri, i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 15 ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar til lige Arbeide i 1 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Anton Marinus Ørtoft.

Overensstemmende med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at den Arrestanten Anton Marinus Ørtoft af Sæby ved Høiesterets Dom af 20de f. M., for bedragerisk Forhold, i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 15 cfr. §§ 43 og 79 ifundne Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar maa nedsættes til lige Arbeide i 1 Aar.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arrestanten Claus Christian From.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den Arrestanten Claus Christian From ved Høiesterets Dom af 18de f. M. i Henhold til Forordningen 11te April 1840 § 15 cfr. §§ 20 og 79, for Tyveri, idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar maa nedsættes til lige Arbeide i 1 Aar.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Amalie Petrine Christine Lorentzen, Larsens Hustru, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at nedsætte den Arrestantinden Amalie Petrine Christine Lorentzen, Larsens Hustru, ved Høiesterets Dom af 30te f. M. for 3die Gange begaaet Tyveri, i Medfør af Forordningen 11te April 1840 § 15 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 5 Aar til lige Arbeide i 2 Aar.

Hans Majestæt fandt, at der i Sagens foreliggende Omstændigheder kunde være Anledning til at lade domfældte slippe med 1 Aars Forbedringshusarbeide, og efterat *Justitsministeren* [Leuning] havde erklæret ikke for sit Vedkommende at skulle modsætte sig en saadan yderligere Formildelse af den idømte Straf, resolverede *Hans Majestæt* allerhøist, at Straffen vil af særdeles Kongelig Naade være at nedsætte til Forbedringshusarbeide i 1 Aar.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet,

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 21. juli 1866.

Aar 1866, Løverdagen den 21de Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Afholdelse i Henhold til § 58 i Grundloven af 18de November 1863, af overordentlige Udgifter for Krigsministeriets Vedkommende.

Efterat Protokollen over det i den paagjældende Anledning den 17de Juli afholdte Ministerraad var bleven oplæst, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at forsyne den ved den refererede Forestilling forelagte Kongelig Beslutning med sin allerhøieste Underskrift, hvorefter Beslutningen kontrasigneredes af samtlige Ministre.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Karen Berthelsen.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Karen Berthelsen den hende ved Høiesterets Dom af 19de f. M. for Fostermord, i Medfør af D. L. 6-6-7 idømte Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, imod at hun hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid.

Justitsministeren [Leuning] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Hanne Rasmussen, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Hanne Rasmussen den hende ved Høiesterets Dom af 26de f. M. for Barnemord, i Medfør af D. L. 6-6-7 idømte Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, imod at hun hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Leuning] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning for Niels Peter Hansen.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at den i Vridsløselille Forbedringshus hensiddende Straffange Niels Peter Hansen løslades af Straffeanstalten.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 28. juli 1866.

Aar 1866, Løverdagen den 28de Juli, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Amalienborg under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet var fraværende.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Sanction forelægges den af Rigsdagen nu for 3die Gang vedtagne Danmarks Riges gjenemsete Grundlov af 5te Juni 1849 og den ligeledes af Rigsdagen for 3die Gang vedtagne Grundlovsbestemmelse af 29de August 1855 om Indskrænkning af Grundloven af 5te Juli 1849.

Idet *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at stadfæste begge disse Love, forsynede Allerhøistsamme dem med sin allerhøieste Underskrift, hvornæst de contrasigneredes: den sidstnævnte af *Conseilspræsidenten* alene og den førstnævnte af samtlige tilstedeværende Ministre; idet der blev holdt Plads aaben for den fraværende Cultusministers Contrasignatur efter hans Tilbagekomst.

Fremdeles refererede *Conseilspræsidenten* [Krag-Juel-Vind-Frijs] en allerunderdanigsg Forestilling, hvorved til allerhøieste Underskrift forelægges Aabent Brev til de forhenværende Medlemmer af Rigsraadet.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at forsyne dette aabne Brev med sin allerhøieste Underskrift.

Krigsministeren [Neergaard] bemærkede, at de ved den i sidste Geheime-Statsraads-Møde tagne allerhøieste Beslutning bevilgede Pengemidler til Søforternes Bemanding ville være opbrugte med indeværende Maanedes Slutning, og at han da kun havde Valget imellem enten at begjære en ny overordentlig Pengebevilling eller at hjempermittere det til disse Forters Besættelse extraordinært indkaldte Mandskab. Under de forhaandenværende Forhold forekom der ham imidlertid ingen Fare at være ved ikke længere at holde Søforterne besatte, og efterat *Conseilspræsidenten* [Krag-Juel-Vind-Frijs] ogsaa havde udtalt sig i samme Retning, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at det til Søforternes Besættelse extraordinært indkaldte Mandskab hjempermitteres.

Marineministeren [Grove] androg paa allerhøieste Samtykke til at sende Fregatten Jylland ud paa et Øvelsestogt, saaledes indrettet,

at den, om fornødent gjordes, kunde med 8 Dages Varsel være tilbage igjen, hvilket Samtykke *Hans Majestæt* meddelte.

Justitsministeren [Leuning] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arrestantinden Birthe Marie Steffensen eller Jensen, Mads Jensens Hustru, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestantinden Birthe Marie Steffensen eller Jensen, Mads Jensens Hustru, den hende ved Høiesterets Dom af 29de f. M. for Bedrageri, i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 §§ 79 og 15 idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar, imod at hun hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Ministerrådets forhandlinger

I henhold til grundloven for kongeriet Danmarks og hertugdømmet Slesvigs fællesanliggender af 18. nov. 1863 § 58 kunne kongen under særdeles påtrængende omstændigheder, når rigsrådet ikke var forsamlet, beslutte afholdelsen af udgifter, der ikke var bevilget. Forslaget til en sådan beslutning skulle være vedtaget af ministerrådet, inden det i gehejmestatsrådet blev forelagt kongen.

Under henvisning til denne § trådte ministerrådet sammen til eet møde i ministeriet Bluhmes tid, nemlig 20. juli 1865, og til eet møde i ministeriet Frijs tid, nemlig 17. juli 1866. I begge tilfælde førtes protokollen af statssekretær Liebe. Referaterne er ført på løse blade, der er sammenheftede og forsynet med statssekretariatets segl. Heftet opbevares som løst indlæg i den i Statsrådets Forhandlinger 1863-64. 1X bind s. 417 beskrevne protokol.

Ministerrådets møde torsdag d. 20. juli 1865

Aar 1865, Torsdagen den 20de Juli, traadte, i Henhold til Grundloven for Kongeriget Danmarks og Hertugdømmet Slesvigs Fælledsanliggender af 18de November 1863 § 58, Ministerraadet sammen under Forsæde af Conseilspræsidenten. Finantsministeren var fraværende.

Den fungerende Finantsminister [Tillisch] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en extraordinær Pengebevilling, hvori indstilles, at det maatte behage Deres Majestæt i Henhold til § 58 i Grundloven af 18de November 1863 allernaadigst at beslutte, at der til Bestridelse af det Beløb, som Danmark i Henhold til Art. XIII i Fredstractaten af 30te October 1864 vil have at tilsvare Østerrig og Preussen, af Statskassen stilles et Beløb af 133.341 Rdl. 25 Sk. til Finantsministeriets Raadighed, samt til dette Øiemed allernaadigst at forsyne den vedlagte Expedition med allerhøieste Underskrift.

Ministerraadet tiltraadte eenstemmigt denne Indstilling. Det af Ministerraadet i Overensstemmelse hermed eenstemmigt vedtagne, ved

den refererede Forestilling fremlagte, Forslag til allerhøieste Beslutning i den paagjældende Anledning tages til Indlemmelse i Protokollen saalydende:

Christian IX etc. etc. Da der ikke paa Normalbudgettet og de sig dertil sluttende Tillægsbevillinger for indeværende Finantsperiode findes Fonds disponible til Udredelse af det Beløb af 133.341 Rdl. 25 Sk., som Danmark efter den i Henhold til Art. XIII i Fredstractaten af 30te October 1864 stedfundne Opgjørelse har at tilsvare Østerrig og Preussen, og da det ikke vil være muligt inden den ved Fredstractaten fastsatte Termin for Udredelsen af den ommeldte Erstatningssum at erhverve den fornødne Bevilling af Vort tro Rigsraad, saa have Vi, paa Forslag af Vort Ministerraad, og efterat Sagen har været Os allerunderdanigst forelagt i Vort Geheimestatsraad, besluttet at gjøre Brug af den Os efter Grundloven af 18de November 1863 § 58 tilkommende Ret, under særdeles paatrængende Omstændigheder, naar Rigsraadet ikke er samlet, at beslutte Afholdelsen af Udgifter, der ikke ere bevilgede.

Thi byde og befale Vi som følger:

Til Udredelse af det Beløb, som Danmark i Henhold til Art. XIII i Fredstractaten af 30te October 1864 har at tilsvare Østerrig og Preussen, bevilges Finantsministeriet et Beløb af 133.341 Rdl. 25 Sk.

Givet o.s.v.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Ministerraads-Mødet blev derpaa hævet af *Conseilspræsidenten* [Bluhme].

J. Liebe.

Ministerrådets møde tirsdag d. 17. juli 1866.

Aar 1866, Tirsdagen den 17de Juli, traadte i Henhold til Grundloven af 18de November 1863 § 58 Ministerraadet sammen under Forsæde af Conseilspræsidenten.

Conseilspræsidenten [Krag-Juel-Vind-Frijs] fremlagde en Skrivelse fra Krigsministeren, hvori denne, da der dels til Underholdning m. m. for 400 til at completere Besætningen paa Kjøbenhavns Søforter extraordinært indkaldte Constabler, dels til bemeldte Forters Ommontering m.v. saavel som til fortificatoriske Arbejder ved Strandbatterierne, dels

endelig til Afhjælpning af Mangler ved de forskjellige Vaabenarters Krigsmateriel og Ammunition, vil, saaledes som nærmere specificeret i de Skrivelser vedføjede Beregninger, udfordres et Beløb af ialt 69.659 Rdl. 77 Sk., som ikke kan afholdes af de Midler, der ved Bevillingsloven af 30te Mai d. A. er stillede til Krigsministeriets Raadighed, andrager paa, at der i Overensstemmelse med Grundloven af 18de November 1863 § 58 maa blive taget Beslutning om Afholdelsen af det nævnte Beløb.

Ministerraadet tiltraadte eenstemmigt, at det allerunderdanigst indstilles til Hans Majestæt Kongen, at i Henhold til fornævnte Grundlovsbestemmelse det af Krigsministeren begjærte Beløb stilles til hans Raadighed, og at, overensstemmende med den fra *Finantsministerens* [Fonnesbechs] Side derom skete Udtalelse, Finantsministeriet bemyndiges til at afholde Beløbet af Reservefondet.

Det i Overensstemmelse hermed af Ministerraadet eenstemmigt vedtagne Forslag til allerhøieste Beslutning i den paagjældende Anledning toges til Indlemmelse i Protokollen saalydende:

Christian IX etc. etc.. Da Vi under de forhaandenværende politiske Forhold have anset det for hensigtsmæssigt, dels at sikre Vor Hovedstads Forsvar imod Søsiden ved Montering og Bemanding af Søforterne og ved Udbedring af Søbatterierne iland, dels at lade de ved et foretaget Gjennemsyn af Vor Landhærs Materiel og Ammunition forefundne Mangler afhjælpe, da de hertil fornødne Udgifter ikke ville kunne udredes af de til Krigsministeriet for Finantsperioden 1866–68 bevilgede Beløb, og da Rigsraadet ikke fortiden er samlet, have Vi, efterat Sagen har været forhandlet af Ministerraadet under den ved Grundloven af 18de November 1863 § 19 foreskrevne Form, og Ministerraadets Forslag har været Os allerunderdanigst forelagt i Vort Geheime-Statsraad, besluttet at gjøre Brug af den Os efter bemeldte Grundlovs § 58 tilkommende Ret til under særdeles paatrængende Omstændigheder, naar Rigsraadet ikke er samlet, at bestemme Afholdelsen af ikke bevilgede Udgifter.

Thi byde og befale Vi som følger:

§ 1.

Som overordentligt Tillæg til de for Krigsministeriet ved Lov af 30te Mai d. A. bevilgede Summer vil der i indeværende Finantsaar 1866–68 endvidere kunne anvendes nedenstaaende Beløb, nemlig:

til Conto B. 6. Lønning	9.227 Rdl. 57 Sk.
til Conto B. 7 g Præstepenge	23 Rdl. 9 Sk.
til Conto D. 1. Brød	2.388 Rdl. 52 Sk.
til Conto D. 2 Naturalforpleining	9.597 Rdl. 48 Sk.
til Conto D. 3 Sygepleie	1.142 Rdl. 88 Sk.
til Conto D. 4 b. Overmundering og Lædertøi	4.076 Rdl. 69 Sk.
til Conto D. 4 c. Undermundering	1.247 Rdl. 39 Sk.
til Conto D. 5 a. Indquarteringsudgifter i København	1.191 Rdl. 9 Sk.
til Conto E 3 Cantonnementstillæg	423 Rdl.
til Conto G a Skrivematerialer og Contoirudgifter	100 Rdl.
til Conto G b Extraudgifter	43 Rdl. 93 Sk.
til Conto G g Til Søforterne	1.272 Rdl. 93 Sk.
til Conto H f Arsenaludgifter	30.500 Rdl.
til Conto H g Fragt-, Transport- og ubestemte Udgifter	5.000 Rdl.
til Conto I a Vedligeholdelse	3.000 Rdl.
til Conto N. Udforudseelige og ubestemte Udgifter	425 Rdl.
	69.659 Rdl. 77 Sk.

§ 2.

Finantsministeriet bemyndiges til at afholde det i § 1 nævnte Beløb af 69.659 Rdl. 77 Sk. af Reservefondet.

Givet o.s.v.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Kongelig Beslutning i Henhold til § 58 i Grundloven af 18de November 1863 om Afholdelse af overordentlige Udgifter for Krigsministeriets Vedkommende.

Ministerraads-Mødet blev derpaa hævet af *Conseilspræsidenten* [Krag-Juel-Vind-Frijs].

J. Liebe

REGISTRE

NAVNEREGISTER

- Adelersborg, baroniet, 220.
Ahlefeldt-Laurvigskke fideicommis, 99.
Ahrens, Poul, kst. toldoppebørselskontrollør, Amrum, 131.
Ahrenstorff, C. V. F., sekondløjtnant, 186.
Alaheebux, arrestant, St. Croix, 301 f.
Allerup sogn, 303.
Allinge, 300.
Als, 20, 43, 51, 433, 435.
Alsing, H. F., møntmester, Altona, 130.
Amager, 200 f.
Amager birk, 365.
Amalienborg slot, 218, 226, 229, 241, 247 f., 257, 259, 263, 265 f., 268, 273, 275, 277, 279, 281—84, 292, 296 f., 301, 304—07, 315, 317, 319, 321, 325, 327, 335, 341, 346 f., 355, 360, 368, 374, 376 f., 390, 392, 396 f., 400—03, 413, 415 f., 419, 429, 439, 441, 451, 454, 456, 465 f.
Andersdatter, Karen, gift med husmand Peder Rasmussen, Alume, 113 f.
Andersdatter, Maren, forbedringshusfange, 256.
Andersen, Ane S. C., tugthusfange, 215 f.
Andersen, Anne Cecilie, arrestant, 302.
Andersen, Anne Kirstine, adoptivdatter af købmand E. F. Schrøder, Ålborg, 100.
Andersen el. Andreasen el. Schultz, Carl, arrestant, 267.
Andersen, Ellen Marie, arrestant, 391.
Andersen, Gjertrud Kirstine, f. Bøgsted, gift med styrmand Lars Andersen.
Andersen, Hans, smedelærling, Helgenæs, 56.
Andersen, Lars, styrmand, 100.
Andersen, Lars, forbedringshusfange, 417.
Andersen, Marie Sophie, straffefange, 362.
Andersen, Mette Marie, arrestant, 364.
Andersen, Morten, arrestant, 364.
Andersen, Niels, indsidder, Herringløse, 114.
Andersen el. Vittrup, Niels Peter, arrestant, 165.
Andersson, Assarina, forbedringshusfange, 83.
Andreasen el. Andersen, Hans, forbedringshusfange, 257.
Andresen, Ingver, ekspeditionssekretær i finansministeriet, 130.
Andrup, Lars Larsen, forbedringshusfange, 418.
Anker, I. A. P., premierløjtnant, 304, 317.
Anst herred (Ribe amt), 119, 215.
Antvorskov birk, 376.
Arnason, Gudni, Arnarstapi, 72.
Arnesen, P. K. M., herredsfoged, 136.
Aschlund, John, adjunkt, Haderslev, 142.
Assenbrüggen, Johan, kancellist, 135.
Augustenborg, 177.
Avsumgård, stamhuset, 86.
Baadh, Edv. A., Kosel, 141.
Bagger, Peter G. M. (1811—83), appellationsretsråd, 135, 269.
Bandholtz, V. C. A., kancellist, 135.
Bang, Johs. Berthelsen, tugthusfange, 257.
Banner, C. C. C., postmester, Sønderborg, 132.

- Bargatz el. Bargatsch, Karen Emilie Jeanette, gift Carlsen, 413.
- Baroniet Holbergs birk, 242, 365, 398.
- Barth, J. C., fuldmægtig ved Mønten i Altona, 130.
- Bartram, Charles Wilh, København, 87.
- Bastrup by (Slesvig), 326.
- Bauditz, C. A. V., tingskriver, 137.
- Baumann, Johan R., toldkontrollør, Rendsborg, 132.
- Bay, H. A., sognepræst, Kliplev, 140.
- Bech, Caroline Marie Wilhelmine, arrestant, København, 80.
- Bech, H. F., kontorchef, 134.
- Bech, N. W., fysikus, 138.
- Beck, Peter H., sognepræst, Stenbjerg, 140.
- Beenefeld, Ane Elisabeth, tugthusfange, 164.
- Bekker, J. P., sognepræst, Treia, 141.
- Belgien, 15, 53.
- Benzon, C. L. A. (1823—91), kontorchef, 134.
- Benzon, Chr. Fred. Otto, Stamhusbesidder, 283.
- Benzon, Nielsine, gift med stamhusbesidder C. F. O. Benzon, 283.
- Berg, Chr. Fred. F., forbedringshusfange, København, 147.
- Berg, Poul Martin, student, 351 f.
- Berggreen, G. G. W., sognepræst, Aven-toft, 141.
- Berlin, 16, 126 ff., 177, 348, 374, 429 f., 432 f., 435 f.
- Bernard, apostolisk præfekt, 188 f.
- Bernstorff slot, 31.
- Berthelsen, Karen, arrestant, 465.
- Betts, William, eng. entreprenør, London, 57.
- Betzer, C. W., toldkontrollør, Husum, 131.
- Beyer, Niels Havnstrup, arrestant, 391.
- Bigum, Peter, tjenestekarl, Lundholm, 302.
- Bille, Fr. E. (1832—1918), kaptajn, chargé d'affaires, Wien, 156.
- Bille, I. B., overvigilanceinspektør, Wandsbeck, 132.
- Bille-Brahe, C. (1819—99), amtmand, Skanderborg, 68 f.
- Binzer, Otto, sognepræst, Østerløgum, 139.
- Birch, G. E., tingskriver, 137.
- Birkedal, Vilh. (1809—92), præst, Ryslinge, 116, 146, 313 ff., 316, 340 f.
- Birkelse, stamhuset, 100.
- Birkholm (Drejø sogn), 455.
- Bismarck, Otto v. (1815—98), preussisk ministerpræsident, 177, 431.
- Bjerge herred (Odense amt), 214, 395.
- Bjergsted, Jens Larsen, forbedringshusfange, 418.
- Bjerregaard, A. R., kaptajn, 55, 85.
- Bjert sogn (Slesvig), 326.
- Bjørnsholm hovedgård (Ålborg amt), 399, 420.
- Blaunfeldt, M. F. (1799—1880), herredsfoged, 137.
- Bleicken, C., 74.
- Bleicken, U., 74.
- Blicher, Ludv., adjunkt, Flensborg, 142.
- Blicher, P. K., kollaborator, Slesvig, 142.
- Blixen-Finecke, C. F. A. B., baron (1822—73), 414.
- Bloch, W. A. (1826—1907), kollaborator, Haderslev, 142.
- Bloes, Anne Jensine, adoptivdatter af arbejdsmand N. S. Howland, 164.
- Blom, C. H. G., overtoldinspektør, Flensborg, 131.
- Bluhme, C. A. (1794—1866), konseilspræsident, udenrigsminister, 11 f., 197, 199f., 202, 205, 210, 213, 217 f., 226, 229, 241, 247 f., 255, 257, 259, 263, 265, 335, 471.
- Blume, Peter E., herredsfoged, 136.
- Bock, H. J. G., sognepræst, Eskris, 140.
- Bodenhoff, Johan Nicolai, forbedringshusfange, 194.
- Boesen, C. F., tingskriver, 137.
- Boesen, U. S. (1797—1867), biskop, 139.

- Boëtius, Johan E. W., fuldmægtig i finansministeriet, 130.
- Bogense, 115, 353, 394.
- Boje, E. S., adjunkt, Slesvig, 142.
- Boldt, Aug. Fr., kst. fuldmægtig i det holsten-lauenborgske toldinspektionskontor, 131.
- Boldt, Chr. B., toldkontrollør, Elmshorn, 132.
- Bonnichsen, Harke, toldkontrollør, Frederikstad, 131.
- Boolsen, Chr. Peter C., toldkontrollør, Rendsborg, 132.
- Borch, Carl Emil, sognepræst, Hyrup, 140.
- Borg, Jens Lauridsen, arrestant, Flønder sogn, 148.
- Borgstrøm, Lauritz, toldassistent, Sønderborg, 132.
- Bornemann, G. B. (1815—84), generalauditør, 347, 349.
- Bornholm, 300, 320, 347, 396.
- Bornholms amt, 161, 320, 328.
- Bornholms nordre herred, 221, 300, 365, 398.
- Bornholms vestre herred, 300.
- Bornholms søndre herred, 110, 215, 300.
- Bornholms østre herred, 300.
- Boysen, Boy, tingskriver, 136.
- Braae, C. L., bogholder og kasserer, 135.
- Brahetrolleborg birk (Svendborg amt), 361.
- Bramdrup by (Slesvig), 326.
- Brammer, C. G. H., sognepræst, Eggebæk, 140.
- Bramminge sogn, 291.
- Brandt, Aug. Frd., sognepræst, Vilstrup, 139.
- Brasch, Ove Malling, kollaborator, Flensborg, 142.
- Brasen, Carl P., sognepræst, Vonsbæk, 139.
- Brasen, Chr. Carl Fred., toldkontrollør, Kiel, 132.
- Brasilien, 284.
- Breede, Heinrich, amtsforvalter, 138.
- Bregninge sogn (Ærø), 326.
- Bremen, 39.
- Brinck—Seidelin, Aug. Fred., toldoppebørselskontrollør, Christiansfeld, 131 f.
- Brockdorff, F. B., inspektør ved Gudskog, 133.
- Brockenhuus-Schack, L. I. H. (1825—1906), amtsmand, Tønder, 135.
- Brodtkorb, Fred. A., toldassistent, Flensborg, 131.
- Broge, Hans (1822—1908), grosserer, Århus, 305.
- Brorsen, Hans Chr., toldoppebørselskontrollør, Maasholm, 131.
- Brosbøll, Henrik, postmester, Meldorf, 133.
- Bruhn, Chr. Fred, toldforvalter, Sønderborg, 132.
- Brusk herred (Vejle amt), 113, 215, 439.
- Bruun, Carl Gregers, digekonduktør, 142.
- Bruun, P. W., sognepræst, Sønderborg, 140.
- Bruxelles, 14.
- Brænøre by (Slesvig), 326.
- Bræstrup, Chr. Jac. Cosmus (1789—1870), overpræsident. 126 ff., 156 f., 177, 258, 358, 403.
- Budde, Robert, sekondløjtnant, 97 f.
- Bustorf (Slesvig), 43.
- Bülow, C. T. L., fuldmægtig i finansministeriet, 130.
- Bülow, Fred. Chr., toldinspektør, Tønder, 132.
- Bülow, Fred. R. C., sognepræst, Dybbøl, 140.
- Bülow, Johan (1814—90), dansk diplomat, generalmajor, 129.
- Bæjar Rep (Øster Skaptafells syssel), 80.
- Bødcher, Albrecht, toldkontrollør, Gottorp, 131.
- Børre, Carl Fred. Vilh., kontorchef, 134.

- Cameron, I. B., entreprenør, 285.
- Carl (1813—78), hertug til Slesvig-Holsten—Sønderborg—Glücksborg, 85.
- Carlé, L., civilingeniør, 396 f.
- Carlsen, Ane Marie, gift Jensen, København, arrestant, 283.
- Carlsen, H. R. (1810—87), stamhusbesidder, 158.
- Carstens, C. E., sognepræst, Garding, 141.
- Carstens, Fred. Carl, sognepræst, Tyrstrup, 139.
- Carstensen, R. P., digeinspektør, Husum, 133.
- Caspers, Johan H. Chr., landfoged m. m., 138.
- Cassuben, Joachim, F. N., toldkontrollør, Haderslev, 131.
- Chapman, David W., 350.
- Charlotte (1789—1864), landgrevinde, 82, 218, 397, 400, 438.
- Christen, I. I. H., kommitteret for det holsten-lauenborgske toldvæsen, 130.
- Christensdatter, Ane Marie, forbedringshusfange, 417.
- Christensdatter, Henrikke, gift med snedkersvend A. J. Damgaard, Kolding, 107.
- Christensdatter, Maren Kirstine, gift med værtshusholder Niels Sørensen, København, 148.
- Christensen, A. P., fuldmægtig i finansministeriet, 130.
- Christensen el. Qvist, Christine Johanne Marie, straffefange, 362.
- Christensen, Hans T. V., herredsfoged, 137.
- Christensen, Mads, forbedringshusfange, 256.
- Christensen, Niels, postmester, Tønning, 132.
- Christensen, Ole, tjenestekarl, 419.
- Christensen, Søren, arrestant, Tirsbæk, 201.
- Christensen, Vilhelm Theodor, arrestant, 267.
- Christian IX (1818—1906), dansk konge, 12, 19, 31, 57, 60, 69, 73, 75, 81—84, 89, 96, 101, 108, 110, 113, 117, 120, 127, 144, 147, 150, 153, 157, 160 f., 169, 177, 189, 195, 197, 199 f., 202, 205, 210, 213, 217 f., 226, 229, 241, 247 f., 257, 259, 263, 265 f., 268, 273, 275, 277, 279, 281—84, 292, 296 f., 301, 304—07, 315, 317, 319, 321, 325, 327, 335, 341, 346 f., 355, 360, 363, 368, 374, 376 f., 390, 392, 396 f., 400—03, 413, 415 f., 419, 429, 439, 441, 451, 454, 456 f., 463, 465 f.
- Christiansborg slot, 390.
- Christiansen, A., stempelpapirsforvalter, 139.
- Christiansen el. Christiansdatter, Ane Marie, arrestant, Sanderum, 147.
- Christiansen, Frants, værnepligtig, 226.
- Christiansen, K. L., toldkontrollør, Kappel, 131.
- Christiansen, Lars, Stokkemark, 202.
- Christiansen, Margrethe, enke efter gårdmand Johan Frederiksen, Stokkemark, 202.
- Christiansen, Søren, forbedringshusfange, 369.
- Christopher, straffefange, St. Croix, 176.
- Christophersen, C. O., 94.
- Claesson, Ansine Laurence, f. Rasmussen, gift med Per Nilsson Claesson, 280.
- Clasen, Johann W., toldkontrollør, Tønning, 132.
- Clausen, Anders Chr., reservekorporal, 401 f.
- Clausen, Claus Georg, fhv. overtilskærer ved det militære varedepot, 377.
- Clausen, Daniel, postmester, Kappel, 132.
- Clausholm hovedgård (Randers amt), 80.
- Clement, Chr. Emil, skovrider, Hedevigslund, 351.
- Clemmensen, Carl Fred., sognepræst, Sønderbrarup, 141.
- Clod, H. A., kontorchef, 134, 177.
- Colbjørnsen, Fred. B., toldopbeholderskontrollør, Højer, 132.

- Colbjørnssen, G., kontorchef for det slesvigske toldvæsen, 130.
- Collin, Edvard (1808—86), direktør for finansministeriets 2. departement, 130.
- Dahl, Carl (1810—70), amtmand, Vejle, 68 f.
- Dahlgaard, Anders Berthelsen, gårdmand, Mullerup, 87.
- Dalby sogn (Slesvig), 326.
- Dallund, stamhuset, 114, 414.
- Damgaard, Anders Johansen, snedker-svend, Kolding, 107.
- Damm, J. F. U., kancellist, 135.
- Danmark, 12, 14, 20 f., 26 f., 29 f., 32—39, 43, 45, 49—55, 57 f., 62, 67, 76, 82, 85, 94 f., 99, 102 f., 121—25, 152, 157 f., 177, 189 f., 196 f., 202, 220, 227 f., 244, 262, 269, 275 f., 278, 281, 300, 303, 321, 327, 329, 334, 349 f., 356, 360, 370—73, 375, 388, 398 f., 417, 430, 442 ff., 459, 471 f.
- Darum sogn (Ribe amt), 291.
- Darum, Peter Chr., krydstoldassistent, 132.
- David, C. N. (1793—1874). finansminister, 11, 13, 74, 241, 277, 279, 281—84, 292, 294 ff., 340, 471.
- Davinde sogn (Odense amt), 303.
- Deichmann, Carl A. F. L., postmester, Slesvig, 132.
- Dethlefsen, J. B., landfoged, 138.
- Dethlefsen, L., tingskriver, 138.
- Didrichsen, H. W., toldinspektør, Ekernførde, 131.
- Diogenes, W. C. I. A., postmester, Neustadt, 133.
- Dirchs, Aug. E., 138.
- Dirckinck-Holmfeld, J. C. D. U. (1801—77), dansk minister i Frankfurt, 129.
- Dissing, Anders, husmand, Rakkeby, 292.
- Dockum, C. E. van (1804—93), kontra-admiral, marineminister, 346.
- Dolberg, Carsten A., opbeholderskontrol-lør, Skodborg, 131.
- Dorph, J. P. C., adjunkt, Haderslev, 142.
- Dorph, Paul, adjunkt, Haderslev, 142.
- Dotezac, Adolph (1808—89), fransk gesandt i København, 431.
- Drechsel, E. G. V., tingskriver, 137.
- Drejøl sogn (Svendborg amt), 455.
- Drigstrup, Niels Nielsen, forbedringshusfang, 257, 418.
- Dronninglund herred (Hjørring amt), 440.
- Drouyn de Lhuys, Edouard (1805—81), fransk udenrigsminister, 430 f., 434, 436.
- Duseberg, J. F., fysikus, 138.
- Dybbøl, 43, 433, 435.
- Edvard, Carl, tugthusfange, 419.
- Ehrenreich, J. G., sognepræst, Bov, 140.
- Eie, H. N., forbedringshusfange, 241.
- Ejderen, 40.
- Elbo herred (Vejle amt), 439.
- Elmqvist, A.F. (1788—1868), bladudgiver, Århus, 280.
- Enevoldsdatter, Marie, 398.
- Engelhardt, H. C. C., adjunkt, Flensborg, 142.
- Engelstoft, C. T. (1809—89), biskop, Odense, 314 f.
- England, 16, 18 ff., 34, 37, 45 f., 76, 93, 101, 150 f., 180 ff., 191, 300, 350.
- Esbensen el. Olsen, Lars, arrestant, 352.
- Eschen, Chr. Carl, toldkontrollør, Okholm, 131.
- Eskildsen, Hans Chr., forbedringshusfange, 147.
- Estrup, J. B. S. (1825—1913), godsejer, indenrigsminister, 346 f., 394.
- Europa, 27, 38, 49, 51, 53, 102, 104, 320, 442.
- Evers, Chr. L., fuldmægtig i generalpost-direktionen, 131.
- Eyolfsdatter, Gudrun, Arnarstapi, 72.

- Fabricius, T. Ø. (død 1857), proprietær, Bramminge, 291.
- Falck, C. F., toldinspektør, Flensborg, 131.
- Falkenstein, E. E. F. H. Vogel v. (1797—1885), general, 126.
- Falster, 44.
- Fanø, 353, 394.
- Faurschou, Jens G., toldforvalter, Norborg, 132.
- Feilberg, H. F. (1831—1921), sognepræst, Store-Vi, 140.
- Feilberg, N. L., sognepræst, Ullerup, 140.
- Femern, 39.
- Ferslev, R. W. A., sognepræst, Lyksborg, 140.
- Field, Edmund, London, 54.
- Find, Henrik C. V., sognepræst, 139.
- Finsen, Hilmar (1824—86), byfoged m. m., Sønderborg, 136.
- Fiskebæk (Slesvig), 159.
- Fjends herred (Viborg amt), 214, 353, 394.
- Flensborg, 76, 117, 433 f.
- Fleskum herred (Ålborg amt), 353, 394.
- Fonnesbech, C. O. (1817—50), godsejer, finansminister, 346 f.
- Frahm, Johann Vilh., fuldmægtig, 135.
- Framlev herred (Århus amt), 353, 394.
- Frandsen, Chr., toldkontrollør, Flensborg, 131.
- Frandsen, Ellen, f. Andersdatter, gift med opsigtsbetjent J. C. M. Frandsen, 319.
- Frandsen, Johan Chr. M., opsigtsbetjent, Holmen, 319.
- Frankrig, 19, 37, 45 f., 123 f., 127 f., 152, 278, 284, 430 ff., 434 ff.
- Frauen, Vilh. Henrik, arbejdsmand, København, 163 f., 187 f.
- Fredensborg slot, 113, 120, 363, 457, 463.
- Fredericia, 349, 366 f.
- Frederik VII (1808—63), dansk konge, 278.
- Frederik (1843—1912), kronprins, 101, 108, 110, 154, 263, 265 f., 273, 275, 277, 279, 304 f., 402 f., 413, 415 f., 419, 429, 439, 441, 451, 454, 456.
- Frederik (1820—84), prins af Hessen, 82, 85, 218, 306.
- Frederiksborg amt, 114, 331, 413.
- Frederiksen, Maren, Stoense, 241.
- Frederikshavn, 39, 361, 415.
- Frederikshavn (citadellet), 98, 186.
- Frederikssted, 198.
- Frederikssund, 319.
- Freiesleben, Peter Chr., vigilanceinspektør, Wevelsfleth, 132.
- Frellsen, Franz L. M., toldassistent, Tønder, 132.
- Freuchen, Fred. N., sognepræst, Nykirke, 140.
- Frideriksen, R. S., herredsfoged, 136.
- Friess, Carl W. H., toldinspektør, Gottorp, 131.
- Friis, I., sognepræst, Hanved, 140.
- Friis, P. J., kancellist i finansministeriet, 130.
- Frijs, Chr. E. Krag-Juel-Vind (1817—96), lensgreve, konseilspræsident, 346 f., 372, 439, 472.
- Fristrup, Carl Wilh., kancellist i generalpostdirektionen, 131.
- From, Claus Chr., arrestant, 464.
- Fyn, 17, 23 ff., 27 f., 40, 42, 44, 65, 366, 437.
- Fænø sund, 42.
- Færøerne, 54 f., 57 f., 94, 103, 116, 147, 195, 198, 227, 328, 350, 366, 400.
- Fåborg, 209, 353, 394.
- Gad, Chr. P., sognepræst, Klægsbøl, 141.
- Gammelholm (København), 383.
- Gauthier, Jacques Victor, Paris, 94.
- Gerike, H. J., postmester, Nortorf, 133.
- Gjellerup, Poul Fred. J., sindssygelæge, Slesvig, 144.
- Gjersing, F. F., adjunkt, Flensborg, 142.

- Glaser, Jacob Peter, toldassistent, Holnæs, 131.
- Goos, H. A. T. V., borgmester m. m., Tønning, 136.
- Gotfredsdatter, Maren, tugthusfange, 256.
- Gottorp slot, 117.
- Graae, G. F. A. (1810—86), præst, Flensborg, 140.
- Gradmann, Johs. Fred., forbedringshusfange, 111 f., 402.
- Graft, Caroline V. H. A., arrestant, 306.
- Gregersen, E. T., adjunkt, Haderslev, 142.
- Greisen, Søren Nielsen, toldassistent, Flensborg, 131.
- Grenkop-Castenschjold, Johs. Fred. J. (1804—74), rigsrådsmedlem, 196 f.
- Grove, E. R., vandbygningsdirektør, Tønning, 133.
- Grove, H. H. S. (1814—66), orlogskaptajn, marineminister, 346 f., 419, 429, 439, 441, 451.
- Grüner, H. H., borgmester m. m., Husum, 136.
- Grønbech, Johanne Margrethe, gift med sømand Peter J. H. Hansen, Østerlars, 215.
- Grønland, 91—94, 97, 103, 350.
- Grønlund, A., herredsfoged, 137.
- Grønlund, Carl Chr. H., adjunkt, Haderslev, 142.
- Grønning, Peter Madsen, toldkontrollør, Flensborg, 131.
- Gråsten, 159.
- Gule Palæ, det, 12, 19, 57, 60, 69, 73, 75, 81—84, 89, 96, 101, 108, 110, 117, 127, 144, 147, 150, 153, 157, 160 f., 169, 177, 189, 195, 197, 199 f., 202, 205, 210, 213, 217.
- Gulstad, F. M. E., major, gendarmerichef, 135.
- Haffner, W. (1810—87), godsejer, indenrigsminister, 346.
- Hagemann, M., landkommissær, Udmark, 133.
- Halberg, Alexander, herredsfoged, 136.
- Halberstadt og co., grosserer, København, 91.
- Hallund sogn (Hjørring amt), 272.
- Hals, Niels Wilh., toldkontrollør, Norborg, 132.
- Halsnæs og Frederiksværk birk, 296.
- Hamborg, 39, 275, 327, 348, 374.
- Hambro, handelshuset, London, 150.
- Hamburger, Th. H., sognepræst, Svesing, 141.
- Hammer, O. C. (1822—92), kaptajnløjtnant, krydstoldinspektør, 74, 132, 144, 274 f.
- Hammerich, Adolph Johan, skomager, Sundbyøster, 99.
- Hammerich, Ane, f. Nielsen, gift med skomager A. J. Hammerich, 99.
- Hammerich, Emil, byfoged m. m., Haderslev, 135.
- Hammerich, Louis (1830—1916), politimester m. m., Flensborg, 136.
- Hammershus birk, 221, 365, 398.
- Hammerum herred (Ringkøbing amt), 187.
- Hans (1825—1911), prins, Christian IX's broder, 13 f.
- Hansdatter, Ane, Allerslev, 377.
- Hansdatter, Maren, Udby, gift med indsidder Peder Hansen, Skallerup, 115.
- Hansdatter, Stine, tjenestepige, Rode, 218.
- serer, rigsrådsmedlem, 305.
- Hansen, Aleth S. (1817—89), provst, Flensborg, sen. kultusminister, 140, 346.
- Hansen, Andreas N. (1798—1873), grosserer, Børtra, steddatter af dyrlæge C. H. Hasse, Tranekjær, 269.
- Hansen, C. F. (1788—1873), krigsminister, 11 f., 74, 144, 147, 150, 157, 160 f., 169 ff, 266, 325, 347.

Haag, 89.

Haderslev amt, 349.

- Hansen, Carl Fred., underbogholder i finansministeriet, 130.
- Hansen, Charlotte Vilhelmine, gift med arbejdsmand Peter Jensen, arrestant, København, 354.
- Hansen, Christen, arbejdsmand, Frederiksborg, 115.
- Hansen, Chr., kst. kasserer i den slesvigske centralkasse, 130.
- Hansen, Chr. J. L. K., subrektor, Haderslev, 142.
- Hansen, Daniel Goos, postmester, Wyk, 132.
- Hansen, Godske F., toldassistent, Flensborg, 131.
- Hansen, el. Hansdatter, Grethe Marie, tugthusfange, 215.
- Hansen, H. P. E., sekretær ved appellationsretten i Flensborg, 135.
- Hansen, H. P. F., adjunkt, 142.
- Hansen, Hans Peter, arrestant, 270.
- Hansen, J. V., sognepræst, Kværn, 140.
- Hansen, Jacob, sognepræst, Gelting, 141.
- Hansen, Jeppe, forbedringshusfange, 257.
- Hansen, Johan, 96.
- Hansen, Jørgen, arbejdsmand, 357.
- Hansen, Kirstine Marie, gift med Johan Hansen, Alminde, 96.
- Hansen, L. S., sognepræst, Olderup, 141.
- Hansen, Niels, krydstoldassistent, 132.
- Hansen, Niels, straffefange, 376.
- Hansen, Niels Chr., tugthusfange, 257.
- Hansen, Niels Peter, straffefange, 465.
- Hansen, Peder, indsidder, Skallerup, 115.
- Hansen, Peter J. H., sømand, 215.
- Hansen, Rasmus, arrestant, København, 354.
- Hansen, Søren, arrestant, 263.
- Hanssen, H. V., tingskriver, 137.
- Hargens, W. H., stadsekretær m. m., Flensborg, 136.
- Hasle, 221, 300, 365, 398.
- Hasle herred (Århus amt), 353, 394.
- Hasse, Christen Henningsen, dyrlæge, Tranekjær, 269.
- Hauschultz, Carl L. Th. (1820—1901), fysikus, 138.
- Have, Claus Hansen, gårdmand, 416.
- Hawersaat, ministerialkasserer, 129.
- Hedegaard, Johs., bagermester, København, 56.
- Hedegaard, Thora Elvira Theodora, f. Fich, gift med bagermester J. Hedegaard, København, 56.
- Heide, P. A. C., herredsfoged, 136.
- Heils sogn (Slesvig), 326.
- Hein, C., 74.
- Hellesen, Hans Jochum, fuldmægtig i finansministeriet, 130.
- Hellesen, Lauritz, S. F. C., toldkontrolør, Tønning, 132.
- Hellevad sogn (Hjørring amt), 272.
- Hellum sogn (Hjørring amt), 272.
- Helms, Johs. (1828—95), kollaborator, Slesvig, 142.
- Helsingør, 194.
- Heltzen, E. S. E. (1818—98), kultus- og justitsminister, 11 f., 149, 211 ff., 247, 257 f.
- Helweg, H. F., sognepræst, Haderslev, 139.
- Hendricks, W., 74.
- Henningsen, C. A., sognepræst, Oversø, 140.
- Henriksen, Jørgen Jensen, forbedringshusfange, 417.
- Herskind, J. A., adjunkt, Flensborg, 142.
- Hertz, Lauritz, arrestant, 456.
- Hertzsprung, C. E. F., toldkasserer, Ekernførde, 131.
- Hestkjær, Chr. Vilh. Lund, arrestant, 193.
- Heuckendorff, C. H., husfoged, 139, 143.
- Hids herred (Viborg amt), 360.
- Hillerslev-Hundborg herreder (Thisted amt), 365.
- Hindsgavl, 42.
- Hinrichs, Jan, sognepræst, Koldenbüttel, 141.
- Hjarup sogn (Slesvig), 326.

- Hjerm-Ginding herreder (Ringkøbing amt), 353, 395.
- Hjort, B. C. W. L., sognepræst, Slesvig, 141.
- Hjort, J. M. L., provst, Tønder, 141.
- Hjort, Johan Chr. Lykke, toldassistent, Flensborg, 131.
- Hjort-Lorentzen, H. R. (1832—1917), herredsfoged, 137.
- Hjortø (Drejø sogn), 455.
- Hjørring amt, 119, 372.
- Holbæk, 361.
- Holbæk amt, 209, 331.
- Holland, 14 f., 151.
- Holm, C. F., direktør for finansministeriets 1. departement, 130.
- Holm, Chr., tingskriver, 137.
- Holm, Harald S. Th. Kløve, 302.
- Holm, Johs. H., borgmester m. m., Tønder, 136.
- Holm, Ludvig Fred., tugthusfange, 419.
- Holm, Poul Chr., underbogholder i finansministeriet, 130.
- Holm, Rasmus Nielsen, arrestant, København, 86.
- Holmans herred (Vejle amt), 439.
- Holmblad, L. P. (1815—90), fabriksejer, 197, 305.
- Holstebro, 353, 395.
- Holstein, A. H. v., postmester, Kiel, 133.
- Holstein, Chr. E. M. (1809—95), lensgreve, Ledreborg, 86.
- Holstein, Frode H., fhv. toldforvalter, Frederikshavn, 415 f.
- Holsten, 11, 20, 29 f., 33, 39, 49 f., 53, 61, 63, 67, 79, 81, 90, 102—05, 108, 118 ff., 143, 145, 155, 163, 221—25, 228, 244 ff., 321 f., 334, 370—73, 388, 431 f., 434.
- Holstenshus, baroniet, 80.
- Holstenshus birk, 361.
- Honnens, G. A., fuldmægtig, 135.
- Hornbek, Rasmus Sørensen, straffefange, 352.
- Horns herred (Hjørring amt), 361.
- Hornum herred (Ålborg amt), 361.
- Hovelacque, E. A., Paris, 58.
- Hovelaque, E. J., Paris, 58.
- Hovelaque, H. A. I., Paris, 58.
- Howitz, G. (1821—1900), gasværksbestyrer, 91, 97, 196.
- Howland, Cecilie, f. Nielsen, gift med arbejdsmand N. S. Howland, 164.
- Howland, Niels Sivert, arbejdsmand, Holmen, 164.
- Huth, Tancredo W. Ph. G., toldassistent, Gottorp, 131.
- Hvidt, Guttorm Chr., arrestant, 193.
- Hvidtfeldtske fideicommiss, 159.
- Høeg, Georg C. F., sognepræst, Sterup, 140.
- Höhling, J. O. R., toldinspektør, Haderslev, 131.
- Høidal, Caroline Charlotte, arrestant, 274.
- Ibsen, Chr., forbedringshusfange, 419.
- Ibsen, Johs. Chr. Th., fuldmægtig i generalpostdirektionen, 131.
- Irland, 300, 350.
- Isafjord (Island), 276, 392.
- Island, 54 f., 57 f., 75—80, 94, 103, 110, 188, 216, 265, 267, 270, 275—78, 350, 361,, 363, 366, 375, 392, 398, 449, 451, 454, 457.
- Italien, 284, 393, 435.
- Iversen, Ane Sophie, f. Hansen, gift med bager H. P. Iversen, Gyrstinge, 160.
- Iversen, Conrad, adjunkt, Haderslev, 142.
- Iversen, Hans Peter, bager, 160.
- Iversen, Peter Johan, arrestant, 111.
- Iviktut (Grønland), 91, 97, 196.
- Jacobsdatter, Christine Marie, arrestant, 270.
- Jacobsen, Ane Kirstine, Bjelkerup, gift med tugthusfange J. O. Rasmussen, 164.
- Jacobsen, Charles, tolddøppeørskontrolør, Holnæs, 131.

- Jacobsen, Christopher, forbedringshusfange, 418.
- Jacobsen, Fritz Jonas, fisker, Korsør, 72.
- Jacobsen, Hans, tjenestekar, 292.
- Jacobsen, I., toldkontrollør, Rendsborg, 132.
- Jacobsen, J. A., compastor, Læk, 141.
- Jacobsen, Jacob, tjenestedreng, Fangel, 268.
- Jacobsen, Olufdina Jacobine Cecilia, steddatter til pastor Chr. Willerup, 87 f.
- Japan, 376, 404.
- Jenner, dr., 74.
- Jensdatter, Ane, forbedringshusfange, 256.
- Jensdatter, Maren, gift med husmand Jacob Jensen, Glumsø, 364.
- Jensdatter, Margrethe, arrestant, 363.
- Jensdatter, Sidsel Marie, gift med gårdmand A. B. Dahlgaard, Mullerup, 87.
- Jensen, Anders, forbedringshusfange, 256.
- Jensen, Christine, straffefange, 362.
- Jensen, Emma Vilhelmine, gift Rosenvanger, arrestant, København, 86.
- Jensen, Hans Peter, husmand, Østerlars, 215.
- Jensen, Jacob, husmand, Glumsø, 364.
- Jensen, Jens, gårdmand, Frejlev, 333.
- Jensen, Johan H. A., Odense, 217.
- Jensen, Jul. M., seminarielærer, Tønder, 142.
- Jensen, Kirsten, 193.
- Jensen, Maren Kirstine, tugthusfange, 198.
- Jensen, Mogens Bygballe, tugthusfange, 256.
- Jensen, Niels, tjenestekar, Lille Næstved, 71.
- Jensen, Niels, forbedringshusfange, 95.
- Jensen, Ole, dragon, 247 f.
- Jensen, Ole Chr., forbedringshusfange, 204.
- Jensen, Peter Chr., arrestant, 263.
- Jensen, Rasmus, forbedringshusfange, 257.
- Jensen, Rasmus Gerhard, sappeur, 463.
- Jepsen, Peter, tingskriver, 136.
- Jerlev herred (Vejle amt), 113, 215.
- Jermiin, Hans Helmuth (død 1902), stamhusbesidder, Avsumgård, 86.
- Jerslev sogn (Hjørring amt), 272.
- Jespersen, Carsten F (1815—75), fysikus, Flensborg, 138.
- Jespersen, Morten, tjenestedreng, Vullerslev, 369.
- Jeyes, F. F., 350.
- Johannsen, C. G. V. (1813—88), minister for Slesvig, 11, 13, 161.
- Johansen, Fred. Chr., forbedringshusfange, 256.
- Johansen, Hans, arrestant, Guldborg, 456.
- Johansen, J., kollaborator, Haderslev, 142.
- Johnsen, Jørgen, toldkasserer, Husum, 131.
- Jonasdatter, Johanne Christine, arrestant, 267.
- de Jonquières, G. C. D., kontorchef, 134.
- de Jonquières, J. O. F. (1815—90), embedsmand, 177.
- Juel, Chr. J. H. B. (1828—1914), appellationsretsråd, 135.
- Juul, J. J., husfoged, 139, 143.
- Jylland, 23, 25, 29, 32, 36, 38, 42—47, 51 f., 63, 65 ff., 69, 105f., 117, 119 ff., 126, 149, 156 f., 162, 174, 205, 238 f., 249, 259, 261, 305, 366, 420, 437.
- Jyske enklaver, 20, 22, 24, 32 f., 49, 53.
- Jønsdatter, Elise, gift med smed J. P. S. Smidt, Fåborg, 110.
- Jørgensdatter, Karen, gift med arbejdsmand Jørgen Hansen, 357.
- Jørgensen, Bodil Cathrine, gift med smed J. P. S. Smidt, Fåborg, 110 f.
- Jørgensen, Chr., arrestant, 413.
- Jørgensen, Emil, fuldmægtig, 135.
- Jørgensen, Hans, husmand, 292.
- Jørgensen, Hans, søn af arbejdsmand Jørgen Hansen, 357.
- Jørgensen, Johs., arrestant, 351.

- Jørgensen, Peder Chr., København, 98.
 Jørgensen, Sara Christine Emilie, arre-
 stant, 296 f.
 Jørgensen, Th. Aug. B. (1825—1910),
 borgmester m. m., Slesvig, 136.
- Kahl, Chr. C. C.- sekretær, 135.
 Kall, Marcus D. N., kontorchef i general-
 postdirektoratet, 131.
 Kalundborg, 365.
 Kaper, Johs., adjunkt, Flensborg, 142.
 Karpf, C. N. F., hovedrevisor, 135.
 Kastellet, se Frederikshavn.
 Kattegat, 19.
 Kauffeldt, Wictor, H. Th., kancellist i
 den slesvigske centralkasse, 130.
 Kauffmann, Heinrich (1819—1905),
 oberst, 13, 16, 18, 30 f., 73, 75, 78, 81 f.,
 89 f., 101, 103—06, 108 ff., 113, 117—24,
 126 ff., 145, 149, 221.
 Kiel, 222.
 Kierkegaard, P. Chr. (1805—88), biskop,
 kultusminister, 346.
 Kinch, Fred. Suhm, diakon, Løjt, 139.
 Kingdon, Thomas, London, 282.
 Kjellerup, C. E., adjunkt, Flensborg, 142.
 Kjerulf, A. A. C., tingskriver, 136.
 Kjær, Chr. A., 137.
 Kjær, T. A., kst. havnemester, St. Tho-
 mas, 367.
 Klein, H. C., kancellist, 135.
 Klingemann, Georg Ernst T., toldforval-
 ter, Frederikstad, 131.
 Klitgaard, Hendrik, opsynsmand, Lave-
 skov, 31.
 Klærke, Ove E. H., cand. polyt., 204 f.
 Knar, Rasmus Christensen, forbedrings-
 husfange, 256.
 Knoblauch, Ludv. H. C., toldoppebørsels-
 kontrollør, Pelworm, 132.
 Knudsen, Broder, amtmand, Femern,
 135.
 Knudsen, Emilie, forbedringshusfange,
 417.
- Knudsen, H. A. V., herredsfoged, 137.
 Knudsen, Henrik Andreas, toldassistent,
 Tønder, 132.
 Knudsen, J. F. C. (1823—73), appella-
 tionsretsråd, 135.
 Knudsen, Johan Chr. L., forbedringshus-
 fange, 164 f.
 Knudsen, Peter Chr., forbedringshusfan-
 ge, 417, 419.
 Koch, J. G. C. F. (1827—1914), appella-
 tionsretsråd, 135.
 Koch, Johs. G. E., sognepræst, Burkal,
 141.
 Kofoed, L. H. (1829—1904), løjtnant,
 347 f.
 Kofoed-Hansen, H. P. (1813—93), præst,
 139.
 Kolding, 107.
 Kongeriget, se Danmark.
 Kongeåen, 20, 49, 51 f.
 Korsør, 72.
 Krag, Fred. Carl, fuldmægtig, 135.
 Kragelund, C. A., adjunkt, Flensborg, 142.
 Kranold, R. H. C. C. (1819—89), general-
 decisor, 134.
 Krog, Jens, sognepræst, Store Solt, 140.
 Krog-Meyer, Chr. C. F. E. A., diakon,
 Sottrup, 140.
 Krogh, A. C. F. F., postmester, Frede-
 rikstad, 132.
 Krogh, Chr., revisor, 135.
 Krogh, Chr. H. F., landfoged m.m., 138.
 Krogh, H. D., amtsforvalter, 138.
 Kruhøffer, Fred. Jul., branddirektør, 144.
 Kruse, Erik Nissen, toldassistent, Sütel,
 132.
 Kruse, Jens Nielsen, tjenestekarl, 56.
 Kruse, Jørgen, adjunkt, Slesvig, 142.
 Krüger, Daniel Chr. F. (1819—96), tysk
 diplomat, 327.
 Krøger, smelter ved Mønten i Altona, 130.
 Krømmelbein, Johan Henrik, toldassi-
 stent, Flensborg, 131.
 Kröncke, G. V. A., tysk civilingeniør,
 360, 396.

- Kure el. Vibeck, Jens Chr., arrestant, 274.
 Kühnel, A. M. A., seminariefors­tan­der, Tønder, 142.
 Kær herred (Ålborg amt), 362.
 København, 12, 23, 61, 91, 96, 99, 109, 112, 119, 174, 189, 234 f., 238, 242 f., 248 f., 305, 316, 320, 325, 329, 331, 340, 350, 353, 355, 360, 368, 382, 399, 401, 406, 417, 437, 457, 472 f.
 Københavns amt, 99, 331.
 Københavns amts søndre birk, 115, 274.
 Kaas, Henrik Valentin, stamhusbesidder, Nedergård, 71.
- Lange, Carl Fr., toldforvalter, Bredsted, 131.
 Lange, E. C. A., fuldmægtig i finansministeriet, 130.
 Lange, Morten T., sognepræst, Rylskov, 140.
 Lange og co., Svendborg, 55.
 Langeland, 416, 439, 455.
 Langelands herred, 187.
 Langenheim, Friedrich Wilh., fuldmægtig i generalpostdirektionen, 131.
 Larsdatter, Ane Kirstine, arrestant, 363 f.
 Larsdatter, Pauline Christine, gift med arbejdsmand Niels Jørgen Nielsen, Åker, 161.
 Larsen, Fred. Jul. (1830—70), kontor­chef, professor, 134.
 Larsen, Hans Peter S., arrestant, 450.
 Larsen, Laurentius, tugthusfange, 256.
 Larsen, Niels, arrestant, Århus, 114.
 Larsen, Niels Peter, arrestant, 352.
 Lassen, Hans Chr., sognepræst, Adelby, 140.
 Lassen, H. E., kontor­chef, 134.
 Lauenborg, 11, 20, 29, 33, 49 f., 61, 63, 67, 221, 228, 244.
 Laursen, Laurs, forbedringshusfange, 418.
 Lautrup, H. J., udskrivningschef, 138.
 Ledreborg, grevskabet, 86.
- Lehmann, E. A. E. (1821—87), departementschef, 134.
 Lehns birk (Svendborg amt), 365, 455.
 Leisner, Christopher (1812—68), borg­mester m. m., Ekerneførde, 136.
 Lembcke, Edv. (1815—97), konrektor, Haderslev, 142.
 Lendrop, Chr. L., landfoged, 137.
 Leopold (1790—1865), belgisk konge, 13 ff., 51, 68.
 Lepper, Carl Th. H., postmester, Tønder, 132.
 Lerche, Carl D., toldkontrollør, Sønderborg, 132.
 Leuning, C. P. G. (1820—67), embeds­mand, sen. justitsminister, 177, 346, 375, 402 f., 416, 419, 429, 439, 441, 451.
 Levantovsky, Augusta Helene, forbedringshusfange, 418.
 Levetzow, A. C. T. S., fuldmægtig, 135.
 Levinsen, L. J., sognepræst, Munkbrarup, 140.
 Levy, Martin (1827—99), embedsmand, 374.
 Liebe, C. F. J. H. (1815—83), statssekretær, 18, 31, 57, 60, 69, 73, 75, 81—84, 89, 96, 101, 108, 110, 113, 117, 120, 127, 144, 146, 149, 153, 157, 159, 161, 169, 176, 189, 195, 197 ff, 202, 205, 210, 213, 217 f., 226, 229, 241, 247 f., 257 f., 263 f., 266, 268, 273, 275, 277, 279—84, 292, 296 f., 300 f., 304, 306 f., 315, 317, 319, 321, 325, 327, 335, 341, 347, 355, 359, 362, 367, 374, 376 f., 390, 392, 395, 397, 400—03, 413 f., 416, 419, 429, 439, 441, 450, 454, 456 f., 462, 464 f., 467, 471 f., 474.
 Lillebælt, 45.
 Lille Vildmose, 264.
 Lindenberg, grevskabet, 264.
 Lindholm, Ferdinand, arrestant, 274.
 Linnet, Peder Christensen Nielsen, ar­restant, 317.
 Linstow, Ludv., amtsforvalter, 138.
 Linstow, Otto F., landskriver, 139.
 Lohse, O. C., adjunkt, Slesvig, 142.

- Lolland, 39, 44.
London, 16, 18, 20 f., 27, 34 f., 50 f., 53, 89, 151 ff.
Lorentzen, Amalie Petrine Christine, gift Larsen, arrestant, 464.
Lorentzen, Th. Peter, fuldmægtig i det slesvigske toldekspeditionskontor, 130.
Lorenzen, Chr. C., sognepræst, Siversted, 140.
Lorenzen, H. N., subrektor, Slesvig, 142.
Lovdall, Niels, strandtoldassistent, Stenbjergshav, 131.
Lund, Aug. E., herredsfoged og tingskriver, 137.
Lund, Johs., toldassistent, Tønder, 132.
Lund, Søren B., sognepræst, Tolk, 141.
Lunn, I. J., byfoged m. m. Åbenrå, 136.
Lunn, Peter I. J., borgmester m. m. i Åbenrå, 136.
Luno, Wilh., toldassistent, Rendsborg, 132.
Luplau, D. C. E., sognepræst, Hellevad, 139.
Lübeck, 39, 281, 284.
Lyksborg slot, 85.
Lysgaard herred (Viborg amt), 360.
Lütken, O. H. (1813—83), marineminister, 11, 13, 74, 205, 210, 213, 217, 283, 304—07, 315, 317.
Lützhøft, Fred. H., sognepræst, Bylderup, 141.
Læsø, 361.
Løff, Anna Sophie, arrestant, Randers, 463 f.
Løgstør birk (Aalborg amt), 361.
Lønborggård, stamhuset, 283.
Lønborggårdske fideicommiss, 283.
Løve herred (Holbæk amt), 108, 215.
Løvenhjem, H. L., postmester, Segeberg, 133.
Madsen, Anne Sophie Lisbeth, arrestant, 79.
Madvig, J. N. A., fuldmægtig, 135.
Madvig, P. A. (1816—99), fysikus, 138.
Magnussen, J. C. L., andenlærer, Husum, 142.
Magnusson, Magnus, forbedringshusfange, Leirum, 109 f.
Malling, H. A., amtsforvalter, 138.
Mandahl, Chr. A. W., toldkontrollør, Åbenrå, 131.
Manicus, Th. E. (1823—1904), konrektor, Slesvig, 142.
Marcher, Bodil Kirstine, gift med arbejdsmand Niels Jørgen Nielsen, Åker, 161.
Marcussen, Jørgen, birkefoged, Løgumkloster, 137, 143.
Maribo amt, 332, 348.
Marie (1814—95), prinsesse af Dessau, 218.
Marstal, 326, 402, 436.
Martens, M. F., toldkontrollør, Kiel, 132.
Martens, Peter, sognepræst, Slesvig, 141.
Martin, Prince Henry, straffefange, St. Croix, 198.
Masorsky, Hans Henrik, toldoppebørselskontrollør, Sild, 132.
Massmann, Edv. A., hovedrevisor, 135.
Mathiassen, Johan Henrik, forbedringshusfange, 242.
Mathiessen, H. J., fysikus, 138.
Mathiessen, Johs. Peter, branddirektør, 144.
Mecklenborg, 39.
Meiding, Gjertrud Margrethe, enke, København, 264.
Meier, H. H. A., sognepræst, Keitum, 141.
Meiersahm, C. F., syndikus, Kiel, 85.
Meilgården (Amager), 200 f.
Meins, Jul. Chr., justermester ved Mønten i Altona, 130.
Melbye, Ernst Chr., toldassistent, Sønderborg, 132.
Meng, H. H., landskriver, 138.

- Meyer, F. (1817—91), appellationsretsråd, 135, 269.
- Meyer, Heinrich Theodor, regnskabsfører ved den holstenske grænsetoldgendsdarmeri, 132.
- Meyer, Poul, krydstoldassistent, 132.
- Meyeren, E. H. W., postmester, Rendsborg, 132.
- Michaelsen, Jørgen, adjunkt, Flensborg, 142.
- Middelfart, 257, 353, 394.
- Mikkelsen, Hansine Caroline Marie, arrestant, 274.
- Mikkelsen, Morten, tugthusfange, 256.
- Mikkelsen, Niels, daglejer, 71.
- Mikkelsen, P., menig, 84.
- Mochow, Franz Wilh. M., toldassistent, Gottorp, 131.
- Mogensdatter, Karen, arrestant, 319.
- Mohn el. Nielsen, Christen Johansen, forbedringshusfange, 74.
- Mohns, Chr. B., husfoged, 139.
- Mohr, Carl Ludv., sognepræst, Ølsby, 141.
- Moltke, Adam Fred., herredsfoged, 137.
- Moltke, Adam Fred. M. (1816—85), regeeringspræsident, 128.
- Moltke, Carl (1798—1866), greve, minister uden portefølje, 11 f., 57, 60, 81—84, 113, 120, 161, 169, 177, 189, 195, 197, 199 f., 202, 205, 210, 213, 217 f., 226, 229, 241, 247 f., 257, 259, 263, 265 f., 268, 273, 275, 279, 281—84.
- Moltke-Hvitfeldt, Adam Gottlob (1798—1876), stamhusbesidder, Moltkenborg, 159.
- Moltke-Hvitfeldt, Léon (1829—96), dansk gesandt i Paris, 268, 429 ff.
- Moltkenborg, stamhuset, 159.
- Momme, Johs. Ivar, sognepræst, Hjortkjær, 139.
- Monrad, C. F. (1815—89), kollaborator, Flensborg, 142.
- Morsø herred, 201 f., 365.
- Mortensen, Chr. Fred., tugthusfange, 256.
- Mortensen, Mads, arrestant, København, 303.
- Mouritzen, Mette Cathrine Ingeborg, arrestant, København, 79 f.
- Muckadell birk (Svendborg amt), 361.
- Mule, Carl L. E., sognepræst, Fjolde, 141.
- Munck, Fred. Vilh., kateket, Flensborg, 140.
- Munderloh, Chr. G., postmester, Krempe, 133.
- Musse herred (Maribo amt), 199, 263.
- Mussmann, J. K. A. (f. 1815), herredsfoged, 137.
- Muusmann, M. Q., adjunkt, Slesvig, 142.
- Mühlensteth, J. E., sognepræst, Bjolderup, 139.
- Mylius, Sigismund Wolf V., kammerherre, stamhusbesidder, 148.
- Müller, J., bogholder, St. Croix, 367.
- Müller, Julius, toldkontrollør, St. Margrethen, 132.
- Münster, O. F. H., sognepræst, Ladelund, 141.
- Mysunde, 43.
- Møller, Chr. D., sognepræst, Hoptrup, 139.
- Møller, Chr. Fred. C., adjunkt, Haderslev, 142.
- Møller, Chr. R., kollaborator, Flensborg, 142.
- Møller, Jul. L. A., kancellist i det slesvigske toldekspeditionskontor, 131.
- Møller, Jørgen Chr., toldinspektør, Abenrå, 131.
- Møller, Niels Chr., tugthusfange, 256.
- Møller, Svend Chr., toldinspektør, Husum, 131.
- Møns herred, 353, 394.
- Mørch, M., sognepræst, Hostrup, 141.
- Mørk-Hansen, M. (1815—95), sognepræst, Felsted, 139.
- Nagel, Ad. Th. L., toldkontrollør, Flensborg, 131.

- Nagel, H. P. E., apoteker, postekspeditør, Højer, 133.
- Nagel, Johs., underbogholder i finansministeriet, 130.
- Napoleon III (1808—73), fransk kejser, 19, 430 f., 436.
- Neckelmann, Harald, tingskriver, 137.
- Neergaard, Anton, adjunkt, Slesvig, 142.
- Neergaard, J. V. (1810—79), oberst, krigsminister, 346 f., 472.
- Neergaard, Joachim Fred. Chr. Bruun (1806—93), rigsrådsmedlem, 197.
- Neksø, 110, 215, 300, 320.
- Neuhaus, Lorentz Chr., toldforvalter, Kappel, 131.
- Neumann, Harald Theodor, fuldmægtig i det slesvigske toldrevisionskontor, 131.
- Nibe, 361.
- Nicodam, Jacob Chr. Jensen, tugthusfange, 187.
- Nielsdatter, Dorte, gift med tjenestekarls Jens Nielsen Kruse, Vrinders, 56.
- Nielsdatter, Johanne Marie, tugthusfange, 257.
- Nielsdatter el. Nielsen, Nille el. Pernille Cathrine, gift med arbejdsmand Christensen, 303.
- Nielsen, Anders Peder, gårdmand, Grimstrup, 292.
- Nielsen, Andreas, husmand, 187.
- Nielsen, Ane Marie, tugthusfange, 194.
- Nielsen, Bodil Martine, tugthusfange, 362.
- Nielsen, Chr., fhv. telegrafbestyrer, Hamborg, 57, 365 f.
- Nielsen, Chr., tugthusfange, 227.
- Nielsen, Chr. J., diakon, 140.
- Nielsen, Christine, gift Hansen, arrestant, 450.
- Nielsen, Christopher, straffefange, 322.
- Nielsen, Eleonore, f. Tollesen, Roskilde, gift med exam. jur. P. L. J. Nielsen, 247.
- Nielsen, Fred. Chr., toldoppebørselskontrollør, Fynshav, 132.
- Nielsen, Hans Petersen, Vester Nebel, 59.
- Nielsen, Jens også kaldet Jens Matros, arrestant, 440.
- Nielsen, Jens Chr., arrestant, Alsted, 201 f.
- Nielsen, Jens Chr., tjenestedreng, Frejlev, 333.
- Nielsen el. Mørk, Johan H. B., arrestant, 204.
- Nielsen, Johanne Christiane, forbedringshusfange, 242.
- Nielsen, Maren, gift med indsidder Peder Hansen, Skallerup, 115.
- Nielsen, Niels, gårdmand, 193.
- Nielsen, Niels Chr., forbedringshusfange, 256.
- Nielsen el. Winther, Niels Jørgen, tugthusfange, 72.
- Nielsen el. Bøs, Niels Jørgen, arbejdsmand, Åker, 161.
- Nielsen, Peter, sekretær ved appellationsretten i Flensborg, 135.
- Nielsen, Peter, tugthusfange, 257.
- Nielsen, Peter Conrad, arrestant, 115.
- Nielsen, Peter Ludv. J., exam. jur., 247.
- Nielsen, Søren, arbejdsmand, Varde, 292.
- Nielsson, Gustaf, sømand, Kullen, 74 f.
- Nim herred (Skanderborg amt), 361.
- Nissen, Claudius, tingskriver, 136.
- Nissen, Eduard, herredsfoged, 137.
- Nissen, Johs. Fred., postekspeditør, Bramstedt, 133.
- Noll, J. H. C., toldkontrollør, Glückstadt, 132.
- Nordslesvig, 26, 28 f., 76 ff., 434 f.
- Nordøen, 18.
- Nordtyskland, 38.
- Norge, 37, 85, 95, 350.
- Notman, R., entreprenør, 285.
- Nutzhorn, Carl L. V. R. (1828—99), amtmand, justitsminister, 177, 346.
- Nyborg, 302 f.
- Nydala (Småland), 114 f., 414.
- Nykøbing M., 365.
- Nykøbing S., 392.
- Næstved, 71, 396.

- Nørlyng herred (Viborg amt), 214, 353, 394.
- Nørregaard, Johann Peter, mønster-skriver, 138.
- Nørre Tyrstrup herred (Vejle amt), 273 f., 326.
- Nørvang-Tørrild herreder (Vejle amt), 115, 215.
- Ode, I. M., skibsfører, 161.
- Odense, 214, 302 f., 331, 352, 356, 395, 399, 420.
- Odense herred, 365, 369.
- Offersen, Søren Chr., arrestant, 356.
- Olesen, Johanne Marie, gift med gårdmand A. B. Dahlgaard, Mullerup, 87.
- Olsen, Christen, gårdmand, 391.
- Olsen, Frederikke, forbedringshusfange, 417.
- Olsen, Jonas Chr., sognepræst, Løjt, 139.
- Olsen, Kirsten, forbedringshusfange, 418.
- Olsen, Mogens, arrestant, 267 f.
- Olsker sogn (Bornholms amt), 300.
- Olsson, Niels, arrestant, 455.
- d'Origny, F. I., toldinspektør, Tønning, 132.
- Outzen, H. P. N., kancellist, 135.
- Oversø (Slesvig), 43.
- Owesen, Claus, major, 139.
- Padkjær hovedgård (Ålborg amt), 399, 420.
- Paget, Augustus B. (1823—96), eng. diplomat, 34.
- Palmerston (1784—1865), eng. statsmand, 46.
- Paris, 34 f., 89, 113, 123, 127, 269.
- Pasbjerg, L. G., sognepræst, Bedsted, 139.
- Paulsen, Chr. M. J., sognepræst, Ensted, 139.
- Paulsen, Henning L., bureauchef, 143.
- Paulsen, Jacob Edv., forbedringshusfange, 402 f.
- Pedersdatter, Ane Margrethe, arrestant, 391.
- Pedersdatter, Edle Leonore Christine, tidligere gift med Laurs Dam, arrestant, 341.
- Pedersen, Anders, smed, Store Rørbæk, 55.
- Pedersen, Anders, tømmermand, 242.
- Pedersen, Anders Peder, 292.
- Pedersen, Birthe Marie, f. Sørensen, gift med tømmermand Anders Pedersen, 242.
- Pedersen, Christine Sophie, arrestant, Købehavn, 316, 456.
- Pedersen, Elisabeth Sophie, arrestant, 264.
- Pedersen, Jens, arrestant, 79.
- Pedersen, Jens Herman, gårdmand, Grumstrup, 292.
- Pedersen, Johs., forbedringshusfange, 418.
- Pedersen, el. Trompeter, Lars, arbejdsmand, Odense, 187.
- Pedersen, Mads, forbedringshusfange, 256.
- Pedersen, Mads, avlskarl, 351.
- Pedersen, Niels Chr., arrestant, 187.
- Pedersen, Nis, parcellist, 96.
- Pedersen, Peder, arrestant, 356.
- Pedersen, Peder, arrestant, Enderslev, 440 f.
- Pelham-Warren, Fred., eng. marinekaptein, Hampshire, 54.
- Petersen, Anders Peter, toldkontrollør, Flensborg, 131.
- Petersen, Carl Henrik, forbedringshusfange, 256 f.
- Petersen, Hans, straffefange, 316.
- Petersen, Henriette Dorteia, tjenestepige, Nyborg, 327.
- Petersen, Jens, trækonstabel, 31.
- Petersen, Jens, tugthusfange, 256.
- Petersen, Josephine L. M., f. Jensen, gift med vognmandskarl P. Petersen, København, 146.

- Petersen, L. A., fuldmægtig, 135.
Petersen, Ludv., fuldmægtig, 135.
Petersen, Pernille, forbedringshusfange, 417.
Petersen, Peter, vognmandskarl, København, 145 f.
Petersen, Peter, jollefører i opmudringsvæsenet, 306.
Petersen, Peter Chr., snedkermester, København, 98.
Petersen, Philip, sognepræst, Dedsbøl, 141.
Perrin, A., Paris, 58.
Placet, Poul Emil, Paris, 54.
Plessen, se Scheel-Plessen.
Plessen, Otto (1816—97), dansk diplomat, 430, 433, 436.
Pollock, Alfred Atkinson, sagfører, London, 282.
Portugal, 284, 393.
Poulsen, Jacob Edvard, forbedringshusfange, 111 f.
Poulsen, Jens, tugthusfange, 256.
Poulsen, Peder, arrestant, 363 f.
Povelsen, Søren Ludv. (1810—75), rektor, Slesvig, 142.
Preussen, 13—19, 21, 27 f., 30, 32, 37, 39 f., 44 f., 47, 61, 65, 67 f., 76, 89 f., 102, 105 f., 108 f., 117 ff., 121 ff., 125 f., 155, 218, 222, 228, 274, 281, 284 f., 348, 370 ff., 374, 417, 430—35, 437, 460, 471 f.
Preyss, Gilbert, sognepræst, Jørl, 140.
Prolt, H. B., 74.
Præstø, 99, 215.
Præstø amt, 209, 332.
Præstø fjord, 400, 436.
Puggaard og co., grosserer, København, 91.
Qnaade, G. J. (1813—89). minister uden portefølje, 11 f., 30 f., 57, 60, 69, 73, 75, 78, 81—84, 89 f., 96, 101, 103—06, 108 ff., 113, 117—24, 126 ff., 144 f., 147, 149 f., 268, 374, 431.
Raedel, H. F. S., toldinspektør, Heide, 132.
Rafn, Peter Chr. E. C. H., toldoppebørselskontrollør, Romø, 132.
Randers, 355, 399.
Randers amt, 119.
Rasmussen, Anders, arrestant, 368.
Rasmussen, Eleonore Hansine, arrestant, København, 107, 145.
Rasmussen, H. W., toldkontrollør, 132.
Rasmussen, Hanne, arrestant, 465.
Rasmussen, Hans, jernstøbersvend, Horsens, 148.
Rasmussen, Harald V., sognepræst, Halk, 139.
Rasmussen, Jacob Fred., forbedringshusfange, 417.
Rasmussen, Jens Olsen, tugthusfange, 164.
Rasmussen, Johanne el. Hanne Marie, tugthusfange, 191.
Rasmussen, Maren, arrestant, 420.
Rasmussen, Orelius, tugthusfange, 256.
Rasmussen, Peder, husmand, Alume, 113 f.
Rasmussen, Rasmine Margrethe, fattiglem, Skrøbelev, 187.
Ratjen, J. J. C., byskriver m. m., Slesvig, 136.
Ravn, Niels Wilh., toldassistent, Rendsborg, 132.
Rechberg, Johann Bernhard v. (1806—99), østrigsk statsmand, 37, 48, 66, 102, 156.
Regenburg, Th. A. J. (1815—95), embedsmand, 134.
Reich, Chr. E. (1822—65), oberstløjtnant, rigsrådsmedlem, 305.
Reiffenstein, Johan Fred. J., sognepræst, Havetoft, 141.
Reimuth, J. C. E., sognepræst, Sønderløgum, 141.
Reitz, Johan David, arrestant, 165.
Reykjavik, 110, 216, 265, 450.
Ribe, 270.

- Ribe amt, 111, 282, 291, 350, 420.
 Ribe herred, 353, 394.
 Ricard, C. F. (1830—1908), embedsmand, 375.
 Richard, Daniel, arrestant, St. Croix, 88 f.
 Richter, Carl, toldkasserer, Åbenrå, 131.
 Riegels, J. F. V., husfoged m. m., 139, 143.
 Ries, Otto J. O. Th. K., herredsfoged, 137.
 Riis, Harald William, revisor i postvæsenets revisionskontor, 131.
 Riis, Wille Jessen, toldassistent, Holnæs, 131.
 Riishuus, Søren Jensen, forbedringshusfange, 242.
 Riis-Lowson, kompastor, Læk, 141.
 Ringgaard, Anders, postkarl, 202.
 Ringkøbing amt, 119.
 Ringkøbing fjord, 282.
 Rise sogn (Ærø), 326.
 Roede, N. J. L., kancellist, 135.
 Rohlf, A. N., postmester, Bredsted, 133.
 Rolsted sogn (Odense amt), 303.
 Rosen, S. A. G. C. (1819—91), overpræsident, Flensborg, 135.
 Rosenborg slot, 390.
 Rosenkrantz, Elisabeth Louise, baronesse, gift med baron G. E. G. F. Rosenkrantz, 438 f.
 Rosenkrantz, Fred. Chr., greve af Scheel, stamhusbesidder, 56.
 Rosenkrantz, Gottlob E. G. F. (1803—84), baron, amtmand, 438 f.
 Rosenørn, Ernst Emil (1810—94), direktør, kultusminister, 346.
 Rosenørn-Teilmann, Chr. P. T. (1817—79), stamhusbesidder, kultusminister, 346 f., 419, 466.
 Roth, Henrik, sognepræst, Varnæs, 139.
 Rotschild, Peter Joseph, København, 96.
 Rougsø herred (Randers amt), 352.
 Rudkøbing, 402, 436, 439.
 Rumohr, Th. Vilh. K., herredsfoged, 136.
 Rusland, 37, 45, 435.
 Russell John (1792—1878), eng. statsmand, 34, 51.
 Ruwald, Carl Chr. W. J., kancellist i det slesvigske toldekspeditionskontor, 131.
 Rügen, 39.
 Ryslinge (Svendborg amt), 341.
 Rødby, 360, 396.
 Rønne, 300.
 Rønninge sogn (Odense amt), 303.
 Rønningesøgård, stamhuset, 148.
 Rørdam, Holger Fred. (1830—1913), sognepræst, Satrup, 141.
 Raasløff, Vald. Rud. (1815—83), gesandt, krigsminister, 346.
 Sabro herred (Århus amt), 353, 394.
 Saksjøbing, 199, 263.
 Salling herred (Svendborg amt), 209, 353, 394.
 Sally, Jacob Peter Willh., toldforvalter, Wyk, 131.
 Samuel og Rücker, Paris, 55.
 Sandvig, 300.
 Sankelmark, 43.
 Schack, F. R. J., postmester, Preetz, 133.
 Scharff, Carl Aug. Friedrich, straffefange, 454 f.
 Scharffenberg, Carl Ludvig, toldassistent, Husum, 131.
 Scheel, Chr. Bille, greve, 56.
 Scheel, Lucie Charlotte, komtesse, 56.
 Scheel, Preben Jørgen, greve, søløjtnant, 56.
 Scheel-Plessen, Carl (1811—92), slesvigholstensk embedsmand, 222.
 Scheele, L. N. (1796—1874), fhv. udenrigsminister, 128.
 Schilden — jydsk fideicommis, 80.
 Schilling, J. M., toldkontrollør, Ekernførde, 131.
 Schimmelmänn, Ernst C. D. C. J. (1820—85), greve, 264.
 Schleisner, P. A. (1818—1900), medicinalinspektør, Flensborg, 138.

- Schleppegrell, Jul. Carl G., diakon, Broager, 140.
- Schmidt, Christen, P. Christensen, kollaborator, Flensborg, 142.
- Schmidt, G., fuldmægtig i finansministeriet, 130.
- Schmidt-Phiseldeck, C. O., sognepræst, Flensborg, 140.
- Schnittler, Julius, fuldmægtig i finansministeriet, 130.
- Schow, Jens Peter, bagersvend, 217.
- Schow, Sophie Charlotte Amalie, gift med bagersvend J. P. Schow, 217.
- Schrøder, Emil Ferdinand, købmand, Ålborg, 100.
- Schrøder, Hansine Marie Lucie, København, 71.
- Schrøder, Tecla Augusta, f. Mynster, gift med købmand E. F. Schrøder, Ålborg, 100.
- Schulin, greve, Barritskov, 56.
- Schulin, Mary Caroline Axeline Siegfriede, f. Scheel, 56.
- Schultz, A. v., postmester, Ekernførde, 133.
- Schweiz, 53, 268.
- Schytz — Grønlandske legat, 372 f.
- Schütze, Carl G., landskriver, 138.
- Schøller, Chr., herredsfoged, 137.
- Schönberg, W. F. B., kancellist i finansministeriet, 130.
- Schönfeldt, Fred. Wilh., toldoppebørselskontrollør, Sydvesthjørne, 131.
- Seegers, Chr. Fred., fhv. kontorchef, 95 f.
- Selmer, Fred., adjunkt, Haderslev, 142.
- Setzkorn, Carl E. G., toldkontrollør, 132.
- Silkeborg, 366.
- Shaik Buforth, arrestant, St. Croix, 301 f.
- Shaik, Subratee, arrestant, St. Croix, 301 f.
- Sild, 74.
- Silfverberg, Erik Georg, kollaborator, Flensborg, 142.
- Simesen, Rasmus Johs., rektor, Flensborg, 142.
- Simonsen, A. I., 74.
- Simonsen, P. A. C., sognepræst, Valsbøl, 140.
- Sjælland, 23 ff., 40, 44, 65, 396, 437.
- Sjøgren, Erik Leonard, Hasle, 419 f.
- Skallebølle, Hans Hansen, straffefange, 352.
- Skanderborg amt, 119, 348.
- Skarø (Drejø sogn), 455.
- Skeel, Sophus Frederik Erik Otto, stamhusbesidder, Birkelse, 100.
- Skelskør, 193.
- Skovby herred (Odense amt), 353, 394.
- Skrøbelev sogn (Svendborg amt), 187.
- Slagelse, 365.
- Slaugs herred (Ribe amt), 119, 215.
- Slesvig, hertugdømmet, 11, 13, 19 f., 25—28, 30, 33 f., 36, 39, 45, 47, 49 ff., 53 ff., 57 f., 61 ff., 66 f., 76—79, 81, 90, 94, 102—05, 108, 118—25, 143 f., 155, 157—60, 162 f., 177, 190, 197, 199, 202, 205 f., 220, 222—25, 227 f., 245 f., 269, 274, 279, 281, 321 f., 326, 334, 349, 356, 360, 370—73, 375, 388, 398 f., 431—34.
- Slet herred (Ålborg amt), 361.
- Smidt, Johan Peter Svensson, smed, Fåborg, 110 f.
- Smith, Hother (1821—1902), appellationsretsråd, 135.
- Snestrap, Christen Nielsen, smed, Gjellerup Lundby, 157.
- Sollohub, Alexander A. F., toldoppebørselskontrollør, Ahrensfelde, 132.
- Sonne, Stine, Aker, se Bodil Kirstine Marcher.
- Sophie Amaliegård (Randers amt), 80.
- Sorø, 242, 365, 398.
- Sorø amt, 193, 209, 332.
- Spangenberg, Karen Mathine, arrestant, København, 194.
- Spanien, 393.
- Späth, W. C. C., toldforvalter, Neumünster, 132.

- Spøhr, Caroline Christine, Odense, 369.
 St. Croix, 229, 366 f., 453.
 St. Jan 366 f., 453.
 St. Petersborg, 89.
 St. Thomas, 29, 229, 285, 366 f., 453.
 Stadil fjord (Ringkøbing amt), 282.
 Stangerup, Jens Chr., underbogholder i finansministeriet, 130.
 Steenberg, A., København, 94.
 Steenberg, Schack Edv., kontorchef, 139.
 Steffensen el. Jensen, Birthe Marie, gift med Mads Jensen, 467.
 Stege, 353, 394.
 Stemann, Chr. Ludvig E. (1802—76), retspræsident, 135, 228, 269.
 Stenderup sogn (Slesvig), 326.
 Stensballegård birk, 361.
 Stettin, 18.
 Stevns-Fakse herreder (Præstø amt), 439.
 Stjernholm, L. A., premierløjtnant, 317 f.
 Stockfleth, Christopher Chr. W., toldkontrollør, 131.
 Stockfleth, W. W. (1802—85), amtmand, Haderslev, 135.
 Stockholm, 34, 89.
 Storbritannien se England.
 Store Hedinge, 331, 439.
 Strandby (Ribe amt), 205.
 Strib, 366.
 Strøby (Præstø amt), 112, 217.
 Støjholm, Ane Marie, f. Henriksen, gift med snedkersvend J. C. Støjholm, 99 f.
 Støjholm, Jens Chr., snedkersvend, København, 99 f.
 Suder, Kirsten Marie, tugthusfange, 215 f.
 Suenson, Otto Fred. (1810—88), søofficer, marineminister, 346.
 Sunds-Gudme herred (Svendborg amt), 263, 365, 455.
 Sutherland, Douglas S., London, 54.
 Svaneke, 300.
 Svendborg amt, 242, 374, 416, 455.
 Svendsen, Diderik Chr. A., møntgardein, Altona, 130.
 Svendsen, Mads Jensen, 292.
 Sverige, 37, 77, 85, 95, 110, 434.
 Svinemünde, 39.
 Syltholmen (Rødby), 360, 396.
 Sæby, 272, 440.
 Søbysogn (Ærø), 326.
 Sønderhald herred (Randers amt), 352.
 Sønder Nærå sogn (Odense amt), 303.
 Sørensdatter, Ane Marie, arrestant, 263.
 Sørensdatter el. Sørensen, Kirsten, gift med arbejdsmand Sørensen, 188.
 Sørensen, Jens, partikulier, 98.
 Sørensen, Jens Høst, toldoppebørselskontrollør, Nordstrand, 132.
 Sørensen, Maren, arrestant, 440.
 Sørensen, Niels, værtshusholder, København, 148.
 Sørensen, Niels Chr., arrestant, Vejle, 462.
 Sørensen, Paul, toldassistent, Ekernførde, 131.
 Tapsogn (Slesvig), 326.
 Tengel el. Tingel, Carl Lauritz, forbedringshusfange, 418.
 Tensfeldt, Peter N. H., maskinmester ved Mønten i Altona, 130.
 Terkelsen, Lauge, gårdmand, Grimstrup, 292.
 Testmann, P. O., postmester, Lütjenburg, 133.
 Thalbitzer, Edwin Georg, toldassistent, Åbenrå, 131.
 Thedens, Aug. H., fuldmægtig i den slesvigske centralkasse, 130.
 Thiel, J. G., postmester, Husum, 133.
 Thiele, F. W., kontorchef i finansministeriet, 130.
 Thisted, 365.
 Thisted amt, 119.
 Thomsen, Chr. S., kollaborator, Flensborg, 142.
 Thomsen, Ed., vejkonduktør, 139.

- Thomsen, Inger Dorthea, tjenestepige, Fyrendal, 87.
- Thomsen, Julius (1826—1909), kemiker, 91, 97, 196.
- Thonning, Hans Hansen, straffefange, 188.
- Thordersen, H. G., biskop på Island, 375, 397.
- Thorsen, Frithiof William, adoptiv søn af vognmandskarl P. Petersen, København, 145 f.
- Thorseng birk (Svendborg amt), 455.
- Thorshavn, 361, 398.
- Thrige, S. B. (1820—1901), rektor, Haderslev, 141.
- Thuesen, Niels Hansen, arrestant, 368.
- de Thurah, Lauritz, seminarielærer, Tønder, 142.
- Thygersen el. Thygesen, Else Marie, arrestant, 327.
- Tillisch, F. F. (1801—89), indenrigsminister, 11 f., 31, 145, 248, 283.
- Tofft, Carl H., lærer, Husum, 142.
- Tofte, Peter Ludvig Th., tugthusfange, 203 f., 206—09.
- Tolderlund, Jul. F., sognepræst, Starup, 139.
- Toosbuy, Vilh. Fr. Chr., kontorchef, 134.
- Trampe, Anastasius Sophus, værnepligtig, København, 352 f.
- Tranderup sogn (Ærø), 326.
- Triest, 275.
- Trolle, Jens Chr. H., toldoppebørselskontrollør, Løgumkloster, 132.
- Tryde, Gustav A. C., sindssygelæge, Slesvig, 144.
- Tscherning, A. F., (1795—1874), oberst, 196 f.
- Tullebølle sogn (Svendborg amt), 71.
- Tuxen, L. R., sognepræst, Tumby, 141.
- Tvede, H. P. N., landfoged m. m., 137.
- Tyskland, 18, 20 f., 24, 26ff., 30, 32 f., 37, 44 f., 47, 49, 53, 61, 66, 104 f., 121 f., 124, 126, 156, 158, 222, 224 f., 371 ff.
- Tønder, 76.
- Tøxen, N. A. C. E., toldkontrollør, Altona, 132.
- Udengaard, Peder Pedersen, gårdmand, 56.
- Ulrik, F. F. (1818—1917), fysikus, 138. U.S.A., 241, 350.
- Vallø stift, 377.
- Vamdrup sogn (Slesvig), 109, 205, 326.
- Varde, 282, 292.
- Weber og co., grosserer, København, 91.
- Vedel, E., departementschef, 134, 177.
- Vedel, P. (1824—1909), direktør i udenrigsministeriet, 327.
- Wedell-Wedellsborg, W. F., amtmand, Flensborg, 135.
- Wegener, C. F. (1802—93), gehejmearkivar, 116.
- Wegge, Chr., husfoged, Gråsten, 133.
- Wehrmann, Chr. G., tingskriver, 138.
- Weilbach, Johs., amtsforvalter, Augustenborg, 133.
- Veiler, Lorentz Chr., arbejdsmand, Kolding, 107.
- Vejle, 361.
- Vejle amt, 107, 350, 420.
- Vejstrup sogn (Slesvig), 326.
- Vends herred (Odense amt), 257, 353, 394.
- Wentzel el. Hansen, Johan, arrestant, 163.
- Werther, C. A. P. (1809—94), preussisk diplomat, 89, 109, 222.
- West, Lewis Borrit, 350.
- Westenholz, Regnar (1815—66), godsejer, politiker, 68 f., 91.
- Vesterhavsherne, 51.
- Vesterlisberg herred (Århus amt), 353, 394.
- Vestindien, dansk, 28 f., 54 f., 57 f., 77, 88 f., 94, 103, 228 f., 366 f., 375 f., 420 f.
- Westphal, F. H. F., menig, 30, 219 f.

- Viborg, 353, 394.
 Viborg amt, 119, 302.
 Wichfeld, Jørgen (død 1888), stamhusbesidder, Engestofte, 158.
 Wichmann, Johan Ditlew, arrestant, 194.
 Victoria (1819—1901), eng. dronning, 46.
 Wien, 16, 19 f., 23, 28, 30 ff., 37, 48, 60, 63, 68, 73, 75, 78, 81 ff., 89 f., 101 f., 108 ff., 113, 117, 120 f., 124, 126 ff., 145, 149, 153, 156 f., 221, 246.
 Wigelsen, Hans Wilh., toldassistent, 131.
 Vilhelm (1785—1831), hertug af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg, 85.
 Vilhelmsen, Jens Chr., adoptiv søn af værtshusholder Niels Sørensen, København, 148.
 Willemoes, A. T., herredsfoged, 137.
 Willerup, Chr., methodistisk præst, 87, 242 f., 316.
 Willerup, Laura Maria, f. Müller, gift med methodistisk præst Chr. Willerup, 87.
 Wilnau, Philip, kancellist i den slesvigske centralkasse, 130.
 Winther, f. Kosdenting, Johanne Kirstine, arrestant, Randers, 195.
 With, M. P., herredsfoged, 136.
 Witte, L. H. F., kancellist, 135.
 Vliesden, Peter van, bogholder, St. Thomas, 367, 453.
 Voer herred (Skanderborg amt), 361.
 Voigt, Chr. D. A., sognepræst, Vanderup, 140.
 Voigt, Chr. O. A., intendant, 55.
 Wolstein el. Hansen, Johan Jacob, forbedringshusfange, 417.
 Vonsild sogn (Vejle amt), 326.
 Vordingborg, 420.
 Vordingborg nordre distrikts birk, 99, 215, 377.
 Worsaae, P. M. (1816—77), amtsforvalter, 138.
 Wulsten, F. A., adjunkt, Flensborg, 142.
 Wyld, James, eng. parlamentsmedlem, 350.
 Wyld, James J. C., 350.
 Wøldike, H. C. P. (1878—87), appellationsretsråd, 135, 269.
 Zytphen-Adeler, Bertha Henriette Frederikke, gift med baron G. F. O. Zytphen-Adeler, 220.
 Zytphen-Adeler, Georg Fred. Otto (1810—78), baron, 220.
 Ærø, 39, 62, 66 f., 124, 160, 199, 281, 326, 420.
 Ærøskøbing, 321 f., 333 f.
 Ødis sogn (Slesvig), 109, 326.
 Øresund, 396 f., 434.
 Ørstoft, Anton Marinus, arrestant, Sæby, 464.
 Ørum sogn (Hjørring amt), 272.
 Øster Brønderslev sogn (Hjørring amt), 272.
 Østerlisberg herred (Randers amt), 352.
 Østersøen, 19, 34, 434.
 Østifterne, 238 f., 249.
 Øster Ulslev sogn (Maribo amt), 351.
 Østrig, 13—16, 18—24, 26—30, 32, 34, 37, 39 f., 44 f., 47—50, 61, 64, 67 f., 89 f., 102, 105 f., 109, 117 ff., 121, 123, 125 f., 145, 155, 228, 240, 274, 285, 417, 435, 471 f.
 Åkirkeby, 110, 215, 300.
 Ålborg, 162, 353, 394.
 Ålborg amt, 119.
 Ålborg birk, 353, 394.
 Århus, 39, 114, 273 f., 277, 420, 438.
 Århus amt, 119.
 Års herred (Ålborg amt), 361.
 Åsum herred (Odense amt), 214, 356, 395.

SAGREGISTER

- Adjutantposterne, indskrækning af de kgl., 405 f., 408–18, 423, 426.
- Adoptionsbevillinger, 87 f., 100 f., 145 f., 148, 164, 191.
- Afhændelse af »Lille Vildmose«, tilladelse til, 264.
- Afskedigelse af embedsmænd i forbindelse med fredsslutningen, 128–44, 159.
- Afskedigelse af pastor V. Birkedal, forslag om, 116 f., 146, 313–16, 340 f.
- Ahlefeldt-Laurvigske gældsafgørelseskasse, ophævelse af, 99.
- Alliance med Preussen, se: Forbund med Preussen.
- Altinget:
- Budskab til, 88, 188, 216, 226 f., 265, 267, 278 f., 450.
 - Forelæggelse af lovforslag for, 265, 267, 270, 276 f.
- Amtsforvalternes kontorholdsudgifter, lov om, 360, 398 f.
- Amts- og jurisdiktionsforholdene i de tidligere slesvigske distrikter, ordning af, 360, 399 f.
- Apostolisk præfektur, forslag om oprettelse af, 188 f.
- Apotekerbevillinger, 193.
- Appanager til enker, søskende m. m., tilladelse til at yde, 56, 283.
- Auktionsret for Vallø stift, ophævelse af, 377.
- Benådninger, 55 ff., 71 f., 74, 79 f., 83, 86–89, 95 f., 98, 107, 109–15, 145, 147 f., 157, 161, 163 ff., 176, 187 f., 193 ff., 198, 201 f., 204, 215 f., 227, 241 f., 256 f., 264, 267 ff., 274, 283, 297, 301 ff., 306, 316, 319, 322, 352 f., 362, 364 f., 368 f., 376 ff., 391, 402 f., 413, 415–19, 454–57, 462–65, 467.
- Bestallinger, stadfæstelse af, 116.
- Blindeinstitut, det kgl., lønningslov for, 112 f., 363.
- Blokadens ophævelse, forslag om, 16 ff.
- Brandforsikring i de tidligere slesvigske distrikter, 321 f., 333 f.
- Brandhjælpsspenge, honorar for opkrævning af, 322.
- Brændevin, afgiftsgodtgørelse ved udførsel af, 189, 214.
- Bræstrup, Cosmus, afsendelse i særlige missioner, 126 f., 156 f., 177.
- Bøder, lov om afsoning af, 361, 398.
- Bøndergods, afhændelse af, 213.
- Chargé d'affaires i Wien, udnævnelse af, 156.
- Christianshavn straffeanstalt, fanger i, 83, 95, 194, 215 f., 227, 256, 352, 377, 417 ff.
- Civillisten, fastsættelse af, 390, 393, 413.
- Dagbladet, udarbejdelse af modskrift mod, 116.
- Dampfærgelinie Strib-Fredericia, 366.
- Dansk lovgivning i de indlemmede slesvigske distrikter, indførelse af, 160, 177, 196, 199, 205, 220 f., 262, 281, 321 f., 349 f., 356, 360, 374 f., 397 f.

- Danske Lov 5—14—51 og 52, ændring af, 400 f.
- Desertører, udlevering af, 240 f.
- Dimission, ministeriet Bluhmes, 336—40.
- Dødsstraf:
 Eftergivelse af, 79, 147, 164 f., 191, 198, 201, 263, 267, 270, 274, 316 f., 327, 341, 351, 353 f., 356, 363 f., 368, 391, 419, 440 f., 450, 465.
 Eksekvering af, 202 ff., 206—09.
- Døvstumme-Institut, det kgl., lønningslov for, 112 f., 363.
- Eftergivelse af krigsskat, 349, 367.
- Eftergørelse af kunstværker, lov om, 401.
- Eksekutionsomkostninger i Holsten, erstatning for, 145.
- Ekstraordinære indtægter og udgifter, 88, 199, 262, 284 f.
- Embedsjord, afhændelse af, 282.
- Eneretsbevillinger, 54 f., 57 f., 94 f.
- Entholdelsesdekret, ændring af, 111, 269.
- Erklæringers meddelelse til ansøgere og klagere, lov om, 395.
- Erstatning for kaprede fartøjer, 274 f.
- Fideicommiss, oprettelse af, 438 f.
- Finanslove, 98, 228, 349, 378—90, 393 f., 398 f., 403, 416, 452.
- Finansminister, udnævnelse af midlertidig, 273.
- Finansministeriet, budget for, 378.
- Flag for skibe, anerkendelse af midlertidigt, 228.
- Flydedok på St. Thomas, koncession på, 285.
- Flådens oplægning, forslag om, 127, 153.
- Forbund med Preussen, forslag om indgåelse af, 429—36.
- Forfatningssagen, 170—76, 178—86, 210—13, 229—40, 248—55, 259—62, 297 ff., 307—13, 315, 328—33, 335—40, 466.
- Fotografier, lov om eftergørelse af, 244.
- Fredskov, afhændelse af, 71 f.
- Fritagelse for arrest el. beslag af de i låne- og sparekasser indsatte midler, 192.
- Fællesforfatningen af 18. nov. 1863, 157, 190 f., 347.
- Færøerne:
 Bemandede både, lov om, 116, 195, 227.
 Havevæsenet på, lov om, 198, 366, 400 f.
 Lagtinget, ændring af, 227.
 Skydsvæsenet på, lov om, 116, 227.
 Se også: Thorshavn.
- Gehejmestatsrådet:
 Optagelse i, 13, 258, 346.
 Protokollen, godkendelse af, 60, 70, 195, 197, 199, 202, 205, 210, 213, 217 f., 229, 241, 247 f., 257 ff., 263, 265 f., 277, 279, 281—84, 296 f., 300 f., 304, 306 f., 319, 327, 335, 341, 376, 392, 414, 441, 456 f.
 Sager der ikke længere skal forelægges for, 94 f., 191 f., 197 f.
- Genoptagelse af straffesag, 303.
- Gensdarmeri, opløsning af det slesvigske, 159.
- Grundlovssagen, se: forfatningssagen.
- Grænsereguleringsspørgsmålet, 90.
- Gråsten og Fiskebæk godser, afhændelse af, 159.
- Handelsskibe, lov om orden og disciplin i, 107, 355.
- Handelstraktat med Japan, afslutning af, 376.
- Havneanlæg, 396 f.
- Hestgarden, afskaffelse af, 406, 411 f., 421 ff., 426.
- Hjempermittering af slesvigske og holstenske søfolk, 90.
- Hofbetjente hos landgrevinde Charlotte, pensionering af, 397, 400.

- Honorar for opkrævning af brandhjelpspenge, 322.
- Horsens straffeanstalt, fanger i, 207, 256 f., 352, 376, 418 f.
- Hovedgårde, salg af, 399, 420.
- Hovedlandevejenes bestyrelse, lov om, 360.
- Hærordning, forslag til ny, 285–91, 293–97, 339.
- Se også: Krigsministeriet, budget for.
- Højesteret, domme afsagt af, 56 f., 71, 79, 95, 98, 110, 147 f., 157, 163 ff., 187 f., 191, 193 ff., 198, 201, 203 f., 216, 263 f., 267–70, 274, 303, 306, 317, 327, 341, 351 f., 354, 356, 362 ff., 366, 368, 391, 402, 413, 419 f., 440, 450, 456, 462–65, 467.
- Indenrigsk fragtfart, lov om, 189 f., 262.
- Indførselstold, tilbagebetaling af, 88.
- Island:
- Brændevinshandel i, lov om, 276,
- Finansielt forhold mellem Island og kongeriget, ordning af, 276.
- Forfatningssagen i, 278.
- Fremmede fiskeres fiskeri ved, 278 f.
- Fåresygdømmes bekæmpelse i, 265, 375.
- Handel og skibsfart i, lov om, 276.
- Handelssteds omdannelse til købstad, 276, 392.
- Handelsvægten, frd. om, 270, 361 f.
- Islandske sprog, embedsmænds anvendelse af det, 275 f.
- Juridisk uddannelsesanstalt i, 188, 449 ff.
- Jurisdiktionsgrænser, ændring af, 80 f.
- Lægevæsenet i, 265 f.
- Lønningslove for islandske embedsmænd, 270, 366, 398, 454.
- Oldsagssamlingen i, tilskud til, 450.
- Postvæsenet i, 276.
- Præstekald i, bestemmelser om, 216, 267, 363.
- Repstyrerting, afholdelse af, 80 f.
- Selvejerkirkers jord, værdiansættelse af, 278.
- Søndagslosning af skibe, tilladelse til, 265, 457.
- Taksationsomkostninger, dækning af, 226 f.
- Tyendeforholdet i, frd. om, 277 f., 392.
- Jernbaneanlæg, 205, 360, 366, 396.
- Jurisdiktionsgrænser, ændring af, 455.
- Justitsminister, konstitution af, 419.
- Jyderne, åbent brev til, 162.
- Jylland:
- Krigserstatning til, 259 ff.
- Okkupation af, den fjendtlige, 106.
- Udskrivninger i, fjendtlige, 126 f.
- Kanal- og havneanlæg, koncession på, 282.
- Kapitelstaksternes fastsættelse, lov om, 399 f.
- Karantænepas, gebyrer for, 281.
- Kassemangel, lov om dækning af, 209.
- Kgl. Bibliotek, lønningslov for, 363.
- Klasselotteriet, plan for, 355 f.
- Kolera, forebyggende foranstaltninger imod, 320 f., 325.
- Kontorudgifter for retsbetjente m. m., vederlag for, 99, 107 f., 113, 115, 199, 209, 214 f., 221, 242, 257, 263, 353, 355 ff., 360 f., 364 f., 394 f., 398–401, 438 ff.
- Kreditbevisers udstedelse, lov om, 83, 399, 416.
- Kreditforening for landejendomme i Østifterne, lov om, 396.
- Krigsministeriet, budget for, 378–90, 393, 405–12, 421–29, 441–49, 454.
- Krigsretsdomme, forelæggelse af, 30 f., 59, 97 f., 186, 197 f., 219 f., 247 f., 273, 346–49, 401 f., 463.
- Krigsskade, erstatning for, 304, 350.

- Krigsskat, love om, 74, 109, 355.
 Se også: Eftergivelse af krigsskat.
- Krigsskibe, salg af, 150–53, 281.
- Kriminal- og politiretten i København, domme afsagt ved, 71 f., 79 f., 86 f., 96, 107, 145, 147, 164 f., 188, 194, 283, 316, 391, 455 f.
- Kriminel undersøgelse, ophævelse af, 74.
- Kryolitbrydning, koncession på, 91–94, 97, 195 f.
- København:
 Bolværksstrækninger i, ejendomsretten til, 305 f.
 Borgerrepræsentanter, lov om valg af, 109, 340, 368.
 Bygningsafgift, fritagelse for, 398 f.
 Kommuneskatter i, lov om, 109.
- Københavns Stokhus, fanger i, 418.
- Københavns universitet:
 Adgangseksamen til, regler for, 322–25.
 Afhændelse af fæstegård i Strøby tilhørende, 112, 217.
 Lønningslov for, 112 f., 363.
- Købstædernes brandforsikring, repræsentantskab for, 214, 357.
- Landsover- samt hof- og stadsretten i København, domme afsagt ved, 72, 87, 114 f., 215 f., 227.
- Lovforslag, stadfæstelse af, 58, 72 ff., 79, 82 ff., 88, 190 f., 196, 213 ff., 217, 226 ff., 244, 257, 262 f., 317 f., 333, 350 f., 361 ff., 368, 392, 394–401, 415 ff., 420, 438, 452 ff., 456.
- Lovudkast, tilbagetagelse af, 31.
- Lyksborg slot, aktstykker vedr., 85.
- Lægedistrikter, omlægning af, 272 f., 277, 300, 302 f.
- Lærde skoler:
 Lønningslov for, 112 f., 363.
 Undervisningsplan for, 165–69.
- Lønningslove, 110, 112 f., 355, 363, 366, 398 f., 452.
- Lån, tilladelse til optagelse af:
 Adellersborg, baroniet, 220.
 Avsumgård, stamhuset, 86.
 Se desuden: 192 f.
 Birkelse, stamhuset, 100.
 Dallund, stamhuset, 114 f., 414.
 Holstenshus, baroniet, 80.
 Ledreborg, grevskabet, 86.
 Rønningesøgård, stamhuset, 148.
- Majoraters bidrag til pensionsfond for officersenker, 100.
- Marineministeriet, budget for, 378, 385 ff., 393, 403–11, 441–49, 455 f.
- Methodistisk trossamfund, anerkendelse af, 242 ff., 315 f.
- Militæretatens underklasser, pensionering af, 58.
- Militærfamiliers forsørgelse, bestemmelser om, 162, 197.
- Ministerskifter, 12 f., 161, 247, 258, 268, 284, 346.
- Mobilisering, forberedelse af, 417, 437, 457–60, 463, 465 f., 472 f.
- Mulkt, eftergivelse eller nedsættelse af, 191.
- Næringsfrihed i Københavns omegn, udvidet, 401.
- Nævninge, indførelse af, 99.
- Odense straffeanstalt, fanger i, 241 f.
- Offentlighed og mundtlighed i retsplejen, lov om, 99.
- Officersenker, pensionsforhøjelse for, 55, 84.
- Omsætningslagre, lov om begunstigelser for, 214, 355.
- Opbrugte skibe:
 Cirkulærnote ang., 89.
 Frigivelse af, 160.
 Undersøgelse af, 73.
- Opholdstilladelse, forslag om, 302.

- Oplaghuse, lov om, 400.
 Opmadringsvæsenets bestillingsmænd,
 ekstraordinær pension til, 306, 333.
 Oprensningsbevillinger, 187, 291 f.
 Overformynderierne. omordning af, 99.
 Overjustitskommission, oprettelse af
 midlertidig, 227 f., 268 f.
 Overslag over indtægter og udgifter 1865
 -66, meddelelse om, 214.
- Panserskibe, se: Krigsskibe.
 Pension til afskedigede embedsmænd i
 hertugdømmerne, 162 f., 196, 221-25,
 244-47, 279 f., 399, 452.
 Pension til afskedigede officerer, 453.
 Pensioner og understøttelser, forhøjelse
 af, 399, 416.
 Pensionering af:
 Anker, I. A. P., premierløjtnant, 304,
 317.
 Klitgård, Hendrik, opsynsmand, 31.
 Thordersen, H. G., biskop, 375, 397.
 Vliesden, P. van, bogholder, 367, 453 f.
 Voigt, Chr. O. A., intendant, 55.
 Pensionsfond for officersenker, 100.
 Politiets ordning, lov om, 99.
 Polyteknisk læreanstalt, lønningslov for,
 112 f., 363.
 Postforsendelser, lov om, 307, 318.
 Postkonventioner, afslutning af interna-
 tionale, 281, 284, 300, 327, 348, 374.
 Prikkeafgift, lov om betaling af, 402, 436.
 Privatveje, vedligeholdelse af, 97, 262.
 Proklamata, offentliggørelse af, 199.
 Provisoriske love, udstedelse af, 266, 322.
- Redningsvæsenet, ændring af lov om,
 219, 340, 396.
 Rejsetilladelse for finansministeren, 273.
 Renunciationsakter, anmodning om gen-
 parter af, 82, 85, 218.
- Retsbetjentembederne i Odense m. m.,
 omordning af, 214, 356 f., 395.
 Retsbetjent- og magistratsejbedsmænd,
 lønningslov for, 366, 378, 400 f.
 Reykjavik:
 Brandforsikring af bygninger i, lov
 om, 110.
 Hospital i, oprettelse af, 265.
 Ribe hospital, udvidelse af virksomhe-
 den, 270 ff.
 Rigsbanksedler, inddragelse af, 375.
 Rigsdagen:
 Afslutning af, 259, 392.
 Forelæggelse af lovforslag for, 97 ff.,
 107-10, 112 f., 115 f., 195, 198 f., 202,
 205, 209, 214, 219, 221, 242, 257, 340,
 349, 353, 355-61, 363-67, 375, 433 ff.
 Indkaldelse af, 58, 315, 416 f., 457.
 Udsættelse af, 70, 129, 149.
 Valg til, 202, 349, 396, 451, 454.
 Åbning af, 70, 318, 429, 463.
 Rigsrådet:
 Afslutning af, 83 f., 346, 351.
 Forelæggelse af lovforslag for, 31, 55,
 58 f., 156 ff., 160, 189 f., 196, 199,
 292 f., 297, 304, 307, 390, 393 f., 396,
 401 ff.
 Indkaldelse af, 129, 299 ff., 376 f.
 Kongevalgte medlemmer af, udvælgel-
 se af, 158, 196 f., 305.
 Ministeriet Bluhmes tiltrædelseserklæ-
 ring til, udkast til, 18.
 Opløsning af, 266.
 Valg til, 58, 160, 196, 209 f., 266, 348,
 374.
 Åbent brev til medlemmer af, 466.
 Åbning af, 149, 301, 304, 392.
- Sandflugtens dæmpning, lov om, 340.
 Sindssygehospitalerne, anbringelse af
 slesvigske patienter på, 273 f., 420.
 Skattefrihed for fordrevne ejbeds- og
 bestillingsmænd, forslag om, 218 f.

- Skibes gensidige behandling, traktat om, 85.
- Skibsregisteret, optagelse af slesvigske skibe i, 262.
- Skolegang og udskrivning af skolen, ændring af loven om, 98.
- Skolelærerseminarierne, lønningslov for, 112 f., 363.
- Skolepenge, ophævelse af læreres andel i, 266, 359, 397.
- Skydebane, jord til militær, 200 f.
- Slesvigske damer, officiel anerkendelse til, 205 f.
- Slesvigske distrikters indlemmelse i Danmark, lov om, 202, 349.
- Sognebåndsløsning, lov om, 322.
- Sogneforstanderskaber i tidligere slesvigske distrikter, oprettelse af, 326.
- Sorø akademi, lønningslov for, 112 f., 363.
- Stamstutteriet ved Frederiksborg, nedlæggelse af, 460 ff.
- Statslån, optagelse af, 58 f., 70 f., 79, 191.
- Statsregnskabet, forelæggelse af, 214, 340, 401, 452.
- Statstelegraflinierne, reglement for benyttelse af, 360.
- Stempelafgift af udenlandske statsobligationer m. m., lov om, 349.
- Straffelov, udkast til alm. borgerlig, 98, 357 ff., 361, 398.
- Straffes eftergivelse eller nedsættelse, behandling af sager ang., 192.
- Strafformildelse, se: Benådnings.
- Stråtage, afskaffelse af, 320.
- Særlig mission, se: Bræstrup, Cosmus.
- Søetatens kombinerede ret:
 Antal dommere i, 73.
 Domme afsagt ved, 226.
- Sømærker, betaling for, 400, 436.
- Telegrafforbindelser, oprettelse af, 284, 350.
- Thorshavn:
 Økonomisk bestyrelse af, lov om, 361.
- Tillægsbevillingslove, 113, 258, 367, 398 f.
- Tiltalefrafald, 72, 74 f., 107, 201 f., 204, 217 f., 241 f., 268, 280, 292, 302, 327, 333, 351 ff., 357, 369, 398, 413, 416, 420, 450.
- Toldforholdene ved landegrænsen, lov om, 158, 190, 196, 258.
- Told- og skibsafgifter, ændring af lov om, 156 f., 160, 190.
- Transitporto, nedsættelse af, 95.
- Transittold, lov om ophævelse af, 199, 226.
- Tronskiftet, lov om pensioner i anledning af, 394, 416.
- Troskabsforpligtelse, løsning af, 154–58.
- Udenrigsministeriet, budget for, 378, 392 f., 415.
- Udmarksjorderne på Bornholm, lov om, 366, 396.
- Udskrivning af magasinkorn m. m., 349 f.
- Udskrivning til krigstjeneste, 198, 215, 396, 417.
- Udskrivning til søkrigstjeneste, 73.
- Underofficerer, lov om udnævnelse af, 55, 82 f.
- Underretskredse, ny inddeling af, 99.
- Understøttelse af:
 Bjerregaard, A. R., fhv. kaptajn, 55, 85.
- Understøttelse til afskedigede embedsmænd, se: Pension.
- Universitetsbiblioteket, lønningslov for, 363.
- Vejvæsenets bestyrelse m. m., lov om, 360.
- Venskabs- og handelstraktat med Schweiz, afslutning af, 268.
- Vestindien, dansk:
 Aflønning af læger, 453 f.
 Auditørforretningerne på, 453 f.
 Brandkorps, oprettelse af, 229.

- Fattigvæsenet, reglement for, 368.
Forholdsregler i forbindelse med den amerikanske borgerkrig, ophævelse af, 375 f.
Handelsvægtens inddeling, 228 f.
Immigrationsfond, oprettelse af, 453 f.
Instruks for guvernøren, stadfæstelse af, 420 f.
Kolera, foranstaltninger imod, 453 f.
Kommunalbudgetter, stadfæstelse af, 366 f.
Kreaturer, besigtigelse af, 229.
Lønningstillæg og pensioner til forskellige personer, 366 f.
Skibsafgifter, fritagelse for, 366.
Stenolie, opbevaring af, 229.
Vestindiske landsoverret, domme afsagt ved, 88 f., 302.
Veto, anvendelse af det kgl., 319, 322, 395, 460 ff.
Viborg landsoverret, domme afsagt af, 111, 165, 195, 201, 362.
Viborg straffeanstalt, fanger i, 257, 322, 362, 369, 418.
- Vridsløselille forbedringshus, fanger i, 74, 227, 256 f., 316, 352, 418, 454, 465.
Værnepligtige:
Indkaldelse af, lov om, 59, 84.
Tjenstdygtighedsreglement for, 303 f.
Våbenstilstand og fred, forhandling om, 13–54, 60–69, 73–79, 81 ff., 89 ff., 101–06, 108 f., 110, 113, 117–28, 145, 149, 153–56, 369–74, 390, 471 f.
- Ægteskabs indgåelse, bevilling til, 56, 87, 96, 99 f., 107, 110 f., 115, 161, 192, 215, 247, 319.
Ægteskabskontrakt, afskrift af, 306.
Ægteskabs opløsning, bevilling til, 56 f., 99 f., 107, 160, 164, 192, 215, 217, 247, 280, 319.
Æresoprejsning, 376 f.
- Øresundsfonden, lov om ophævelse af, 306, 350.
Øvelsestogt med fregatten Jylland, forslag om, 466 f.

TALERFORTEGNELSE

- Bluhme, C. A., konseilspræsident, udenrigsminister:**
Afskedigelse af embedsmænd i forbindelse med fredsslutningen, 128 f.
Afskedigelse af pastor V. Birkedal, forslag om, 314.
Benådninger, 267.
Blokadens ophævelse, forslag om, 16.
Brandforsikring i de tidligere slesvigske distrikter, 334.
Bræstrup, Cosmos, afsendelse i særlige missioner, 126 ff., 156 f., 177.
Chargé d'affaires i Wien, udnævnelse af, 156.
Dansk lovgivning i de indlemmede slesvigske distrikter, indførelse af, 177, 326.
Dimission, ministeriet Bluhmes, 337 ff.
Eksekutionsomkostninger i Holsten, erstatning for, 145.
Entholdelsesdekret, ændring af, 269.
Erstatning for kaprede fartøjer, 275.
Flådens oplægning, forslag om, 153.
Forfatningssagen, 170 f., 176, 178 ff., 182 ff., 297 f., 307–10, 315, 328 ff., 336–39.
Grænsereguleringsspørgsmålet, 90.
Hjempermittering af slesvigske og holstenske søfolk, 90.
Hærordning, forslag til ny, 288, 291, 296.
Indenrigsk fragtfart, lov om, 190.
Jylland:
 Okkupation af, den fjendtlige, 106.
 Udskrivninger i, fjendtlige, 126.
Karantænepas, gebyrer for, 281.
Krigsskibe, salg af, 150, 152 f.
Kriminal undersøgelse, ophævelse af, 74.
Opbragte skibe:
 Cirkulærnote ang., 89.
 Frigivelse af, 160.
Pension til afskedigede embedsmænd i hertugdømmerne, 279 f.
Pensionering af:
 Anker, I. A. P., premierløjtnant, 318.
Postkonventioner, afslutning af internationale, 281, 284, 327.
Rejsetilladelse for finansministeren, 273.
Renunciationsakter, anmodning om genpart af, 82, 85.
Rigsrådet:
 Afslutning af, 83 f.
 Indkaldelse af, 299 f.
 Kongevalgte medlemmer af, udvælgelse af, 305.
 Opløsning af, 266.
 Valg til, 266.
 Åbning af, 149, 301, 304.
Skibes gensidige behandling, traktat om, 85.
Sogneforstanderskaber i tidligere slesvigske distrikter, oprettelse af, 326.
Telegrafforbindelser, oprettelse af, 285.
Troskabsforpligtelse, løsning af, 154 f., 157 f.
Venskabs- og handelstraktat med Schweiz, afslutning af, 268.
Våbenstilstand og fred, forhandling om, 13–16, 19 ff., 23 f., 27–34, 60–64, 68, 73 ff., 77 f., 81 ff., 89 f., 101, 105 f., 108 f., 110, 113, 117–23, 126 ff., 145, 149, 153 ff.
Ægteskabskontrakt, afskrift af, 306.

- Bræstrup, C. J. C., justits- og kultusminister:**
- Afhændelse af »Lille Vildmose«, tilladelse til, 264.
- Afskedigelse af pastor V. Birkedal, forslag om, 313 f., 316, 340 f.
- Appanager til enker, søskende m. m., tilladelse til at yde, 283.
- Benådninger, 264, 267, 269, 274, 283, 296 f., 303, 306, 316, 319, 322.
- Brandforsikring i de tidligere slesvigske distrikter, 321 f., 333 f.
- Brandhjælp penge, honorar for opkrævning af, 322.
- Dansk lovgivning i de indlemmede slesvigske distrikter, indførelse af, 321 f., 326.
- Dimission, ministeriet Bluhmes, 339.
- Dødsstraf:**
- Eftergivelse af, 263, 267, 270, 274, 316 f., 327, 341.
- Embedsjord, afhændelse af, 282.
- Forfatningssagen, 260 f., 299, 312 f., 330, 339.
- Genoptagelse af straffesag, 303.
- Hærorrdning, forslag til ny, 288, 291, 296.
- Island:**
- Brændevinshandel i, lov om, 276.
- Finansielt forhold mellem Island og kongeriget, ordning af, 276.
- Forfatningssagen, 278.
- Fremmede fiskeres fiskeri ved, 278.
- Fåresygdommes bekæmpelse i, 265.
- Handel og skibsfart, lov om, 276.
- Handelssteds omdannelse til købstad, 276.
- Handelsvægten, frd. om, 270.
- Islandske sprog, embedsmænds anvendelse af det, 275 f.
- Lægevæsenet i, 265.
- Lønningslove for islandske embedsmænd, 270.
- Postvæsenet i, 276.
- Præstekald i, bestemmelser om, 267.
- Selvejerkirkers jord, værdiansættelse af, 278.
- Søndagsløsning af skibe, tilladelse til, 265.
- Tyendeforholdet i, frd. om, 277 f.
- Jylland, krigserstatning til, 261.
- Karantænepas, gebyrer for, 281.
- Kolera, forebyggende foranstaltninger imod, 320 f., 325.
- Kontorudgifter for retsbetjente m. m., vederlag for, 262 f.
- Lægedistrikter, omlægning af, 272 f., 277, 300, 302 f.
- Methodistisk trossamfund, anerkendelse af, 315 f.
- Opholdstilladelse, 302.
- Oprensningsbevilling, 292.
- Overjustitskommission, oprettelse af midlertidig, 268 f.
- Reykjavik:**
- Hospital i, oprettelse af, 265.
- Ribe hospital, udvidelse af virksomheden, 270 ff.
- Sindssygehospitaler, optagelse på, 273.
- Skolepenge, ophævelse af læreres andel i, 266.
- Sognebåndsløsning, lov om, 322.
- Sogneforstanderskaber i tidligere slesvigske distrikter, oprettelse af, 326.
- Stråtage, afskaffelse af, 320.
- Tiltalefrafald, 268, 280, 292, 302, 326 f., 333.
- Veto, anvendelse af det kgl., 319.
- Værnepligtiges tjenstdygtighed, regulativ vedr., 303.
- Ægteskabs indgåelse, bevilling til, 319.
- Ægteskabs opløsning, bevilling til, 280, 319.
- Christian IX:**
- Adjutantposter, indskrænkning af de kgl., 405, 409, 411, 423, 438, 443.

- Afskedigelse af embedsmænd i forbindelse med fredsafslutningen, 133 f., 143 f.
- Afskedigelse af pastor V. Birkedal, forslag om, 117, 146, 313 ff.
- Benådninger, 88 f., 96, 112, 145, 241, 256 f., 267, 297, 362, 415, 419, 456, 464.
- Blokadens ophævelse, forslag om, 16 ff.
- Brandforsikring i de tidligere slesvigske distrikter, 322.
- Dagbladet, udarbejdelse af modskrift mod, 116.
- Dansk lovgivning i de indlemmede slesvigske distrikter, indførelse af, 322.
- Dimission, ministeriet Bluhmes, 338, 340.
- Dødsstraf:
Eftergivelse af, 354, 440.
Eksekvering af, 203 f., 206 f., 209.
- Flådens oplægning, forslag om, 153.
- Forbund med Preussen, forslag om indgåelse af, 430, 435 f.
- Forfatningssagen, 170, 178, 185 f., 213, 230 f., 238 ff., 250 f., 253 ff., 259, 261 f., 297 ff., 301, 309, 311 ff., 315, 333, 336, 338, 340.
- Fredskov, afhændelse af, 72.
- Hestgarden, afskaffelse af, 411, 422 f.
- Hofbetjente hos landgrevinde Charlotte, pensionering af, 397, 400.
- Hærordning, forslag til ny, 285 f., 289, 291, 294, 296 f.
- Island:
Juridisk uddannelsesanstalt i, 450 f.
- Jyderne, åbent brev til, 162.
- Jylland:
Krigserstatning til, 259.
Okkupation af, den fjendtlige, 106.
- Kolera, forebyggende foranstaltninger imod, 321, 325.
- Krigsministeriet, budget for, 386, 389, 411, 422 f., 429, 443 f., 447, 449.
- Krigsretsdomme, forelæggelse af, 59, 97 f., 346 ff., 463.
- Krigsskibe, salg af, 150 f., 153, 281.
- Kriminel undersøgelse, ophævelse af, 74.
- Københavns universitet:
Adgangseksamen til, regler for, 325.
Marineministeriet, budget for, 410 f.
Mobilisering, forberedelse af, 417, 437, 457 ff.
Opbragte skibe, cirkulærnote ang., 89.
Opmudringsvæsenets bestillingsmænd, ekstraordinær pension til, 306.
Pension til afskedigede embedsmænd i hertugdømmerne, 162 f., 225, 246 f.
Pension til afskedigede officerer, 453.
Redningsvæsenet, ændring af lov om, 219.
- Rigsdagen:
Åbning af, 70, 318.
- Rigsrådet:
Indkaldelse af, 300 f.
Kongevalgte medlemmer af, udvælgelse af, 197, 305.
Åbning af, 301.
- Skydebane, jord til militær, 201.
- Slesvigske damer, officiel anerkendelse til, 206.
- Stamstutteriet ved Frederiksborg, nedlæggelse af, 460, 462.
- Straffelov, udkast til alm. borgerlig, 358 f.
- Tiltalefrafald, 242, 280.
- Troskabsforpligtelse, løsning af, 154 ff., 158.
- Udenrigsministeriet, budget for, 393.
- Veto, anvendelse af det kgl., 322, 395, 460, 462.
- Våbenstilstand og fred, forhandling om, 13–17, 22, 29 f., 33, 48, 63 f., 67 ff., 74, 77 ff., 106, 120, 125 ff., 154 ff., 373 f.
- David, C. G. N., finansminister:
Afskedigelse af embedsmænd i forbindelse med fredsslutningen, 129–33.
Afskedigelse af pastor V. Birkedal, forslag om, 313 f.
Benådninger, 88, 111 f., 176, 198, 267.

- Blokadens ophævelse, forslag om, 16 f.
- Brandforsikring i de tidligere slesvigske distrikter, 334.
- Brændevin, afgiftsgodtgørelse ved udførsel af, 189, 214.
- Bræstrup, Cosmus, afsendelse i særlig mission, 126 f.
- Dansk lovgivning i de indlemmede slesvigske distrikter, indførelse af, 160, 196, 262, 326.
- Dimission, ministeriet Bluhmes, 336 f.
- Dødsstraf, eksekvering af, 203 f., 207 ff.
- Ekstraordinære indtægter og udgifter, love om, 88, 199, 262.
- Finanslove, 98, 228.
- Flådens oplægning, forslag om, 127.
- Forfatningssagen, 171 ff., 175 f., 181 f., 184 f., 210–13, 229–36, 238 f., 248–51, 254 f., 260, 299, 311 f., 330–33, 335 ff., 340.
- Fællesforfatningen af 18. nov. 1863, 157, 190 f.
- Indenrigsk fragtfart, lov om, 189 f., 262.
- Indførselstold, tilbagebetaling af, 88.
- Jylland:
- Kriggerstatning til, 260.
 - Udskrivninger i, de fjendtlige, 126 f.
- Kolera, forebyggende foranstaltninger imod, 320 f., 325.
- Kreditbevisers udstedelse, lov om, 83.
- Krigsskade, erstatning for, 304.
- Krigsskat, lov om, 74.
- Krigsskibe, salg af, 151 ff.
- Kryolitbrydning, koncession på, 92 ff.
- København:
- Bolværksstrækningerne i, overdragelse af ejendomsretten til, 305.
- Københavns universitet:
- Adgangseksamen til, regler for, 324.
- Militæretaternes underklasser, pensionering af, 58, 83.
- Overslag over indtægter og udgifter 1865–66, meddelelse om, 214.
- Pension til afskedigede embedsmænd i hertugdømmerne, 162 f., 196, 221, 223 f., 244 ff.
- Pensionering af:
- Anker, I. A. P., premierløjtnant, 317 f.
 - Klitgaard, Hendrik, opsynsmand, 31.
- Postforsendelser, lov om, 307, 318.
- Postkonventioner, afslutning af internationale, 300.
- Redningsvæsenet, ændring af lov om, 219.
- Rigsrådet:
- Indkaldelse af, 129.
 - Kongevalgte medlemmer af, udvælgelse af, 158, 196 f.
 - Ministeriet Bluhmes tiltrædelseserklæring, udkast til, 18.
 - Valg til, 58, 160, 196, 209.
- Skibsregisteret, optagelse af slesvigske skibe i, 262.
- Skydebane, jord til militær, 200.
- Sogneforstanderskaber i tidligere slesvigske distrikter, oprettelse af, 326.
- Statslån, optagelse af, 58 f., 70, 79, 191.
- Statsregnskabet, forelæggelse af, 214, 340.
- Tilbagebetaling af lovudkast, 31.
- Tillægsbevillingslove, 113, 258.
- Toldforholdene ved landegrænsen, lov om, 158, 190, 196, 258.
- Told- og skibsafgifter, ændring af lov om, 156, 160, 190.
- Transitporto, nedsættelse af, 95.
- Transittold, lov om ophævelse af, 199, 226.
- Troskabsforpligtelse, løsning af, 154.
- Vestindien, dansk:
- Brandkorps, oprettelse af, 229.
 - Handelsvægtens inddeling, 228 f.
 - Kreaturer, besigtigelse af, 229.
 - Stenolie, opbevaring af, 229.
- Våbenstilstand og fred, forhandling om, 15 ff., 21 f., 25 f., 35 ff., 64–68, 76, 101–06, 123–27.
- Øresundsfonden, lov om ophævelse af, 306.

Estrup, J. B. S., indenrigsminister:

- Adjutantposter, indskrænkning af de kgl., 408 f., 445.
- Amts- og jurisdiktionsforholdene i de tidligere slesvigske distrikter, ordning af, 360, 399.
- Civillisten, lov om, 390, 412 f.
- Dampfærgelinie Strib-Fredericia, 366.
- Dansk lovgivning i de indlemmede slesvigske distrikter, indførelse af, 360.
- Dødsstraf, eftergivelse af, 354.
- Eftergørelse af kunstværker, lov om, 401.
- Forbund med Preussen, forslag om indgåelse af, 431 ff., 436.
- Handelsskibe, lov om orden og disciplin i, 355, 401.
- Havneanlæg, 396 f.
- Hestgarden, afskaffelse af, 411, 424.
- Hovedlandevejenes bestyrelse, lov om, 360.
- Jernbaneanlæg, 360, 366, 396.
- Kapitelstakstens fastsættelse, lov om, 399.
- Kontorudgifter for retsbetjente m. m., vederlag for, 355, 399, 438.
- Kreditforening for landejendomme i Østifterne, lov om, 396.
- Krigsministeriet, budget for, 387, 407, 423 ff., 427 f., 445 ff.
- København:
 Borgerrepræsentanter, lov om valg af, 368.
- Marineministeriet, budget for, 407 f.
- Mobilisering, forberedelse af, 458 ff.
- Næringsfrihed i Københavns omegn, udvidet, 401.
- Pensionering af:
 Vliesden, P. van, bogholder, 453.
- Prikkeafgift, lov om betaling af, 436.
- Redningsvæsenet, ændring af lov om, 396.
- Rigsdagen:
 Valg til, 349, 396, 454.

Slesvigske distrikters indlemmelse i Danmark, lov om, 349.

Stamstutteriet ved Frederiksborg, nedlæggelse af, 460 ff.

Sømærker, betaling for, 436.

Udmarksjorderne på Bornholm, lov om, 366, 396.

Vejvæsenets bestyrelse m. m., lov om, 360.

Vestindien, dansk:

Aflønning af læger, 453.

Auditørforretningerne på, 453.

Forholdsregler i forbindelse med den amerikanske borgerkrig, ophævelse af, 375 f.

Immigrationsfond, oprettelse af, 453.

Instruks for guvernøren, stadfæstelse af, 420.

Kommunalbudgetter, stadfæstelse af, 367.

Lønningstillæg og pensioner til forskellige personer, 366 f.

Skibsafgifter, fritagelse for, 366.

Veto, anvendelse af det kgl., 462.

Fonnesbech, C. A., finansminister:

Adjutantposter, indskrænkning af de kgl., 409 f., 449.

Amtsforvalternes kontorholdsgodtgørelse, lov om, 360, 398.

Dansk lovgivning i de indlemmede slesvigske distrikter, indførelse af, 349.

Eftergivelse af krigsskat, 349, 367.

Erklærings meddelelse til ansøgere og klagere, lov om, 395.

Finanslove, 349, 393 f., 398, 403, 416, 438, 452.

Forbund med Preussen, forslag om indgåelse af, 433 f.

Hestgarden, afskaffelse af, 412.

Hofbetjente hos landgrevinde Charlotte, pensionering af, 397, 438.

Hovedgårde, salg af, 399, 420.

- Klasselotteriet, plan for, 355.
 Kreditbevisers udstedelse, lov om, 399, 416.
 Krigsministeriet, budget for, 382 ff., 387 ff., 412, 427 f., 448 f.
 Krigsskade, erstatning for, 350.
 Krigsskat, lov om, 355.
 København:
 Bolværksstrækningerne i, ejendomsretten til, 350.
 Bygningsafgift, fritagelse for, 398 f.
 Lønningslove, 355, 393, 398, 452.
 Lån, tilladelse til optagelse af:
 Dallund, stamhuset, 414.
 Marineministeriet, budget for, 409.
 Pension til afskedigede embedsmænd i hertugdømmerne, 452.
 Pensioner og understøttelser, forhøjelse af, 399, 416.
 Postkonventioner, afslutning af internationale, 374.
 Stamstutteriet ved Frederiksborg, nedlæggelse af, 460 f.
 Statsregnskabet, forelæggelse af, 401, 452.
 Statstelegraflinierne, reglement for benyttelse af, 360.
 Stempelafgift af udenlandske statsobligationer m. m., lov om, 349.
 Straffelov, udkast til alm. borgerlig, 359.
 Telegrafforbindelser, oprettelse af, 350.
 Tillægsbevillingslove, 367, 398.
 Tronskiftet, lov om pensioner i anledning af, 394, 416.
 Udskrivning af magasinkorn m. m., 349.
 Veto, anvendelse af det kgl., 461.
 Våbenstilstand og fred, forhandling om, 369–73, 390.
 Øresundsfonden, lov om ophævelse af, 350.
- Frederik, kronprins:
 Dødsstraf, eksekvering af, 209.
- Forfatningssagen, 170, 238.
 Krigsretsdømme, forelæggelse af, 98.
 Pension til afskedigede embedsmænd i hertugdømmerne, 246.
 Stamstutteriet ved Frederiksborg, nedlæggelse af, 462.
 Våbenstilstand og fred, forhandling om, 48, 67, 125, 154.
- Frijs, C. E. K. J. V., konseilspræsident og udenrigsminister:
 Adjutantposter, indskrænkning af de kgl. 405 f., 412, 441 f., 449.
 Benådninger, 415.
 Dansk lovgivning i de indlemmede slesvigske distrikter, indførelse af, 374.
 Fideicommis, oprettelse af, 439.
 Forbund med Preussen, forslag om indgåelse af, 429 ff., 434 ff.
 Forfatningssagen, 444, 466.
 Fællesforfatningen af 18. nov. 1863, 347.
 Handelstraktat med Japan, afslutning af, 376.
 Hestgarden, afskaffelse af, 412, 421 f.
 Justitsminister, konstitution af, 419.
 Krigsministeriet, budget for, 378 ff., 386–89, 421 f., 426, 428, 441–44, 447 ff.
 Marineministeriet, budget for, 378 ff.
 Mobilisering, forberedelse af, 417, 459, 465, 472 f.
 Postkonventioner, afslutning af internationale, 348.
 Rigsdagen:
 Afslutning af, 392.
 Indkaldelse af, 416 f., 457.
 Valg til, 451.
 Åbning af, 429, 463.
 Rigsrådet:
 Afslutning af, 346, 351.
 Indkaldelse af, 376 f.
 Valg til, 348, 374.
 Åbent brev til medlemmer af, 466.
 Åbning af, 392.

- Stamstutteriet ved Frederiksborg, nedlæggelse af, 461 f.
- Udenrigsministeriet, budget for, 380, 392 f.
- Grove, H. H. S., marineminister:**
 Marineministeriet, budget for, 385 f., 393, 403 ff., 455.
- Mobilisering, forberedelse af, 459.
- Prikkeafgift, lov om betaling af, 402.
- Stamstutteriet ved Frederiksborg, nedlæggelse af, 462.
- Sømærker, betaling for, 400.
- Øvelsestogt med fregatten Jylland, forslag om, 466 f.
- Hansen, C. F., krigsminister:**
 Afskedigelse af pastor V. Birkedal, forslag om, 313 ff.
- Benådnings, 241.
- Dødsstraf, eksekvering af, 209.
- Forfatningssagen, 179–82, 212, 231 f., 237, 252 f., 261, 311, 330.
- Hærorning, forslag til ny, 285 ff., 289 ff., 293 f., 296, 339.
- Krigsrettsdomme, forelæggelse af, 30 f., 59, 97, 186, 197 f., 219, 247, 273.
- Københavns universitet:
 Adgangseksamen til, regler for, 324 f.
- Officersenker, pensionsforhøjelse for, 55, 84.
- Pension til afskedigede embedsmænd i hertugdømmerne, 246.
- Pensionering af:
 Anker, I. A. P., premierløjtnant, 304, 317.
- Voigt, Chr. O. A., intendant, 55.
- Rigsrådet:
 Opløsning af, 266.
- Valg til, 266.
- Skydebane, jord til militær, 200 f.
- Slesvigske damer, officiel anerkendelse til, 205.
- Underofficerer, lov om udnævnelse af, 55, 82.
- Understøttelse af:
 Bjerregaard, A. R., fhv. kaptajn, 55, 85.
- Værnepligtiges indkaldelse, lov om, 59, 84.
- Våbenstilstand og fred, forhandling om, 16, 22–25, 29, 37–43, 65 f., 76, 105, 124.
- Heltzen, E. S. E., justits- og kulturminister:**
 Adoptionsbevillinger: 87, 100, 145 f., 148, 164, 191.
- Afskedigelse af pastor V. Birkedal, forslag om, 116, 146.
- Ahlefeldt-Laurvigskes gældsafgørelseskasse, ophævelse af, 99.
- Altinget, budskab til, 88, 188.
- Apostolisk præfektur, forslag om oprettelse af, 188 f.
- Apotekerbevillinger, 193.
- Appanager til enker, søskende m. m., til ladelse til at yde, 56.
- Benådnings, 55 ff., 71 f., 74, 79 f., 83, 86 f., 95 f., 98, 107, 109–15, 145, 147 f., 157, 163 ff., 187 f., 193 ff., 201, 204, 215, 227, 241 f.
- Bestallinger, stadfæstelse af, 116.
- Blokadens ophævelse, forslag om, 17.
- Dagbladet, udarbejdelse af modskrift mod, 116.
- Dansk lovgivning i de indlemmede slesvigske distrikter, indførelse af, 199, 220 f.
- Dødsstraf:
 Eftergivelse af, 79, 147, 164 f., 191, 198, 201.
- Eksekvering af, 202 ff., 206 ff.
- Entholdelsesdekret, ændring af, 111.
- Forfatningssagen, 173 ff., 183 ff., 211 f., 233 f., 237, 240.

- Fredskov, afhændelse af, 71 f.
- Fritagelse for arrest eller beslag af de i låne- og sparekasser indsatte midler, 192.
- Færøerne:
- Bemandede både, lov om, 195, 227.
 - Havevæsenet på, lov om, 198.
 - Lagtinget, ændring af, 227.
 - Skydsvæsenet på, lov om, 116, 227.
- Gråsten og Fiskebæk godser, afhændelse af, 158.
- Island:
- Juridisk uddannelsesanstalt i, 188.
 - Jurisdiktionsgrænser, ændring af, 80 f.
 - Præstekald i, bestemmelser om, 216.
 - Repstyrerting, afholdelse af, 80.
 - Taksationsomkostninger, dækning af, 226.
- Kassemangel, lov om dækning af, 209.
- Kontorudgifter for retsbetjente m. m., vederlag for, 99, 107 f., 113, 115, 199, 209, 214 f., 221, 242.
- Krigsskibe, salg af, 152.
- Københavns universitet:
- Afhændelse af fæstegård i Strøby tilhørende, 112, 217.
- Købstædernes brandforsikring, repræsentantskab for, 214.
- Lærde skoler, undervisningsplan for, 165-69.
- Lønningslove, 110, 112 f.
- Lån, tilladelse til optagelse af:
- Adelersborg, baroniet, 220.
 - Avsumgård, stamhuset, 86. Se desuden, 193.
 - Birkelse, stamhuset, 100.
 - Dallund, stamhuset, 114 f.
 - Holstenshus, baroniet, 80.
 - Ledreborg, grevskabet, 86.
 - Rønningesøgård, stamhuset, 148.
- Majoraters bidrag til pensionsfond for officerssenker, 100.
- Methodistisk trossamfund, anerkendelse af, 242 ff.
- Multker, eftergivelse eller nedsættelse af, 191.
- Nævninge, indførelse af, 99.
- Offentlighed og mundtlighed i retsplejen, lov om, 99.
- Omsætningslagre, lov om begunstigelser for, 214.
- Oprensningsbevillinger, 187.
- Overformyndierne, omordning af, 99.
- Overjustitskommission, oprettelse af midlertidig, 227 f.
- Pension til afskedigede embedsmænd i hertugdømmerne, 225, 246.
- Pensionsfond for officerssenker, 100.
- Politiets ordning, lov om, 99.
- Proklamata, offentliggørelse af, 199.
- Retsbetjentembederne i Odense m. m., omordning af, 214.
- Reykjavik:
- Brandforsikring af bygninger i, lov om, 110.
- Skolegang og udskrivning af skolen, ændring af loven om, 98.
- Straffelov, udkast til alm. borgerlig, 98.
- Straffes eftergivelse eller nedsættelse, behandling af sager ang., 192.
- Tiltalefrafald, 72, 74, 107, 201 f., 204, 217 f., 241 f.
- Udskrivning til krigstjeneste, 198, 215.
- Underretskredse, ny inddeling af, 99.
- Værnepligtiges indkaldelse, lov om, 59.
- Våbenstilstand og fred, forhandling om, 17, 22, 26, 47, 67, 76 f., 105, 125.
- Ægteskabs indgåelse, bevilling til, 56, 87, 96, 99 f., 107, 110 f., 115, 161, 192, 215.
- Ægteskabs opløsning, bevilling til, 56, 99 f., 107, 160, 164, 192, 215, 217.
- Johannsen, C. G. V., minister for Slesvig:
- Afskedigelse af embedsmænd i forbindelse med fredsslutningen, 134-44, 159.
 - Blokadens ophævelse, forslag om, 17.
 - Gensdarmari, opløsning af det slesvigske, 159.

- Krigsskibe, salg af, 152.
 Kriminel undersøgelse, ophævelse af, 74.
 Lyksborg slot, aktstykker vedr., 85.
 Troskabsforpligtelse, løsnings af, 155.
 Våbenstilstand og fred, forhandling om, 17, 28, 47, 67, 74, 77, 105, 124.
- Leuning, C. P. G., justitsminister:**
 Auktionsret for Vallø stift, ophævelse af, 377.
 Benådnings, 352, 362, 364 f., 368 f., 376 f., 391, 413, 415, 417 f., 454–57, 462–65, 467.
 Bøder, lov om afsoning af, 361, 398.
 Dansk lovgivning i de indlemmede slesvigske distrikter, indførelse af, 356, 397 f.
 Danske Lov 5–14–51 og 52, ændring af, 400.
 Dødsstraf, eftergivelse af, 351, 353 f., 356, 363 f., 368, 391, 465.
 Erklærings meddelelse til ansøgere og klagere, lov om, 395.
Færøerne:
 Havevæsenet på, lov om, 366, 400.
Island:
 Fåresygdommes bekæmpelse, 375.
 Handelssteds omdannelse til købstad, 392.
 Handelsvægten, frd. om, 361.
 Lønningslove for islandske embedsmænd, 366, 398, 454.
 Søndagsløsning af skibe, tilladelse til, 457.
 Tyendeforholdet i, frd. om, 392.
 Jurisdiktionsgrænser, ændring af, 455.
 Kontorudgifter for retsbetjente m.m., vederlag for, 353, 356, 360 f., 364 f., 394 f., 398, 400.
 Købstædernes brandforsikring, repræsentantskab for, 357.
 Lån, tilladelse til optagelse af:
 Dallund, stamhuset, 414.
- Omsætningslagre, begunstigelser, for, 355.
 Oplagshuse, lov om, 400.
 Retsbetjentembederne i Odense, omordning af, 356, 395.
 Retsbetjent- og magistratembedsmænd, lønningslov for, 366, 378, 400.
 Rigsbanksedler, inddragelse af, 375.
 Stamstutteriet ved Frederiksborg, nedlæggelse af, 462.
 Straffelov, udkast til alm. borgerlig, 357 f., 361, 398.
Thorshavn:
 Økonomisk bestyrelse af, lov om, 361, 398.
 Tiltalefrafald, 351 ff., 357, 369, 398, 413, 416.
 Æresoprejsning, 376 f.
- Lütken, O. H., marineminister:**
 Afskedigelse af embedsmænd i forbindelse med fredsslutningen, 144.
 Benådnings, 161, 267.
 Blokadens ophævelse, forslag om, 17.
 Erstatning for kaprede fartøjer, 274 f.
 Flådens oplægning, forslag om, 127, 153.
 Forfatningssagen, 185, 237, 255, 299, 330.
 Hærorrdning, forslag til ny, 288 f.
 Jylland, fjendtlige udskrivninger i, 126.
 Krigsskibe, salg af, 150 f., 281.
 Opbragte skibe, undersøgelse af, 73.
 Opmudringsvæsenets bestillingsmænd, ekstraordinær pension til, 306, 333.
 Pension til afskedigede embedsmænd i hertugdømmerne, 246.
 Redningsvæsenet, ændring af lov om, 219.
 Søetatens kombinerede ret:
 Antal dommere i, 73.
 Domme afsagt ved, 226.
 Udskrivning til søkrigstjeneste, lov om, 73.
 Våbenstilstand og fred, forhandling om, 17, 23, 28 f., 32, 43–46, 66, 76, 105, 125 f.

Moltke, C., minister uden portefølje:
 Blokadens ophævelse, forslag om, 17.
 Krigsskibe, salg af, 152.
 Våbenstilstand og fred, forhandling om,
 17, 29, 46, 75, 105.

Neergaard, J. V., krigsminister:
 Adjutantposterne, indskrænkning af de
 kgl, 406, 437, 446.
 Forbund med Preussen, forslag om
 indgåelse af, 434 f., 437.
 Hestgarden, afskaffelse af, 406, 412.
 Krigsministeriet, budget for, 380 f., 386–
 90, 393, 406, 425, 428, 437 f., 446 ff., 454.
 Krigsretsdomme, forelæggelse af, 347 f.,
 401, 463.
 Mobilisering, forberedelse af, 437, 457 ff.,
 463, 466.
 Pension til afskedigede officerer, 452 f.
 Stamstutteriet ved Frederiksborg, ned-
 læggelse af, 462.
 Udskrivning til krigstjeneste, 396, 417.

Quaade, G. J., minister uden portefølje:
 Benådninger, 256 f., 267.
 Blokadens ophævelse, forslag om, 17.
 Desertører, udlevering af, 240.
 Dødsstraf, eksekvering af, 208.
 Flag for skibe, anerkendelse af midler-
 tidigt, 228.
 Forfatningssagen, 185, 211, 254.
 Kontorudgifter for retsbetjente m. m.,
 vederlag for, 257.
 Pension til afskedigede embedsmænd i
 hertugdømmerne, 221–24, 244 f.
 Renunciationsakter, anmodning om
 genpart af, 218.
 Våbenstilstand, og fred forhandling
 om, 15, 17, 26 f., 32, 47.
 Ægteskabs indgåelse, bevilling til, 247.
 Ægteskabs opløsning, bevilling til, 247.

**Rosenørn, Teilmann, Chr. P. T., minister
 for kirke- og undervisningsvæsen:**
 Adjutantposter, indskrækning af kgl, 410,
 426, 443, 448.
 Benådninger, 402 f., 419.
 Dødsstraf, eftergivelse af, 354, 419, 440 f.,
 450.
 Fideicommiss, oprettelse af, 438 f.
 Forbund med Preussen, forslag om ind-
 gåelse af, 435 f.
 Hestgarden, afskaffelse af, 411, 426.
 Island:
 Juridisk uddannelsesanstalt i, 449.
 Oldsagssamlingen i, tilskud til, 450.
 Præstekald i, bestemmelser om, 363.
 Kontorudgifter for retsbetjente m. m.,
 vederlag for, 439 f.
 Krigsministeriet, budget for, 384 f., 389,
 426, 429, 443 ff., 448.
 Lønningslove, 363.
 Lån, tilladelse til optagelse af:
 Dallund, stamhuset, 414.
 Pensionering af:
 Thordersen, H. G., biskop, 375, 397.
 Sindssygehospitalerne, anbringelse af
 slesvigske patienter på, 420.
 Skolepenge, ophævelse af læreres andel
 i, 359, 397.
 Stamstutteriet ved Frederiksborg, ned-
 læggelse af, 461 f.
 Straffelov, udkast til alm. borgerlig,
 358 f.
 Tiltalefrafald, 352, 420, 450.
 Veto, anvendelse af det kgl., 461.

Tillisch, F. F., indenrigsminister:
 Afskedigelse af pastor V. Birkedal, for-
 slag om, 116 f., 314.
 Benådninger, 267, 301 f.
 Blokadens ophævelse, forslag om, 16.
 Brandforsikring i de tidligere slesvig-
 ske distrikter, 334.
 Bøndergods, afhændelse af, 213.

- Dansk lovgivning i de indlemmede slesvigske distrikter, indførelse af, 205, 326.
- Dimission, ministeriet Bluhmes, 339.
- Dødsstraf, eksekvering af, 208.
- Ekstraordinære indtægter og udgifter, 285.
- Eneretsbevillinger, 54 f., 57 f., 94 f.
- Flydedok på St. Thomas, koncession på, 285.
- Forfatningssagen, 175 f., 183, 211 f., 231–34, 236 f., 251–54, 259, 261 f., 298 f., 310 f., 330, 339.
- Fotografier, lov om eftergørelse af, 244.
- Gehejmestatsrådet:
Sager, der ikke længere skal forelægges for, 94 f.
- Handelsskibe, lov om orden og disciplin i, 107.
- Hærordning, forslag til ny, 287 f., 290 f., 294 f.
- Indenrigs fragtfart, lov om, 189 f.
- Jernbaneanlæg, 205.
- Jyderne, åbent brev til, 162.
- Kanal- og havneanlæg, koncession på, 282.
- Krigsskat, lov om, 109.
- Krigsskibe, salg af, 152.
- Kryolitbrydning, koncession på, 91 ff., 97, 195.
- København:
Borgerrepræsentanter, lov om valg af, 109, 340.
Kommuneskatter i, lov om, 109.
Militærfamiliers forsørgelse, bkg. om, 161 f., 197.
Pension til afskedigede embedsmænd i hertugdømmerne, 225, 244, 279.
Privateje, vedligeholdelse af, 97, 262.
Redningsvæsenet, ændring af lov om, 219, 340.
- Rigsdagen:
Afslutning af, 259.
Indkaldelse af, 58, 315.
Udsættelse af, 70, 129, 149.
Valg til, 202.
Åbning af, 70, 318.
- Rigsrådet:
Kongevalgte medlemmer af, udvælgelse af, 305.
- Sandflugtens dæmpning, lov om, 340.
- Skattefrihed for fordrevne embeds- og bestillingsmænd, forslag om, 218.
- Skydebane, jord til militær, 200.
- Slesvigske distrikters indlemmelse i Danmark, lov om, 202.
- Sogneforstanderskaber i tidligere slesvigske distrikter, oprettelse af, 326.
- Tiltalefrafald 280.
- Våbenstilstand og fred, forhandling om, 16, 24, 32 f., 48, 67 ff., 75 f., 78, 105, 124, 471 f.